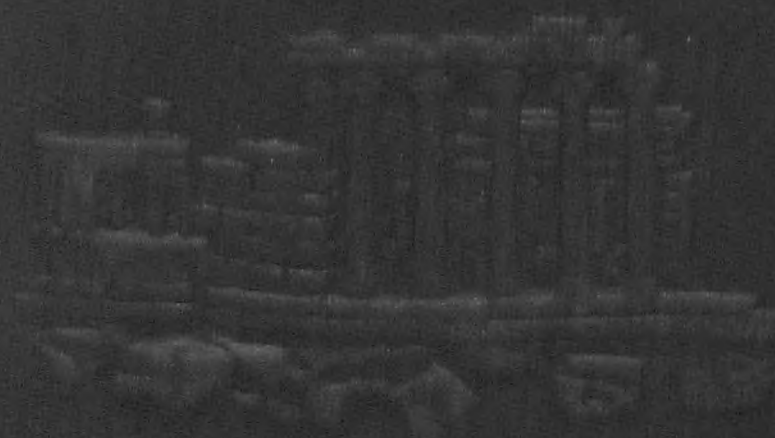

ΔΙΟΝ. ΣΟΥΡΜΕΛΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΩΝ
ΑΘΗΝΩΝ

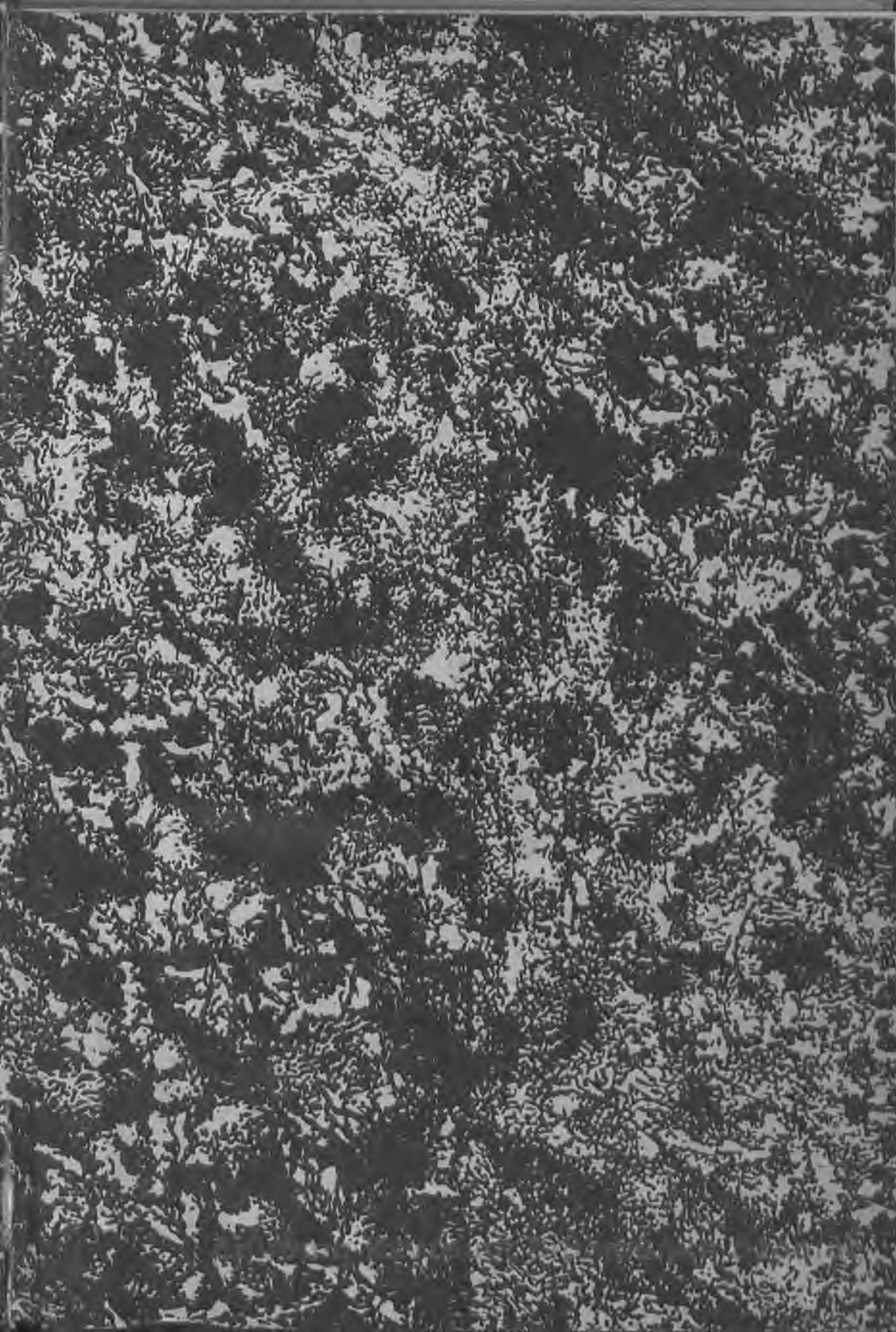
ΕΚΔΟΤΗΣ
Μ. ΝΙΚΑΣ

Αιμόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

29644

GRYC-00618

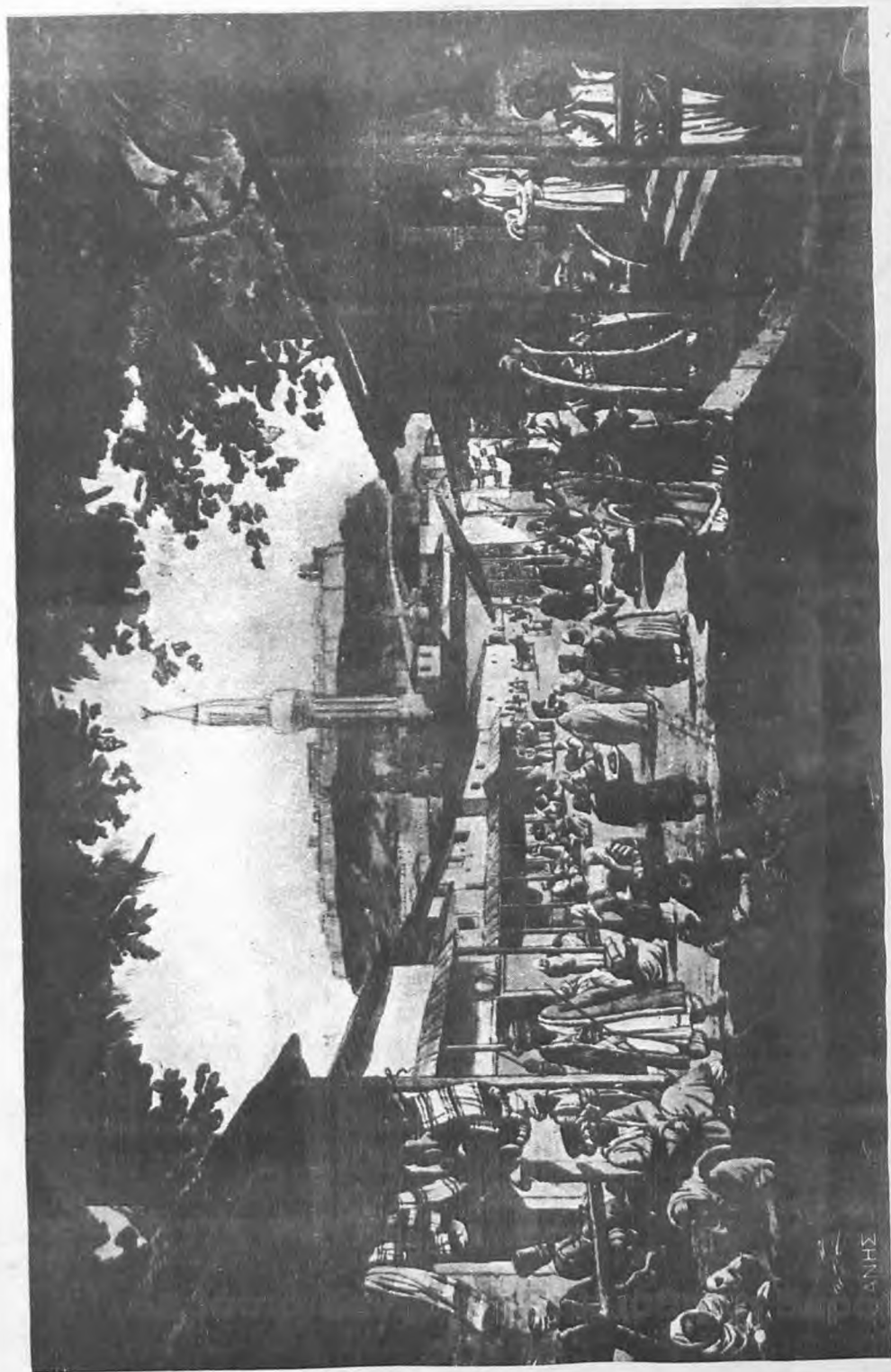
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

9007α3.

Αριθμ. σειρά: 29644
Έτος: 1976

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Η ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
Τὸ πᾶν πᾶσι. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἐτὶ τῆς Τουρκοκρατίας

LE MARCHÉ DE VIEILLE ATHÈNES
Pendant les dernières années de la domination Turque (Doolwell)

W. D. ...
Αθήναι
Δεκ. 1960

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΩΝ

ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΥΠΕΡ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΑΓΩΝΑ

ΑΡΧΟΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ,

ΔΙΗΡΗΜΕΝΗ ΜΕΝ ΕΙΣ ΒΙΒΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑ
ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΔΕ
ΥΠΟ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΥΡΜΕΛΗ.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

*Ἐπιδιορθωθείσα καὶ ἀνέκτυκτα δι' ἀξιολόγων προσθηκῶν
ὑπὸ τοῦ ἰδίου Συγγραφέως.*

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΤΥΠΟΙΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ.

— 3043 —

1853.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Εὔδαιμον πολίσθρον Ἀθηναίης ἀγελαίης,
Πολλὰ ἰδὼν, καὶ πολλὰ παθὼν, καὶ πολλὰ μογῆσαν,
Αἰετὸς ἐν νεφέλῃσι γενήσεται ἥματα πάντα.
(Χρησμ. παρ' Ἀριστοφ. Ἰππ. εἰχ. 1013 ἴδε Σχολ.)

.....
" Ἱστορίας ἀρετὴ ἢ ἀλήθεια. "
.....

ΔΩΡΕΑ

Ν. Δ. Λαμπρινίδου

900 Υαβ.
Ἀριθμ. εἰσαγ. 29644
Ἔτος 1976

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

Ὅστις ἐπεχείρησε νὰ συγγράψῃ ἱστορίαν ἐν συνειδήσει ἐγνώρισε τῷ ὄντι πόσον δύσκολον εἶνε τῆς ἀληθείας ἡ εὕρεσις, ὅσον δύσκολον νὰ συμφωνήσωσιν οἱ πολλοὶ περὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου· καὶ τοῦτο διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν νοητικῶν καταστάσεων ἑνὸς ἐκάστου.

Διὰ νὰ μὴ περιπέσω εἰς τοιαύτας ἐλλείψεις, δὲν ἠθέλησα νὰ ἐξέλθω τῶν ὁρίων τῆς Ἀττικῆς καὶ τῶν ἐν Ἀθῆναις πραγμάτων, εἰμὴ εἰς ὅσα συνδέονται τὰ Ἀττικά μὲ τὰ γενικά τῆς Ἐπαναστάσεως. Μ' ὅλον τοῦτο, ἂν καὶ ἤμην παρὼν καὶ αὐτόπτης τῶν πολλῶν ἀφ' ὅσα διαλαμβάνει ἡ παρούσα συγγραφή, εὗρον ὅμως ἐν μέρει πολλὰς δυσκολίας, ἀλλὰ ἡ ἀκριβὴς ἔρευνα διέκρινε τὴν ἀλήθειαν κατὰ προτίμησιν τοῦ ἀξιοπιστοτέρου· διότι τίποτε δὲν ἀφῆκα ἀνεξέταστον μέχρι τοῦ ἐλαχίστου.

Ἀφ' οὗτο τοῦ πρώτου ἐξέδωκα τὴν παρούσαν ἱστορίαν μέχρι τῆς σήμερον ἐφάνησαν οὐκ ὀλίγα ἱστορικά περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν διατρεξάντων συγγραμματα, ἐν οἷς καὶ τοῦ Κάρπου Παππαδοπούλου τὸ πόνημα, σχεδιασμένον μὲν ὑπὸ τούτου, κατεστρωμένον δὲ εἰς γραφὴν ὑπ' ἄλλου τινος ἐπὶ πληρωμῇ τῆς ἐπεξεργασίας, φέρον δὲ ἐπιγραφὴν. « Ἀνασχευὴ τῶν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἀθηναίων ἀναφερομένων περὶ τοῦ Ὀδυσσεύς Ἀνδρῆτζου, τοῦ Ἑλληνικοῦ Τακτικοῦ, καὶ τοῦ Συνταγματάρχου Φαβδιέρου. »

Καὶ ὁ μὲν τίτλος τοῦ πονήματος οὕτως ἔχει, τὸ δὲ

πράγμα εἶνε ἀληθῶς ἐπικύρωσις τῶν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων· διότι ἀντὶ ἀνασκευῆς βλέπει τις εἰς τὸ πόνημα τοῦτο τὸν Κάρπον βεβαιοῦντα πανταχοῦ πάντα τὰ παρ' ἐμοῦ ἱστορούμενα, ἐκτὸς ὅτι λαιδορεῖ μόνον, νομίζων ὅτι αἱ λαιδορίαι ἀρκοῦσιν εἰς ἀνασκευήν. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ μάλιστα τὸν τακτικὸν στρατὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸν ἀρχηγόν του Φαββιέρον κάμμία δὲν ὑπάρχει ἀσυμφωνία, ἐκτὸς μόνον ἀσημάντων τινῶν παραδρομῶν.

Ὅσον δὲ περὶ τοῦ Ὀδυσσεως, ἀντὶ τῆς ἀποπλύνης τὸν ῥύπον, ἐπαυξάνει τὸ αἶσχος καὶ τὸ ὄνειδος τοῦ ἀνθρώπου· καθότι ἐπιβεβαιοῖ μὲν τὰς κακουργίας αὐτοῦ, χρωματίζει δὲ αὐτὰς ὑπὸ ἀλλοίαν ἐποψιν, προσάπτων ἐνοχλήν εἰς τοὺς παθόντας· ἐφ' ἧς καὶ πρὸς ἀθώωσιν τοῦ ἀγαπητοῦ Ὀδυσσεως του ἐπιφέρει. « Μὴ δὲν εὐρέθησαν εἰς » τοιαύτην λυπηρὰν ἀνάγκην καὶ ὁ Θ. Κολοκοτρώνης εἰς τὴν πελοπόννησον, πολλοὶ ἄλλοι ὀπλαρχηγοὶ εἰς τὰ διάφορα μέρη » καὶ κατὰ διαφόρους καιροὺς, καὶ ὁ Στρατάρχης Δ. Ὑψηλάντης εἰς τὸ 1829; » (ὅρα Σελ. 6.) Βλασφημία κατάπτυστος !!! Ὁ Κολοκοτρώνης καὶ Ὑψηλάντης κακούργοι φονεῖς, προδότης τῆς Πατρίδος καὶ Τουρκοδουσεῖς; Πότε καὶ ποῖα παραδείγματα δύναται νὰ ἔχῃ ὁ Κάρπος ἢ ἄλλος τις τῶν παρευρεθέντων εἰς τὸν Ἀγῶνα; Εἶνε ἀληθές ὅτι πολλοὶ τῶν ὀπλαρχηγῶν διὰ τὰς περιστασεις τοῦ πολέμου ἐξώκειλον εἰς ἀμαρτήματα, ἀξιοκατάκριτα μὲν, οὐχὶ ὅμως αἰμοβόρα, καὶ φέροντα ὄλεθρον εἰς τὰ πράγματα τῆς Πατρίδος, ὡς ἐκεῖνα τοῦ Ὀδυσσεως. Κανένας ἄλλος τῶν ὀπλαρχηγῶν δὲν ἐσήκωσεν ὅπλα κατὰ τῆς Πατρίδος, ὡς ὁ Ὀδυσσεύς, οὔτε ἐπραξε τόσους φόνους κατὰ συναγωνιστῶν, ὅσους ὁ Ὀδυσσεύς. Καὶ τοῦτο δὲν δύναται ν' ἀρνηθῇ οὐδ' αὐτὸς ὁ Κάρπος.

Φαίνεται δὲ ὁ φίλος μας Κάρπος ὅτι ἠθέλησε νὰ παίξῃ μὲ τὴν φαντασίαν του, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ συμβιβασθῇ καθ' ἑαυτὸν, ἀπολακτίζει τὴν ἀνασκευὴν, καὶ προσθέτει εἰς τὰς κακουργίας τοῦ Ὀδυσσεύς ὅ,τι ἐγὼ παρέλειψα ἐκουσίως ὡς μιαιρωτάτην τῶν κακουργιῶν του. "Ἀκροτηριάσας δὲ ὁ Κάρπος τὴν πρᾶξιν αὐτὴν διὰ νὰ μὴ δώσῃ χαρακτῆρα βδελυρὸν, ἐκφράζεται οὕτω πως Σελ. 39.

« Λέγει δὲ ὁ Κ. Συρμελῆς ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐφόνευσεν ἀδίκως » Ἕλληνας· ἃς εἶπω ἐγὼ μίαν πρᾶξιν του, τὴν ὁποῖαν ἂν αὐτὸς » ἤξευρε, τίς οἶδε, πῶς ἤθελε τὴν μεταπλάσῃ. . . . Ἀνέβη » (ὁ Ὀδυσσεὺς) ἐπὶ τοῦ τραχήλου ἐνὸς τῶν δημογερόντων » (τῆς Λεβαδείας) Ἠλία Πασπάλῃ, τὸν ἔφερεν εἰς δύο ὥρων » διάστημα, καὶ τὸν ἐφόνευσεν ». Ὅταν ὁ ἀναγνώστης ἀπαντήσῃ ἐν τῇ παρούσῃ συγγραφῇ τὴν ἀληθοῦς διήγησιν τῆς πράξεως ταύτης εἰς τὰ περὶ τοῦ Ὀδυσσεύς, θέλει φρίξῃ διὰ τὴν κακίαν τοῦ ἀνθρώπου τούτου. Ὡστε προσφυῶς εἶπε τις ἀναγνώσας τὸν Κάρπον· « ὦ πόσον συνιστᾷ, ἀντί νὰ καταβάλλῃ ὁ ἀνεπιτήδειος ἐχθρὸς διὰ τῶν παραλογισμῶν καὶ ἀντιφάσεών του, ὅσον δὲν δύναται νὰ πράξῃ ὁ ἀγαθὸς φίλος διὰ τῶν ἐπαίνων του ».

Ἐπειδὴ προσέμεν νὰ γράψω ἀλήθειαν, καὶ θηρεῦων αὐτὴν πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἐλλείψεων πρὶν ἐπεχειρήσω τὴν προκειμένην δευτέραν ἐκδοσιν, παρεκάλεσα καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐκ τῶν πρερυρεθέντων εἰς τα πράγματα νὰ μὲ φωτίσωσιν ἂν παρέτρεξα τί, ἢ εἶπον τί μὴ ἐχόμενον ἀληθείας· καὶ ἔκτινων μὲν ὠφελήθην, ἐξ ἄλλων δὲ παράπονα μόνον ἤκουον, καὶ ἕκαστος τούτων ὑπὲρ ἑαυτοῦ λέγων, ἐσιώπα τὰ τῶν ἄλλων, καὶ ποτε κακίζων τὰ τῶν ἐτέρων, ἐμεγαλορρήμονει τὰ ἑαυτοῦ.

Ἐνεκα τούτου πεπεισμένος εἰς τὴν συνειδησίν μου καὶ εἰς τὴν αὐταλήθειαν τῶν πραγμάτων, μηδὲν

φροντίζων περί τῆς κακοηθείας τινῶν, ἐπιδιορθῶνων διὰ προσθέσεων ἀξίων λόγου ἐπὶ τὸ τελειότερον τὴν παροῦσαν συγγραφὴν, ἀφίημι αὐτὴν νὰ διέλθῃ ἐκ νέου τὰ πιστῆρια τοῦ τύπου βελτιωμένη, καὶ νὰ ἀναφανῇ εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ γνωρίζωσι τὴν ἱστορίαν τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, καὶ πρὸ πάντων, τῶν Ἀθηνῶν. Καὶ ἐφιλοπόνησα δὲ χάριν τῶν ὑπὲρ Πατρίδος ἀγωνισθέντων καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτῶν, ἀθανάτου μνήμης ἕνεκα.

Ὁ ἱστοριογράφος πρέπει νὰ εἶνε ἀνώτερος παθῶν, ἀμερόληπτος, καὶ ὅσον οἷον τε φιλαλήθης, διὰ νὰ ἐκδώσῃ σύγγραμμα ἀψευδῶν γεγονότων, ἐπιλαμπούσης ἐν πᾶσι τῆς ἀληθείας· καὶ τότε εὐτυχεῖς οἱ ἀναγνώσται τοιοῦτου ἱστορικοῦ συγγράμματος· εὐτυχεῖς οἱ λαοὶ τοιοῦτου κήρυκος τῆς ἀληθείας ἐπιτυχόντες εἰς τὴν εἰκόνα τῶν πράξεων των. Εἶνε μὲν σπάνιον ἡ ἐπιτυχία αὕτη διὰ τὴν περὶ τὸ γράφειν ἀσυνειδησίαν τῶν μὲν, διὰ τὴν μεροληψίαν τῶν δε, διὰ τὴν κουφονοίαν ἄλλων, καὶ διὰ τὸν φθόνον τινῶν, οὐχ ἥττον δὲ καὶ διὰ προσωπαρέσκειαν κολάκων τινῶν, ἀναιδῶς παρεξηγούντων τὰ πράγματα, καὶ παραμορφούντων τὸν ἀληθὴ χαρακτῆρα τοῦ γεγονότος, μάλιστα δὲ ἂν τύχωσιν ἱστοριογραφοῦντες στιχουργοί, οἵτινες ἀδεία ποιητικῇ ψευδόμενοι ἀναιδῶς, πλάττουσι πράξεις ἥρωϊκᾶς, ἢ ἀποδίδουσι τὰ ἀλλότρια τοῖς οἰκείοις. Ὁ νουνεχὴς καὶ ἀπαθὴς ἀναγνώστης δύναται νὰ κρίνῃ καὶ ἐκτιμῇ τὰ ἱστορούμενα· δύναται καὶ νὰ διαγνωρίσῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ γράφοντος ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῆς κρίσεως. Ὅσοι δὲ ἀναγινώσκουσι προκατελιμμένως, ὁμοιάζουσι τὰ μικρὰ ἐκεῖνα παιδίῳ, πρὸς τὰ ὅποια οἱ γονεῖς παίζοντες βάλλουσιν ἔμπροσθεν αὐτῶν νομίσματα χρυσᾶ, ἀργυρᾶ, χάλκινα· τὰ δὲ παιδία αὐτὰ, καθὼ μω-

ρὰ ἀπλόνουσι τὰς χεῖρας καὶ λαμβάνουσιν ἐκ τῶν νομισμάτων ἀδιακρίτως τῆς ἀξίας ἐνὸς ἐκάστου.

Νομίζω ἑμαυτὸν ἱκανοποιημένον, ζήσας νὰ ἐκδώσω εἰς δευτέραν ἐκδοσιν τὸ προκείμενον ἱστορικὸν σύγγραμμά μου ἐπιδιορθωμένον καὶ τελειότερον, καὶ βεβαιῶ, τοὺς ἀναγνώστας ὅτι δὲν θέλουσιν ἀπαντήσῃ οὔτε φεύδῃ, οὔτε ἀπίθανα, οὔδὲ παραμορφωμένα. Εἰς οἰκείους καὶ φίλους δὲν χαρίζομαι, οὔδὲ τοὺς ἐχθροὺς ἀδικῶ. Ἡ συμπάθεια καὶ ἀντιπάθεια εἶνε μόρια τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἐξ ἐτέρου καὶ ἡ συνείδησις εἶνε θεὰ τις τιμωροῦσα τοὺς ἀδικοῦντας. Εὐχόμαι δὲ ἵνα καὶ πᾶς ἄλλος ἱστοριογράφος πλησιάζῃ ἐγγὺς τῆς ἀληθείας, ὅσον ἐγώ.

Σημειωτέον δ' ἐντούτοις ὅτι ἐξακολουθῶν εἰς τὴν πρώτην ἐκδοσιν τὸ ἔθιμον τῶν προσκυνητῶν τοῦ ἀγίου Τάφου χριστιανῶν τοῦ νὰ καλῶνται χατζήδες τουρκιστὶ, ἐφύλαττα τὸ στοιχεῖον Χ. ὡς δηλωτικὸν τῆς τοιαύτης κλήσεως· ἥδη δὲ παρέλειψα αὐτὸ, καὶ ἄλλα τοιαῦτα βάρβαρα. Ἀμέλησα δὲ εἰς τὴν πρώτην νὰ δώσω προσοχὴν εἰς γαιογραφικὰς τινὰς θέσεις τοῦ Τόπου, καὶ νὰ ἐπιστήσω ἐπὶ τινων χωρίων καὶ δῆμων τῆς Ἀττικῆς, τῶν ὁποίων ἡ ἀνακάλυψις εἶνε τὰ μέγιστα πολυπόθητος παρὰ τοῖς φιλοπονοῦσι περὶ τὰ τοιαῦτα. Τὴν ἔλθειν ταύτην ἀναπληρῶ εἰς τὴν παροῦσαν ἐκδοσιν.

Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει ἀνέθηκα τὴν βίβλον εἰς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος, ἔκρινα δίκαιον νὰ συμπεριληφθῇ καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ἡ ἀνάθεσις αὕτη· διότι εἶνε ἡ πρώτη, νομίζω, ἐξ ὧν εὐηρεστήθη ἡ Α. Μ. ν' ἀποδεχθῇ ἐν Ἑλλάδι.

ΒΑΣΙΛΕΥ.

Θ Μέγας δημιουργός τοῦ παντός, διὰ τὰ μὴν ὑπάρχουσι τὰ δημιουργήματά του εἰς βαθύτατον σκότος, καὶ μένῳσι τὰ πάντα νεκρά, ἔστησεν ἐν μέσῳ τοῦ στερεώματος τὸν μέγαν Ἀστέρα τοῦ Φωτός· καὶ Ἰδοὺ ἐφωτίσθη τὸ Πᾶν.

Καὶ τέλος, ἀφοῦ ὁ Πλάστης ἐπευχρήθη εἰς τὸν Ἀνθρωπον τὸ « Αἰξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, » καὶ ἔμελλεν ἐκ τοῦτου τὸ ἀνθρώπινον γένος τὰ πληθυνθῆ· ἀλλὰ διὰ τὰ μὴ δαιτᾶται θηρίου δίχην, ἐν ἀχρηστία ἔχον τὸ λογικόν, εἶπεν ὁ θεός, γενηθήτω Πόλις εἰς φωτισμὸν τοῦ ἀνθρώπινου τοῦτος, καὶ ἐγένοντο αἱ Ἀθήναι· Καὶ ἰδοὺ ἐφώτισαν πᾶσαι τὴν Οἰκουμένην.

Ἀλλ' ἔμελλε κατὰ τὸν ὀργανισμὸν τοῦ δημιουργήματος, τὰ ἀντιπέση τὸ σκοτεινὸν σῶμα εἰς τὸ Σῶμα τοῦ Φωτός, ὥς εἰς τὸν ἥλιον ἢ Σελήνην, καὶ τὰ ἐπιφέρει ἐπὶ πολλὸν χρόνον τὸν σκοτασμὸν τῆς φωτοδότηδος γῆς.

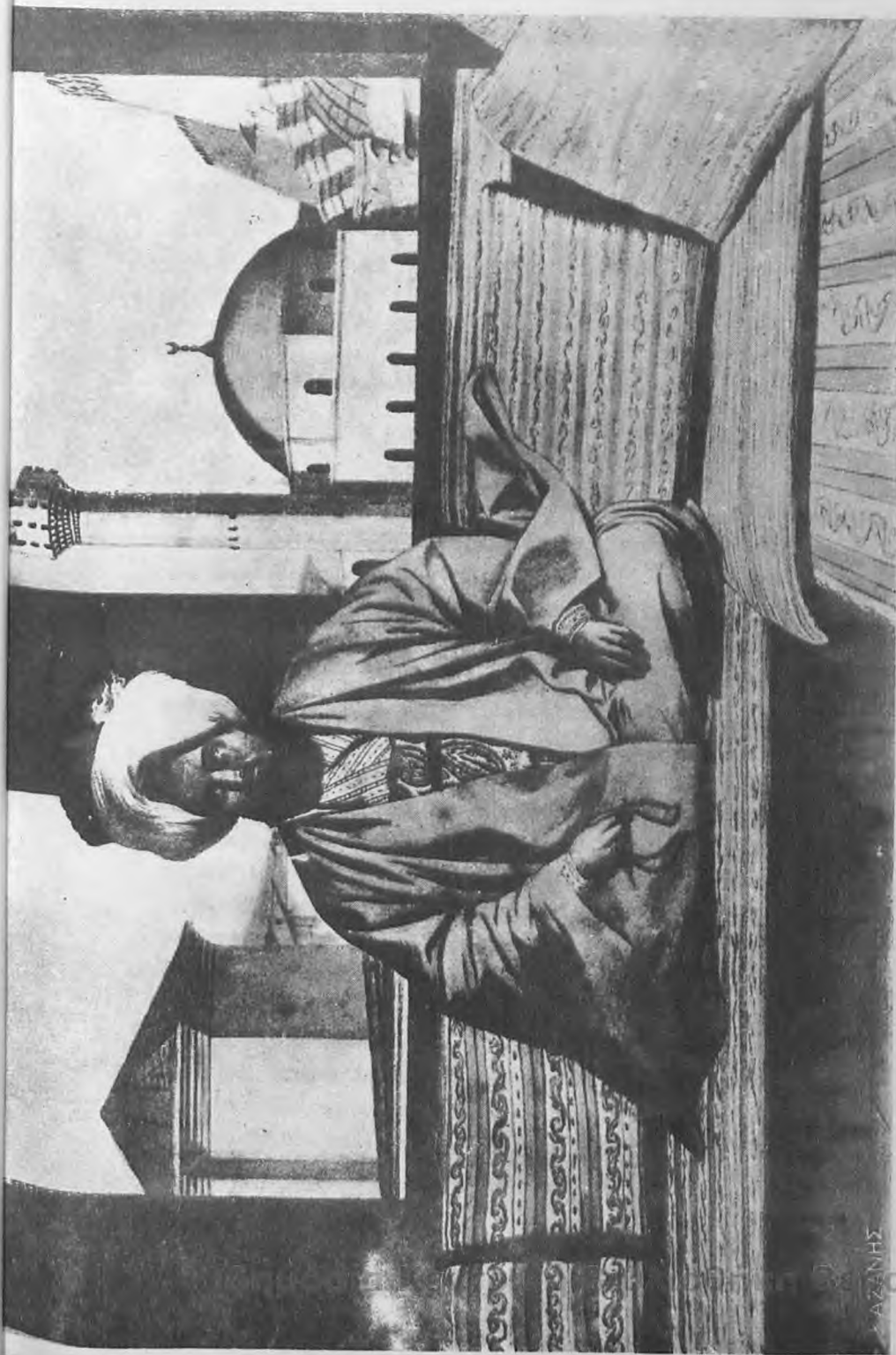
Τέλος πάντων τὸ ἀντιπίπτον ὑπέκλινεν, ἡ σκοτόμαιρα διελύθη, ἡ ῥοδοδάκτυλος Ἥως ἀνεφάνη, καὶ ἰδοὺ οἱ Ἕλληνες χαίρουσιν ἤδη εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ πολυποθήτου Ἀστέρος, τοῦ μέλλοντος τὰ φωτίσῃ καὶ τὰ λαμπρύνῃ τὸν Ἑλληνικὸν ὀρίζοντα, καθήμενος ἐπὶ θρόνου λαμπροῦ ἐν τῇ ἐκλεκτῇ Πόλει τῶν Ἀθηνῶν. (α)

Ταύτης δὴ τῆς Πόλεως τὰς προσπαθήσεις κατὰ τὸν ἐπὲρ Ἑλευθερίας ἀγῶνα θέλεις ἰδῆ Βασιλεῦ! εἰς τὴν Παροῦσαν εὐρίσκον, τὴν ὑπολὰν ὁ ὑποφαινόμενος λαμβάνει τὴν τόλμην τὰ προσφέρει εὐλαβῶς πρὸς τὴν ΥΜΕΤΕΡΑΝ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΤΑ.

Ὁ ἐποκλινέστατος Ὑπὸχρος,

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΥΡΜΕΛΗΣ.

(α) Ἡ εὐχὴ αὕτη ἐπληρώθη διὰ τῆς μεταθέσεως τοῦ Θρόνου ἐκ Ναυπλίου εἰς Ἀθήνας· ἡ Πόλις Ἀθηνῶν ὀφείλει Ἀνδριάντα εἰς τὸν βασιλέα Λουδοβίκον πατέρα τοῦ Ὁθωνος· διότι ἐκλογὴ καὶ προτροπὴ ἐκείνου ἐγένοντο αἱ Ἀθῆναι πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου· καὶ οὕτως ἀπεδόθη εἰς τὴν Πόλιν αὐτὴν ὅ,τι δικαιοματικῶς ἀνήκεν αὐτῇ· ὁ ἀκραιφνὴς ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς δόξης ζήλος τοῦ Λουδοβίκου δὲν συνετέλεσεν εἰς τοῦτο μόνον, ἀλλ' οὐχ ἤττον ἐπενήργησε ζωηρῶς εἰς τὰς βουλάς τῶν μεγάλων δυνάμεων περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Ἑλλάδος εἰς βασίλειον ἀνεξάρτητον.

ΕΝΑΣ ΒΟΕΒΟΔΑΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

UN VOYVODE D'ATHÈNES (Dupréis 1894)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΩΝ

ΑΘΗΝΩΝ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΠΕΛΟΣ πάντων ἀφοῦ ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης εἰσῆλθεν εἰς τὴν Μολδοβλαχίαν, φέρων τὸ σύμβολον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως κατὰ τῆς Ὄθωμανικῆς Τυραννίδος, ἡ Πελοπόννησος, τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος, καὶ ἡ λοιπὴ Ἑλλὰς, προδιατεθειμένη ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους τῆς φιλικῆς Ἐταιρείας, ἀδράζει τὰ ὄπλα, καὶ ἐπανίσταται κατὰ τῶν κρατούντων ἀνὰ πᾶσαν Πόλιν καὶ Ἐπαρχίαν.

Αἱ Ἀθῆναι ἀναπτερούμεναι εἰς τὴν φωνὴν τῆς ἀνεγερτικῆς Σάλπιγκος, συντρέχουσιν ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸν ἀνήκουστον καὶ μοναδικὸν τοῦτον τῆς Ἐλευθερίας ἀγῶνα, ἀναπειτάσασαι τὴν σημαίαν τοῦ Σταυροῦ ἐναντίον τῆς κατακρατούσης ἡμισελήνου.

Οἱ κρατοῦντες τῶν Ἀθηνῶν Τούρκοι εἰς τὴν γενικὴν ταύτην τῶν πραγμάτων ταραχὴν ἀπόπληκτοι γεγονότες, καὶ περίφοβοι διὰ τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο περιστατικόν, ἐκυματοῦντο εἰς τὴν ἀβεβαιότητα, καὶ ἐξ ουν ποῖα μέσα νὰ εὕρωσι προσπορώτερα εἰς τὴν σωτηρίαν των. Καὶ διὰ νὰ προλάβωσι τὰς συνεπείας τῆς Ἐπαναστάσεως, καὶ ν' ἀσφαλισθῶσιν ἐναντίον ἐνδεχομένων δεινῶν, κρίνουσιν ἀναγκαῖον νὰ φονεύσωσι τῶν κατοίκων τῆς Πόλεως χριστιανῶν τὸ ἐν ἡλικίᾳ ἀρσενικὸν γένος, ἐνῷ εἰσέτι δὲν ἦσαν εἰς ὄπλα οἱ χριστιανοί. Καὶ συνεδριάσεων γε-

νομένων επιμένουσιν ὁμοφώνως εἰς τὴν θανατηφόρον ἀπόφασιν. Καὶ ὁ μὲν Μουφτῆς (Εἰσαγγελεὺς) ἀποφαίνεται νόμιμον καὶ δικαίαν τὴν σφαγὴν, ὁ δὲ Καδῆς (Δικαστής) Χατζῆ Χαλλῆ Ἐφέντης κηλούμενος, ἀνὴρ ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, μὴν ἐλπίζων ἴσως καὶ αὐτὸς, ὅτι τὰ πράγματα ἤθελον ἀποβῆ εἰς ὄλεθρον τῶν ὁμογενῶν του, τοὺς ἀπαγορεύει σφοδρῶς τὸ σκληρὸν καὶ ἀπάνθρωπον τοῦτο μέτρον, καὶ προσπαθῆτας ὅταν ἡδύνατο διὰ λόγου, μετέπεισε αὐτῶν τὴν γνώμην καὶ βουλὴν ἐν αὐτῇ τῇ ἀκμῇ τῇ ἐξάψει των. Εἰς τὸν Ἄνδρα τοῦτον ὀφείλεται ἀνδριὰς παρ' ἡμῶν διότι ἂν διὰ τῶν προσπαθειῶν του δὲν ἐκώλυε τὴν κακὴν βούλην τῶν ἐνόπλων ἐχθρῶν, ἡ Πόλις τῶν Ἀθηνῶν δὲν ἐσώζετο ἐλευθέρᾳ διὰ τὴν χρησιμεύσῃ, ὡς καὶ ἐχρησίμευσε, κατὰ φύσιν τῶν κατοίκων πάσης τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ἡδύνατο νὰ ἐνεργηθῶσιν, ὡς ἐνεργήθησαν, τόσαι μεγάλαι καὶ ἐνδοξοὶ πράξεις εἰς τὴν Ἀττικὴν, συντελέσασαι καὶ αὐταὶ εἰς τὴν μεγάλην ἀπόφασιν τῆς ἐλευθερώσεως τῆς Πατρίδος, τοῦ ἔθνους ὁλοκληροῦ. Ἦν δὲ οὗτος ὁ Εὐεργέτης ἡμῶν γέννημα καὶ θρέμμα τοῦ Βυζαντίου, ὑπὸ τὴν θρησκείαν τοῦ Μωάμεθ, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Τοῦρκοι.

Δυσταρεστηθέντες δὲ οἱ Τοῦρκοι τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὴν ἀποτυχίαν τῆς θανατηφόρου βουλῆς των, καὶ πλήρεις ὑπονοιῶν δυσαρέστων, καὶ βλέποντες τὰ πράγματα ἐπὶ τὰ χεῖρω προβαίνοντα, μετὰ σπουδαίας τινὰς συζητήσεις ἐνέκριναν οὐσιῶδες καὶ ἀναγκαιότατον νὰ φυλακώσωσι, πρὶν ἀφνεῖς γένωσι, τοὺς Πρωεστῶτας τῶν Χριστιανῶν, καὶ τινὰς τῶν προκρίτων αὐτῶν οὓς ἂν τύχωσι διότι τινὲς ἐξ αὐτῶν προλαβόντες προσέφυγον εἰς Προξενεῖα Εὐρωπαϊκὰ καὶ συλλαμβάνοντες αὐτοὺς τὴν δεκάτην Ἀπριλίου τοῦ σωτηρίου ἔτους 1821 εἰκοστοῦ πρώτου ἡμέραν τοῦ Πάσχα, ἀνάγουσιν εἰς τὸ Φρούριον, καὶ ῥίπτοντες αὐτοὺς εἰς σκοτεινὴν καὶ στενὴν εἰρκτὴν, ἐθεώρουν αὐτοὺς ἀντικείμενον τῆς λύσεως των. Οἱ συλληφθέντες δὲ ἦσαν οὗτοι Προκόπιος Βενιζέλος, Ἄγγελος Γέροντας, Παλαιολόγος Βενιζέλος, (Πρωεστῶτες τῆς Πόλεως κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος) Φιλάρετος Τριανταφύλλης Ἱερομόναχος, Ἄνθιμος Ἀγιοταφίτης Ἱερομόναχος, Ἀγγελάκης Βενιζέλος, Γεώργιος Μπάρμπανος, Ἰωάννης Παν-

ταξής, Φίλιππος Γουναράκης, Σπυρίδων Φ. Γουναράκης, Δημήτριος Καρόρης, και Βασίλειος Σαράντης.

Τὸ μέτρον τοῦτο τῶν Τούρκων ἔκαμε τοὺς Ἀθηναίους νὰ λάβωσι και αὐτοὶ μέτρα σπουδαιότερα, και νὰ προλάβωσι τοὺς κακοὺς σκοποὺς τῶν ἐχθρῶν. Αὐθημερὸν τῆς συλλήψεως τῶν δώδεκα πολλοὶ τῶν ἐγκριτωτέρων προσφεύγουσιν εἰς τὰ εὐρωπαϊκά προξενεῖα, ὅπου ἦταν και οἱ πρὸ αὐτῶν προσφυγόντες ἦσαν γὰρ ταῦτα ἀσυλὰ πᾶντὶ τῷ προσφεύγοντι καθ' ὅλην τὴν Τουρκίαν (α). Ἐνταῦθα δὲ σκεπτόμενοι περὶ τοῦ πρακτέου συνακούονται διὰ γραμμάτων μετὰ τοὺς κατεῖκους τῶν χωρίων, και ἐπιταχύνουσι τὴν εἴσοδον αὐτῶν εἰς τὴν Πόλιν, διὰ νὰ ἐγείρωσι γενικὸν τὸν πόλεμον ὡς ἐκ τῶν ὅλων τῆς Ἀττικῆς κατοίκων κατὰ τῶν τυράννων ἐχθρῶν ἦσαν δὲ προδιατεθειμένοι οἱ χωρικοὶ διὰ τοῦ Δημητρίου Ζωγράφου, ἀδελφοῦ τοῦ Νικολάου Ζωγράφου, και Πατρὸς τοῦ Θεμιστοκλέους Ζωγράφου ἀρχιτρικλίνου ἡδὴ τοῦ Βασιλέως, ὅς τις διὰ τῆς Ικανότητός του και τῶν προσφυῶν τρόπων του συνεισέφερε πολὺ εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν και λόγῳ και ἔργῳ. Οὗτος ἔπνεε διακαῇ ζῆλον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας και ἀποκλιταστάσεως τῆς Πατρίδος. Συναγωνισθεὶς δὲ και συμπληθὼν μέχρι τῆς ἀλώσεως τοῦ Φρουρίου, ἐτελεύτησεν ὑπὸ νόσου εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ἰαννουαρίου 1823.

Συσσωματωθέντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ ἐκ τῆς πόλεως και

(α) Μεγάλην χάριν χρεωστοῦμεν εἰς τὴν φιλέλληνα και ἐνθερμὸν ζηλωτὴν τῆς ἐλευθερίας μας, τὸν Δόκτορα Καίσαρα Βιτάλην, Ἰταλὸν, ἀντιπρόξενον Νεαπόλεως, ὅς τις οἰκῶν ἐνταῦθα πρὸ πολλῶν ἐτῶν, μετερχόμενος τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Ἰατροῦ, και ἔχων γυναῖκα Ἀθηναίαν, συνηγωνίσθη μετὰ τῶν Ἀθηναίων, γενόμενος κοινωνὸς ὅλων τῶν δεινῶν τῆς Ἐπανστασίας. Αὐτὸς οὗτος ἐπρομήθευσε τοὺς ἐν Ἀχαρναῖς συνελθόντας πυρίτιδος, μὴ δυναμένους νὰ κινηθῶσιν ἀνευ τοῦ μέσου τούτου τοῦ πυρὸς, ἐμβαλὼν τὴν πυρίτιδα εἰς τζότρας [τζιτζας] διὰ τὴν ἔρρευσαν τῶν Τούρκων, σφοδρῶς ἀπηγορευμένης τῆς μετακομίσεως, ἀποστείλας αὐτὴν εἰς Ἀχαρνὰς διὰ τοῦ γυναικαδέλφου του Βαρβολομαίου Μερτροῦδ' ἐτελεύτησε δὲ ὁ ἀγαθὸς οὗτος φιλέλλην τὴν δευτέραν [14] Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1827 ὑπὸ νόσου ὑδρωπικίας· ἐγκατέλιπε δὲ θυγατέρας δύο, ἐξ ὧν τὴν μίαν ἔχει γυναῖκα ὁ Ἰατρὸς Ἀλέξιος Πάλλης, τὴν ἑτέραν δὲ ὁ Γερουσιαστὴς Γεώργιος Ψύλλας.

τῶν χωρίων περὶ τοὺς χιλίους διακοσίους εἰς Μαινίδιον (α)
(Ἀχαρνὰς) ἐμβαινόντιν εἰς τὴν πόλιν τὴν εἰκοστὴν πέμπτην
Ἀπριλίου 1821, ἔχοντες ἀρχηγὸν τὸν Μιλέτιον Βασιλείου Χα-
στιέα καὶ οἱ Τούρκοι προλαβόντες ἀπεκλείσθησαν εἰς τὸ Φρου-
ριον σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, διορίσαντες μικρὰς φυλακὰς τοῦ
τειχίου τῆς Πόλεως κατὰ τὰς πύλας. Ἡ δὲ εἰσοδος τῶν Ἀ-
θηναίων ἐγένετο διὰ τῆς πύλης Βομβονήστρας (β) καλουμένης,
πρώτου εἰσπηδήσαντος ἔνδον, καὶ ἀνθίζαντος τὴν θύραν Δημη-
τρίου Σαρκουδίνου, ὅτε ὁ Γεώργιος Κουρτέσης ἐπιπίπτει πρῶ-
τος κατὰ τινος Ὁθωμανοῦ Θεσσαλονικέως, τοῦ ἀρπάζει τὴν
σπάθην ἀπὸ τὰς χεῖρας, πολύτιμον οὖσαν, καὶ παρέδωκεν αὐ-
τὸν εἰς τὸν θάνατον. Γενόμενοι δὲ κύριοι τῆς Πόλεως, ἔψαλον
δοξολογίαν πρὸς Κύριον. Καὶ ἐπομένως εἰσελθόντες εἰς τὰς
οἰκίας τῶν Τούρκων, ἤρπαζον πᾶν τὸ προστυχόν, καθυβρίζον-
τες ἐν ἐκδικήσει τῶν ἀπαιδευτῶν τινές καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἄψυ-
χα, μὲ τὸ νὰ ἦσαν τουρκικά· ἐξομοιούμενοι κατὰ τοῦτο μὲ
τοὺς Τούρκους, οἵτινες ταῦτά ἔπραττον κατὰ τῶν Χριστιανῶν
ἀμοιβαίως.

Οἱ Τούρκοι μὴ δυνάμενοι νὰ ἐξέλθωσι τοῦ Φρουρίου ἐφρου-
ριοῦντο δεινῶς· ἦσαν δὲ οἰκσγένεσαι Ὁθωμαναὶ ἄπασαι τε-
τρακίσαι πενήκοντα μία, ἀπρομήθευτοι ἀπὸ ἀναγκαῖα καὶ
πολεμεφόδια, καὶ κατὰ πάντα ἦσαν ἀνεφοδίαστοι· ὥστε δὲν

(α) Παράδοξος ἡ ἐπικρατήσασα ὀνομασία «Μαινίδιον». Ἀχάρνα ἢ
Ἀχάρνη, εἶνε εἶδος ἰχθύος, ἐξηγούμενον λαβράκι. Μαινίδιον δὲ ὀποκο-
ριστικὸν τοῦ Μαίνῃ ἢ μαινίς (σαρδέλα) λέγεται μικρὸν τι ἰχθύδιον. Ὁ
Δῆμος Ἀχάρνης ἢ Ἀχαρνῶν ἦτον ὁ μέγιστος τῶν δήμων τῆς Ἀττι-
κῆς. Φαίνεται ὅτι ἡ ὁ Ἀριστοφάνης, ἢ ἄλλος τις τῶν νεωτέρων Κωμι-
κῶν, ἢ πικίρων, ἢ σπουδάζων, εἶπε περὶ τοῦ δήμου τούτου· «οὐκ ἔστιν
ἤδη Ἀχάρνη, ἀλλὰ Μαινίδιον» ὅ ἐστι «δὲν εἶναι πλέον λαβράκιον,
ἀλλὰ σαρδέλιον» καὶ ἔκτοτε ἐπεκράτησε τὸ ὄνομα τοῦτο Μαινίδιον.
Πόθεν δὲ ὁ δῆμος οὗτος ἐκλήθη Ἀχάρνα ἢ Ἀχάρνη, εἶνε ἄδηλον.

(β) Ἡ Πόλις περιτειχισμένη οὕτω ἀπὸ μικρὸν τείχιον, εἶχε θύρας
ἑπτὰ, ἐξ ὧν αὕτη ὑπῆρχεν ὅπου ἦδη τὰ ἀνάκτορα· ἐκαλεῖτο δὲ Βομ-
βονήστρα ἀπὸ τὸν ποιούμενον βόμβον, τῶν πιπτόντων ὑδάτων εἰς τὴν
αὐτόθι δεξαμενὴν, ἐξ ἧς διηροῦντο τὰ ὑδραγωγεῖα τῆς Πόλεως.

ἐδύναντο νὰ ἀνθεξίσωσιν εἰς διαρκῆ ἀποκλεισμόν. Μ' ὅλον τοῦτο δὲν ἐδοκίμασαν τὸν ἀποκλεισμόν πλέον τῶν τριῶν μηνῶν.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεχείρησαν τὸν ἀποκλεισμόν μετὰ σπουδῆς καὶ ζήλου, συνεισφέροντες ἕκαστος τὰ ἴδια αὐτοῦ εἰς τὰς κοινὰς χρεῖας τοῦ μεγάλου τούτου ἐπιχειρήματος. Πρᾶγμα μεγάλης θέας ἄξιον, νὰ βλέπῃς τοὺς πολίτας μικροὺς καὶ μεγάλους καὶ αὐτὰς τὰς γυναῖκας, νὰ ἐνασχολῶνται σπουδαίως εἰς ἐργασίας πολεμικάς, πρῶτον ἀντικείμενον τῆς ὁράσεώς τῶν, οἱ μὲν κατασκευάζοντες λόγχας, οἱ δὲ πυρίτιδα κόνιν, ἄλλοι δὲ διαλύοντες τὸν μόλυβδον εἰς βόλια, ἄλλοι ἐργαζόμενοι τὰ περὶ τοὺς πόδας, καὶ ἄλλοι τὰ τῆς κεφαλῆς, ἕτεροι δὲ περὶ σπάθας καὶ πυροβόλα φιλοπονοῦντες· ἦσαν δὲ τινὲς καὶ ῥοπάλοις ἐνωπλισμένοι. Ἐν ἐνὶ λόγῳ δὲν ἦσαν ἄλλα ἀντικείμενα παρὰ τὰ πολεμικά, καὶ τὰ πάντα ἦσαν εἰς κίνησιν. Πανταχόθεν ἀντηχοῦσεν ὁ πατριωτισμὸς, ὁ ζήλος, ἡ ἀμιλλα τοῦ καλοῦ μὲ τὴν γενικὴν φωνήν, « ἡ ζώῃ ἐλευθέρᾳ, ἡ θάνατος ἐνδοξός. » Εἰς τοσοῦτον δὲ βαθμὸν ἐνθουσιασμοῦ εἶχον φθάσῃ οἱ Ἕλληνες κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξομοιώσωμεν τὸ πάθος, εἰ μὴ μὲ ἐπιδημικὴν μανίαν θανάτου ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, διαδοθεῖσαν καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα· διότι ἐβλεπες ὅλους μικροὺς μεγάλους μαينوμένους διὰ τὸν ὑπὲρ Πατρίδος θάνατον.

Ἦστε διὰ νὰ ἐξακολουθῶσι τὰς ἐργασίας των τακτικώτερον, καὶ εἰς τὰ χρειώδη νὰ προμηθεύωνται ἐν εὐκολίᾳ, καὶ μάλιστα διὰ νὰ φυλάττεται ἡ εὐταξία περὶ τὰ πράγματα, ἀφοῦ πρῶτον ἐσχματίσαν πολιτικὴν τινὰ Ἀρχήν, διοικοῦσαν τὸ ἐσωτερικόν, καὶ ἀνταποκρινομένην μὲ τοὺς ἐξω Ἕλληνας περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων, ἀναγνωρίζουσιν εἰτα προθύμως ὅπλαρχηγούς ἐν τῇ τοιαύτῃ τάξει, εἰκοσιπεντάρχους, πεντηκοντάρχους, ἑκατοντάρχους, καὶ ἐπέκεινα· καὶ ποιήσαντες τὸν ὄρκον τῆς ὑπακοῆς ὑποτάσσονται οἱ Χασιώται (α) ὑπὸ τὸν Μελέτιον

[α] Ἡ Κώμη Χασιά ἐκλήθη ἀπ' ἀρχῆς τῆς κατοικήσεώς της « Χαστιά » διὰ τὴν κεχωμένην θέσιν της. Τοῦτο δὲ εἶναι ἀναμφισβήτητον. Ἔστι ῥῆμα χαστάω, ἐκ τοῦ πρωτοτύπου χᾶω, ἐξ οὗ χαστός, ἡ, ὄν, ὅπερ

Βασιλείου καὶ Δημήτριον Σκευᾶν συνδημότας τῶν· οἱ Μαινη-
 διαταὶ ὑπὸ τὸν Ἀναγνώστην Κιουρκατιώτην συνδημοτὴν τῶν.
 Οἱ Μεσογειῖται (α) ὑπὸ τὸν Ἰωάννην Δάβαριν, πρόκριτον τοῦ
 χωρίου Λιόπеси, ἢ τῶν Ἐγελιδῶν, (β) οἱ δὲ κάτοικοι τῆς Πό-
 λεως ὑπὸ τοὺς Ἰω. Βλάχον, Νικόλαον Σαρῆν, Συμεὼν Ζαχα-
 ρίτζαν, Νεροῦτζον Βενιζέλον, Λουκᾶν Νικάν, Σωτήριον Βου-
 ζίκην (γ), Δημήτριον Ξίνθην, Σπυρίδωνα Κυριακόν, Ἰωάν.
 Καρόρην, Ἀπόστολον Κορθινόν, Νικόλαον Κόρδαν, καὶ Ἀντώ-
 νιον Ποῦλον. (δ) Καὶ ἐν τούτοις ἦν ἀρχηγὸς ὁ ἄνθρωπος Ἀντωνίου
 ἐκ Λεβιδίας· γενικὸς δὲ ὑπασιπότης διορίσθη Νικόλαος Κο-
 λοβός. Τούτων δὲ γενομένων, καὶ ἀπεκδυόμενοι τὸν παλαιὸν
 ἄνθρωπον τῆς δουλείας, ἐνεδύθησαν τὸν νέον Ἕλληνα, καὶ διὰ
 τῆς ἑλληνικῆς ἐνδυμασίας ἀλλοιωθέντες ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν,

ἡμεῖς χωστὸν λέγομεν. Εἶνε ἀξιοπεριεργὸς ὁ Ἡσύχιος, λέγων χάσις
 καὶ χασιεὶς δῆμος ἐστὶ, δὲν φανερώνει τίνος Πόλεως ἢ Ἐπαρχίας· ὅθεν
 οἱ δημογράφοι δὲν ἐνέκριναν νὰ τὸν συμπεριλάβωσιν εἰς τοὺς δῆμους τῆς
 Ἀττικῆς· μ' ὅλον ὅτι κατ' ἐξαιρέσειν ἐκαλοῦντο δῆμοι αἱ τῆς Ἀττικῆς
 Κῶμαι καὶ τὰ νῦν λεγόμενα χωρία· ἐν ἡ θέσις τῆς Κώμης ταύτης δὲν
 ἦτον πραγματικῶς χάσιμα, οὐδ' ἡμεῖς ἠθέλαμεν παραδεχθῆναι τὸ ὄνομα
 χάσις ἢ χασιεὶς εἰς τοὺς νῦν Χασιώτας· διότι γνωρίζομεν ὅτι ἐκ τῶν
 θέσεων ἐκλήθησαν καὶ ἄλλοι δῆμοι, ὡς ἡ Κοίλη, ἡ Ἰδα, αἱ Δειράδες
 κλπ. περὶ ὧν ἐν οἰκίῳ τόπῳ ἐροῦμεν.

(α) Θαῦμα ἰ πῶς διτηρήθη μέχρι σήμερον τὸ ἀρχαιότατον ὄνομα
 «Μεσογεία» μίαν τῶν τεσσάρων Φυλῶν τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ Κρανταῦ βα-
 σιλείως, καλουμένων οὕτω «Κρανταὶ Ἀθῆς, μεσογεία, Διακρίς».

(β) Ἔστι δῆμος παλαιὸς «Ἐγελίδα» καλούμενος ἐξ Ἐγέλου Ἡ-
 ρωος, νῦν δὲ ὑπάρχει χωρίον ἀκατοίκητον, ἀπέχον τῆς Κώμης Λιό-
 πεσι εἴκοσι λεπτὰ τῆς ὥρας, Χελιδοῦ καλούμενον, ὅπου φαίνονται
 σημεῖα κατοικημένου τόπου. Οἱ κάτοικοι τούτου τοῦ χωρίου μετοίκη-
 σαν ὡς εἰς καταλληλοτέραν θέσιν εἰς τὴν νῦν Κώμην Λιόπеси· ὅθεν
 εἶνε δίκαιον ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐτοὺς τὸ παλαιὸν ὄνομα «Ἐγελίδα» —
 Τὸ δὲ ὄνομα λίσπε ἀδανιστὶ σημαίνει ἀγελάδα.

(γ.) Οὗτος πληρωθεὶς κατὰ μέτωπον ἀπὸ τοῦ Φρουρίου ἀπέθανε τὸν
 ἐνδοξον θάνατον τῇ 30 Μαΐου εἰς ἡλικίαν ἐτῶν 25, χρηστὸς νέος ἀ-
 ναδειχθεὶς ἦν δὲ ἀδελφὸς Μιχαὴλ Βουζύκη

(δ.) Οὗτος ἀπέθανεν ὑπὸ λοιμικῆς νόσου τῇ 1824, χρηστὸς ἀναδει-
 χθεὶς Πολίτης εἰς ἡλικίαν ἐτῶν 30· ἦν δὲ ἀδελφὸς Παναγ. καὶ Σπύρου
 Πούλου.

παρίστανον φαινόμενον νέον, τρομερόν εἰς αὐτούς· ἐφ' ᾧ ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων τοῦ Φρουρίου γελάσαντες οἱ Τοῦρκοι τὸν σαρδῶνιον γέλωτα, « τί ἐπάθετε, βρέ, λέγουσι πρὸς τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἐγίνατε ὅαν τρελοί· ὁ Θεὸς σᾶς πῆρε τὰ μυαλά σας διὰ νὰ καθῆτε. »

Οἱ Ἀθηναῖοι διὰ νὰ κρατῶσι στενώτερον τὸν ἀποκλεισμόν ὑποδέχονται ἀσμένως καὶ ἄλλους ἄνδρας ἐθελοντάς ἐκ πλησιόχωρων τινῶν Νήσων, οἷον Ὑδραίους, Αἰγινήτας, Σαλαμινίους, καὶ Κίους. Ταυτοχρόνως δὲ ἦλθε καὶ ὁ Κεφαλὴν Γεράσιμος Φωκᾶς, ἀρχηγὸς ἐξήκοντα περίπου ἑπταννησίων. Τούτους δὲ ἅπαντας διώρισαν ἐκάστους εἰς ἰδίαν θέσιν περὶ τὸ Φρούριον, χορηγοῦντες αὐτοῖς τακτικῶς τὴν καθημερινὴν τροφήν καὶ τὰ πολεμεφόδια.

Ἐπειδὴ ἐκτὸς τῆς τοπικῆς Ἀρχῆς δὲν ὑπῆρχεν ἄλλη τις ἀνωτέρα, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς ὁποίας νὰ διατηρῆται ἡ τάξις, καὶ ἡ πειθαρχία τῶν ἐνόπλων, οἱ ἐν τοῖς πράγμασι Πολῖται ἔκριναν πρόσφορον νὰ ζητήσωσι διορισμὸν Ἀρχηγοῦ τῆς ἐνταῦθα στρατιωτικῆς δυνάμεως παρὰ τοῦ Δημητρίου Ἰψηλάντου, ὅστις πρὸ ὀλίγου ἐλθὼν εἰς Ἑλλάδα, ὑπελήφθη ὡς ὑπερτάτη Ἀρχὴ τῶν Ἑλλήνων, διότι, ἅμα κατευδόθη, διεκήρυξεν ὅτι εἶνε πληρεξούσιος ἀντιπρόσωπος τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτρόπου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, μέλλοντος ὅτον οὕτω κατὰ τὴν διακήρυξίν του, νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ πολυάριθμὸν στρατόν. Ὁ ἀρχιστράτηγος λοιπὸν τῆς Ἑλλάδος, καὶ πληρεξούσιος τοῦ μεγάλου Ἐπιτρόπου πέμπει εἰς Ἀθήνας τὸν λιβαρίου λιβαρόπουλον μὲ τὸ ἐπόμενον δίπλωμα ἢ ψήφισμα. Καὶ ὁ λιβαρόπουλος οὗτος ἐξουσίασε μὲ δραστηριότητα καὶ μὲ ζῆλον μέχρι τῆς συστάσεως τοῦ Ἀρείου Πάγου, καὶ τῆς πελοποννησιακῆς Γερουσίας, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐγνώρισθη ἡ ἀναρχὸς ἀρχὴ τοῦ Ἰψηλάντου μηδὲν οὔσα, καὶ ὁμοιάζουσα τὸ παιγνίδιον τῶν παιδῶν « Βασιλεῖᾶς » καλούμενον. Ἐν τοσούτῳ ὅμως ὠφέλησεν ὁ ἀγαθὸς οὗτος ἄνθρωπος Δημ. Ἰψηλάντης, καὶ διὰ τῆς σημασίας τοῦ ὀνόματός του, καὶ διὰ τῆς στρατιωτικῆς διαγωγῆς του, καὶ διὰ τοῦ πολλοῦ ζήλου του ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ γένους τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἂν οὗτος εἶχε νοῦν. ὅτην εἶχε ψυ-

χὴν, καὶ ἂν εἶχε πνεῦμα ὅσον εἶχε ζῆλον, ἤθελε συντελέσῃ τὰ μέγιστα. Ἐπεταὶ δὲ τὸ ψήφισμα ἢ δίπλωμα.

Ἡ Δυνάμει τῆς δοθείσης μοι πληρεξουσίουτῶς εἰς τὴν ἀρχιστρατηγίαν τῆς Ἑλλάδος παρὰ τοῦ γενικοῦ Ἀρχιστρατήγου Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, τοῦ σεβαστοῦ μοι Αὐταδέλφου, ψηφίζω καὶ πέμπω ὡς ἀρχηγὸν πληρεξούσιον τῶν στρατευμάτων τῆς Ἀττικῆς μέχρι τῆς ἐκπορθήσεως ἢ παραδόσεως τοῦ Κάστρου, τὸν κύριον Λιθέριον, ἄνδρα φιλογενῆ, ἔμφορον, καὶ πεπαιδευμένον. Ὅθεν πάντες οἱ ὁμογενεῖς οἱ εἰς τὴν Ἀττικὴν στρατευόμενοι πρέπει νὰ τὸν γνωρίζωσιν ἀρχηγόν των, καὶ μετὰ τὴν ἐκπόρθησιν ἢ παράδοσιν τοῦ Κάστρου νὰ δεχθῶσι τὸν παρ' αὐτοῦ πολιτικὸν ὄργανισμὸν καὶ διάταξιν μέχρι δευτέρως μου σκέψεως.

Δημήτριος Ὑψηλάντης.

Πληρεξούσιος τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτρόπου.

Οἱ ἀποκλεισμένοι ἐν τούτοις, γενόμενοι ἔντρομοι εἰς τὴν ἀπροσδόκητον συμφορὰν, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ πληροφορηθῶσιν ὅποια ἄρα γε νὰ εἶνε αἱ ἀρχαὶ τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου τῶν χριστιανῶν ὑπηκόων των, κατετήκοντο καὶ ὠδύροντο, διανοούμενοι τὰ μέλλοντα νὰ πάθωσι κακὰ, ἂν μείνωσιν ἐγκαταλειμμένοι εἰς τὴν διάκρισιν ἀνθρώπων καὶ ἀσεβῶν καὶ δούλων διὰ νὰ εἴπω οὕτως, ὅπως ἐκείνοι καὶ μᾶς ἐκάλουν, καὶ μᾶς ὑπολήπτοντο. Ὅθεν διὰ νὰ πληροφορηθῶσι τὰ πράγματα τῆς Τουρκίας ὅπως ἔχουσι, καὶ πρὸ πάντων νὰ ἐξαιτήσωσι συνδρομὴν, ἐξαποστέλλουσι ποταπὸν τινὰ χωρικὸν χριστιανὸν, ὄντα μεθ' ἑαυτῶν εἰς τὸ Φρυῦριον, γραμματοκομιστὴν εἰς τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ Ὀθωμανοὺς· καὶ διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ οὗτος μετὰ γραφὴν ἐκείνων, ὑπεσχέθησαν αὐτῷ πολλά. Οὗτος δὲ εἰς τὴν ἐξοδὸν του συλληφθεὶς δὲν ἠθέλησε νὰ φανερώσῃ τὰ γράμματα. Ἀλλ' οἱ ἡμέτεροι ἐρευνήσαντες αὐτὸν ἀκριβῶς, εὑρον αὐτὰ ἐντὸς τῶν παπουτζίων ἐνδον τῆς ὕλης.

Ἦσαν δὲ τὰ διαλαμβανόμενα τῶν γραμμάτων, ὅτι παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα σηκώσαντες ὅπλα ἐναντίον αὐτῶν οἱ ἄπιστοι κά-

τοικοι τῆς Πόλεως καὶ τῶν χωρίων τῆς Ἀττικῆς βασιλίδες (ὑπήκοοι) χριστιανοί, τοὺς ἐβίασαν ὥστε ν' ἀποκλεισθῶσιν ἐν τῷ Φρουρίῳ ἀπρομήθευτοι ὅλως διόλου διὰ τὸ αἰφνίδιον συμβάν· ὥστε κινδυνεύουσι ν' ἀπολεισθῶσιν ἐξ ὀλοκλήρου, ἐὰν δὲν τοὺς προφθάσῃ ὅσον τάχος βοήθεια· ἐξορκίζουσι δὲ αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου Προφήτου νὰ μὴ περιῶσι τοὺς ὁμογενεῖς καὶ ὁμοθρήσκους ἀδελφούς των νὰ γένωσι θύματα σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις τῶν ἀπίστων καὶ μικρῶν βασιλίδων εἰς αἰώνιον ὄνειδος τοῦ ὀθωμανικοῦ ἔθνους, καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Καὶ πάλιν μετ' ὀλίγας ἀποστέλλουσιν ἕτερον ὅμοιον κατὰ τὴν τύχην, οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ τὸν τρόπον, ὅστις ἐγχειρίζει τὰ γράμματα πρὸς τοὺς ἡμετέρους.

Κατ' αὐτὰς μετὰ πολλὰς σκέψεις, οἱ ἀποκλεισμένοι δοκιμάζουσι καὶ τοῦτο· ἓνα τῶν δώδεκα (περὶ ὧν προεβρέθη) τὸν πρεσβύτερον Φίλιππον Γουναράκην πέμπουσι πρεσβευτὴν πρὸς τοὺς ἡμετέρους, προτείνοντες δι' αὐτοῦ τὴν ἀμνηστίαν, καὶ ἀφαιρῶν τοῦ ἀξιοποίνου τολμήματος, ἂν διαλύσῃσιν τὸν ἀποκλεισμόν, καὶ ἡσυχάσωσιν· οἱ Ἀθηναῖοι δὲ καταγαλάσαντες αὐτοὺς ἐπέμενον ἐντονώτερον· συνελυπῆθησαν ὅμως τὸν αὐτοῦ Φουναράκην διὰ τὸν ἐν εἰρκῇ υἱόν του Σπυρίδωνα, διότι ἐμελλον νὰ τὸν θανατώσωσιν οἱ ἐχθροί, διὰ τὴν ἀπραξίαν τοῦ πατρὸς εἰς τὴν ἀποστολὴν του.

Τέλος στενοχωρημένοι οἱ Τοῦρκοι εἰς τὴν ἔλλειψιν τῶν τροφῶν, καὶ ἐν τοσούτῳ ἐπιδεικνύμενοι ἀνδρείαν, ἐξήρχοντο σπασίμως ἀπὸ τοῦ Φρουρίου, ἀποσταχύζοντες τὰ πλησίον αὐτοῦ ἐσπαρμένα, καὶ ποτε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουνίου, διὰ νὰ ἐπιχειρήσῃσιν τὸ πρᾶγμα σπουδαιοτέρως, καὶ νὰ ὠφελῇσιν ἐκ τοῦ ἐπιχειρήματος, κρίνουσι καιρὸν ἀρμόδιον τῆς ἐξόδου τὴν μεσημβρίαν, νομίζοντες ὅτι κατ' αὐτὴν ἔπεται νὰ κοιμῶνται αἱ φυλακαί· καὶ οὕτως ἐξερχόμενοι περὶ τοὺς ἑκατὸν ἐξήκοντα ἑνοπλοὶ, συνεπάγονται καὶ τινὰς ἀναγκαιοῦντας εἰς τὴν συλλογὴν τῶν καρπῶν. Προχωρήσαντες δὲ εἰς τὰ πρὸ τῆς μεσημβρινῆς πύλης τοῦ τειχοῦ τῆς πόλεως ἀλώνια, ἔνθα νῦν κεῖται τὸ στρατιωτικὸν Νοσοκομεῖον, ἐπιπίπτουσιν ἐνθα ἐφύλαττον οἱ Αἰγινῆται, καὶ λαμβάνουσι τὴν σημαίαν αὐτῶν.

εἶτα ἀπαντῶσι φυλακὴν ἐξ ὑδραίων, ἐνθα γενομένης μάχης, συνδραμόντων καὶ Ἀθηναίων, τρέπονται εἰς φυγὴν, σωθέντες ἐν τῷ φρουρίῳ. Μ' ὅλον τοῦτο ἡδυνήθησαν νὰ λάβωσιν ὀλίγον τινα καρπὸν· ἐφονεύθησαν δὲ ἐξ αὐτῶν ψυχαὶ τεσσαράκοντα, ἐξ ὧν αἱ εἰκοσιεπτὰ ἦσαν ἀραβικὰ γυναικόπαιδα ἐκ τῶν συνεπαγομένων ὡς ἐρρέθη ἄνωθεν, ἐκ τῶν ἡμετέρων δὲ ἀπέθανον δύο, ἐξωγρήθησαν δύο, καὶ ἐπληρώθησαν τρεῖς, ἐν οἷς ἦν ὁ ἀρχηγὸς Δῆμος Ἀντωνιάδης, ὅστις μετακομισθεὶς εἰς Αἴγιον πρὸς θεραπείαν, ἀλλ' ἀποτυχὼν ἱατροῦ, γαγγραινώσεως τῆς πληγῆς, ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν ἐτῶν τριάκοντα πέντε. Ἦν δὲ ἄκρως ζηλωτὴς τῆς ἐλευθερίας καὶ ἄξιος ἀρχηγός, θρηνηθεὶς παρὰ πάντων.

Κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν, ἀποκλείσαντες οἱ Τούρκοι πεντῆξ τῶν ἡμετέρων ἐν τῷ ὑπὸ τῷ φρουρίῳ ναὶ τοῦ ἀγίου Γεωργίου τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ καλουμένου, καὶ προσπαθοῦντες νὰ τοὺς συλλάβωσι ζῶντας, δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τὸ κατορθώσωσι, διότι ἀπορασιζόμενοι αὐτοὶ ν' ἀποθάνωσιν ὑπέμειναν τὸ πῦρ τῶν ἐχθρῶν, μαχόμενοι ἥρωϊκῶς μέχρι τῆς τελευταίας ρανίδος τοῦ αἵματός των, καὶ ὁ τοιοῦτος ἀπορασιστικὸς θάνατος ἐτρόμαξε τοὺς Τούρκους.

Μετὰ ταῦτα παρκτηροῦντες οἱ Τούρκοι, ὅτι ἡ θέσις τοῦ Μουσείου, τὴν ὁποίαν κατεῖχον οἱ Ἕλληνες, ἦτον πρόσφορος καὶ ἀναγκαίᾳ εἰς αὐτοὺς, ἀποφασίζουσι νὰ καθέξωσιν αὐτὴν δι' ἐξόδου· καὶ ἐξορμήσαντες ἀπαντῶσιν εὐθὺς τὸ Ἑλληνικὸν πῦρ, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ προχωρήσωσι, πληγόνονται τινὲς ἐξ αὐτῶν, καὶ ὀπισθοδρομοῦσιν εἰς τὰ ἴδια· ἀλλὰ ὁ ἀνδρειότερος αὐτῶν, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἀνδρίαν ἠλπιζον οἱ Τούρκοι πολὺ, πίπτει νεκρὸς ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἡμετέρων, καὶ τεμόντες τὴν κεφαλὴν του οἱ ἡμέτεροι, ἔστησαν αὐτὴν ἐφ' ὑψηλοῦ, πρὸς ὄνειδος καὶ ἐμπαιγμὸν τῶν ἐχθρῶν. Παροξυνθέντες ἐκ τούτου οἱ βάρβαροι, καὶ βαρυθυμοῦντες διὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ σκοπομένου καὶ τὴν ἥτταν αὐτῶν, ἀποκεφαλίζουν ὁκτὼ ἐκ τῶν λοιπῶν ἑνδεκα, τῶν ἐν τῇ εἰρκίᾳ, ὡς ἐρρέθη, κειμένων, ἀφήσαντες μόνον νὰ ζήσωσιν οἱ προεστῶτες, Προκόπιος Βενιζέλος, Ἄγγελος Γέροντας, καὶ Παλαιολόγος Βενιζέλος, διὰ νὰ δώ-

σωσι λόγον ἐν περιπτώσει ὡς ἀντιπρόσωποι καὶ ἐγγυηταὶ τῆς Κοινότητος τῶν Χριστιανῶν Ἀττικῆς. (α).

Ἀπὸ τοὺς φονευθέντας τούτους, χωρὶς νὰ ἐξαιρέσω τοὺς ἄλλους Μάρτυρας τῆς Πατρίδος καὶ Πίστεως, ὁ ἱερομόναχος φιλάρετος Τριανταφύλλης, ἦτον τῷ ὄντι μεγάλης ἀρετῆς Ἄνθρωπος, φέρων μέγα καύχημα εἰς τὸ ἱερατεῖον. Ἀνέβαινε δὲ εἰς ἡλικίαν ἐτῶν περὶ τὰ πενήκοντα, ἀναστήματος Ἰψηλοῦ, καὶ τὴν τρίχα ξανθός· ἦν δὲ καὶ ἰσχυρότερος μᾶλλον ἢ εὐσαρκός· πρόσωπον εἶχε σεμνόν, γένειον σχεδὸν μικρόν, ὀφθαλμοὺς γλαυκοειδεῖς, ὄχι ὅμως μεγάλους· ὁ δὲ χρῶς τοῦ προσώπου ἦτον σιτοσιδής. Ἐν τούτοις ἦτον καὶ φίλος τῶν Μουσῶν, ἐραστὴς τῆς Ἐλευθερίας, καὶ ὡς ἱερεὺς ἐφρόνει τὴν δόξαν τῆς θρησκείας ἐν τῇ Ἐλευθερίᾳ.

Ὁ θάνατος τούτων τῶν Πολιτῶν ἐπροξένησε μὲν πένθος εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλὰ κατέπαγε τὰ σπλάγχνα αὐτῶν τὸ πνεῦμα τῆς ἐκδικήσεως· ὥστε ἡ Φρουριορκία ἐγένετο σφοδρτέρᾳ μετ' ἐπιμονῆς μεγάλης, μὴ παραλειπομένου μηδενὸς τῶν δυνατῶν ἀναγκάων μέσων εἰς ὅσον οἶον τε σφιγκτὴν στενοχωρίαν τῶν ἀποκλεισμένων. Ἀλλὰ ὁ Δαίμων αὐτῶν ἠθέλησε πρὸς καιρὸν νὰ τοὺς ἀφρηπάσῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, διὰ νὰ παρεκτείνῃ τὸν ἀγῶνα, καὶ νὰ καταστήσῃ τὴν σκηνὴν τοῦ Πο-

Ἀφοῦ ἦλθεν εἰς Ἀθήνας ὁ Ὁμὲρ Πασᾶς Βριώνης, διαλυθείσης τῆς πολιορκίας, κατεβίβασαν οἱ Τοῦρκοι αὐτοὺς εἰς τὴν Πόλιν, φυλάττοντές τοὺς εἰς ἀνώγειον διὰ τὰ παραιτέρω. Τὴν νύκτα δὲ εἰς τὰς δύο Αὐγούστου, κοιμωμένων τῶν φυλάκων, καταβάντες ἀπὸ τῶν θυρίδων διὰ σχοινίων ἀπεσώθησαν εἰς Σαλαμῖνα, κακοπαθήσαντες πολλὰ εἰς τὴν σκοτεινὴν εἰρκτὴν τοῦ Φρουρίου, ὡς νὰ ἦσαν εἰς τὴν κόλασιν τοῦ Ἄδου. Ἐξ αὐτῶν μετὰ ταῦτα ὁ Προκ. Βενιζέλος ἡμίπληξ γενόμενος, καὶ ζήσας κατὰ κεῖτος δεκαπέντε ἔλα ἔτη ἐτελεύτησε μετὰ πολυώδυνον ἡμίζωτον. Οὗτος ἦν υἱὸς τοῦ σοφοῦ Ἰω. Βενιζέλου, καὶ πενθερὸς Γεναδίου τοῦ Γυμνασιάρχου. Ὁ Ἄγ. Γέροντας πολιτευθεὶς τίμμως, καὶ ἀναφανείς χρηστὸς πολίτης ἐν ὅλῳ τῷ διαστήματι τῆς ἐπαναστάσεως μένει μέχρι σήμερον ἀβράβευτος. Ὁ δὲ Παλ. Βενιζέλος ἦν καὶ οὗτος εἷς ἐκ τῶν παρρημελημένων, εὐτυχεῖ ὅμως ἀληθινὴν εὐτυχίαν, ἀποκτήσας υἱοὺς ἐξ ἀξιολόγους, ἐν οἷς οἱ Ἰατροὶ Ἀλέξανδρος καὶ Μιλτιάδης Βενιζέλου εἰς τοῦτον ἀνήκει ὁ μακαρισμὸς τοῦ εἰπόντος « μακάριος ὅστις εὐτύχησεν εἰς τέχνην ».

λέμου θεατρικωτέραν· καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡ περίστασις ἔκαμε νὰ ματαιωθῶσι τὰ μέχρι τοῦδε τολμήματα τῶν Ἑλλήνων, καὶ οἱ Τοῦρκοι νὰ σωθῶσιν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῆς παρούσης Φρουριορκίας.

Εἴπομεν ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἐκλείσθησαν εἰς τὸ φρούριον ἀπρομήθειτοι τροφῶν, καὶ ἀπελπισμένοι τοῦ νὰ εὕρωσι τὰ μέσα πορισμοῦ ζωοτροφίας διὰ τὸν στενὸν ἀποκλεισμόν, ἀφ' ἑτέρου αἰσθανόμενοι ἑαυτοὺς ἀνικάνους νὰ λύσωσι τὸν ἀποκλεισμόν, ἐπιφυλάξαντες τὸν καιρὸν θαλαίας νυκτός, ἀφοῦ τὴν ἡμέραν ἐσκόπευσαν διὰ τηλεσκοπίου πλοιάριον ἀραμένον εἰς Φάληρον, ἐκπέμπουσι πέντε ἐκ τῶν οἰκείων μὲ τὰ ἀναγκαῖα γράμματα πρὸς τὸν Ὁμέρην διοικητὴν τότε Καρύττου, ἐξηγούμενοι καθ' ἣν εὐρίσκοντο δεινотάτην θέσιν, καὶ ἐξαιτούμενοι θερμῶς σωματικὴν βοήθειαν, ἱκανὴν νὰ διαλύσῃ τὸν ἀποκλεισμόν. Διελθόντες ὅθεν οἱ ἀπεσταλμένοι μετὰ προσοχῆς μεγάλης τὰς φυλακὰς τῶν πολιορκούντων, ἦλθαν ἀσφαλῶς εἰς Φάληρον, καὶ ἐμβάντες εἰς τὸ πλοῖον, καὶ συναρπάσαντες δύο τοῦ πλοίου ναύτας κοιμωμένους, ἔπλευσαν ὑπὸ τὴν κωπηλατίαν τούτων εἰς Κάρυστον.

Ἐν τούτῳ ὁ Ὁμέρ Πασσᾶς Βριώνης περιφερόμενος περὶ τὴν Βοιωτίαν ἐσκόπευε τῶν ἀποστατῶν τὰ κινήματα Πελοποννήσου καὶ στερεᾶς Ἑλλάδος· λαβὼν δὲ ὑπὸ τοῦ μηνθέντος Ὁμέρη τῆς Καρύστου προτρεπτικὴν ἐπιστολὴν ὑπὲρ τῶν ἀποκλεισμένων Τοῦρκων τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἀκούων τὰς μετὰ δακρύων παρακλήσεις τῶν ἐκ τοῦ φρουρίου ἀπεσταλμένων, κάμπτεται εἰς συμπάθειαν, καὶ ἐκστρατεύει ἐπὶ τὰς Ἀθήνας.

Οἱ Ἀθηναῖοι, ποῖν εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἀττικὴν ὁ Βριώνης, προαποστέλλουσιν εἰς Βοιωτίαν στρατιωτικὴν βοήθειαν εἰς τὰ ἐκεῖ Ἑλληνικὰ Σώματα ὑπὸ τὸν λουκᾶν Νίκαν κατὰ μῆνα Μαΐον· ἐπομένως δὲ μαθόντες ὅτι ὁ ἐχθρὸς παραγίνεται εἰς Ἀθήνας, εὐρέθησαν εἰς ἀμηχανίαν, διότι ἔβλεπον ἑαυτοὺς περιστοιχισμένους ἀπὸ δεινотάτην περίστασιν· ἀλλ' ἐγκαρδιωθέντες ὅση ἡ ἀνθρωπίνη δύναμις, διαιροῦνται εἰς δύο Σώματα· καὶ οἱ μὲν κρατοῦσι τὸν ἀποκλεισμόν τοῦ φρουρίου, οἱ δὲ ἀπαντῶσι τοὺς ἐπερχομένους εἰς χωρίον Διάταν τῆς Τανάγρας ἐννέα ὥρας ἀπέχον τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸ ἀρκτικόν. Ἦσαν δὲ οὗτοι τὸν ἀ-

ριθμόν ἑπτακόσιοι, ὁ δὲ ἔχθρὸς εἶχε στρατὸν πλήρη τῶν τριῶν χιλιάδων. Ἐνταῦθα λοιπὸν συγκροτεῖται μάχη διαρκοῦσα ὥρας τινὰς μεταξύ δύο ἀνίσων σωμάτων κατὰ τε τὸ ποσὸν καὶ ποιόν. Ἄλλ' ὁ ἔχθρὸς δυνατώτερος ὢν κατορθοῖ τὴν διάβασιν, ἀπολέσας ἄνδρας ἱκανούς. Καὶ τὴν εἰκοστὴν Ἰουλίου εἰσέρχεται εἰς τὴν Πόλιν.

Οἱ πολιορκοῦντες τὸ φρούριον μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντιπολεμῶσι δύο δυνάμεις, τοὺς ἀποκλεισμένους καὶ τοὺς ἐπερχομένους, ἀναχωροῦσιν ἄλλοι εἰς Σαλαμῖνα, καὶ ἄλλοι εἰς Αἴγιναν, ἐγκαταλιπόντες ὅλοι σχεδὸν πᾶσαν κινητὴν περιουσίαν εἰς τὰς κρυφῶνας τῶν οἰκιῶν, καθότι αἱ πλείότεραι εἶχον ὑπὸ γῆν τοιαύτας.

Ὁ ἔχθρὸς πλησιάσας περὶ τὴν Πόλιν ἐξαπλώνει τὰς πτέρυγας τοῦ Στρατοῦ κατὰ τὴν ὁδὸν Πειραιῶς, συλλαμβάνει γυναικόπαιδα τινὰ μὴ δυνάμενα νὰ προλάβωσι τὴν φυγὴν καὶ τὸν Νικόλαον Μαρκοπουλιώτην πατέρα τοῦ Κωνσταντίνου Μαρκοπουλιώτη, τὸν ὁποῖον οἱ Τούρκοι τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ λύσσαν ἐκδικήσεως κινούμενοι, τὸν ἔδωκαν τὸν σκληρότατον θάνατον τοῦ παττάλου. Ἄν ὁ ἔχθρὸς δὲν ἐβάδιζε μὲ δειλίαν, ἤθελε συλλάβῃ πολλοὺς ἄνδρας καὶ πολλὰ γυναικόπαιδα· διότι ἡ ἀναχώρησίς των ἐγένετο καθ' ἣν ὦραν ὁ ἔχθρικός καπνὸς ἐφάνη πρὸ ὀφθαλμῶν ἀπέναντι τῆς Πόλεως. Ἐβλήθησαν δὲ τοὺς ἡμετέρους οὐκ ὀλίγον δύο ἀγκυροβολημένα ἐν Πειραιεὶ Ἑλληνικὰ πλοῖα, ἐπὶ τούτῳ μεμισθωμένα ἀπ' ἀρχῆς τῆς φρουριορκίας ὑπὸ τῆς τοπικῆς Διοικήσεως, διὰ νὰ χρησιμεύσωσι καὶ εἰς φύλαξιν κινητῶν πολυτίμων πραγμάτων, καὶ εἰς διάσωσιν τῶν φευγόντων εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν ἔχθρων.

Οἱ ἀποκλεισμένοι δὲ εἰς τὸ φρούριον ἂν καὶ ἐβλεπον ἀφ' ὑψηλοῦ τοὺς οἰκίους ἐρχομένους εἰς βοήθειαν καὶ σωτηρίαν αὐτῶν, δὲν ἐπίστευον ὅμως ὅτι οἱ ἐπερχόμενοι ἦσαν Τούρκοι, ἀλλὰ νομίζοντες στρατηγήμα τὴν φυγὴν τῶν ἡμετέρων, δὲν ἐτόλμησαν νὰ καταβῶσι πρὶν τοῖς φωνήσωσι κάτωθεν οἱ ἐλθόντες Τούρκοι, καὶ νὰ τοὺς ἐβεβαιώσωσιν ὅτι ἀληθῶς εἰσὶ Τούρκοι. Ἡ λύπη μετεβλήθη εἰς χαρὰν, καὶ ἀνοιξαντες τοῦ φρουρίου τὰς πύλας καταβαίνουν οἱ ἄνδρες εἰς τὴν Πόλιν.

Γενόμενοι δὲ κύριοι τῆς πόλεως οἱ ἔχθροί, καὶ μαθόντες ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἔχουσι κεκρυμμένα ὑπὸ γῆν τὰ κινητὰ κτήματά των, ἐγένοντο ἱκανοὶ νὰ εὕρωσιν ὅλας σχεδὸν τὰς κρυφῶνας. Ἐκ τούτου οἱ Ἀθηναῖοι ἔπαθον ζημίαν σημαντικὴν· αἷτιον δὲ τῆς τοιαύτης ζημίας ὑπῆρξεν ἡ ἄσκοπος διεύθυνσις τῶν πραγμάτων, διότι ἀπηγόρευσαν οἱ ἐν τοῖς πράγμασι στρατιωτικοὶ τὴν ἐξοδὸν τῶν κινητῶν πολυτίμων ἄλλως ἐν εὐκολίᾳ ἠδύναντο νὰ μεταφέρωσιν αὐτὰ εἰς Σαλαμίνα. Πλὴν ἡ πολυαρχία ἐν καιρῷ Ἐπαναστάσεως δὲν συγχωρεῖ σκέψεις περὶ ἀσφαλείας περιουσίας.

Ἄξιον σημειώσεως κρίνω τὸ παρόν. Ἐπειδὴ ἓνας τῶν ἀποκλεισμένων Τούρκων ἀπεσχίρτησε τὴν ὀλομέλειαν διὰ ν' ἀποφύγῃ τὸν κίνδυνον τοῦ ἀποκλεισμοῦ, καταβὰς νύκτα ἀπὸ τῶν ἐπάλλξεων διὰ σχοινίων, καὶ σιοθεῖς εἰς τὴν Πόλιν, τὸν ὁποῖον οἱ ἡμέτεροι ἐπροφύλαξαν δι' ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς του εἰς τὸ Αὐστριακὸν Προξενεῖον, ὅπου ἦσαν καὶ ἄλλοι τινες Τούρκοι διὰ τὸ ἄσυλον δῆθεν τοῦ Προξενείου· οὗτος δὲ εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Βριώνη εἰς τὴν Πόλιν, παραμένων εἰσέτι ἐνταῦθα, ἠθέλησε νὰ καταβῇ ἀπὸ τοῦ ἀνωγείου τῆς οἰκίας, καὶ ἐνῶ κατέβαινε μετὰ τῶν λοιπῶν Τούρκων τὴν (σκάλαν) Κλίμακκα, οἱ Ἀθηναῖοι Τούρκοι καταβάντες ἤδη ἀπὸ τοῦ Φρουρίου, ἄμα εἶδον αὐτὸν, εἰς τὴν στιγμὴν τὸν φονεύουσι καὶ δὲν πρέπει νὰ ζῇς προφέροντες μετ' ὀργῆς, ἄπιστε καὶ προδότα τῆς ὁδοδόξου (Μουσουλμανικῆς) Πίστεως. Τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ ἀφίνουσιν ἄταφον, κηρύττοντες αὐτὸν ἀνάξιον τῆς ὀθωμανικῆς μερίδος καὶ τῆς ἀνθρωπίνου συμπαθείας. Φρόνημα τῷ ὄντι ἄξιον ἐπαίνου! Πόσους τοιούτους προδότας παρέβλεψαν οἱ ἐν ταῖς πράγμασι τῆς Ἑλλάδος! καὶ πόσοι ἐξ αὐτῶν τρέφονται τὴν σήμερον ἀπὸ τὸ πτωχὸν δημόσιον ταμεῖον, βραβευθέντες ἀναξίως καὶ παραλόγως.

Οἱ Τούρκοι τῶν Ἀθηνῶν περιχαρεῖς γενόμενοι διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν κατεψήφισαντο θάνατον τῶν ἐπαναστατησάντων, τὴν δὲ περιουσίαν αὐτῶν νὰ σφετερισθῶσι πρὸς ἀποζημιώσιν των δι' ὅσα ἔπαθον μέχρι τοῦδε· ἔπραττον δὲ καὶ οὗτοι καθ' ἡμῶν, ὅ,τι καὶ ἡμεῖς κατ' αὐτῶν ἄλλ' ἡμέραν παρ' ἡμέραν προβαίνουσαι αἱ δυσάρεστοι εἰδήσεις τῶν Τουρκικῶν πραγμάτων, ἀνιχνάτιζον τὸ θράσος αὐτῶν, καὶ ἐταπείνουν τὸ φρόνη-

μα. Ἐν τούτοις ἐφρόντισαν νὰ προμηθευθῶσιν ἀπὸ ζωοτρόφιας, πολεμεφόδια, καὶ τὰ λοιπὰ ἀνγκυκλῖα διὰ τυχόντα ἀποκλεισμόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἂν καὶ κατέφυγον εἰς τὰς νήσους εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Βριώνη, δὲν ἐδύναντο ὅμως νὰ ἡτυχάσωσιν ἐκεῖ οὐδ' ἓνα μῆνα, ἀλλὰ πνέοντες ἐκδικήσιν, καὶ ἐκκεκαυμένοι ἀπὸ τὸν πατριωτισμόν, ἐξῆλθον περὶ τοὺς ὀκτακοσίους εἰς Μεγαρίδα, ἐνωθέντες μετὰ τῶν φυλακτιόντων τὰ στενὰ Ἀρχηγῶν Κυριακούλη Μαυρομιχάλη καὶ Νικήτα Σταματοπούλου· εἴτα διαίρεθέντες κατὰ Σῶμα, ἐβλαπτον τὸν ἐχθρὸν πανταχοῦ, ἐδῶ μὲν παραφυλλάττοντες, ἐκεῖ δὲ ληττεύοντες, πρόσκομμα γενόμενοι καὶ εἰς βουνά, καὶ εἰς ὄρη, καὶ εἰς αὐτάς τὰς ὁδοὺς, ὥστε ἐκ τούτου συνέβη τὸ ἀκόλουθον.

Τὸν Σεπτέμβριον μῆνα τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1821 ἐξήκοντα Ἀλβανοὶ στρατιῶται τοῦ Βριώνη, ἐξῆλθον ἐπιποιοὶ ἀπὸ τῆς Πόλεως, πορευόμενοι εἰς Δραγουμάνον (α) χωρίον, ἀπέχον τῆς Πόλεως μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν, διὰ νὰ λαφυραγωγήσωσι σίτον κεκρυμμένον ἐκεῖ, οὕτω πληροφορηθέντες· ἐβδομήκοντα δὲ ἐκ

(α) Δραγουμάνος εἶνε λέξις Τουρκικῇ ἐρμηνευομένη ἑλληνιστὶ Διερμηνεύς. Εἰς τῶν Διερμηνέων τῆς ὑψηλῆς Θύρας ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος, ἡγόρασε τὸ χωρίον τοῦτο, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐκλήθη Δραγουμάνον· συνορεύει δὲ πρὸς Μεσημβρίαν μὲ τὸ χωρίον Φλέγαν, καὶ πρὸς Δυσμὰς μὲ τὸ ὑποστατικὸν τῆς Βασιλίσσης Α'μαλίας· ἐνταῦθα τὰ πάλαι ἦτον ὁ δῆμος Φλύα, ἥτις μετωνομάσθη Φλέγα, καὶ ὅσον μέρος ἐκτήσατο ὁ Δραγουμάνος ἐκλήθη ὑπὸ τὸ ὄνομά του, ὅσον δὲ ὁ Μεσογαίτης, ἐκλήθη καὶ τοῦτο ὑπὸ τὸ ὄνομά του, ἦτοι τὸ χωρίον τοῦ Μεσογαίτη, ὅπερ ἐστὶν ἡδὴ τὸ τῆς Βασιλίσσης· τὸ δὲ λοιπὸν μέρος καλεῖται μέχρι τοῦδε Φλέγα· θεβαιούται δὲ ὅτι ὁ τόπος οὗτος εἶνε ἡ Φλύα ἐκ ὧν μαρτυριῶν, ἃ. ὅτι ὁ τόπος φλύει, ἦτοι ἐκπηγάζει ὕδατα εἰς πολλὰ μέρη, ἐξ οὗ ἐκλήθη καὶ ὁ δῆμος Φλύα, καὶ β'. ὅτι ἐκ τοῦ « Φλύα » παρεσχηματίσθη ἡ Φλέγα, συγγενὴς τοῦ φλέω, ἐξ οὗ τὸ φλέγω, καὶ φλύω· ὥστε καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος καὶ ἐκ τοῦ πράγματος θεβαιούται τοῦ δήμου τούτου ἡ ἐνταῦθα ὑπαρξίς.

τῶν ἡμετέρων ὑπ' Ὀπλαρχηγούς Ἀναστάσιον Δέκκαν, καὶ Δημήτριον Σκευᾶν Χαστιέα, ὑποστήσαντες αὐτούς, τοὺς κτυπῶσιν εἰς τρόπον ὥστε ἠναγκάσθησαν νὰ ὀπισθοδρομήσωσι, θανατωθέντες ἐξ ἐξ αὐτῶν, πεσόντων καὶ δύο ἵππων.

Ἀναγγελλαντές δὲ οὗτοι τὸ γεγονός πρὸς τὸν Βριώνην Πασᾶν, τὸν παροξύνουσιν εἰς ἐκδίκησιν. Ὀργισθεὶς δὲ ἐπὶ τούτῳ ὁ Βριώνης, παραλαμβάνων μεθ' ἑαυτοῦ τὸ ἱππικὸν καὶ πεζοὺς περὶ τοὺς πεντακοσίους, ἐπέρχεται μὲ σπουδὴν κατὰ τῶν ἡμετέρων. Οὗτοι δὲ ἀτρόμητοι εἰς τὴν ὑπερεροῦσαν τοῦ ἐχθροῦ δύναμιν, τοποθετηθέντες εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, συνάπτουσι μάχην ὥραν ἀρκετὴν, χωρὶς νὰ ἐνδώσωσιν οὐδὲ κατὰ μικρόν· ὁ ἐχθρὸς ἀγανακτῶν εἰς τὴν ἀντίστασιν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατ' αὐτοῦ περιφρόνησιν ἐβδομήκοντα μόνον ἀνδρῶν, καὶ τούτων ὄχι ὀπλισμένων καλῶς, ἐπιπίπτει μὲ τὸ ἱππικὸν κατ' αὐτῶν· ἀλλ' οὗτοι ἀντεπιπίπτουσι πεζοὶ πρὸς ἵππεῖς, ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς, ὥστε παραμικρὸν ἐκινδύνευσεν νὰ θανατωθῇ καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχηγὸς Ὁμέρης, ἐνῶ Ἀθηναῖος τις Δημὸς Ῥουμπέσης θύμα ἐγνώρισε τὸν Πασᾶν ἐφ' ἵππου, μαινόμενος ὁρμᾷ ἐναντίον αὐτοῦ, πεζὸς ὢν, σύρει κατ' αὐτοῦ τὴν πιστόλαν (τὸ μόνον ὄπλον του)· καὶ ἂν σωματοφύλαξ τις δὲν ἤθελε προλάβῃ νὰ δώσῃ τὸ σῶμά του καὶ ν' ἀποθάνῃ ἀντὶ τοῦ Κυρίου του, ἐφρονέετο τότε βεβαίως ὁ Πασσᾶς. Μ' ὅλον τοῦτο ὁ Ἕλλην δὲν ἀποχωρεῖ, δὲν δειλιᾷ, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας, ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἕτερον ὄπλον, ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ ἵππου, ἀδράζει τὸν χαλινόν, καὶ ὁ μὲν Βριώνης γενόμενος ἐντρομος, ῥίπτει ἀπὸ τὰς χεῖρας τὴν σπάθην του, πολὺ τιμον οὖσαν, καὶ οὕτω σώζεται ὠκυποδία τοῦ ἵππου· ὁ δὲ Ῥουμπέσης γίνεται θύμα τοῦ ἡρωϊσμοῦ του μεταξὺ τῶν σωματοφυλάκων τοῦ Βριώνη, ὡς ἄλλος Κυναίγειρος Μαραθῶνιος· ἡ δὲ σπάθη (α) γενομένη λάφυρον ἐτέρου συναγωνιστοῦ Ἡρώος τοῦ Ἀγγέλου Ἐγγεῖ, ἐσήμαινε τὸν θρίαμβον τῶν Ἑλλήνων. Οἱ βάρβαροι δὲ νομίσαντες ὅτι πολεμοῦσι μὲ ὑπεράνθρωπὸν τινα δύναμιν, σπεύδουσι νὰ σωθῶσιν εἰς τὴν Πόλιν. Εἰς τὴν παρούσαν

[α]. Ἡ Σπάθη αὕτη προσφέρθη μετὰ ταῦτα δῶρον εἰς τὸν Ὀδυσσεά, καὶ οὗτος τὴν ἐφιλοδώρησε πρὸς τὸν Κολοκοτρώνην.

μάχην ἔπεσον ἐκ μὲν τῶν ἐχθρῶν ἱκανοί, ἐπληρώθησαν δὲ πολλοί· ἐκ δὲ τῶν ἡμετέρων εἰς μὲν ἀπέθανεν, ἐσυλλήφθησαν δὲ τρεῖς, περιπλακέντες εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν. Ἐκ τῶν συλληφθέντων εἰς ἦτον καὶ ὁ Νικόλαος Σαντοριναῖος, ὁ πατήρ τοῦ Ἰωάννου Σαντοριναίου, τοῦ ὁποίου τὴν κεφαλὴν ἔφερον οἱ ἑάρι-
 βαροι εἰς τὴν Πόλιν δεῖγμα δῆθεν Παληκαριάς.

Ἡ νίκη αὕτη τῶν Ἀθηναίων δὲν εἶναι τόσον σημαντικὴ διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν φονευθέντων ἐχθρῶν, ὅσον ὅτι κατήτχυνε τὰ μέγιστα τὸν Πασσᾶν, ὥστε δὲν ὑποφέρει πλέον νὰ μένῃ εἰς τὰς Ἀθήνας. Οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν Τούρκοι μαθόντες τὴν ἀπόφασιν τοῦ Πασσᾶ, ἔρχονται πρὸς αὐτόν, καὶ μετὰ θερμῶν δακρύων τὸν παρακαλοῦσι νὰ μὴ τοὺς ἐγκαταλείψῃ ἐρήμους εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀπίστων Ἑλλήνων· οὗτος δὲ ἀμετάθετος εἰς τὴν ἀπόφασίν του, καὶ λέγων πρὸς αὐτούς, « ἂν ἐβδομήκοντα ἄνθρωποι μὲ ἐνίκησαν, καὶ μὲ ἔκαμν νὰ κινδυνεύσω τὴν ζωὴν μου, τί θέλει γένῃ, ἂν συσσωματωθῶσιν εἰς χιλίους, » φεύγει περὶ τὰ τέλη τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἀφήσας ὅμως εἰς τὴν πόλιν ἓνα χιλιάρχον μὲ τριακοσίους στρατιώτας βοήθειαν τῶν κατοίκων Τούρκων. Ἀλλὰ καὶ οὗτος μαθὼν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι συσσωματοῦνται εἰς τὰ χωρία τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ σκοπῇ ν' ἀποκλείσωσι πάλιν αὐτούς εἰς τὸ Φρούριον, φεύγει δραματῶς ἐντεῦθεν, ἐπιμείνας δέκα μόνας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀπέλευσιν τοῦ Ἀρχηγοῦ του· ἔμειναν ὅμως ἐκ τοῦ Σώματος τούτου ἐξήκοντα Ἀλβανοὶ μισθιωτοί.

Οἱ Τούρκοι τῶν Ἀθηνῶν περίλυποι γεγονότες εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, ἂν καὶ προμηθευμένοι ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα, ὡς εἴπομεν, βλέπουσιν ὅμως ὅτι ἐγκατελείφθησαν ἀβοήθητοι καὶ ἔρημοι τῆς προστασίας τοῦ Κράτους των. Θεωροῦσι τὴν περίστασιν δεινοτάτην πρὸς ἑαυτούς· ἀποφασίζουσι μὲν ταῦτα νὰ πολεμήσωσι μόνον ἐναντίον πάσης περιστάσεως, νομίσαντες δεινότερον νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν Πατρίδα των, τὰς ἐστίας των, τὰ κτήματά των, καὶ νὰ περιφέρωνται ἀλλαχοῦ ἄποροι καὶ ἀπόλιδες. Δύω κακῶν προκειμένων, ἐπροτίμησαν τὸ τιμιώτερον, ἔχοντες πάντοτε εἰς τὸν Θεὸν τὰς ἐλπίδας των, ὡς μᾶλλον τῶν ἄλλων ἰθὺν ἐλπιδόληπτοι ὄντες οἱ Ὀθωμανοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Τέλος οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ Βριώνη ἐξέρχονται ὅλοι ἀπὸ τὰς Νήσους εἰς τὴν Ἀττικὴν τὴν πρώτην Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ πρώτου ἔτους. Μὴ τολμῶντες νὰ διευθυνθῶσι πά-
ραυτα εἰς τὴν Πόλιν, εἰσῆλθον αὐθμερὸν εἰς τὰ χωρία, ἕως οὗ
συτσωματωθῶσι μὲ τοὺς λοιποὺς κατοίκους τῆς χώρας, τοὺς
ὁποίους ὁ Γαβριὴλ Ἀναστασίου ἔσπευτε νὰ παρασκευάσῃ εἰς
πόλεμον. Ἐρχόμενοι δὲ ἐπέκειντο τῶν διακοσίων εἰς Ἀμαρύσιον
(α) καὶ Χαλάνδριον (β) χωρία, ἀπέχοντα τῆς Πόλεως τὸ μὲν δύο,
τὸ δὲ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥρας, ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τοὺς Τούρ-
κους τῆς Πόλεως νὰ τολμήσωσι τὸ ἀκόλουθον ἐπιχείρημα, κατ'
αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἐμμελείας τῶν ἡμετέρων. Μαθόντες δὲ
ὅτι ἦλθον αὐτόθι οἱ Ἕλληες ἀπροπαρασκευοὶ καὶ ἀσυσσω-
μάτωτοι, νομίζοντες ἀρμόδιον εὐκαιρίαν νὰ κτυπήσωσιν αὐτοὺς
οὕτως ἀδιαθέτους, διὰ νὰ προξενήσωσιν ἐκ τούτου τὸν φόβον
καὶ εἰς τοὺς λοιπούς. Πορευόμενοι δὲ εἰς τὰ ῥηθέντα χωρία,
εἴτε ἐμικρύνθη τὸ θάρρος των, εἴτε ἐπρόκριναν νὰ δοκιμάσω-
σιν ἐκεῖνο τῶν ἐναντίων, ἀντὶ μάχης διημερεύουσιν εἰς ἀκροβα-
λισμοὺς ἀποφeyγοντες τὴν συμπλοκὴν, καὶ οὕτως ἐπιστρέφουσιν

(α) Τὸ χωρίον τοῦτο κοινῶς λέγεται Μαρούσιον, διορθωθὲν εἰς Ἀ-
μαρύσιον ἐκ τοῦ Πausaniou, λέγοντος « Ἀθμονεῖς τιμῶσιν Ἀμαρυ-
σίαν Ἀρτεμιν » (κεφ. λά ἐν τοῖς Ἀττικοῖς)· ὥστε οἱ Ἀθμονεῖς ἐκλή-
θησαν Ἀμαρύσιοι· ἀλλ' ἐγὼ ἀπαντῶ κώλυμα δυσδιάβατον τρόπον τινά·
ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Ἀμαρυσίου κεῖται ὁ παλαιὸς δῆμος Πήληκες, μέ-
χρι σήμερον καλούμενος Πέληκας τροπὴ τοῦ ἡ εἰς ε κατὰ διάλεκτον.
Ποῖον λοιπὸν δῆμον πρέπει νὰ προκρίνωμεν τοὺς Ἀθμονεῖς, ἢ τοὺς
Πέληκας; τοὺς πρώτους; ἀλλ' οἱ δεῦτεροι σώζουσι τὸ ὄνομα τοὺς
δευτέρους; ἀλλ' οἱ πρῶτοι σώζουσι τὸ ἐπώνυμον τῆς Θεᾶς. Ἰδοὺ ἡ
λύσις. Τὸ Ἀμαρύσιον διαιρεῖται εἰς ἄνω καὶ κάτω καὶ εἰς τὸ ἄνω
κεῖνται οἱ Πήληκες, εἰς τὸ κάτω δὲ οἱ Ἀθμονεῖς, ὅπου νῦν λέγεται
τὸ « χωρίον Λογοθέτου » καὶ ἡ γῆ τοῦ χωρίου τούτου εἶναι ἐπιδε-
κτικώτερα εἰς ἀμπιλοφυτεῖαν διότι οἱ Ἀθμονεῖς ἐφημίζοντο εἰς ἀμπε-
λουργίαν κατὰ τὸν Ἀριστοφάνην· καὶ ὁ οἶνος τοῦ τόπου τούτου εἶνε
ἐξαιρετός.

(β) Ἐλέγετο τοῦτο τὸ πάλαι Χόλαργος καὶ χολαργία· ἐξ οὗ
δήμου ὁ μέγας Περικλῆς.

αὐθημερόν εἰς τὴν Πόλιν. Ἀπέθανον δὲ ἐν τούτῳ ἑκατέρωθεν ἀνὰ ἓνα, καὶ ἐπληρώθησαν ἀνὰ δύο (α).

Οἱ Τοῦρκοι δοκιμάζαντες τὴν δύναμιν τῶν ἀνωτέρω Ἀθηναίων, κρίνουσιν ἀναγκαῖον νὰ τοὺς κτυπήσωσι κατὰ κράτος ὅσον τάχος, πρὶν συνενωθῶσι μετὰ καὶ ἄλλων. Διὸ τὴν ἐπιούσαν δευτέραν Νοεμβρίου ἐξερχόμενοι πρῶτὴ τῆς Πόλεως ἐπέκεινα τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα, ἀπαντῶσι τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὸ Χαλάνδριον, ἐνθα συσσωματωμένοι ὄντες περὶ τοὺς διακοσίους πεντήκοντα, ἐσκέπτοντο ὅπως ἔλθωσιν εἰς τὴν Πόλιν, περιμένοντες ἐν τοσούτῳ καὶ ἄλλους συμπολίτας. Καὶ ἰδόντες οὗτοι τοὺς ἐχθροὺς πλησιάζοντας εἰς τὸ χωρίον ἐναντίον αὐτῶν, ἀπομακρυσμένους μάλιστα ἀπὸ τε τῆς Πόλεως καὶ τοῦ Φρουρίου, τοὺς ἐνόμισαν ἔρμαιον τῆς τύχης των, καὶ πλήρεις πνεύματος ἐκδικήσεως καὶ ἐλπίδων χρηστῶν, τοὺς ὑποδέχονται μὲ τὸ πῦρ καὶ τὸ σίδηρον. Ἐνταῦθα λοιπὸν συγχροτεῖται μάχη γενναίως ἀπ' ἄμφω τὰ μέρη, γνωστοῦ ὄντος ἐν ἀμφοτέροις, ὅτι ἡ ἡμέρα ἐκείνη θέλει σταθμίτῃ τὴν ἰύχην των, διότι καὶ τὰ δύο μέρη ἐμάχοντο, οἱ μὲν περὶ σωτηρίας, οἱ δὲ ὑπὲρ ἐλευθερίας. Ἡ μάχη διαρκεῖ ἀρκετὴν ὥραν· ἀλλὰ τέλος οἱ Τοῦρκοι μ' ὅλον ὅτι ἐπολέμησαν ἀνδρείως, τρέπονται εἰς φυγὴν αἰσχίστην, ἀποβάλλοντες πολλοὶ ὅπλα καὶ ἱμάτια, διὰ ν' ἀποτρέψωσι τοὺς διώκοντας εἰς τὴν λαφυραγωγίαν· κατεδιώχθησαν ὁμως ἕως εἰς αὐτὰς τὰς πύλας τῆς Πόλεως. Πρᾶγμα τῷ ὄντι παράδοξον! διότι ἂν οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν πλειότεροι τὸν ἀριθμὸν, ἦσαν ὁμως οἱ πολλοὶ ἄσπλοι, καὶ ἄπειροι πολέμου, καὶ διὰ τοῦτο παράδοξον, ὅτι ἐδυνήθησαν νὰ τρέψωσιν εἰς τοιαύτην φυγὴν τοὺς ἐνόπλους καὶ γεγυμνασμένους ἐκγενετῆς εἰς τὰ ὅπλα. Εἰς τὴν μάχην δὲ ἔπεσαν Τοῦρκοι ἀριθμημένοι τριάκοντα δύο, ἐκτὸς τῶν πληγωμένων· συνελήφθη δὲ καὶ εἰς ζῶν, ὃν οἱ συγγενεῖς τοῦ πεσόντος ἀρχηγοῦ Λέκκα σουβλίσαντες τὸν ἔρριψαν εἰς τὴν πυρὰν πρὸς ἐκδίκησιν. Ἐκ τῶν ἡμετέρων δὲ ἀπέθανον δύο μό-

(α) Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ Συμεὼν Ζαχαρίτζας, παραφυλάξας τὴν ὁδὸν Πειραιῶς, τὴν φέρουσαν εἰς τὴν Πόλιν, συλλαμβάνει δύο ἵππου, φορτηγούς, τρέψας εἰς φυγὴν τοὺς ἱππηλάτας.

νον, ἐξ ὧν ὁ εἰς ἦν ὁ Ἀναστάσιος Λέκκας, ἀρχηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ἀδελφὸς τοῦ Δημητρίου Λέκκα, καὶ πατὴρ τοῦ ὑπομοιράρχου Χρήστου Λέκκα. Ἦν δὲ οὗτος χαρακτῆρος μὲν ἡρωικοῦ, ψυχῆς δὲ γενναίας καὶ ἀτρομήτου, τὸ δὲ σῶμα μέτριος καὶ πάνυ πρᾶος, τὴν τρίχα ξανθὴς, τὸ πρόσωπον εὐειδὲς, ἡλικίας δὲ ἔτη εἶχε τριάκοντα δύο, ὅσοι ἦσαν οἱ φονευμένοι εἰς τὴν μάχην αὐτὴν Τοῦρκοι.

Περὶ λῦτοι δὲ γεγονότες οἱ Τοῦρκοι διὰ τὴν ἥτταν, καὶ αἰσθόμενοι ἐαυτοὺς ἀνικάνους νὰ ἐξέλθωσιν ἤδη τῆς Πόλεως, ἢ καὶ νὰ δυνηθῶσι νὰ φυλάξωσιν αὐτὴν, καταφεύγουσιν εἰς τὸ Φρούριον μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων, πεπεισμένοι ὄντες ὅτι θὰ κλεισθῶσι καὶ αὐτοί. Κατέστηκον δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ αὐξανόμενοι φόβοι ἀπευκταίων μελλόντων διὰ τὴν τελείαν διακοπὴν τῆς μετὰ τῆς Τουρκίας καὶ τῶν ὁμογενῶν κοινωνίας των. Καὶ συνερχόμενοι εἰς κοινὰς διασκέψεις, καὶ βουλευόμενοι περὶ τῶν πρακτέων, οὐδὲν ἄλλο ἐθεώρουν σωτήριον παρὰ τὴν καρτερίαν καὶ τὴν ἀμυναν.

Οἱ Ἀθηναῖοι δὲ ἐνθαρρυνθέντες διὰ τὴν νίκην, καὶ γενόμενοι ὑπὲρ τοὺς χιλίους, εἰσέρχονται ἀκωλύτως εἰς τὴν Πόλιν. Καὶ τὴν τρίτην τοῦ αὐτοῦ Νοεμβρίου ἀποκλείουσι πάλιν τοὺς ἐχθροὺς εἰς τὸ Φρούριον, καὶ ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ δευτέρα φρουριορκία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἐπομεν προηγουμένως ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἐφρόντισαν νὰ προμηθευθῶσι ἀπὸ τροφᾶς καὶ τὰ ἄλλα ἀναγκαῖα, ὥστε νὰ δυνηθῶσι νὰ ἀνθέξωσιν εἰς ἀποκλεισμὸν χρόνιον ἂν ἀναγκασθῶσιν.

Οἱ Ἀθηναῖοι δὲ ἐπειδὴ ἔξευραν τὰς προμηθείας τῶν ἀποκλεισθέντων, καὶ ἐγνώριζον ὅτι τοῦ Φρουρίου ἡ ἄλωσις εἶνε δύσκολος, γνωρίζοντες δὲ ὅτι πᾶσα ἀργοπορία καὶ βραδύτης δύναται νὰ ἐπιφέρῃ ἀπευκταῖα καὶ συνεπείας ὀλεθρίας, δὲν ἠθέλησαν νὰ περιμένωσι τὴν παράδοσιν τοῦ Φρουρίου διὰ στενῆς μόνον φρουριορκίας, ἀλλὰ διανοήθησαν νὰ κυριεύσωσιν τὴν Ἀκρόπολιν διὰ μηχανῶν, εἰ δυνατόν καὶ δι' ἐφόδου.

Ὅθεν διὰ νὰ εὐκολύνωνται εἰς τὰ ἐπιχειρήματα, καὶ νὰ

πράττωσι τακτικῶς καὶ ἀκινδύνως, καὶ νὰ ἔχωσι πρόχειρα τὰ χρειώδη, πρῶτον ὑπετάγησαν εἰς τοὺς αὐτοὺς ὀπλαρχηγούς, ὡς καὶ εἰς τὴν πρώτην φρουριορκίαν, τοὺς ὁποίους ἀνεφέραμεν ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ, ἐν οἷς προστετέθησαν ὁ Δημήτριος Λέκκας, ὁ Νικόλαος Ἀργύρης, καὶ Ἀλύπιος Καλογεράς. Καὶ ἐπὶ τούτων ἀρχηγὸς διωρίσθη ὁ Παναγιώτης Κτενᾶς· εἴτα καθιστῶσιν Ἀρχὴν ἐπιτόπιον διοικητικὴν, συγκειμένην ἐκ πέντε ἀνδρῶν, διευθύνοντος ἐκάστου τὴν ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν του, διορισαντες τὸν μὲν Γαβριὴλ Ἀναστασίου ποριστὴν τῶν προσόδων, τὸν Σπυρίδωνα δὲ Πατούσαν καὶ Προκόπιον Βενιζέλον ἐπὶ τῶν Πολιτικῶν, τὸν Γεώργιον Σκουζὲ ἐπιστάτην τῶν πωλεμεφοδίων, καὶ τὸν Σπυρίδωνα Γκιλάκη ἐπὶ τῶν τροφῶν· καὶ συγχρόνως διορίζουσι δώδεκα συμβούλους αὐτῶν.

Εἴπομεν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἔπαθον ζημίαν σημαντικὴν εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ Βριώνη. Καὶ μ' ὅλον ὅτι ἐγκαταλειμμένοι ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ἐξωτερικὴν βοήθειαν, μ' ὅλον ὅτι κατεξοδεύοντο εἰς τὴν τροφήν καὶ τὰ ἄλλα ἀναγκαῖα τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν, ἀποδεμένον εἰς τὰς Νήσους, δὲν ἐσμικρύνθη μ' ὅλα ταῦτα ἡ προθυμία των, καὶ ἡ γενναιότης νὰ θυσιάσωσι καὶ τὰ ἐναπολειφθέντα αὐτοῖς χρήματα εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἱεροῦ καὶ μεγάλου σκοποῦ. Οἱ πλούσιοι καὶ εὐκατάστατοι δίδουσι κοινὰ τὰ ὑπάρχοντά των, οἱ πένητες συνεισφύρουσι πᾶν τὸ δυνατόν, καὶ ἐν γένει ἕκαστος κατὰ τὴν δυνάμιν του φέρουσι τὰς ψυχὰς των, τὰ σώματά των, εἰς τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς Πατρίδος. Ὅτι καὶ ἂν εἴπη τις εἰς ἔπαινον τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν παρούσαν ἐποχὴν, δὲν ἤθελεν ὑπερβῆ τοὺς ὅρους τῆς μετριότητος· αἱ δαπάναι δὲ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας πολιορκίας ἀναβαίνουν εἰς δραχμὰς ἐνὸς ἑκατομμυρίου, αἱ γενόμεναι ἐξ ἀτόμων μόνον.

Οἱ ἐν τῷ Φρουρίῳ ἄγρυπνοι ἡμέραν καὶ νύκτα δὲν παρέλειπον κἀνὲν μέσον, δι' οὗ ἐδύναντο νὰ βλάπτωσι τοὺς ἡμετέρους. Ἐκτὸς τῆς χρήσεως τῶν κανονίων καὶ βομβῶν παρεφύλαττον ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων καὶ προμαχώνων τῆς Ἀκροπόλεως δι' ὅλης ἡμέρας τοὺς ἐν τῇ πόλει διερχομένους, τοὺς ὁποίους κατὰ πρώτην ἐμφάνισιν ἐτουφέκιζον, φονεύοντες καθ' ἑκάστην

σχεδόν, πότε ἓνα, καὶ πότε δύο, καίτοι μετερχομένους ὅλας τὰς δυνατάς προφυλάξεις.

Τέλος ἀποθλίβοντες οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τοῦ Φρουρίου τὴν ἄλυσιν, βουλεύονται ὅποις δυνήθωσι νὰ ἐπιτύχωσι τὸ σκοπούμενον, καὶ γνωρίζουσι πάντες ὅτι τίποτε ἄλλο δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς ὠφελήσῃ εἰς τὸν σκοπὸν, εἰμὴ ἡ κυρίευσις τοῦ Σερπεντζέ, ὅστις εἶνε τὸ μεσημβρινὸν μέρος τοῦ Φρουρίου, τὸ περιέχον τὸ ὠδεῖον τῶν παλαιῶν, διότι ἐντεῦθεν ἐδύναντο νὰ προχωρήσωσιν εὐκολώτερον καὶ εἰς τὴν κατάσχεσιν τῶν λοιπῶν. Τούτου δὲ ἐγκριθέντος παρὰ πάντων, ἂν καὶ ἦτον τολμηρὸν ἐπιχειρήματα, ἀποφασίζουσιν ἔφοδον κατὰ τοῦ Σερπεντζέ, τοῦ ὁποίου τὸ τεῖχος ἐφυλάττετο ἀπὸ τῶν Τουρκαλβανῶν, ὑπερασπίζετο δὲ καὶ ἀπὸ τοὺς προμαχῶνας τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ ἀπὸ ἄλλας θέσεις τοῦ Φρουρίου. Οἱ Τοῦρκοι εἶχον ἐδῶ οὐχὶ τὴν τυχοῦσαν προσοχὴν, διότι τὸ εἰς χρῆσιν καὶ πόσιν τῶν ὕδωρ ἦσαν τὰ πηγὰδια τοῦ Σερπεντζέ· δὲν ἤλπιζον ὅμως ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἤθελον τολμήσῃ ἔφοδοι εἰς τὴν δυσκάθεκτον αὐτὴν θέσιν· ἀλλ' ἡ προθυμία ὑπερnick τὰς δυσκολίας. Οἱ Ἀθηναῖοι σταθεροὶ εἰς τὴν ἀπόφασιν τῶν, κατατρονοῦντες τὰ ἐναντία καὶ τρομερὰ, ἐπιπηδῶσι τῷ τείχῳ, φονεύουσι τοὺς ὑπερασπίζοντας αὐτὸ, κρατοῦσι τὸν Σερπεντζέ, καὶ κατατρομάζουσι τοὺς ἀποκλεισμένους εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Ἐγένετο δὲ ἡ πρῶξις αὕτη τὴν δεκάτην τρίτην Νοεμβρίου 1821. ἔπειτα δὲ εἰς τὴν ἔφοδον πολλοὶ τῶν Ἀθηναίων, ὧν τὰ ὀνόματα θέλομεν καταλέξῃ ἐν ἰδίᾳ τάξει· ἐν οἷς καὶ ὁ γενναῖος Γεώργιος Γκλύστης ὁ Σαλαμίνιος, ὅστις ἐπαινεῖται παρὰ πάντων διὰ τὸν πολὺν ζῆλον καὶ πατριωτισμὸν του· ἀποθνήσκων ἐκ τῶν τραυμάτων κατὰ τὴν ἔφοδον, ἐρωτᾷ τοὺς περὶ αὐτὸν, « ἐμβήκαμεν, » ὃ ἐστίν, ἐκρατήσαμεν τὸν Σερπεντζέ; ἀκούσας δὲ τὴν ποθινὴν φωνὴν « ἐμβήκαμεν » ἀμέσως ἐξέψυξεν ἀπὸ τὴν χαρὰν του.

Εἶνε δὲ οὐχ ἥττον ἄξιον περιεργείας νὰ σημειώσωμεν καὶ τὴν ὁμιλίαν τοῦ Ἀρχηγοῦ Κτεγᾶ πρὸς τοὺς συναγωνιστάς του, μέλνοντας νὰ ἐφορμήσωσιν, ἀφοῦ ἐψάλλῃ ἡ τελετὴ τοῦ ἁγιασμοῦ κατὰ τὸ ἔθιμον τῶν χριστιανῶν· « Βρωμόσκυλα ! τοὺς λέγει ὁ ῥηθεὶς Ἀρχηγός, θὰ τὴν ἐγάλωμεν μὲ παστρικὸν πρόσωπον;

ἀποκρινομένων δὲ αὐτῶν « θὰ τὴν ἐγάλωμεν Ἀρχηγέ, » ἀμέσως δίδοται τὸ σημ. τῆς ἐφορμῆσεως. Βρωμόσκυλα δὲ τοὺς ἐκάλεσε διὰ τὰ τοὺς ἐνθυμίσει τὴν Τουρκικὴν ὕβριν, οὕτω καλούντων τοὺς χριστιανούς, καὶ ἐκ τούτου τὰ τοὺς ἐμπνεύσει μῖσος κατ' αὐτῶν, καὶ ζῆλον ὑπὲρ τῆς Πίστεως.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐκράτησαν τὸν Σερπεντζέ, γίνονται ἀκράτητοι, καὶ σπεύδουσι νὰ προχωρήσωσιν εἰς τὴν κυριεύσιν τῆς Ἀκροπόλεως· καὶ οὕτως ἐκ πρώτης ὁρμῆς κυριεύουσι τὴν πρῶτην πύλην αὐτῆς, καὶ μετ' αὐτὴν ἐπιτιδῶσιν εἰς τὴν δευτέραν κρατοῦσι καὶ αὐτὴν, ἀντιμαχόμενοι εἰς τὴν ἀνδρείαν ἀντίστασιν τῶν κρατούντων. Μετὰ ταῦτα ὁ ἐνθουσιασμός καταντήσας αὐτοὺς εἰς παραφορὰν, τοὺς φέρει νὰ κυριεύσωσι καὶ τὴν τρίτην· πρᾶγμα ἀδύνατον καὶ παράδοξον διὰ τὴν δυνατὴν καὶ ὑψηλὴν θέσιν τῆς· ὅθεν ἀποτυχόντες, ἀποθνήσκουσι περὶ τοὺς εἰκοσιπέντε τὴν πέμπτην Δεκεμβρίου, ἐκτὸς τῶν ὅσοι ἀπέθανον εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς πρώτης καὶ δευτέρας πύλης, ἐν οἷς καὶ ὁ ἀγαθὸς καὶ ἀνδρεῖος Παναγῆς Σ. Ἀργύρης, καὶ ὁ μεγαλόψυχος Ἀγγελος Ἐγγελης.

Ἐγένετο δὲ ἡ κατὰ τῆς τρίτης πύλης ἐπέλευσις δι' αἰτίαν τοιαύτην. Ἡλίας Μαυρομιχάλης, υἱὸς τοῦ Πέτρου Μαυρομιχάλη, ἐπειδὴ ἦλθεν εἰς Ἀθήνας μὲ ἀρκετὸν Σῶμα στρατιωτῶν, διὰ νὰ περάσῃ εἰς Κάρυστον, διέτριψεν ἡμέρας τινάς. Οἱ Ἀθηναῖοι φιλοτιμούμενοι νὰ πράξωσι τι γενναῖον καὶ ἡρωϊκὸν εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ καλοῦ τούτου Πολίτου, ἐπεχείρησαν τὴν ἐφοδὸν ταύτην· ἂν καὶ ἀπέτυχον, ὅπερ ἦτον ἐπόμενον· εἶδξαν ὅμως ὅτι ἡ ἄλωσις τοῦ Φρουρίου δὲν ἦθελεν εἶναι ἐπιμένως ἀμφίβολος, τοιούτων ἀγωνιζομένων ψυχῶν.

Οἱ Τούρκοι ἀφοῦ ἔχασαν τὸν Σερπεντζέ, καὶ τὰς δύο πύλας τῆς Ἀκροπόλεως, ἐστενοχωρήθησαν ἔτι μᾶλλον· καὶ ἡ δεινοπάθεια αὐξάνετο διὰ τὸ στενὸν τῆς Ἀκροπόλεως· ἀρχίζει ὁ ἀναστεναγμός καὶ ὁ κλαυθμός τῶν γυναικοπαίδων σφοδρότερος· διαλογίζονται τὴν μέλλουσαν τύχην των, ἂν πέσωσιν εἰς χεῖρας ἐχθρικὰς καὶ δουλικὰς μᾶλλον κατὰ τὸ φρόνημά των, καὶ γίνονται ἀπαρηγόρητοι. Αἱ γυναῖκες καὶ τὰ κοράσια ἀσυνήθιστα εἰς ἐργασίας χειρῶν κοπώδεις, ταλαιπωροῦνται εἰς τὴν

στροφὴν τοῦ χειρομύλου ἀδιακόπως· ὥστε στρέφοντες τὴν χειρομύλον, ἐτραγώδουν μετὰ πόνου ψυχῆς τὴν παροῦσαν ὥδην, ἴδιον αὐτῶν ποίημα.

«Κακόμοιραις ἡ Ἀθηναῖς ἡ καλομαθημέναις

Τραβοῦσι τὸν χειρομύλον καὶ κλαίουσι καὶ καυμέναις.

» Ἀφῆκαν βρύσεις μὲ νερά, δένδρα μὲ πορτοκάλια

Κ' ἐμβῆκαν στὸν ῥημόκαστρον, καὶ τρώγουν τὰ λιθάρια

» Τάχα νὰ ζήσω νὰ ταῖδ' ὧ τὰ πράσινα (α) μπαριάκια (β)

Νάλλθουν νὰ πολεμήσουνε, νὰ βγάλουν τὰ φαρμάκια.

» Βρὲ Ἰσσαλὰ (γ) ἐλπίζομεν νὰ ἔλθουν οἱ Πασσάδες

Καὶ νὰ κτυπήσουν τὰ σπαθιά νὰ κόψουν τοὺς ῥαγιάδες (δ).»

Οἱ δὲ Φρουριοκοῦντες ἐξακολουθοῦν σφοδρότερον τὴν ἀποκλεισμόν, πάντα λίθον κινοῦντες εἰς ἀποπεράτωσιν τῶν πραγμάτων. Παρατρέχω τὰς καθημερινὰς συνδιαλέξεις γενομένας μεταξὺ τῶν διαμαχομένων μερῶν, καὶ ἐκείνας τὰς γενομένας ἐκατέρωθεν μετὰ λοιδοριῶν καὶ ὕβρεων, καὶ τελευτώσας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς γέλωτας καὶ εἰρωνίας, μὲ πάθος ὅμως πολὺ παραλείπω τὰ ὅσα προτρεπτικὰ μετῆλθον οἱ Ἀθηναῖοι διὰ νὰ πείσωσι τοὺς Τούρκους νὰ παραδοθῶσιν ἐπὶ ὑποσχέσεων ὠφελίμων. Ἀλλ' οὗτοι ἀντέχουσι καρτεροψύχως καὶ δὲν ἐνδίδουσιν οὐδαμῶς· ὥστε ἡ καρτερία των εἶναι πολλοῦ ἐπαίνου ἀξία. Εἶναι ἀληθές, καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ ἀρνηθῶμεν, ὅτι οὔτε πολεμοῦντες καὶ οἱ πολεμούμενοι ἐκάτεροι ἦσαν Ἀθηναῖοι, καὶ δὲν διεκρίνοντο εἰς τὴν ἀνδρίαν, εἰμὴ κατὰ τὴν θρησκείαν καὶ ἰδιαιτέρα τινὰ ἥθη. Ὅθεν εἶχον δίκαιον οἱ Τούρκοι νὰ παραπονοῦνται πρὸς τοὺς χριστιανούς συμπολίτας των, λέγοντας πρὸς αὐτοὺς « ἡμεῖς εἴμεθα Ἕλληνες, καὶ πολεμοῦμεν διὰ νὰ ἐλευθερώσωμεν τὴν πατρίδα μας » ἀποκρινόμενοι οὕτω « καὶ τί εἴμεθα ἡμεῖς ; δὲν ἡμεθα Ἕλληνες ; δὲν ἐγεννήθημεν εἰς τοῦτον τὸν τόπον ; δὲν ἀνετράφημεν, δὲν ἐμεγαλώσαμεν μαζὺ σας εἰς τούτην τὴν γῆν, τὴν ὁποίαν ἐσεῖς κάμνετε τώρα ἐδικήν σας ; » καὶ ἄλλα παρόμοια. Μὰ εἴθε Τούρκοι, εἴθε Μωαμετάνοι, λέγει ἓνας τῶν ἡμετέρων, « καὶ διὰ τί, ἀποκρίνονται, δὲν γίνεσθε καὶ σεῖς, διὰ νὰ εἴμεθα ὅλοι ἐλεύθεροι.

(α) Οἱ Τούρκοι εἰς τὰς σημαίας μεταχειρίζονται ὡς ἱερὸν τὸ πρᾶσινον χρῶμα (β) Σημαίας (γ) Ἔχει ὁ θεός. (δ) Ὑποτελεῖς.

Ἄλλὰ πρὶν δώσω τὸ τέλος τῆς παρούσης μου ὑποθέσεως, πρέπει νὰ εἶπω τινὰ συμπεσόντα ἐν τῷ μεταξύ ὡς ἄξια μνημῆς καὶ ἀναπόσπαστα ἀπὸ τὴν διήγησιν τοῦ παρόντος μου ἐγγήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰαννουαρίου 1822 ἔρχεται εἰς Ἀθήνας ὁ Ἄρειος Πάγος, συνιστάμενος ἀπὸ μέλη τὸν πρῶν Ταλαντίου Νεόφυτον Μεταξᾶν, Ἀνθιμον Γαζῆν, Κωνσταντῖνον Σακελλίονα, Δρόσον Μανσῶλαν, Γεώργιον Αἰνιᾶνα, Κωνσταντῖνον Τασίκαν, καὶ τὸν Γραμματέα Ἀδὰμ Δούκαν. Οὗτος δὲ ὁ Ἄρειος Πάγος ἦτον Ἀρχὴ τις τῆς Ἑλλάδος δευτέρα τῇ τάξει ἐκείνης τῆς ὑπερτάτης Διοικήσεως λεγομένης, συγκεκριομένης περὶ τὰ τέλη τοῦ πρώτου ἔτους τῆς Ἐπαναστάσεως ἀπὸ τὰς Ἐπαρχίας τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, κατὰ γνυμοδότησιν τοῦ Θεοδώρου Νέγρη προεδρεύοντος τῆς ἐν Σαλῶνις Συνελεύσεως τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, ἐκτὸς Ἀθηναίων καὶ Θεβαίων, μὴ συγκατατεθειμένων εἰς τοῦτο, εἴτα δὲ ἀναγνωρισθεὶς ὑπὸ τῆς ὑπερτάτης Ἑθνικῆς Βουλῆς ἀνεγνωρίσθη καὶ ὑπ' αὐτῶν.

Ἡ Ἀρχὴ αὕτη πρὶν ἀναχωρήσῃ ἀπ' Ἀθηνῶν, δίδει νέον ὄργανισμὸν εἰς τοὺς πολίτας Ἀθηναίους ἀρχῶν πολιτικῶν καὶ πολεμικῶν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΠΕΡΙ ΕΦΟΡΙΩΝ.

« Κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου πάγου, ἐπικυρωθεῖσαν ὑπὸ τῆς ὑπερτάτης Ἑθνικῆς Βουλῆς, ὁ ὄργανισμὸς τῶν Ἐφόρων γίνεται κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον

Α'. Ἐκλέγονται διὰ ψήφων ἐκ τῶν ἐγκριτωτέρων πολιτῶν διὰ τὴν διοίκησιν ἐκάστης Ἐπαρχίας δώδεκα ἄνδρες.

Β'. Διαιροῦνται οὗτοι εἰς δύο τμήματα, πολιτικὸν καὶ Δικανικόν. Καὶ τὸ μὲν πολιτικὸν καταγίνεται εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ὑποθέσεων τῆς Ἐπαρχίας, τὸ δὲ Δικανικὸν θεωρεῖ τὰς κρίσεις.

Γ'. Τὸ πολιτικὸν συγκροτεῖται ἀπὸ ὀκτώ μελῶν, καὶ ὀνομάζεται οὕτως· α') Ἐφορος τῆς Πολιτικῆς· β') Ἐφορος τῆς Οἰκονομίας· γ') Ἐφορος τοῦ Ταμείου· δ') τῆς Ἀστυνομίας· ε') τῆς Δατρείας· ς') τῶν Πολεμικῶν· ζ') τῆς Δικαιοσύνης· η') ἔχουσιν οὗτοι καὶ ἀρχιγραμματεῖα.

Χρὲν καὶ δικαιώματα τῶν Ἐφόρων ἐν γένει.

Α') Ἐκτελοῦσιν ὅλας τὰς διαταγὰς τοῦ Ἀρείου Πάγου. β') βουλευόμεναι περὶ πάσης ὑποθέσεως ὅλοι κοινῶς καθ' ἡμέραν. γ') εἰς τὰς ἀποφάσεις ὑπογράφονται τὰ γράμματα (ἔγγραφα) ἀπὸ τὸν Ἐφορον, εἰς ὃν ἀνάγεται ἡ ὑπόθεσις, καὶ σφραγίζονται μὲ τὴν σφραγίδα τῆς Ἐπαρχίας, καὶ ὑπογράφεται εἰς τὸ τέλος ὁ Ἀρχιγραμματεὺς. δ') Διαμοιράζονται τὰ Τμήματα τῆς σφραγίδος μὲ κλήρους οἱ ἑπτὰ, ἐκτὸς τοῦ Ἀρχιγραμματέως. ε') Εἰς τὰς φιλονεικίας ἡ ἀπόφασις γίνεται διὰ τῆς ψήφου τῶν πλειόνων· ψηφίζουσι δὲ μόνον οἱ ἑπτὰ. ς') διαρκεῖ ἡ Ἐφορία ἓνα ἑνιαυτόν.

Ὅρκος τῶν Ἐφόρων.

« Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ παντοδυνάμου καὶ ἀληθεστάτου Θεοῦ
 ἢ ἔμπροσθεν τῶν συμπατριωτῶν μας ὑποσχόμεθα ἡμεῖς οἱ ὑπο-
 » γεγραμμένοι διορισθέντες Ἐφοροι, ὅτι θέλομεν ὑπηρετήσῃ
 » τὴν Πατρίδα μας, καθ' ὃν τρόπον μᾶς ἐπρόβαλε, μὲ ζῆλον
 » καὶ πατριωτισμόν, καὶ νὰ δώσωμεν λογαριασμόν τρεῖς φοραῖς
 » τὸν χρόνον. Καὶ ἂν κἀνένας φανῇ παραβάτης νὰ ἔχῃ τὸν
 » Θεὸν ἀντίμαχον, καὶ τὴν πατρίδα πολέμιον. »

Οἱ Ἀθηναῖοι φύσει φιλόκαινοι, καὶ φιλόκαλοι ἐν ταύτῳ, παρ-
 ρεδέχθησαν μετὰ χαρᾶς τὸν καινὸν τοῦτον ὀργανισμόν, καὶ
 ταυτοχρόνως γενομένης συνελεύσεως, ἐβάλλονται εἰς πᾶξιν τὰ
 διαταχθέντα παρὰ τοῦ Ἀρείου Πάγου.

ΕΚΛΟΓΗ ΤΩΝ ΕΦΟΡΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ

ΔΙΑΤΑΞΙΝ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

« Ἀγαθῇ Τύχῃ.

« Κοινῇ γνώμῃ τῆς πόλεως Ἀθηνῶν καὶ τῶν πέριξ χωρίων

αὐτῆς διωρίσθησαν εἰς τὰ ὑπουργήματα Πολιτικὰ καὶ Δικανικὰ οἱ ἐξῆς ἄνδρες δώδεκα. Ὁ Ἄγ. Ἀθηνῶν Κ. Διονύσιος Ἐφορος τῆς θρησκείας, ὁ Ἰγούμενος Βρανᾶ Κ. Γαβριήλ (Ἀναστασίου) Ἐφορος τῆς Οἰκονομίας, τῶν Πολικῶν Σπ. Πατούσας, τοῦ Ταμείου Σπ. Γκιλάκης, τῶν Πολεμικῶν Ἰω. Βλάχος, τῆς Ἀστυνομίας Διονύσιος Πετράκης, τοῦ Δικαίου Παναγῆς Ζαχαρίτζας, καὶ Δημόσιος Γραμματεὺς Ἰωάννης Σκουζές. Ἐφοροὶ δὲ τοῦ Δικανικοῦ οἱ Κ. Θωμᾶς Λογ. Χωματιανός, Νεόφυτος Πεντέλης (Ἰγούμενος), Γεωργαντᾶς Σκουζές, καὶ Ἄγγελος Γέροντας· οἱ ὅποιοι οὗτοι δανάμει τῆς παρούσης ἐνυπογράφου ἀποδείξεως ἔχουσι νὰ ἐκτελῶσιν ἕκαστος εἰς τὸ μέρος του τὸ ὑπουργήμα, ὡς ἀπαιτεῖ ἡ διάταξις τῶν νόμων εἰς ἓν ὁλόκληρον δωδεκήμερον. Ὅθεν καὶ δίδεται τὸ παρὸν παρ' ἡμῶν τῶν πληρεξουσίων, ὑπογεγραμμένον καὶ ἐσφραγισμένον τῇ σφραγίδι τῆς Κοινοτητος εἰς ἐνδείξιν.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 27 Ἰαννουαρίου 1822.»

Ἄς σημειωθῇ μὲν περιέργειαν ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ εὑρεθῶσιν οἱ προμνησθέντες ἄνδρες εἰδήμονες τῆς ἀξίας τοῦ ὑπουργήματός των, καὶ ἱκανοὶ τῆς κατὰ λόγον ἐκτελέσεως, ὡς θεωροῦντες αὐτὰ πρωτοφανῆ ἀντικείμενα· ἐνῶ καὶ ἡ πράξις καὶ ἡ θεωρία ἔλειπε κατὰ πρῶτον καὶ ἀπ' αὐτὰ τὰ μέλη τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Ἀφοῦ ἡ Ἀρχὴ αὕτη ὠργάνισε τὸ Πολιτικὸν καὶ Δικαστικὸν οὕτω, δὲν ἀμέλησε νὰ διαθέσῃ καὶ τὸ στρατιωτικὸν, διορίσασα Ταξιάρχην, ἑκατοντάρχους, πεντηκοντάρχους, καὶ εἰκοσιπεντάρχους. Καὶ τὸ ὕψος τοῦ διορισμοῦ ἦτον τοιοῦτον.

Πόσον ἄρα γε ὕψωσε τὸ φρόνημα τῶν Ἀθηναίων ὁ νέος αὐτὸς ὀργανισμός! Πρώτην φορὰν ἀκούουσι, βλέπουσι, δέχονται ὀργανισμόν, διάταξιν, ἀξίωμα. Ταῦτα εἰσὶν αἱ ἀπαρχαὶ τῆς Ἐλευθερίας. Πόσον τὸ τοιοῦτον αὐξήσῃ τὴν προθυμίαν, ἐμεγάλυνε τὴν ψυχὴν, καὶ διεκαθάρισε τὴν διάνοιαν. Δὲν γνωρίζονται πλέον οἱ χριστιανοὶ Ἀθηναῖοι, ἃν ἦσαν ἐκεῖνοι οἱ μέχρι χθὲς προσκυνούντες τὸν βάρβαρον. Γενᾶται ἄμιλλα τοῦ καλοῦ μεταξὺ των, καὶ φιλοτιμοῦνται ποῖος νὰ ὑπερβῇ τὸν ἄλλον εἰς τὴν

φιλόπατρι. ἂν δὲν ἤμην Ἀθηναῖος, ἤθελα ὑπερπαινέσω τὴν εὐταξίαν, τὴν εὐπειθειαν, τὴν ὑποταγὴν τῶν συμπολιτῶν μου εἰς τὰ νενομοθετημένα, εἰς τοὺς Ἀρχηγούς των, εἰς τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος· ἄκρα ὁμόνοια, ἄκρα συμπονοια ἐβασίλευεν εἰς αὐτούς. Εἶθε νὰ διέμενεν ἡ ὁμόνοια καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Φρουρίου.

Ὁ Ἄρειος Πάχος ἀφοῦ διέτριψεν ὀλίγας ἡμέρας, προσπαθὼν ἐν ταύτῳ νὰ πείσῃ τοὺς ἐν Φρουρίῳ νὰ παραδοθῶσιν, ἔχοντες πᾶσαν ἀσφάλειαν τιμῆς τε καὶ ζωῆς, παραλαβὼν δὲ συνεργάτην ἐκ μέρους τῆς Ἐπαρχίας Ἀθηνῶν τὸν Ἰω. Τατλήκαραν, τὸν μετεπωνομασθέντα Εἰρηναῖον (α), ἀναχωρεῖ διὰ νὰ διαθήσῃ καὶ τὰ κατὰ τὴν λοιπὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα.

Τὸ Ἀρχικὸν τοῦτο Σῶμα ἀνοικείως ὠνομάσθη Ἀρειος Πάχος· ἀλλ' ἂς μείνῃ εἰς τοὺς αἰῶνας δεῖγμα τῆς ἀρχαριότητός του, καὶ ὅτι ἡ Ἑλλάς ὡς νήπιον ἀρτιγενὲς ἀνεφάνη εἰς τὸν Κόσμον· ὠφέλησεν ὅμως κατὰ τὸ δυνατόν, ἐφ' ὅσον διήρκησεν, ἔχων τοὺς σκοποὺς του εἰλικρινεῖς.

Κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν πέμπεται Βουλευτὴς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐπαρχίας Ἀθηνῶν εἰς τὸ Βουλευτικὸν Σῶμα ὁ Ἱατρός Ἀνάργυρος Πετράκης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν παρούσαν ἐποχὴν ἤλθον ἐνταῦθα καὶ τινες βοήθοι τῶν Ἀθηναίων, οἱ μὲν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν ἐχθρῶν, οἱ δὲ κατὰ τὰ μέσα, ἄλλοι δὲ μετὰ ταῦτα, νομίζω ἥδη ἀρμόδιον νὰ γνωστοποιήσω τὴν δύναμιν ταύτην, καὶ εἴτα ν' ἀκολουθήσω τὰ λοιπὰ τῆς προθέσεως.

(α) Οὗτος ἦν ἐκ Ῥαιδεστοῦ τῆς Θράκης, κατοικῶν εἰς Ἀθήνας ἐκ νεότητος, ἀνὴρ σοφὸς καὶ μεγάλης ἀρετῆς, ἐφῷ καὶ παρὰ πάντων ἡγαπᾶτο καὶ ἐσεβάζετο· ἀπέθανε τῷ 1835, ζήσας ἔτη 76.

30 Αἰγινῆται, ἀρχηγὸς αὐτῶν ὁ Γεώργιος Τζελεπῆς, ἀνὴρ πνέων πατριωτισμόν.

40 Σαλαμίνιοι, ἀρχηγὸς αὐτῶν Γεώργιος Γκλύστης· ἀλλ' ἀποθανόντος τούτου εἰς τὴν ἔφοδον τοῦ Σερπεντζέ, ὡς προείρηται, ἀρχηγοῦσιν Ἀναγνώστης Μπιρμπίλης, καὶ Ἰωάννης Βιένας. Διέμειναν δὲ οὗτοι δι' ὅλης τῆς φρουριορκίας. Σημειούσθω ὅτι κατ' ἀρχὰς συνέδραμον περὶ τοὺς διακοσίους.

60. Ἑπτανήσιοι, οἱ πλεῖστοι Καφαλήνες, Ἀρχηγὸς αὐτῶν ὁ Γεράσιμος Θ. Φωκᾶς, ἀνὴρ ἐνθερμος ζηλωτὴς τὰς Ἐλευθερίας, καὶ Ἄνθρωπος ἀγαθός.

50. Σύμμικτοι ἐκ Κεφαλήνων, Ζακυνθίων, καὶ τινων Ναξιῶν, ἀρχηγὸς αὐτῶν Χριστόδουλος Ῥαπτόπουλος, ἀνὴρ πνέων ἐνθουσιασμόν μέγαν. Ἀπεσταλμένοι παρὰ τῆς ὑπερτάτης Διοικήσεως κατὰ μῆνα Μάρτιον τοῦ ἔτους 1822.

30. Γερμανοὶ, ἀρχηγὸς αὐτῶν ὁ Βουτιῆ Γάλλος· ἦλθον δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα· ἅπαντες οὗτοι εἰς ἄκρον Φιλέλληνες.

Εἰς τὴν πρώτην τοῦ αὐτοῦ Μαρτίου ἦλθε καὶ ὁ Κώνστας Λαγουμτζῆς Ἀργυροκαστρίτης, ὁ ἀριστος ὑπονομοποιός, χρήσιμος εἰς τὴν ἐπιτάχυνσιν τῆς ἀλώσεως τοῦ Φρουρίου.

Οἱ Ἀθηναῖοι περιχαρεῖς γενόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν τοῦτε πυροβολιστοῦ Βουτιῆ καὶ τοῦ ὑπονομοποιοῦ Κώνστα, ἀπεδέχοντο πᾶν ὅ,τι ἡ ἱκανότης αὐτῶν τοὺς ἐπρότεινε χρήσιμον. Καὶ ὁ μὲν Βουτιῆ ἐπρομηθεύθη ἀπὸ βόμβας καὶ ἄλλα πολεμefόδια, καὶ ἐνήργει προθύμως· ὁ δὲ ὑπονομοποιὸς ὠδήγησε τοὺς φρουριοκοῦντας εἰς ἐργασίαν ὑπονόμου κατὰ τὴν τρίτην πύλην τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ τοῦ ἐπικειμένου αὐτῇ προμαχῶνος. Οὗτοι δὲ ἐπιχειροῦντες αὐτὴν μετὰ πάσης σπουδῆς καὶ προθυμίας, ἐντὸς τριάκοντα τριῶν ἡμερῶν τελειοῦσιν αὐτὴν, τῆς ὁποίας ἡ ἀρχὴ ὑπεγίνετο ἀπὸ τῆς πρώτης πύλης.

Ἐν τούτοις ὁ Ἄρειος Πάγος δι' ἐπιστολῆς του προτρέπει τοὺς Ἀθηναίους νὰ πέμψωσιν εἰς Στυλίδαν τῆς Φθιώτιδος στρατιωτικὸν τι Σῶμα ἐναντίον τῆς ἐκεῖ ἐχθρικῆς Δυνάμεως, ὅπου συνέδραμον καὶ ἄλλα Ἑλληνικὰ Σώματα. Πρόθυμοι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τοὶ στενοχωρούμενοι διὰ τὴν χρεῖαν τῆς ἐξακολουθή-

σεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ἀποστέλλουσι κατὰ μῆνα Μάρτιον ἀνδρας τοῦ Πολέμου ἑκατὸν δέκα, ὑπὸ Ἀρχηγόν Νικίανον Ἀργύρην· καὶ πάλιν κατὰ μῆνα Μάϊον τοῦ αὐτοῦ ἔτους πέμπουσιν εἰς Ὑπάτην ἕτερον Σῶμα ἑκατὸν ἐβδομήκοντα Ἀνδρῶν ὑπ' ἀρχηγούς Νεροῦτζον Βενιζέλον, καὶ Ἀντώνιον Ποῦλον, ὅπου γενομένης μάχης ἡρίστευσεν ὁ Ἰω. Κανάρης σεμαιοφόρος ὢν.

Τελειωθείσης, ὡς εἶπομεν, τῆς ὑπονόμου, οἱ ἀποκλείσται προειδοποιοῦσι τοὺς ἀποκλεισμένους, προτρέποντες αὐτοὺς νὰ παραδοθῶσιν, πρὶν ἀνατραπῇ ἡ πύλη διὰ τῆς ἐκρήξεως τῆς ὑπονόμου, καὶ πάθωσιν ὀλεθρον· Οὗτοι ὅμως, ἂν καὶ δὲν ἐδύναντο μῆτε τὴν ὑπόνομον νὰ ματαιώσωσι, μῆτε ν' ἀντικρούωσι τοὺς ἐπιπίπτοντας κατ' αὐτῶν, δὲν ἐνδίδουσιν ὅμως, ἀποφασισμένοι νὰ ἀντιέξωσι μέχρι τῶν ἐσχάτων πνοῶν, οἱ Ἀθηναῖοι, ἂν καὶ λυπούμενοι τὴν ἀνατροπὴν τῶν προμαχώνων, οἵτινες ἐμὲλλον νὰ χρησιμεύσωσιν καὶ εἰς αὐτοὺς, ὅπως καὶ εἰς τοὺς Τούρκους, ὅταν ἤθελεν ἔλθωσιν εἰς χεῖράς των, θεωροῦντες ἀναγκαῖον τῆς ὑπονόμου τὸ ἀποτέλεσμα, δίδουσι τὸ πῦρ εἰς τὴν ὕλην, πίπτει τὸ τεῖχος τῆς Πύλης, καὶ μετ' αὐτῆς ἕτερός τις Πύργος· ἀλλὰ διὰ νὰ κυριευθῇ ἡ θέσις, ἡ περιέχουσα τοὺς προμαχῶνας, ἐξ ὧν ἐμάχοντο οἱ ἔχθροί, παρατηροῦσιν ὅτι χρειάζεται ἐφοδος. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀνυπόμονοι, καὶ διὰ νὰ μὴ χάσωσι τὸν καιρὸν, περιφρονοῦντες παντάπασιν τὴν ζῶην, φιλοτιμοῦνται τις πρῶτος ν' ἀναβῇ εἰς τὴν ὑψηλὴν ἐκείνην καὶ ὀρθιον (α) θέσιν· οἱ ἔχθροί, ὡς τρέχοντες τὸν ἔσχατον κίνδυνον, ὅλαις δυνάμεσι μετέρχονται τὸ πῦρ καὶ τὴν μάχαιραν. Ἀγὼν μέγας ἐγείρεται ἐκατέρωθεν· οἱ μὲν προβαίνουσιν, οἱ δὲ ἀντικρούουσι· καὶ ἐνῷ πίπτουσιν οἱ ἐμπροσθῖνοί, οἱ ἀκόλουθοι λαμβάνουσι τὸν τόπον αὐτῶν· καταφρονεμένου δὲ παντελῶς τοῦ θανάτου, κατακρατοῦσιν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ὀχυράν ταύτην θέσιν τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ Ἀπριλίου

(α) Ἐπειδὴ οἱ προμαχῶνες, οἱ Πύργοι, καὶ λοιπὰ ὀχυρώματα τοῦ Φρουρίου κατεδαφίσθησαν ἤδη ὑπὸ τῆς Ἐξουσίας, ὡς ἄχρηστα καὶ μὴ ἀρχαῖα, δὲν δύναται τις, θεωρῶν μόνον τὰς θέσεις, ὡς ἔχουσι σήμερον, νὰ ἐπαινίσῃ καὶ νὰ θαυμάσῃ κατ' ἄξιαν τὸν ἡρωϊσμόν τῶν πολεμισάντων.

1822. Πράγμα μέγα τῷ ὄντι καὶ ἡρωϊκόν. Ἀλλὰ τί δὲν κατορθοῖ ἢ προθυμὴ καὶ ὁ ζῆλος; Τοιαῦται πράξεις εἶναι τῷ ὄντι σπάνιαι, καὶ ὑπερτεροῦσι πᾶσαν ἄλλην Παληκαριάν. Ἐπεσον δὲ νεκροὶ ἐκ τῶν Ἀθηναίων μὲν δεκαεπτὰ, ἐν οἷς καὶ ὁ Λουκάς Νίκας, ὅστις πληγωθεὶς καιρῶς, ἐτελεύτησε μεθ' ἡμέρας ἑξ, ἐπιδείξας ἔργα ἀληθοῦς ἥρωος, ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν εἰκοσιῆς· καὶ ὁ λεοντόκαρδος Δημήτριος Σκευᾶς ὁ Χαστιεύς. Γερμανοὶ δὲ ἔπεσον ἑξ, δέκα ὅλοι ὄντες οἱ συνορμησάντες· ἐπληγώθησαν δὲ πάντες περὶ τοὺς τριάκοντα. Ἐδῶ χρεωστοῦμεν νὰ ἐπαινέσωμεν τὴν ἀπεριόριστον ἀνδρείαν τῶν Γερμανῶν, οἵτινες εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῶν Ἀθηναίων ἐφώνησαν τὰ ἑξῆς ἀξιοσημείωτα. « Μήτε τόπον ἀγιώτερον. μήτε ἐποχὴν » ἀρμοδιωτέραν δυνάμεθα νὰ εὕρωμεν διὰ νὰ δώσωμεν εἰς » θυσίαν τὰ σώματά μας ὑπὲρ τῆς φίλης Ἑλλάδος, καὶ μά- » λιστα ἐνῷ ἔχομεν συναποθανοῦντας τοὺς ἀνδρείους, τοὺς » ἀγαπητοὺς ἡμῶν Ἀθηναίους. »

Ἀχρήστου δὲ κατασταθείτης τῆς τρίτης Πύλης καὶ τῶν περὶ αὐτὴν προμαχώνων, οἱ ἀποκλεισμένοι, περιορισθέντες μόνον εἰς τὸ ἀκροφρούριον, ἤλθον εἰς δεινοτάτην στενοχωρίαν καὶ κακοπάθειαν, δι' ἣν περιπίπτουσιν εἰς ἀσθένειαν. Τὰ γυναικόπαιδα εἰς ἀθλίαν κατάστασιν. Τὸ νερὸν τῶν δεξαμενῶν ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἡλαττοῦτο καὶ ἐξέλειπε· κατὰ δυστυχίαν τῶν ταλαιπώρων ἐπικρατεῖ ἀνομβρία· τὰ δὲ πηγάδια, ἐξ ὧν ἐπινον, πρὸ πολλοῦ τὰ ἐστερήθησαν, ἀφ' οὔτου ἔχασαν τὸν Σερπεντζέ. Μ' ὅλα ταῦτα ἀντέχουσιν εἰς ὅλα τὰ δεινὰ ἕως εἰς τὴν ἐσχάτην σταλαγματικὴν τοῦ ὕδατος. Πολλοὶ ἀποθνήσκουσι, πολλοὶ ἀπομαραίνονται· ἔξωθεν δὲν ἐλέπουσιν οὐδεμίαν βοήθειαν ἀπὸ μέρους τῶν ὁμογενῶν, οὔτε δύνανται νὰ μάθωσιν, ὅπως τρέχουσι τῆς Τουρκίας τὰ πράγματα. Στενὰ πανταχόθεν· νὰ παραδοθῶσι; δὲν ἀποφασίζουσι· κλαίουσιν, θρηνοῦσιν, ὀδύρονται ἄνδρες, γυναῖκες, καὶ τὰ παῖδιά. Πᾶσαν στιγμὴν προσεύχονται, ἐπικαλούμενοι τὰς ἄνω δυνάμεις νὰ δώσωσιν ὑετόν. Ἀλλὰ τὸ κακὸν ζῶδιον τῶν ταλαιπώρων ἀποσκορακίζει τὰ νέφαλα τοῦ Οὐρανοῦ, ὥστε ἡμέραν καὶ νύκτα ἐπικρατεῖ ἡ αἰθρία, καὶ ὁ Οὐρανὸς χαλκοῦς ἀναφαίνεται.

Τέλος ἀφοῦ ἐφθασαν εἰς ἄκραν ἀδυναμίαν, καὶ δὲν τοῖς ἔμεινε πλέον ἐλπίς βροχῆς, οὔτε ῥανίς ὕδατος, ἀπορροίζουσι νὰ παραδοθῶσι μὲ συνθήκας, ἀφοῦ παρῆλθον τρεῖς ὁλόκληροι ἡμέραι χωρὶς νὰ ἔχωσι νὰ γευθῶσιν οὐδὲ σταλαγματιάν ὕδατος· καὶ οὕτως εἰς τὰς δέκκ τοῦ Ἰουνίου 1822 παραδίδεται ἡ Ἀκρόπολις εἰς τοὺς Ἀθηναίους μὲ τὴν ἀκόλουθον συμφωνίαν· πρὶν ὅμως ἐκθέσω τὰ ἄρθρα τῆς συνθήκης πρέπει νὰ εἴπω, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις προειδοποιηθεῖσα παρὰ τῶν Ἀθηναίων, ὅτι πλησιάζει ἡ παράδοσις τῶν ἀποκλεισμένων, ἐφρόντισε νὰ στείλῃ ἐπιτροπὴν, συγκειμένην ἀπὸ τὸν Ἀνδρέαν Καλαμογδάρτην καὶ Ἀλέξανδρον Ἀξιότην, διὰ νὰ καταγράψωσι τὰ διάφορα εἶδη τοῦ Φρουρίου.

Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΥΠΟ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΕΝΩΝ

Διὰ τοῦ παρόντος συμφωνητικοῦ γράμματος δῆλον γίνεται, ὅτι, ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Ἀθηνῶν, ἐπαναστατήσαντες μᾶς ἐπολέμησαν, καὶ ἀφοῦ μᾶς ἀπέκλεισαν εἰς τὸ Φρούριον, μετὰ σταθερὰν ἐπιμονὴν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, καὶ μετὰ τὴν ὁποίαν ὑπεφέραμεν σκληραγωγίαν, μᾶς ἔλλειψαν τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, καὶ κατὰ τὸν ἀνέκαθεν ὅρον ἐζήτησαν νὰ δώσωμεν ῥάϊ (ὑποταγὴν) εἰς αὐτοὺς, καὶ νὰ τοῖς παραδώσωμεν τὸ Φρούριον· καὶ ὅλοι ἡμεῖς οἱ μικροὶ καὶ μεγάλοι ἐστέρξαμεν τοῦτο, καὶ διὰ τοῦτο συνδιαλεχθέντες μετὰ τῶν ἀπεσταλμένων καὶ ἀπολύτων πληρεξουσίων τῆς Διοικήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους (ὀνομαζομένης ἐνδόξου Γοβέρνου) ὑπὸ τὴν ὁποίαν ὑπόκεινται οἱ εἰρημένοι Ἀθηναῖοι Ἕλληνες· τῶν ἐντίμων Κυρίων Ἀνδρέου Καλαμογδάρτη, καὶ Ἀλεξάνδρου Ἀξιότου, καὶ μετὰ τῶν δώδεκα ἑφόρων τῶν Ἀθηνῶν, καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν ὀπλαρχηγῶν, ἐκάμαμεν τὰς ἀκολούθους συμφωνίας διακρινομένας κατ' ἄρθρον.

Α'. Νὰ δώσωμεν εἰς χεῖράς των τὰ ὅπλα τὰ ἐν τῷ Φρουρίῳ εὑρισκόμενα (α) κανόνια, Μουρτάρια, καὶ ὅλα τὰ εἰς χεῖρας

(α) Τὰ εὑρεθέντα ἐντὸς τοῦ Φρουρίου ἦσαν τὰ ἐξῆς· κανόνια μικρὰ καὶ μεγάλα ὀρειχάλκινα μὲν ὀκτὼ, σιδηρὰ δὲ 19, τὰ πλεῖστα ἄχρηστα. Βαρούτη ὀκτάδες 72, σιταροκρίθι κοιλὰ 8000.

τῶν Ὀθωμανῶν εὕρισκόμενα ὅπλα καὶ χαρμπία χωρὶς νὰ κάμωμεν κάμιαν ἐπίστασιν.

Β'. Μετὰ τὴν παράδοσιν αὐτῶν μέχρις ὅτου προκληθεῖσιν ἄλλοι, οἱ Ἕλληνες νὰ ἀσφαλίσωσι τὴν τιμὴν καὶ τὴν ζωὴν τῶν Ὀθωμανῶν, χωρὶς νὰ τοῖς προξενηθῇ παραμικρὰ ζημία ἢ βλάβη.

Γ'. Ἀπὸ τὰ εἰς χεῖρας τῶν Ὀθωμανῶν εὕρισκόμενα ἐπιπλα καὶ φορέματα νὰ λάβῃ ἐκάστη Ὀθωμανικὴ οἰκογένεια μεθ' αὐτῆς ἀνὰ ἓν πᾶπλωμα, σινδόνιον, προσκέφαλον, καὶ σιτέ, καὶ κατασκευασμένα φορέματα συγκείμενα εἰς ἓν φορτίον καὶ ἀνὰ δύο τεντζερέδες μετὰ τὰ σκεπάσματά των, καὶ ἀνὰ δύο σαχάνια.

Δ'. Ἀπὸ τὰ εἰς χεῖρας τῶν Ὀθωμανῶν εὕρισκόμενα ἀδαμαντικά, χρυσαφικά, καὶ ἀργυρικά, καθὼς καὶ τὰ μετρητὰ χρήματα ὅσα μὲν εἶναι ἰδιαίτων περιουσίαι, τὰ μὲν ἡμῖς νὰ λάβωμεν ἡμεῖς, τὰ δὲ ἄλλα ἡμῖς νὰ τὰ παραδώσωμεν εἰς αὐτοὺς. ὅσα δὲ ἤθελεν ἀποδειχθῇ ὅτι εἶναι τῶν Ἑλλήνων περιουσίαι νὰ τὰ παραδίδωμεν εἰς αὐτοὺς σῶα χωρὶς νὰ τὰ μερίζωμεν.

Ε'. Ἀφοῦ ἐξέλθωμεν τοῦ Φρουρίου ὅσοι τῶν Ὀθωμανῶν θελήσουν νὰ διατρίψωσιν εἰς τὴν πόλιν, νὰ ἔχουν τὴν ἀδειαν νὰ κατοικῶσιν ἀπαρεμποδίστως, καὶ νὰ μὴ παρενοχλῶνται ἀπὸ κανὲν μέρος. ὅσοι δὲ θελήσουν νὰ περάσουν εἰς τὴν Ἀσίαν, νὰ ἐπιβιβάζωνται εἰς πλοῖα ὑπὸ σημαίαν Ἀγγλικήν, Γαλλικὴν, καὶ Ἀουστριακὴν, καὶ νὰ μεταφέρονται ἐν ἀσφαλείᾳ. τὸν δὲ ἀπαιτούμενον ναῦλον τῶν πλοίων αὐτῶν, καὶ τὸ ἀναγκαῖον μετὰ τὰς ἀνάγκας διὰ τὰ πρὸς τὸ ζῆν παξιμάδι καὶ τυρὶ εἰς τὸ διάστημα τῆς ὁδοπορίας των νὰ παραδώσουν οἱ Ἕλληνες εἰς χεῖρας τῶν πλοιάρχων.

α. Ἀφοῦ ἐσυμβιβασθῇμεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ παρεδόθημεν ἐκάτερα τὰ μέρη τῆς συμφωνίας αὐτῆς, ἐδόθη πρὸς ἡμᾶς ἓν ῥωμαϊκὸν συμφωνητικὸν ἔγγραφον, σφραγισμένον μετὰ τὴν σφραγίδα τῆς Ἐπαρχίας, καὶ ὑπογεγραμμένον μετὰς ὑπογραφῆς τῶν διωρισμένων. Διὸ καὶ δίδεται πρὸς αὐτοὺς ἕκ μέρους ἡμῶν τὸ παρὸν ἐπίσημον ἐσφραγισμένον ἔγγραφον.

Τὴν 3 Σαγαλ 1227, (Τουρκ. ἔτ).

(Ἔπονται 30 ὑπογραφαὶ τῶν προκρίτων μετὰ τῶν ιδίων αὐτῶν σφραγίδων.)

Ἀφοῦ δὲ ἀλλάχθη ἀμοιβαίως ἐπικυρωμένη ἡ παροῦσα συνθήκη ὡρᾷ ὀγδόῃ πρὸ μεσημβρίας, οἱ Ἀθηναῖοι ἐμβαίνουσιν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἐν χαρᾷ καὶ ἀγαλιάσει, προπορευομένου τοῦ Μητροπολίτου Ἀρχιερέως Διονυσίου μετὰ τοῦ Κλήρου, καὶ παρακολουθούντων τῶν ἐν τῇ πράγμασι πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν, καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Κυβερνήσεως καὶ γενομένης δοξολογίας πρὸς τὸν Ὑψίστον, ὁ φρούραρχος Τοῦρκος ἐγχειρίζει ἐπὶ δίσκου ἀργυροῦ τὰς κλεῖς τοῦ Φρουρίου πρὸς τὸν Μητροπολίτην, καὶ οὗτος πρὸς τὸν Ἐφρον τοῦ πολέμου Ἰω. Βλάχον. Οἱ δὲ Τοῦρκοι ἀφοῦ ἐποτίσθησαν νερόν, καταβαίνουσιν εἰς τὴν πόλιν ὡς ἡμιθανεῖς οἱ πλειότεροι διὰ τὴν κακοπάθειαν καὶ ἀποτίαν· ἦσαν δὲ ψυχαὶ ὅλαι 1160· πρὶν δὲ νὰ κλεισθῶσιν, ἀνέβαινεν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν περὶ τὰς 2500. Εἶνε περίεργον ἢ μάλλον μυστηριώδες, ὅτι καθ' ὃν μῆνα παρέλαβον οἱ Τοῦρκοι τὴν Ἀκρόπολιν ἀπὸ τοὺς χριστιανούς (τῷ 1456 μηνὶ Ἰουνίῳ) κατὰ τὸν αὐτὸν τὴν ἀπέδωκαν πάλιν εἰς τοὺς χριστιανούς, κρατήσαντες αὐτὴν ἔτη 366. Ἄν εἴχαμεν γνωστὴν τὴν ἡμέραν τοῦ μηνὸς ἐκ τῆς ἱστορίας ἐκείνων, καθ' ἣν παρεδόθη εἰς τὸν Τοῦρκον τὸ φρούριον, ἠθέλαμεν ἡξεύρῃ καὶ τὴν ἡμέραν, καὶ ἠθέλεν εἶναι θαῦμα ἂν ἦτον ἡ δεκάτη τοῦ Ἰουνίου.

Ὁ Ταξιδάρχης δὲ Πανηγῆς Κτενᾶς ἀκράτητος ἀπὸ τὴν χαρὰν διὰ τὴν παροῦσαν ἀγαθὴν τύχην, τρέχει εἰς τὰ κανονοστάσια, καὶ μόνος πυροκροτεῖ τὰ νικητήρια. Ἀλλ' ἀπροσεξίᾳ φερόμενος, ἐνῶ γεμίζει τρίτην φορὰν τὸ κανόνιον, πρὶν ἀποστῆ, πεπυρωμένον ὢν, καὶ ἐκ τούτου ἀναδίδον ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ πῦρ εἰς τὴν βαρούτην, καίει τὸν γενναῖον τοῦτον νέον, ἀποτινάζον αὐτὸν κατὰ κρημονοῦ. Ἐνταῦθα ἡ χαρὰ τῶν Ἀθηναίων συνεκέρασθη μετὰ τῆς λύπης· ἐκλάυθη παρὰ πάντων, διὰ τε τὴν ἀξιώτητα, καὶ τὸν ἐνθερμον ζῆλόν του· ἦν δὲ ἔτων 28, μετρίου ἀναστήματος, μελανοειδῆς τὴν ὄψιν. Ὁ θάνατος τούτου ἐπέφερεν ἀπεικταῖα ἀποτελέσματα, τὴν διχόνοιαν τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸ τίς νὰ λάβῃ τὴν Φρουραρχίαν, καὶ ἐπομένως τὸν Ὀδυσ-

σέα, τὸν Γκούραν, καὶ τὰ ἐξῆς. Οἱ δὲ συμπολιταὶ αὐτοῦ ἐποίησαν τὰ προσήκοντα ἐπικηδεῖα, θάψαντες αὐτὸν εἰς τὸν Ναὸν τῶν ἁγίων Ἀναργύρων, ἐπιστήσαντες εἰς τὸν τάφον λίθον, (α) ἐπιγράψαντες καὶ τοῦτο.

α Ἑλλήνων νίκης ἄγγελος ἔπαθες ξένον πάθος.

» Ὡς ὁ Εὐκλῆς ὁ παλαιὸς ὁ Μαραθωνομάχος.

» Ὡς Φοῖνιξ ὅμως ἔς τοῦ πυρὸς τὰς φλόγας σὺ ἐρρίφθης

» Καὶ εἰς ἀθάνατον ζωὴν πάλιν ἀνεγεννήθης.»

Εἴτα δὲ εὐγνωμοσύνη κινούμενοι καθιστῶσι Φρούραρχον τὸν Αὐτάδελφον αὐτοῦ Σπύρον Κτενᾶν, νέον ἄπειρον τῶν πραγμάτων, καὶ ἀδόκιμον. Μόλον τοῦτο τὸν ὑπέφεραν δι' ὀλίγον καιρὸν, ἐν ᾧ ἐπραττε κατὰ συμβουλὰς τῶν φρονιμωτέρων.

(α) Τοῦτον κατέθραυταν οἱ ἐχθροὶ ἀφοῦ ἐκυρίευσαν τὴν πόλιν τῷ 1827, εἴτα οἱ ἐπιζήσαντες ἀδελφοὶ Κτενᾶ συνήρμωσαν τὰ τμήματα καὶ δέθεσαν τὴν πλάκα ἐπὶ τοῦ τάφου τῷ 1832.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐλευθερωθέντες ἤδη, ἔχαιρον τὰ τῆς ἐλευθερίας καθ' ὅσον ὁ καὶρὸς τοῖς ἐσυχώρει· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ πόλεμος δὲν ἐγένετο μόνον πρὸς μόνους τοὺς Τούρκους τῶν Ἀθηναίων, ὥστε μετὰ τὸ τέλος τούτου νὰ ἡσυχάσουν τὰ πράγματα, ἀλλ' ἦτον γενικὸς ἐναντίον μεγάλου τυράννου, ὅστις διὰ νὰ καταβάλῃ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Πελοποννήσου κινεῖ μεγάλριθμον στρατὸν κατ' αὐτῆς ὑπὸ τὸν Δράμαλιν Ἀρχηγόν· οἱ Ἀθηναῖοι φοβούμενοι μήπως ὁ ἐχθρὸς εἰς τὴν διάβασιν ἐπιδράμῃ καὶ τὴν Ἀττικὴν, ἐταράχθησαν ὡς εἰκός.

Ἐν τούτῳ ἐλθούσης τῆς εἰδήσεως περὶ τῆς προσεγγίσεως τοῦ Δράμαλι, τὸ συρρέυσαν πλῆθος ἐκ διαφόρων μερῶν εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων διὰ τὴν ἐλευθέρωσίν της, λαβόντες ἀφορμὴν ἐκ τῆς ρηθείσεως εἰδήσεως, καὶ διερεθίζοντες τινὰς τῶν ὀπλοφόρων Ἀθηναίων, θανατώνουσι τοὺς Τούρκους τοὺς παραδοθέντας μὲ τὴν προειρημμένην συνθήκην. Οἱ ἀπαίδευτοι στρατιῶται ἀπανθρωπία φερόμενοι, μολύνουσι τὰς χεῖράς των εἰς αἷμα αἵματα· οἱ δυστυχεῖς Τούρκοι κατόκουν ὅλοι σχεδὸν εἰς τὸ δημόσιον κατὰστημα, ὅπερ ἦν Διοικητήριον τῆς Τουρκικῆς Ἐξουσίας, καὶ δὲν ἐδύναντο ν' ἀποφύγῃ τοὺς φονεῖς των ὡς περιωρισμένοι εἰς τὰ οἰκήματα ἄσπλοι. Θανατώνοντες δὲ τοὺς ἄνδρας καὶ πολλοὺς τῶν παιδῶν, διαμοιράζονται τὰς γυναῖκας, λαμβάνων ὁ καθεὶς ὅποιά τῷ ἤρεσκεν. Οἱ πρόκριτοι καὶ φρονιμώτεροι πολῖται τῶν Ἀθηναίων καταταραχθέντες εἰς τὴν ἀδικον καὶ ἀπάνθρωπον πράξιν, ἔτρεχον προσπαθοῦντες νὰ διασώσωσιν ὅσους δυνηθῶσι καὶ μάλιστα σώζονται ἐκ τῶν ἀνδρῶν μὲν ἑξήκοντα περίπου, ἐκ τῶν ἁρρένων δὲ παιδῶν περὶ τοὺς 150, γυναῖκες δὲ ὡς 500. Καὶ οἱ μὲν ἄνδρες μετὰ τινων γυναικῶν

καὶ πολλοὶ τῶν παιδῶν ἀποστέλλονται εἰς Σμύρνην διὰ τοῦ Αὐστριακοῦ Ἀντιπροξένου Γεωργίου Γροπίου, ἀδεία τῆς τοπικῆς Ἀρχῆς· τὰς δὲ γυναῖκας, ὅσαι μετὰ ταῦτα ἀφείθησαν ἀπὸ τοὺς Ἑλλήνας, παραλαβὼν αὐτοὺς οὗτος· εἰς τὸ κατὰ-στημὰ του φιλανθρωπίᾳ κινούμενος, διὰ νὰ μὴν εἰπῶ ἰδιοτελείᾳ, ὥς τινες λέγουσιν, ἔτρεφεν αὐτάς 200 περίπου τὸν ἀριθμὸν ἐξ ἰδίων ἐξόδων ἐπ' ἐλπίδι τοῦ νὰ ἀποζημιωθῇ ἐν καιρῷ, ἕως ὅτου εὐκαιρίας λαβόμενος ἀπεπέμψατο καὶ αὐτάς εἰς τὴν Σμύρνην. Ἐγένετο δὲ τὸ δρᾶμα τοῦτο τὴν εἰκοστὴν ὁγδόην τοῦ αὐτοῦ Ἰουνίου. Δικαιοῦντες τινὲς ζηλωταὶ τῆς Δεισιδαιμονίας τὴν ἄδικον σφαγὴν, ἐφῆρμοζον εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τὸν 69 παρὰγραφον τοῦ ἰῆ κεφαλαίου τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Θεολόγου « Ἀπόδοτε. φησί, αὐτῇ (τῇ Τουρκίᾳ) ὡς καὶ αὐτὴ » ἀπέδωκεν ὑμῖν, καὶ διπλώσατε αὐτῇ διπλὰ κατὰ τὰ ἔργα » αὐτῆς· ἐν τῷ ποτηρίῳ, ᾧ ἐκέρασε, κέρασατε αὐτῇ διπλοῦν· » ὅσα ἐδόξασεν ἑαυτὴν καὶ ἐστερνίασε, τοσοῦτον δότε αὐτῇ » βασανισμὸν καὶ πένθος. »

Μετὰ τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι ἐνῶ ἐπλητίζεν ἡ διάβασις τοῦ Δράμαλι, μεταφέρουσιν εἰς Σκλαμῖνα καὶ Αἰγίναν τὰς Οἰκογενείας τῶν, καὶ ἡ πόλις σχεδὸν ἐρημοῦται· τὸ Φρούριον ὑπάρχει ἀδύνατον, καὶ ἀνοχύρωτον διὰ τὰς ἐλλείψεις τῶν ἀναγκαίων.

Πρὶν ὅμως διαβῇ τὰς Θερμοπύλας ὁ ἔχθρὸς, ὁ Ἄρειος Πάγος διατάττει νὰ ἐκπαρατεύωσι πεντακόσιοι Ἀθηναῖοι, ἐνωμένοι μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων διὰ νὰ ἐμποδίσωσι τὴν διάβασιν τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ Πόλις ἀμέσως πέμπει τὴν τοιαύτην δύναμιν ὑπὸ Ὀπλαρχηγοῦ τὸν Νικόλαον Σαρῆν, Συμεὼν Ζαχαρίτζαν, καὶ Ν. Ἀργύρην.

Ὁ δὲ Σπύρος Κτενᾶς Φρούραρχος, μὴ δυνάμενος νὰ ὑπερασπίσῃ τὸ Φρούριον, ἃν ὁ ἐχθρὸς ἔλθῃ εἰς Ἀθήνας, λέγει πρὸς τοὺς πολίτας νὰ λάβωσι μέτρα περὶ τούτου, ὅτι αὐτὸς παραιτεῖται· οὗτοι δὲ εὐρεθέντες εἰς ἀμνηχανίαν, ἀποροῦσιν εἰς τὸ πρακτέον. Ἀφοῦ δὲ παρεκάλεσαν τὸν Στάθην Κατζικογιάννην, διατρίβοντα ἤδη εἰς Ἀθήνας μὲ τριάκοντα στρατιώτας, νὰ ἀναβῇ εἰς τὸ Φρούριον συμβουθὸς τοῦ φρουράρχου, καὶ αὐτὸς δὲν ἔστει-

ζεν· ὁ Ἰωάννης Βλάχος καὶ Νικόλαος Ζαχαρίτζας, παῖδες τῶν πρώτων κτηματικῶν οἰκῶν, βλέποντες ὅτι κινδυνεύει νὰ χάσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι ὅπερ μὲ τόσους ἀγῶνας, μὲ τόσα ἔξοδα, καὶ μὲ τόσα αἵματα ἐκέρδισαν, φιλοτιμούμενοι οἱ δύο οὗτοι νέοι νὰ μείνωσιν εἰς τὸ Φρούριον, καὶ στήσαντες τὰς σημαίας εἰς τὸ μέσον τῆς ἀγορᾶς, προσεκάλουν τοὺς ὅσοι ἀπὸ πατριωτισμὸν ἀποφασίζουσι ν' ἀποθάνωσι μετ' αὐτῶν εἰς τὴν διάσωσιν τῆς ἡδὴ ἐλευθερωμένης πατρίδος.

Τὸ παράδειγμα τοῦτο ἐνθαρρύνει τριακοσίους ἐβδομήκοντα νέους καὶ μὲ ἀπόφασιν μένουσιν, ἢ νὰ σώσουν τὸ Φρούριον καὶ τὴν πόλιν, ἢ νὰ ἀποθάνωσιν ἐδῶ· καὶ ταυτοχρόνως σπεύδουσι νὰ ἐφοδιάσουν, ἐπιδιορθώσουν, καὶ ὀχυρώσουν τὸ Φρούριον κατὰ τὸ δυνατόν, ἐργαζόμενοι ἡμέραν καὶ νύκτα, ποῖος μὲν νερόν, ποῖος δὲ ξύλα, καὶ ποῖος λίθους ἀράμενος ἐπ' ὤμων, νὰ μετακομίζῃ ἐνταῦθα· εἶνε τῷ ὄντι ἐπαινετοὶ οἱ διακριθέντες οὗτοι ἄνδρες διὰ τὸ φιλόπατρι αὐτῶν καὶ τολμηρὸν ἐπιχειρήμα· τολμηρὸν δὲ τὸ λέγω, διότι ἦσαν ἐγκαταλελειμμένοι· δὲν δύναμεθα νὰ εἴπωμεν, εἰμὴ ὅτι πνεῦμα πατριωτισμοῦ παρώτρυνε τὰς ψυχὰς των.

Ἐν τούτῳ δὲ γράφουσι πρὸς τοὺς ἰδίους αὐτῶν γονεῖς καὶ οἰκείους καὶ πάντας τοὺς συμπολίτας, ἐξηγούμενοι τὰ αἰσθηματὰ των. Ἦσαν δὲ τὰ ἐνδιαλαμβανόμενα ὡς ἐγγιστα τοῦ νοήματος τῶν γραμμάτων κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

« Ἀγαπητοὶ γονεῖς, φίλοι, συγγενεῖς, καὶ λοιποὶ Συμπο-
 » λῖται! ἡ Πατρίς μας βλέπετε κινδυνεύει τὰ ἔσχατα· ἡμεῖς
 » μὴ δυνάμενοι νὰ πράξωμεν ἄλλως πως, ἀπεφασίσαμεν νὰ μεί-
 » νωμεν ἐδῶ, διὰ νὰ τὴν ὑπερασπισθῶμεν ὅλοι ὁμοῦ μὲ ἀπό-
 » φασιν νὰ χύσωμεν καὶ τὴν ὑστερινὴν σταλαγματίαν τοῦ αἵ-
 » ματός μας. Τίποτε ἄλλο δὲν ζητοῦμεν ἀπὸ σᾶς, εἰμὴ τὴν
 » εὐχὴν σας, τὴν ἀγάπην σας, καὶ ὑγείαν σας, καὶ νὰ παρα-
 » καλῇτε τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος. Ἡ ὑπό-
 » θεσις τῆς πατρίδος εἶναι ὑπόθεσις τοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τοῦ-
 » το ἐλπίζομεν εἰς τὴν θείαν βοήθειαν νὰ μὴ χαθῶμεν ἀδίκως,
 » μήτε ἡμεῖς, μήτε ἡ πατρίς· εἴθε ν' ἀπολαύσωμεν καὶ ἡμεῖς
 » ἑσᾶς, καὶ σεῖς ἡμᾶς, καθὼς ἐπιθυμοῦμεν.» Τὴν 1 Ἰουλίου 1822.

Ἄλλ' ἐν τοσούτῳ εἰσέρχονται εἰς τὴν πόλιν καὶ ἄλλοι ἐνθερμοὶ ζηλωταί, ὁ Ἡγούμενος τοῦ Βραυᾶ Γαβριὴλ Ἀναστασίου μετὰ τινων ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του, ὁ Ν. Σαρῆς, ὁ Σ. Ζαχαρίτζας, καὶ Λάμπρος Ἡλιακόπουλος, μετὰ τῶν ὑπ' αὐτούς, ὥστε οἱ πάντες ἐγένοντο περὶ τοὺς πεντακοσίους.

Οἱ ἐν Σαλαμῖνι Ἀθηναῖοι οἱ πλείστοι κτηματῖαι εὐγνωμόνῃ κινούμενοι, καὶ προτροπῇ τοῦ Ἀρείου Πάγου ψηφίζουσι τὰ ἀκόλουθα.

« Ἀρετῆς ἕνεκα

Ὁ Ἀθηνῶν Δ'ονύσιος (α) ἐπιβεβαίωσι.

« Ὅσοι καὶ ὅποιοι Ἀθηναῖοι Ἕλληνας ζήλω ἐνθέρμῳ καὶ

(α) Συνήθεια δεσποτικῇ τῶν Ἀρχιερέων ἦτον νὰ προγράφωνται ἐν παντὶ ἐπιστῇμῳ ἐγγράφῳ, ὅταν μάλιστα ἦτον ἀνάγκη νὰ ἔχη τὴν κύρωσιν.

Ὁ Ἀρχιερεὺς οὗτος ἦν ἀνεψιὸς τοῦ ἀοιδίμου Γρηγορίου τοῦ Πατριάρχου ἐκ Δημητζίνης τῆς Ἀρκαδίας, ἀνὴρ σεβάσμιος καὶ ἐνάρετος· ἀπέθανε δὲ τῷ 1823 τῇ 14 Μαΐου οὕτω πως. Κατ' αὐτὰς συνέπεσε νὰ ἔλθῃ ἀπὸ Τήνων ἡ αὐταδέλφη του πανοικί εἰς Ἀθήνας· ἐπειδὴ δὲ τὸ φέρον πλοῖον ἦν μολυσμένον ἀπὸ πανώλους νόσου, ἀγνοούσης τῆς γυναικὸς, τὴν δευτέραν ἡμέραν τοῦ ἐρχομοῦ τῆς ἀποθνήσκει τις τῶν ἐν τῷ πλοίῳ ὑπὸ τῆς αὐτῆς νόσου, καὶ φανερωθέντος τοῦ πράγματος, τίθεται ὑπὸ φύλαξιν, ἐνῷ εἰσέτι δὲν εἶχε λάβῃ συγκοινωνίαν μετὰ τινος τῶν παρ' ἡμῖν· ἐπειδὴ ὅμως ἡ πανιρότης του ἦλθεν εἰς ἐπίσκεψιν τῆς αὐταδέλφης του πρὸ τοῦ συμβάντος θανάτου, ἔδωκεν ὑποψίαν εἰς τὴν τοπικὴν Διοίκησιν, μήπως ἔλαβε κοινωνίαν μὲ τοὺς περὶ τὴν ἀδελφὴν του, καὶ οὕτως ἐνεκλείσθη εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, περιορισμένος μὲ αὐστηρὰν φύλαξιν. ἀπὸ θαθεῖαν δὲ λύπην κυριευθεὶς διὰ τὸν ἀνοίκειον, ὡς ἐνόμισε, τρόπον τοῦ περιορισμοῦ εἰς τὴν Ἀρχιερατικὴν χαρακτῆρά του, καὶ περιπεσὼν εἰς ἀσθένειαν, μετ' ὀλίγας τελευτᾷ· ἦν δὲ ἐτῶν περὶ τὰ 40, εὐμεγέθης ὢν τὸ ἀνάστημα, γένειον ἔχων μαυροειδὲς ἀγαλογούν τῷ σώματι κατὰ τὸ ποσόν· ἦν δὲ τὸ πρόσωπον γαλήνῃ καὶ τὸ εἶδος χαρῆς. Ὁφείλεται πολὺ εἰς τὸν ἄνδρα τούτῳ, ἐπειδὴ ἔδωκε τὴν ἀδειαν εἰς τοὺς ἐπισκόπους του τὸν Ταλαντίου Νεόφυτον καὶ τὸν Ἡσαΐαν Σαλῶνων, προσέτι ἐπρότρεψε καὶ τοὺς προκρίτους τῶν ἐπαρχιῶν, οἵτινες διήγειραν τὸν λαὸν εἰς τὰ ὅπλα, ἐνθαρρυνόμενον πολὺ ἀπὸ τὰς εὐχὰς τῶν Ἀρχιερέων, καὶ μάλιστα ἐνῷ εἶχαν ἐνοπλιστὰς τοὺς Ἐπισκόπους, καὶ Στρατηγὸν τὸν περίφημον Ἱεροδιάκονα Ἀθανάσιον Δωριέα, τὸν κληθέντα Διάκον.

πατριωτισμῷ ὥμοσαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς πατρίδος, καὶ ἀπεφάσιζαν μετὰ τῶν τριῶν Ἐφόρων κυρίων Γαβριήλ, Γωάννου Βλάχου, καὶ Ν. Ζαχαρίτζα, καὶ τοῦ Γραμματέως Γωάννου Σκουζέ, καὶ τῶν Ὑπάρχοντων Σπύρου Κτενᾶ, Λάμπρου Ἡλιακοπούλου, Συμεὼν Ζαχαρίτζα, καὶ Νικολάου Σαρῆ· νὰ συγκινδυνεύσωσι, καὶ νὰ χύσουν τὸ αἷμά των ἕως εἰς τὴν ἐσχάτην σταλαγματίαν, ὑπερμαχοῦντες νὰ κρατήσωσι καὶ νὰ διαφυλάξωσι τὴν Ἀκρόπολιν, ἐκκλείοντες καὶ καταπολεμοῦντες τοὺς εἰσερχομένους κατ' αὐτῆς ἐχθροὺς Τούρκους· οἱ τοιοῦτοι γνωστοποιηθέντες κατ' ὄνομα ἀπὸ τοῦς ἐξηθέντας Ἐφόρους θέλει θαυμασθῶν (α) ἀπὸ τὸ ἔθ.ος, θέλει στεφανωθῶν (β) μὲ τὴν εὐχαρίστησιν τῶν συμπολιτῶν των Ἀθηναίων, ὡς λυτρωταὶ τῆς πατρίδος καὶ εὐγενεῖς Ἀθηναῖοι. Ἡ δὲ Σ. Διοίκησις τοῦ Ἀρείου Πάγου, καὶ οἱ πατριῶται Ἀθηναῖοι, προσφέρουσιν εἰς αὐτοὺς ἀρετῆς ἕνεκα δέκα χιλιάδας δένδρα ἐλαιῶν ἐκ τῶν Ἑθνικῶν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐγένετο τὸ παρὸν ἐπικυρωμένον παρὰ τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τῶν ἐν Σαλαμῖνι παρευρεθέντων Ἀθηναίων, καὶ ἐσφραγισμένον τῇ σφραγίδι τῆς Κεκοσμητοῦ τῶν Ἀθηναίων εἰς ἔνδειξιν.

Προσθ. Ἐὰν ἡ Ὑπερτάτη Διοίκησις δὲν ᾔθελε συγκατανεύσῃ εἰς τὰ εἰρημένα, ὑποσχόμεθα ἡμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι νὰ τὰ δώσωμεν ἐξ ἰδίων μας (γ) κατ' ἀναλογίαν ὡς ὑπογραφόμεθα.

Ἐν Σαλαμῖνι, τῇ 6 Ἰουλίου 1822 (Τ. Σ.)

(Ἐπονται 63 ὑπογραφαί)

(Τ. Σ.) Ἐπικυροῖ ὁ Ἄρ. Πάγος τὰ ὀπισθεν κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τῶν ὑπογεγραμμένων.

Ὁ ΤΑΛΑΝΤΙΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΣ Πρόεδρος.

Κ. ΤΑΣΙΚΑΣ

ΠΑΝΟΥΣΗΣ ΤΡΕΨΙΔΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΤΑΜΑΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἀπὸ τῶν ἀρχιγραμματέων ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

(α) Οὕτῃ καὶ τοὺς ἐρωτᾷ τις ἀπὸ τὴν κατὰ τὴν πορομίαν.

(β) Οὕτῃ καὶ τὸν ἐξανακαθῶν στέφανον.

(γ) Ἀκόμη γραμματεῖς καὶ θέλει χρεωστῶνται εἰς κίονας τοὺς πέντας.

Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἐστάλη εἰς τὴν Πόλιν, ὅπερ ἐνεύφρανε τοὺς ἐν αὐτῇ διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην τῶν συμπολιτῶν. Ἰδρά γε ἐκ τῶν ἀνδρῶν τούτων ἀντημείβη καὶ εἰς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων ; οὐδεὶς ! οὔτε ἐκ τῶν ζώντων, οὔτε ἐκ τῶν παίδων τῶν ἀποθανόντων.

Ὁ Δράμαλις μαθὼν ὅτι τὸ Φρούριον ὀχυροῦται, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπεφάσισαν νὰ τὸ ὑπερασπισθῶσι μὲ τὴν ἐσχάτην σταλαγματίαν τοῦ αἵματός των, ἔκρινε μάταιον ν' ἀποστείλῃ πρὸς τὰς Ἀθήνας μέρος τῆς Δυνάμεώς του. Ὅθεν πανστρατιᾷ διαβαίνει τὸν Ἰσθμὸν, καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν Πελοπόννησον· καὶ οὕτως ἡ Ἀττικὴ ἀποφεύγει ἤδη τὸν κίνδυνον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ἐπειδὴ αἱ Ἀθηναὶ εὐρίσκοντο ἤδη ἐξω κινδύνου ἄρχεται μετὰ τῶν Πολιτῶν ἡ διχόνοια. Ὁ Φρούραρχος Κτενᾶς μικρόνους ὢν, πρᾶττει ἀνόητα, καὶ ἡ ἀνοησία αὐτοῦ ἐπιφέρει θάνατον τοῦ Γεωργίου Σκουζῆ, ἐπιστάτου τῶν Προσόδων, διαπραχθέντα ἀπὸ τινος κακούργου στρατιώτας του· φυλακίζει καὶ ἄλλους πεντέξ ἐκ τῶν κτηματικῶν, τοὺς ὁποίους μετέφερεν ἐκ Σαλαμίνας, ἐπὶ σκοπῷ, ἢ νὰ τοὺς ἀφαιρῇ χρήματα πρὸς χρῆσιν στρατιωτικῶν μισθῶν, ἢ νὰ τοὺς θανατώσῃ, ἂν δὲν χρηματοδώσωσιν.

Ὁ Μεγαλόψυχος Ν. Σαρῆς τεταρχημένος εἰς τὰ μωρὰ καὶ βλαβερὰ κινήματα τοῦ Κτενᾶ, διανοεῖται ὅπως ἐξώσῃ αὐτὸν ἐκ τοῦ Φρουρίου· ὑποκρινόμενος δὲ φιλεῖν, κητορθοῖ καὶ ἐμβαίνει εἰς τὸ Φρούριον μὲ καπέντε μόνον στρατιώτας, καὶ δυνάμει τῆς μικρᾶς του δυνάμεως καθίσταται ἱκνὸς καὶ κυριεύει τὸ Φρούριον, ἀρτῷ ἐδίωξεν ἄρ' ὅλας τὰς θέσεις τοὺς φρουροὺς, οἵτινες ὑπέβαινον τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐβδομήκοντα· ἐνσπείρει τὸν φόβον εἰς τοὺς περὶ τὸν Κτενᾶν, καὶ κατακρημνίζονται ἐκ τοῦ Φρουρίου ἕως ὅτου νὰ σωθῶσιν εἰς τὴν Πόλιν· ἐφυλάχθη ὁμοῦ νὰ μὴ θανατώσῃ τινὰ, τουρκεκίζων καὶ πιστολίζων εἰς τὸν ἀέρα, μόνον διὰ νὰ φοβήσῃ· ἐφείδετο γὰρ πολὺ τοῦ αἵματος τῶν συμπολιτῶν του.

Εὐθύς ἀπολύει τοὺς φυλακωμένους, καὶ κηρύττει εἰς τὴν πόλιν τὴν εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν· προσλαμβάνει εἰς τὸ Φρούριον συμβοηθὸν τὸν Δημήτριον Λέκκαν, καὶ προσπαθεῖ νὰ φανῇ εὐδόκιμος εἰς τοὺς συμπολίτας του. Οἱ δὲ ἐναντίοι, ἐν οἷς ἦσαν καὶ Ἰω. Βλάχος καὶ Ν. Ζαχαρίτζας, φοβούμενοι ἀπευκταῖα, διὰ νυκτὸς ἀνεχώρησαν. Ταῦτα εἶναι τῆς διχονοίας τ' ἀποτελέσματα.

Μετὰ ταῦτα οἱ περὶ τὸν Ἰω. Βλάχον, Ν. Ζαχαρίτζαν, καὶ Συμεὼν Ζαχαρίτζαν περὶ τοὺς 500, ἀπέρχονται μὲν εἰς τὰ Δερβενοχώρια τῆς Μεγαρίδος, διὰ νὰ ἐμποδίσωσι τὴν ἐξοδὸν τῶν ἐχθρῶν ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἐνωμένοι μὲ τοὺς περὶ τὸν Δ. Ὑψηλάντην καὶ Νικήταν, οἵτινες ἐφύλαττον ἐκεῖ, ἀφοῦ ὁ Δράμαλις ἐκλείσθη εἰς Κόρινθον. Ἄλλ' ὁ κύριος σκοπὸς των ἦτον νὰ ἐνεργήσῃσι τι κατὰ τοῦ Σαρῆ. Ἐπεμψαν δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Σαρῆν στρατιώτας ἑκατὸν εἰς Μεγαρίδα ὑπὸ τὸν ὀπλαρχηγὸν Σπυρίδωνα Κυριακόν.

Ἀφοῦ δὲ τὰ Σώματα ταῦτα διέτριψαν ἡμέρας τινάς, ἕως ὅτου ὁ Δράμαλις δὲν ἦτον εἰς κατάστασιν νὰ ἐξέλθῃ τῆς Κορίνθου, οἱ ἐναντίοι τοῦ Σαρῆ πείθουσι τὸν Ὑψηλάντην καὶ Νικήταν νὰ ἔλθωσιν εἰς Ἀθήνας, διὰ νὰ ὑποχρεώσωσι τὸν Σαρῆν νὰ τοῖς παραδῶσῃ τὸ Φρούριον. Τίποτε ἄλλο δὲν ἐκίνησεν εἰς τοῦτο τοὺς Ἀθηναίους αὐτοὺς, εἰμὴ φθόνος. Καὶ ὁ φθόνος δὲν ἱξεύρει ποτὲ νὰ προτιμῇ τὸ συμφέρον.

Ἐρχόμενοι δὲ ἐνταῦθα οἱ ἀρχηγοὶ οὗτοι Ὑψηλάντης καὶ Νικήτας μετὰ τῶν ἐναντίων τοῦ Σαρῆ προσκαλοῦσιν αὐτὸν νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιόν των, θέλοντες νὰ τὸν πείσωσι νὰ παραχωρήσῃ τὸ Φρούριον. Ἄλλ' οὗτος δὲν ἔδωκεν οὐδεμίαν ἀκρόασιν. Βλέπων δὲ ὅτι ἀποσπῶσιν ἀπ' αὐτοῦ τοὺς Πολίτας, καὶ προσπαθοῦσιν οἱ ἐναντίοι, ὥστε νὰ ἐγκαταλειφθῇ μόνος, εὗρέθη εἰς στενὴν θέσιν. Καὶ διὰ νὰ μὴ δώσῃ εἰς αὐτοὺς τὸ Φρούριον, παρ' ὧν ἡδίκητο μᾶλλον, ἢ ἡδίκηει, προκρίνει καὶ καλεῖ ἐκὼν ἀέκων τὸν Ὀδυσσεᾶ διὰ γράμμάτων, ὑποσχόμενος νὰ παραδῶσῃ αὐτῷ τὸ Φρούριον, θεωρῶν αὐτὸν προτιμότερον τοῦ Ὑψηλάντου. Ταῦτα ὁ Σαρῆς ἐνήργει καὶ ἐπραττε μετὰ τοῦ Λέκκα καὶ τοῦ Μελετίου Βασιλείου, οἵτινες ἐλθόντες πρὸς τὸν Ὀδυσσεᾶ

διεκοίνωσαν τὰ κατ' αὐτοὺς, καὶ τὰ τῶν πατριῶν. ἔτυχε δὲ καὶ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν οἱ ἐν Αἰγίνῃ πρόκριτοι τῶν Ἀθηνῶν νὰ καλέσωσι τὸν Ὀδυσσεύα ἐπὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν. Ἐν τούτοις ὁ Σαρῆς ἠθάραιτο τὴν δεινότητα τῆς περιστάσεως, καὶ ἐδυσκολεύετο νὰ παραδῶσῃ τὸ Φρούριον. Ὁθεν ἐθήρυνε τὴν σύμπραξιν τῶν συμπολιτῶν του, διὰ νὰ μὴ δώσῃ τὴν ἐξουσίαν τοῦ τόπου εἰς ἀλλοτρίας χεῖρας· ἀλλ' οἱ ἐναντίοι ἦσαν πολλοὶ, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ ἀσθενέστερον.

Ὁ Ὀδυσσεὺς λαβὼν τοιαύτην αἰσίον εὐκαιρίαν, ἐχάρη τὰ μέγιστα, μακαρίζων ἑαυτὸν, κύριος ἤδη γενόμενος τοῦ Φρουρίου τῶν Ἀθηνῶν, καὶ κατὰ συνέπειαν μεγαλητέρας ἐκτάσεως. Παραλαβὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Ἰωάννην Γκούραν, ἔχων καὶ στρατιώτας 150, ἔρχεται εἰς Ἀθήνας, τὴν εἰκοστὴν πρώτην Αὐγούστου 1822. Οἱ ἐν τῷ Φρουρίῳ δὲ ὑποδέχονται αὐτὸν μὲ κανονοβολισμὸν, προσφέροντες αὐτῷ καὶ τὰς κλιεῖς τοῦ Φρουρίου.

Οὗτος δὲ φύσει πονηρὸς καὶ πανοῦργος, ἐνεδύθη τὴν Ἀλωπεκῆν, ποιούμενος συχνὰς συνεντεύξεις μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου καὶ Νικήτα, ὑποχωρῶν αὐτοῖς διὰ λόγου μόνου τὸ Φρούριον, καὶ ὠφελούμενος ἀπὸ τὴν ἀπλότητα τῶν δύο τούτων, εὕρισκε εὐκαιρίαν νὰ τοὺς ἀπατήσῃ καὶ ἄλλως πως. « Πρέπει, λέγει, νὰ συνδεθῶμεν σφιγκτὰ, καὶ διὰ νὰ φυλαχθῇ ἡ πίστις μεταξὺ ἡμῶν, νὰ ὀρκισθῶμεν καὶ νὰ σχηματίσωμεν ἑταιρίαν μυστικὴν. Ἐπρόβαλε λοιπὸν, ὅτι ὁ Δ. Ὑψηλάντης νὰ γένῃ ἡγεμὼν τῆς Ἑλλάδος, ὁ δὲ Κωλοκοτρώνης Ἀρχιστράτηγος τῆς Πελοποννήσου, ὁ δὲ Μάρκος Βότσαρης τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, καὶ αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀρχιστράτηγος τῆς Ανατολικῆς Ἑλλάδος. Ὁ Ὑψηλάντης ἐπέσθη μὲν, ἀλλ' ἐφύλαξε τὴν ἡγεμονίαν διὰ τὸν ἀδελφόν του Ἀλέξανδρον. Τοιαῦτα ἐπαιζεν ὁ Ὀδυσσεὺς πρὸς στερῆσαι τοῦ μέλλοντός του.

Ἀφοῦ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐγνώρισαν τὸν Ὀδυσσεύα Φρούραρχον, οὗτος ἀπεποιούμενος δολίως τὴν Φρουραρχίαν, διορίζει ἀντ' ἑαυτοῦ Φρούραρχον τὸν Ἰωάννην Γκούραν, κατακρατεῖ ὅλας τὰς θέσεις καὶ τοὺς προμαχῶνας τοῦ Φρουρίου, καὶ ἀποβάλλει ὅλους ἐν γένει τοὺς Ἀθηναίους φύλακας. Γενόμενος δὲ ἐγκρατὴς τοῦ

Φρουρίου καὶ τῶν πραγμάτων τῆς Πόλεως, διαθέτει τὰ πάντα κατ' ἀρέσκειαν, ἐφοδιάζων τὸ Φρούριον μὲ τροφὰς καὶ πολεμεφόδια. Καὶ ἐπειδὴ τὸ Κοινὸν ἢ δημοτικὸν Ταμεῖον δὲν εἶχε χρήματα, δανείζει αὐτῷ ἐξ ἰδίων του γρόσια τουρκικὰ δεκατριῶν χιλιάδων, τιμωμένου τοῦ διστήλου πρὸς ὅκτῳ γρόσια. Ταῦτοχρόνως ἐζήτησε καὶ διωρίσθη ὑπὸ τῆς Τοπικῆς Ἀρχῆς Οἰκονόμος τοῦ Φρουρίου διὰ τὸν λογαριασμὸν ἐξόδων καὶ ἐσόδων. Ἐῖτα ἐνεργεῖ διὰ τῶν προκρίτων τῆς Λεβαδίας παροικούντων ἤδη ἐνταῦθα, καὶ ἐκλέγεται Ἀρχιστράτηγος τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, συνελεύσεως γενομένης Ἀθηναίων, Θηβαίων, Λεβαδιτῶν· ὁ δὲ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν διαζώννυσιν αὐτῷ τὴν σπάθην ἐπευχόμενος τὰ κατ' εὐχὴν· ἡ σπάθη δὲ αὕτη ἦτον τοῦ Ὁμέρ Βριώνη, περὶ ἧς ἐβρέθη ἐν τοῖς προηγουμένοις.

Ἐν τούτοις δὲ διὰ τὰ φανῇ τρομερὸς εἰς τοὺς Ἀθηναίους, κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, καὶ τὰ δείξῃ αὐτοῖς ὅποιας φύσεως ἄνθρωπος εἶνε, συλλαμβάνει διὰ νυκτὸς δύο νεήλιδας ὁμογενεῖς, καὶ τοὺς κρεμᾷ εἰς ἀγχόνην. Ἱερέα δὲ τινα ζῶντα κτερίζει ὄρθιον ἕως οὗ ἀπέπνευσεν ὁ δυστυχῆς, διὰ τὰ εὐχάριστήσῃ μὲ τοιαύτην θυσίαν τὸν Δαίμονά του· διότι ἦν ἄσπονδος ἐχθρὸς τῶν ἱερωμένων, καὶ τὸν φόνον αὐτῶν ἐδόξαζεν οἰωνὸν αἴσιον, ὡς γνωστὸν τοῦτο πᾶσι τοῖς Ἑλλήσιν. Ἰδοὺ δόξα ἀλλόκοτος! Ἰδοὺ μιαιρότης ἐβραϊκὴ!

Ἐπομένως παραλαμβάνων μεθ' ἑαυτοῦ δύο τρία πρωτοπαλήκαρά του ἐκ τῆς φρουρᾶς τῆς Ἀκροπόλεως, διέρχεται τὰς ἐπάλλξεις τοῦ Φρουρίου, ὑποδεικνύων ἀπ' ὕψηλου πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς ἐλαιώνας τῶν Ἀθηνῶν, λέγων, ἰδοὺ τὰ πλούτη τῶν στρατιωτῶν. Ταῦτα πάντα ἡμέτερα· δὲν μένει ἤδη ἄλλο, εἰμὴ τὰ ἐκρίζωσωμεν τὰς ἀκάνθας, ὅ ἐστι τοὺς προκρίτους Ἀθηνῶν. Τὰ δὲ πρωτοπαλήκαρά ἀποκρίνονται· ὅτι γνωρίζεις ἡ γενναϊότης σου πρόσταζε, ἡμεῖς ἄλλο δὲν ἐξεύρομεν εἰμὴ τὰ ἐκτελῶμεν τὰς διαταγὰς Σου· εἰς ὅλα μᾶς ἔχεις προθύμους. Ἰδοὺ ἀληθές τὸ ἄξιωμα, ὅτι φιλεῖ τὸ ὑπήκοον τοῖς τοῦ Ἀρχοντος ἡθεσιν ἐξομοιοῦσθαι.

Μετὰ ταῦτα διέταξε τὰ κατασταθῇ Δημογεροντία μὲ ἐλευθέραν ἐκλογὴν τῶν Πολιτῶν, καὶ οἱ ἐκλεχθέντες Δημογέροντες

ἦσαν, ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν Ἐφοροί, Θωμᾶς Α. Χωματιανός, Παναγῆς Ζαχαρίτζας, Ἰωάννης Βλάχος, Παναγῆς Σκουζές, καὶ Ἰωάννης Πάλλης (τῇ α'. Σεπτεμβρίου 1822). Εἶτα ἐζήτησε πεντακοσίους στρατιώτας Ἀθηναίους ν' ἀκολουθήσωσιν αὐτὸν εἰς ἐκστρατεῖαν.

Ἡ Κοινότης τῶν Ἀθηνῶν ἐκοῦσα ἀέκουσα πληρώνει μὲν μισθοὺς πεντακοσίων στρατιωτῶν, οὗτος δὲ παραλαμβάνων μεθ' ἐαυτοῦ τριακοσίους πεντήκοντα Ἀθηναίους ἀμισθώτους ὑπὸ Ὀπλαρχηγοὺς Ν. Σαρῆν καὶ Ν. Ἀργύρην, Μελέτιον Βασιλείου, Δημήτριον Αέκκην, καὶ Ἰω. Δάδαριν, στρατεύει περὶ τὴν Βοιωτίαν, μετὰ τὰ μέσα τοῦ Ὀκτωβρίου. Ἐδῶ προσαρμόζεται νὰ εἰπωμεν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τὴν παροιμίαν τοῦ Δαμαλῶν· «τὰ λιανὰ δὲν θέλατε, τὰ χοντρά γυρεύατε, τραβᾶτε τώρα Διαβόλοι τὸν χερόμυλον».

Ὁ νέος δὲ Ἀρχιστράτηγος ἀπαντηθεὶς μὲ τὸν ἐχθρὸν μεταξὺ Βελήτζας καὶ Δαδίου χωρίων Βοιωτίας, ὅπου ἀναγκαζόμενος νὰ συνάψῃ μάχην, τρέπεται εἰς φυγὴν, πρῶτος αὐτὸς τρέχων ὅσον τάχιστα διὰ τῆς ὠκυποδίας του (ἦν γὰρ ὠκυποδέστατος τῶν Ἑλλήνων, ὑπερτρέχων καὶ τὸν ἀριστον ἵππον), τὸ δὲ στράτευμα ἀκολουθοῦν τὰ ἔχνη τοῦ Ἀρχηγοῦ, μόλις τὴν ἐπιούσαν τῆς μάχης ἠδυνήθη νὰ τὸν εὔρῃ εἰς τὰ κρησφύγετα τῶν δασῶν.

Ὁ φιλόπατρις δὲ καὶ γενναῖος Σαρῆς νομίζων αἰσχρὸν τὴν φυγὴν ἐπιμένει εἰς τὴν θέσιν μόνος, καὶ πυροβολεῖ τοὺς ἵππερχομένους ὅσον ἠδύνατο, καὶ ἀτάλευτος ἀπὸ τὴν θέσιν του, συλλαμβάνεται ζῶν κατ' ἀποτυχίαν τῶν πυκνοτάτων ἐχθρικῶν βολῶν. Εἶτα δὲ ἀπάγεται αἰχμάλωτος εἰς Λάρισσαν πρὸς τὸν Ῥουσὶν Πασσᾶν. Ὁ Ἕλλην οὗτος ἦτον γενναῖος, ἀνδρείος, καὶ ἀγαθῆς φύσεως. Πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως εἶχε δεῖξῃ δείγματα τοιαύτης φύσεως πρὸς τὴν Τουρκικὴν Ἐξουσίαν, ἣν πολλάκις κατήσχυνε δραπετεύων ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν κρατούντων καὶ ἀπὸ εἰρκτῆν, καὶ ἀπὸ μέσον πολλῶν ἦτον ὅμως καὶ κακῶν ἠθῶν εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἀποτελέσματα τῆς ἀπαιδεύτου μεγάλης του φύσεως. Ἀπαχθεὶς δὲ εἰς Λάρισσαν βάλλεται εἰς εἰρκτὴν ἑμπεριεχομένην εἰς τὰ οἰκήματα τοῦ Ῥουσὶν

Πασσά αλυσοδεμένος. Ἐν τῇ εἰρκτῇ μελετῶν τὴν ἀπόδρασιν, τὴν ἐννάτην ἡμέραν λύει τὰς ἀλύσεις, καὶ ἐν μέσῳ τῆς νυκτὸς ἐξέρχεται πηδῶν ἀπὸ τοῖχον εἰς τοῖχον, καὶ τὴν ἡμέραν φθάνει εἰς τινὰ βλαχοποιμένα, τὸν ὁποῖον πείθων ἀλλάσσει τὰ ἱμάτια, ἐνδυθεὶς τὰ ποιμενικὰ, καὶ οὕτως ἀποκρινόμενος καθ' ὁδὸν ποιμενικὴν προφορὰν, κατάρθωσι νὰ ἀπατήσῃ τοὺς ἀπαντῶντας ἐχθροὺς, ὥστε ἔφθασεν εἰς Ταλαντονῆσι πρὸς τοὺς ἡμετέρους, ὅκτω ὅλας ἡμέρας πορευόμενος ἀπὸ ὄρος εἰς ὄρος, τρεπόμενος ἀπὸ χόρτα. Τὴν 24 τοῦ Δεκεμβρίου φθάνει εἰς Ἀθήνας πρὸς τὴν ἀ. φυλακὴν τῆς νυκτὸς, καὶ τὴν ἐπιούσαν τὰ Χριστούγεννα ἐμφανίζεται ὡς ἀναστημένος ἐκ νεκρῶν εἰς τὴν Πόλιν· διότι ἐνομιζέτο παρὰ πᾶσι θανατωμένος.

Ὁ Ὀδυσσεὺς δὲ, ἂν καὶ νικημένος, κατορθοῖ καὶ κάμνει συνθήκην μετὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἀπατῶν καὶ δολιευόμενος αὐτόν. Μίαν ἀπὸ τὰς ραδιουργίας του ἦτον καὶ τοῦτο, πλάττει γράμματα τῶν Ἀλβανῶν τῶν ἐν τῷ πολέμῳ, ὡς στελλόμενα δῆθεν πρὸς αὐτόν, διαλαμβάνοντα ἀπιστίαν πρὸς τοὺς Τούρκους, καὶ προδοσίαν τῶν Τουρκικῶν πραγμάτων· καὶ κάμνει νὰ συλληφθῶσιν ἀπὸ τοὺς Τούρκους τὰ γράμματα· ὁ δὲ Πασσᾶς πιστεύσας τὰ ἐνδιαλαμβανόμενα ὡς ἀληθῆ, ἐβιάσθη καὶ συνθήκας νὰ κάμῃ, καὶ ν' ἀναχωρήσῃ. ὥστε τὸ ἔτος τοῦτο, ἡ Ἀνατολικὴ Ἑλλάς ἔμεινεν ἀβλαβὴς ἀπὸ ἐπιδρομὰς τῶν ἐχθρῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ὁ Γκούρας ἀφοῦ ἔλαβε τὴν Φρουραρχίαν ἐπεμελήθη νὰ ὀχυρώσῃ, ἐνδυναμώσῃ, καὶ ἐφοδιάσῃ τὸ Φρούριον καθ' ἃς ἔλαβεν ὀδηγίας καὶ διαταγὰς παρὰ τοῦ Ἀρχηγοῦ αὐτοῦ Ὀδυσσεῶς. Καὶ διὰ πρότροπῆς τούτου, ἐπιστάσις τοῦ Φρουράρχου, δαπάνη τε καὶ ἐργασίαις καὶ προθυμίᾳ τῶν Ἀθηναίων ἀνεγείρεται ἐκ βάθρων ὁ προμαχὼν τῆς πηγῆς, ἥτις ἐξ ἄλλης ἐπιχειρήσεως τυχαίως ἀνεκαλύφθη μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Φρουρίου, κεκαλυμμένη οὕσα πρὸ αἰώνων. Τὴν πηγὴν ταύτην εἰς τῶν τότε λογίων ἐκάλεσε Κλεψύδραν ἐσφαλμένως, μὴ γνωρίζων ὅτι ἡ Κλεψύ-

δρα τῶν παλαιῶν δὲν ἔκειτο ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν, ἀλλ' ἔξω τῆς πόλεως, πρὸς τὸ δυτικόνότειον, τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα ἀνεφαίνοντο εἰς τὸ φάληρον, κατὰ τὴν περὶ αὐτῆς ἱστορίαν. Ἡ πηγὴ αὕτη τὴν σήμερον εἶνε ἀφανὴς, ἐκλείψασα παντελῶς. Εἰς τῆς πηγῆς δὲ τῆς νῦν τοῦ νέου προμαχῶνος τὴν ἐκκαθάρισιν ὁ ζήλωτής ἐπιστάτης τῶν ὑδάτων τῆς πόλεως Λάμπρος Γεωργαντᾶς εἰργάσθη μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου Κροκιδᾶ· ὁ δεῦτερος οὗτος πλακωθείς ἀπὸ ἐκρηξιν χώματος σώματος μεγάλου ἐξέπνευσεν. Εἰς τὴν οἰκοδομὴν ταύτην ἐξωδεύθησαν πολλότατα χρήματα. Ἀλλ' ὁ κενόδοξος Ὀδυσσεὺς ἐπέγραψεν εἰς τὸν προμαχῶνα τὰδε

Προμαχεῶνα τόνδε πηγαίου ὕδατος

Ἀνήγειρεν ἐκ βάθρων Ὀδυσσεὺς Ἀνδρήτζου

Ἑλλήνων Στρατηγός κ.

Ἄτοπος καὶ ἄλογος ἡ ἐπιγραφή, διότι οὔτε κατέβαλέ τι, οὔτε συνεισέφερεν ἐξ ἰδίων του, εἰ μὴ ὅτι συνεπροθυμοποιήθη εἰς τὴν οἰκοδομὴν. Ἡ πλαξὶ δὲ ἐφ' ἧς τὸ ἐπίγραμμα ἀφῆρθη ἦδη.

Ἐπειδὴ δὲ κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν (Ὀκτώβριον μῆνα 1822), ἦλθεν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ἀθήνας τὴν πατρίδα του ὁ συγγραφεὺς τῆς παρούσης πραγματείας, κινούμενος ἀπὸ τὰ δ-ποῖα εἶχεν αἰσθήματα, ἐκοινοποίησεν εἰς τοὺς συμπολίτας του τὸν ἀκόλουθον λόγον, καθ' ὃς εἶχε τότε ιδέας, καὶ δυνάμεις φυλάττων δὲ εἰσέτι ἑναυλον τὸν περὶ τούτου ἔπαινον τοῦ μακαρίτου Θεοδώρου Νέγρη, ἐνεθαῖρῶνθη νὰ τὸν κατατάξῃ ἐν-ταῦθα.

ΛΟΓΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΥΡΜΕΛΗ.

«Θαυμαστὸν μὲν καὶ παράδοξον ἐφάνη ποτὲ φίλοι συμπατριῶται! μετὰ τὸν παραδοξότατον πολυχρόνιον ὕπνον, εἰς τοὺς ἑπτὰ παῖδας ἐκείνους, τοὺς ἐν σπηλαίῳ τῆς Ἐφέσου τριακόσια ἐβδομήκοντα δύο ἔτη κοιμηθέντας, ἡ ἀλλοίωσις τῶν σημείων, τῶν οἰκοδομημάτων, καὶ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως· ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν τοσούτων ἐτῶν δὲν εἶναι παράδοξον, ἂν καὶ ἡ πόλις μετεσχηματίσθη, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἄλλαξαν καὶ φρόνη-

μα καὶ δοξασίαν, καὶ τρόπους, καὶ ἔθιμα· δὲν εἶνε παράδο-
ξον, ἂν καὶ οἱ διώχται τῶν χριστιανῶν, καὶ ἡ εἰδωλοκρατεία
ἐξέλειπον, καὶ ὁ τίμιος τοῦ σωτῆρος σταυρὸς πανταχοῦ τῆς
πόλεως ἐγκαθίδρυστο. Καὶ εἰς μὲν τοὺς ἑπτὰ παῖδας ὁ ὕπνος
λίαν θαυμαστὸς καὶ παράδοξος, ἡ δὲ μεταβολὴ τῶν πραγμά-
των οὐδαμῶς, διὰ τὴν παρελθοῦσαν μακροχρονίαν.

Ἄλλ' εἰς ἐμὲ, ὦ φίλοι συμπατριῶται, συμβαίνει τὸ ἐναν-
τίον. Τέσσαρα μόνον ἔτη παρήλθον καὶ μῆνες ἕξ ἀφ' οὗ χρόνου
ἀπεδήμησα ἀπὸ τῆς φίλης πατρίδος μου, ἕως οὗτο ἐπανήλθον
πάλιν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς· τὸ διάστημα μὲν μικρὸν, ἡ με-
ταβολὴ ὅμως μεγίστη· τὰ πάντα μοι φαίνονται εἰκότως πα-
ραδοξότατα. « Αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ἰπίστου ! »
Ἀπίστους ἔχθρους τῆς πίστεώς μας δὲν ἔλεπω· οἱ τύραννοι
ὀπαδοὶ τοῦ Μωάμεθ ἐξ ὀλοκλήρου ἐντεῦθεν ἐξέλειπον ! τὸ ση-
μεῖον τοῦ τιμίου σταυροῦ ὑψωμένον φαίνεται εἰς ὅλην τὴν πό-
λιν, καὶ εἰς ὅλους τοὺς ναοὺς τοῦ Κυρίου ! οἱ ἄνθρωποι ἐκ δού-
λων καὶ αἰχμαλώτων ὅλοι ἐλεύθεροι καὶ τὰ ὄπλα ἐνδεδυμένοι !
ὅλοι μετέβαλον καὶ ψυχὰς καὶ φρονήματα, σχεδὸν καὶ χεῖρας,
καὶ πόδας, καὶ σώματα ! ὅλοι ὅλοι μιᾷ φωνῇ καὶ μιᾷ συμπνοίᾳ
καὶ ἀπλέτῳ ζήλῳ φωναζοῦσι « πολλῶν κρείττων ὁ ὑπὲρ Ἐλευ-
θερίας θάνατος, ἢ ἡ μετὰ δουλείας ζωὴ. » Ταῦτα πάντα δὲν
εἶναι τῷ ὄντι φίλτατοι συμπολιταὶ παραδοξότατα ; ποῖος νοῦς,
ποῖος ἄνθρωπος οὐ μόνον ὁμογενῆς, ἀλλὰ καὶ ἄλλοεθνῆς δὲν
ἀπορεῖ, δὲν θαυμάζει τὴν ταχίστην καὶ παράδοξον μεταβολὴν
τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων ! « Αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς
τοῦ Ἰπίστου ! δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ὡς φοβερὸς
ἐν βουλαῖς ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων ». Ὡς ἡ Πελοπόν-
νησος, ἡ Ἀττικὴ, ἡ Βοιωτία, Φωκίς, Λοκρὶς, Αἰτωλία, Ἀκαρ-
νανία, Κρήτη μὲ ὅλον τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος, χαίρουσιν ἤδη ἐλευ-
τοὺς ἐλευθέρους.

Μακαριστὰ μὲν καὶ ἀξιέπαινα τὰ ἔθνη ὅσα ἐλεύθερα ὄντα
μὲ τὰ ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας ἔχυσαν τὰ αἵματά των, καὶ ἐφύ-
λαξαν τὴν ἐλευθερίαν των· πολλῶν μακαριστότερον ὅμως καὶ
ἐπαινετώτερον εἶνε τὸ ἡμέτερον Ἑλληνικὸν ἔθνος· καθότι ὄντες
ὑπὸ βαρύτατον ζυγὸν τῶν ἀπίστων βαρβάρων, καὶ δεδομένοι

σχεδὸν τὰς χεῖρας καὶ πόδας ὡς αἰχμάλωτοι, ἠμπορέσαμεν καὶ διερρήξασμεν τὰ δεσμὰ τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἀπερρίψαμεν ἀφ' ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ διαρρήδην χορεύομεν τὴν Πυρρίχην ἐλεύθεροι, « ἐν θυμῷ μεμαῶτες ἀλεξέμεν ἀλλήλοισι ».

» Ποῖον ἔθνος ἄνδρες σοφοί, ὑπέπεσαν εἰς αἰχμαλωσίαν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ὡς ἡμεῖς, καὶ εἴτα ἠμπόρεσε νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐλευθερίαν του ! ; Οἱ Ἑβραῖοι ἔγειναν εἰς τὴν Αἴγυπτον δούλοι, καὶ μετὰ ταῦτα ἠλευθερώθησαν· ἀλλὰ πῶς ; ἄρα γε μαχόμενοι καὶ τὰ ὀπλαῖχοντες εἰς τὰς χεῖρας, καὶ νικήσαντες τὴν Φαραωνίτιδα δύναμιν ; ὅχι ! ὅχι ! εἰς ὅλους εἶνε γνωστὸν ἡ ἐξ Αἰγύπτου ἐξοδος τῶν Ἑβραίων· χρόνους δὲ ὕστερον πάλιν αἰχμαλωτίσθησαν ἀπὸ τὸν Ναβουχοδονόσορ βασιλέα τῆς Βαβυλώνης, καὶ πάλιν ἠλευθερώθησαν· ἀλλὰ πῶς ; Κύριος ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς καθυποτάξας τὴν Βαβυλῶνα, τοῖς ἐχάρισε τὴν ἐλευθερίαν· τέλος ὑπέπεσον εἰς τὸν ζυγὸν τῶν Ῥωμαίων, καὶ μέχρι τῆς σήμερον πάντες πανταχοῦ γῆς διατελοῦσιν ὑπήκοοι ἄλλοτρίων δυνάμεων. Οἱ Ἀσσύριοι δυνατοὶ καὶ φοβεροὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ἀφοῦ ἅπαξ ἀπώλεσαν τὴν ἐλευθερίαν των, συναπώλεσαν καὶ τὸ ὄνομα. Οἱ Βαβυλώνιοι δυνατοὶ καὶ περίφημοι καὶ οὗτοι γενόμενοι, ἀφοῦ ἐκυριεύθησαν ἀπὸ τοὺς Πέρσας, καὶ ἐπομένως ἀπὸ πολλοὺς δυνάστας, ἔπαθον μετὰ ταῦτα καὶ τῶν Ἀσσυρίων χειρότερα. Ἡ Αἴγυπτος, ἡ Καρχηδὼν, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ διάφορα Κράτη, ἀφοῦ ἀπέθανον καὶ ἐνεκρώθησαν, δὲν ἠμπόρεσαν νὰ ἀναστηθῶσι, φοβούμενοι καὶ δεύτερον θάνατον.

» Ἡμεῖς ὅμως οἱ Ἕλληνες, ἂν ὑπέπεσαμεν εἰς τὸν βαρὺν ζυγὸν τῶν σκληρῶν τυράννων λατρευτῶν τοῦ Μωάμεθ, διὰ αἵτια τὰ ὅποια δὲν εἶνε τοῦ παρόντος καιροῦ ν' ἀναφέρω, ἴφυλάξαμεν ὅμως καὶ θρησκείαν, καὶ γλῶσσαν, καὶ ἔθιμα, καὶ ἐκείνον τὸν προπατορικὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα, ἐξ οὗ διακρινόμεθα τῶν ἄλλων ἐθνῶν, καὶ τὴν ἡρωϊκὴν ἐκείνην μεγαλοφυλίαν, δι' ἧς ἀνελάβομεν εὐκλεῶς τὴν ἐλεύθερον πολιτείαν καὶ θέλομεν ζῆσθαι, ὡς ἐλπίζω, εἰς τὸ ἐξῆς, δοξαζόμενοι παρὰ πάντων, καὶ τιμώμενοι οὐχ' ἥττον τῶν προγόνων ἡμῶν. Ἀς ἀναμνησθῶμεν δὲ τὰς πράξεις ἐκείνων, νίκας καὶ τρόπαια, ὅσα

κατὰ βαρβάρων κατέστησαν, διὰ τῶν ὁποίων ἀθάνατον κλέος μετ' ἀθανάτου ὀνόματος πᾶσιν ἀνθρώποις κατέλιπον· εἴτα παραβαλλόμενοι ἡμεῖς πρὸς ἐκείνους, καὶ ἀντεξεταζόμενοι ἀπροσωπολήπτως δικαίᾳ κρίσει, θέλομεν γνωρίσῃ, ἂν ἀξίως ἡμεῖς τοι πατέρων μεγ' ἀμείνονες εὐχόμεσθ' εἶναι. » Τότε δὲ τυφλοῦται τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον, ἂν μὴ τις μαθὼν ἐθισθῇ τὰ καλὰ τιμᾶν καὶ διώκειν μᾶλλον, ἢ τὰ συγγενῇ καὶ οἰκεῖα ».

» Ἀμαζόνες μὲν γὰρ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους γυναῖκες παραδόξου, ὡς λέγεται, ἀνδρίας, ἀφοῦ καθυπέταξαν ἄλλα πολλὰ ἔθνη, ἐστράτευσαν καὶ ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν, διὰ τὰ θριαμβεύσουν κ' ἐδῶ, ὡς καὶ ἄλλοι· ἀλλ' οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἀπαντήσαντες ἐξω τῆς πόλεως, καὶ μαχόμενοι μὲ ἀνδρίας ψυχὰς ἀπέδειξαν τὰς ψευδάνδρους γυναῖκας, ὅπερ ἦσαν κατὰ φύσιν γυναῖκες. τοῦτο μὲν τῶν προγόνων κλέος καὶ ἔπαινος, τῶν ἀπογόνων δὲ ἡμέτερον καύχημα· ἀλλ' ἐλεύθεροι ὄντες, καὶ τὰ πολεμικὰ γυμνασμένοι, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἐμάχοντο. ἔτι δὲ μετὰ ταῦτα Δαρεῖος ὁ Περσῶν βασιλεὺς μὴ ἀρκούμενος νὰ εἶναι μόνον κύριος τῆς Ἀσίας, ἐπεθύμησε νὰ ἐξουσιάσῃ καὶ τὴν Εὐρώπην· ἔφθασε τέλος πάντων εἰς Μαραθῶνα καὶ ζητεῖ παρὰ τῶν Ἀθηναίων ὕδωρ καὶ χῶμα, σημεῖον ὑποταγῆς· οἱ δὲ ἡμέτεροι πρόγονοι νομίζοντες τὸν εὐκλεῆ θάνατον γλυκύτερον τῆς δεδουλωμένης ζωῆς, δὲν ἐφοβήθησαν τοὺς ἐχθρούς, ἀλλ' ἐκεῖ εἰς Μαραθῶνα παραταξάμενοι, ἐθέριζον εἰς τῶν βαρβάρων τὸ σφάτευμα, κατὰ κράτος νικήσαντες· καὶ τοῦτο μὲν τῶν προγόνων κλέος καὶ μνήμη ἀθάνατος, τῶν ἀπογόνων δὲ ἡμέτερον καύχημα καὶ παράδειγμα ἀρετῆς· ἀλλ' ἐλεύθεροι ὄντες, καὶ τὰ πολεμικὰ γυμνασμένοι, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἐμάχοντο. Μετὰ ταῦτα δὲ ὤσπερ ὁ τοῦ Δαρείου, Βασιλεὺς καὶ οὗτος Ἀσίας, ἀτιμαζόμενος διὰ τοῦ πατρός του τὴν ἡτταν, καὶ λυπούμενος διὰ τὴν συμφορὰν τῆς Περσίας, μὲ ἄκραν ὀργὴν ἐπεστράτευσεν καθ' Ἑλλήνων, μάλιστα δὲ Ἀθηναίων, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ ἀνθρώπους μὲν ἀναριθμήτους, στρατιώτας δὲ εὐαρίθμους· οἱ πρόγονοι ἡμῶν μεγαλόψυχοι καὶ τότε φανέντες, ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, ὡς φησὶ Πίνδαρος, ἐβάλλοντο κριπέδ' ἐλευθερίας ἐπὶ τε Σαλαμῖνι, καὶ Μυκάλη, καὶ πλαταιαῖς, ὥσπερ ἀδαμάν-

τινοι στηρίζαντες τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος· καὶ τοῦτο τῶν προγόνων κλέος καὶ μνήμη ἀθάνατος, τῶν ἀπογόνων δὲ ἡμέτερον καύχημα καὶ παράδειγμα ἀρετῆς· ἀλλ' ἐλεύθεροι ὄντες, καὶ τὰ πολεμικὰ γυμνασμένοι, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἐμάχοντο. Ἡμεῖς δὲ ὄντες ὄχι ἐλεύθεροι, ἀλλ' αἰχμάλωτοι, ὄχι ἔνοπλοι, ἀλλ' ἐξωπλισμένοι, καὶ γυμνοὶ, καὶ πένητες, καὶ ὡς ξένοι τῆς Ἑλλάδος κατασταθέντες οἰκήτορες, τὸ νὰ δυνθῶμεν, τώρα πρῶτον μαθόντες τὴν πολεμικὴν ἐπὶ τῶν σωμαμάτων τῶν δεσποτῶν, μὴ ἰδόντες πρότερον γυμνάσιον τακτικῆς, τὸ νὰ δυνθῶμεν, λέγω, νὰ πολεμήσωμεν ὄχι μὲ Ἀσιανούς ἀνθρώπους, ἀλλὰ μὲ ἄνδρας, βαρβάρους μὲν, ἀλλὰ γεννημένους καὶ ἀναθραμμένους παππὸθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ νὰ κατανικήσωμεν τὸ θῆριον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κατετρόπωσεν ὅλα τὰ βασίλεια τῆς Ἀσίας, καὶ ἔστησε τὸν θρόνον του ἐπάνω εἰς τὴν Εὐρώπην, πολλὰ ἔθνη καὶ ἐνταῦθα ὑποζυγῶσαν, καὶ νὰ διώξωμεν ἀπὸ τὴν εὐρωπαϊαν γῆν τὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τὰ κτήματα των, ἀπὸ τὰς οἰκίας των, ὄχι ξένον λαόν, ξένον στράτευμα, ἀλλ' ἐγκατοίκους πολίτας, πλουσίους, ἐλευθέρους, Ἡγεμόνας, Ἀρχοντας, καὶ ἐξουσιαστάς· τοῦτο εἶνε παράδοξον! τοῦτο εἶνε τεράστιον! τοῦτο εἶνε καὶ ἐνδοξόν, τοῦτο εἶνε καὶ ἐπαινετόν.

» Ἄρα διὰ τοῦτο δὲν εἶνε ψεῦδος, ἂν « ἡμεῖς τοι πατέρων μεγ' ἀμείνονες εὐχόμεσθ' εἶναι. » ἴστε οἱ μὲν πατέρες ἡμῶν ἅς τραγῶδῶσι τὸ « Ἄμμες ποτ' ἤμες ἄλκιμοι νεανῖαι ». Ἡμεῖς δὲ ἅς ψάλλωμεν, « Ἄμμες δε γ' ἐσόμεθα πολλῶ κάρρονες. »

» Ὅθεν δικαίῳ τῷ λόγῳ πρέπει νὰ λογιζόμεθα ἔθνος εὐκλεῖς ἐνδοξόν, ἀνδρεῖον, καὶ χαρακτηριστικόν. Οἱ Εὐρωπαῖοι ἂν χαίρωσι καὶ καυχῶνται, ὅτι δὲν ὑπέπεσον, εἰς τὴν ὁποίαν ἡμεῖς δουλείαν, ἅς μακαρίζουν τὴν τύχην των, ὅτι δὲν ἔτυχε νὰ ἔχωσι γείτονα τὸν Τοῦρκον, ὑπὸ τοῦ ὁποίου αἰχμαλωτισθέντες δὲν ἤθελε δυνηθῶσι ν' ἀναλάβωσι τὴν ἐλευθερίαν, καὶ νὰ φυλάξωσι θρησκείαν, γλῶσσαν, καὶ ἔθιμα εἰς διάστημα τετρακοσίων περὶπου ἐτῶν τυραννούμενοι, βασανιζόμενοι, κατατρυχόμενοι, θλιβόμενοι, ταλαιπωροῦντες καὶ δεινοπαθοῦντες καθ' ἑκάστην ὑπὸ δυνάστας βαρβάρους τε καὶ ἑτεροθρήσκους, ζῶντας

ὑπὸ δεινὴν δεισιδαιμονίαν. Ὁ Ναπολέων ὁ πολεμήσας τὰ λοιπὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης, δὲν ἦτον βάρβαρος, δὲν ἦτον Τοῦρκος, τῶ-
ραννος, Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας Ἀλέξανδρος νικητὴς εἰσῆλ-
θεν εἰς τὰ Παρίσια· ἀλλ' ἦτον χριστιανὸς βασιλεὺς καὶ
ἐξευγενισμένος, καὶ σεβασθεὶς τῶν Γάλλων τὴν εὐγένειαν καὶ
σφρίαν, ἐφιλοτιμήθη νὰ τοὺς ἀποκαταστήσῃ ἐλευθέρους συμψώ-
νως μετὰ τῶν λοιπῶν συμμάχων δυνάμεων.

» Ὡ πατὴρ! εἶθε πάντες οἱ ναύουσί σε,

» Οὕτω φιλεῖεν, ὡς ἔγωγε, βράδιως

» Οἰκοῦμεν ἄν σε, κ' οὐδὲν ἂν πάσχοις κακόν »

» Συγχωρήσατέ μοι τὴν τόλμην φίλοι μου συμπολίται!
τοιούτους καὶ ὑμᾶς θεωρῶ καὶ ὑπολαμβάνω· ἡ φωνή μου αὕτη
ἐγένετο ἀγαπητοὶ διὰ τὴν φήμην, ὅτι τινὲς τῶν ὁμογενῶν προ-
δίδουσιν εἰς τὸν ἐχθρὸν τὰ πράγματα τῶν Ἑλλήνων. Εἶνε
δυστυχία ἂν τῷ ὄντι εὐρίσκειται τις τοιαύτης φύσεως, εἶνε
λυπηρὸν, ἂν ὁμογενὴς πράττῃ τοιοῦτον ἀνοσιούργημα. ὦ ἀν-
θρωπίνῃ ἀδυναμία! ὦ ἔλλειψις τῆς φύσεως! ποῖος ποτὲ ἤλπιζεν
ὅτι μετὰ τῶν τεσσαράκοντα μαρτύρων, εἰς τοὺς ὁποίους ὅλους
ἡ αὐτὴ ἐφαίνετο προθυμία διὰ τὸν μαρτυρικὸν στέφανον· ποῖος
ἤλπιζεν, ὅτι ἓνας ἐξ αὐτῶν ἤθελεν ἀποσκιρτήσει ἀπὸ τὸν χορὸν
τῶν ἄλλων, μὴν ὑποφέρειν διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ
εἰς τὴν λίμνην τὴν δριμύτητα τοῦ χειμῶνος, ἀλλὰ προτιμῶν
τὴν ὀλίγην τοῦ λουτροῦ θερμασίαν ἀπὸ τὴν οὐράνιον βασιλείαν;
Δώδεκα δὲ ἦσαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, οἵτινες ἀφέντες πάντα
ἠκολούθησαν κατὰ πρῶτην πρόσκλησιν τὸν Κύριον Ἰησοῦν· αὐτοὶ
ἦσαν ἐκεῖνοι οἱ καθ' ἑκάστην τρεφόμενοι ἀπὸ τὴν οὐράνιον διδα-
σκαλίαν τοῦ γλυκυτάτου καὶ πρατοτάτου αὐτῶν διδασκάλου,
καὶ ἔβλεπον ὀφθαλμοφανῶς τὴν θεῖαν δύναμιν καὶ ἐξάίσια
θαύματα τοῦ Ἰησοῦ· ἀλλ' ἓνας ἐξ αὐτῶν ὁ πιστότερος, ὡς
ἐφαίνετο, διὰ τοῦτο ἐκράτει καὶ τὸ γλωσσόκομον, προδίδει εἰς
θάνατον τὸν ἴδιον αὐτοῦ εὐεργέτην, καὶ διδάσκαλον, καὶ θεόν.
Ὡστε κατὰ δυστυχίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους δὲν λείπουσιν οἱ
τοιούτοι ἀπὸ τὸν Κόσμον.

» Τοὺς ὧ πυρφόρ' ἀστραπᾶν κράτη νέμων Ζεῦ

Πάτερ! ὑπὸ τεῦ φθίσον κεραυνῷ.

» Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς αἶδαο πόλῃσιν,

» Ὃς χ' ἑτέρων μὲν κεῖθη ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπη »

» Ἀλλὰ περὶ τούτων παραιτοῦμαι νὰ ὁμιλήσω, πεπεισμένος ὢν, ὅτι ἡ θεία δίκη θέλει τοὺς ἐξολοθρεύσῃ ἀγλίγωρα ἀπὸ τοῦ πρόσωπον τῆς γῆς· οἱ γὰρ τοὺς δαίμονας λατρεύοντες, θάνατον ἔχουσι τὴν ἀνταμοιβήν.

Ὁ λόγος μου μέχρι τοῦδε φαίνεται πανηγυρικός μᾶλλον, ἢ προτρεπτικός, καὶ ἐπειδὴ ὁ ἔχθρὸς ἀκόμη ἐμφωλεῖται εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ δὲν θέλει λείψῃ ἀπὸ τοῦ νὰ μᾶς βλάβῃ, οὕτε θέλει ἀναβάλλῃ τοὺς ὀλεθρίους σκοπούς του, Σας παρακαλῶ νὰ γένητε προσεκτικοὶ καὶ εἰς τὰ ἀκόλουθα.

» Ἀνθρῶπε! μὴ τοῦτο βλέψῃς, εἰ νεώτερος (α) λέγω,

» Ἀλλ' εἰ φρονούντος τοὺς λόγους ἀνδρὸς σ' ἔρω. »

» Φίλοι συμπολιταὶ καὶ λοιποὶ Ἕλληνες ἀδελφοί! τέλος πάντων δὲν μένει ἀμφισβολία οὐδεμία, ὅτι ἡ παροῦσα ἐποχὴ εἶνε ὁ χρόνος ἐκεῖνος, ὁ πρὸ χρόνων διὰ πνεύματος ἁγίου ῥηθεῖς, καθ' ὃν ἡ ἀγαθοποιούσα θεία πρόνοια ἐλεήσασα τοὺς πεπτωκότας ἡμᾶς ὑπὸ τὴν δουλείαν τῶν ἀντιχρίστων βαρβάρων νηδύκησεν ἀφάτῳ αὐτῆς ἀγαθότητι, νὰ μᾶς ἀνεγείρῃ ἤδη καὶ ἀνυψώσῃ εἰς τὸν πρότερον ἐκεῖνον τῆς δόξης βαθμόν. Ὅτι μὲν αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ παντοκράτωρ Θεὸς ἐξ ὕψους καταπέμφας ἡμῖν τὰ φῶτα, ἐνέβαλεν ἡμᾶς εἰς τοῦτον τὸν ἔνδοξον καὶ ἱερὸν πόλεμον, μαρτυροῦσι τὰ πράγματα· ὅτι δὲ ἀληθῶς εἶνε θέλημα Θεοῦ νὰ χαθῇ ὁ ἔχθρὸς τῆς Πίστεως, μᾶς βεβαιώνει ὁ ἱερὸς Θεολόγος εἰς τὴν ἀποκάλυψίν του, ἐνθα λέγει, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἀοράτως συμπολεμεῖ ἡμῖν τὸ θηρίον (θηρίον δὲ καλεῖ τὸν Τοῦρκον) καὶ ὅσοι, λέγει, μαζὺ μὲ τὸν Χριστὸν πολεμοῦν τὸ θηρίον, ἐκεῖνοι εἶνε οἱ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοὶ στρατιῶται τοῦ Ἰησοῦ. «Οὗτοι (οἱ ἄπιστοι) λέγει, πολεμήσουσι μετὰ » τοῦ ἀρνίου· (ἀρνίον δὲ λέγει τὸν Χριστὸν) καὶ νικήσει αὐ- » τοὺς τὸ ἀρνίον, ὅτι Κύριος Κυρίων ἐστὶ, καὶ Βασιλεὺς Βα- » σιλέων, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί. »

» Ἐπειδὴ λοιπόν, ἡμεῖς εἴμεθα οἱ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ

(α) Ἐχὼν ἡλικίαν ἐτῶν 24.

πιστοὶ πολεμιστὰι τοῦ Χριστοῦ, διὰ τὸ ὅποιον καὶ αὐτοὺς μᾶς βοηθεῖ, συμπολεμῶν τὸν ἔχθρὸν, ποῖος τῶρα ἀληθινὸς χριστιανὸς ὑποφέρει νὰ μὴν ἀρπάσῃ τὰ ὅπλα καὶ ὁρμήσῃ ἐναντίον τοῦ ἀπίστου καὶ ἔχθρου τοῦ Κυρίου μας; Δὲν σᾶς λέγω πλέον νὰ ἀναπολήσετε εἰς τὸν νοῦν σας τίνων προγόνων εἴσθε ἀπόγονοι, ἀλλὰ τίνος Θεοῦ εἴσθε κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ στρατιῶται καὶ πιστοί. Δὲν σᾶς λέγω πλέον νὰ ἰδῇτε ποῖαν γῆν κατοικεῖτε καὶ νὰ αἰσθανθῇτε ποῖον ἀέρα ἀναπνέετε, ἀλλὰ νὰ ἐνθυμηθῇτε ποίους οὐρανούς, μετὰ τὴν ἐνταῦθα ἀποβίωσιν θέλετε κατοικήσῃ, καὶ εἰς ποῖον παρὰδείσον θέλει εὐφραίνεσθε.

» Ὡστε μὴ δειλιᾶτε, ἂν εἴμεθα ἐγκαταλελειμμένοι ἀπὸ ἀνθρωπίνην βοήθειαν. Ἄς μὴ σᾶς φοβίζουν τὰ πολυάριθμα στρατεύματα τοῦ ἔχθρου. Μάθετε ὅτι ἡ ἀνδρία νικᾷ μὲ τὴν φρόνησιν, καὶ ὅχι τὸ πλῆθος μὲ ἀταξίαν· ἀνακαλέσατε εἰς τὴν μνήμην σας ἕνα Μιλτιάδην, ἕνα Θεμιστοκλέα, ἕνα Κίμωνα, ἕνα Λεωνίδα, οἵτινες μὲ ὀλιγάριθμον μὲν, ἀλλ' ἀνδρεῖον στρατὸν κατενίκησαν, καὶ εἰς τέλειον ἀφανισμόν ἔφερον τὰς πολυπληθεῖς καὶ ἀναριθμήτους δυνάμεις τῶν πολεμίων. Καὶ τί ἀνάγκη νὰ σᾶς φέρω παραδείγματα παλαιά; Ὁ Γκούρας μὲ ἐπτακοσίους δὲν κατέκοψεν εἰς τὰ Βασιλικά δέκα χιλιάδας Τούρκους; Ὁ Νικήτας μὲ τετρακοσίους δὲν ἐβίβισε τὸν Δράμαλιν νὰ κλεισθῇ εἰς Κόρινθον μὲ 35 χιλιάδας στρατόν; Οἱ ἐβδομήκοντα Ἀθηναῖοι δὲν ἐπολέμησαν εἰς Δραγουμάνον τὸν Ὁμέρ Πασσᾶν Βριώνην καὶ τὸν ἑκαμαν, ὥστε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας;

» Ὡστε ἂν μείνωμεν, καθὼς πρέπει νὰ μείνωμεν, εἰς τὴν πρώτην ἀπόφασίν μας, γενομένην, ὅτε ἐπρωτοπλίσθημεν, « ἡ ζωὴ ἐλευθέρᾳ, ἢ θάνατος ἐνδοξος » θέλει εἴμεθα πάντοτε ἐλεύθεροι καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἀπόγονοί μας. Ἄν θέλῃ ὁ ἄνθρωπος, θέλει καὶ ὁ Θεός, ἔλεγεν ἕνας σοφὸς χριστιανός· ἂν ἡμεῖς θέλωμεν τὴν ἐλευθερίαν μας, θέλει καὶ ὁ Θεός, καὶ τὸ θέλει περισσότερον παρ' ἡμᾶς. Εἶθε δὲ, καθὼς ἐθελήσαμεν ἀπ' ἀρχῆς, νὰ θελώμεν καὶ τοῦ λοιποῦ προθυμότερον! »

Ὁ Γκούρας (α) προχωροῦντος τοῦ χρόνου, καθίσταται Διοι-

(α) Ἐπειδὴ ἡ Ἱστορία θέλει διαλαμβάνει πολὺ τὸν Γκούραν, διὰ νὰ

κητὴς τῆς Ἐπαρχίας, ἡ διὰ τὰ εἰπῶ ἀληθέστερον Δυνάστης, μετερχόμενος τὴν δυναστείαν καθ' ὅλην τὴν Ἐπαρχίαν. Καὶ διὰ τὰ κρατὴ δύνατὴν τὴν ἐξουσίαν του, ἐσυγχώρει τὰ κακουργήματα καὶ πταίσματα τῶν στρατιωτῶν του, τοὺς ὁποίους ἐκάλει συντρόφους (καθ' Ὅμηρον δὲ εἶποι τις ἂν ἑταίρους). Καὶ τῇ ἀληθείᾳ δὲν ἦτον ἄλλο μεταξὺ τούτου καὶ τῶν στρατιωτῶν του, εἰ μὴ συντροφία τις ληστῶν ἀποβλεπόντων πρὸς τὸ ἴδιον τέλος.

χαρακτηρισθῇ τέλειος ὁποῖος ἦν ἐξ ἀρχῆς, κρίνω ἀναγκαῖον τὰ φανερώσω τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀνδρός.

Οὗτος μὲν ἐγεννήθη τῷ 1794 εἰς Γκουρήτζαν μικρὸν χωρίον τῆς Κυτινίας Παρνασσίδος ἀπὸ γονεῖς ποταπούς. Ἡ παιδικὴ ἡλικία του ἦτον οὐτιδανή· ἐχρημάτισε καὶ βοσκὸς προβάτων παρὰ τινι Τούρκῳ. Φθάσας δὲ εἰς ἡλικίαν 17 ἐτῶν, ἀκολουθεῖ τὸν συγγενὴ του Πανουριᾶν ληστήν ὄντα τότε· συνέζησε δὲ μετ' αὐτοῦ μέχρι τῆς Ἐπαναστάσεως. Πρὸ τριῶν ὁμῶς ἐτῶν τῆς Ἐπαναστάσεως ἐγένετο ἀκόλουθος τοῦ Ὀδυσσεως, ἐπὶ ὑπηρεσίᾳ τοῦ νᾶ ἄγῃ μετ' αὐτοῦ τὸν σκύλον (Σαμφῶνι), τοῦ δεσπότης αὐτοῦ Ὀδυσσεως, ὅστις ἐδούλευε τὸν περιβόητον Ἀλλῆ Πασσᾶν. Ὁ Τύραννος οὗτος θέλων νὰ θανατώσῃ ἐχθρόν του τινὰ Τούρκον, παροικούντα εἰς Ἀθήνας, διατάττει τὸν οἰκεῖον του Ὀδυσσεᾶ, διημέρουντα εἰς Λεβαδίαν, νὰ δολοφονήσῃ τὸν Τούρκον· ὁ Ὀδυσσεὺς ἀποστέλλει τὸν Γκούραν εἰς Ἀθήνας, ἐκλέξας ἱκανὸν αὐτὸν εἰς τοιοῦτον ἀνοσιούργημα. Ἐρχόμενος δὲ οὗτος ἐνταῦθα, συναριθμεῖται εἰς τὴν φρουρὰν τοῦ Πολιτάρχου, καὶ μετὰ παρέλευσιν ἡμερῶν, λαβὼν εὐκαιρίαν, θανατώνει τὸν Τούρκον διὰ νυκτός. Δὲν φροντίζει ὁμῶς νὰ ἀναχωρήσῃ, ἢ νὰ κρυβῇ· ἡ Ἐξουσία κάμνει ἔρευναν περὶ τοῦ φόνου, καὶ μετ' ἀκριβῆ ἐξέτασιν συλλαμβάνεται ὁ Γκούρας, καὶ δεδεμένος ἀπάγεται εἰς τὸν Πασσᾶν τῆς Εὐβοίας, διὰ τὸ νὰ ἦσαν αἱ Ἀθῆναι ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν του. Ὁ Ὀδυσσεὺς διατρίβων εἰς Λεβαδίαν μαυθάνει τὸ γεγονός, καὶ ἀμέσως συλλαμβάνει ἀνθρώπους τοῦ Πασσᾶ τούτου, ἐπιστέλλων αὐτῷ ὅτι, ἂν δὲν ἀπολύσῃ τὸν Γκούραν, οἱ ἀνθρωποὶ του θανατώνονται ἐξ ἀποφάσεως. Ὁ Πασσᾶς ἀναγκαζόμενος ἀπολύει τὸν Γκούραν, καὶ οὕτως ἀποφεύγει τὸν κίνδυνον. Τέλος εἰς τὴν ἀνταρσίαν τοῦ Ἀληπασσᾶ κατὰ τοῦ Σουλτάνου ἐνώνεται μετὰ τοὺς ἀρματωλοὺς (οὕτω λεγομένους) τῆς Ἡπείρου (Στερεᾶς Ἑλλάδος) ἕως ὅτου ἐγείρεται ἡ ἐπανάστασις τῶν Ἑλλήνων. Ὦν δὲ ὑπὸ τὸν Πανουριᾶν, συναγωνίζεται πρῶτον εἰς Σάλωνα κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν· περιφέρεται καὶ τὴν Φωκίδα ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, κατορθόνων ἔργα ἀνδρείᾳ. Μαυθάνων δὲ ὅτι ὁ Ἱμπραῆμ Πασσᾶς καταβαίνει ἀπὸ Ζητούριον (Λαμίαν) πρὸς τὰ κάτω μέρη, παραλαμβάνων 700 ἄνδρας καταλαμβάνει τὴν θέσιν Βασιλικά· ὁ ἐχθρὸς θέλων νὰ διαβῇ ἐκείθεν συ-

καὶ εἰς τὴν Πόλιν μὲν διορίζει τὸν Μακρογιάνην Πολιτάρχην, ὁμοίως κατὰ τὸ Τουρκικὸν ἔθιμον· εἰς τὰ χωρία δὲ περίπολον (Δερβέναγα) τὸν ἐξάδελφόν του Μαμούρην. Καὶ ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Χαστιᾶς ἀντέτεινον εἰς τὰς τυραννικὰς θελήσεις τοῦ Γκούρα, καὶ δὲν ᾔθελον νὰ δουλωθῶσιν, ἀφοῦ ἀπαξ ἀπειτίναξαν τὸν ζυγὸν τοῦ Σουλτάνου, ὁ Δυνάστης Γκούρας πέμπει τὸν ῥηθέντα Μεμούρην, καὶ τὸν Στάθην Κατζικογιάννην μὲ

νάπτει μάχην πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ὁ Γκούρας συμπλεκόμενος μετὰ τῶν ἑπτακοσίων πρὸς ὀκτὼ χιλιάδας Τούρκων τοὺς νικᾷ κατὰ κράτος· πρέπει εἰς φυγὴν τὸν ἐχθρὸν, καὶ κατακρατῇ τὸ στρατόπεδον ὅλον. Οἱ Ἕλληνες ὑπερπλουτοῦν ἀπὸ λάφυρα. Ἡ ὑπερτάτη Διοίκησις ἐξαγγελθεῖσα τὴν νίκην, τὸν τιμᾷ μέσον τοῦ Ἀρείου Πάγου μὲ δῖπλωμα χιλιαρχίας· καὶ συγχρόνως τὸν διατάττει νὰ συλλάβῃ τὸν Ὀδυσσεῖα ἢ νὰ τὸν θανατώσῃ, τὸν ὁποῖον ὁ Ἀρείος Πάγος εἶχε κηρύξει πολέμιον τοῦ ἔθνους, καὶ ἡ Διοίκησις τὸν ἀναθεμάτισεν ὡς ἀνάρτην· διότι δὲν ᾔθελε νὰ γνωρίσῃ αὐτὴν· ὁ Γκούρας μὴ θέλων νὰ φανῇ ἀγνώμων εἰς τὸν πρόην δεσπότην του, ἀντὶ νὰ κινήθῃ ἐναντίον του, ἐνώνεται μετ' αὐτοῦ εἰς οὐδὲν λογιζάμενος τὴν διαταγὴν τῆς Διοικήσεως, συμπεριφερόμενος ὅπερ ἐκεῖνον, Ἐγκλεισθέντες δὲ ἀκολούθως εἰς Γραδιᾶς τὸ χάσι μὲ 80 στρατιῶτας, καὶ δύο ἄρτυποιούς, ἐξ ὧν ὁ εἰς ἐθνατώθῃ ἀφοῦ ἐπολέμησαν δι' ὅλης ἡμέρας τὸν ἐχθρὸν, τὴν νύκτα ἐξέρχονται διὰ μέσου τῶν ἐχθρικών στρατευμάτων πέντε χιλιάδων ὄντων ἀδλαβεῖς ἅπαντες. Εἶτα δὲ ἔρχονται εἰς Ἀθήνας. Ὅθεν ἄρχεται ὁ Γκούρας νὰ ἀναφαίνεται εἰς τὸν Κόσμον ὡς ἐνδοξος στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος.

Ἀς Παρατηρήσῃ τις, ὁ Ὀδυσσεὺς σώζει τὸν Γκούραν ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πασσᾶ τῆς Εὐβοίας· ὁ Γκούρας σώζει τὸν Ὀδυσσεῖα ἀπὸ τὴν ὀργὴν τοῦ ἔθνους. Ὁ Σαρῆς φέρει ἀμφοτέρους εἰς Ἀθήνας· ἀμφοτέροι θανατώνουσι τὸν Σαρῆν. Ὁ Ὀδυσσεὺς γίνεται αἷτιος τῆς ὑψώσεως τοῦ Γκούρα. Ὁ Γκούρας γίνεται αἷτιος τῆς κατατροπῆς τοῦ Ὀδυσσεῖως. Τὸ δὲ φρούριον ἐκδικεῖται μὲ τὸ αἷμα τῶν τριῶν. Ταῦτα ὅμως ἐπήγασαν ἀπὸ τὴν κακεντρεχῇ τοῦ Ὀδυσσεῖως ψυχῇ.

Ἐπειδὴ ἐμνήσθην ἀνωτέρω τὸ δῖπλωμα τῆς χιλιαρχίας, χάριν περριεργίας ἐθέτω αὐτὸ ἐνταῦθα, διὰ νὰ γένῃ γνωστὸν ὁ τρόπος, καθ' ὃν αἱ Διοικήσεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐπολιτεύοντο.

Ἀγαθὴ Τύχη.

Κατὰ τὰς ὑψηλὰς διαταγὰς τῆς Ὑπερτάτης Ἐθνικῆς Βουλῆς ὁ Ἀρείος Πάγος ἐθεσπίσατο τάδε.

Α. Διὰ τὰς λαμπρὰς ἐκδουλεύσεις ὅπου ἔκαμεν ὁ Κ. Ι. Γκούρας εἰς

ἀρκετὸν Σῶμα ὁπλοφόρων, οὔτινες ἐπιπίπτουσιν εἰς τὸ χωρίον καὶ διαρπαζοῦσι τὰς οἰκίας ἐξ ὁλοκλήρου, ἀπογυμνῶσαντες ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας πάσης ἡλικίας.

Μ' ὅλον τοῦτο οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν Ἀθηναῖοι, μεθ' ὧν ἐδιοίκει τὰ τῆς Ἐπαρχίας, ἂν καὶ ἐνέδιδον εἰς τὰ τέλη του ἐξ ἀνάγκης, συνεισέφεραν ὅμως τὰ μέγιστα εἰς ἀνθρωπισμὸν καὶ πολιτισμὸν τοῦ Γκούρα· διότι ἔτυχε νὰ εἶνε φύσεως ἐπιδεκτικῆς τῶν καλῶν καὶ φιλοτίμου, καὶ ἐκ τούτου ἡμέραν παρ' ἡμέραν μετεμορφοῦτο ὁ Γκούρας ἐπὶ τὸ κρεῖττον, ἄλλος ἐξ ἄλλου γυνόμενος.

Ὁ Ὀδυσσεὺς βλέπων τὸν Γκούραν νὰ μεγαλύνεται καὶ νὰ σχετίζεται μετὰ τοὺς Ἀθηναίους, ἀρχίζει νὰ ὑποπεύεται καὶ νὰ τὸν φθονῇ· διαλογίζεται μέσον τίνι τρόπῳ νὰ τὸν κάμῃ μισητὸν παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, χωρὶς νὰ γνωρισθῇ ὅμως ὅτι αὐτὸς στήνει τὴν παγίδα· καὶ τὸ μέσον τοῦτο παρρησιάζεται αὐτομάτως. Ἐπειδὴ δὲ οἱ στρατιῶται τοῦ Γκούρα ἔπραττον καταχρήσεις καὶ ἀδικίας συχνὰς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὁ φιλόπατρις Σαρῆς ἀντεφέρετο πάντοτε ὥστε ὅλοι οἱ ἐν τῇ φρουρίᾳ τὸν

τὸ Γένος, ἀγωνισθεὶς εἰς τὸν Ἱερὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνα, καὶ πολέμῃσας ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος, τὸν τιμᾷ μετὰ τὸ λαμπρὸν τῆς χιλιαρχίας ἄξιωμα.

Β. Ὁ Ἀρειὸς Πάγος θέλει πληρῶνῃ εἰς τὸν εἰρημένον τὸν παρὰ τῆς Γπερτάτης Ἐθνικῆς Βουλῆς διορισθέντα μισθόν.

Γ. Ὁ Ἀρειὸς Πάγος θέλει ἀνταμείψῃ τὸν εἰρημένον μετὰ λαμπρὰς ἀνταμοιβὰς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων ἀναλόγως μετὰ τὰς ἐκδουλεύσεις του.

Τῇ 9. Μαΐου 1822, ἐκ τῆς Λιθίδος.

Οἱ Ἀρειοπαγῖται.

ΤΑΛΑΝΤΙΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΣ

ΑΝΘΙΜΟΣ ΓΑΖΗΣ

Κ. ΣΑΚΕΛΛΙΟΝΟΣ

Ι. ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

ΛΔΑΜ ΔΟΥΚΑΣ.

Ὁ Χρ. Πεῖραιδὸς διασώζων τὸ πάθος πρὸς τὸν Γκούραν καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, προσπαθεῖ νὰ μηδενίσῃ τὸν ἄνδρα, ὥστε ἐτόλμησε ν' ἀπαλλοτριώσῃ ἀπ' αὐτὸν καὶ τὴν εἰς Βασιλικὰ περίδοξον μάχην, ἐνῶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἐκ συμφώνου τὴν ἀποδίδουσιν εἰς τὸν Γκούραν.

ἐφοβοῦντο καὶ ὑποπτεύοντο δεινά. Ὁ Γκούρας παραπονεῖται εἰς τὸν Ὀδυσσεύα κατὰ τοῦ Σαρῆ, ὑποβάλλων ὑπ' ὄψιν τὰ σκάνδαλα καὶ τὰ προσκόμματα εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς Ἀρχῆς του. Ὁ Ὀδυσσεὺς γνωρίζων τὸ δραστήριον ἦθος τοῦ Ἀθηναίου τούτου, καὶ λαμβάνων τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν πρὸς τὴν σκοπὸν του, πρὸς μὲν τὸν Σαρῆν διαβάλλει τὸν Γκούραν, δώσας ὅρκον πίστεως, ὅτι ἐν ὧσφ ζῇ ὁ Ὀδυσσεὺς, ὁ Σαρῆς δὲν θέλει πάθῃ κακόν· πρὸς δὲ τὸν Γκούραν δίδει γνώμην ἢ μᾶλλον εἰπεῖν προτροπὴν νὰ δολοφονήσῃ τὸν Σαρῆν πρὸς ἀσφάλειαν δῆθεν ἀμφοτέρων· ἐφ' ἧ διακοινώνει ὁ Γκούρας τὴν γενομένην βουλὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ὀδυσσεύς· εἰς τοὺς πιστοὺς ἀξιωματικούς του, διὰ νὰ εὕρωσι τὴν εὐκαιρίαν πρὸς σύλληψιν τοῦ Σαρῆ. Τέλος τῇ 23 Ἰουνίου τοῦ 1823 γενομένης ταραχῆς εἰς τὴν ἀγορὰν ὑπὸ στρατιωτῶν, παρευρεθέντος καὶ ἐμοῦ ἐν τῷ μεταξὺ τυχαίως, ἐνῷ ὁ Σαρῆς ἐμβῆκεν ἐν τῷ μέσῳ πρὸς διάλυσιν τῆς ταραχῆς, ἐβδομήκοντα στρατιῶται τοῦ Γκούρα συλλαμβάνουσι τὸν Σαρῆν· οὗτος κρατούμενος ὅλος ὑπ' αὐτῶν, ἀναβρυχώμενος τοὺς σπρώχνει ἰσχυρῶς, καὶ φεύγει νὰ σωθῇ εἰς τὸ Ἐπαρχεῖον (ἦν δὲ τότε Ἐπαρχος Δρόσος Μανσόλας), ἀκολουθοῦντες δὲ αὐτὸν οἱ ἐβδομήκοντα, τὸν λαμβάνουσιν ἐντεῦθεν χωρὶς νὰ σεβασθῶσι τὸ Ἐπαρχεῖον, καὶ τὸν φέρουσι προσεκτικώτεροι εἰς τὸ Φρούριον, ἐνθα τὸν θανάτωνουσιν ἀνιλεῶς κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Φρουράρχου, ὅστις κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν συναυλιζέτο εἰς τὸ ἑορσεῖον μετὰ τῶν Δημογερόντων, καὶ τοῦ Ἐπάρχου· ἐνθα δύο στρατιῶται δρομαῖοι φέρουσι τὴν ἀγγελίαν εἰς τὸν Γκούραν τῆς συλλήψεως τοῦ Σαρῆ, κρυφίως λαλήσαντες αὐτῷ. Ὁ δὲ Ἐπαρχος Μανσόλας, μαθὼν τὸ γεγονὸς τῆς συλλήψεως, παρακαλεῖ τὸν Γκούραν περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς ζωῆς τοῦ Σαρῆ, μὴ εἰδῶς τὰ βεβουλευμένα.

Τοιοῦτον τέλος ἔλαβε καὶ ὁ Σαρῆς ἐκ τῆς μιαιροσύνης τοῦ Ὀδυσσεύς· ἦν δὲ ὁ φιλόπατρις οὗτος καὶ γενναῖός φρων νεανίας ἑτῶν εἴκοσι ἑννέα, εἶχε δὲ ἀνάστημα σώματος μέγα μᾶλλον ἢ μέτριον, ἀλλ' ὅλον ἀνδρικὸν καὶ ὠραῖον, ὅποιον ἡ φύσις σπανίως φιλοτιμεῖται νὰ δείξῃ· ἦν δὲ καὶ ξανθὸς τὴν τρίχα, ἐχών

μύστακα ἐπιμήκη· ὁ θάνατος τούτου τοῦ ἀγαθοῦ πολίτου κη-
τεπίκρανε τοὺς Ἀθηναίους.

Ὁ Γκούρας ἀμαρτήσας ἀφ' ἐνὸς εἰς τὸν θάνατον τοῦ Σαρῆ, περιπεσὼν δ' ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸν φθόνον τοῦ Ὀδυσσεύς, κρίνει ἀναγκαῖον νὰ σχετισθῇ καὶ μὲ ἄλλους Ὀπλαρχηγούς, διὰ νὰ γένῃ δυνατώτερος. Ὅθεν ἐνεργεῖ καὶ κάμνει γαμβρὸν εἰς τὴν γυναικαδέλφην του τὸν Στάθην Κατζικογιάννην τὸν Ὀπλαρχηγόν. Ὁ γυναικαδέλφός του Ἀναστάσιος Α. Λιδωρίκης, δυνάμει τῶν γαμβρῶν του ἰσχύει πολὺ εἰς Ἀθήνας· ὅστις δὲν ἔπαυε τοῦ νὰ διασπείρῃ κρυφίως ψυχροὺς λόγους κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύς· οὗτος δὲ δὲν ἐλπεί μὲ ὄμμα καλὸν τὸν τοιοῦτον σύνδεσμον τοῦ Γκούρα. Μ' ὅλον τοῦτο ἐκ φύσεως πικροῦργος, ἀλλὰ καὶ δειλὸς, ὑποκρύπτει τὸ αἶσθημά του, δεικνύων ὅτι εὐαρέστηθη, καὶ συνέ-
χαιρε τὰ νέα συνοικέσια, καθότι καὶ ὁ Γκούρας ἦτον ἤδη νεό-
νυμφος· ἀλλ' ἡ ἀγαθὴ τύχη τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος·
κατορθοῖ τὰ ἀκόλουθα.

Ὁ Γκούρας ἀνάγει εἰς τὸ Φρούριον τὴν γυναῖκά του (κατὰ μῆνα Φεβρουάριον, 1823) πρὸς τὴν ὁποίαν ἀποδίδονται ὅλαι αἱ ἀνήκουσαι τιμαὶ, ὡς πρὸς σύζυγον τοῦ Φρουράρχου καὶ Ἄρχοντος Ἀθηνῶν. Ὁ Ὀδυσσεὺς περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ ἔτους φέ-
ρει καὶ αὐτὸς τὴν γυναῖκά του καὶ τὴν μητέρα του ἐνταῦθα, καὶ τὰς οἰκίζει εἰς τὸ Φρούριον· ἐκ τούτου γεννᾶται ἀντιζηλία μεταξὺ τῶν γυναικῶν· καὶ ἐκάστη τῶν Καπιτανίσσων θέλει τὰ πρωτεῖα. Ἡ μήτηρ τοῦ Ὀδυσσεύς καταφρονεῖ τὴν Γκούραιναν, λέγουσα «Τὴν γυναῖκα τοῦ ὑπηρέτου μου δὲν ἤμπορῶ νὰ ἔχω ὁμοίαν μου»· αὕτη δὲ δὲν ὑποφέρει τὴν καταφρόνησιν, συνηθισμένη νὰ τιμᾶται πρότερον ὡς Κυρία. Ἡ ἔχθρα τῶν γυναικῶν κάμνει νὰ γεννηθῇ ἡ ἔχθρα τῶν ἀνδρῶν.

Ὁ Γκούρας διὰ νὰ γένῃ ἀσφαλέστερος ἀνάγει εἰς τὸ Φρούριον τὸν σύγγαμβρόν του Κατζικογιάννην πανοικί. Ὁ Ὀδυσσεὺς ταραττεται, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἐξώσῃ ἀπ' εὐθείας τὸν Γκούραν, διεγείρει τοὺς Ἀθηναίους ἐναντίον τῶν φίλων καὶ σχετι-
κῶν αὐτοῦ, ἵνα, ἀφοῦ πέσωσιν οὗτοι, συμπέσῃ καὶ αὐτός. Ἀλ-
λὰ δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἐπιτύχῃ τοὺς σκοποὺς του, ὅτι τὸ μέρος τῶν φίλων τοῦ Γκούρα σκεπτόμενον φρονιμώτερον, νομίζει σωτήριον

τὴν διαίρεσιν τῶν δύο, καὶ προτιμότερόν τὸν Γκούραν παρὰ τὸν Οἰδυσσεά. Ὁ Γκούρας ὅμως ἐφύλαττε μέχρι τοῦδε σέβας, εὐ-
 πείθειαν, καὶ ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν Ὀδυσσεά, καὶ δὲν ἤθελε
 νὰ φανῇ ἀγνώμων· μόνον δὲ ἐπροφυλάττετο τὴν δολιότητα αὐ-
 τοῦ, διαγινώσκων ἤδη τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Οὗτος ὅμως
 ὁ Ὀδυσσεύς, ὡς μὴ γνωρίζων ποτὲ πίστιν ἐν ἑαυτῷ, δὲν ἐπί-
 στευε πλέον αὐτῷ· ὅθεν διὰ νὰ μὴν ἔχῃ ἐμπόδια εἰς τὴν ἐνέρ-
 γειαν τῶν σκοπῶν του, γράφει πρὸς τὴν οἰκογένειάν του ν' ἀ-
 ναχωρήσῃ ἀπ' Ἀθήνας, καὶ νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν Βοιω-
 τίν. Οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν Ἀθηναῖοι, μανθανόντες τὸ πρᾶγ-
 μα, λυποῦνται διὰ τοῦτο, ὅτι ἡ ἀντιζηλία τῶν γυναικῶν δὲν
 εἶχεν εἰσέτι ἐξάψῃ ἐντελῶς τὴν ἔχθραν τῶν ἀνδρῶν. Ὅθεν διὰ
 νὰ μὴ σβύσῃ μὲ τὸν διαχωρισμὸν τῶν γυναικῶν πρὶν κορυφω-
 θῇ, διανοοῦνται νὰ πράξωσιν, ὥστε νὰ μὴν ἀναχωρήσῃ ἐντεῦθεν
 ἡ Οἰκογένεια αὕτη· διὸ καὶ γράφουσι πρὸς τὸν Ὀδυσσεά τὰ
 ἀκόλουθα. «Δὲν ἐλπίζομεν νὰ σᾶς λανθάνῃ ἡ μεγάλη χαρὰ τὴν
 » ὅποیان ἐδοκίμασεν αὕτη ἡ Πόλις, ὅταν ἔλαβε τὴν τιμὴν νὰ
 » δεχθῇ τὴν εὐγενῆ οἰκογένειάν σας, καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου λύπη
 » ἐγκάρδιος ἐκυρίευσεν ὅλους ἡμᾶς, ὅτε ἠκούσαμεν, ὅτι ἐμη-
 » νύσατε ν' ἀναχωρήσῃ ἀπ' ἐδῶ. Ἡμεῖς λοιπὸν ἐκρίναμεν χρέος
 » μας νὰ σᾶς γράψωμεν ἀπὸ μέρους ὅλης τῆς πατρίδος, ζητοῦν-
 » τες αὐτὴν τὴν χάριν ἀπὸ τὴν γενναιότητά σου, νὰ μὴ μᾶς
 » στερῆσετε τὴν εὐγενῆ οἰκογένειάν σας, τὴν ὅποیان ὁ λαὸς τῶν
 » Ἀθηνῶν τὴν ἔχει διὰ καύχημά του, καὶ ἐμψύχωσιν εἰς τὰς
 » παρούσας περιστάσεις· περισσότερον δὲν θέλομεν νὰ σᾶς βα-
 » ρύνωμεν μὲ τὰς παρακλήσεις μας· ἡ γενναιότης σου λοιπὸν
 » γνωρίζων τὸ εἰλικρινές τοῦ ζητήματός μας, εἴμεθα εὐέλπι-
 » δες, ὅτι θέλετε νεύσῃ εἰς τὸ νὰ μᾶς κάμετε καὶ αὐτὴν τὴν
 » χάριν εἰς τὴν πατρίδα μας, ἥτις σᾶς εἶνε εὐγνώμων καὶ διὰ
 » τόσας ἄλλας. Τῇ 7 Δεκεμβρίου 1823. »

Δελεασθεὶς δὲ ἐκ τούτου ὁ Ὀδυσσεύς, καὶ τοι παμπόνηρος,
 μετέβαλε γνώμην, καὶ τὸ πρᾶγμα διέτρεξεν ὡς ἀκολούθως θὰ
 φανερώσωμεν. Διὰ νὰ πάθῃ ὁ Ὀδυσσεύς, ἔπρεπεν ὁ Δαίμων αὐ-
 τοῦ νὰ τὸν φέρῃ εἰς Ἀθήνας, ὅπου εὔρε τὸν τάφον του.

Πρὶν ὅμως δώσω τέλος τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς μεταξὺ τού-

των ἐχθροπραξίας, πρέπει νὰ διηγηθῶ τὰ συμβάντα κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1823. ἔτους, καὶ ἐπομένως τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος, τὴν ὁποίαν ἐκίνησεν ὁ Ὁμὲρ Πασσᾶς τῆς Εὐβοίας ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Τὸ 1823 σωτήριον ἔτος εἰς τὴν ὥραν τοῦ θέρους τὰ εἰς Εὐβοίαν τουρκικὰ στρατεύματα εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀττικὴν διὰ νὰ λεηλατήσωσι τὰ χωρία, καὶ νὰ συνάξωσι τὰ γεννήματα· τὰ δὲ γυναικόπαιδα καὶ οἱ ἄχρηστοι τῶν Ἀθηναίων μεταβαίνουν εἰς Σαλαμίνα καὶ Αἴγιναν.

Οἱ Ἀθηναῖοι διὰ νὰ μὴν ἀφήσωσι τὸν ἐχθρὸν νὰ ἐξαπλωθῇ εἰς τὰ χωρία, καὶ εἰ δυνατόν, νὰ τὸν βιάσωσι νὰ ἐξέλθῃ τῆς Ἀττικῆς, ἀποφασίζουσιν ὅλοι οἱ ἐν ὄπλοις νὰ πιάσωσι τὴν θέσιν Κωλοπίθεσαν. (α) Ἀφοῦ δὲ κατέλαβον αὐτήν, καὶ ἐκ πείρας

(α) Ἦν τὸ πάλαι δῆμος Ἀττικῆς Πίθος καλούμενος. Πίθ δὲ ἡ Πίθος Ἀλβανιστὶ λέγεται « κῶλος »· Οἱ προσφυγόντες ἐνταῦθα καὶ κατοικήσαντες τὰ χωρία τῆς Ἀττικῆς Ἀλβανοὶ κατὰ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα, ἀκούσαντες τὴν ὀνομασίαν τοῦ χωρίου τούτου Πίθος, αἰδοῦντο νὰ προφέρωσι τὸ ὄνομα τοῦτο Ἀλβανιστὶ διὰ τὸ κακέμφατον τῆς λέξεως, προτιμῶντες τὴν Ἑλληνικὴν ὡς ξένην φωνήν, Κῶλος. Οἱ ἐντόπιοι δὲ Ἀθηναῖοι ἐγέλων εἰς τὴν παρεξηγημένην κλήσιν τοῦ Κῶλου ἀντὶ Πίθου· ὥστε ἡναγκάσθησαν οἱ Ἀλβανοὶ νὰ ἐνώσωσι τὰς δύο εἰς μίαν λέξιν « Κωλοπίθεσα » μετριάζοντες τοιοῦτοτρόπως τὸ κατ' αὐτοὺς κακέμφατον.

Ἐκ τῆς ἀπαιδεύσεως καὶ θαρραρότητος ἔπαθεν ὁ δῆμος Πίθος, οἷον καὶ ἡ Δεκείλεια ἀπὸ τοῦ Σταυροφόρου Φράγκου, Σικελοῦ, Γάλλου καὶ Ἰταλοῦ, τοὺς ἐξουσιάσαντας τὴν Ἀττικὴν ἀπὸ τοῦ 1203 μέχρι τοῦ 1456. Οἱ ἐντόπιοι εἰς τὴν διαφθορὰν τῆς γλώσσης ἐπρόφερον Δεκέλλαν τὴν Δεκείλειαν· οἱ εἰρημνοὶ Φράγκοι δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ τὴν προφέρωσι De cella, ὅπερ σημαίνει ταμεῖον, ἀποθήκην, τὸ καθ' ἑμᾶς καλλὰρι. Τὸ De cella εἶνε συνώνυμον τῷ de cassa· τὸ δὲ De μόριον ἡ ἀρθρον φέρει σημασίαν τιμῆς καὶ προνομίου. Κατ' αὐτοὺς τοὺς χρόνους ὁ τόπος τῆς Δεκείλειας ἦτον ἔρημος καὶ ἀκατοίκητος ὡς μέχρι τῆς σήμερον. Οἱ Φράγκοι διαβαίνοντες ἀπὸ χαλκίδος διὰ τῆς Δεκείλειας εἰς

ἐγνώρισαν, ὅτι δὲν δύνανται ἐντεῦθεν νὰ ἐμποδίσουν τὰ κίνημα-
τα τοῦ ἔχθρου, διὰ τὸ νὰ μὴν ἔχῃ στενὰ ἡ Ἀττική, καὶ ἀφοῦ
τὰ χωρὶς ἐπρόλαβαν ν' ἀσφαλισθῶσιν, ἐγκρίνουσι νὰ ἐπιστρέ-
ψουν εἰς τὴν Πόλιν, διὰ νὰ φυλάξωσιν αὐτὴν καὶ τὸ Φρούριον·

Ἀθήνας, (διότι κατεῖχον συγχρόνως καὶ τὴν Εὐβοίαν) καὶ μὴν εὐρί-
σκοντες οὐδεμίαν ἀνάπαυσιν οὐδὲ κἄν τ' ἐφόμιον τι εἰς τὴν κατ' αὐτοὺς
De cella ἢ De cassa, ἐκάλεσαν αὐτὴν, καὶ δικαίως, Malacella καὶ
Malacassa· καὶ ἔκτοτε μέχρι σήμερον καλεῖται Μαλακάσσα. Πα-
ραδεχόμεθα δὲ ὅτι ἡ σημερινὴ Μαλακάσσα εἶνε ἡ παλαιὰ Δεκέλεια ἐκ
τοῦ ὅτι κεῖται πλησίον τῆς παλαιᾶς ὁδοῦ τῆς φερούσης ἀπὸ Ὀρωποῦ εἰς
Ἀθήνας, καὶ ἡ θέσις αὕτη εἶνε ὀχυρωτέρα τῶν ἄλλων θέσεων ἐκείνου τοῦ
μέρους. Ὅτι δὲ ἡ Δεκέλεια ἔκειτο παρὰ τὴν ὁδὸν τοῦ ὠρωποῦ δεδαισῖ
τοῦτο ὁ Θουκυδίδης ἐν οἷς λέγει· « Ἡ τῶν ἐπιτηδείων παρακομιδὴ ἐκ
τῆς Εὐβοίας πρότερον ἐκ τοῦ Ὀρωποῦ κατὰ γῆν διὰ τῆς Δεκελείας
θᾶσσον οὔσα, περὶ τὸ Σούνιον κατὰ θάλασσαν πολυτελής ἐγίγνετο ». (Συγγραφ. ζ'. κεφαλ. κή),

Ἀπατῶνται ὅθ' οἱ θέλοντες νὰ πιστεύσωσιν ὅτι ἡ Δεκέλεια εἶνε τὸ
χωρίον « Ταττόη », διότι κατὰ τοὺς Γεωγράφους ἡ Δεκέλεια κεῖται
πρὸς τὸ ἀνατολικώτερον μέρος τῆς Ἀττικῆς, ἡ δὲ Ταττόη κεῖται πρὸς τὸ
βόρειον τῆς μεσογείου χώρας. Ἦτον δῆμος τὸ πάλαι ἐν Ἀττικῇ Ὄη
καὶ Ὅα καλούμενος κατὰ τὸν Στέφανον τ' ἐν Βυζάντιον. Ὄη δὲ σημαίνει
τὸ ἀρνιακόν, τὴν μηλωτὴν. Τὸ δέρμα τοῦτο μετεχειρίζοντο οἱ παλαιοί,
ὥς καὶ οἱ νεώτεροι, ἐνδύμα τὸν χειμῶνα. Δὲν εἶνε ἀμφιβολία ἡ ὅτι
κρυωμένος τις ἐν τινι κωμῳδίᾳ φέρων τὴν ὄγν ἐπεφώνησε « Τάττ' ὦη »
δ' ἐστὶ φιλάττη μου γούνα· ἡ ὅτι ἐκάλεσαν τὴν Ὄην ὡς ἀρχαιοτάτην
Τάττα, ὡς οἱ νεώτεροι τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ τὰ παιδία τοὺς γονεῖς·
διότι τὸ Τάττα εἶνε ἐπιφώνημα τιμητικόν, προσφιλές, κολακευτικόν·
ἐπεκράτησε δὲ τὸ Ταττ' Ὄη, ὡς καὶ τὸ Μαινίδιον ἀντὶ τοῦ Ἀχάρνη·

Δὲν πρέπει τις νὰ παραξενεύηται εἰς τὰς τοιαύτας μετασκευημένας
ὀνομασίας, ἀφοῦ τὸ ὅρος Ὑμηττὸς κατήντησεν εἰς τοὺς αὐτοὺς χρόνους τῆς
Φραγκοκρατίας νὰ γένη Τρελός· καὶ ἰδοὺ πόθεν. Οἱ παλαιοὶ τῆς Ἱτα-
λίας κάτοικοι, ἡ λεγομένη μεγάλη Ἑλλάς, ἐλάλουν τὴν δωρικὴν γλῶσ-
σιν τὸ πλείστον μέρος, προσφέροντες τὸν Ὑμηττὸν Ὑματτον. Ἐν τῇ
κατακλυσμῷ τῆς βιβλικῆς ἐπαφῆς καὶ ὁ Ὑματτος ἀκρωτηριασθὼν,
στερηθεὶς τὴν πρώτην συλλαβὴν, καὶ ἐκλήθη Μάττος. Οἱ κρατοῦντες
τῶν Ἀθηνῶν Φράγκοι ἐβμήνευσαν εἰς τοὺς ἐντοπίους τὸν Ὑμηττὸν
Τρελόν· διότι ἡ λέξις Matto σημαίνει Ἱταλιστὴν Τρελόν· Ὅθεν ἔκ-
τοτε μέχρι σήμερον οἱ χυδαῖοι τῶν Ἀθηνῶν καλοῦσι τὸν Ὑμηττὸν
Τρελόν.

καὶ οὕτως ὀρκωθέντες εἰς Κωλοπιθὴν, κάμνουσι τὴν παροῦσαν συμφωνίαν.

« Ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι Ἀθηναῖοι ζήλω ἐνθέρμῳ κινούμενοι καὶ πατριωτισμῷ, ἀπεφασίσκαμεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ καὶ τῆς πατρίδος, νὰ ἐκστρατεύσωμεν μετὰ τοῦ γενναιοτάτου Στρατηγοῦ καὶ φρουράρχου μας κυρίου, Ἰω. Γκούρα διὰ τὰ στενά μας, διὰ ν' ἀσφαλίσωμεν καὶ νὰ προφυλάξωμεν τὸν τόπον μας ἀπὸ τὴν ὀλέθριον ὀργὴν τοῦ ἐχθροῦ· ἐλθόντες δὲ ἐνταῦθα εἰς Κωλοπιθέσαν, καὶ σκεπτόμενοι κοινῶς, ὅτι εἶναι ἀδύνατον πρᾶγμα διὰ νὰ βαστάξωμεν τοὺς ἐχθροὺς εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν, διὰ νὰ μὴν ἀκολουθοῦν ἔξοδα μάταια, σήμερον ἀποφασίσταμεν κοινῶς οἱ ἐδῶ εὐρεθέντες πατριῶται μετὰ τοῦ στρατηγοῦ μας, διὰ νὰ συντρέξωμεν προθύμως εἰς τὴν Πόλιν, ἀφίροντες ἐδῶ ἑκατὸν στρατιώτας σκοποὺς (καραούλια), ἀφοῦ ἐκάμαμεν τὸν ὄρκον μας ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, διὰ νὰ χύσωμεν ὅλον τὸ αἷμά μας πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος· ὑπόσχεται δὲ πρὸς ἡμᾶς ὁ Στρ. καὶ φρούραρχός μας Γκούρας ἐν καθαρᾷ συνειδήσει καὶ μεθ' ὅρκου, ὅτι ἂν δὲν δυνηθῶμεν νὰ βαστάξωμεν τὴν Πόλιν, πολεμοῦντες κατὰ τῶν ἐχθρῶν, μέχρι τῆς ἐσχάτης δυνάτης στιγμῆς, νὰ μᾶς δεχθῇ (α) ὡς ἀδελφὸς χριστιανὸς ὅλους μέσζα εἰς τὸ Φρούριον, ἵνα ἐνωμένοι ὅλοι εἰς ἓν σῶμα καὶ μίαν ψυχὴν νὰ συμπολεμῶμεν τοὺς ἐχθροὺς. Προσέτι δηλοποιοῦμεν ἂν τις τῶν καταγεγραμμένων ἤθελε λειποτακτῆσθαι καὶ παραιτήσθαι τὴν πατρίδα του, καὶ τοὺς ἀδελφούς του, ὁ τοιοῦτος νὰ γνωρίζεται ὡς ἐχθρὸς τῆς πατρίδος χειρότερος παρὰ τὸν Τούρκον, καὶ νὰ καταδικάζεται εἰς αἰώνιον ἔξορίαν, καὶ στέρησιν τοῦ σπητιοῦ του, καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων του.

Ἐγένετο ἐν Κωλοπιθέσῃ, τὴν 6 Ἰουλίου 1823.

(Ἔπονται αἱ ὑπογραφαί.)

Τοῦτου γενομένου ἔρχονται εἰς τὴν Πόλιν ἐνδυναμόνοντες τὰ ἀναγκαιᾶ.

Ἡ ὑπερτάτη Διοίκησις διατρίβουσα εἰς Σαλαμίνα διέταξεν

(α) Ὡς νὰ εἴμεθα ξένοι μισθωτοί, καὶ ἐκεῖνος ἰδιοκτήτης τοῦ Φρουρίου.

ἐν Σῶμα στρατιωτικὸν ἐκ πεντακοσίων ἀνδρῶν, καὶ ἦλθον ἐν-
ταῦθα ὑπὸ ἀρχηγούς Ἰω. Π. Μαυρομηχάλην καὶ Σταῦρον
Γρίβαν.

Τὸ ἱππικὸν τοῦ ἐχθροῦ, συμποσούμενον εἰς πεντακοσίους
ἤδη ἱππεῖς, πλησιάζει ἐξω τοῦ τείχους τῆς πόλεως τῇ 27
Αὐγούστου· οἱ Ἀθηναῖοι μὴν ἔχοντες πλείονας τῶν δέκα ἱππέων
ἐξέρχονται πρὸς ἀπάντησιν τοῦ ἐχθρικοῦ, συνάπτοντες μάχην
πεζοὶ πρὸς ἐφίππους, καὶ δις καὶ τρίς τρέπουσιν αὐτοὺς εἰς φυγὴν,
ὥστε ἐνθαβρυνθέντες διώκουσιν αὐτοὺς μίαν ὥραν μακράν, καὶ
οὕτως ἐπιστρέφουσιν ἀβλαβεῖς· ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐξερχομένων
Ἀθηναίων δὲν ὑπερέβαινεν ἐκεῖνον τῶν ἱππέων ἐχθρῶν. Εἰς τὴν
μάχην ταύτην ἔπεσον ἐχθροὶ 36, ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀπέθανεν
εἷς, ἀπομακρυνθεὶς τῶν συναγωνιστῶν του, ὀνόματι Δημήτριος
Αὐγερινός, καὶ συνελήφθη ὁ Ἰωάννης Σαντοριναῖος νεανίας, καὶ
ἀπῆχθη αἰχμάλωτος εἰς Φιλιππούπολιν, καὶ μετὰ ἑννέα ἔτη
ἠδυνήθη νὰ ἐλευθερωθῇ, καὶ ἦλθεν εἰς Ἀθήνας.

Ἐκ τούτου οἱ ἐχθροὶ καταισχυθέντες, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ
βλάψωσιν ἐπὶ μᾶλλον τοὺς Ἀθηναίους ἀναχωροῦσι μηδὲν ἐρ-
γασάμενοι. Καὶ οὕτω παρῆλθε τὸ ἔτος τοῦτο ἀνευ ἄλλης ἐχ-
θρικής προσβολῆς.

Ἐν τοσούτῳ αὐξάνονται αἱ σχέσεις τοῦ Γκούρα μετὰ τῶν Ἀ-
θηναίων· βελτιοῦται ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἡμέραν παρ' ἡμέραν με-
τασχηματίζεται εἰς τὸ κρεῖττον· ἀποβάλλει τὸ ἄγριον ἦθος
καὶ φιλοτιμεῖται νὰ ἐξομοιοῦται μὲ τοὺς πολιτισμένους καὶ φι-
λοκάλους· καὶ εἰς ταῦτα τὸν ἐβίαζεν ἔτι μᾶλλον ἡ ὑπόψια τοῦ
Ὀδυσσεύς. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ δυνάμις του ἐθεμελιόυτο εἰς τοὺς
στρατιώτας του, δὲν ἐδύνατο νὰ ἐμποδίζῃ τὰς καταχρήσεις των·
ἀλλ' οὔτε πάλιν ἐμπιστεύετο εἰς τὸν λαὸν τῶν Ἀθηναίων, διότι
ἡγανάκτει κατ' αὐτοῦ διὰ τὰς ἀταξίας τῆς φρουρᾶς του.

Ὁ Ὀδυσσεὺς διὰ νὰ φαίνεται ὅτι εἶναι εἰς κίνησιν καὶ ὅτι
πολεμεῖ ὑπὲρ Πατρίδος, καθὼς Ἀρχιστράτηγος τῆς Ἀνατολικῆς
Ἑλλάδος, συνάγει στρατὸν ἐκ τριῶν χιλιάδων Ἑλλήνων, καὶ
κινεῖται κατὰ τῆς Εὐβοίας περὶ τὰ τέλη τοῦ 1823 ἔτους· καὶ
διὰ νὰ συγκροτήσῃ τὸν στρατὸν τοῦτον φορολογεῖ τὰς ἑπαρ-
χίας τῆς δικαιοδοσίας του· παρὰ δὲ τῶν Ἀθηναίων λαμβάνει

μισθοὺς στρατιωτῶν. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες ἠλπίζον ὅλοι ὅτι δυνάμει τοιούτου στρατοῦ, ἔχοντος τὰ ἀναγκαῖα, τροφάς τε καὶ πολεμεφόδια, ἤθελε κατορθώσῃ τί. Οἱ δὲ Τοῦρκοι προκατειλημμένοι ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ὀδυσσεύς, ἐλέποντες καὶ τὴν ἰσχυρὰν συγκρότησιν τοῦ στρατοῦ, ἐκυριεύθησαν ἀπὸ πανοικῆ φόβον, διαλογιζόμενοι τὸ μέλλον αὐτῶν ὀλέθριον· ὁ γεννάδας ὅμως Στρατάρχης Ὀδυσσεύς ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἑλλήδων αἰσίων καὶ ἀπαισίων, ἀφίησι κεχρηνῶτα ἀμφότερα τὰ διαμαχούμενα ἔθνη, διαλύων τὸ στρατόπεδον, καὶ ἔρχεται εἰς Ἀθήνας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1824.

Βλέπων δὲ κατεχόμενον τὸ Φρούριον ὅχι πλέον ἐκ τῶν οἰκίων καὶ πιστῶν, θεωρῶν δὲ ἐαυτὸν μετέωρον καὶ ἐπισφαλῆ, ταραττεται ὡς εἰκὸς, καὶ διανοεῖται τεχνάσματα. Δὲν ὑποφέρει μὲν νὰ ἐλῇ τὸν Γκούραν εἰς τὰς Ἀθήνας δυνάτον, δὲν τολμᾷ ὅμως νὰ τὸ δείξῃ ἀναφανδὸν πρὸς αὐτόν· καὶ ἐκ πλαγίου προσπαθεῖ νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν ἐξουσίαν, ταυτοχρόνως προσποιούμενος φιλὴν ἐγκάρδιον καὶ ἀδελφοσύνην.

Διηρημένοι οἱ Ἀθηναῖοι εἰς δύο φατρίας, οἱ μὲν ἦσαν μετὰ τοῦ Γκούρα οἱ δὲ φηνοῦντες τοὺς φίλους τοῦ Γκούρα, ἐκλιναν πρὸς τὸν Ὀδυσσεά, καὶ τοι γνωρίζοντες αὐτὸν ἐπιβλαβέστερον παρὰ τὸν Γκούραν. Ὁ Ὀδυσσεύς γνωρίζων ὅτι οἱ Δημογερόντες ἐξακουοῦσιν ἐπιβροῇ εἰς τὸν τόπον, ἐλέπων δὲ αὐτοὺς οἰκειότερους πρὸς τὸν Γκούραν, διανοεῖται νὰ λύσῃ τὰ μέσα τῶν σχέσεων μεταξὺ Γκούρα καὶ Δημογερόντων. Ἐφ' ὧ δημοτικὸς γενόμενος καὶ τὸ κοινὸν συμφέρον δῆθεν διώκων, τὴν ἀλωπεκὴν μετερχόμενος, παρορμᾷ τὸν λαὸν δυνάμει τῆς μετ' αὐτοῦ φατρίας ἐναντίον τῶν Δημογερόντων. Ὁ λαὸς συνελθὼν παύει τοὺς πρώτους καὶ ἐκλέγει ἄλλους. Οἱ ἐκλεγχθέντες δὲ ἦσαν Μιχαὴλ Τυρναβίτης, (α) Ἀνάργυρος Πατράκης, Ἰω. Πάλλης (β) καὶ δύο ἐκ τῶν χωρίων ἦσαν δὲ οὗτοι ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν. Συγχρόνως καθιστῶσι καὶ Δικαστήριον, συγκείμενον ἀπὸ δύο μέλη, δυνάμε-

(α) Οὗτος ἐτελεύτησε τῷ 1836 εἰς ἡλικίαν ἐτῶν 86, χρηματίσας ἄνθρωπος τοῦ Κόσμου, ἔχων νοῦν καὶ πολιτικὴν σύνεσιν.

(β) Οὗτος ἐτελεύτησε τῷ 1827, χρηστὸς καὶ ἐνάρετος πολίτης ἀναδείχθεις ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ.

νον νὰ δικάζῃ πᾶν εἶδος δίκης· καὶ διὰ νὰ ἔχῃ ἴσχυν, ἐζήτησαν τὰ μέλη τοῦ Δικαστηρίου παρὰ τοῦ Ὀδυσσεύς νὰ δοθῇ αὐτῷ συνεργάτης εἰς τῶν οὐκιακῶν του. Ὁ δὲ Ὀδυσσεύς μετὰ τὰς πράξεις αὐτὰς ἀναχωρεῖ ἐξ Ἀθηνῶν, μὴ θέλων νὰ διατρέβῃ πολὺ ἐνταῦθα δι' ἄλλα τινὰ τέλη του.

Εἰς τὰς συνιλεύσεις καὶ ἐκλογὰς τῶν Ἀθηναίων γενομένης τὴν 21 καὶ 23 Φεβρουαρίου, παρευρέθη καὶ ὁ Συνταγματάρχης Ἄγγλος Στανὼπ, διατρέφων κατ' αὐτὰς εἰς Ἀθήνας· τοῦτον ὁ πλάνος Ὀδυσσεύς ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ, ὑποδεικνύων σέβας καὶ ἀγάπην, διὰ νὰ τῷ ἐπιδεικνύῃ τὰς πράξεις του καὶ τὴν δημοτικότητά του· ὁ ἀγαθὸς αὐτοῦ φιλλέλην συνέζησε καιρὸν τινὰ μετ' αὐτοῦ, ὡς ὁ ἀπλοῦς καρκίνος μὲ τὸν δολερὸν ὄφιν· καὶ συνέγραψεν ὑπὲρ τοῦ Ὀδυσσεύς ἀπατηθεὶς τὰ μέγιστα· διότι ὡς ξένος καὶ ὡς φίλος τοῦ ἐπαινουμένου δὲν ἐδύνατο νὰ μάθῃ ἀπὸ τινος τὴν ἀλήθειαν, καθ' ὃν χρόνον μάλιστα ἐδυνάστευσεν ὁ Ὀδυσσεύς, καὶ κανέναν δὲν ἐτόλμα νὰ φανερῶσιν τὰς κακίας τοῦ ἀνθρώπου. Πόσον λοιπὸν πρέπει νὰ εἶναι προσεκτικοὶ οἱ ἐπιχειροῦντες νὰ γράψωσιν εἰς ξένην γῆν ξένων πράξεις καὶ εἰς οὓς.

Ὁ δὲ Γκούρας ἀντιφερόμενος καὶ ἀντενεργῶν εἰς τοὺς νεοκλεχθέντας Δημογέροντας, τοὺς ἠνάγκασε νὰ διαλυθῶσι· δὲν συνεισέφεραν ὀλίγον εἰς τὴν διάλυσιν καὶ οἱ ἐναντίοι αὐτῶν. Ἄν ὅμως οἱ Δημογέροντες οὗτοι ἦσαν ἐμπειρότεροι τῶν πραγμάτων, καὶ ὀλίγον πραγματευόμενοι τὰς περιστάσεις, δὲν ἦτον δύσκολον νὰ σχετισθῶσι μετ' αὐτοῦ ὡς οἱ προκάτοιχόν των, οἵτινες ἐγνώρισαν τὴν δυνατὴν θέσιν τοῦ Γκούρα καὶ τὴν περιστάσιν βοηθοῦσαν αὐτόν, καὶ ὅτι ὁ Ὀδυσσεύς δὲν ἐτολμοῦσεν, οὔτε ἐδύνατο νὰ βλάψῃ αὐτόν· δὲν ἤμπορῶ ὅμως νὰ σιωπήσω, ὅτι οἱ διαλυθέντες οὗτοι Δημογέροντες ἦσαν καὶ φιλοπάτριδες καὶ ζηλωταὶ τῆς Ἐλευθερίας. ταῦτοχρόνως δὲ διελύθη καὶ τὸ δικαστήριον, μετατιθεμένων τῶν Μελῶν αὐτοῦ εἰς ἄλλην ὑπηρεσίαν· ἦσαν δὲ οὗτοι Π. Ζαχαρίτζας καὶ Γεώργιος Ψύλλας· καὶ ὁ μὲν πρῶτος ἐστάλη ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐπαρχίας εἰς τὸ Βουλευτικὸν Σῶμα κατὰ τὸ Πολίτευμα, ὁ δὲ δεύτερος δὲ διωρίσθη ὡς σύμβουλος τοῦ Βουλευτοῦ, ἐνῷ ὁ Νόμος δὲν προσδιορίζει σύμβουλον Βουλευτοῦ.

Τί δέ τεχνάζεται ὁ δόλιος Ὀδυσσεύς, ἀφοῦ ἀνεχώρησεν ἀπ' Ἀθήνας, πορευόμενος εἰς Κάλαμον (α) Κώμην Ἀττικῆς; πηλίσσεται μίαν

Ἡ ὁ Δῆμος οὗτος ἀκαλεῖτο τὸ πάλαι Ψαφίς, καὶ ἐνέμεντο αὐτὸν οἱ Ὀρωπιοί. Σημαίνει δὲ ψάθαν· ἐκ τῆς λέξεως « ψαφίς » γίνεται ψαφαρὸν, ψαθαρὸν, ψαδαρὸν, καὶ ψαθυρὸν. Εἶνε καὶ συνώνυμος τῇ ῥιπῇ ἢ ῥίπι (ρίψ) σημαίνουσα καὶ τὴν ψάθαν καὶ τὸν κάλαμον. Τὸ δὲ ψαφαρὸν ἢ ψαθαρὸν σημαίνει τὸ εὐθλαστον, τὸ ἀσθενές, καὶ τὸ μὴ στερεόν, ὡς εἶνε ἡ ψάθα καὶ τὸ καλάμι. Ὡστε ἡ ψαφίς καὶ ὁ κάλαμος εἶνε συνώνυμα. Πότε δὲ ἤρξατο νὰ καλεῖται κάλαμος ἡ ἐρμηνευθεῖσα ψαφίς εἶνε μὲν ἄδηλον, ἀλλὰ κατὰ τοὺς κατωτέρους χρόνους τοῦ Μεσαιῶνος. Ἡ Κώμη ψαφίς ἔκειτο πρὸς τὴν θάλασσαν ἐν τέταρτον τῆς ὥρας ἀπέχουσα τῆς παραλίας, ὅπου τὴν σήμερον εἶνε καὶ δύο ἐκκλησίαι, καὶ καλεῖται ὁ τόπος ἡ Παναγία· ἀπέχει δὲ ὁ νῦν Κάλαμος ἡμίσειαν σχεδὸν ὥραν. Οἱ κάτοικοι τῶν δήμων Ἀττικῆς μεταπολίσθησαν οἱ πλείστοι ἐκ τῶν κατὰ καιροὺς περιστάσεων, καὶ μάλιστα οἱ κατὰ τὰς παραλίους πόλεις ἢ Κώμας κατοικοῦντες. Ἐχομεν παραδόσεις ἐκ τῶν παλαιότερων ἡμῶν, ὅτι καθ' οὗς χρόνους οἱ Ἀραβεῖς ἐπολέμουν τὸ βασιλεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅτε ἐπολιόρκουν τὴν Χαλκίδα διὰ θαλάσσης, τὰ πλοῖα αὐτῶν εἰσπλέοντα τὸν Εὐβοϊκὸν Κόλπον διήρπασαν καὶ ἐξηνδραπόδισαν τὰς παραλίους αὐτὰς πόλεις τῆς Ἀττικῆς, τὸν Μυρβινοῦντα, Προβάλινθον, Ῥαμνοῦντα, ψαφίδα καὶ λπ. Οἱ κάτοικοι τοῦ Μυρβινοῦντος οἱ διασωθέντες, μετῴκησαν ἔκτοτε εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας, ὅπου σήμερον κεῖται τὸ Μαρκόπουλον, μίαν ὥραν ἀπέχον τοῦ Μυρβινοῦντος. Καλεῖται δὲ νῦν Μυρνοῦντα, ὅπου φαίνονται τὰ ἑρείπια τῆς Κωμοπόλεως· ὁ δὲ Προβάλινθος μετωνομάσθη βάλανθος, καὶ τελευταῖον καλεῖται Βελανιδιὰ, ἔρημος καὶ ἀκατοίκητος ἤδη· ὡσαύτως καὶ ὁ Ῥαμνοῦς Ὀμβριόκαστρον ἐπικληθεῖς. Ἀπεσύρθησαν δὲ καὶ οἱ ψαφίδαι ὅπου σήμερον κεῖται ἡ Κωμόπολις τοῦ Καλάμου, ἀπέχουσα τοῦ μαντεῖου τοῦ Ἀμφιάρεω εἴκοσι λεπτά τῆς ὥρας, ὅπου νῦν μαυροδῆλεσι καλεῖται.

Ἡ ὁ ἀρχαιολόγος λογιώτατος, δετις τὰ περὶ τὸν Κάλαμον καὶ Ὀρωπὸν χωρὶα ἐκάλεσε Πειραῖαν εἰς τὸν σημερινὸν νέον σχηματισμὸν τῶν δῆμων Ἀττικῆς, ἡπατήθη ὡς πρὸς τὸ ὄνομα· διότι κἀνένας τῶν παλαιῶν δήμων Ἀττικῆς δὲν φέρει τὸ ὄνομα τοῦτο « Πειραῖα », οὔτε χωρίον τι. Ἰδοὺ πόθεν παρήγαγεν ὁ ἀρχαιολόγος καὶ σχηματιστὴς τῶν δῆμων τὸν νέον τοῦτον δῆμον. Ὁ Θουκυδίδης Συγγραφεὺς Β' κεφαλ. κγ' λέγει, ὅτι οἱ Πελοποννήσιοι φθάσαντες εἰς τὸν Ὀρωπὸν ἐκάκουν τὴν Πειραϊκὴν καλουμένην γῆν, ἣν οἱ Ἀθηναῖοι παρεχώρησαν εἰς τοὺς ὠρωπίους νὰ νέμονται ὑπηκόους ὄντας αὐτῶν. Ἐκ τούτου ὑπέλαβεν ὁ ἀρχαιολόγος ὅτι δῆθεν ἡ λέξις « Πειραϊκή » παράγεται ἐκ τῆς Πειραίας, οὕτω καλουμένου τοῦ τόπου· ὡς ἄνθρωπος ἡπατήθη. Ἡ λέ-

ἐπιστολὴν δεκαοκτὼ Πολικῶν ἐγκρίτων, ὑπογεγραμμένων κατὰ πλαστογραφίαν, ὅτι πέμπεται δῆθεν πρὸς αὐτὸν τοῦτον· ἔνθα προσκαλεῖ τὸν Γκούραν καὶ τῷ κοινοποιεῖ τὴν ἐπιστολὴν διαλαμβάνουσιν οὕτω. « Πρὸς τὸν γενναιότατον Στρατηγὸν Ὀδυσσεά, τὸν κοινὸν πατέρα καὶ εὐεργέτην μας· μετὰ Θεὸν εἰς ἄλλον δὲν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας, εἰ μὴ εἰς τὴν γενναιότητά σας. Ἀφοῦ ἀναχωρήσατε ἀπ' ἐδῶ, ὁ Γκούρας ἄρχισε πάλιν τὰ πρῶτα του· τοὺς Δημογέροντάς μας τοὺς κατατρέχει, τοὺς πολίτας τοὺς τυραννεῖ· ὅ,τι θέλει, κάμνει· κἀνένα δὲν ἀκούει· ἡμεῖς δὲν ἠμποροῦμεν πλέον νὰ τὸν ὑποφέρωμεν. Πολλὰ καλὰ μᾶς ἔκαμες ἕως τώρα. Σᾶς παρακαλοῦμεν θερμῶς νὰ κάμης καὶ τοῦτο. Τὸν Γκούραν νὰ τὸν σηκώσης ἀπὸ τὸ Φρούριον, καὶ νὰ ἔλθῃς ὁ ἴδιος νὰ καθήσῃς ἐδῶ, διὰ νὰ ἔχωμεν ἡσυχίαν, καὶ νὰ διορθωθοῦν τὰ πράγματα· σᾶς ἐξορκίζομεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Πατρίδος νὰ μὴ μᾶς ἀφήσῃς ὀρφανούς, καὶ παραπονεμένους. Μένομεν μὲ ὅλον τὸ σέβας ».

Πρὶν ὅμως γένῃ ἡ ἀνάγνωσις τοῦ γράμματος ὁμιλεῖ πρὸς τὸν Γκούραν οὕτω « Παιδί μου Γκούρα, πολλὰ ἔξοχα ἔδωκεν οἱ ἔχθροί μας νὰ μᾶς διαιρέσουν· ὅμως δὲν ἐκατόρθωσαν τίποτε· ἀπὸ τὸ παρὸν γράμμα θέλεις βεβαιωθῆς τοὺς κακοὺς σκοποὺς τῶν Ἀθηναίων· σοῦ εἶπα πολλὰ φοραὶς νὰ προσέχῃς αὐτοὺς, καὶ νὰ μὴ τοὺς πιστεύῃς, ὅτι εἶναι διαβολημένοι, καὶ πονηροί, καὶ πασχίζουν νὰ μᾶς διώξουν καὶ τοὺς δύο ἀπ' αὐτοῦ· ὅμως τὰ φρόνιμα παιδία δὲν τὰ γελοῦν· αὐτοὶ λαγὸς πιπὲρι ἔτριβε,

ἡ Πειραικὴ εἶνε διφυὴς, καὶ ἡ μὲν ἔχει ῥίζαν τὸν Πειραιᾶ, ἡ δὲ τὸ πείραρ, ὅπερ σημαίνει τὸ πέρας, τὸ τέλος πράγματος ἢ τόπου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ὠρωπὸς κεῖται ἐπὶ τῶν συνόρων Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας κατὰ τὸν εὐβοικὸν Κόλπον, τὰς παρὰ τὰ σύνορα γαίας, αἵτινες καὶ πέρατα καλοῦνται τῆς ἐπαρχίας, οἱ Ἀθηναῖοι ἐκάλεον πειραικὴν γῆν, ὡς εἰ ἔλεγον τελευταίαν γῆν. Ὡστε ἡ πρέπει νὰ ὀνομασθῇ δῆμος Πειραικῆς, καὶ οὐχὶ Πειραιάς, ἢ Περαιάς, ὡς ἄλλος λυγιώτατος ἐκ τῶν ἐν τοῖς πράγμασι ἀφῆρεσε τὸ Ἰ, νομίσας τὴν πρώτην συλλαβὴν ἐσφαλμένην, καὶ οὕτως ἐξακολουθεῖ νὰ γράφεται «Περαιά»· ἡ πρέπει νὰ προτιμηθῇ ὁ δῆμος ὠρωπὸς καὶ διὰ τὴν ἀρχαιοτάτην καὶ διὰ τὴν θέσιν του ὡς πρὸς τὰ ἄλλα χωρία τῆς Πειραικῆς· μάλιστα δὲ ὁ Πausanias αὐτὴν τὴν γῆν καλεῖ ὠρωπίαν.

κακὸ τοῦ κεφαλιοῦ του» διάβασε λοιπὸν καλὰ τὸ γράμμα τῶν φίλων, καὶ λάβε τὰ μέτρα σου διὰ νὰ φερθῇς εἰς αὐτοὺς, καθὼς τοὺς πρέπει· ἡ ἐδική μου συμβουλὴ εἶναι νὰ τοὺς ἐγάλης ὅλους αὐτοὺς ἀπὸ τὴν μέσσην, ἂν θέλῃς νὰ ἡσυχάσωμεν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς διαβόλους· καὶ ἂν δὲν τὸ κάμῃς τοῦτο, θὰ μετανοήσεις· διὰ τί ἡμποροῦν ὡς τὰ ὕστερα νὰ σὲ δολοφονήσουν· περισσότερα δὲν ἔχω νὰ σοῦ εἰπῶ, καὶ ἂν ἔχῃς νοῦν, φέρσου σὰν παληκάρη. Ἡ παροῦσα συμβουλὴ ὁμοιάζει μὲ τὸ ἀκόλουθον πρὸς τὸν Θ. Κολοκοτρώνην γράμμα τοῦ ἰδίου Ὀδυσσεύς· «ἀδελφε Γύφτο! ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ὅποιον ἤθελε νὰ φονεύσῃ τὸν ἔκαμνε συγγενή· λάβε καὶ σὺ μέτρα διὰ τοὺς ἀληθινούς Τούρκους τῆς Πατρίδος· διότι θέλουν ἀφανίσει τὴν Πατρίδα, καὶ μὴ καρτερεῖς νὰ σοῦ τὸ φανερώσω μὲ τὸ τζικουρίν, (ὄρα Φραντζῆ ἱστορ. Τόμ. 6'. σελ. 86.) Ἄς ἰδοῦνοίτο μὲντες νὰ δικαιώσωσι καὶ νὰ ὑπερασπίζωσιν τὸν Ὀδυσσεῖα· σφαγέα καὶ μακελλάρην ἤθελε τὸν Κολοκοτρώνην ὁ Ὀδυσσεύς· ποῖων; τῶν προκρίτων τῆς Πελοποννήσου. Πόση διαφορὰ μεταξὺ Κωλοκοτρώνη καὶ Ὀδυσσεύς! ὁ μὲν αἰμοβόρος καὶ μιαρὸς, ὁ δὲ ἀγνὸς αἱμάτων καὶ ἀληθὴς Πατριώτης.

Ὁ Γκούρας δὲ ἀφοῦ ἀνέγνωσε τὴν ἐπιστολὴν ἔμεινεν ἄπορος, μὴ δυνάμενος μῆτε νὰ πιστεύσῃ, μῆτε ν' ἀπιστῇ· καὶ ἐπιστρέφων εἰς τὴν Πόλιν τεταρχυμένος, ἐκμυστηρεῖται τὸ πρᾶγμα εἰς τινὰς τῶν ἐξ ἀπορρήτων τοῦ συγγενεῖς, αἵτινες γνωρίζοντες μᾶλλον τὴν δολιότητα καὶ τὰς μηχανουργίας τοῦ Ὀδυσσεύς, τὸν ἔκαμαν νὰ πιστεύτῃ ὅτι εἶνε πλαστογραφία, κίνημα δολερῶν σκοπῶν, ἀφορώντων τὸν ὄλεθρον τοῦ Γκούρα. Ὅθεν ὁ Γκούρας διὰ ν' ἀντιστρέψῃ τὰ καθ' αὐτοῦ μελετώμενα κατὰ τοῦ ἰδίου μελετῶντος, κοινοποιεῖ τὸ μυστικόν τοῦτο, ἀλλὰ πολὺ θραδέως, πρὸς τινὰς φίλους, καὶ ἐν ἑτερον ἐπινόημα τῆς διεστραμμένης ἐκείνης ψυχῆς, ὅπερ ἐν τοῖς περὶ τοῦ Γκούρα εἰρήσεται.

Ἔως οὗτοῦ ὅμως νὰ γνωρίσῃ ὁ Γκούρας τὴν ραδιουργίαν τοῦ πονηροῦ, ἐβασανίσθησαν ἀδίκως φρικώδη θάνατα ὀκτὼ Ἀθηναῖοι νεανίαι, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν Λάμπρος Κορομηλάς, Ἰωάννης Κανάρης, Σαράντης Βανάνας, καὶ Δ. Ρούτος, ὑπο-

πτευθέντες παρ' αὐτοῦ ὡς ὁπαδοὶ τῆς ἐναντίας Φατρίας ἐπι-
βουλευούσης αὐτόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Κατὰ τὸ 1824 ἔτος ὁ Ὁμέρ Πασσᾶς τῆς Εὐβοίας εἰς τὴν
ῶραν τοῦ θέρους ἐπιβαίνει εἰς τὴν Ἀττικὴν μὲ στρατὸν ἐξ
χιλιάδων ἐκλεκτὸν, τεσσάρων ἐκ Γενιτζάρων τῆς Κωνσταν-
τινουπόλεως, καὶ δύο ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Εὐβοίας· ὁ σκοπὸς
τοῦ ἐχθροῦ ἦτον νὰ λεηλατήσῃ καὶ διαρπάσῃ τὰ χωρία, καὶ
νὰ πολιορκήσῃ εἰ δυνατόν, τὴν Πόλιν.

Οἱ κότοικοι τῶν Ἀθηναίων μετὰ τοῦ Φρουράρχου προλαμ-
βάνουσι τὰ δυνατὰ καὶ σπουδαῖα μέτρα. Τὰ γυναικόπαιδα
καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας μετὰφέρουσιν εἰς Σαλαμίνα. Οἱ δὲ
ἱκανοὶ νὰ φέρωσιν ὅπλα μένουσι νὰ ὑπερασπίσωσι τὴν πα-
τρίδα. Καὶ πρὶν νὰ ἐπιβῇ ὁ ἐχθρὸς, γράφουσι πρὸς τὴν Ἱπερ-
τάτην Διοίκησιν περὶ τῆς παρούσης περιστάσεως, προτείνοντες
καὶ αἰτοῦντες τινά. Πρὸς πληροφориάν δέ τῶν μεταγε-
νεστέρων περὶ τῶν παρόντων πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος, κρίνω
ἄξιον νὰ συμπεριλάβω ἐνταῦθα τὴν παροῦσαν ἀναφορὰν τῶν
Ἀθηναίων, τῆς ὁποίας τὰ ἐνδιαλαμβανόμενα δὲν εἶνε ψευδῆ.

« Σεβαστὴ Διοίκησις ! αἶδου καὶ τέταρτος χρόνος,
καθ' ὃν ὁ ἐχθρὸς ἐκίνησε τὰς δυνάμεις τοῦ ἐναντίου τοῦ
ἔθνους τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἔθνους
ἐλπίομεν νὰ μένῃ θεωρῶν τῶν κινήματων τοῦ ἐχθροῦ, καὶ
οἱ περισπασμοὶ καὶ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου νὰ περιορίζωνται
πάλιν εἰς ὀλίγας ἐπαρχίας, αἱ ὁποῖαι ἔχουσι τὴν πρώτην θέ-
σιν εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τοῦ ἐχθροῦ, καὶ τὴν παντελεῖ ἀδυνα-
μίαν, εἰς τὴν ὁποίαν τὰς ἔφερον αὐτὸς ὁ ἐχθρὸς, τρεῖς χρό-
νους κατὰ σειρὰν καταπολεμῶν, καὶ ἐκστρατεύων εἰς τὰς
ἰδίους τοιαῦται εἶναι αἱ Ἐπαρχίαι τῆς Ἀνατολικῆς Στερεᾶς Ἑλ-
λάδος, καὶ τοιοῦτοτρόπως, μόναι δηλ. καὶ ἐπολέμησαν ἕως
τώρα ἀβόηθητοι, καὶ ἀντεστάθησαν γενναίως μὲ μεγαλωτά-
την φθορὰν ἐναντίον τοῦ Σουλτάνου. Δι' αὐτὰς ἕως τώρα ὁ ἐ-
θνικὸς οὗτος πόλεμος ἐστάθη μερικὸς, καὶ μερικώτερος διὰ

κάθε μίαν ἀπ' αὐτάς· ἐπεὶ δὲ ἀντὶ νὰ ἔχη ἡ Ἑλλάς ὅλην ἐν σῶμα στρατιωτικὸν ἔθνικόν, ἀνάλογον ν' ἀντιπαράτατται ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ, εἰς ὅποιον μέρος τῆς Ἐπικρατείας εἶναι ἀνοικτὸν τὸ θέατρον τοῦ πολέμου, ἐκ τούνηντις ἡ πᾶσα μία Ἐπαρχία, καὶ τοὶ πυρπολημένῃ, αἰχμαλωτισμένῃ καὶ κατεστραμμένῃ πρότερον, ἦτον ὅμως ὑπόχρεως νὰ ἀντέχῃ μόνη εἰς ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Σουλτάνου. Ἐκ τούτου αὐταὶ αἱ ἐπαρχίαι ἔμειναν πλέον χωρὶς κανένα πόρον χρηματικόν, ἔμειναν καὶ χωρὶς ὀπλοφόρους ἀνδρας· ἐπεὶ δὲ ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν ἀπέθανον, ἄλλοι δὲ διεσκορπίσθησαν ὡς ἀπόλιδες εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος, καὶ τώρα οὔτε μία Ἐπαρχία ἰδιαιτέρως, οὔτε ὅλαι ἐνωμέναι μαζὺ δὲν εἶνε εἰς κατάστασιν νὰ σχηματίσωσι πολλοστὸν στρατιωτικὸν Σῶμα πρὸς ὑπεράσπισιν ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ. Ἀλλ' ἄρά γε ἐτὶ θέλει τὰς ἐγκαταλείψῃ καὶ τοῦτον τὸν χερσὶν τὸ ἔθνος; Μὴ πρὸς θεοῦ Σεβαστῇ Διοίκησιν! τώρα οἱ Ἕλληνες ὅλοι φωνάζουν ἔθνος· φωνάζουν ἔθνικὴν Διοίκησιν. Ἡ Διοίκησις ἔλαβε τὴν ἀνήκουσαν δύναμιν καθ' ὅλην τὴν Ἐπικράτειαν, καὶ ἄρχισε νὰ δεικνύῃ πατρικὴν καὶ δραστήριον προστασίαν τῶν λαῶν τῆς. Δύναται λοιπὸν νὰ ὑποφέρῃ τὰ γνήσια τέκνα τῆς τοῦ Ἀνατολικοελλαδίτας νὰ τοὺς σπαράττῃ ὁ ἐχθρὸς μόνους καὶ ἀβοηθήτους, καὶ νὰ ἐξαλοθρεύῃ αὐτάς τὰς ὥρας τῆς Ἐπαρχίας τῆς Ἐπικρατείας τῆς; Ἡ Πελοπόννησος δὲν θέλει ἄρά γε τελευταίον ἐξυπνήσῃ ἀπὸ τὸν λήθαργον τῆς ἀδιαφορίας τῆς εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν ἄλλων μερῶν τῆς Ἑλλάδος; δὲν θέλει λάβῃ ποτὲ τύψιν συνειδήσεως δι' ὅσον αἶμα ἀθῶον Χριστιανικὸν χύνεται, καὶ ὅτι ὀπισθοδρομοῦν τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος ἐξ αὐτῆς τῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀκινήσιας τῆς; ἡμεῖς ἔχομεν τὰς ἐλπίδας καὶ τὸ θάρρος μας εἰς τὴν πρόνοιαν τῆς Σεβαστῆς Διοικήσεως, ὅτι θέλει ὀργανίσει Σῶμα στρατιωτικὸν ἔθνικόν, καὶ θέλει τὸ βάλῃ εἰς κίνησιν ἐν καιρῷ ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ, ὅπου ἡ χρεὶα τὸ καλέσει· οἱ Ἀθηναῖοι αὐθόρμητοι κατ' αὐτάς συνήλθον, καὶ ὠρλίσθησαν ὅσοι εἶναι ἱκανοὶ νὰ ὀπλοφορήσωσι διὰ νὰ φυλάξωσι τὸ τεῖχος τῆς πόλεως των, καὶ τὸ Φρούριον ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ γενναίου Στρατηγοῦ Γκούρα, ἵαν ὁ ἐχθρὸς

προχωρήσῃ ἔως ἐδῶ. Εὐρέθησαν ὅμως ὀλίγοι διὰ τὴν φυλαξίν τοῦ ἐκτεταμένου Τείχους· καὶ τὸ δεινότερον πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἄοπλοι. Ἡ Πατρίς μας καθυποβάλλει ὑπὸ τὸ ὄμμα τῆς Σ. Διοικήσεως αὐτὴν τὴν ἀνάγκην τῆς καὶ παρακαλεῖ δι' ἡμῶν νὰ προβλεφθῶσιν ἀπὸ τὴν Ἱπερτάτην Διοίκησιν, καὶ νὰ σταλῶσι πεντακόσια τουφέκια διὰ νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτὰ οἱ πρόθυμοι ἄοπλοι στρατιῶται τῆς πατρίδος πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦτου τοῦ προπυργίου τῆς Ἑλλάδος. Τὰ τουφέκια αὐτὰ θέλουν μένῃ πάντοτε δημόσια ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ διάταξιν τῆς Διοικήσεως· ἡμεῖς δὲ ἀπεκδεχόμενοι καὶ ταύτην τὴν μερικὴν εἰς τὴν πατρίδα μας βοήθειαν, ὡς τὴν γενικωτέραν δι' ὅλην τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα.

Ἱποσημειούμεθα μὲ ὅλον τὸ σέβας.

Τῇ 27 Ἀπριλίου 1824.

(Τ. Σ.) Οἱ Δημογέροντες.

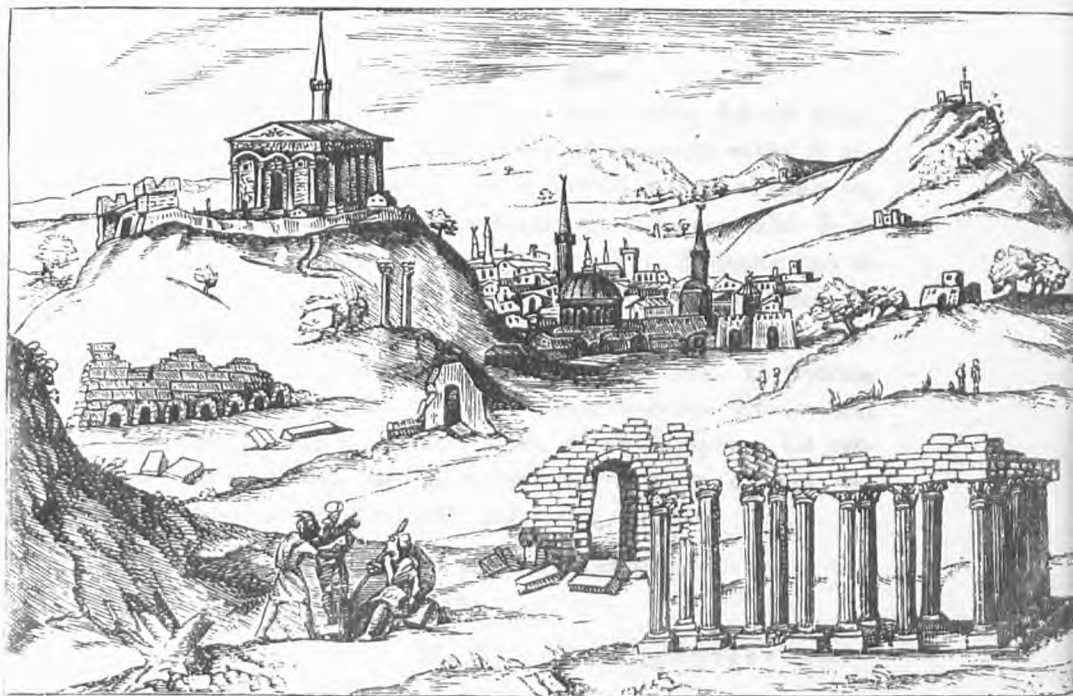
Σημειούσθω, ὅτι ἡ Διοίκησις τὰ μὲν τουφέκια καὶ τινὰ πολεμοφόδια ἐφρόντισε καὶ μᾶς ἐστείλεν, ἔτιρον δὲ οὐδὲν ἐδυνήθη νὰ πράξῃ.

Ὁ δὲ Γκούρας ἄμα ὁ ἑχθρὸς ἐπάτησε τὴν Ἀττικὴν, διὰ νὰ μὴ τὸν ἀφήσῃ νὰ λάβῃ θάρρος, παραλαμβάνων τριακοσίους ἄνδρας, ἔρχεται εἰς Μαραθῶνα.

Ὁ ἑχθρὸς ἀκούων τὸν Γκούραν ἐνταῦθα, κινεῖται ἐναντίον του, ἔχων πεποίθησιν, ὅτι ἡ θέλει τὸν πιάσῃ αἰχμάλωτον, ἢ θέλει τὸν διώξῃ, ἀφοῦ τοῦ φθείρῃ τὴν μικρὰν δύναμιν.

Ὁ Γκούρας βλέπων τὸ κίνημα τοῦ ἑχθροῦ, κρίνει καλὸν νὰ τὸν ὑπομείνῃ καὶ νὰ τὸν πολεμήσῃ εἰς χαράκωμα· ἡ ἀπόφασίς του ὅμως ἦτον, ἢ νὰ δοξασθῇ εἰς τὸν ἐνδοξον τοῦτον τόπον τοῦ Μαραθῶνος, ἢ νὰ ἀποθάνῃ καὶ νὰ ταφῇ ἐκεῖ· ἀνεμνήσθη γὰρ τὸν Μιλτιάδην τὴν ὥραν ἐκείνην, καὶ ἐκ φιλοτιμίας ὤρμησε νὰ τὸν μιμηθῇ. Διὸ κάμνει πρῶτον τὴν διαθήκην του (αὕτῃ εὐρέθη καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του, ἥτις τῇ προσάπτει τιμὴν), καὶ ἐκλείξας τὴν θέσιν, ὄχυροῦται, περιμένων τὸν ἑχθρόν.

Ὁ Ὁμὲρ Πασσᾶς πλησιάζει καὶ προσπαθεῖ πρῶτον νὰ κρημνίσῃ τὸ χαράκωμα διὰ κανονίων, καὶ ἀφοῦ ἐπυροβόλησε 44 φο-

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΤΟΥ 1672
Σχεδιάσμα τοῦ Ἰησοῦτου μοναχοῦ
Ἰακώβου Babin

ATHÈNES EN L'AN 1672
Dessin de Jacob Babin, moine
Jésuite

Πρέπει νὰ ἀναγνώσῃ τις τὰς διαφημιστικὰς περιγραφὰς τῶν κατορθωμάτων των, καὶ νὰ καμαρώσῃ ἔπειτα τὰ ἐρείπια τοῦ Παρθενῶνος. Θὰ νομίσῃ, ὅτι ἀκούει ἀκόμη τὰς πολυγλώσσους ἐπευφημίας τοῦ στρατοῦ τῆς πολιορκίας, διὰ τὴν σκοπευτικὴν ἐπιτυχίαν τῆς μπόμπας τῆς 16 Σεπτεμβρίου τοῦ 1687. Καὶ ἦτο ἡμέρα Παρασκευὴ· (Δ. Καμπούρογλου, Παλαιὰ Ἀθῆναι)

ραῖς, μὲ ἀλλαλαγμὸν ὁρμῶσιν οἱ ὑπερήφανοι Γενητζάροι κατὰ τοῦ χαρακώματος· ἡ Ἑλληνικὴ ὁμῶς φωτιὰ τοὺς καίει καὶ τοὺς ῥίπτει κατὰ γῆς· αὐξάνεται ἡ ὀργή, καὶ ἐκ δευτέρου σφοδρότερον ῥίπτονται κατὰ τοῦ χαρακώματος. Οἱ Ἕλληνες ἀνάπτουσιν ἀπὸ θυμὸν, καὶ μὲ τὸ πῦρ ἀδιάκοπον ἀπωθοῦσι πάλιν αὐτούς. Ὁ Πασσᾶς, διὰ νὰ μὴ μείνῃ κατησχυμένος, ἐνθαρρύνει τὸν στρατὸν του, ἐνθυμίζων τοὺς Γενητζάρους τὰ πατρῷα ἀνδραγαθήματα, μεγαλύνων αὐτοὺς, καὶ ὑποσχόμενος πλουσιώτατα τὰ βραβεῖα τῆς νίκης. Ὁ δὲ Γκούρας ἐνθυμίζων πρὸς τοὺς Ἕλληνας τὴν ἐνδοξὸν προπατορικὴν νίκην τοῦ Μαραθῶνος, τοὺς ἔκαμε νὰ αἰσθάνωνται ὅτι μάχονται οἱ ἴδιοι ἐκεῖνοι παλαιοὶ Ἀθηναῖοι· καὶ ἰδοὺ οἱ ἐχθροὶ μὲ τελευταίαν ἀπόφασιν, ἡ νὰ κυριεύσωσι τὸ χαρακῶμα, ἡ νὰ μὴν ὀπισθοδρομήσῃ κἀνένας, πανστρατιᾷ ἐπιπίπτουσι τὸ ἀλλὰ ἀλλὰ μεγαλοφωνοῦντες οἱ Βάρβαροι· ὁ δὲ γενναῖος Γκούρας, ἀφοῦ ἀναψὲ τὰς καρδίας τῶν περὶ αὐτὸν ἀπὸ μίαν φλόγα φιλοτιμίας, πρῶτος πηδᾷ (α) ἔξω τοῦ χαρακώματος, καὶ μετ' αὐτοῦ οἱ λοιποὶ τριακόσιοι, καὶ γίνεται τὸ πρᾶγμα ἀντίστροφον· οἱ ἐχθροὶ δίδουν τὰ νῶτα, καὶ βλέπεις πρᾶγμα παράδοξον, οἱ τριακόσιοι νὰ φυγαδεύωσιν ἕξ χιλιάδας στρατὸν ἐκλεκτὸν, εἰς τρόπον ὥστε διεσκορπίσθησαν, διωκόμενοι τῇδε κἀκεῖσε· ἠῤῥησε δὲ τὴν φυγὴν καὶ τὸν τρόπον τῶν Τούρκων καὶ ἡ ἐμφάνισις τοῦ Στρατηγεῦ Διονυσίου Εὐμορφοπούλου, ὅστις κατὰ τὸ δειλινὸν ἐπρόφθασε βοήθεια τῶν ἡμετέρων. Ἡ μάχη ἄρχισεν ἀπὸ πρωΐας μέχρι δειλινοῦ. Ἐπεσον δὲ Τούρκοι εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης 260. Μεταξὺ τούτων εἶναι καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Γενητζάρων Ἰμπραήμ Πασσᾶς, καὶ ὁ Ἀνεψιὸς τοῦ Ὁμέρ Πασσᾶ Ἀτμίμπης, καὶ ἄλλοι ἀξιωματικοί. Ἐσώθησαν πληγωμένοι καὶ ἡμιθνήσκοντες περὶ τοὺς 610. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπλήσθησαν πλουσιώτατον λαφύρων· καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπληρώθησαν τρεῖς, καὶ ἀπέθανεν εἰς· ἐγένετο δὲ ἡ μάχη τῇ ἑκτῇ Ἰουλίου 1824.

Ὁ Ὁμέρ Πασσᾶς, συνάξας τοὺς διασκορπισμένους Γενητζάρους

(α) Ἐγένετο δὲ τοῦτο, ὅτε εἶδε τὴν ἐπιφανεῖσαν βοήθειαν, ἣτις ἐπεφθόσε μὲν τοὺς ἐναντίους, ἐνθαρρύνει δὲ τοὺς ἡμετέρους.

ρους του, στρατοπεδεύει εἰς Καπαδρίτι (α) χωρίον Ἀττικῆς.

Ὁ Γκούρας κοινοποιεῖ τὴν νίκην εἰς τὴν Πόλιν, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Ὑπερτάτην Διοίκησιν, ἥτις εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀναφορᾶς του ἐπιστέλλει τὰ ἀκόλουθα.

Περ. Β.
Ἀρ. 2709

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΤΟ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΝ ΣΩΜΑ

Πρὸς τὸν Γερραιότατον Ἰωάννην Γκούρα.

Ἡ Διοίκησις μὲ εὐχαρίστησιν τῆς ἀνέγνωσε τὴν ἀπὸ τὰς 7 τοῦ παρόντος ἀναφορὰν σου, καὶ μὲ χαρὰν τις εἶδε τὰς λαμπρὰς νίκας, τὰς ὁποίας μετὰ τῶν λοιπῶν Ἀρχηγῶν ἔκαμες εἰς τὸ πεδῖον τοῦ Μαραθῶνος· αἱ πράξεις σου πάντοτε ἐστάθησαν σύμφωνοι μὲ τὰ συμφέροντα τοῦ ἔθνους· καὶ ἡ Διοίκησις ἀποῦ ἔμαθεν ὅτι ἐπλησίασαν οἱ ἐχθροὶ, καὶ σχεδὸν ἐπολιόρκησαν τὰς Ἀθήνας, εὐλόγως εἶχε καλὰς ἐλπίδας εἰς τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἀνδρίαν σου, καὶ εἶχε δίκαιον νὰ ἐλπίζῃ ἀπὸ μέρους σου καὶ εἰς τὸ ἐξῆς κάθε πατριωτισμὸν καὶ ζῆλον, καὶ προθυμίαν· καὶ ἐνῷ σὲ συμβουλεύει καὶ σὲ προτρέπει νὰ μείνης πάντοτε ἀγρυπνος εἰς τὰ κινήματα τοῦ ἐχθροῦ καὶ προσηκτικὸς, εἰς τὸ νὰ φυλάττωνται καλῶς αἱ ἀναγκαῖαι θέσεις, σὲ εἴχεται παντοτινὰ καὶ λαμπρὰ κατὰ τῶν ἐχθρῶν Τρόπαια. Ἐνθυμοῦ Στρατηγέ, ὅτι ἡ Ἱστορία ὕστερα ἀπὸ αἰῶνας φυλάττει εἰσέτι τὴν μνήμην ὑπόγειον τῶν εἰς Μαραθῶνα ἀριστευσάντων προγόνων μας. Ἐξέυρε λοιπὸν ὅτι ἡ ἀπεσσωπόληπτος αὕτη Ἱστορία δὲν θέλει βέβαια παραδώσῃ εἰς τὴν σιωπὴν τὴν εἰς τὸ αὐτὸ πεδῖον λαμ-

(α). Τὸ ὄνομα Καπαδρίτιον εἶνε τῆς ἐποχῆς τῆς παραφθορᾶς τῆς γλώττης· ἐκλήθη οὕτως κατὰ παραφθορὰν ὡς ὑπὸ τὰς Δειράδας κείμενον. ἦν γὰρ ὁ ἄνθρωπος Δειράδων, ὃν ὁ χειμάρρος καλεῖται νῦν φασιδερε. Τὸ Καπαδρίτιον ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι Ὑβρα ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του· διότι Ὑβρα λέγεται τὸ κοινοειδὲς σχῆμα τῆς γῆς, ὅπερ ἡμεῖς Γούβαν καλοῦμεν, διατηροῦντες τὸν ἀρχαῖσμὸν διὰ τοῦ διγάρμματος· Ὑβρα, οὕβρα, Γούβρα. Οἱ δῆμοι τῆς Ἀττικῆς ἐκλήθησαν οἱ μὲν ἐκ τῆς θέσεως, οἷον Δειράδες, Ὑβρα, Κολλη, Κρωπία κτλ., οἱ δὲ ἐκ τῆς ὕλης, οἷον μυρβῖνοὺς Ῥαμνοῦς, Μαραθῶν κτλ. οἱ δὲ ἐκ περιστάσεων, ἐξ Ἑρώων, ἢ θεῶν, καὶ ζώων ἢ ἰχθύων.

πράν νίκην σου. Οἱ καλοὶ καὶ γενναῖοι πατριῶται (α) οἱ ὅποιοι ἐδόξασαν κατὰ μέρος τὴν πατρίδα εἰς αὐτὸ τὸ ἐνδοξον στάδιον, ἐπειδὴ κρίνει εὐλογον ἡ Διοίκησις νὰ τιμηθῶσι, θέλει προεβασθῶσιν εἰς ἀνάλογον βαθμὸν, καὶ μὲ δεύτερον σᾶς ἐμπερικλείονται τὰ διπλώματά των· εἴθε ὅμοιαι περιστάσεις νὰ δώσωσιν ἀφορμὰς εἰς τὴν Διοίκησιν, νὰ τιμᾷ τοὺς καλοὺς Πατριώτας, τοὺς ὁποίους ἡ πατρίς ἀφ' ἑτέρου κατατάττει εἰς τὴν σειρὰν τῶν εὐεργετῶν της.

Ναύπλιον τῇ 12 'Ιουλίου 1824.

(‘Ἐπονται αἱ ὑπογραφαί.)

Πρὶν ὅμως μάθῃ ἡ Διοίκησις τὴν νίκην αὐτὴν εἶχε τῷ στέλλῃ δίπλωμα τῆς Φρουραρχίας γεγραμμένον τῇ 24 'Ιουνίου 1824. Διότι ἔω; τώρα ἦτον γνωρισμένος μόνον ἀπ' Ἀθηναίους. Διὰ νὰ ἔχωσιν οἱ μεταγενέστεροι ἰδέαν καὶ γνῶσιν τῆς παρούσης καταστάσεως καὶ διοικήσεως τῶν πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος, παρενείρω ἐνταῦθα δύο γράμματα τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες διὰ τοῦ ἐνὸς μὲν διορίζουσι Φρούραρχον τὸν Γκούραν, διὰ τοῦ ἑτέρου δὲ κοινοποιοῦσι πρὸς τὸν Διοικητὴν τὸν διορισμὸν, αἰτοῦντες ἐν ταύτῃ τὴν ἐπικύρωσιν αὐτῆς.

Δίπλωμα.

« Οἱ κάτοικοι τῆς Πόλεως Ἀθηνῶν συνελθόντες σήμερον καὶ σκεφθέντες περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς Ἐπαρχίας, καὶ περὶ συντηρήσεως τῆς εὐταξίας καὶ ἡσυχίας αὐτῆς, ἐσυμφωνήσαμεν καὶ ἀπεφασίσασμεν.

Α' Ὁ Στρ. Ἰω. Γκούρας γνωρισμένος ἄξιος τῆς ὑπολήψεώς μας, ὀνομάζεται καὶ δευτέραν φορὰν παρ' ἡμῶν Φρούραρχος τῶν Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἀττικῆς διὰ τὸν παρόντα χρόνον.

Β' Ὁ εἰρημένος Στρ. καὶ Φρούραρχος χρεωστεῖ νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν εὐταξίαν, ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν τῆς Ἐπαρχίας.

Γ' Ἡ Κοινότης χρεωστεῖ νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς συνάξεως τῶν ἐθνικῶν εἰσοδημάτων, χορηγοῦσα τὰς ἀναγκαίας ζωοτροφίας καὶ μισθοὺς τῇ Φρουρᾷ.

(α) Μεταξὺ τῶν ἀριστευσάντων εἶναι καὶ ὁ Ἰω. Ροδῆς.

6*

Δ'. Ἡ Κοινότης ὑπόσχεται νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς τὴν Ὑπερ. Διοίκησιν τὴν ἀπόφασιν τῶν Ἀθηναίων περὶ τῆς Φρουραρχίας τοῦ Στρ. Γκούρας, καὶ νὰ ζητήτῃ τὴν ἐπικυρώσιν τῆς Διοικήσεως.

Τῇ 17 Μαΐου 1824.

(Ἔπονται αἱ ὑπογραφαί.)

Πόσον ἀξιοπερίεργον εἶναι τὸ παρὸν γράμμα διὰ τὸν τρόπον τῆς ἐξηγήσεως, ὅτι διὰ τὴν ἀνάγκην ἀνεγνώρισαν Φρούραρχον τὸν Γκούραν.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ὙΠΕΡΤΑΤΗΝ ΔΙΟΙΚΗΣΙΝ

« Ἐπειδὴ δὲ ἔφθασε καὶ τέταρτος χρόνος, καθ' ὃν ἡ Ἀττικὴ ἐκτίθεται εἰς τὴν ὁρμὴν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἀναγκασμένοι διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι νὰ ἀπαντήσωσι τὴν ἐχθρικὴν ἐπιδρομὴν καὶ φυλάξωσι τὴν ἐσωτερικὴν ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειαν, ἀνεγνώρισαν Φρούραρχον διὰ τὸ τρέχον ἔτος τὸν Στρ. Ἰω. Γκούραν. Κοινοποιοῦντες δὲ τοῦτο πρὸς τὴν Σ. ἡμῶν Διοίκησιν, ἐξαιτούμεθα τὴν συγκατάθεσίν της εἰς τὸ νὰ ἐπικυρώσῃ τὸν διορισμὸν τοῦ Φρουράρχου. Τῇ 18 Μαΐου 1824. »

Μετὰ ταῦτα ὁ Γκούρας, ἅμα ἔμαθε τὴν στρατοπέδευσιν τοῦ ἐχθροῦ εἰς Καπαδρίτι, κοινοποιεῖ γνῶμην εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι συμφέρει ν' ἀποκλείσωσιν ἐκεῖ τοὺς ἐχθρούς. Ἀκούσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτὴν τὴν γνῶμην, μετὰ προθυμίας καὶ σπουδῆς αὐθημερὸν συνέρχονται ἐπέκεινα τῶν δύο χιλιάδων, καὶ καταλαμβάνουσι τὸ Κατζημίδι θέσιν τινὰ ἀρμοδίαν ἀπέναντι τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου, ὅπου συνέλαβον εἴκοσι Καμήλους καὶ ἄλλα θρέμματα τῶν ἐχθρῶν.

Οἱ Τοῦρκοι βλέποντες ἑαυτοὺς περικλειομένους, ἐκυριεύθησαν ἀπὸ φόβον μέγαν, καὶ ἐνῶ τὴν ἀκόλουθον νύκτα ἔμελλον οἱ ἡμέτεροι νὰ ἐπιπέσωσι κατ' αὐτῶν, κακῇ τύχῃ εἰς τὴν τετάρτην ὥραν τῆς νυκτὸς λαμβάνει ὁ Στρατηγὸς Γκούρας ἐπιστολὴν ἀπὸ Μέργαρα, διαλαμβάνουσαν ὅτι ἀπὸ Λαμίας κατέβησαν ἄλλαι ὀκτὼ χιλιάδες Τοῦρκοι, διευθυνόμενοι εἰς Ἀθήνας. Ὁ Γκούρας, ἂν δὲν ἐπίστευε τόσῳ εὐκόλῳ τοῦτο τὸ γράμμα, ἤθελε λάβῃ ἐνταῦτα νίκην μᾶλλον λαμπροτέραν παρ' ἐκείνην τοῦ Μαραθῶ-

νος. Ὄθεν πιστεύσας τὰ γραφόμενα, ἀφίνει τὴν αὐτὴν νύκτα τὴν θέσιν ἔρημον, καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὴν Πόλιν.

Οἱ ἐχθροὶ νομίσαντες παράδοξον τὴν φυγὴν, δὲν ἐπίστευον ὡς ἀληθῆ, ἕως ὅτου ἐβεβαιώθησαν.

Ὁ Γκούρας ἀπατήθη, καὶ διὰ τοῦτο ἐλυπήθη τὰ μέγιστα. Οἱ δὲ ἐχθροὶ εὐρόντες εὐκαιρίαν, καταλαμβάνουσι θέσεις τινὰς ὀχυράς, καὶ τὸ ἱππικὸν ἀριθμούμενον περὶ τοὺς 600 ἵππεῖς, ἔρχεται ἔξω περὶ τὰ τεῖχη ἧς Πόλεως. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐκπηδοῦν ἀπὸ τὰ τεῖχη καὶ προκαλοῦν εἰς μάχην τὸ ἱππικόν· ἡ μάχη ἄρχεται ἀπὸ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, καὶ διαρκεῖ μέχρι δείλης. Οἱ Ἀθηναῖοι μάχονται ὅλοι πεζοί, καὶ οἱ Τοῦρκοι ἑφιπποὶ καὶ πρῶτον κτυπῶνται ὑπὸ τὸν Ἄγχεσμον· καὶ τὰ περίξ· βουνά, καλεῖται περὶ τὸ Λύκειον καὶ τὸ Μοναστήριον τῶν Ἀσωμάτων, ἐνθα οἱ ἐχθροὶ ἔκαμν πολλὰς ἐφορμήσεις κατὰ τῶν ἡμετέρων, μὴ δυνάμενοι εἰς οὐδεμίαν νὰ τοὺς τρέψωσιν εἰς φυγὴν. Συγχρόνως καὶ τὸ Φρούριον ἐκανονοβόλει ὅσον ἔφθανε· καὶ οὕτω πρὸς τὸ ἐσπέρας ἀναχωρεῖ τὸ ἱππικὸν μηδὲν ἐργασάμενον.

Ἀφοῦ δὲ ἐδοκίμασε τὸ ἱππικὸν τοῦτο τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἡμέρας τὴν αὐτὴν τύχην, καὶ ἐγνώρισεν ὅτι δὲν δύναται νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὸ κίνημά του, δὲν ἔκρινε νὰ ἐπανέλθῃ αὐθις περὶ τὰ τεῖχη.

Εἰς τὰς μάχας ταύτας ἤριστευσαν οἱ ἀδελφοὶ Λέκκα, Δημήτριος καὶ Γεωργάκης, Νεροῦτζος Βενιζέλος, καὶ ἄλλοι, μάλιστα δὲ ὁ Ἰωάννης Νικολάου Ἐλευσίνιος, ὅστις τρίς διηλθεν ἑφιππος μόνος τὸ πολυἀριθμον ἱππικόν, θανατώσας τρεῖς ἐξ αὐτῶν, διαμείνας ἀβλαβῆς παραδόξως ἀπὸ τὰ ἐχθρικά βόλια. Ὅχι ὀλίγην καὶ ὁ Στρ. Γκούρας ἔδειξε γενναϊότητα. Ἐπεσον δὲ ἐκ τῶν ἐχθρῶν 60, καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων ἕνας. Κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν συλληφθεὶς εἰς τοὺς μύλους ὁ Θεοδόσιος Λελοῦδας, ἐθανατώθη, ἀπεσταλμένος διὰ τὰ ἄλεια τοῦ δήμου.

Εἴτα οἱ Ἀθηναῖοι συνελθόντες σκέπτονται μετὰ τοῦ Γκούρα περὶ τοῦ πρακτείου, νοήσαντες καὶ τὴν ἀπάτην τοῦ ἀπὸ Μεγάρων γράμματος, καὶ ἀποφασίζουσιν νὰ ἐπέλθωσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν εἰς Καπαδρίτην. Ὁ Ὅμιρ Πασσᾶς πληροφορηθεὶς τὸν σκοπὸν τῶν ἡμετέρων ἀπὸ τινος χωρικὸν συλληφθέντα εἰς τὰ χωρία,

μετακομίζεται μεθ' ὅλου τοῦ στρατοπέδου εἰς Κάλαμον Κώμην Ἀττικῆς, καὶ ἐντεῦθεν μεταδιβάζει ὅλους τοὺς ἀρρώστους, πληγωμένους, καὶ εἴτι ἄλλο περιττόν, εἰς Εὐβοίαν.

Οἱ Ἕλληνες ἅμα ἔλαθον, ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἐπέρασεν εἰς Κάλαμον, χωρὶς νὰ χάσουν καὶρὸν, τὸν προφθάνουν ἐκεῖ, καὶ εὐθὺς μὲ τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον φέρονται πρὸς αὐτόν, καὶ τοὺς μὲν πεζοὺς τρέπουσιν εἰς φυγὴν, φονεύοντες αὐτούς· ἀλλ' ἰδοὺ προφθάνει τὸ ἱππικὸν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ βάλλει εἰς ἀταξίαν τοὺς ἡμετέρους. Ὁ Γκούρας ἐδῶ κινδυνεύει, ὅτι μένει μόνος, καὶ μόνος· ἔφιππος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἱππικοῦ. Οἱ σωματοφύλακές του, οἵτινες ἦσαν πάντοτε ἀπὸ τὴν ἐν Ἀκροπόλει Φρουρὰν τὸν ἐγκαταλείπουν, κλίναντες εἰς ἀταξίαν· ἀλλ' ἀγαθὴ τύχη δεκαοκτῶ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν Σ. Ζαχαρίτζαν βλέποντες τὸν Γκούραν εἰς κίνδυνον, προλαμβάνουσι τόπον ὑπὸ κλαδὸν καὶ τουφεκίζουσι τοὺς ἐχθρούς· ὁ Γκούρας ἐνθαρρύνεται, τὸ ἱππικὸν ταραχθέν εἰς τοῦτο τὸ πῦρ, φοβούμενον ποσότητα ἐναντίων, ἀφίνει νὰ σωθῇ ὁ Γκούρας· καὶ διαφεύγον τοὺς δεκαοκτῶ, ἀπαντᾷται ἀπὸ εἰκοσιπέντε Κρητῶν, ἀποστελεμένων κατ' αὐτὰς παρὰ τῆς Διοικήσεως, ὑπὸ τὸν Χαρμούλην. Οἱ Κρητῆτες ἀναδειχθέντες ἀνδρεῖοι, κάμνουσι τὸ ἱππικὸν νὰ ζητῇ δρόμον.

Τοιοῦτον τέλος ἔλαβεν ἡ συμπλοκὴ αὕτη· ἀν ὅμως ὁ Στρατηγὸς ἐπρολάμβανε μέτρα, ἤθελε νικήσῃ τοὺς ἐχθροὺς κατὰ κράτος διὰ τὸν φόβον ὃν ἔλαβον. Ἀπέθανον ἐκ τῶν ἡμετέρων δώδεκα· τῶν ἐχθρῶν δὲ ἐλαφυραγωγήθησαν πτώματα εἰκοσιτρία. Οἱ Τοῦρκοι περῶσιν εἰς Εὐβοίαν, καὶ οἱ Ἕλληνες ἐπιστρέφουσιν εἰς τὰ ἴδια περὶ τὰ μέσα τοῦ Αὐγούστου. Ἡ στρατοπέδευσις τοῦ ἐχθροῦ διήρκησεν ἡμέρας τεσσαράκοντα· ἔχασεν ἀνθρώπους ἀπὸ πόλεμον καὶ ἀρρώστειαν 1200, κατὰ τὰς ὁποίας ἐλάβομεν ἀκριβεῖς πληροφορίες· Ἕλληνες αἰχμαλωτισμένοι καὶ φονευμένοι ὅλοι τριάκοντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Καὶ πρὶν νὰ εἰσέλῃ ὁ ἐχθρὸς εἰς τὴν Ἀττικὴν τὸ 1824 ἔτος, καὶ μετὰ τὴν φυγὴν αὐτοῦ, οἱ φιλόκλοι Ἀθηναῖοι ἐνα-

σχολοῦνται περὶ τὰ σπουδαιολογικά καὶ φιλολογικά. Ἀνεγείρουσι ἐκ νέου τὴν περιβλεπτον Φιλόμουσον Ἑταιρείαν (α). Κατασταίνουνσι Σχολεῖα τῆς νέας παιδαγωγίας, τῆς Ἀλληλοδιδασκτικῆς, τῆς Ἑλληνικῆς, τῶν Εὐρωπαϊκῶν Γλωσσῶν, καὶ τὸν Παρθενῶνα, ἐν ᾧ ἐδιδάσκοντο τὰ κοράσια τὴν Ἀλληλοδιδασκτικὴν, καὶ τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς γλώσσης. Ὁ Γκούρας ἐκλέγεται μέλος τῆς Φιλομούσου Ἑταιρείας, καὶ καθ' ἡμέραν ἐπισκέπτεται τὰ Σχολεῖα μετὰ τῶν ἄλλων Μελῶν. Οὗτος δὲν εἶναι πλέον ὁ πρῶτος ἐκεῖνος ἄνθρωπος, ἀλλ' ἔτρεχε βαθμηδόν, ὡς προείπομεν, τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω μεταβολήν.

Συγχρόνως ἄρχεται καὶ ἡ ἑβδομημερὶς τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ Συντάκτην τὸν Γεώργιον Ψύλλαν. Ἡ τυπογραφία δὲ ἦν δῶρον τοῦ Ἀγγλοῦ Συνταγματάρχου Σταγγῶπ ἐπ' ὀνόματι τῆς ἐν Δοῦνῳ Ἑταιρείας Ἑλληνικῆς, συνωδευμένον μὲ τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν.

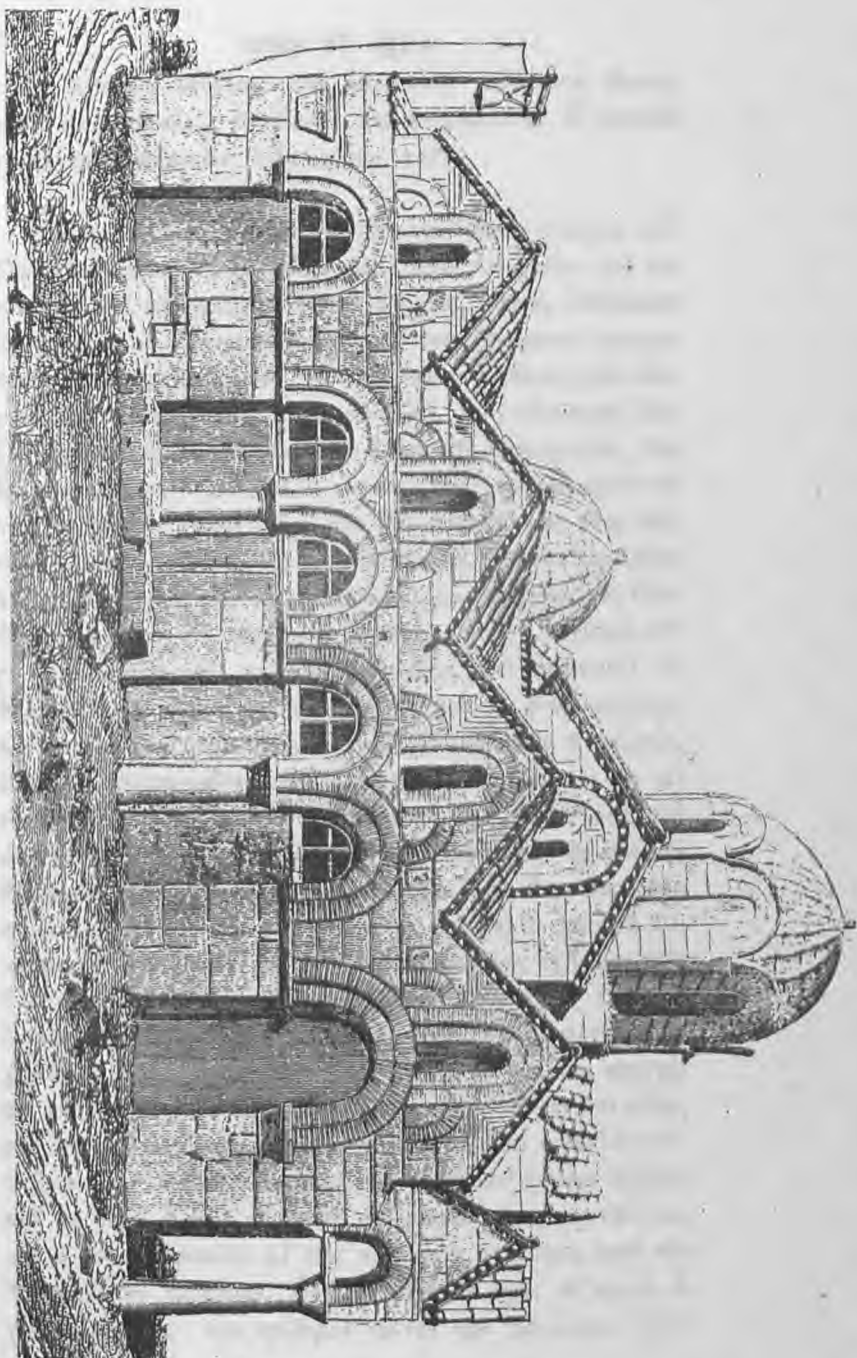
» Ἐν Ἀθῆναις, τῇ 20 Ἀπριλίου 1824.

Ἀθηναῖοι!

Σὰς ὀνομάζω Ἀθηναίους, ἐπεὶ εἶσθε οἱ ἄξιοι ἀπόγονοι ἐκείνου τοῦ παλαιοῦ, σοφοῦ, ἀνδρείου, καὶ περιφήμου λαοῦ· ἐπεὶ δὲ ἀποκτήσατε ἀνδρείως, καὶ ἐφυλάξατε φρονίμως τὴν Ἐλευθερίαν. Ἐγὼ ἐστάλην πρὸς ὑμᾶς ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἐν Δοῦνῳ Ἑλλήν. Κομιτάτου. Δὲν ἀγαπῶ νὰ σὰς βαρύνω μὲ μακρὰν τινα διήγησιν τῶν καλῶν, ὅσα προξενεῖ ἡ Ἐλευθέρα ἐνέργεια τοῦ νοῦς ἐπὶ τῶν ἔργων τῶν Διοικητῶν ἐνὸς ἔθνους· τοῦτο γνωρίζοντες οἱ εἰς Ἀγγλίαν φίλοι σας, ἔστειλαν εἰς τὴν Ἑλλάδα μερικὰς Τυπογραφίας. Μίαν ἀπ' αὐτὰς προσφέρω ἐν ὀνόματι τοῦ Κομιτάτου πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Ἀς τὴν μεταχειρίζωνται εἰς τὸ συμφέρον τοῦ λαοῦ· ἃς τὴν φιλάττουν ὡς ἱερὰν τινα παρακαταθήκην τῆς ἀγάπης τῶν Βρεταννῶν πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ἀθηναῖοι! τὸ δίκαιον τοῦ ἔθνους σας ἔγγισε τὸν λαὸν τῆς Ἀγγλίας κατὰ κράτος· αὐτοὶ ἐγένοντο θεωροὶ καὶ πα-

(α) Τὸ κατὰστημα τοῦτο ἔλαβε τὴν ὑπαρξίν του μετὰ τὴν δωδεκαετίαν τῆς τρεχούσης ἑκατονταετηρίδος. Ὅρα περὶ αὐτῆς τὴν συνοπτὴν κατὰστασιν τῆς πόλεως Ἀθηνῶν Κεφ. Γ', σελ. 82, ἐκδ. γ'.

ρατηρηται μὲ θαυμασμὸν τῶν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ἀνδραγαθημάτων τῶν Ἑλλήνων. Μὲ μέγαν καρδιόκτυπον ἀπατένισαν πρὸς ἓν ἔθνος παλαιὸν γενναίως μὲ τὰς μεγαλητέρας ἐναντιότητος τῆς τύχης, ἐκπηδῶν ἀνδρείως ἔνδοθιν τῶν ἀλύσεών του, καὶ τέλος πάντων ἀτρόμητον εἰς τὸν ἀφανισμόν του νὰ θριαμβεύῃ κατεπάνω ἐνὸς βασιλείου, ὅπερ τοσαῦτα ἔτη ἡδυνήθη νὰ ὑπερασπισθῇ ἐναντίον τῶν ἰσχυρωτέρων ἡγεμονιῶν τῆς Εὐρώπης. Ἐλεῖνο ὅμως ὅπερ δὲν εἶναι ὀλιγώτερον θαυμαστόν, εἶνε, ὅτι ἓν ἔθνος τοσοῦτον χρόνον δεδουλωμένον ὑπὸ βασιλεῖς Ῥωμαίους καὶ Τούρκους μεταξὺ τῶν ταραχῶν τῶν ὅπλων, τῶν πολέμων, τῶν φατριῶν, καὶ περιεστοιχισμένον ἀπὸ μέγα τι πλῆθος Τούρκων, ἐσύστησε τὸ τόσον ἐλεύθερον πολιτικόν του Σύνταγμα. Ὅμως διὰ νὰ διατηρήσετε καὶ νὰ κάμετε τελειότερον προσέτι ἐκείνο, τοῦ ὁποῦ τὴν ἀρχὴν πάνυ καλῶς ἐποιήσατε, ἔχετε νὰ ἀπαντήσετε ἀκόμη πολλὰς δυσκολίας. Ἀθηναῖοι ! σεῖς ἰξεύρετε καλῶς ὅτι σκοπὸς τῆς Διοικήσεως πρέπει νὰ εἶναι ἡ κοινὴ εὐδαιμονία, ὅπερ ἐστὶ, τὰ μεγαλύτερα ἀγαθὰ πρέπει νὰ εἶναι τῶν πολλῶν· τοῦτο ὅμως δὲν γίνεται ὅπου ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶνε βέβαιος τῆς ζωῆς, τῆς ιδιοκτησίας, καὶ τῆς τιμῆς του· ἀλλὰ τίς ἡ αἰτία, ὅτι ἡ εὐταξία αὕτη δὲν ὑπάρχει ἤδη εἰς τὴν Ἑλλάδα τελεία ; μάλιστα ἐνταῦθα, ἐνθα ὁ λαὸς ὁμολογεῖται ὡς ἀγαθός ; Εἶνε ὅτι οἱ ὀλίγοι, οἷτινες ἤρπαζαν τὴν δύναμιν ἐκ τῶν χειρῶν τῆς Διοικήσεως, ἐδίωξαν τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον μᾶλλον ἢ τὰ συμφέροντα τοῦ Κοινοῦ· λέγω δὲ τοὺς ὀλίγους δυνατοὺς πάσης Φατρίας. Ἰῆστε διὰ νὰ διορθωθῇ ἡ παροῦσα κατὰστασις τῶν πραγμάτων, ὁ λαὸς πρέπει ἢ νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν φυσικὴν του δύναμιν, ἢ νὰ μεταχειρισθῇ τὸν νοῦν του καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐναντίον τοῦ κακοῦ διὰ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Τύπου. Μέγας τις ἀνὴρ λέγει, ὅτι ἂν τῷ εἰδίδετο τόπος μέσα εἰς τὸ εὐρύχωρον βασίλειον τῆς Ἀνατολῆς σιβαστὸς καὶ ἀπείρακτος, διὰ νὰ δίδῃ ἀσφάλειαν πρὸς τοὺς θέλοντας νὰ παρατηροῦν καὶ νὰ κοινοποιῶσιν ἐντεῦθεν τὴν διαγωγὴν καὶ τὸν τρόπον τῶν Καδίδων, Πασσάδων, καὶ Βεζυράδων, αὐτὸς λέγει καὶ ὑπόσχεται νὰ κηρύνησιν εἰς ὀλιγώτατον καιρὸν τὸν τυταννικὸν θρόνον τῶν Σουλτάνων ἐκ βάθρων. »

Η ΚΑΠΝΙΚΑΡΕΑ

L'ÉGLISE "CAPNICAREA."

Η κατασκευή του παλατιού
 έγινε κατά την εποχή του
 βασιλέως Αλέξανδρου
 του Μεγάλου, ο οποίος
 έφτιαξε στην πόλη
 αυτή ένα μεγάλο
 θέατρο, το οποίο
 είχε 15.000 θέσεις.

Οἱ Ἀθηναῖοι λαβόντες τὴν ἐπιστολὴν ταύτην καὶ ἰδόντες αὐτὴν πλήρη εὐνοϊκῆς διαθέσεως, καὶ γεγραμμένην ἐξ εὐγενοῦς χαρακτῆρος, ἀπαντῶσι πρὸς αὐτὸν τάδε.

Σεβάσμις Στανῶπ.

«Τὰ λαμπρά σου καὶ εὐγενῆ αἰσθήματα ἔγειναν γνώριμα καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς Ἑλλάδος. Αἱ Ἀθηναὶ ἀντηχοῦσιν ἀπὸ τῆς εὐλογίας καὶ ἐπαίνους τοῦ κυρίου Στανῶπ, αἵτινες ἀπήλυσαν προσωπικῶς τὸ ἀξιότιμον ὑποκείμενόν του· ἐγνώρισαν πραγματικῶς τὰ προτερήματά σου, ὡφελήθησαν ἀπὸ τόσας σοφᾶς ὁδηγίας σου, καὶ προτροπᾶς περὶ τὰ καλὰ, καὶ τελευταῖον ἔλαβον ἀπὸ τὸ χεῖρ σου τὸ ἀξιόλογον δῶρον τῆς Τυπογραφίας, ἣτις θέλει συνεισφέρει βέβαια πολὺ εἰς τοῦ λαοῦ τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Τοιοῦτοι ἄρα εἶνε διὰ τοὺς Ἕλληνας ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ μεγάλοι ἄνδρες, οἱ συνιστῶντες τὸ Ἕλλην. Κομιτάτον τῆς Δόνδρας, καὶ τοιοῦτους φίλους καὶ συνοικοδόμους τῆς ἐλευθερίας τῆς εὐτύχῃς νὰ ἔχῃ ἡ Ἑλλάς! Οὗτος ὁ λογισμὸς κύριε, ἀναζωπυρεῖ κάθε καρδίαν Ἑλληνικὴν, πολλαπλασιάζει τὸ θάρρος εἰς τὸν ἀγῶνά μας κατὰ τοῦ ἔχθρου τῆς ἀνθρωπότητος· καὶ τὸ θλιβερὸν ὄμμα σήμερον τῆς Ἑλλάδος δὲν ἀτενίζεται, εἰ μὴ εἰς τὴν παντοδύναμον χεῖρα τοῦ Ὑψίστου, καὶ εἰς τὰς εὐαισθητοὺς καρδίας τοῦ φιλανθρώπου Βρετανικοῦ λαοῦ, καὶ τῶν ὁμοίων του χριστιανικῶν λαῶν· τὰ δειγμάτων τῆς εὐνοϊκῆς διαθέσεως τῶν Βρεττανῶν πρὸς τοὺς Ἕλληνας εἶναι ἕως τῶρα πάμπολλα καὶ μεγάλα. Ἐν ἀπ' αὐτὰ εἶνε καὶ ἡ παρούσα Τυπογραφία, τὴν ὁποῖαν σὺ ᾧ ἀξιεῖραστε Στανῶπ, ἐχάρισας πρὸς ἡμᾶς ἐξ ὀνόματος τοῦ σεβαστοῦ Ἕλλην. Κομιτάτου. Ὁ Δῆμος λοιπὸν τῶν Ἀθηναίων τὴν παραλαμβάνει κύριε, μετὰ πάσης χαρᾶς, καὶ γεμάτος ἀπὸ εὐγνωμοσύνης καὶ βαθύ σέβας, προσφέρει τὰς προσηκουσὰς εὐχαριστίας εἰς σὲ τὸν ἀγαπητόν του φίλον, καὶ διὰ σοῦ εἰς ὅλον τὸν χορὸν τῶν ἐν Δονδίῳ φιλελλήνων ἑταίρων σου. Ἀνυπομόνως περιμένει τὴν αἴσιον ἐκείνην ἡμέραν, καθ' ἣν θέλει δυνηθῇ νὰ ἐγείρῃ ἀνδριάντας τῶν εὐεργετῶν του, καὶ νὰ τοὺς στεφανώσῃ μὲ τοὺς πρέποντας στεφάνους κατὰ τὴν παλαιάν του συνήθειαν. Ἦδη δὲ δεχθῆτε πρὸς τὸ παρὸν, ᾧ γενναῖοι ἄνδρες, τὴν πρόθυμον ταύτην τῶν Ἀθηναίων ἀμοι-

βῆν, ἥτις εἶνε τὸ νὰ ἐγχαράξωσι μὲ ἀνεξάλειπτα γράμματα μέσα εἰς τὰς καρδίας τὰ λαμπρὰ ὀνόματά σας, καὶ νὰ τὰ παραδώσωσι καὶ εἰς τὴν εὐλογίαν τῶν ἀπογόνων τῶν, ἀθανάτου μνήμης ἔνεκα. »

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 10 Μαΐου 1824. »

Ἡ διατριβὴ τοῦ φιλοκάλου τούτου ἀνδρὸς εἰς Ἀθήνας ἐστάθη τῷ ὄντι ὡφέλιμος, καὶ ἡ ὑποδοχὴ τῶν Ἀθηναίων εὐγνώμων. Ὄθεν καὶ πρὸ τῆς ἀνωθεν ἀλληλογραφίας ἡ Κοινότης τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τῆς ἐπιτοπίου Ἀρχῆς ἐπεμψε πρὸς τὴν ἐν Λονδίνῳ φιλελληνικὴν Ἑταιρείαν τὴν παροῦσαν ἐπιστολήν.

« Ἀφ' ὅσους καὶ πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεώς μας καὶ μετὰ, ἀνδρὰς ἀλλογενεῖς εἶδεν ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν περιφέρειάν της νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰς ἐκ τῆς Τυραννίας πολυχρονίους πληγὰς της, νὰ συνθρηνήσωσιν εἰς τὰ τόσα της δεινὰ, καὶ νὰ συμβουλευσῶσιν εἰλικρινῶς καὶ φιλανθρωπῶς τὴν ἀνέγερσίν της, φέρει τὰ πρωτεῖα ὁ χρῆστος συμπολίτης σας χιλιάρχος κύριος Στανώπ· ἡ διαγωγὴ κυρίως τούτου ἐπληροφόρησε τοὺς Ἕλληνας, ὅτι τῆς ἐν Λονδίνῳ φιλελληνικῆς Ἑταιρείας οἱ σκοποὶ εἶνε τῷ ὄντι εἰλικρινεῖς, καὶ ἀπὸ φιλανθρωπίας κινούμενοι, χωρὶς πολιτικὰ καὶ διπλωματικὰ τέλη· ὅθεν διὰ νὰ προχωρήσωσιν οἱ ἀξιέπαινοι οὗτοι σκοποὶ σας, εὐχόμεθα νὰ μὴ στερηθῶμεν τὸν ἀγαθὸν τοῦτον σύμβουλον, ἀλλὰ νὰ διατρίβῃ εἰς τὰς Ἐπαρχίας τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Θερμοπυλῶν, εἰς αὐτὰς μάλιστα τὰς δεινὰς περιστάσεις, ἐν αἷς κίνδυνοι ἐξωτερικοὶ καὶ ἐσωτερικοὶ ἐπαπειλοῦσι τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες ἔχουσι χρεῖαν τῆς παρουσίας τοιούτων ὑποκειμένων. Κύριοι ὡς ὑπερασπισταὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαίων, ὡς φωτισμένοι καὶ εἰδήμονες τῆς Πολιτικῆς καταστάσεως τῶν ἀπὸ τυραννίδα καὶ ἀμάθειαν ἀπαλλαγатτομένων ἤδη λαῶν, δὲν πρέπει νὰ παραξενευθῇτε εἰς τὴν τοιαύτην μας πρότασιν, προερχομένην ἀπὸ τὴν αἰσθησίν τοῦ καλοῦ, καὶ τὴν ὑπαγόρευσιν τῶν περιστάσεων.

Τῇ 16 Μαρτίου 1824 ἐν Ἀθήναις η.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ αὐτὸ ἔτος Ἐπαρχος τῶν Ἀθηνῶν ἦτον ὁ Μιχαὴλ Σούττος· Βυζάντιος, ἀνὴρ φιλότιμος εἰς τὰ τῆς παιδείας, συνήργησε καὶ αὐτὸς εἰς τὸ μέρος τοῦ εἰς τὴν καθύδριτιν τῶν

Σχολείων. Ἐγραψε πρὸς τὴν Διοίκησιν τὴν θέλῃσιν τεσσάρων ἡγουμένων Παντέλης, Πετράκη, Βρανᾶ, καὶ Καισαριανῆς, οἵτινες προηρέθησαν νὰ προσφέρωσιν ἐκτάκτους φόρους γρόσια πέντε χιλιάδων κατ' ἔτος εἰς σύστασιν Σχολείων ὅμως νὰ εἶνε ἐλεύθεροι ἀπὸ ἄλλας ἐκτάκτους δόσεις. Ταῦτα ἡ Διοίκησις ἀπεδέχθη καὶ ἐπεκύρωσε, καὶ ὁ Ἐπαρχος ἔσπευσε νὰ ἐβάλῃ εἰς ἐνέργειαν. Καλοῦνται δὲ οἱ ἡγούμενοι, Νεόφυτος Τέγκλερις, Διονύσιος Πετράκης (α), Γαβριήλ Ἀναστασίου, καὶ Ἰωσήφ Ταμβακόπουλος· οἱ ἡγούμενοι οὗτοι ἐχρησίμευσαν καὶ ἄλλως εἰς τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνα, καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ καὶ χρήμασι.

Καὶ πρὶν νὰ ἐνεργηθῶσι τὰ ἀνωτέρω, ἡ Κοινοῦτης εὐρύσκα πρόθυμον τὸ φιλόπατρι τῶν διδασκάλων, ἐφρόντισε πρὸ ἑξῆς μνηῶν νὰ καταστήσῃ Σχολεῖον δημόσιον ὡς γίνεται ὅλον ἐκ τῆς ἀκολούθου διακηρύξεώς της. « Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ » μεταξὺ τῶν δεινῶν τοῦ πολέμου περιστάσεων πρὸ πολλοῦ » ἤρχισαν νὰ ἐπιθυμοῦν τὰς μούσας εἰς τὴν πατρίδα των καὶ » τὸν φωτισμὸν τῆς νεολαίας· διὸ καὶ κοινῇ γνώμῃ ἐσύστηθη » κατ' αὐτὰς δημόσιον Σχολεῖον, εἰς τὸ ὅποιον νὰ διδάσκωνται » πρὸς τὸ παρὸν ἡ Ἑλληνικὴ καὶ Ἰταλικὴ διάλεκτος. Διδά- » σκαλοι δὲ ἐκλέχθησαν οἱ ἐλλογιμώτατοι Κύριοι Ἰω. Βίρη- » ναῖος καὶ Διονύσιος Σουρμελῆς, οἵτινες κάμνουσιν ἀρχὴν » τῶν μαθημάτων τὴν ἐρχομένην δευτέραν εἰς τὸ Σχολεῖον » τοῦ ἀειμνήστου Ντέκα· εἰδοποιοῦνται λοιπὸν οἱ φιλομαθεῖς » πατέρες κατὰ τὸ ἱερὸν χρέος ὅπου ἔχουσι νὰ δίδωσιν εἰς τὰ » τέκνα των καλὴν ἀνατροφὴν, νὰ στείλωσι τοὺς υἱοὺς των » εἰς τὸ εἰρημένον Σχολεῖον διὰ νὰ ἀποκτήσωσι τὰ φῶτα τῆς » παιδείας, τὰ ὅποια θέλουν τοὺς καταστήσῃ καλοὺς ἀνθρώπους, » ἐλευθέρους καὶ εὐτυχεῖς τῆς Ἑλλάδος πόλitis· καὶ ἐπομένως » εἶναι ἡ καλλιτέρα κληρονομία ὅπου θέλουν ἀφήσῃ οἱ γονεῖς » πρὸς αὐτούς. οἱ διδάσκαλοι δέχονται καὶ κάθε ἄλλον Ἑλληνα » νέον ἐπιθυμοῦντα νὰ παιδευθῇ.

Τῇ 29 Φεβρουαρίου 1824.

(α) Οὗτος ἐτελεύτησε τὴν 29 Ἀπριλίου 1840 εἰς ἡλικίαν ἐτῶν 56 χρηστοῦ πολίτου τὸν βίον διαγαγών.

Προστέθη μετὰ ἑξ μῆνας τοῖς δύο διαληφθεῖσι διδασκάλοις ὁ Γεώργιος Γεννάδιος, ἀνὴρ φιλόλογος, καὶ ἐγκρατὴς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.

Δὲν εἶνε περιττὸν νὰ σημειώσω καὶ τὴν ἐπιστολὴν τῆς Διοικησέως πρὸς τὸν Ἐπαρχὸν Ἀθηνῶν, δι' ἧς φανεροῦται καὶ ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα προθυμία της.

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΤΟ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΝ ΣΩΜΑ.

Πρὸς τὸν Ἐπαρχὸν Ἀθηνῶν.

« Τὰ κατὰ τὴν Ἐπαρχίαν Ἀθηνῶν ἱερὰ Μοναστήρια Πεντέλης, Πετράκη, Καισαριανῆς, καὶ Βρενᾶ, προσδιωρίσθησαν παρὰ τῆς Διοικησέως νὰ δίδωσι κατ' ἔτος ἐκτὸς τῶν νεομισμένων δικαιωμάτων καὶ πέντε χιλιάδας Γρόσια, ἥτοι ἀνὰ 2000 τὰ δύο πρῶτα, καὶ ἀνὰ 500 τὰ δύο δεύτερα εἰς πόρον τῶν νεοσυστηθησόμενων δύο Σχολείων χάριν τῆς ἐκπαίδευσέως τῆς νεολαίας. Εἶναι φανερόν ὅτι, διὰ νὰ δύνωνται τὰ εἰρημένα Μοναστήρια νὰ συνεισφέρωσι τόσα Γρόσια, πρέπει νὰ μένωσιν ἀνενόχλητα ἀπὸ διαφοροὺς παραλόγους ἀπαιτήσεις καὶ στρατιωτικὰς ἀταξίας, ὥστε ἡ Διοίκησις ὀφείλουσα νὰ ἐμποδίσῃ παρομοίας ζημίας τῶν Μοναστηρίων, διὰ νὰ δύνανται νὰ ἐπαρκῶσιν εἰς τὸν, περὶ οὗ ὁ λόγος, σκοπὸν, στέλλει τὴν ἐμπερικλειστον διαταγὴν πρὸς τὸν Στρατηγὸν Γκούραν. Διατάττει ἰδίᾳ καὶ τὴν εὐγενίαν σου νὰ φέρεσαι μὲ κάθε προσεκτικὸν ὄμμα εἰς τρόπον, ὥστε νὰ ἐμποδίζωνται οἷς προσήκει τρόποις, οἱ ἄτακτοι, καὶ ἐπομένως νὰ μὴ δοκιμάζωσι τὴν παρामीκρὰν ζημίαν τὰ Μοναστήρια, διὰ νὰ κατωρθωθῇ ἐκ τούτου ὁ ἀναγκαῖος πόρος τῆς συστάσεως τῶν σχολείων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐλπίζει βεβαίαια μίαν ἡμέραν καὶ ἡ Πατρίς τὸν χρυσοῦν αἰῶνα τῆς.

Ἐν Ναυπλίῳ τὰς 5 Σεπτεμ. 1824. »

Ἡ Φιλόμουςος Ἑταιρεία ἔλαβε πρόνοιαν νὰ ὀργανίσῃ καὶ Σχολεῖον τῆς Ἀλληλοδιδασκτικῆς, τὸ ὁποῖον ἔκαμιν ἐναρξιν τῶν μαθημάτων περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

Πρὸς δεῖγμα τῆς φιλοκαλίας ἐκθέτω τὴν ἀπάντησιν τῆς Κοινοῦτος πρὸς τινὰ αἰτήματα τῆς Φιλομούσου.

« Ἐνεφανίσθη πρὸς ἡμᾶς ἡ ἀπὸ 16 τοῦ τρέχοντος ἐπιστολή σας. ὁ ζῆλος σας διὰ τὰ καλὰ ἐπὶ γένεθ'· τὰ αἰτήματά σας ἐνεκρίθησαν δίκαια, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος. Διὸ καὶ κοινῇ γνώμῃ ἀπεφασίσθη νὰ ἀφεθῶσιν εἰς χρῆσιν τῆς Φ. Ἑταιρείας τὸ Τζαμί τῆς Κολώνας, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βιβλιοθήκη δημόσιος· τὸ Τζαμί τοῦ Ῥοδακίου, διὰ Σχολεῖον τῶν Ἐπιστημῶν, καὶ ὁ περὶ αὐτὸ κῆπος εἰς κήπον βοτανικόν· ὁ τόπος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς εἰς Μουσεῖον τῶν ἀρχαιοτήτων. Μεταχειρίσθητε λοιπὸν κύριοι, αὐτοὺς τοὺς τόπους ἐλευθέρως εἰς τοὺς κοινωφελεῖς σκοποὺς σας, προθυμοποιούμενοι νὰ ἐνεργῇτε καὶ κάθε ἄλλο καλὸν ὅπως ἐπαγγέλλεται τὸ ἱερὸν σύστημά σας· καὶ ἡμᾶς θέλετε εὐρίσκη πάντοτε κατὰ τὸ ἀνῆκον μέρος συνεργού·.

Τῇ 18 Ἀπριλίου 1824.

Οἱ Δημογέροντες. »

Τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς Κοινοῦτος ἐπεκύρυσεν ἡ Διοίκησις διὰ τοῦ παρόντος διατάγματος.

« Ἐπειδὴ ἡ Πόλις τῶν Ἀθηνῶν ὑπῆρξε ποτὲ ἡ καθέδρα τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἐπειδὴ ἡ Διοίκησις προσπαθεῖ νὰ εἰσάγῃ καὶ τὸν φωτισμὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐπιθυμεῖ νὰ φθάσῃ ἡ Πόλις αὕτη εἰς τὴν ἀρχαίαν τῆς δόξαν καὶ λαμπρότητα· βλέπει δὲ καὶ τὸν εἰς τοῦτο ζῆλον καὶ προθυμίαν τῶν κατοίκων αὐτῆς, συναινέσει τοῦ Σ. Βουλευτικοῦ Σώματος.

Διατάττει.

Α'. Τὸ τζαμί τοῦ Σταροπαζάρου διορίζεται Σχολεῖον τῆς Ἀλληλοδιδασκτικῆς Μεθόδου.

Β'. Τὸ τζαμί τῆς Κολώνας βιβλιοθήκη Δημόσιος.

Γ'. Τὸ τζαμί τοῦ Ῥοδακίου Σχολεῖον τῶν Ἐπιστημῶν.

Δ'. Ἡ περὶ αὐτὸ γῆ κῆπος βοτανικός.

Ε'. Τὸ Ἰπουργεῖον τῶν ἑσωτερ. καὶ τῆς Οἰκονομίας νὰ ἐνεργήσῃ τὴν παρῶσαν διαταγὴν.

Ἐν Ναυπλίῳ, τῇ 18 Νοεμβρ. 1824.'

(Τ. Σ.) (Αἱ ὑπογραφαί.)

Πρὸς τούτοις φιλοτιμούμενοι οἱ Ἀθηναῖοι νὰ ἔχῃσι συνεργούς καὶ συμπράκτορας τῶν καλῶν, ἐπιμόνῳ αἰτήσῃ πρὸς τὴν Διοίκησιν ἀνακαλοῦσι τὸν φιλογενῆ συμπολίτην των, Ἐπίσκοπον Ταλαντίου Νεόφυτον Μεταξᾶν, τὸν μετὰ ταῦτα Ἐπίσκοπον Ἀττικῆς, νῦν δὲ Μητροπολίτην Ἀθηνῶν καὶ Πρόεδρον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἵνα προστατεύσῃ ἐνταῦθα τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, χηρευούσης τῆς Μητροπόλεως Εὐαγγελικοῦ ποιμένος διὰ τὸν θάνατον τοῦ μακαρίτου Διονυσίου, ὡς ἐρρέθη προηγουμένως.

Διὰ νὰ γένῃ καταδηλότερον ἡ περὶ τὰ καλὰ κλίσις τῶν Ἀθηναίων, ἐνέκρινα νὰ μὴ παραλείψω καὶ τὰ ἀκόλουθα δείγματα τῶν ἀρετῶν τῶν, περὶ ὧν ὁ λόγος, Πολιτῶν.

Η ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ.

» Ἀδελφοὶ Ἀθηναῖοι!

Ἐσυστήθη εἰς Ναύπλιον Φιλανθρωπικὴ Ἐταιρεία, τῆς ὁποίας ὁ Ὄργανισμός δημοσιεύεται διὰ τῆς Ἐφημερίδος μας· αὐτὸς θέλει σὰς πληροφόρησιν περὶ τῆς ἀγαθότητος τοῦ σκοποῦ τῆς, καὶ τῶν τρόπων, τοὺς ὁποίους μεταχειρίζεται εἰς τὸ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σκοπόν. Ὅλα μᾶς δίδουν χρηστὰς ἐλπίδας, ὅτι ἔχει νὰ ὠφελήσῃ τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα, καὶ ἡ εἰδικωτέρα προστασία τὴν ὁποίαν ἀπολαμβάνει πρὸ πάντων ἀπὸ τὸν Πρόεδρον τῆς Διοικήσεως, τὸν φιλόκαλον Κουντουριώτην, ἐπιστρέφει τὰς ἐλπίδας μας. Οἱ ὑπογεγραμμένοι διορισθέντες ἀπὸ τὴν φιλανθρωπικὴν Ἐταιρείαν, νὰ συγκροτήσωμεν ἐδῶ ἐπιτροπὴν ὑπάλληλων αὐτῆς, προσκαλοῦμεν κατὰ χρέος τοὺς φιλανθρωπούς Ἀθηναίους, νὰ γένωσιν μέλη αὐτῆς τῆς Ἐταιρείας. Δὲν ἀμφισβάλλομεν ὅτι θέλετε ἀδελφοὶ Ἀθηναῖοι, προθυμοποιηθῆ εἰς τοῦτο τὸ κοινωφελὲς ἔργον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον καὶ ἡ Πατρίς ἰδίαι-

τέρως ἔχει βεβαίως νὰ ὠφελῇ· ἐπειδὴ ποίαν ἄλλην Πόλιν τῆς Ἑλλάδος ἔχει νὰ προτιμήσῃ ἡ Ἑταιρεία, διὰ νὰ συστήσῃ τὸ δεύτερον Νοσοκομεῖόν της, παρὰ τὰς Ἀθήνας; καὶ ποῦ ἀλλοῦ εὐρίσκονται τόσον πολλὰι χῆραι καὶ ὀρφανὰ ἀνδρῶν πεσόντων εἰς τὸν ὑπὲρ Πατρίδος πόλεμον, τῶν ὁποίων τὴν περίθαλψιν νομίζει πρῶτον χρέος τῆς Ἑταιρείας, εἰ μὴ ἐδῶ; Ὅταν δὲ τοῦτο συστήθῃ ἐδῶ, στοχασθῆτε πόσῃν ὠφέλειαν ἔχει καὶ ἀπολαύσῃ ἡ κατατεθλιμένη ἀνθρωπότης τῆς πολυπαθοῦς Ἀττικῆς. Ἄς συντρέξωμεν τὸ λοιπὸν ὡς ἀληθεῖς Ἀθηναῖοι, ἐρασταὶ τῶν καλῶν, καὶ φιλόανθρωποι.

Τῇ 5 Ὀκτωβρίου 1824.

Γ. ΨΥΛΑΣ.

Δ. Κ. ΒΙΤΑΛΗΣ.

Α. ΠΕΤΡΑΚΗΣ.

Ἡ Ἑταιρεία αὕτη ἔλαβε τὰς δυνατὰς προσόδους διὰ τῆς συνδρομῆς πολλῶν Πολιτῶν. Καὶ διὰ νὰ βεβαιωθῶσιν ὡς ἀξιόπιστα τὰ παρ' ἐμοῦ λεγόμενα, παρειαγάγω περικοπὴν τινὰ γράμματος: Ἑλληνας, ἀνδρὸς σημαντικοῦ καὶ εὐνοπολήπτου, ὅστις εἰς τὴν ἐνταῦθα διατριβὴν του ἐγνώρισε πραγματικῶς τοὺς περὶ ὧν ἡ ἀναφορὰ του. ('Ἰδ. Ἐφημ. Ἀθην. Ἀριθμ. 16, 25 Ὀκτωβρίου 1824.)

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΝ ΤΗΣ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ.

« Ἀνέγνωσα τὴν προκήρυξίν σας εἰς τὸν 11 ἀριθμὸν τῆς ἐδῶ Ἐφημερίδος, καὶ ὑπερεπαινέσας τὸν ζῆλον, μὲ τὸν ὁποῖον ἀνελάβετε τὸ ἔαρος τῆς ἐπιτροπῆς, σπεύδω ὡς μέλος καὶ ἐγὼ αὐτῆς τῆς Ἑταιρείας, νὰ σᾶς εὐχαριστήσω δι' αὐτό. Ἡ κυβερνώσα τὴν Ἑταιρείαν ἐπιτροπὴ ἐπέτυχε τῷ ὄντι εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ὑποκειμένων σας, καθὼς ἐλπίζω νὰ ἐπιτύχετε εἰς τὸν περὶ συνδρομῆς σκοπὸν σας ἀπὸ τὴν φιλοκαλίαν τῶν Ἀθηναίων. Πρόθυμοι οἱ Ἀθηναῖοι νὰ ἐξοδέωσι πολλὰ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, πῶς θέν θέλουν συνδράμῃ μὲ ὀλίγα μίαν Ἑταιρείαν, τῆς ὁποίας οἱ σκοποὶ εἶνε τόσον κοινωφελεῖς; Ὅσον διὰ τὰς ἐλπίδας σας, ὅτι τὸ δεύτερον Νοσοκομεῖόν της ἡ Ἑταιρεία ἔχει νὰ ἀναγείρῃ ἐδῶ,

τὰς εὐρίσκω βασίμους· ἡ ἔταιρεία, ὅπου περισσότερον χρεωστεῖ τὸ ἔθνος, ἐκεῖ συντρέχει κατὰ προτίμησιν. Καμμία δὲ Ἐπαρχία τῆς Ἑλλάδος μόνη δὲν κατεπολέμησε μὲ ἀλλεπαλλήλους πολυνέκρους τειχοπηδημοὺς Φρούριον, ἐκτὸς τῶν Ἀθηναίων, αἱ ὁποῖαι ἐνθυμίζουσαι μὲ αὐτὸ τὰς προτέρας Ἀθήνας, δίδουν ἀφορμὴν εἰς τὸ ἔθνος νὰ καυχᾶται καὶ τὴν σήμερον εἰς τὰς Ἀθήνας του. Ἐπεταὶ τὸ λοιπὸν ἡ ἔταιρεία νὰ περιθάλλῃ κατὰ προτίμησιν χήρας καὶ ὀρφανὰ τοιούτων ἐναρέτων πατριωτῶν, οὕτως ἐνδόξως πεσόντων εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμόν μας· καὶ ἐγὼ ὑπόσχομαι νὰ τὴν παρακινήσω, ἂν ἔχῃ εἰς τοῦτο χρεῖαν παρακινήσεως. . . . Μένω δὲ μὲ ἰδιαιτέραν ὑπόληψιν κύριοι ἐν Ἀθῆναις τῇ 8 Ὀκτωβρίου 1824. Θ. Νέγρης».

Ταῦτα ἐν συντόμῳ τὰ περὶ τὴν φιλοκαλλίαν τῶν Ἀθηναίων· ἡ Ἱστορία δὲ μᾶς ἔλκει εἰς τὴν διήγησιν τῶν πολεμικῶν. Πρὶν ὅμως ἀρχίσω, συνάπτω ἐδῶ ὡς συνέχειαν τῶν πραγμάτων τὰ ὀλίγα ἀκόλουθα.

Ἡ Διοίκησις τοῦ Κράτους βεβαρυμένη ἀπὸ τὰς ἀλλεπαλλήλους ἀγωγὰς τῶν Πολιτῶν περὶ δικασικῶν ὑποθέσεων, ἐνέκρινε νὰ συστήσῃ προσωρινὰ Δικαστήρια, καὶ ἐκδίδουσα ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς Ἐπαρχοὺς, προσκαλεῖ ἵνα πέμψῃ ἕκαστος εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης κατὰλογον τῶν εὐποληπτοτέρων καὶ ἀξιωτέρων Πολιτῶν τῆς Ἐπαρχίας, διὰ νὰ ἐκλέξῃ ἡ Διοίκησις τοὺς ὁποίους ἤθελεν ἐγκρίνῃ διὰ Δικαστάς. Ὁ Ἐπαρχος λοιπὸν Ἀθηναίων συγκαλέσας τοὺς προκριτωτέρους Πολίτας, τοῖς κοινοποιεῖ τὴν διαταγὴν καὶ γενομένης συνελεύσεως, ἐκλέγονται ἕξ, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα στέλλονται πρὸς τὸ εἰρημένον Ὑπουργεῖον διὰ νὰ ἐκδοθῇ ἐκείθεν ὁ τακτικὸς διορισμός. Ὁ Ἐπαρχος διορίζει τετραμελῆ Δικαστικὴν ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν προεκλεχθέντων παρὰ τοῦ λαοῦ, πρὶν γένῃ ὁ διορισμός ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον, καὶ εἰδοποιεῖ τὸν λαὸν διὰ τῆς παρούσης.

« Ἄνδρες Ἀθηναῖοι ! ἐπειδὴ διὰ τὰς ἐπισωρευθείσας ἀπείρους κρισολογικὰς ὑποθέσεις, ἐκ τῶν ὁποίων σχεδὸν αἱ πλείοται ἐμείναν ἀθεώρητοι ἀπ' ἀρχῆς τῆς Ἐπαναστάσεως ἄχρι τοῦδε, αἱ Ἀθῆναι ἔχουσι χρεῖαν συστάσεως Κριτηρίου τακτικῶ-

τέρου· μόλον ὅτι κατὰ διαταγὴν τοῦ Ὑπουργείου τοῦ Δικαίου ἀπεστάλη χθὲς πρὸς τὴν Ὑπερ. Διοίκησιν κατάλογος ὑποκειμένων τινῶν, τὰ ὁποῖα ἐπὶ συνελύσεως τῶν ἐδῶ προκρίτων δι' ἐλευθέρας ψήφισμας ἐνεκρίθησαν νὰ σημειωθῶσι, διὰ νὰ ἐκλέξη ἐξ αὐτῶν κριτὰς, ὁποῖους ἐγκρίνει ἡ Σ. Διοίκησις· ἀλλ' εἰς τὴν μετὰ τὴν ταύτην τοῦ καιροῦ μεσολάβησιν διὰ νὰ μὴ πάσχη ὁ λαὸς, μὴ ἔχων ποῦ νὰ διαλύσῃ καὶ τὰς παλαιὰς, καὶ τὰς καθ' ἡμέραν ἀναφυομένας διαφοράς· διὰ τοῦτο διωρίσθη προσωρινῶς ἐπιτροπὴ τετραμελὴς συγκειμένη ἀπὸ τοὺς Κ. Ἄν. Πετράκην, Μ. Τυρναβίτην, Στ. Σεραφίμ, καὶ Ἰω. Πανταζῆν, διὰ νὰ κρίνῃ καὶ ἀποφασίζῃ περὶ τῶν ἐνταῦθα παρρησιαζομένων διαφορῶν κριτολογικῶν ὑποθέσεων μέχρι τῆς τελείας συστάσεως τοῦ Κριτηρίου π.

Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἄρχισε πάραυτα τὰς ἐργασίας της, ἀλλ' ἐργάζετο Ἀράχνης ὑφάσματα, καὶ μόνα τὰ ἀδύνατα ἐνεπλέκοντο. Ἀφοῦ τὸ πᾶν ἦτον ὀπλοκρατία καὶ ἰσχυροκρατία, πῶς ἐδύναντο νὰ ὑπάρξωσι Δικαστήρια;

Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀπριλίου τοῦ παρόντος ἔτους ἐπεδήμησε μόλυσμα λοιμοῦ εἰς τινὰ χωρία τῆς Ἀττικῆς, καὶ εἰς τὴν Πόλιν· ἐλήφθησαν τὰ ἀναγκαῖα μέτρα εἰς ἀπόσβεσιν τοῦ κακοῦ. Ὁ Γκυράς ἐπιστρέφων κατ' αὐτὰς ἀπὸ τὴν ἐν Σαλῶνις Συνέλευσιν τῶν Στερεοελλαδιτῶν (γενομένην μὲν ἐπὶ σκοπῷ κοινῶν συμφερόντων, πράξασαν δὲ μηδὲν) μετέρχεται πᾶσαν αὐστηρότητα εἰς παῦσιν τοῦ κακοῦ· καὶ παροξυνθεὶς ἀπὸ τινὰ πονηρὸν κατὰ τοῦ Ἀναγνώστου Ἀνδρέου κατοικοῦ Κερατίας, πιστεύει τὴν διαβολὴν, καὶ προστάζει τὸν Μεμούρην νὰ τιμωρήσῃ αὐτὸν ἀξίως τῆς ἀπειθείας του.

Εἰς τὰς 28 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐκλέχθη ὁ Π. Ζαχαρίτζας Πα-

(α) Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶνε νεώτερον, ὡς καὶ ἡ Κώμη. Οἱ κάτοικοι τῶν δῆμων Φύρνης καὶ Ἀμφιτροπῆς κατήκοντες τὴν Κώμην αὐτήν· Ὁ σχηματιστὴς τῶν νέων δῆμων τῆς Ἀττικῆς ἔδειξεν ἀμάθειαν, καλέσας δῆμον τὸ ὄρος Λαύριον, ἐνῶ εἶχεν ὑπ' ὅψιν τὸν δῆμον Σούνιον, ἐνῶ μάλιστα ἡ κατὰ τὴν πλευρὰν ἐκείνην χώρα Ἀττικῆς περιεῖχε πολλοὺς δῆμους ὀνομαστούς· Ἰστέον δὲ ὅτι ἡ Φύρνη ἐκλήθη εἰς τὴν παρακμὴν Πρύνη· ἡ λέξις αὕτη Ἀλβανιστὶ σημαίνει Κερατεῖαν· ὥστε εἶνε μετὰ φρασίς, ὡς καὶ ἡ Κωλοπίθεσα, ἐκ τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης.

ραστάτης (ἀντιπρόσωπος) τῆς Ἐπαρχίας διὰ τὸ Βουλευτικὸν Σῶμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περὶ τὰς ἀρχάς τοῦ χειμῶνος τοῦ αὐτοῦ ἔτους συνήλθον εἰς Ἀθήνας διάφορα στρατιωτικὰ σώματα, τῶν ὁποίων ἀρχηγοὶ ἦσαν οὗτοι, Γκούρας, Καρατάσσοι, Κριζιώτης, Κατζικογιάννης, Λέκκας, Γάντζος, Ρούκης, Δικαῖος, Χρήστος Ποριώτης, καὶ Βέργος, οἵτινες ἐπερίμενον διαταγὴν τῆς Διοικήσεως διὰ νὰ ἐκστρατεύσωσιν ὅπου ἦτον ἀνάγκη.

Ἐπειδὴ ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις (1) τῆς Γ. Περιόδου ἐκλονεῖτο νὰ πέσῃ ἀπὸ τὴν ἐν Πελοπόννησῳ γεννηθεῖσαν κατ' αὐτῆς ἀνταρσίαν, προσκαλεῖ τὰ Σώματα ταῦτα νὰ περάσωσιν εἰς Κόρινθον, Ἀρχηγὸν τῶν ὁποίων διορίζει τὸν Γκούραν. Οὗτος δὲ παρακινήμενος τὰ μέγιστα ἀπὸ πολλοὺς καὶ φίλους (2) ἀναδέχεται τὴν ἀρχηγίαν τῆς ἐκστρατείας καὶ διορίσας ἀντιπροῦρχον τὸν ἐξάδελφόν του Ἰωάννην Μεμούρη, παραλαμβάνων τριακοσίους Ἀθηναίους περὶ αὐτόν, στρατεύει εἰς Κόρινθον τὴν 20 Νοεμβρίου 1824. Καὶ ἐντεῦθεν ἄρχεται ὁ ἀνταρτικὸς πόλεμος. Ἀφικόμενος δὲ ἐν Κορίνθῳ, ἐπιστέλλει πρὸς τὴν ἐν Ἀθήναις Ἀρχὴν τὰ ἀκόλουθα.

« Εὐγενέστατε Ἐπαρχε, Φιλογενέστατοι Δημογέροντες, καὶ Γενναϊότατε Κ. Μεμούρη, σὰς ἀσπάζομαι ἐκ ψυχῆς. Ἐχθὲς τὸ ἑσπέρας ἐφθασε τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀθηνῶν εἰς Καλαμάκι. Οἱ εὐγενέστατοι Κ. Λόνδος, καὶ Νοταρᾶς ἔστειλαν πρὸς αὐτὸ δις τὴν αὐτὴν νύκτα Πρέσβεις μὲ σκοπὸν νὰ τὸ καταπίσωσιν διὰ στόματος, ὡς καὶ ἐγγράφως, ὅτι ἡ Διοίκησις εἶνε ἄνομος, καὶ νὰ μὴν ἐμῇ αὐτὸ εἰς Κόρινθον. ἡ ἀπόκρισις ἐστάθη ὅτι κατὰ τὴν διαταγὴν τῆς Διοικήσεως ἦτον εἰς χρέος νὰ εἰσέλθῃ ἐκεῖ. Καὶ κατὰ τὸ μέσον τῆς αὐτῆς νυκτὸς ἀνεχώρη-

(1) Βούλκετο δὲ αὕτη ἀπὸ μέλη τὸν Γεώργιον Κουντουριώτην, Π. Μπότσιν, Ἀν. Σπηλιοτάκην, Ἰωάννην Κωλέττην, Πανούσου Νοταρᾶν, καὶ εἰτα Κωνσταν. Μαυρομηχάλην.

(2) Ἀπεσταλμένοι δὲ τῆς Διοικήσεως ἦλθον νὰ συνεργήσωσιν ὁ Μακρογιάννης καὶ Ἀδάμ Δούκας, οἵτινες ἐπέτυχον τὴν κλίσιν τοῦ Γκούρα συνεργεῖν καὶ ἄλλων.

ἡ εὐγονία των εἰς Βασιλικά. Καὶ ἡμεῖς σήμερον τὸ πρῶτον
ἤλθομεν ἐνταῦθα ἀνενοχλήτως. Σήμερον περὶ τὰς ὀκτὼ ὥρας
περὶ τοὺς 800 ἐστάλησαν ἐκ τῶν ἡμετέρων νὰ πιάσῃσι τὰ
στενὰ τοῦ ἁγιοπορίου, διὰ νὰ μένῃ ἐλευθέρᾳ ἡ κοινωνία μεταξὺ
τοῦ Στρατοπέδου τοῦ ἡμετέρου καὶ τῆς Διοικήσεως. Ἡ Τυπο-
γραφία τῶν Ἀθηνῶν ὡς ἐκ μέρους μου ἄλλας εἰδήσεις δὲν ἡμ-
πορεῖ νὰ μεταδώσῃ εἰς τὸν Κόσμον, εἰμὶ ὅτι κοκκινίζει τὸ
πρόσωπόν μου ὅπου καὶ ἂν εἶμαι, ὅπου καὶ ἂν στέκωμαι,
συλλογιζομένου καὶ ἀποδυρομένου τῶν νῦν Ἑλλήνων τὴν ἀνοη-
σίαν καὶ ζημίαν. διὸ εὐχομαι καὶ ἐπιμελοῦμαι εἰρήνην, ἥτις
μόνη δύναται νὰ φέρῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ σωτηρίαν τοῦ
ἔθνους. »

Ἐν τοσούτῳ ὁ Γκούρας προσπαθεῖ νὰ καταπαύσῃ τὴν τα-
ραχὴν τῶν πραγμάτων μὲ εἰρηνικὸν τρόπον. Διὸ γράφει πρὸς
τὸν Στρατηγὸν Νικήταν ὄντα εἰς Ἀγιῶρι, ἔχοντα τὸ μέρος
τῶν Ἀντιδιοικητῶν, καὶ τὸν προτρέπει νὰ συνεργήσῃ εἰς τὴν
διόρθωσιν τῶν πραγμάτων, καὶ νὰ εἰσαχθῇ ἡ εἰρήνη· διότι
ὁ ἐμφύλιος πόλεμος θέλει φέρεῖ τὰ ὀλεθριώτατα ἀποτελέσμα-
τα· ὅτι εἶνε καλὸν καὶ συμφέρον, ἔλεγε, νὰ ἀποτελῶμεν μὲ
τὸν λόγον ὅ,τι ἀναγκαζόμεθα νὰ πράττωμεν μὲ τὸ πῦρ καὶ
μὲ τὸν σιδηρον. Ἀλλ' ὁ Νικήτας μὴ θέλων νὰ ἐνδῶσῃ εἰς
τοὺς Διοικητικοὺς, δὲν ἀκούει μὲ ἀρέσκειάν του τοῦ Γκούρα
τὰς συμβουλὰς. καὶ οὕτως ἐκεῖ γίνεται μάχη. Ἡ ζημία ἐγει-
νεν ἑκατέροσε, ἀλλ' εἰς τοιοῦτον πόλεμον τὸ νικῶν μέρος
λογίζεται νικημένον διὰ τὸ νὰ μάχωνται Ἕλληνες πρὸς Ἕλ-
ληνας.

Ὁ Γκούρας ἐπεμβαίνει πρὸς τοὺς ἀντάρτας, καὶ εἰς Κου-
τζουμάδι τοὺς κτυπᾷ, καὶ ἄλλους μὲν θανατώνει, ἄλλους δὲ
συλλαμβάνει, καὶ τοὺς ἀποστέλλει εἰς τὴν Διοίκησιν. Εἵτα
πολιορκεῖ τὸ Ἀγιῶργι, τοῦ ὁποῦ οἱ ὑπερασπισταὶ τὴν νύκτα
ἀναχωροῦσιν· ἐντεῦθεν κινεῖται τὸ στρατόπεδον εἰς Τρίκκαλα
τῆς Κορινθίας, ὅπου ἦν ὁ Νοταρᾶς, καὶ ἀμαχητὶ ἐμβαίνει εἰς
τὴν Κωμόπολιν ταύτην· συλλαμβάνει τὸν Ἰω. Νοταρᾶν, καὶ
τὸν ἀποστέλλει εἰς τὴν Διοίκησιν. Ἰδοὺ ὁ τρόπος καθ' ὃν ἀπέ-
στελλε τοὺς Ἀρχηγοὺς τῶν συλληθφέντων Ἀνταρτῶν.

Γενναυότατε Στρατηγὲ Κύριε Ἰωάννη Νοταρᾷ.

Ὁ Ἐκτελεστικὸς Κύριος Ἰωάννης Κωλέτης Πληρεξούσιος τοῦ Σ. Ἐκτελεστικοῦ Σώματος, μὲ ἀναγγέλλει μὲ διαταγὴν τοῦ τὴν 8 τρέχοντος γραμμένην ἀπὸ τὸν Ἅγιον Γεώργιον νὰ σᾶς στείλω εἰς τὴν Σ. Διοίκησιν. Λοιπὸν ἰδοὺ ἔρχεται αὐτοῦ ὁ Στρατηγὸς Εὐμορφόπουλος καὶ ὁ Κ. Ν. Κριζιώτης, διὰ νὰ σᾶς ἀναγγείλουν τὴν ἀπόφασιν ταύτην· καὶ διορίζω τὸν Ἀντιστράτηγον Κ. Ἰω. Ρούκην νὰ σᾶς συνοδεύσῃ ἕως ἐκεῖ.

Τὴν 10 Δεκεμβρίου 1824, Τρίκαλα ὥρ. 6 τῆς ἡμέρας.

Ἰω. Γκούρας.

Γενναυότατε Ἀρτιστράτηγε Κ. Ἰω. Ρούκη,

Ἄμα λάβης τὸ παρὸν μου νὰ παραλάβῃς τὸν Στρ. Κ. Ἰω. Νοταρᾶν, καὶ νὰ τὸν συντροφεύσῃς ἕως Ναυπλίου ἐντίμως, ἕως ὅτου τὸν παραδῶς πρὸς τὸ Σ. Ἐκτελεστικὸν Σῶμα.

Τῇ 10 Δεκεμβρίου 1824, ὥρ. 6 τῆς ἡμέρας.

Ἰω. Γκούρας.

Πρὸς δὲ τὸ στρατιωτικὸν Σῶμα τοῦ Νοταρᾶ ἐπιστέλλει τάδε· « Ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται, οἱ εὐρισκόμενοι ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Στρατηγοῦ Ἰω. Νοταρᾶ, κατὰ τὰς ὁδηγίας τῆς Διοικήσεως ὁ Στρατηγὸς Ἰω. Νοταρᾶς στέλλεται εἰς τὸ Ναύπλιον. Ὅσοι ἀγαπᾶτε, ἔλθετε νὰ ἐνταμωθῇτε μὲ τοὺς Ἀξιωματικοὺς καὶ μὲ τὸ στράτευμα τῆς Σ. Διοικήσεως. Ὅσοι πάλιν δὲν ἀγαπᾶτε, ἔχετε τὴν ἄδειαν νὰ πηγαίνετε ὅπου θέλετε».

Ἰω. Γκούρας

Ἀπὸ Τρίκαλα μεταβαίνει εἰς Λύκουρα, καὶ ἐντεύθεν ἀλλοῦ· οἱ δὲ ἐναντίοι μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντιστέκωνιν εἰς τὴν ἐπέλευσιν τοῦ γενναίου στρατοῦ, πανταχοῦ ὑποχωροῦσι καὶ διαλύονται· καὶ ἄλλοι μὲν ζητοῦσι συγχώρησιν, ἄλλοι δὲ φεύγουσιν ἔξω τῆς Πελοποννήσου. Ὁ Κωλοκοτρώνης προσπίπτει εἰς τὴν Διοίκησιν, καὶ ἐξατεῖται τὸ ἔλεός της.

Ὁ Ἀρχηγὸς Γκούρας, ἀφοῦ ἐκαθάρισεν ἀπὸ τοὺς ἀντάρτας τὰς Ἐπαρχίας Κόρινθον καὶ Ἀχαΐαν, πορεύεται εἰς Ἠλίδαν, ὅπου ἐφώλευε δυνατὴ ἀντιδιοικητικὴ φατρία, ἥτις καὶ αὕτη διελύθη κακῶς, μὴ δυνηθεῖσα νὰ ἀντιπολεμήσῃ μὴδ' ὅλως τοὺς ἐπερ-

χομένους. Καὶ οὕτως εἰς διάστημα τεσσαράκοντα ἡμερῶν λαμβάνουν τὰ πράγματα εὐκαταὰν κατάστασιν. Οἱ νόμοι στερεοῦνται, ἡ Διοίκησις γνωρίζεται εἰς ὅλην τὴν Πελοπόννησον. Ἰδοὺ δὲ ὅπως καὶ τὸν Χρῦσανθον Σισίνην ἀπέστειλεν εἰς Διοίκησιν.

ἢ Γενναϊότατε Στρατ. Κ. Χρῦσανθε Σισίρη.

Κατάγεσαι κατὰ δυστυχίαν ἀπὸ τὰς οἰκογενείας ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι ὥμοσαν τὴν κατάργησιν τῆς Ἑλληνικῆς Διοικῆσεως. Ὅθεν ἀνάγκη νὰ πηγαίνῃς εἰς Ναύπλιον, διὰ νὰ δώσῃς λόγον τῶν πράξεών σου ἐμπροσθεν τῶν νόμων, νὰ δοῇς λόγον ἂν φανῇς ἀθῶος, καὶ νὰ τιμωρηθῇς, ἂν ἀποδείχῃς ἐνοχος, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς Ἑλλάδος· ὁ γενναῖος Ἀντιστράτηγος Κ. Μακρογιάννης θέλει σὲ συνοδεύσῃ ἕως ἐκεῖ.

Τῇ 23 Δεκεμβρίου 1834, Γαστούνη.

Ὁ Στρατηγὸς Ἰωάννης Γκούρας.

Γενναϊότατε Ἀντιστράτηγε Κ. Μακρογιάννη, ἅμα λάβετε τὸ παρὸν νὰ συνοδεύεσθε ἀσφαλῶς καὶ ἐντίμως εἰς τὸ Σ. Ἐκτελεστικὸν Σῶμα εἰς Ναύπλιον τὸν γενναῖον Στρ. Κ. Χρῦσανθον Σισίνην, καὶ νὰ μοὶ στείλῃς ἀπόδειξιν ἀπὸ τοῦτο τοῦ Σ. Σῶματος ἂν ἐφέρθῃς ὡς εἶπον.

Τῇ 28 Δεκεμβρίου 1824, Γαστούνη.

Ὁ Στρ. Ἰω. Γκούρας.

Τὸ ἔθνος χρεωστῇ πολὺ εἰς τὸν αἰμόνηστον Γκούραν διὰ τὴν παῦσιν τοῦ ἐμφυλίου τούτου πολέμου· διότι, ἂν αὐτὸς δὲν ᾔθελε περάσῃ εἰς Πελοπόννησον, τὸ κακὸν ᾔθελε κορυφωθῇ, καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐκινδύνευσεν τὴν ὑπαρξίν της. Ἐγὼ δὲν ἐπαινώμῃτε τὸ ἐν μέρος, μὴτε τὸ ἄλλο καταδικάζω· διότι καὶ τὰ δύο ἐνέχονται· ἐπαινώ ὁμῶς τὸν Γκούραν, ὅτι ᾔθελε νὰ λάβῃ τὸ ἐν μέρος, καὶ ἔκαμε νὰ παύσῃ τὸ ἄλλο· ἀλλέως ἐκινδύνευσεν ἡ Ἑλλὰς. Οἱ λεγόμενοι ἀντιδιοικηταὶ δὲν ἦσαν ἀληθῶς ἀντιπατριῶται· το νικῶν ὁμῶς μέρος λογίζεται πάντοτε το ὑγιαῖνον. Τοιαῦτα εἶναι τοῦ Κόσμου τὰ πράγματα!

Ἐπειδὴ ἐφθασα ἕως ἐδῶ, διερχόμενος τὰ τοῦ Γκούρα, κρίνω χρέος μου νὰ σημειώσω καὶ τὴν περὶ τὰ ἄλλα σπουδὴν του, ταυτοχρόνως ἐνεργουμένην. Ἐν τῷ μεταξύ τῆς ἐκστρατείας ταύ-

της ἐφρόντιζε νὰ πραγματεύεται καὶ Μέλῃ τῆς Φ. Ἑταιρείας, καὶ νὰ κηδεταὶ περὶ τῶν Σχολείων, καὶ τοῦ Φωτισμοῦ τῆς Νεολαίας. Ἡ ἐπομένη ἐπιστολὴ σταλμένη ἀπὸ Πύργον τῆς Ἠλίδος φανερώνει τοῦ ἀνδρὸς τὴν φιλοκαλίαν.

α Φιλογενέστατοι Ἐφοροι τῆς Φ. Ἑταιρείας. τῶν Ἀθηνῶν, μὲ τὸν πεζοδρόμον νὰ μὲ στείλατε τριάντα διπλώματα ὑπογεγραμμένα καὶ ἐσφραγισμένα· τὰ μὲν δέκα νὰ εἶνε τῆς Τάξεως τῶν Εὐεργετῶν, τὰ δὲ εἴκοσι τῆς τάξεως τῶν Συνηγόρων (α), ὑπογεγραμμένα, ὡς εἶπον ἀπὸ τὴν Ἐφορίαν, καὶ ἐσφραγισμένα μὲ τὴν σφραγίδα τῆς Ἑταιρείας· τὰ δὲ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν γράφονται ἐδῶ, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐλπίζω νὰ ἐπιτόχω. Νὰ μὲ εἰπῇ ἡ Φ. Ἑταιρεία πρὸς τούτοις, ἂν τὸ Σχολεῖον ἔχῃ ἑλλειψὶν χρημάτων, νὰ κάμω νὰ οἰκονομηθῇ, ἵνα μὴ διὰ τοῦτο συμβῇ ἐμπόδιον.

Πύργος τῇ 16 Ἰαννουαρίου 1825.

Ὁ Ἀδελφὸς Ἰω. Γκούρας.

Ἄς φανερωθῇ καὶ τοῦτο χάριν ἀληθείας, ὅτι εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην συνώδευσεν τὸν Γκούραν ὡς σύμβουλος καὶ Γραμματεὺς τῆς Ἀλληλογραφίας τοῦ ὁ Παναγιώτης Σοφιανόπουλος κατέχων Μέντορος θέσιν.

Ἐπειδὴ δὲ κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἦλθον εἰς Ἀθήνας οἱ προκριτότεροι τῶν Ψαριανῶν, παρρησιάσαντες εἰς τὸ Κοινὸν διαταγὴν τῆς Διοικήσεως περὶ κατοικήσεως αὐτῶν ἐν Πειραιεῖ, δὲν εὕρισκω ἄλλην εὐκαιρίαν, εἰ μὴ τὴν παροῦσαν, νὰ παρενείρω τὰ μεσολαβηθέντα περὶ τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς.

Οἱ Ψαριανοὶ ἀφοῦ ἔχασαν τὴν ἰδίαν αὐτῶν Πατρίδα ἐζήτουν μέρος ἀρμόδιον καὶ συντελεστικὸν διὰ νὰ συνοικήσωσιν ἀμεταστάτως. Μετὰ πολλὰς καὶ σπουδαίας σκέψεις εὗρισκουσιν ἀντικείμενον τοῦ ζητουμένου τὸν Πειραιᾶ. Ὅθεν ἀναφερόμενοι περὶ τούτου εἰς τὴν Διοίκησιν, ἐπιτυχάνουσι τὴν συγκατάθεσιν αὐτῆς, ἥτις διατάττει καὶ προτρέπει τοὺς Ἀθηναίους, νὰ συγχωρήσωσιν εἰς τοὺς ἀπόλιδας Ψαριανοὺς νὰ οἰκισθῶσιν εἰς Πειραιᾶ.

(α) Ἰδε Συνοπτ. Κατάστ. τῆς Πόλ. Ἀθηνῶν σελ. 82 ἐκδόσει γ'.

Οἱ Ἀθηναῖοι συνέρχονται περὶ τούτου, ἀναγινώσκουσι τὴν διαταγὴν, συνομιλοῦσι μετὰ τῶν ἀπεσταλμένων Ψαριανῶν, καὶ ἀκούσαντες τοὺς λόγους αὐτῶν, σκέπτονται ἰδιαιτέρως περὶ τούτου ὡς σπουδαίου πράγματος. Τέλος ἀποφασίζουσιν, οἱ μὲν Ψαριανοὶ νὰ κατοικήσωσι τὴν ἐθνικὴν γῆν τοῦ Πειραιῶς, οἱ δὲ πολῖται νὰ κρατήσωσι εἰς ἰδίαν χρεῖαν τὴν ἰδιόκτητον τοῦ ἑν-
ταῦθα Μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος. Ὅθεν τὴν ἀκόλου-
θον ἡμέραν πεντέξ τῶν προκρίτων Πολιτῶν, καὶ οἱ ἀπεσταλ-
μένοι τῶν Ψαριανῶν κατέρχονται εἰς Πειραιᾶ· τὸν θεωροῦν, με-
τροῦσι τὸν Ἰσθμόν του, καὶ παρατηροῦντες, καὶ παραξετάζοντες
τὰς θέσεις, εὗρίσκουσιν ἁρμοδιωτέραν καὶ ἐπιτηδαιοτέραν εἰς
οἰκοδομὴν Πόλεως ἐκείνην τοῦ Μοναστηρίου, παραιτοῦντες δι' ὅ-
λου τὴν ἐθνικὴν.

Οἱ Ἀθηναῖοι μὴ στέργοντες νὰ παραχωρήσωσιν αὐτοῖς τὴν
γῆν τοῦ Μοναστηρίου, μὴ θέλοντες ὅμως νὰ τοὺς ψυχράνωσι,
διορίζουσι μὲν ἐπιτροπὴν ἑκτῶν Πολιτῶν νὰ κοινοποιήσῃ πρὸς
αὐτοὺς ταῦτα.

ἢ Ἀδελφοὶ Κύριοι Ψαριανοί.

Οἱ Ἀθηναῖοι σὰς ἐξηγοῦσι καὶ αὐθις δι' ἡμῶν τὴν εὐχαρί-
στησιν, ἣν ἔχουσιν, ὅτι μέλλουν νὰ σὰς ἀπολαύσωσι συγκα-
τοίκους εἰς τὴν πατρίδα των κατὰ τὴν διαταγὴν τῆς Σ. Διοι-
κῆσεως. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ διαταγὴ αὕτη δὲν προσδιορίζει οὔτε
τὸν τρόπον τῆς κατοικήσεώς σας εἰς Πειραιᾶ, οὔτε τὸ μέρος,
εἰς ὃ μέλλετε νὰ κτίσετε τὴν Πόλιν. Καὶ ἐπειδὴ ἡ γῆ τοῦ Πει-
ραιῶς δὲν εἶνε ὅλη ἐθνικὴ, ἀλλ' εἶνε, ἐκτὸς τοῦ ἔθνικοῦ, καὶ
μέρη ἰδιόκτητα, καὶ τοῦ Μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος·
διὰ τοῦτο κοινῇ γνώμῃ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπεφάσισαν νὰ στείλωσι
δύο ἀπεσταλμένους των πρὸς τὴν Σ. Διοίκησιν, ὅπου
θέλουν παρעυρεθῇ συγχρόνως καὶ οἱ ἐδικοί σας πληρε-
ξούσιοι, διὰ νὰ αποφασισθῶσιν ἐκεῖ τὰ πάντα περὶ αὐτῆς
τῆς ὑποθέσεως πρὸς αἰώνιον εἰρήνην καὶ ἀδελφικὴν ἀγάπην
μεταξὺ μας. ἔρρωσθε. ἢ

Τῇ 11 Ἰαννουαρίου 1825.

Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ λαοῦ τῶν Ἀθηνῶν.

Πρὸς δὲ τὴν Διοίκησιν γράφουσιν οὕτω.

Σ. Διοίκησις.

Πρὸ ἡμερῶν ἐφάνησαν ἐνταῦθα ἀπεσταλμένοι τῶν Ψαριανῶν παρήσειάζοντες πρὸς ἡμᾶς διαταγὴν τῆς Σ. Διοικήσεως, δι' ἧς ἀποφασίζεται νὰ κτίσωσι Πόλιν εἰς Πειραιᾶ οἱ Ψαριανοί, καὶ νὰ κατοικήσωσιν ἐκεῖ. Τὸ πρᾶγμα τοῦτο ὅσον νομίζεται ὠφέλιμον εἰς τὸ ἔθνος ὡς ἀρχὴ νέας δόξης καὶ εὐτυχίας τῆς Πατρίδος, τόσον ἐχαροποίησε καὶ ὅλους ἡμᾶς, καὶ ἀπεδέχθημεν εὐπειθῶς τὴν διαταγὴν αὐτῆς. Ὁ λαὸς τῶν Ἀθηναίων ἔκλεξεν ἐπιτροπὴν, ἥτις ἐξήγησε τὰ τοιαῦτα αἰσθημάτων του πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους Ψαριανοὺς, τοὺς συνώδευσε εἰς τὸ νὰ περιεργασθῶσι τὸν Πειραιᾶ, καὶ νὰ ἐκλέξωσι τὸ μέρος τῆς ἐθνικῆς γῆς, τὸ ἀρμοδιώτερον εἰς τὸν σκοπὸν των. Οἱ ἀδελφοὶ ὅμως οὗτοι ἀντὶ νὰ ἐκλέξωσι τὸν τόπον, ὅπου ἦτον καὶ ἡ παλαιὰ Πόλις τοῦ Πειραιῶς, ἢ τινὰ ἄλλον, ἐζήτησαν ἐπιμόνως, καὶ ζητοῦσι νὰ κτίσωσι τὴν νέαν Πόλιν των εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σύγκειται ἀπὸ γῆν ιδιόκτητον καὶ γῆν τοῦ Μοναστηρίου τοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος, προβάλλοντες, ὅτι διὰ μὲν τὴν ιδιόκτητον ἡ Διοίκσις δίδει ἄλλην εἰς τοὺς κυρίους αὐτῆς· ἐκείνη δὲ τοῦ Μοναστηρίου προσδιορίζεται παρὰ τῆς Διοικήσεως πρὸς αὐτοὺς· πράγματα τὰ ὅποια ἐφάνησαν ἄδικα πρὸς τὸν λαὸν καὶ δυσπαράδεκτα· ἔπειδὴ καὶ ἐν μέρος Ἀθηναίων σχεδιάζει πρὸ χρόνων νὰ μετοικήσῃ εἰς Πειραιᾶ, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ ἐν μέρος ἡγόρασε πολλὴν γῆν ἰδικήν των ἐνταῦθα, ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀπολαύσωσι τὰ κατὰ τοῦ ἐμπορίου, κατοικοῦντες εἰς τὸν λιμένα τοῦτον. ὥστε τὸ παράδειγμα τούτων ἐμελλόν ν' ἀκλουθήσωσι καὶ ἄλλοι πάμπολλοι Ἀθηναῖοι. Ἔνεκα τούτου ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν συγκροτήσας κοινὴν συνέλευσιν ἀναφέρεται πρὸς τὴν Σ. Διοίκησιν, καὶ παρακαλεῖ, ὡς κοινὴ μήτηρ νὰ οἰκονομήσῃ τὸ συμφέρον καὶ τῶν δύο γνησίων τέκνων τῆς Ψαριανῶν καὶ Ἀθηναίων, χωρὶς οὔτε τὸ ἐν καλὸν νὰ λείψῃ, οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους νὰ γένη ἄδικον· Καὶ νὰ προσδιορίσῃ ἐν μέρος μὲν τῆς ἐθνικῆς γῆς διὰ νὰ κτισθῇ ἡ τῶν Ψαριανῶν Πόλις, ἐκείνη δὲ τοῦ Μοναστηρίου, ἔπειδὴ ἔχουσι

παισιώτερον δικαίωμα εἰς αὐτὴν οἱ Ἀθηναῖοι, ἥτις εἶναι ἀφιερώματα τῶν πατέρων των, νὰ μείνῃ διὰ τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες ἔχουσιν ἀπόφασιν νὰ κατοικήσωσι καὶ αὐτοὶ περὶ τὸν λιμένα. Περὶ δὲ τῆς ιδιοκτητοῦ λόγος οὐδεὶς· ἐπειδὴ εἶνε εἰς ὅλους γνωστὸν, ὅτι οἱ νόμοι ἐγγυῶνται τὴν ἀσφάλειαν τῆς ιδιοκτησίας τῶν Πολιτῶν, καὶ ποτὲ δὲν τὴν ἀφαιροῦσιν. Ἡ Σ. Διοίκησις δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι θέλει ἀναπαύσῃ τὰ δίκαια καὶ τῶν Ἀθηναίων, περιθάλλουσα καὶ κατοικίζουσα ἐνταυτῷ τοὺς Ψαριανοὺς εἰς τὴν ἐθνικὴν γῆν τοῦ Πειραιῶς, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ εἰς ἡμᾶς ἐπιθυμητὸν, καὶ εἰς τὸ ἔθνος ὠφέλιμον.

Πέμπονται παρὰ τῆς Πόλεως ὁ Πανοσιώτατος Συμεὼν (α) ἡγούμενος τοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος, καὶ ὁ Κύριος Ἀγγελάκης Καγγελέρης (β) νὰ παραστήσωσι καὶ διὰ ζώσης φωνῆς πρὸς τὴν Σ. Διοίκησιν τὰ δίκαια ταῦτα τῶν Ἀθηναίων.

Τὴν 21 Ἰαννουαρίου 1825.

Οἱ Πατριῶται Ἀθηναῖοι.

(Σ. Τ.) (ἔπονται αἱ ὑπογραφαί).

Ἡ διοίκησις δὲν ἐπραξεν, εἰ μὴ κατὰ τὸ γράμμα τῶν Ἀθηναίων· οἱ δὲ Ψαριανοὶ παρημέλησαν τὴν ὑπόθεσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Ἦδη δὲ μᾶς παρρησιάζεται ἕτερος κίνδυνος ὅχι κατώτερος ἐκείνου τῆς Πελοποννήσου, μετὰ διαφορὰν ὅτι ἐκεῖνος συνέβη ὑπὲρ δικαιωμάτων Πολιτῶν, καὶ ἑπαρχιῶν, οὗτος δὲ ἐγείρεται ὑπὸ κακίας κατὰ τῶν Ἀθηναίων μὲν, διὰ νὰ ἐλάβῃ δμως τὸ ὅλον τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων.

Ὁ περιβόητος εἰς κακίαν Ὀδυσσεὺς, ἀφοῦ δὲν ἠμπόρεσε μετὰ

(α) Οὗτος ἐτελεύτησε τῷ 1847 εἰς ἡλικίαν ἐτῶν 80. Ἦν δὲ ἄνθρωπος τοῦ Κόσμου, ὃ ἐστὶ πεφωτισμένος καὶ ἔχων γνώσεις Πολιτικὰς, Ἱστορικὰς, καὶ ἄλλας βιωτικὰς, σύνεσιν δὲ καὶ νοῦν τέλειον.

(β) Οὗτος ἦτον ἐκ τῶν πρώτων οἰκων τῶν Ἀθηνῶν, χρηματίας κατὰ καιρὸν ἕνας τῶν Προεστώτων τῆς Πόλεως.

ὅσα ἡδυνήθη νὰ ἐπινοήσῃ τεχνάσματα, διὰ νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν προουραρχίαν τοῦ Γκούρα· καὶ ἀφοῦ ἐξαφανιρῶθη ἡ ἐχθρα μεταξὺ τῶν δύο, μεταπεμφάμενος τὴν οἰκαγένειάν του, ἀπεσπάρσθη δι' ὅλου τῶν Ἀττικῶν πραγμάτων· καὶ διὰ τοῦτο ἐκαίροφυλάκτει νὰ ἐκδικηθῇ ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων καὶ αὐτοῦ τοῦ Γκούρα.

Τέλος ἀφ' οὗ δὲν ὠφελήθη παντάπασιν ἀπὸ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον τῆς Πελοποννήσου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἤλπιζε πολὺ, ἐξεναντίας δὲ βλέπων τὸ ἀντικείμενον τοῦ φθόνου του, τὸν Γκούραν, νὰ ὑφούται καὶ νὰ ἰσχύῃ πολὺ, ἐαυτὸν δὲ μισημένον παρὰ τῆς Διοικήσεως, καὶ ἐγκαταλελειμμένον ἀπὸ τὰ Ἑλληνικά στρατεύματα, ἀφρισμένος ἀπὸ λύσσαν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν του, ἐπιβουλεύεται νὰ βλάψῃ καὶ Ἀθηναίους καὶ ἔθνος. Διὰ νὰ ἐπιτύχῃ δὲ τοὺς ὀλεθρίους σκοπούς του, μέσον ἄλλο δὲν δύναται νὰ εὕρῃ, εἰμὴ νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸν Τοῦρκον, τὸν ἐχθρὸν τῆς Ἑλλάδος· καὶ οὕτως ἀνταποκρίνεται μὲ τὸν Ὁμέρ Πασσᾶν τῆς Εὐβοίας, ζητῶν τὴν συμμαχίαν, διὰ νὰ ὑποτάξῃ τὰς Ἀθήνας εἰς τὸν Σουλτάνον, καὶ ἐπομένως τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα. Ὁ Ὁμέρ Πασσᾶς πλήρης χαρᾶς τὸν ὑπόσχεται μεγάλα· καὶ πάραυτα ἐξαγγέλλει τὸ τοιοῦτον εἰς τὴν Θύραν. Ὁ Σουλτάνος περιχαρὴς γενόμενος, τὸν διορίζει μὲ διάταγμα διοικητὴν τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος. Ὁ δὲ Ὁμέρης τῷ δίδει ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του 300 Τοῦρκους, ὅσους ἐζήτησεν αὐτός, εἶχε δὲ καὶ ἐδικοὺς του ἐπέκεινα τῶν 500. Ὅθεν διὰ νὰ δείξῃ ὅτι κινεῖ πόλεμον εὐλαγοφανῆ κατὰ τῶν Ἀθηναίων, καὶ διὰ νὰ πιασθῇ ἀπὸ αἰτίαν, γράφει πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τὰς ἐξῆς ἐπιστολάς κατὰ τὴν ἀκόλουθον ἀλληλογραγίαν. Ἀλλὰ πρὸς περισσοτέραν σαφήνειαν τῶν πραγμάτων προεχθέτω ἐνταῦθα τὴν ἀρχὴν τῆς παρούσης ἀλληλογραφίας. Ἐν πρώτοις ὁ Ὀδυσσεὺς παρακαλεῖ τοὺς Ἀθηναίους νὰ τῷ στέλλωσι τὰ γρόσια (ἴδε βιβλ. β'. κεφ. β'). ὅτι τοῦ ἀναγκαιοῦν εἰς ἄλλας κατεπειγούσας χρεῖας· οὗτοι δὲ ἀποκρίνονται, ὅτι περὶ τούτου ἀναφέρθησαν εἰς τὴν Διοίκησιν ὡς χρέος τοῦ ἔθνους καὶ ὅχι τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἅμα λάδωσιν ἀπάντησιν, τὸν ἀποκρίνονται περὶ τῶν γροσίων. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀνταποκρίνεται οὕτως. «Κύριοι ἀδελφοί, πολὺ παραξενεύομαι

μή ἐν γράμμα, τὸ ὅποιον μοῦ ἐστείλατε μὲ τὸν Ἀντώνιον Γραμματικόν μου, καὶ μοῦ γράφετε, ὅτι προσμένετε ἀπόκρισιν ἀπὸ τὴν Διοίκησιν, καὶ ἀμέσως μοῦ φανερώνετε διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῶν γροσίων· καὶ τώρα εἶναι τόσος καιρὸς ὅπου ἐπέρασε, καὶ κάμμιαν ἀπόκρισίν σας δὲν ἔλαβα, καὶ δὲν ἤξεύρω τὸ αἴτιον· ἀδελφοί ἐγὼ αὐτὰ τὰ γρόσκα δὲν εἶναι ἀπὸ ἀλατζάκια μου (φορολογήματα) ὅπου σᾶς ζητῶ, ἀλλὰ τὰ ἔδωκα καὶ ἀγόρασα πρᾶγμα καὶ μὲ τὰ ἰδιά σας τὰ χέρια τὸ ἔχετε βάλλῃ εἰς τὸ Κάστρον, διὰ νὰ εἶναι ἐφοδιασμένον διὰ χρησίμειυσιν ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ, καθὼς ἐχρησίμειυσε μάλιστα· λοιπὸν στοχασθῆτε ὅτι ἔχετε δώσῃ Τεμεσοῦκι (ἔγγραφον) ἀπὸ τὰ χέρια σας, τὸ ὅποιον στέκει εἰς ἐμέ· καὶ ἢ δόσετέ μου τὰ γρόσκα, ἢ δόσετέ μου τὸ πρᾶγμα ὅπου εἶναι εἰς τὸ Κάστρον νὰ τὸ πουλήσω νὰ πάρω τὰ γρόσκα μου, ὅτι μοῦ χρειάζονται καὶ ἐμέ· καὶ καθὼς ἐχρησίμειυσαν εἰς τὸ Φρούριον τῆς Ἐπαρχίας σας, ἡμποροῦν νὰ χρησιμεύσουν καὶ ἄλλου τὸ ἴδιον· καὶ προσμένω ἀπόκρισίν σας περὶ τούτου. Πολὺ ἀπάνθρωπον πρᾶγμα εἶναι ἓνας νὰ θέλῃ νὰ κάμῃ καλόν, καὶ ἀντὶ τοῦ μάννα νὰ λαμβάνῃ χολήν. ὑγιαίνετε.

2 Δεκεμβρίου 1824. Ὅσιος Λουκᾶς.

Ὀδυσσεὺς Ἀνδρῆτζου.

Ἀπάντησις.

Γενναιότατε Στρατηγέ, ἐλάβομεν τὸ γράμμα σου, εἶδομεν νὰ μᾶς λέγῃς διὰ τὸ σιτάρι τοῦ Κάστρου· Γενναιότατε ἤξεύρεις πολὺ καλὰ ὅτι τὸ σιτάρι αὐτὸ ἐβάλλθη εἰς τὸ Κάστρον, καὶ τὸ Κάστρον εἶναι τῆς Διοικήσεως καὶ ὅλου τοῦ ἔθνους· λοιπὸν διὰ αὐτὸν τὸν λογαριασμόν τὸ δίκαιον ἀπαιτεῖ νὰ εἰσακουσθῇτε μὲ τὴν Ἱπερτάτην Διοίκησιν· ἡ γενναιότης σου ἰξεύρεις ὅτι ἀπὸ αὐτὸ τὸ Κάστρον, ἔξω ἀπὸ θάσανα καὶ μπελάδες κἀνέν ἄλλο δὲν ἀπῆλθυσαν οἱ Ἀθηναῖοι. Καὶ καθ' ἡμέραν δὲν λείπομεν ἀπὸ τοῦ νὰ πληρῶνωμεν τόσα ἐξοδα διὰ νὰ κάμωμεν τὴν πρέπουσαν ὑπακοὴν καὶ εἰς τὴν Διοίκησιν καὶ εἰς τοὺς νόμους. Παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς γράφῃς συνεχῶς χαροποιῶντάς μας διὰ τὴν ἀγαθὴν ὑγίαν σου· καὶ ἡμεῖς δὲν θέλομεν λείψῃ ἀπὸ τὸ

φιλικὸν χρέος μας· ὑποσημειούμεθα μὲ ὄλην τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην

‘Ο Ὀδυσσεὺς τοῖς Προκρίταις τῶν Ἀθηνῶν.

» Κύριοι πρόκριτοι τῶν Ἀθηνῶν ἀδελφικῶς σᾶς ἀσπάζομαι. Σᾶς ἔχω στείλῃ τόσα γράμματα διὰ νὰ μοῦ στείλετε τὰ γρόσιά μου, καὶ τοῦ λόγου σας μοῦ δείχνετε τὴν Διοίκησιν· ἐγὼ τῆς Διοικήσεως Γρόσια δὲν ἔδωσα παρὰ ἑσᾶς, καθὼς στέκει εἰς τὰ χερίά μου καὶ ἡ ἡμολογία σας, καὶ στέκουν καὶ εἰς ἑσᾶς τὰ γρόσιά μου εἰς ἐφόδια τοῦ Κάστρου. λοιπὸν ἰδοὺ ὅπου σᾶς γράφω καὶ ταύτην τὴν φορὰν ἀκόμη, ὅτι νὰ μοῦ στείλετε τὰ γρόσιά μου καὶ τὸν ἱατρόν μου (1) ὅπου μοῦ βαστάτε· ἢ νὰ ἡξεύρετε ὅπου θὰ στείλω νὰ σᾶς κάψω ταῖς ἐλαιοῖς καὶ τὰ σπαρτά· καὶ μὴ φαντάζεσθε μὲ τὴν Διοίκησιν· ὅτι ἐγὼ εἰς τὸ δίκαιόν μου ἐπάνω δὲν φοβοῦμαι μήτε τὸν θεόν (2) λοιπὸν νὰ ἡξεύρετε καὶ τοῦτο, ὅτι σεῖς γρόσια καὶ ἱατρόν μου δὲν κρατεῖτε, ὅτι ἀποφασίζω καὶ χάνω ὅτι καὶ ἂν ἔχω καζαντήση (κερδίση) ἕως τώρα· πλὴν ἀπὸ αὐτὰ δὲν τραβῶ χέρι ἀπὸ ἑσᾶς, καὶ εἰς πέντε ἡμέρας προσμένω ἀπόκρισίν σας ἢ μοῦ τὰ στέλλετε ἢ ὄχι· εἰδὲ πάλιν σᾶς ἔχω πάρῃ τίποτε ἔθνικα, ἢ ντζερεμέδες (πρόστιμα) ἢ ἀπὸ τοῦ Κάστρου σας πράγματα, κάμετε τὸν λογαριασμόν σας καὶ βαστάξετε. Σᾶς λέγω τοῦτο μόνον, μὴ θέλετε δύο τρία ἄτομα νὰ πάρητε καὶ τὸν λαὸν τῆς Ἐπαρχίας εἰς τὸν λαιμόν σας, καὶ ὑγιαίνετε.

13 Φεβρουαρίου 1825, Στεβενίκο.

‘Ο Ὀδυσσεὺς Ἀνδρῆτζον.»

Ἀπάντησις.

Στρατηγὲ Ὀδυσσεῦ!

Ἐλάβαμεν τὸ ἀπὸ 13 Φεβρουαρίου γράμμα σου, διὰ τοῦ

(1) Οὗτος εἶνε ὁ ἐπιτήδειος χειρουργὸς Ἀσάνης Ταλαντινὸς Τοῦρκος γενόμενος αἰχμάλωτος, ἢ νὰ εἰπῶ ὀρθότερον, σωθεὶς μόνος τῶν ἐν Ἀταλάντῃ Τοῦρκων διὰ τὴν τέχνην του, ἀποσπαγόντων πρὸ ὀφθαλμῶν τῶν τέκνων αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς του. Οὗτος ἐθεράπευσε, καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μᾶλλον, ἔσωσε πολλοὺς Ἕλληνας τραυματισμένους καιρίως.

(2) Καὶ Πότε ἄλλοτε ἱσοδότης θεὸν, ἢ ἐπίστευες εἰς θεόν.

ὅπου ζῆτεῖς ἀπὸ τὴν πόλιν ταύτην τὰ ἄσπρα σου (γρόσια) μὲ τὰ ὅποια ἡγοράσθη σιτάρι εἰς ἐφοδίαςιν τοῦ Φρουρίου καὶ τὸν ἱατρὸν σου, τὰ ὅποια ἂν δέν σοῦ δώσωμεν, μᾶς φοβερίζεις νὰ καύσῃς τοὺς ἔλαιῶνας καὶ τὰ σπαρτά μας· δι' αὐτὰ καὶ πρότερον σοῦ ἐγράψαμεν, καὶ τώρα σὲ λέγομεν ὅτι τὸ Φρούριον εἶναι τῆς ὑπερτάτης ἡμῶν Διοικήσεως, καὶ ὁ ἱατρὸς εὐρίσκεται εἰς τὸ Φρούριον ὡς ἱατρὸς τῶν φρουρῶν, καὶ ἀκολουθῶς εἰς δούλευσιν τῆς Διοικήσεως· ὅθεν πρὸς τὴν Σ. Διοίκησιν σὲ παρακαλοῦσαμεν καὶ σὲ παρακαλοῦμεν νὰ γράψῃς, καὶ αὐτὴ ὡς δικαία καὶ φιλόστοργος μήτηρ δὲν κηταδέχεται νὰ σὲ ἀδικήσῃ· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ γράφομεν πρὸς αὐτὴν περὶ τοῦ ζητήματός σου, καὶ εἰμεθα εὐέλπιδες νὰ εἰσακουσθῶμεν, καὶ εἰς 20 ἡμέρας νὰ λάβῃς τὸ δίκαιόν σου. Τοὺς ἔλαιῶνας δὲ καὶ τὰ σπαρτά μας δὲν προσμένομεν νὰ τὰ ἴδωμεν καίόμενα καὶ φθειρόμενα ἀπὸ τὸν Στρατηγὸν Ὀδυσσεά, ἀφοῦ δὲν ἔπαθον τοῦτο ἀπὸ τοὺς τασάκας εἰσβαλόντας εἰς τὴν γῆν μας Τούρκους, τοὺς ὁποίους ἐπολέμησες (1) διὰ τὴν φύλαξιν καὶ τούτων καὶ πάσης ιδιοκτησίας τῶν Ἑλλήνων τῇ 17 Φεβρ. 1825. »

Συγχρόνως κοινοποιοῦσι τὰ τρέχοντα πρὸς τὴν Διοίκησιν καὶ τὸν Γκούραν, καὶ ὅτι αἱ Ἀθηναὶ ἀπαιτοῦσι τὴν παρουσίαν του.

Ὁ Γκούρας βλέπει τὸν κίνδυνον εἰς ὃν ἔτρεχον αἱ Ἀθηναὶ καὶ ἡ Ἑλλὰς διὰ τὸν κακόβουλον Ὀδυσσεά· καὶ ἐνῶ ἐπερίμενον εἰς Πύργον τῆς Ἡλίδος διαταγὴν τῆς Διοικήσεως διὰ νὰ ἐκστρατεύσῃ εἰς Πάτρας κατὰ τὴν αἵτησίν του, ὅπου ἤθελε πολιορκήσῃ τοὺς Τούρκους, ἕως ὅτου νὰ παραδοθῇ καὶ τοῦτο τὸ Φρούριον, ἀέκοντί γε θυμῷ αἰτεῖ παρὰ τῆς Διοικήσεως νὰ τῷ συγχωρηθῇ νὰ ἀπέλθῃ τῆς Πελοποννήσου εἰς τὴν στερεάν Ἑλλάδα. Ἡ Διοίκησις διὰ νὰ ἀπαντήσῃ τὰς ἐχθροπραξίας καὶ τούτου τοῦ κακοῦ ἐχθροῦ τῆς Ἑλλάδος, τὸν διατάττει νὰ ἐκστρατεύσῃ μὲ ὅλον τὸ Σῶμα τὸ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του καὶ νὰ καταδιώξῃ τὸν Ὀδυσσεά.

(α) Πολιτικὴ κολακεία ἐξαγοραζομένη τὸν καιρὸν διὰ τὴν πονηρίαν τοῦ ἐχθροῦ.

Καὶ ἅμα λαβὼν ὁ Γκούρας τὴν διαταγὴν, γράφει πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι διέταξε τὰ στρατεύματα νὰ ὁδεύσωσι κατὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, καὶ ἐκείθεν νὰ διαβῶσιν εἰς Λεβαδίαν, αὐτὸς δὲ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἔρχεται εἰς Ἀθήνας, λέγων ἐνταυτῷ ὅτι ἐλπίζει νὰ στείλῃ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ καὶ τὸν Ὀδυσσεύ εἰς τὴν παρακαταθήκην τῶν νόμων. Ὁ λόγος οὗτος ἐγένετο ἔργον.

Ὁ Ὀδυσσεὺς παρασκευάζεται εἰς πόλεμον, καὶ διὰ νὰ μὴ τὸν ἐγκαταλείψωσιν οἱ περὶ αὐτὸν Ἕλληνες, ὡς γινομένου τοῦ πολέμου κατὰ τῆς Πατρίδος, τοὺς ἀπατᾷ, λέγων ἄλλα ἀντ' ἄλλων, καὶ ὅτι δὲν πολεμεῖ ἐναντίον τοῦ ἔθνους, οὔτε ἐναντίον τῆς Ἐπαρχίας τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ ἐναντίον δύο ἢ τριῶν ἀτόμων. καὶ ὅτι μὲ αὐτὸ τὸ πρόσχημα τοῦ ἐχθροῦ θέλει κατορθώσῃ πολλὰ πρὸς ὄφελος καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτόν· οἱ λόγοι του ὅμως δὲν ἦσαν ὅμοιοι μὲ τὰ ἔργα του.

Τέλος πάντων βλέπων τὸ ἐπίχειμά του μεγάλον καὶ δεινόν, ἐνόει καὶ τὰ μέσα τῆς ἀσφαλείας του, καὶ εὐθὺς ἀποβλέπει πρὸς τοὺς Κουντουριώτας. Ἐν τῇ Ἀττικῇ ὑπῆρχε Κώμη Κούντουρα καλουμένη κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, παρὰ τὰ Κοντούρεα ἥτοι κοντὰ οὖρεα, ὡς ἐκ τῆς θέσεως ἐφ' ἧς κεῖται ἡ Κώμη· διότι τὰ περὶ αὐτὴν καὶ ἐφ' ᾧ κεῖται ὄρη εἰσὶ κοντὰ κατὰ τὴν παλαιὰν καὶ νέαν σημασίαν τῆς λέξεως, ἥτοι μὴ ὑψηλά. Ὁ τόπος οὗτος εἶνε πλήρης πεύκων, καὶ τινων ἐλαιῶν, καὶ ἡ ῥητίνη εἶνε τὸ προϊόν αὐτοῦ· ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐμπόριον τῆς ὕλης ταύτης ἐγίνετο ἐν Ἐλευσίνι διὰ τὴν θάλασσαν, οἱ κάτοικοι τῶν Ἐλευθερῶν, ἥτοι τοῦ Πετρογεράκιου, κατέβησαν καὶ κατόικισαν τὰ Κοντούρεα διὰ νὰ ἔχωσι πλησιεστέραν τὴν Ἐλευσῖνα διὰ τὸ ἐμπόριον τῆς ῥητίνης καὶ τοῦ ἐλαίου. Ὁ λαὸς οὗτος ἦτον πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως κατὰ διαταγὴν τῆς Τουρκικῆς Ἐξουσίας φύλακες τῶν στενῶν τῆς Μεγαρίδος, καὶ ἐν τῇ Ἐπαναστάσει ἔμειναν ἰδιόρρυθμοι καὶ μὴ συσσωματωμένοι μετὰ τῶν λοιπῶν κατοίκων τῆς Ἀττικῆς. Ἐδειξαν δὲ κατὰ τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνα ἔργα ἡρωϊκὰ, καὶ ἐπολέμησαν τὸν ἐχθρὸν τοσοῦτον ὥστε κατατάσσονται παρὰ πάντων εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνδρείων. Ἦδη καταδάντες ἐκ τῶν Κοντουρέων, κατόικησαν οἱ μὲν εἰς

Μάνδραν, οὕτω κληθεῖσαν διὰ τὴν θέσιν, διότι κείται ἐν μέσῳ
 βουνῶν ὡς περίβουνος, οἱ δὲ εἰς Μαγούλαν, ἧτις εἶνε ἡ πα-
 λαϊὰ Ἀκέρνα. Κέρνα δὲ καὶ Ἀττικῶς Ἀκέρνα λέγονται αἱ
 ἔξοχαί τῆς ῥάχως, καὶ ὑπὸ τοιοῦτον σχῆμα κεῖται ἡ Μα-
 γούλα· ἄλλοι δὲ εἰς Ἐλευσίνα διὰ τὸ εὐπορον τῆς θαλάσσης.
 Ὁ λαὸς οὗτος μετὰ καιρὸν θέλει χάσει τὸ ὄνομα Κουντου-
 ριώτης, ὡς ἔχασε πρότερον τὸ «Ἐλευθερεῖς». Τῷ ὄντι ὁ λαὸς
 οὗτος εἶχε τὸ ὄνομα ὡς καὶ τὸ πρᾶγμα. Διέπρεψαν ἐν τῇ πα-
 λιγγενεσίᾳ πολλοὶ πολεμικοὶ, ἐν οἷς ὁ Ἰωάν. Κοντούλης, Πα-
 πᾶ Χρῆστος Κρικκούκης, Δημήτριος Κρικκούκης, Ἀναστάσιος
 Μουρίκης, Παναγιώτης Χατζῆ Μελέτης, Λάσκοι, Χρηττος Διού-
 λης, Ρουτούμης, Δέρβας, Κολιμάδης, ὁ ἀποθανὼν ἐν Κρήτῃ
 μαχόμενος, ἀφοῦ ἐπέφερε φθορὰν μεγάλην κατὰ τῶν ἐχθρῶν.
 Βερζύτης, οἱ ἀδελφοὶ Νικόλας καὶ Αναγνώστης Νίκα, Ῥώκας,
 καὶ ὁ Παπαθανάσιος, καὶ ἄλλοι. Μεταξὺ δὲ τούτων ὁ μεγάλην
 ἐπιρροὴν ἔχων ἐν τῷ λαῷ ἦτον ὁ Χατζῆ Μελέτης λεγόμενος,
 ἀνὴρ Πολιτικὸς καὶ εὐκατάστατος.

Ἡ πρόνοια τοῦ Ὑψίστου ἐκ τῶν πλευρῶν τῶν Ἐλευθερῶν ἐκ
 γῆς Ἀττικῆς ἐξωγόνησε τὴν ἐνδοξὴν ἀδελφότητα, τοὺς ἱστορι-
 κοὺς Κουντουριώτας Λάζαρον καὶ Γεώργιον. Τούτων γὰρ ὁ
 Πάππος ἐλθὼν ἐκ Κουντούρων εἰς Ἰδραν, ἐναπέθηκεν ὡς εἰς
 ἀγαθὴν γῆν, τὸν σπόρον τὸν καλὸν, τὸν βαστήσαντα τὸν καρ-
 πὸν τῆς δόξης.

Διὰ νὰ μὴν ἔχῃ λοιπὸν πολέμους ὁ Ὀδυσσεὺς τοὺς Κουν-
 τουριώτας, γράφει πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ὁ πόλεμός του δὲν γίνε-
 ται πρὸς ἄλλους τινάς, εἰμὴ πρὸς Ἀθηναίους μόνον, καὶ νὰ
 ἡσυχάσωσιν αὐτοί, μηδὲν ὑποπτεύμενοι κακὸν ἀπὸ μέρους του.
 Καὶ εἰς τὰς δύο τοῦ Μαρτίου πέμπει τριακοσίους στρατιώτας
 ἀνακατωμένους μὲ Τούρκους, καὶ λεηλατοῦν τὰ χωρία, κείμενα
 πρὸς τὰ ἀνατολικά σύνορα τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, ἀρπά-
 ζοντες ὅσα ἠμπόρεσαν βοσκήματα καὶ τινὰς ἀνθρώπους.

Ὁ δὲ Γκούρας τὴν τρίτην Μαρτίου ἔρχεται εἰς Ἀθήνας, καὶ
 βουλευσάμενος τὰ περὶ τοῦ παλέμου, αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἀνα-
 ποφεύκτως βεβιασμένον νὰ πολεμήσῃ τὸν Ὀδυσσεά, καὶ οὕτως
 τὴν ἐνδεκάτην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς στρατεύει εἰς Λιβαδίαν· ἅμα

δὲ ἔφθασεν ἐκεῖ, διαλύει τὰ σχέδια τοῦ Ἀνάρτου· οἱ κάτοικοι τῆς Βοιωτίας ἀγάλλονται εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Γκούρα, καὶ εὐχονται τὰ κάκιστα πρὸς τὸν κακόβουλον Ὀδυσσεύα καὶ ὅσοι τῶν κατοίκων τούτων ἦσαν ἐν ὅπλοις ὑπ' ἀνάγκης μετ' αὐτοῦ, ἐνόνονται μετὰ τοῦ Γκούρα, καὶ συμπροθυμούνται εἰς τὸν ὀλεθρον ἐκείνου.

Ὁ Ὀδυσσεὺς βλέπει τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐγκαταλελειμμένον ἀπὸ τοῦς ὁποίους ἐνόμιζεν ἐδικούς· του· βλέπει τὰ Ἑλληνικά σώματα ἐνωμένα ἐναντίον του· βλέπει τοὺς σκοπούς τοῦ ἀτελεσφορήτους· ἡ παρουσία τοῦ Γκούρα τὸν φοβίζει· φύσει ὑπόπτῃς καὶ ἄπιστος, μὲ τοὺς ἰδίους παλαιούς στρατιώτας του, καὶ μὲ τοὺς 300 Τούρκους περιτρέχει τὰ ὄρη καὶ τὰ χωριά· μακρὰν ὁμως τοῦ Γκούρα, μηχανώμενος νὰ ἀπατήσῃ καὶ νὰ στρατηγήσῃ αὐτὸν μὲ δολιότητα· ἦτον ὁμως δειλὸς, ἔχων καὶ τὴν ἀπιστίαν ἔμφυτον, δὲν ἐδύνατο νὰ πράξῃ τίποτε.

Ὁ Γκούρας ὡς Στρατηγὸς τῆς Διοικήσεως διὰ νὰ δείξῃ ὅτι, ὁ κατὰ τοῦ Ὀδυσσεὺς πόλεμος κινεῖται ἀπὸ τὸ ἔθνος, καὶ διὰ νὰ σηκώσῃ πᾶσαν ὑποψίαν δεινοῦ ἀπὸ τὰς ψυχὰς τῶν κατοίκων τῆς Βοιωτίας καὶ Εὐβοίας, καὶ διὰ νὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃ ἐν ταύτῳ κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ τῆς Ἑλλάδος, ἐκδίδει καὶ πέμπει αὐτοῖς προτρεπτικὴν ἐπιστολὴν ἐντυπον, δι' ἧς ἐνήργησεν πολὺ εἰς βλάβην τοῦ Ὀδυσσεὺς, διότι πολλοὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἐνώνονται μὲ τὰ στρατεύματα τῆς Διοικήσεως.

Ἀπὸ δὲ τὰ ἀκόλουθα γράμματα τοῦ Στρατηγοῦ γίνεται δῆλον ὁ ζῆλος καὶ ἡ σταθερότης τῶν στρατευμάτων τῆς Διοικήσεως, καὶ ἐνταυτῷ ἡ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ νίκη· ἐπρόκρινα νὰ ἐκθέσω αὐτὰ ταῦτα τὰ γράμματα ἀπαράλλακτα παρὰ τὴν ἐμὴν διήγησιν ἅτινα καταλεπτῶς διηγοῦνται τὰ διατρέξαντα· ἐν ταύτῳ καὶ ὁ ἀναγνώστης λαμβάνει πλειοτέραν εὐχαρίστησιν διὰ τὸ ἀκριβὲς τῆς διηγήσεως.

» Σεβαστὴ Διοίκησις !

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ τρέχοντος ἔφθασα εἰς Μέγαρον ἀπὸ Ναυπλίου, καὶ ἐπιθυμῶν ἀμέσως νὰ διαβῶ εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Θηβῶν ὅπου ὁ προδότης Ὀδυσσεὺς Ἀνδρῆτζου πραγματευόμενος

τὴν δούλωσιν τῆς Ἑλλάδος μὲ τοὺς Τούρκους ἦτον στρατοπεδευμένος περὶ τὰς Θεσπιάς. (Ντουμπρένα). Δύο σημαντικὰ ἐστάθησαν τὰ ἐμπόδια εἰς τοῦτόν μου τὸν σκοπόν· πρῶτον ὅτι τὰ περισσότερα τῶν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν μου Σωματίων ἦτον ἀκόμη εἰς τὴν Πελοπόννησον· δεύτερον ὅτι τὸ Φρούριον τῶν Ἀθηνῶν ἔπρεπε νὰ προπαρασκευασθῇ πρὶν νὰ ἐκστρατεύσω. Ἦλθον εἰς Ἀθήνας, καὶ ἀφοῦ μῆτε Φροντιστῆς, μῆτε Χρηματοφόρος τῆς Σ' Διοικήσεως ἐπρόφθασε καταπόδι, ἔκαμα πρόβλεψιν ζωτροφίας προσωρινήν, καὶ διὰ τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ διὰ τὴν παροῦσαν ἐκστρατείαν.

Τὴν δωδεκάτην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀναχωρήσας ἀπ' Ἀθήνας ἔφθασα εἰς Πλαταιάς (Κόκλα) τρεῖς ὥρας μακρὰν τῆς Παλιόπαναγιᾶς, ὅπου ἀφῆσας τὰς Θεσπιάς εὗρίσκετο στρατοπεδευμένος ὁ Ὀδυσσεύς· ἀλλ' ἐγὼ πληροφορηθεὶς καὶ τὴν ἐκεῖθεν διὰ τὴν Πέτραν ἀναχώρησίν του, ἐπῆρα τὴν ὁδὸν τῆς Λεβαδίας, ὅπου ἔφθασα τὴν δεκάτην ἔκτην τοῦ ἰδίου. Ὁ Ὀδυσσεύς ἐνωθεὶς μὲ 400 ἱππεῖς Τούρκους εἰς Πέτραν ἐλθόντας ἀπὸ Εὐριπον, ἐπέρασεν ἀπὸ Λεβαδίαν, πρὶν ἐκεῖ φθάσω ἐγὼ, καὶ ἐστρατοπέδευσε περὶ τὴν Χαιρώνειαν, ἐνῶ τὴν δεκάτην ἐβδόμην ἤλπιζον οἱ Ἕλληνες οἱ μετ' ἐμοῦ νὰ συγκροτήσω μάχην ὑπὲρ Πίστειας, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως τῆς Ἑλλάδος ἐναντίον τοῦ Τουρκόφρονος Ὀδυσσεύς εἰς τὸν ἴδιον τόπον ὅπου ὁ Μακεδὼν Φίλιππος ἐνέκρωσε τὴν ἐλευθερίαν τῶν προγόνων μας, ἐφυγον ὑπ' οὐδενὸς διωκόμενοι διὰ νυκτὸς οἱ ἐναντίοι, καὶ ἔφθασαν εἰς τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἐπαρχίας Λοκρίδος τὴν αὐτὴν ἡμέραν. Τὴν 19 ἀγανακτοῦντες κατὰ τῶν Τυραννοφρονούντων οἱ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν μου Ἕλληνες ἔτρεξαν καταπόδιτων προθύμως ἕως εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Πόλεως Ταλαντίου, δύο ὥρας μακρὰν τῶν ἐχθρῶν.

Σήμερον καταγίνομαι νὰ τοποθετήσω τὰ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν μου σώματα διὰ νὰ πολιορκηθοῦν οἱ παρὰ τὸ παραθαλάσσιον πολέμιοι. Αὐτοὶ δὲ περιμένουν βοήθειαν ἀπὸ Ζητούνιον καὶ Εὐριπον κατ' αὐτάς· δὲν εὐκαίρησα τὴν λεπτομερῆ ταύτην περιγραφὴν νὰ τὴν κάμω ἀρχήτερα, καὶ ἐντελέστερα πρὸς τὴν Σεβαστὴν Διοίκησιν· διότι εἰς διάστημα ἑπτὰ ἡμερῶν, αἱ μέγα-

λήταται, εὐτυχέστεραι κατὰ τὴν κεχερωμένην γῆν, καὶ ἀναγκαιότεραι εἰς τὴν στερέωσιν τῆς εὐδαιμονίας τῆς Ἑλλάδος Ἐπαρχίαι, οὗσαι ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐξουσίαν τῶν Τούρκων καὶ τοῦ Τούρκου Ὀδυσσέως, ἐκαθαρίσθησαν καὶ ἔγειναν τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως κτήματα. Δὲν ἠμπορῶ ὅμως νὰ μὴν ἀναφέρω πρὸς τὴν Σεβαστὴν Διοίκησιν μὲ λύπην καὶ θλίψιν τῆς ψυχῆς μου μίγιστην, ὅτι ἡ κυρίεσις αὕτη θέλει εἶναι πρόσκαιρος διὰ μίαν καὶ μόνην αἰτίαν, τὴν παντελῆ εἰς ταῦτα τὰ μέρη ἑλλειψιν ψωμοῦ. Τὰ τελευταῖα ταῦτα λόγια ἂν δὲν κινήσουν καὶ τοὺς Ἐκτελεστάς καὶ Βουλευτάς καὶ πατέρας τοῦ ἔθνους, ἡ Ἑλλὰς δὲν ἀνασταίνεται, ἀλλὰ πνέει τὰ λοιπὰ. Μάθετε Σεβαστοὶ καὶ χρήσιμοι τοῦ ἔθνους Διοικηταί, ὅτι ὁκτὼ ἡμέρας οἱ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν μου ζῶσι μὲ λάχανα· ἂν εἰς τοῦτα τὰ μέρη ἀπαντᾷται κανένας ἄνθρωπος, αὐτὸς ὁμοιάζει τοὺς νεκροὺς τοῦ Ἄδου, καὶ ὅχι τοὺς ζῶντας· λάχανα μόνον χωρὶς ἀρτυμὴν εἶναι τῶν δυστυχῶν τούτων λειψάνων τῆς ἀνθρωπότητος ἡ δυστυχεστάτη τροφή. Ἀδελφοί! ἡ ψωμὶ νὰ προφθάσῃ εἰς τὰ Σάλωνα καὶ Δίστομον τὸ ὀγλιγρότερον διὰ ἑξ μῆνας, ἢ θὰ μὲ ἀναγκάσουν οἱ στρατιῶται νὰ ὀπισθοδρομήσω ἄμέσως. — Τὸ πρὸς τὴν Πατρίδα χρέος μου μὲ ἐβίαζε νὰ γράψω περισσότερα παρὰ τὸ δεόν· καὶ ζητῶ συγγνώμην ἂν σὰς ἐνοχλοῦν τὰ τοιαῦτα. Ἡ Σεβαστὴ Διοίκησις, εὐρισκομένου μου εἰς Ναύπλιον, ὑπεσχέθη ζωοτροφίας, καὶ πολεμεφόδια· ἀλλ' ὡς τούτην τὴν ὥραν προσμένων νὰ εἰδῶ φέροντα τὰ διὰ τὴν ἀγορὰν τῆς ζωοτροφίας χρήματα τὸν δικαιοτάτον μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, ἐλέπω παντελῆ ἀφροντισίαν. Τὸν πρωταίτιον τοιούτων κακῶν γνωρίζω καὶ θέλω στηλιτεύσῃ διὰ τοῦ τύπου ἐντὸς ὀλίγου, διὰ νὰ δώσω αἰτίαν νὰ μὲ θεατρίζουν καὶ ἐμὲ εἰς ὅλον τὸν Κόσμον, ὅταν σπείρω ζιζάνια, προξενῶ ταραχάς, κἀμνω φατρίας, καὶ κατὰτρέχω τοὺς ἀληθῶς εἰς τὴν Πατρίδα ὡφελίμους ἄνδρας. Ἡ Ἀνατολικὴ Ἑλλὰς ἐλευθεροῦται, ἂν γένη πρόβλεψις τῶν ἀναγκαίων, ὧς σεβασμοὶ τῶν νῦν Ἑλλήνων Διοικηταί.

Τῇ 20 Μαρτίου 1825.

» Σεβαστῇ Διοίκησις.

Τὴν 27 Μαρτίου διώρισα τὸν Στρ. Κριζιώτην νὰ πλησιάσῃ

εἰς μίαν μάχην ἀπέχουσιν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου, ὥραν ἡμίσειαν ὅπου νὰ κατασκευάσῃ ὀχυρώματα. Ἡ θέσις ὀνομάζεται ὁ Προφήτης Ἡλίας. Τὴν ἐσπέραν τῆς 28 ἦλθον ἀγῶν τοῦ· τὴν 30 δὲ διετάχθη ὁ ἀντιστράτηγος Ρούκης μὲ περίπου ὀκτακοσίους νὰ ὀχυρωθῇ εἰς λόφον κεκμενον ὑπεράνω τοῦ Μοναστηρίου Βιλιεῦ, κρατούμενον τότε ἀπὸ τοὺς ἐναντίους, ἀπέχον ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου των ὥραν ἡμίσειαν. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐζήτησε νὰ συνδιαλεχθῇ μετ' ἐμοῦ· τὸν ἀπεκρίθη ὅτι δὲν μοι εἶνε συγχωρημένον νὰ κάμω ἰδιαιτέρας μυστικὰς συνδιαλέξεις, εἰ μὴ ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τῶν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν μου ὀπλαρχηγῶν· καὶ οὕτως ἦλθε τὴν αὐτὴν ἐσπέραν εἰς τὸ ῥηθὲν Μοναστήριον καὶ ἐκλείσθη ἐκεῖ μὲ 100, ἐνθα ἰπολιορκήθη τὴν 31 τοῦ αὐτοῦ. Ἡ μάχη ἄρχισεν εἰς τὸ Μοναστήριον λίαν πρωΐ. Οἱ εἰς Λιθανάτας ἐχθροὶ διηρέθησαν εἰς δύο· διότι εἰς δύο καὶ ἡμεῖς εἴμεθα τοποθετημένοι· καὶ τὸ μὲν πρῶτον αὐτῶν Σῶμα πεζοὶ καὶ ἵππεις ὥρμησαν πρὸς τὸ Μοναστήριον ἐναντίον τῶν πολιορκούντων, οἵτινες μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντιστήσωσιν, ἀπεσύρθησαν ἀβλαβεῖς. Ἐνωθέντες δὲ οὗτοι μετὰ τοῦ Ὀδυσσεὺς ἐνεκρίθη νὰ ἐπέλθωσι κατὰ τοῦ Ρούκη, καὶ γενομένης ἐξορμήσεως, ἀντεκρούσθησαν ἀνδρείως παρὰ τῶν ἡμετέρων, ὥστε ἐξηκολούθει ἡ μάχη ἐκατέρωθεν μὲ ἀνδρείαν· οἱ περὶ τὸν Κριζιώτην ἐρχόμενοι πρὸς βοήθειαν τῶν ἡμετέρων, ἠθέλησαν, πρὶν ἐκεῖ φθάσουν, νὰ δοκιμάσουν τολμηρὸν κίνημα κατὰ τοῦ ἱππικοῦ εἰς ἀνοικτὴν πεδιάδα. τὸ τολμηρὸν τοῦτο κατ' ἀρχὰς μὲν μὲ ἔκαμε νὰ τρομάξω, ἀλλὰ τέλος βλέπω νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν τὸ ἐχθρικὸν μὲ θράμβον τῶν Ἑλλήνων· διευθυνόμενος δὲ ὁ Ὀπλαρχηγὸς οὗτος πρὸς τὸν Ῥούκην, ὅπου ἐνωθεὶς μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἐπιπίπτει κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ ἐπιφέρει γενικὸν χαλασμόν ἱππέων τε καὶ πεζῶν, οἵτινες διεσκορπίσθησαν τῇδε κακεῖσε, κατερχόμενοι βουνὰ, βράχους, καὶ κρημνοὺς, καὶ φονευόμενοι ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας· καὶ ἂν δάσος πυκνὸν, καὶ κατάφυτον δὲν ὑπέκρυπτεν αὐτοὺς, δὲν ἤθελε σωθῇ οὐδένας. Ὅσοι δὲ ἀπέφυγαν τὴν μάχην τῶν Ἑλλήνων, διεσώθησαν εἰς τὸ γενικὸν στρατόπεδόν των. Ἡ δὲ μάχη διήρκησεν ὥρας ἑξ. Περί δὲ τὸ δειλινὸν τῆς αὐτῆς ἡμέρας διώρισα ἐκ νέου ἀποκλεισμόν τοῦ αὐτοῦ Μονα-

στηρίου, μέσα εις τὸ ὅποιον εἶχεν ἀπομείνῃ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ὀδυσσεὺς Γιαννάκης μὲ 70 στρατιώτας. Οἱ ἐχθροὶ πρὸς τὸ ἐσπέρας ἐδοκίμασαν νὰ ἐμβάσουν τροφὰς εἰς τοὺς ἀποκλεισμένους· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἐστάθησαν ἱκανοὶ νὰ τὰς λάβουν αὐτοὶ μὲ τὸν διωγμὸν τῶν ἐχθρῶν. Τὴν ἀκόλουθον ἅ. Ἀπριλίου, ἀφοῦ πάλιν ἐδοκίμασαν οἱ ἐναντίοι νὰ ἐλευθερώσωσι τοὺς ἀποκλεισμένους, καὶ ἀπειπισθέντες ἀνεχώρησαν ἄπρακτοι, οἱ ἀποκλεισμένοι στενοχωρούμενοι, παρεδόθησαν εἰς χεῖρας τῶν ὑπὸ τὴν Σεβαστὴν Διοίκησιν. Καὶ ἐπειδὴ ὁ παραδοθεὶς Γιαννάκης μὲ ὑπεσχέθη νὰ ἐνεργήσῃ εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ὀδυσσεὺς, μένων ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν μου, παρακαλῶ τὴν Σεβ. Διοίκησιν νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ μὲ δῖπλωμα ἕνα τῶν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν μου Ὀπλαρχηγῶν. Ἐν τούτῳ παρακαλῶ τὴν Σεβαστὴν Διοίκησιν νὰ προφθῇ τὸ στρατόπεδόν της ὅσον τάχος ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα ψωμί, φασέκια, καὶ πτυκία· νὰ μὴ λείψῃ ὅμως τὰ σιτηρέσια, ἂν θέλῃ νὰ ἰδῇ καὶ τὸ τέλος τῶν πραγμάτων αἰσιώτερον. Ἐν Ἀταλάντῃ 4 Ἀπριλίου 1825.

Ὁ Στρατηγὸς Ἰω. Γκούρας.

Μετὰ τὴν προῤῥηθεῖσαν μάχην οἱ ἐχθροὶ ἐκλείσθησαν στενὰ εἰς Αἰθανάτας, μὴ δυνάμενοι μηδὲ νὰ ἀναχωρήσουν, διότι καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης ἦσαν πολιορκημένοι στενὰ τόσον, ὥστε δὲν εἶχαν τροφὴν οὐδὲ διὰ τρεῖς ἡμέρας. Ὁ ἀνάξιος Ὀδυσσεὺς βλέπων ἑαυτὸν εἰς κίνδυνον, παραδίδεται ὑποχείριος εἰς τὸν στρατηγὸν Γκούραν τὴν ἐβδόμην Ἀπριλίου 1825. Πρὸς δὴλωσιν τῶν ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ διατρεχάντων ἐκτίθεται τὸ πρὸς τὴν Διοίκησιν γράμμα τοῦ Γκούρα.

Σεβαστὴ Διοίκησις!

Μὲ τὰς ἀναφοράς μου τῶν 31 Μαρτίου, καὶ 4 τοῦ τρέχοντος ἀνέφερα εἰς τὴν Σεβαστὴν Διοίκησιν δύω κατὰ τῶν πολιορκιῶν νίκας τῶν Ἑλλήνων. Διὰ δὲ τῆς παρούσης ἀναγγέλλω τὴν 7 τοῦ τρέχοντος, ἥτις εἶναι ἡ παράδοσις τοῦ Ὀδυσσεὺς ὁμοῦ μὲ 800 ἄλλους ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του εἰς τὸν Ἀρχηγὸν τῶν στρατευμάτων τῆς Διοικήσεως. Ἐν τούτῳ λαμβάνω εἰδῆσιν ὅτι τὸ Τουρκικὸν δυνατὸν Σῶμα καταβαίνει

ἀπὸ Ζητουνίου· καὶ πάραυτα διορίζω τὸν Ῥούκην μὲ 500 στρατιώτας νὰ προκαταλάβῃ τὰ στενὰ τῶν Βασιλικῶν, ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ πρὸ ἡμισείας ὥρας ἐπρόλαβον τὴν δίοδον, ὥστε ἠναγκάσθην νὰ ἀπαντήσω αὐτοὺς ἐγὼ προσωπικῶς τοὺς ἐχθροὺς πρὶν ἐμβῶσιν εἰς τὴν Πεδιάδα τῆς Λεβαδίας, καταλείψας τὸν Κριεζιώτην καὶ Κατζικογιάννην εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν τὸν ἐν Λιθανάταις Τούρκων. Ἀπαντῶ δὲ τοὺς ἐχθροὺς εἰς Τουρκοχωρὶ (Δεῦκτρα) οἵτινες ὤδυσσαν πρὸς Δαύλιαν, ἔνθα προλαβὼν εἶχα πέμψῃ τοὺς Ὀπλαρχηγούς Γεώρ. Διοδουινιώτην, Νάκον Πανουριᾶν, Κομποταδίτην, Πρέβαν, καὶ Κοντοσόπουλον, οἵτινες συνάψαντες μάχην ἐνίκων μὲν τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλὰ τέλος οἱ μὲν Τούρκοι ἐστρατοπέδευσαν περὶ τὴν Δαύλιαν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐτοποθετήθησαν εἰς Ἱερουσαλήμ· ἔνθα ἔφθασα καὶ ἐγώ. Ἀρχηγαὶ δὲ (α) τοῦ ἐχθρικοῦ στρατο-

(α) Τούτους ὁ Ὀδυσσεὺς ἀφοῦ ἐκλείσθη εἰς Λιθανάτας ἐπροσκάλεσε νὰ τὸν προφθάσωσιν ὅσον τάχος ἐκεῖ, γράφων αὐτοῖς ἀλλ' ἂν' ἄλλων διὰ νὰ μὴ τοὺς φοβίσῃ· οὗτοι δὲ ἐκάτεροι ἀποκρίνονται αὐτῷ πρὶν νὰ κινηθῶσι κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

« Πολὺ ἀγαπητέ μοι Καπετᾶν Ὀδυσσεῖα σὲ χαίρετῶ, καὶ μὲ τὸν χαίρετησμόν μου σοῦ φανερόνω. Ἐλάδωμεν τὸ γράμμα σου, καὶ εἶδωμεν ὅτι νὰ εὐγοῦμεν μίαν ὥραν προτίτερα· καὶ ἡμεῖς ἐκάμαμεν χαζηρλήκι (ἐτοιμασίαν) διὰ νὰ ἐβγοῦμεν, καὶ σήμερον ἦλθεν ὁ Γιαννούτσαγας Μωραΐτης καὶ μοῦ λέγει ἀλλοιότιχα χαμπάρια (εἰδήσεις) ὅτι ἐχθὺς ἐκάμετε ἓνα τουφέκι μὲ τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ἐσὺ κανένα γράμμα δὲν μοῦ ἔστειλες νὰ μάθωμεν τὸ σίγουρο, διὰ νὰ ἔλθωμεν εἰς ἱμπτάτι σου [βοήθειαν]. τῶρα νὰ μὲ γράψῃς ἀμέσως, ἂν εἶναι ἐχτιζᾶς [χρεῖα] εὐθὺς νὰ ἔλθωμεν νὰ σὲ καταφθάσωμεν, ὅτι ἡμεῖς χαζήρι [ἐτοιμοί]· εἴμεσθεν καὶ μίαν ὥραν προτίτερα νὰ μᾶς στείλῃς τὸ χαμπέρι μὲ τὸ καίκι καὶ ἡμεῖς πάλιν ὅποτε εὐγοῦμεν, πάλιν εὐθὺς χαμπέρι σοῦ κάμωμεν, μόνον αὖριον νὰ μᾶς γράψῃς ἀμέσως διὰ τὸ ἐχθισινὸν ντουφέκι.

[Τ. Σ.] 1825 Ἀπριλίου 4. Ζητοῦνι.»

Ἀμπάζ Πασσᾶς.

η Πολὺ ἀγαπητέ μου ἀδελφε Καπητᾶν Ὀδυσσεῖα τιμῶς σὲ χαίρετῶ. καὶ τὰ μάτια σου φιλῶ καὶ μὲ τὸ ἀδελφικόν μου σοῦ φανερόνω· ἔλαβα το γράμμα σου, καὶ εἶδα νὰ μοῦ γράψῃς ὅσον ἡμπορῶ ὀγλίγωρα [τὰ δὲ λοιπὰ ὁμοίως τοῖς ἄνωθεν].

1825 Ἀπριλίου 4. Ζητοῦνι.

Ὁ ἀδελφός σου Μουσταφάμπεης Μησιρλής.

πέδου εἶνε ὁ Ἀμπᾶς Πασᾶς, καὶ ὁ Μουσταφάμπεγης Ἀλβανός· οὗτοι, λέγεται, ἔδωκαν ἑνορκον ὑπόσχεσιν πρὸς τὸν Ῥουμελκβαλεσσὴν νὰ κυριεύσουν τὰ Σάλωνα, καὶ διὰ τοῦτο ἐτοιμάσθησαν νὰ κινήσουν ἐκείσε· τὴν 11 τοῦ αὐτοῦ ἀφοῦ ἐπροσπάθησαν ἐν διαφόροις κινήμασι νὰ εἰσέλθουν εἰς Σάλωνα, μὲ μεγάλην κατασχύνην, ἀλλὰ καὶ ζημίαν ὀπισθοδρομοῦν πάλιν εἰς Τουρκοχωρί, ἀπολέσαντες πολλοὺς καὶ πολλὰ. Ἄν οἱ Ἕλληνες δὲν ἔπασχον ἀπὸ ἑλλειψιν τροφῶν, ἤθελαν τοὺς διακόψῃ τὸν δρόμον ὅπως δι' ὅλου· καὶ τοῦτο εἶνε ὁ μεγαλήτερός μας ἐχθρὸς εἰς τὴν παροῦσαν ἐκστρατείαν· ὥστε ἐξατονισμένοι ἀπο τὴν πείναν, ἐμείνουμεν το ἐσπέρας εἰς Δαύλιαν. Σήμερον δὲ πρῶτῃ πρὶν ἀνατελεῖν ὁ ἥλιος, παρ' ἐλπίδα συγκροτεῖται μάχη περὶ τὴν χαϊρώνειαν· ὅθεν ἐβιάσθη νὰ προφθάσω βοήθειαν τῶν ἡμετέρων, ἀποκλεισμένων ἀπὸ τὸ ἐχθρικὸν ἵππικόν, καὶ μαχομένων πεζῶν πρὸς ἱππεῖς· εἰς τὴν ἐμφάνισίν μου ἐνθαβρύνθεντων τῶν ἡμετέρων, δειλιώντων δὲ τῶν πολεμίων, τρέπεται τὸ ἵππικόν εἰς φυγὴν, καὶ μὲ πολλὴν ἀγῶνα κερδίζουν τὴν νίκην· οἱ Ἕλληνες. Ἐπίσπον δὲ ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐπτά, καὶ ἐπληγώθησαν ὀκτώ. . . .

Γῆ 7 Ἀπριλίου 1825.

α Στρατηγὸς Ἰω. Γκούρας. »

Τοιοῦτον τέλος ἔλαβεν ὁ κατ' Ὀδυσσεύς πόλεμος. Οὗτος, συλληφθεὶς εἰς τὸν τόπον ἐξ' οὗ ἐξῆλθε, (ἦν γὰρ Πατρὶς αὐτοῦ ἡ Λιθανότις) ἀποστέλλεται εἰς τὸ Φρούριον τῶν Ἀθηναίων, ἐνθα φυλακίζεται εἰς τὸν μέγαν πύργον τῆς Ἀκροπόλεως, ὅστις καὶ ἐντεῦθεν δὲν ἔλειπε νὰ μετέρχεται πᾶν μέσον εἰς ἀποδραπέτευσιν· ἀλλὰ τὴν πέμπτην τοῦ Ἰουνίου 1825. ἔλαβε τελευτήν τῆς ζωῆς του ἀξίαν ὧν ἔπραξε. Διὰ διαταγῆς τῆς Διοικήσεως ἐκδομένης κατ' αἵτησιν τοῦ Γκούρα θανατώνεται, ἀποπνιγνὴς κατὰ μέσην νύκτα, καὶ ἀπὸ τοῦ πύργου καταρρίπτεται κατὰ γῆς. Ὁ ἐκτελεστὴς τοῦ θανάτου ἦτον ἱερεὺς στρατιωτικὸς, ὅστις ἐξεδικήθη ἐναντίον αὐτοῦ, διὰ τὸ πρὸς τοὺς ἱερεῖς μῖσος, καταδρομὴν, καὶ κακὰ, πρᾶχθέντα ὑπ' ἐκείνου. Ὁ δὲ θάνατος οὗτος ἐπλάσθη ἄλλως πως διὰ τὰς τότε περιστάσεις, ὅτι δηλ.

Θύλων ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ καταβῇ ἀπο τοῦ πύργου, ἐκόπησαν τὰ σχοινία μὲ τὰ ὁποῖα ἦτον δεμένος, καὶ οὕτως ἐθανατώθη. (ἴδε ἐφημ. Ἀθην. ἀριθμὸς 68. 9 Ἰουνίου) Ἐτάφη δὲ ὑπο τοὺς πόδας τῆς Ἀκροπόλεως πρὸς βορρᾶν. Τὰ δὲ λείψανα αὐτοῦ ἀνεκρίμisen ἡ σύζυγός του τῷ 1833. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀπ' ἀρχῆς τῆς Ἐπαναστάσεως ἐξηκολούθει τὰς κακουργίας του, πρόσκομμα γενόμενος πάντοτε εἰς τὰς προόδους τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων, μετερχόμενος ἐν ταύτῃ μισοφονίαν ἀνδρῶν πολλῶν· ἐξ ὧν οἱ πλείότεροι ἐδύναντο νὰ ὠφελήσωσι τα μέγιστα τὴν πατρίδα· παραλείπων τοὺς ἄλλους ὀνοματίζω τοὺς δύο ἀγαθοὺς πολίτας, τὸν Νοῦτζον, καὶ Μπαλάσκαν. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος ἦτον Ἰωαννίτης σημαντικὸς μέγα δυνάμενος παρα τῇ Ἀλλῇ Πασσᾷ, ὡς οὐδεὶς ἄλλος. Οὗτος μετὰ τὴν πτώσιν τούτου τοῦ Τυράννου ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Διοίκησιν, ὑποσχόμενος μεγὰ ὅτι θέλει πράξῃ εἰς ὄφελος τῆς Ἑλλάδος, δια τὴν ἐπίρρουσιν ἣν εἶχε παρα τοῖς κατοικοῖς τῆς Ἠπείρου. Καὶ ἐφοδιασθεὶς μὲ τα χρεῖα ἡ γράμματα τῆς Διοικήσεως, ἐπορεύετο εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοπούμενου, ἔχων εἰς τὴν συνοδίαν του καὶ τὸν Μπαλάσκαν. Πρέπει ὅμως νὰ εἰπῶ πρότερον τὴν μεγάλην πρὸς τὸν φονέα Ὀδυσσεῖα εὐεργεσίαν τοῦ πρώτου· ὁ φονεὺς οὗτος καταδικασθεὶς δις εἰς θάνατον παρὰ τοῦ Δεσπότη αὐτοῦ Ἀλλῇ Πασσᾷ διὰ κακουργήματά του, δις ἐσώθη διὰ τοῦ ἰδίου Νοῦτζου, ὅστις ἀπο τῶν δημίων τας χεῖρας ἀπέσπα αὐτόν, εἰς οὐδὲν λογισάμενος τὴν προσταγὴν τοῦ Τυράννου· (ὅς μὴ παραξενεύεται τις, ὅτι τοιαύτη ἦν ἡ πρὸς αὐτόν εὐνοία τοῦ Σατράπου.) Ὁ δὲ Μπαλάσκας ὧν εἰς τὴν Συνοδίαν τῶν Τούρκων ἐπὶ τῆς πολιτορίας τούτου τοῦ Ἀλλῇ Πασσᾷ, συνηκολούθησεν αὐτοὺς μέχρι τῆς καταβάσεως αὐτῶν εἰς Βοιωτίαν τὸν πρῶτον χρόνον τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀποκλείσαντες δὲ οὗτοι τὸν Ὀδυσσεῖα εἰς τῆς Γαβριᾶς τὸ χάνι, τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐμελλὸν νὰ στήσωσι κανόνια κατ' αὐτοῦ, δι' ὧν κατεδαφίζοντες τοὺς τοίχους τοῦ χανίου, ἀγαμφιδόλως ἤθελε συλλάβωσιν αὐτόν μετὰ τῶν περὶ αὐτόν. Ὁ Μπαλάσκας βλέπων τὸν κίνδυνον τῶν ἀποκλεισμένων, φανερώνει πρὸς τὸν Ὀδυσσεῖα τὸν σκοπὸν τῶν ἐχθρῶν μὲ φωνὴν αἰνιγματώδη, ἀγνοουμένην μὲν παρα τούτοις, καταληπτὴν δὲ εἰς

ἐκείνον· καὶ οὕτω τὴν ἐπιούσαν νύκτα ἐξέρχεται τοῦ χανίου μετὰ τῶν Ὀγδόηκοντα Ἑλλήνων, διασωθέντων πάντων παρὰ ἓνα διὰ Μπαλάσκαν· ἔτι δὲ ἐνῶ οἱ ἐχθροὶ ἔμβαινον εἰς Λεβαδίαν, ὅπου ἤθελε ζωγρήσωσιν ὅλους σχεδὸν τοὺς κατοίκους, προλαμβάνει ὁ Μπαλάσκας καὶ εἰδοποιεῖ τὸν Ὀδυσσεύα Ἀρχηγὸν ὄντα τῶν ὅπλων τῆς Ἐπαχίας ταύτης, καὶ τοὺς προκρίτους αὐτῆς. Εἴτα ἀπατῶν τοὺς ἐχθροὺς, ἔκαμε νὰ σωθῶσι τὰ γυναικόπαιδα ὅλα, καὶ πολλοὶ ἄνδρες ἄσπλοι. Καὶ ἐδῶ παραιτούμενος τοὺς ἐχθροὺς ἐνοῦται μετὰ τῶν ἡμετέρων. Τούτους λοιπὸν τοὺς δύο σωτήρας καὶ εὐεργέτας του ὁ ἄθιος Ὀδυσσεὺς θανατώνει μὲ δόλον καὶ ἀπιστίαν, ἀφοῦ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ὄρκον πίστεως, τῇ 27 Μαΐου 1822. μετὰ τῶν δύο τούτων ἦτον καὶ ὁ Λεβαδίτης Ἴω. Λάπας, τὸν ὅποιον ἠθέλησε καὶ τοῦτον νὰ φονεύσῃ, ἀλλὰ οἱ στρατιῶται τὸν ἔσωσαν ὡς οἱ πλεῖστοι ἐκ Λεβαδείας.

Ἀναμνησθεὶς δὲ τὰ τῆς Λεβαδείας ἐπενθυμίζω καὶ τὸν θάνατον τῶν δύο καλῶν πατριωτῶν Δημητρίου Μπεγιάζη ἐνὸς τῶν προκρίτων τῆς πόλεως ταύτης, καὶ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Παππᾶ Ἀναστασίου ἀπὸ Κακῶσι (Θεσπιᾶς) τῆς Βοιωτίας. Οἱ δύο οὗτοι αἰχμαλωτισθέντες ἐν Λεβαδίᾳ, εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ὁμῆρ Βριώ-νη, ἀπελευθερώθησαν ἐνεργείᾳ τοῦ Μπαλάσκα, ἀπατήσαντος τὸν Πασσᾶν. Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς ἀντὶ νὰ συγχαρῇ τὴν σωτηρίαν των, θανατώνει ἀμφοτέρους, τὸν μὲν Παππᾶ Ἀναστάσιον μὲ γρόνθους κατὰ κεφαλῆς, τὸν δὲ Μπεγιάζην μὲ τουφεκισμόν, εἰπὼν τοῦτο, ὅτι, ἂν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἦσαν καλοὶ, δὲν ἀπέφευγον τὴν μάχαιραν τῶν Τούρκων. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ παρενείρω διὰ τὴν ὁποίαν μοι ἔδωκεν ἀφορμὴν ὁ Κάρπος καὶ τὸν θάνατον τοῦ δυστυχοῦς Ἠλία Πασπάλη. Οὗτος ὁ δυστυχὴς ἦτον Δημογέρων Λεβαδείας κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος μετὰ καὶ ἄλλων συμπολιτῶν του. Ὁ Ὀδυσσεὺς ζῶν κατὰ μέμησιν τῶν Πασσάδων, ἀφοῦ ἦτον ἑγγαμος, ἦτον καὶ παιδεραστής, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὰς περιοδίας του τοιοῦτους φαυλοβίους νέους· ἀλλ' ἦτον προσέτι καὶ θηλυμανής· Ἐπειδὴ ἡ γυνὴ τοῦ ῥηθέντος Πασπάλη ἦτον ὠραία καὶ ἀκμάζουσα, ἐπιβουλεύεται τὴν σωφροσύνην αὐτῆς· μὴ δυνάμενος ὅμως ν' ἀπολαύσῃ τὴν ἐπιθυμίαν του διὰ τὴν ἀρετὴν τῆς γυναικὸς, ἐπινοεῖται ὁ μιὰρὸς οὗτος ἄνθρωπος

πρὸς ἐκδίκησιν τὸ ἀκόλουθον. Συλλαμβάνει τὸν δυστυχῆ σύζυγον τῆς σάφρονος γυναικὸς, καὶ ἀναβάς ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ ὡς ἐπὶ κτήνους, τὸν προστάζει νὰ θαδίσῃ, διατάξας ἐν-αυτῷ τοὺς περὶ αὐτὸν, νὰ τὸν βράδίζωσιν ὅπισθεν ὡς ὄνηλάται, ὅσῳ-κις ἤθελε σταματᾷ ὁ ἄθλιος. Τέλος ἀφοῦ ἐβάδισεν ὁ δυστυχὴς Πασπάλης δύο ὁλοκλήρους ὥρας, φέρων τὸ ἄχθος τοῦ Δαίμονος εἰς τόπους δυσβάτους καὶ δασώδεις, ὁ ἀπάνθρωπος Ὀδυσσεὺς δένει μὲ σχοινίον τὸν ταλαίπωρον ἀπὸ τὰ αἰδοῖα καὶ τὸν κρεμᾷ ἀνάποδα εἰς ἓν ὑψηλὸν δένδρον, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ κατ' αὐτοῦ τὴν ἀποτυχίαν τῆς αἰσχυρᾶς ἐπιθυμίας του. Τοιαύτην φρικώδη τελευτὴν ἔλαβεν ὁ Ἥλιος Πασπάλης. Διὰ νὰ φανερωθῇ δ' ἔτι μᾶλλον ποίου βαθμοῦ ὀμότητος ἦτον ὁ ἀνθρωπος οὗτος, λέγω καὶ ἐν ἑτερον μύθῳ, ὅτι συλλαβὼν δύο χριστιανούς ἀθώους Ἕλληνας, τοὺς ἐσούβλισε, τοὺς ἐψῆσεν ὡς σφάγια εἰς τὸ πῦρ, βραδύνων τὸν θάνατον αὐτῶν διὰ μεγαλητέραν βάσανον. Παρτρέχῳ ἰδῶ τὸν θάνατον Ἀλεξάνδρου Μιχαήλ Ταλαντινοῦ, τοῦ ὁποῦ συνέτριψε τοὺς πόδας καὶ τὰ σκέλη, καὶ εἴτα καταςύρας αὐτὸν κατὰ πετρῶν, τὸν ἐβίασε νὰ ἐκπνέσῃ ἐλεεινῶς, ὁ προὔχων καὶ εἰς τῶν πρωταγωνιστῶν τῆς Ἀταλάντης.

Ἰδοὺ ἄς ἰδῶσι ποῖον τέρας ἐτόλμησαν νὰ ἐξυμνήσωσι τινές. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ φύσις τὸν ἐχάρισε προτερήματα, ἀλλὰ τί ὄφελος, ὅτι τὰ μετεχειρίσθη εἰς κακόν; ἤθελεν εἶναι ὁ ἀξιώτερος, φρονιμώτερος καὶ ἐνδοξότερος Στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος, ἂν τοῦ ἔλειπε τὸ φίλαρχον καὶ τυραννικόν· τότε δικαίως ἐδύνατο νὰ λέγῃ ὁ Φιλολόγος Κοραΐς « Δάκρυα λύπης κατέβρεξαν τοὺς ὀφθαλμούς μου, ὅτι ὅλα τῆς Ἑλλάδος τὰ τέκνα δὲν ὁμοιάζουν τὸν Ὀδυσσεύα » (ἴδε ἐφημ. Ἀθην. ἀριθ. 15, 22 Ὀκτωβρίου 1824.) Καὶ ἐγὼ μὲ λύπην μου περιγράφω τὸν βίον του, καὶ δακρύω, διὰ τί αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ μὴν ὁμοιάσῃ τὰ γνήσια τῆς Ἑλλάδος τέκνα, διὰ νὰ μὴ γείνη ὄνειδος αὐτῆς εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ',

Μετὰ τὸν προειρημένον ἀγῶνα ὁ Γκούρας διορίζεται νὰ πολεμήσῃ τοὺς Τούρκους εἰς Σάλωνα προκαταλαβόντας ἤδη τὴν

Πόλιν. Γενομένης δὲ μάχης εἰς χωρίον Πεντώρη, γίνεται θῦμα τῆς ἐλευθερίας ὁ γενναῖος Ἰωάννης Παπα Νικολάου Ἐλευσίνιος. Ἀκολούθως πολιορκοῦνται οἱ ἑχθροὶ εἰς τὴν Πόλιν Ἄμ. φισσαν, ἐνθα γίνονται συχνοὶ ἀκροβολισμοὶ καὶ μάχαι καὶ νίκαι τῶν ἡμετέρων. Ὁ Γκούρας δὲ ἀφήσας τοποτηρητὴν τοῦ εἰς τὸ ἐν Σαλῶνις στρατόπεδον, ἔρχεται εἰς Ἀθήνας κατὰ μῆνα Αὐγούστον.

Δυσσαρεστημένος δὲ ἀπὸ τὴν ἀταξίαν τοῦ στρατιωτικοῦ, ἀπείθειαν τῶν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ὁπλαρχηγῶν, καὶ μάλιστα τῶν Σουλιωτῶν, οἵτινες δὲν κατεδέχοντο νὰ γνωρίζωσιν Ἀρχηγὸν τὸν Γκούραν, καὶ ἀγανακτῶν ἐπὶ τούτοις σφοδρῶς δὲν ᾔθελε νὰ εἶναι πλέον Ἀρχηγὸς τοῦ στρατοπέδου· ὥστε πρῶτος τῶν Ἑλλήνων Ὁπλαρχηγῶν ἐπεθύμησε Βασιλέα. καὶ ἤκουσα ἐγὼ ἐκ στόματός του νὰ λέγῃ « τώρα ἐγνώρισα ἀδελφοὶ πραγματικῶς, ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ χωρὶς Βασιλέα· ἅς τὸν ἰδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἅς ἀποθάνω· δὲν ὑποφέρεται πλέον ἡ ἀταξία τοῦ στρατιωτικοῦ, καὶ ἡ πολυαρχία ». Πληροφορηθεὶς δὲ ὅτι τὸ εἰς Ναύπλιον τακτικὸν προοδεύει εἰς αὐξήσιν ὑπὸ τὸν Συνταγματάρχην Φαββιέρ, πέμπει πρὸς τὴν Διοίκησιν τὸ ἀκόλουθον γράμμα.

Σ. Ἐκτελεστικὸν Σῶμα.

« Πρὸ δύο ἡδὲ ἑτῶν ἐπεθύμουν νὰ ἐάσω εἰς πρᾶξιν τὴν εἰς τὸ Τακτικὸν κλίσιν μου, ἀλλὰ τὰ τότε περιστατικὰ δὲν μὲ ἐσυγχώρουν. Αὐτὴν οὖν ταύτην τὴν κλίσιν ἀνέβαλον ἔκτοτε ἄχρι τοῦδε ὁλέθρια διὰ τὸ ἔθνος περιστατικὰ καὶ μάλιστα ἡ ἱφαιρινὴ ἐκστρατεία μοῦ αὐξήσιν εἰς τόσον βαθμόν, ὥστε ἐκβῆκεν ἀπὸ τὸν ὅρον τῆς. Διὰ τοῦτο συνομιλοῦντες μετὰ τοῦ Στρατηγοῦ Κ. Μακρυγιάννη (ὅστις καὶ στοματικῶς θέλει ἀναφέρει αὐτὴν) ἐμείναμεν σύμφωνοι εἰς τοῦτο τὸ κοινωφελὲς ἐπιχειρήμα. Ὅθεν παρακαλῶ τὸ Σ. μου τοῦτο Σῶμα, ἵνα στείλῃ νὰ συστήσῃ εἰς τὴν Πόλιν ταύτην ἐπὶ τούτῳ σχολεῖον μὲ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα, ὥστε τὸν ἐρχόμενον χειμῶνα νὰ γυμναζώμεθα, καὶ εἰς τὸ μετέπειτα ἴσως φανῶμεν ὠφελιμώτεροι εἰς τὴν ἱερὰν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν τοῦ

ταλαιπώρου ἔθνους μας, τοῦ ὁποίου τὰ ἄνωθεν ὀλέθρια περιστατικά κατερρόφησαν τὸ αἷμα. Σεβαστὸν Ἐκτελεστικὸν Σῶμα! ἐλπίζω εἰς τὴν ἀνωτάτην Πρόνοιαν, ὅτι ὅλοι οἱ εὐαίσθητοι καὶ καλοὶ πατριῶται, ὅσοι γνωρίζοντες τὴν καθ' ὅλους τοὺς τρόπους ὠφέλειαν αὐτοῦ τοῦ κοινωφελοῦς ἔργου, θέλουν τρέξῃ καὶ ἐναγκαλισθῇ αὐτὸ, καὶ τότε βεβαίως ἐκέρδισε τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἡ ἰδία ἀνθρώπινος φύσις ζητεῖ, τὴν ἱερὰν δηλ. Ἐλευθερίαν. Παρακαλῶ ὅμως νὰ διατάξῃ ἵνα μοι ἀποπληρωθῶσιν ὅλοι οἱ λογαριασμοί μου, διὰ νὰ κάμω καὶ ἐγὼ τὸ αὐτὸ πρὸς τοὺς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν μου στρατιώτας, καὶ νὰ μείνω ἐλεύθερος μὲ ὅσους ἤθελαν μὲ ὑπακούσῃ, νὰ γυμναζώμεθα εἰς τοῦτο τὸ κοινωφελὲς ἔργον. Εἶθε δὲ Σεβαστὸν Ἐκτελεστικὸν Σῶμα, νὰ ἐάτε τοῦτο ὅσον τάχος εἰς πρᾶξιν, ἵνα ἕως εἰς τὸ ἐρχόμενον ἔαρ τελειοποιηθῶμεν.

Μένω δὲ μὲ τὸ προσήκον σέβας.

Τὴν 2 Αὐγούστου 1825, ἐξ Ἀθηνῶν.

‘Ο Ἐλάχιστος πατριώτης, ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΚΟΥΡΑΣ

Ποῖος ἦτον ὁ Γκούρας πρὸ δύο καὶ τριῶν ἐτῶν, καὶ ποῖος ἀναφαίνεται ἤδη! Φύσις ἀγαθὴ ταχέως ἀναδίδει. Διατρίψας δὲ ὀλίγας τινὰς ἡμέρας ἐνταῦθα, τὴν ἐβδόμην Σεπτεμβρίου ἀναχωρεῖ ἐπὶ Σάλωνα.

Ἡ Διοίκησις λαμβάνουσα τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Γκούρα, ἐνέκρινε καὶ ἀπέστειλεν εἰς Ἀθήνας τὸν Συνταγματάρχην Φαββιέρον μὲ τὰ τακτικὸν Σῶμα, συμποσούμενον εἰς ἑπτακοσίους ἄνδρας, διὰ νὰ διοργανισθῇ ἐδῶ καὶ αὐξηθῇ. Καὶ εἰς τὰς 5 Ὀκτωβρίου 1825 τὸν δέχονται οἱ Ἀθηναῖοι μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας. Εἰς τὸ ἔμβασμα τούτου εἰς τὴν Πόλιν ἐξῆλθεν ὁλος ὁ λαὸς γυναῖκες, παιδία, ἄνδρες, εἰς προϋπάντησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Τακτικοῦ. Οἱ λόγοι καὶ τὰ μικρὰ ὑψώματα τῆς γῆς σκεπασμένα ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν θεατῶν παρέσταινον ἀξιόλογον τινα θέαν. Ἡ ὁδὸς, ἣτις ἔφερε τὸ Σῶμα, ἦτον ἡ ἱερὰ ὁδὸς τῆς Ἐλευσί-
νος. Τὰ παιδία, οἱ μαθηταὶ τοῦ ἀλληλοδιδασκτικοῦ Σχολείου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ᾔδανε τὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων, ἐμα-

τιζοντες τακτικῶς, προὔπαντον τὸ ἐρχόμενον πολεμικὸν τακτικόν, ἄδοντες συγχρόνως τὴν ἡρωϊκὴν ᾠδὴν (1) τοῦ ἀειμνήστου Βότσαρι. Τὸ Φρούριον ἅμα ἐπλησίασε τὸ Τακτικὸν εἰς τὰς πύλας τοῦ τειχίου τῆς Πόλεως, τὸ ἐτίμησε μὲ τὸν πρέποντα κανονβολισμόν· ἡ δὲ Πόλις ἅπασα ἐνεπλήσθη χαρᾶς καὶ ζήλου.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἡ Συνταγματάρχης Φαββιέρ δημοσιεύει πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τὰ ἑξῆς.

« Συμπολῖται !

Σεῖς καταλαμβάνετε τὸν σκοπὸν τῆς Διοικήσεως εἰς τὸ νὰ πέμψῃ ἐδῶ ἐν μέρος τοῦ Τακτικοῦ Σώματος, τοῦ ὁποίου τὸν ὀργανισμόν μοι ἐνεπιστεύθη. Πληροφορημένοι ἀπὸ τὴν πείραν ὅλοι οἱ φρόνιμοι τῆς Ἑλλάδος, ἐγνώρισαν, ὅτι αὕτη ἡ διάταξις, ἣτις παρεδέχθη ἀπὸ ὅλα τὰ χριστιανικὰ ἔθνη, ἦτον ἡ μόνη ἣτις ἐδύνατο νὰ διώξῃ τὴν τόσων χρόνων δυστυχίαν, καὶ νὰ εἰσάξῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν, καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ἡσυχίαν. Συμπολῖται ! ἡμεῖς θέλομεν ἐπιτύχῃ τὸν διπλοῦν αὐτὸν σκοπὸν, εἰάν συντρέξετε νὰ ἐπαυξήσετε τὰς φάλαγγάς μας· τότε τοῦτο

(1) Ἔστι δὲ αὕτη, ἣν καὶ προσεγυμνάσθησαν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τούτῃ.

« Ἑλλήνες! Κλαύσωμεν ἄνδρα γενναῖον,

Τὸν Μάρκον Βότσαριν ἥρωα νέον,

Οὗτος ἀπέθανεν ἡρωϊκῶς.

» Τοῦτον τὸν ἥρωα ἄς μιμηθῶμεν,

« Ἀν τὴν Ἑλευθερίαν μας ὄντως ποθῶμεν,

Καὶ θέλει θραύσωμεν ἐχθροὺς ἡμῶν.

« Ἄνδρες ὁμόνοια ἔς ἡμᾶς ἀνήκει,

Καὶ ὁ Ὑπέρτατος μᾶς τάξει νίκην,

Νίκην βεβαίαντε καὶ ἀσφαλῆ.

» Τοῦρκοι σκληρότατοι ἂν ἐφονεύθη,

Ὁ Μάρκο Βότσαρις, δὲν λιγοστεύθη

Ἡ ἐναντίον σας Ἑλλήνων ὀρμή.

» ἥρωα Βότσαρι Ἡπείρου θαῦμα!

Εἰς ὅλους τοὺς Ἑλλήνας ἄφησες τραῦμα,

Σῶμά σου χάσαμεν οὐκ ἀρετάς.

» Ὑπάγ' ἀθάνατε στὰς οὐρανίους,

Σκηνὰς τοῦ πλάστου μας μὲ ὕμνους θελοῦς,

Καὶ δέου πάντοτε διὰ ἡμᾶς. »

τὸ Σῶμα μακρὰν τοῦ νὰ εἶναι εἰς θάρος διὰ τὸν τόπον, θέλει εἶναι τὸ προπύργιον ἀκολούθως, δι' οὗ ἡμπορεῖτε νὰ ἀνακτῆσετε τὰς οἰκίας σας, καὶ νὰ χαίρετε ἐν εἰρήνῃ εἰς τὸν κόλπον τῆς οἰκογενείας σας τοὺς γλυκεῖς καρποὺς τῶν κόπων σας καὶ τῆς ιδιοκτησίας σας. Ὅταν ἐδέχθην τὴν ἔντιμον ἐπιστάσιαν, ἥτις μοι ἐνεπιστεύθη εἰς τὸ νὰ ὀργανίσω τὸ Ἑλληνικὸν Τακτικὸν στρατιωτικόν, δὲν ἠθέλησα οὔτε μισθοποδοσίαν κάμναι· ἐγὼ θέλω ὥστε ἡ Ἑλλὰς ὅταν ἀποκτήσῃ υἱοὺς ἱκανοὺς νὰ διευθύνουν ἀπ' ἐαυτῶν τὰ Τακτικὰ Σώματα, νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν ἐστίαν μου, φέρων μετ' ἐμαυτοῦ διὰ μόνην ἀνταμοιβὴν τὴν ἀγάπην τῶν ἐλευθέρων καὶ εὐτυχισμένων Ἑλλήνων η.

Τῇ 6 Ὀκτωβρίου 1825.

Ὁ Διοικητὴς τοῦ Τακτικοῦ Σώματος.

Συνταγματάρχης FABBIER.

Συγχρόνως ἐκδίδει καὶ τὴν παροῦσαν εἰδοποίησιν πρὸς τοὺς καλεσμένους νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὸ Τακτικόν. Εἶνε περίργον εἰς τὸν ἀναγνώστην νὰ μάθῃ ποῖαι ὑποχρεώσεις ἐδιδόντο εἰς τὸν Ἕλληνα στρατιώτην. Μόλον τοῦτο μὲ ὅλην τὴν λιτότητα ἔτρεχον πρόθυμοι εἰς τὴν Ἑθνικὴν ὑπηρεσίαν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν εἰς τὸν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους θάνατον.

Εἰδοποίησις.

« Ἡ Διοίκησις ἀφοῦ κατὰ τὴν κοινὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἔθνους ἐσύστησεν ἐν Σῶμα Τακτικῶν στρατευμάτων, ἔλαβεν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ὅλα ἐκεῖνα τὰ μέτρα ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα διὰ νὰ ἐβγουν ἀπὸ τὸ μέσον ὅλαι αἱ δυσκολίαι καὶ ἄργηται εἰς ὅσα πράγματα εἶναι ἀναγκαῖα διὰ ἓνα Τακτικὸν στρατιώτην καὶ εἶναι τὰ ἑξῆς.

Κάθε στρατιώτης τοῦ πεζικοῦ ἅμα ἐμβῇ εἰς τὸ Σῶμα λαμβάνει ἐνδυμασίαν μὲν, ἐν μιτάνι τζόχινον λευκόν, μὲ γαλάζια σπρήτια, ἐν σοκάρδι ὁμοίως τζόχινον, δύο θρακία πάνινα λευκὰ διὰ τὸ καλοκαίρι, ἐν τζόχινον διὰ τὸν χειμῶνα, ἐν φέσι κόκκινον, μίαν ζώνην γαλάζαν, ἐν ζευγάρι παπούτζια, καὶ νὰ καινοφυρόνωνται ὅσαι φοραῖς παλαιόνουν, ἔτι ἐν ζευγάρι σκάλτζες, μίαν καπώταν, ἐν λουρί διὰ νὰ βαστᾷ τὴν κα-

πῶταν εἰς τὸν ὥμον. Ὅπλα δέ, ἐν Τουφέκι μὲ τὴν λόγχην τὴν ἡμέραν 15 λεπτά σιτηρέσιον πληρωμένον καθ' ἡμέραν διὰ νὰ ἔχῃ τὸ κρέας του καὶ τὸ κρασί του καὶ τ. λ. Μισθὸν δὲ 16 γρ. τὸν μῆνα, τὰ ὅποια νὰ πληρώνονται κάθε δέκα ἡμέρας κατὰ ἀναλογίαν. Οἱ δεκανεῖς, ὑπαξιωματικοί, ἀξιωματικοὶ λαμβάνουν καὶ πληρωμὴν κατὰ τὸν βαθμὸν των. Ὁ λοχαγὸς λαμβάνει δύο ψωμία, δύο σιτηρέσια, καὶ 150 γρόσια τὸν μῆνα. Τὸ ἵππικὸν καὶ πυροβολικὸν λαμβάνει μισθὸν μεγαλύτερον, ἐπειδὴ καὶ τὸ χρέος αὐτῶν εἶναι κοπιαστικώτερον. οἱ μὲν ἵππεις λαμβάνουν 25 γρόσια μηνιαίον, οἱ δὲ πυροβολισταὶ 20 γρόσια. Εἶναι ξεχωριστὰ τὰ πλυστικά, τὸ λάδι, καὶ ξύλα, τὰ ὅποια πληρώνονται ἀπὸ τὸ ἴδιον Σῶμα. Τὸ πρῶτιστον καὶ κυριώτερον χρέος τῶν στρατιωτῶν εἶναι ἡ ὑπακοὴ εἰς τοὺς ἀνωτέρους των· αὕτη φέρει εἰς αὐτοὺς τὸν ὑπεράσπισιν καὶ ἀγάπην τούτων τῶν ἀνωτέρων των· καὶ μήτε ἔχουν τὴν ἔδειαν, ἢ νὰ κτυπήσουν, ἢ νὰ ὑβρίζουν κανένα. Διωρισμένη τιμωρία εἰς τοὺς στρατιώτας εἶναι ἡ φυλακὴ καὶ ἡ ἐξορία ἀπὸ τὸ Σῶμα, ὅταν ἤθελε φερθῶν ἀχρεῖα· χάρισμα διὰ ἐκείνους ὅπου φέρονται καλὰ εἶναι ἡ ὑπόληψις τῶν Ἀρχηγῶν, καὶ οἱ προβασμοί. Κάθε στρατιώτης ἡμπορεῖ νὰ γίνεταί μὲ τὴν προκοπὴν του Δεκανεὺς, Ὑπαξιωματικὸς, καὶ Ἀξιωματικὸς, χωρὶς τοῦτο νὰ κρέμαται ἀπὸ τὴν ἀρέσκειαν τοῦ δεινός, ἢ τοῦ δεινός· χαίρει ἀκόμη μεγάλην ἐλευθερίαν ὅταν κάμνη καλὰ τὰ χρέη· του· μήτε ἔχει κανένος ἄλλου φροντίδα, παρὰ μόνον τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ. Ἡ Διοίκησις φροντίζουσα ἀκόμη καὶ διὰ τὰς δουλεύσεις ἐκείνων τῶν Ἀρχηγῶν, ὅσοι ἐπολέμησαν διὰ τὴν Πατρίδα, μὲ δίδει τὸ πληρεξούσιον νὰ τοὺς ὑποσχεθῇ, ὅτι ἐκεῖνος ὅστις ἤθελεν ἐμῶν εἰς τὸ Τακτικόν, φέρων μὲ τὴν προτροπὴν του ἀπὸ 30=40 ἀνθρώπους, νὰ γίνεταί εὐθὺς ὑπολοχαγὸς δεύτερος· ἐκεῖνος ὅστις ἤθελεν ὀδηγήσῃ περισσότερους τῶν 50, νὰ γίνεταί ὑπολοχαγὸς πρῶτος· καὶ ἐκεῖνος ὅπου φέρει 100, νὰ γίνεταί λοχαγός. Αὗτοί θὰ ἐμβαίνουν εἰς τὸν σύνδεσμον τοῦ Σώματος, ἀμα μάθωσι νὰ ἐνεργοῦν τὰ χρέη των· καὶ διὰ νὰ εὐκολυνθῶσιν εἰς τοῦτο θέλουν ἔχει ξεχωριστοὺς γυμναστὰς δι' ἑαυτοῦς. Οἱ μίλ-

λοντες αξιωματικοί (υποψήφιοι) λαμβάνουν, ο Ὑπαρχηγός δεύτερος καὶ πρῶτος, ἐν ἡμισυ ψωμί, ὁμοίως καὶ ἐν ἡμισυ σιτηρέσιον τὴν ἡμέραν· ὁ λοχαγὸς δύο. Διὰ μισθὸν οἱ πρῶτοι λαμβάνουσι μηνιαῖον 50 Γρόσι. οἱ δεύτεροι 55, καὶ οἱ τελευταῖοι 60. Οἱ προβιβασμοὶ θέλουν εἶναι ὀλιγωρότεροι διὰ ὅσους γραφθῶσιν οἱ πρῶτοι· ἐπεὶ δὴ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον θέλει συμπληρωθῇ ἐκεῖνο τὸ τακτικὸν στρατιωτικὸν Σῶμα, τὸ ὁποῖον θέλει ἐλευθερώσῃ τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς Ἑλλάδος.

Ἀθῆναι, τῇ 19 Ὀκτωβρίου 1825.

Ὁ Διοικητὴς τῶν Τακτικῶν Στρατευμάτων.

Συνταγματάρχης ΦΑΒΙΕΡ

Οἱ νέοι τῶν Ἀθηνῶν ἐκκαέντες ἀπὸ τὸν ζῆλον τούτου τοῦ Σώματος, καὶ μάλιστα διὰ νὰ ἀποκρούσωσι τὸ ἔθρυστικὸν καὶ βίαιον τῶν ἀτάκτων στρατιωτικῶν, οἵτινες συχνὰ κατετάραττον τὰ πράγματα, συνέδραμον εἰς τὴν τάξιν ἐβελονταὶ περὶ τοὺς πεντακοσίους δείξαντες θαυμασίας προσόδους.

Οἱ ἀτακτοὶ στρατιῶται τοῦ Φρουρίου, καὶ οἱ ἐν τῇ Πόλει παρεπιδημοῦντες ὀπλοφόροι δὲν ἔβλεπον μὲ καλὸν ὄμμα τὸ τακτικόν· καὶ ἐκ τούτου ἀρχισαν διχόνοια καὶ ταραχαί. Ὁ Στρατηγὸς Γκούρας μανθάνων ἐν Σαλῶνις τὰ τοιαῦτα πέμπει τὴν ἐπιστολὴν ταύτην. αὐτοὶ πεντακόσιοι Ὑπαρχηγοὶ τῶν ἑνδοθῶν καὶ ἔξω τοῦ Φρουρίου Ἀθηνῶν εὐρισκόμενοι, τὰς μεταξὺ στρατιωτῶν ἀτάκτων καὶ τακτικῶν συμβάσας αὐτοῖς διαφιλονεικῆσεις καὶ μάχας μὲ ἄκραν μου λύπην ἔμαθον· καὶ μ' ὅλον ὅτι δὲν παρῆνεν αὐτοῖς νὰ ἴδω εἰς πόλιν ἦτον τὸ ἔγκλημα· καὶ ὅμως ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ ὀνόματος σημασίας εἰς τοὺς ἀτάκτους τὸ ἀπέδωκα· καὶ ἐτι πλέον ἐλυπήθην μὴ ἀκούσας καὶ τὴν ἀνήκουσαν εἰς τοὺς τοιοῦτους αὐστηροτάτην ποινὴν. Τὸ ἔθνος ἀδελφοί, δὲν πάσχει ἤδη παρὰ ἀπὸ μόνῃν τὴν τοῦ στρατιωτικοῦ μας ἀταξίαν. Καταδέχεσθε λοιπὸν αὐτοὶ ἐσεῖς νὰ βλέπετε τὴν τοσοῦτον εὐκαταίαν καὶ σωτηριώδη τακτικὴν, νὰ καταφρονῇται καὶ νὰ θέρνεται ἀπὸ ἀτακτον εἴτε στρατιώτην, εἴτε αξιωματικόν,

εἴτε παντοίου εἶδους ἄλλον πολίτην, χωρὶς ἐσεῖς αὐτοὶ φρυάττοντες μὲ τοὺς ἰδίους ὀδόντας· νὰ τὸν καταξισχίζετε, καὶ ἂν τύχη ἀδελφός σας, νὰ τὸν παραδίδεται εἰς τὴν δικαίαν τῶν νόμων τιμωρίαν· Ἡ παραμικρὰ ἀδελφοί, ἡ παραμικρὰ ἐνόχλησις εἰς τοὺς τακτικούς ἐκ μέρους τῶν ἀτάκτων ἀναγκαιῶς λογίζεται ἤδη μεγαλώτατον καὶ ἀσυγχώρητον ἔγκλημα. Ἐκ τούτου ἔρχομαι καὶ ἐγὼ διὰ τοῦ παρόντος μου νὰ σᾶς προειδεάσω, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς, ὅστις, εἴτε στρατιώτης, εἴτε ἀξιωματικός, εἴτε ἄλλος πολίτης ὁποίας δὴποτε ἡλικίας καὶ τάξεως τύχη, ἤθελεν ἐνοχλήσῃ ἢ ὑβρίσῃ ἢ κτυπήσῃ τινὰ τῶν στρατιωτῶν, ὁ τοιοῦτος οὐ μόνον θέλει εἶναι ἐγκαταλειμμένος ἀπὸ πᾶσαν προστασίαν καὶ ὑπεράσπισιν τῶν Ἀρχῶν, ἀλλὰ θέλει παραδίδεσθαι πάραντα εἰς τὴν αὐστηροτάτην τῶν Κριτηρίων τιμωρίαν, καὶ ὡς βέβηλος θέλει εἶναι εἰς τὴν αἰώνιον ἀποστροφὴν καὶ μῖσος τῶν Ἀρχηγῶν καὶ ὅλου τοῦ Κόσμου.

Ἐν Χρυσῷ (Φωκίδες), τῇ 8 Νοεμβρίου 1825.

Ὁ Πατριώτης καὶ ἀδελφός σας ΙΩ. ΓΚΟΥΡΑΣ.

Εἰς τὰς 25 Ὀκτωβρίου (1825) φεύγουσι διὰ νυκτὸς οἱ ἐν τῇ πόλει τῶν Σαλῶνων ἀποκλεισμένοι, καταδιωχθέντες ἀκολούθως ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας. Ἰδίτε, διαλυθείσης τῆς πολιορκίας, ἐπανέρχονται πολλοὶ εἰς Ἀθήνας, μεθ' ὧν καὶ ὁ Φρούραρχος Ἀθηναίων. Ὅστις ἀμέσως μαθητεύει εἰς Σχολεῖον τῆς Τακτικῆς, τὸ ὁποῖον ἀνοίξεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐξακολουθῶν τὰ χρεῖα του ὁμοίως μὲ στρατιώτην, ἔχων συνοπαδοὺς καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐκ τῆς Φρουράς—Ταῦτοχρόνως καὶ ὁ στρατηγὸς Μακρυγιάννης ἐμβαίνει εἰς τὴν Τάξιν, καὶ ἀμιλλᾶται εἰς τὴν πρόοδον.

Ὁ Γκούρας δὲ ἐκδίδει καὶ τὸ ἀκόλουθον πρὸς τοὺς Ἕλληνας.

» Τὸν πρῶτον χρόνον Φίλτατοι ὁμογενεῖς, τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος ἐκινήθημεν κατὰ τῶν Τυράννων μας ὅπως ἐτύχομεν, ἄσπλοι, ἄναρχοι, καὶ στερημένοι ἀπὸ πολιτικὰς καὶ πολεμικὰς γνώσεις. Ὁ θεὸς ὁμῶς εὐλόγησε τὰ ἔργα μας· καὶ εἰς ὀλίγον καιροῦ διάστημα ἐνικήσαμεν τὸν ἐχθρὸν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν.

» Οἱ Φωτισμένοι τῆς Εὐρώπης λαοί, καὶ ὅσοι μὲ αὐτοὺς συναναστράφησαν, ἐπαινοῦσαν τότε καὶ ἐθαύμαζον τὰ κατορθώματα τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ μᾶς ἐσυμβούλευαν συχνὰ νὰ παύσωμεν τὴν ἀναρχίαν, συνιστῶντες Διοίκησιν ὁμοίαν μὲ ἐκείνας τῶν βασιλευομένων ἔθνων τῆς Εὐρώπης, καὶ νὰ διορθώσωμεν τὸ πολεμικὸν μας, λαμβάνοντες μαζὺ μὲ τὸ Ἄτακτον καὶ Τακτικὸν στρατιωτικόν· ἐυστήσαμεν νόμους καὶ προσωρινὴν Διοίκησιν, ὅπαιαν αἱ περιστάσεις ἐσυγχώρησαν· ἀλλὰ δὲν ἐφωδιάσθη μὲ ὅλα ἐκεῖνα τὰ οὐσιωδῶς ἀναγκαῖα πρὸς στερέωσίν της.

» Ἄν τὸ πολεμικὸν μας δὲν ἔμεινεν ὡς τὴν σήμερον, καθὼς ἐκεῖνο τοῦ πρώτου, ἄτακτον λέγω, ἀγύμναστον, χωρὶς κανόνας, καὶ κινούμενον, ὡς ἐφαίνετο εἰς τὸν καθένα Ὀπλαρχηγὸν εὐλογον, ἡ Ἑλλάς ἤθελεν εἶναι εἰς διαφορετικὴν κατάστασιν.

» Ἡ ἑλλειψὶς λοιπὸν Τακτικοῦ στρατιωτικοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπροξένησε πολλὰ κακὰ, καὶ ἐμπόδισε τὴν πρόοδον καὶ ἀνεξαρτησίαν τοῦ ἔθνους. Τὸν περὶ στρατολογίας τῆς Διοικήσεως νόμον εἶδαμεν ὅλοι· ἀλλὰ τίς ὠφέλεια ἂν δὲν τὸν ἐναγκαλισθώμεν; Οἵτινες προθύμως καὶ μὲ στερεὰν ἀπόφασιν νὰ συνδράμωμεν διὰ τὰ ἐνεργηθῇ. Ἀρχιερεῖς οἱ ποιμένες τῶν λαῶν, ἱερεῖς καὶ λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου, Ὑπάλληλοι τῆς Διοικήσεως, Ὑπουργοὶ, Στρατηγοὶ καὶ Ὀπλαρχηγοὶ τῆς Ἑλλάδος, Ἕλληνες Ὀμογενεῖς, παντὸς βαθμοῦ καὶ ἀξιώματος, Φιλέλληνες ἀλλογενεῖς, διατρίβοντες εἰς τὴν Ἑλλάδα, φωνὴ οὐράνιος τὴν σήμερον μᾶς προσκαλεῖ ὅλους, νὰ συντρέξωμεν μὲ τὰς συμβουλὰς καὶ μὲ τὸ παράδειγμα, διὰ νὰ προοδεύσῃ τὸ Τακτικὸν στρατιωτικόν. Καθένας πρέπει νὰ μεταχειρισθῇ, ὅσα μέσα καὶ τρόπους ἔχει, διὰ νὰ ἐμψυχωθῶσιν οἱ Ἕλληνες, νὰ περιπατήσουν τὸν νέον τοῦτον δρόμον, καὶ ἀγῶνα, ὅστις εἶναι ἐλαφρότερος τῶν δεινῶν, ὅσα ἀπειλοῦσι τὴν Πατρίδα. Τὰ ἱερὰ τῶν ἀποθανόντων διὰ τὴν Ἐλευθερίαν λείψανα, φωνάζουν ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ Σατράπου τῆς Αἰγύπτου. Αὐτὸς μὲ ὀλίγα Τακτικὰ σώματα ἐνίκησε καὶ περισσότερα καὶ δυνατώτερα Ἑλληνικὰ ἄτακτα ἰδικά μας. Πατριάρχαι, Ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς παρανάλωμα γενόμενοι τῆς λύσεως τοῦ Τυράννου, συμβουλεύουν ἀπὸ τοὺς τάφους

των, νὰ συστήθῃ Τακτικόν. Οἱ Ὀπλαρχηγοὶ καὶ ἀπλῶς οἱ ἀδελφοί μας Ἕλληνες, ὅσοι ἐγείναν θύματα ὑπὲρ τῆς Πίστεως ἐν τῷ μεταξὺ τῆς πενταετίας, καὶ αὐτοὶ Τακτικὸν φωνάζουν ἀπὸ τοὺς τάφους. Αὐτοὶ οἱ τόποι ὅπου οἱ πρόγονοί μας κατετρόπωσαν μυριάδας βαρβάρων ὀλίγοι ὄντες, καλῶς τεταγμένοι, τὴν σύστασιν τοῦ Τακτικοῦ, χωρὶς φωνὴν μᾶς παραγγέλλουν. Τέλος πάντων αὐταὶ αἱ γυναῖκες, τὰ κοράσια, καὶ τὰ ἀδύνατα τῆς Ἑλλάδος νήπια, τοῦ Τακτικοῦ τὴν πρόοδον διανοοῦνται ὡς ἄσυχλόν των εἰς τὸ ἐξῆς.

» Τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἔχωμεν καὶ ἄτακτα στρατεύματα τὴν ἐλέπω κ' ἐγὼ, καθὼς καὶ ἄλλοι, καὶ διὰ τὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος, καὶ διὰ τὰς προλήψεις τοῦ ἐχθροῦ, καὶ δι' ἄλλους λόγους. Μόλον τοῦτο καὶ ἐγὼ αὐτὸς κατ' ἐπιταγὴν τῆς Σεβαστῆς Διοικήσεως γυμνάζομαι εἰς τὸ Τακτικόν. Καὶ παρακινῶ καὶ Ὀπλαρχηγούς καὶ στρατιώτας, καὶ κάθε ἄλλον Πολίτην, νὰ ἀκολουθήσωμεν τοῦτον τὸν ἱερὸν ἀγῶνα· ὥστε οἱ μὲν Ὀπλαρχηγοὶ νὰ κατασταθοῦν ἄξιοι νὰ ὀδηγήσουν ἐν καιρῷ ἀνάγκης στρατιώτας, μὴ λειποτακτοῦντας. Οἱ δὲ στρατιῶται νὰ ἀποφύγῃσι τὰ δεινὰ καὶ ἐλλείψεις, ὅσα ἕως τῶρα ἀκολουθοῦσαν εἰς τὸ ἄτακτον διὰ πολλοὺς λόγους· οἱ δὲ Πολῖται μόνιμον πολεμικὸν ἔχοντες, νὰ ἐλπίσουν τὴν ἀσφάλειαν τῆς Πατρίδος.

» Αἱ Ἀθῆναι ὑπῆρξαν παλαιόθεν Σχολεῖον τῶν τεχνῶν καὶ Ἐπιστημῶν· ἡ θέσις αὕτη ἐξυπνεῖ εἰς τὸν νοῦν παντὸς Ἕλληνος αἰσθήματα ἐλευθερίας, καὶ ἔρωτα τακτικῆς Πολεμικῆς. Ἄν ἡ εὐχὴ τῆς Πατρίδος κάμῃ, ὥστε ἀπὸ τὰς Ἀθῆνας νὰ ἐξέλθουν καὶ τὴν σήμερον Τακτικὰ Ἑλληνικὰ Σώματα, νὰ κατατροπώσουν τοὺς Αἰγυπτίους, τί δόξα διὰ τὴν Ἑλλάδα! καὶ ποῖα καταισχύνῃ εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως.

Τῇ 10 Δεκεμβρίου 1825.

‘Ο Συμπολίτης σας Ἰω. Γκούρας.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Ἐν τοσοῦτῳ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιμελοῦντο μὲ ὀχι ὀλιγώτερον ζῆλον καὶ τὰ περὶ τὰς Μούσας καὶ τὴν Παιδείαν. Ἡ Νεολαία

ἐπρωχῶρει εἰς τὰ μαθήματα· καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν γύ-
 ξανετο ἡμέραν παρ' ἡμέραν. Τὸ 1825 ἔτος παρήλθεν εὐτυχῶς
 εἰς τὰς προόδους. Τὸ 1826 ἤθελε φέρῃ εὐτυχεστέρας καὶ πολὺ
 μεγαλητέρας, ἂν κατ' αὐτὸ δὲν ἤθελε συμβῇ ἡ πτώσις τοῦ Με-
 σολογγίου, καὶ ἐπομένως ἡ πολιορκία τῶν Ἀθηνῶν. Διὰ τὰς ἔ-
 χωσιν οἱ μεταγενέστεροι γινώσκιν τινα τῆς τωρινῆς καταστάσεως
 τῶν Σχολείων τῶν Ἀθηνῶν, ἐκθέτω τὰ πρακτικὰ τῶν Διδα-
 σκάλων τῶν Ἀλληλοδιδασκτικῶν Σχολείων, καὶ τὴν ἐπιστολὴν
 τῶν ἐφόρων τῆς Φ. Ἑταιρείας πρὸς τὴν Διοίκησιν, ἐκ τῆς ὁ-
 ποίας γίνεται δῆλον ἡ περὶ τῶν Μουσῶν ἐπιμέλεια.

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Ἐκτελεστικὸν Σῶμα.

» Ἀρκετὰ ἔδειξεν ἕως τῶρα ἡ Σεβαστὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλά-
 δος πόσον εἶναι προνοητικὴ καὶ εὐδιάθετος διὰ τὴν ἀκριβῆ
 συντήρησιν τῶν ἀρχαίων λειψάνων τῶν ὠραίων τεχνῶν, τὰ ὁ-
 ποῖα εἰσέτι καλλωπίζουσι καὶ λαμπρύνουσι τὸ Ἑλληνικὸν ἔδα-
 φος. Ἐν ἀπὸ τὰ ἱερὰ καθήκοντα τῆς Ἑταιρείας εἶναι καὶ ἡ περὶ
 ταῦτα ἐνδεχομένη ἐπιμέλεια καὶ συνδρομή. Ὅθεν ἡμεῖς πληρο-
 φορούμενοι, ὅτι κατὰ συνέπειαν τοῦ περὶ ἐκποιήσεως Νόμου,
 μέλλουσι νὰ πωληθῶσι κατ' αὐτὰς ἐθνικὰ κτίρια εἰς τὴν Πόλιν
 τῶν Ἀθηνῶν· καὶ γνωρίζοντες πόσον ἡ περίστασις δύναται νὰ
 συνεισφέρῃ εἰς τὸ νὰ λάβωσι διὰ πάντα ἡ πόλις περιθάλψιν
 καὶ πρέπουσαν θέσιν πολλὰ ἀρχαῖα οἰκοδομήματα, κακῶς περι-
 πλεγμένα μέσα εἰς τὴν κακὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν εἶχε δώσῃ ἡ βαρ-
 βαρότης καὶ ἀμάθεια πρὸ αἰώνων εἰς αὐτὴν τὴν Πόλιν, καὶ τρέ-
 χοντα τὸν κίνδυνον τῆς παντελοῦς ἐξοντώσεώς των, καὶ εἰς αὐ-
 τὰς μάλιστα τοῦ πολέμου τὰς περιστάσεις, θεωροῦμεν ὡς χρέος
 μας νὰ ὑπενθυμῶμεν τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν Σεβαστὴν Διοίκη-
 σιν, παρακαλοῦντες ἐν ὀνόματι τῆς ἀρχαίας ἐκείνης Ἑλληνικῆς
 δόξης νὰ ἐνεργηθῶσιν ἐν καιρῷ τὰ δεόντα εἰς στερέωσιν τοῦ
 κοινωφελοῦς προβλήματός μας. Μία ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἀπὸ
 τοπικὰς Ἀρχάς, ἀπὸ τὸν Φιλόμουσον Συνταγματάρχην Φαβ-
 βιέρ, καὶ ἀπὸ ἡμᾶς, τολμῶμεν νὰ εἴπωμεν, ἐὰν ἐγκρίνῃ ἡ Σε-
 βαστὴ Διοίκησις, συνακουμένη μετὰ τῆς ἐνταυθα ἐπὶ τῆς ἐκ-
 ποιήσεως Ἐπιτροπῆς, δύναται καὶ γνωρίζει νὰ ἐπιστατήσῃ εἰς

ὅσα ἀφορῶσι τὴν ἀξιεπταίνον ἐκβάσιν τοῦ ἐπιχειρήματος· ἔχουσα δηλονότι τὴν αὐσίαν νὰ μὴ συγχωρήσῃ τὴν ἐκποίησιν μέρους τόπων ἐθνικῶν, ὅταν φανῇ συντεῖνον εἰς τὸν σκοπόν· καὶ ἀκόμη νὰ ρίψῃ κάτω, ἂν εἶναι ἀνάγκη, καὶ καμμίαν νεωτέραν σαθρὰν οἰκοδομήν, ἥτις ἤθελεν εὐρεθῇ νὰ γειτνιάζῃ παρὰ πολὺ εἰς ἀρχαῖον κτίριον, καὶ νὰ ἐπαπειλῇ τὸν κίνδυνον τῆς φθορᾶς ἀπὸ περιστατικὸν πυρὸς.

Ἡ τοιαύτη Ἐπιτροπὴ δύναται κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον νὰ προσέξῃ ἀδείᾳ τῆς Διοικήσεως καὶ εἰς διορθώσεις ὁδῶν· καὶ εἴτι τοιοῦτον δυνατὸν εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις ἤθελεν ἀποβλέπῃ πρὸς καλὴν διάταξιν τῆς Πόλεως. Δὲν πρόκειται ἐκ τούτου καμμία ζημία εἰς τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον, ἀλλὰ καὶ μικρὰς θυσίας δοθείσης, αὕτη θέλει εἶναι τὸ μηδέν, ὡς πρὸς τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἀνεκτιμῆτων ἐκείνων τῆς Ἑλλάδος θησαυρῶν, καὶ τὸν καλὸν τῆς Πόλεως σχηματισμόν.

Ἡ προϋσά μας ἐλπίζομεν νὰ ἀξιωθῇ τῆς ἀνηκούσης προσοχῆς τῆς Σ. Διοικήσεως, καὶ νὰ χαροποιηθῶμεν ταχέως μὲ τὰς ἀναλόγους ἀποφάσεις της πρὸς τὰ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος ταῦτα αἰσθήματα τῆς ἡμετέρας Ἐταιρείας.

Ἰποσημειούμεθα μὲ τὸ ἀνῆκον σέβας.

Τῇ 18 Ἰαννουαρίου 1826.

Οἱ Ἐφοροὶ τῆς Φιλ. Ἐταιρείας

ΤΑΛΑΝΤΙΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Ἰ. ΓΚΟΥΡΑΣ

ΓΡΟΠΙΟΣ

Μ. ΤΥΡΝΑΒΙΤΗΣ

Ὁ Γραμμ. Ν. ΚΑΡΟΡΗΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

Σελαστοὶ Ἐφοροὶ τῆς Φ. Ἐταιρείας.

Ἐπειδὴ ἐτελείωσεν ὁ διωρισμένος μοι οὗτος πρῶτος χρόνος, ἀφοῦ ἐνεπιστεύθην τοῦτο τὸ Ἀλληλοδιδασκικὸν Σχολεῖον τοῦ Παρθενῶνος· καὶ ὡς χρέος μου ἀπαραίτητον ἀναφέρω ὡς ἐξῆς τὰ πρακτικά μου.

Κατ' ἀρχὰς ἀπεφασίσθη νὰ σπουδάζωσι μόνον τὰ Κορά-

σια, καὶ ἕως νὰ γεμίσῃ ὁ ἀριθμὸς τοῦ Σχολείου νὰ σπουδάζωσι καὶ μικρὰ ἀρσενικὰ παιδιὰ, τὰ δὲ ἄλλα εἴτε μικρὰ εἴτε μεγάλα νὰ σπουδάζωσιν εἰς τὸ ἄλλο Ἀλλήλ. Σχολεῖον τῶν ἀρρένων.

Αἱ Παρθένοι, αἵτινες ἤδη σπουδάζουσιν, εἶνε 52 καὶ ἄλλα τόσα μικρὰ ἀρσενικὰ.

Τὸ πρῶτ' σπουδάζουν τὸ γράψιμον καλλιγραφικῶς, εἴτα τὴν ἀνάγνωσιν, ὅλα τὰ μαθήματά των ἐπύνησα εἰς τὴν ὁμιλουμένην γλῶσσάν μας.

Ἡ ἀνάγνωσις εἶναι εἰς τρεῖς Τάξεις, ἡ α' εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς γραμματικῆς, τὰς κλίσεις, καὶ τὰς συζυγίας· ἡ β' εἰς τὸ πρῶτον μέρος· ἡ γ' εἰς τὸν συλλαβισμόν καὶ λέξεις· παραδίδονται καὶ τὴν ἀγίαν Γραφὴν ἐκ διαλειμμάτων κοινῶς. Μετὰ τὸ γεῖμα γράφουν εἰς τὰς πλάκας των οἱ ἀρχαριώτεροι τὰ πρῶτα σχήματα τῆς Γεωμετρίας, καὶ οἱ δυνατώτεροι ἀπὸ ἐν σχῆμα τῶν γεωγραφικῶν Πινάκων, καὶ τὴν Ἀριθμητικὴν.

Σεβαστοὶ Ἐφοροί, ἰξεύρετε ὅτι ἐν Σχολεῖον τοιοῦτον παρασταίνει συνεπτυγμένως ἔθνος ὁλόκληρον· διὰ τοῦτο πρέπει νὰ εἶναι ὀργανισμένον ὅπως οὖν κατὰ πολιτικὸν σύστημα ἐνὸς ἔθνους, ὅπου ὁ μαθητὴς νὰ συνειθίζῃ μικρόθεν νὰ διοικῇ καὶ νὰ διοικῇται κατὰ τοὺς νόμους. Ἐπρόβαλον κατὰ πρῶτον εἰς τὸ κοινὸν τοῦ Σχολείου, ὅτι κάθε ἔθνος ἔχει νόμους, καὶ ὅπως γράφει ὁ νόμος, πορεύονται οἱ ἄνθρωποι· διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ Σχολεῖόν μας πρέπει νὰ γράψωμεν νόμους, καὶ ὅπως γράφει ὁ νόμος, νὰ πορευώμεθα. Εἴτα ἐπρόβαλα καὶ ἐκλέχθησαν ἀπὸ τὸ Κοινὸν τοῦ Σχολείου διὰ ψήφων ἑννέα Νομοθέται· καὶ ἐγὼ δέκα, καθὼς φαίνεται εἰς τὸ Σχολεῖον ἡ τοιαύτη προκήρυξις· καὶ οὕτως ἐσυστήσαμεν τοὺς νόμους τοῦ Σχολείου τούτου· καὶ ἀφοῦ τοὺς ἀνεγνώσαμεν πᾶρρησίᾳ εἰς τὸ Σχολεῖον, εἰς τοὺς ὁποίους ἔστερξεν ὅλοι, τότε τοὺς ὑπέγραψαν οἱ διωρισμένοι νομοθέται, ὡς φαίνονται εἰς τὸ Σχολεῖον· ἔπειτα κατ' ἐκλογὴν τοῦ Κοινοῦ μας διώρισα τοὺς Διοικητάς, οἵτινες συνιστῶσι τὴν Διοίκησιν τοῦ Σχολείου, καὶ συνοπογράφουν μετ' ἐμοῦ, καθὼς βλέπετε τὰς ἀναφοράς μου.

Τὴν Εὐφροσύνην Ἀναστασίου Λιδωρίκη (α) γενικὸν Παιδονόμον· τὴν Αἰκτερίναν Θ. Α. Χωματιανοῦ (β) γενικὸν διερμηνεὺτήν· τὴν Μαργαρίταν Κ. Βιτάλη (γ) καὶ τὴν σοφίαν Γεωρ. Σκουζέ (δ) γενικοὺς εὐταξίας· τὴν Σοφίαν Ν. Λογ. Χωματιανοῦ, καὶ τὴν Βενετζάναν Δάμπρου Νάκου γενικοὺς ἐπιθεωρητάς· τὴν Μαρίαν Φίλωνος (ε) καὶ τὴν Ἐλισάβετ Δάμπρου Ἡλιακοπούλου (ς) γενικοὺς ἐπιστάτας.

Κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν διωρίσθησαν εἰς τὸ ἴδιον ὑπουργεῖον καὶ ἀπὸ δύο.

Α'. Τὰ χρέη τοῦ Διδασκάλου εἶναι, ἐπειδὴ παρασταίνει τὸν τρόπον τινὰ Βουλευτικόν, νὰ συμβουλευέται τοὺς πεπαιδευμένους, νὰ συνθέτῃ καὶ νὰ διορίζῃ ὅλα τὰ μαθήματα· καὶ τὰ ὅσα εἰς τὸν ὀργανισμόν τοῦ Σχολείου χρειάζονται.

Β'. Τὰ χρέη τοῦ γεν. Παιδονόμου εἶναι, ἐπειδὴ αὐτὸς παρασταίνει τὸν τρόπον τινὰ ἐκτελεστικόν, νὰ ἐκτελῇ, ὅσα ἀπὸ τὸν Διδάσκαλον διαταχθῇ, πρὸς τοὺς ἄλλους ὑπουργοὺς, καὶ ἐκεῖνοι πρὸς τοὺς μαθητάς· νὰ συρίξῃ μὲ συρῆκτραν διὰ νὰ σιωποῦν οἱ μαθηταί, νὰ λέγῃ τὴν προσευχὴν, νὰ συρίξῃ διὰ νὰ ἀλλάζουσιν, ἢ νὰ τελειώουσιν οἱ μαθηταὶ τὰ μαθήματα, ἢ τὰ περιπατήματά των, νὰ προσέχῃ ἂν οἱ ἄλλοι ὑπουργοὶ ἐκτελοῦν τὰ χρέη των. Εἰς ἑλλειψιν ἀνωτέρου ὑπουργοῦ, διορίζεται ὁ ἀκόλουθος ὑπουργὸς νὰ ἐκτελῇ καὶ τὰ χρέη ἐκείνου.

Ὁ τοιοῦτος Τίτλος γεν. Παιδονόμου ἀνήκει εἰς τὸν Διδάσκαλον, καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς ἐκτελεῖ τὰ χρέη τοῦ Διδασκάλου, διὰ τοῦτο ἐδόθη εἰς αὐτήν.

Γ'. Τὰ χρέη τοῦ Γεν. Ἑρμηνευτοῦ εἶναι, ἐπειδὴ αὐτὸς παριστάνει τὸν τρόπον τινὰ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν, νὰ διορίζῃ καθημερινῶς ὅλους τοὺς Ἑρμηνευτάς· τῆς Γραφῆς, τῆς ἀναγνώσεως, καὶ ἀριθμητικῆς· νὰ κτυπᾷ τὸν Κώδικα, ὅταν θὰ εἰσέρχωνται οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ Σχολεῖον, ἢ ὅταν

(α) Ἀπέθανεν αὕτη ἄγαμος. (β) σύζυγον νῦν Σταματίου Ζαχαρίτζα. (γ) νῦν δὲ σύζυγον Γ. Ψύλλα. (δ) νῦν σύζυγον Ἀναστ. Βλάχου (ε) σύζυγον Α. Νάκου (ς) νῦν χήραν Γ. Κτενᾶ.

ἄλλοτε θὰ περιπατήσουν, ἢ ὅταν διορθώσουν· οἱ Ἑρμηνευταὶ κάμνουν καὶ τὰ σχήματα διὰ νὰ σφογγίσουν τὰς πλάκας τῶν.

Δ'. Τὰ χρέη τοῦ Γεν. Εὐταξία εἶναι, ἐπειδὴ αὐτὸς παρίστανει τρόπον τινὰ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἀστυνομίας, ἔχει καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ δύο, τὸν Γεν. ἐπιθεωρητὴν καὶ τὸν Γεν. Ἐπιστάτην· νὰ διορίζῃ καθημερινῶς δύο ἢ τρεῖς εὐτοκτα παιδία νὰ φυλάττουν τὴν εὐταξίαν τοῦ Σχολείου· αὐτὰ μόνον ἔχουν τὴν ἄδειαν νὰ κρεμοῦν εἰς τὸν λαιμὸν τῶν πταίστων τὸ παράσημον, ὅπως μὲ τὴν γνώμην τῶν συμμαθητῶν τοῦ πταίστου, νὰ λέγῃ τὰ ὀνόματα τῶν παιδιῶν, ἢ νὰ διορίζῃ ἄλλον διὰ νὰ θεβαιωθῇ ποῖα παιδία λείπουν, νὰ λαμβάνῃ λογαριασμὸν καθ' ἑκάστην τοῦ γεν. ἐπιθεωρητοῦ, καὶ τοῦ γεν. ἐπιστάτου, ἂν ἐκτελοῦν τὰ χρέη τῶν.

Ε'. Τὰ χρέη τοῦ γεν. ἐπιστάτου εἶναι, εἴτε τὸ πρῶν εἴτε τὸ μεσημέριον, ὅταν ἔλθουν οἱ μαθηταὶ νὰ τοὺς θέτῃ κατὰ τάξεις ἐξωθεν εἰς τὸ προαύλιον τοῦ Σχολείου, νὰ διορίζῃ μαθητὰς, διὰ νὰ τοὺς κάμνουν διδασκαλίαν εἰς ὅσα μαθήματα παραδίδονται. Διορίζει δύο ἢ τρεῖς παιδία νὰ φέρουν νερόν, νὰ σαρώνουν τὸ Σχολεῖον, ἢ καὶ τὸ προαύλιον. Διορίζει καθ' ἡμέραν ἓνα θυρωρόν, τὸν ὁποῖον προστάζει αὐστηρὰ νὰ μὴν ἀφίγῃ χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ Διδασκάλου, ἢ τοῦ γεν. Παιδονόμου νὰ εἰσέρχεται κανεὶς μέσα εἰς τὸ σχολεῖον. Ὁ γεν. Ἐπιστάτης, πρὸ τοῦ νὰ εἰσέλθουν οἱ μαθηταὶ ἐμβαίνει καὶ ἐξετάζει τὰ τοῦ Σχολείου, ἂν εἶναι ὅλα εἰς τὴν τάπον τῶν, ἂν τὰ σχοινία τῶν σχιζινῶν πλακῶν βαστοῦν· ἐπειτα ἰσιάζει τὰ κονδύλια τῶν ἀρχαίων μαθητῶν, καὶ τοὺς χαράκνει μὲ τὸ μολυβδοκόνδυλον διὰ τὴν γραφὴν. Ὅταν ἔλθῃ ἡ διωρισμένη ὥρα διὰ νὰ ἐμβαίνουν οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ Σχολεῖον, στέκεται εἰς τὴν θύραν καὶ ἐξετάζει ὁμοῦ μὲ τὸν θυρωρόν τοὺς μαθητὰς ἂν εἶναι εὐπρεπισμένοι, καὶ καθὼς γράφει ὁ νόμος ἂν ἔχωσιν ὅσα χρειάζονται διὰ τὴν σπουδὴν τῶν· ἂν εὕρωσι κανένα παραβάντα τὸν νόμον, τὸν ἀναφέρουν εἰς τοὺς διορισμένους ἀπὸ τὸν γεν. Εὐταξίαν νὰ παρασημοφορεθῇ, διὰ νὰ ἀναφερθῇ εἰς τὸ κριτήριον. Ὅταν οἱ μα-

θηται ἔμβωσιν εἰς τὸ Σχολεῖον, δὲν ἔχουσιν τὴν ἄδειαν κατὰ τὴν θέλησίν των νὰ ἐβγαίνουν, εἰ μὴ μόνον μίαν ἢ δύο φορὰς τὸ πρωί. ὁμοίως καὶ μετὰ τὸ γεῦμα, δείχνοντες εἰς τὸν θυρωρὸν ἓν μικρὸν πινακίδιον ἀποδεικτικὸν τῆς εὐταξίας των, χωρὶς αὐτὸ ἂν εὑρεθῇ ἔξω μαθητῆς, παιδεύεται (τιμωρεῖται). Ὅταν ἀπολύσουν, κλείει τὴν θύραν καὶ δίδει τὸ κλειδί εἰς τὸν Διδάσκαλον, ἢ εἰς τὸν γεν. παιδονόμον.

ς' Τὰ χρέη τοῦ Γεν. Ἐπιθεωρητοῦ εἶναι α'. νὰ ἐξετάζῃ κάθε ἡμέραν τοὺς διορισμένους ἐπιθεωρητάς των ἐνοριῶν, ἂν εὐτάκτησαν οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν ὁδὸν (ἀγυῖαν) ὅταν ἀπελύθησαν, καὶ β' ἂν ἦλθον ὅλοι οἱ μαθηταὶ των· καὶ γ' ὅσοι ἔλειψαν, καὶ εἶτα ἐλθόντες, ἂν ἔφερον ἀπόδειξιν ἀπὸ τοῦ γονεῖς των, εἰδὲ καὶ δὲν ἔφερον νὰ τοὺς ἀναφέρῃ νὰ παρασημοφορεθῶσι, διὰ νὰ παρασταθοῦν εἰς τὸ Κριτήριον.

Αὐτοὶ οἱ ἔξ διορισμένοι Διοικηταὶ ἔλαβον ἐνσφράγιστον τῆς Ἑταιρείας, καὶ ἐνυπόγραφον παρ' ἐμοῦ βραβεῖον ἐπιγεγραμμένον κατὰ τὸ ὑποῦργημά του ἕκαστος.

Ἐξακολουθοῦν τὰ μαθήματά των καθὼς καὶ ἄλλοι μαθηταὶ συγχρόνως.

Εἶναι εἰς χρέος νὰ ἔρχωνται ἐν τέταρτον πρὸ τῆς διορισμένης ὥρας τῶν μαθητῶν.

Ἀφοῦ οἱ διορισμένοι νομοθέται ἐσύνθεσαν τοὺς νόμους, καὶ ἐκλέχθησαν οἱ Διοικηταὶ τοῦ Σχολείου, ἐκλέχθησαν μετὰ ταῦτα διὰ ψήφων ἀπὸ τὴν α', β, καὶ γ, τάξιν οἱ Κριταὶ δέκα τὸν ἀριθμὸν, Δρακούλα Νιάνιου (α). Πηγὴ Π. Σκουζέ (β), Σεβαστιανὴ Σπ. Βενάρδου (γ), Μαρία Σπ. Παλαιολόγου, Σοφία Π. Τυρναζίτου (δ), Εὐφροσύνη Ἀρμάση, Μαρία Μισαραλιώτη (ε), Δεσποινὴ Λεώνη (ς), Αἰκατερίνα Μ. Δεοδοσίου, καὶ ἐγώ.

Ἡ περὶ τοῦ Κριτηρίου προκήρυξις φαίνεται εἰς τὸ Σχολεῖον εἰς τέσσαρα μέρη. Ἐγράψα τὰς τέσσαρας γενικὰς ἀρε-

(α) Ἡ εὐφυὲς αὕτη νεάνις ἀπέθανεν εἰς τὸν πέμπτον τοκετὸν τῆς γυνὴ οὗσα Νικολάου Μπόνη. (β) νῦν σύζυγος τοῦ Γάλλου Πομερέτου. ((γ) γυνὴ Στυλ. Τζίγκρη. (δ) νῦν χήρα Γ. Κάλκου. (ε) τέθηκεν ἔγγαμος ς) νῦν σύζυγος Β. Μανιατοπούλου.

τὰς Σωφροσύνην, Δικαιοσύνην, Φρόνησιν, Ἀνδρίαν, ὥστε ἡ Δικαιοσύνη ἐγράφη ἄνωθεν τῶν Νόμων. Τὸ Κριτήριον γένε-
ται δις τῆς ἡμέρας ὅταν θὰ ἀπολύσουν οἱ μαθηταί. Τὸ Κρι-
τήριον ἀποβλέπει περισσότερο εἰς συμβουλὴν καὶ δικαιοσύνην
παρὰ εἰς ποινὴν· οἱ Διοικηταί καὶ οἱ Κριταί ἀλλάζουν εἰς
ἓνα μῆνα, ἢ εἰς ἓνα χρόνον.

Σεβαστοὶ Ἐφοροί, παρακαλῶ νὰ κρίνετε εὐμενῶς τὰ
πρακτικά μου, καὶ νὰ δώσετε εἰς αὐτὰ τὴν ψήφον σας. Ναί
μὲν παιδικὰ, ἀλλ' ἀποβλέποντα νὰ ὀργανίσουν καλοῦς Πο-
λίτας.

Μένω μὲ εὐαθύτατον σέβας.

Τῇ 3 Ἰανν. 1826 Σχολεῖον Παρθενῶνος.

Ὁ Διδάσκαλος Ν. Νικητόπουλος (α).

Τὰ πρακτικά τοῦ Διδασκάλου τῶν ἀρρένων ἔκρινα περιτ-
τὸν νὰ τὰ συμπεριλάβω ἐνταῦθα, ἐπειδὴ ἡ μέθοδός του εἶνε
σχεδὸν ἀπαράλλακτος μὲ τὰς λοιπὰς τῶν ἀλληλοδιδασκτικῶν.
Μαθηταί δὲ ἀρρένες ἦσαν ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λοιπὸν δύναται ὁ καθείς νὰ ἰδεασθῇ τὰς
ἀρχὰς τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων καὶ τὴν κατάστασιν τῆς
νεολαίας, ὅποια ὑπῆρχε τῷ ὄντι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐν
μέσῳ πολέμου, ἐχθρικῆς καταδρομῆς, καὶ ἐλλείψεως τῶν μέσων
καὶ ἀναγκαίων. Τὸ πρᾶγμα μὲν φαίνεται μικρὸν θεωρούμενον
εἰς τὸ μέγεθός του· ἀλλ' εἰς ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἦτον εἰς ἄκρον
μέγα· καὶ ἡ προθυμία καὶ ὁ ζήλος τῶν Ἀθηναίων περὶ τὴν
παιδείαν ἦτον μέγας καὶ πολὺς· καθότι εἰς κάμμιαν ἄλλην
Πόλιν τῆς ἐλευθέρης Ἑλλάδος δυνάμενην νὰ ἔχη Σχολεῖα, δὲν
ἔβλεπε Σχολεῖον. Τὰ δὲ Σχολεῖα τῶν ὑψηλοτέρων μαθημάτων
προώδευσαν καὶ αὐτὰ ἀναλόγως· Διδάσκαλοι τῆς Ἑλληνικῆς
γλώσσης καὶ φιλολογίας ἦσαν τρεῖς, τῶν Μαθηματικῶν εἰς,
τῆς Γαλλικῆς καὶ Ἀγγλικῆς εἰς ἕτερος.

(α) Οὗτος ἀπ' ἡλαστε γενικὴν ὑπόληψιν τῶν Ἀθηναίων διὰ τὴν σώ-
φρονα διαγωγὴν του, ἐτελεύτησε δὲ τῷ 1818.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ Τακτικὸν Σῶμα ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἐνδυναμοῦτο καὶ ἐπροχώρει εἰς αὐξήσιν, ἐνταυτῷ καὶ ἐτελειοποιεῖτο εἰς τὰς γυμνάσεις του, καὶ ἐκ τούτου παρακινήμενος ὁ Ἀρχηγὸς αὐτοῦ, ἐμελέτητε πρῶτον δεῖγμα ἐπιχειρήματος πολέμικοῦ, χρεωστοῦμεν νὰ ἀναδεχθῶμεν καὶ τὴν περὶ τούτου διήγησιν ὡς ἀχώριστον ἀπὸ τὰ χρονικὰ τῶν Ἀθηνῶν. Ὡς ἀναγκαῖα δὲν δύναμαι νὰ ἀποφύγω καὶ τὰ ἐξῆς μικρὰ προλεγόμενα.

Ὅταν τὸ Σῶμα τοῦτο ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, ἦτον κατὰ πρῶτον ὁ ἀριθμὸς του εἰς ἑπτακοσίους. Μεταξὺ δὲ τεσσάρων μηνῶν ὑπερέβη τὰς τρεῖς χιλιάδας, τῶν ὁποίων τὸ ἑνὲκτον ἀνεπλήρουν Ἀθηναῖοι. Ἡ τρίτη Φεβρουαρίου τοῦ 1826 ἦτον ἡμέρα, καθ' ἣν ὁ Συνταγματάρχης καὶ Ἀρχηγὸς τοῦ Σώματος ἐσχημάτισε τὸ γ' Τάγμα ἐν πομπῇ καὶ τάξει εἰς τὸ παλαιὸν Ἱπποδρόμιον. Ὅλα τὰ στρατιωτικὰ Σώματα, τὸ ἱππικὸν καὶ πυροβολικὸν ἐσχημάτιζον μέγα τετράγωνον. Οἱ δὲ κάτοικοι τῆς Πόλεως ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες συνελθόντες εἰς τοῦτο, ἐδίδον ἀξιόλογον θέαν· ἐν μέσῳ τούτων ὁ Ἀρχιερεὺς ἱεροστολισμένος μετὰ τοῦ Κλήρου, ὑψουμένου τοῦ ἱεροῦ σημείου τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, ἀφοῦ ὁ Συνταγματάρχης ἀνεκήρυξε τὸν νέον Ταγματάρχην τὸν Σπ. Σωνιέρην Κερκυραῖον, ὁ Ἀρχιερεὺς τελεῖ τὴν ἀνήκουσαν ἱεροπραξίαν, δοξολογεῖ τὸν Ὑψίστον Θεόν, εὐχεται νὰ καταβῇ ἄνωθεν ἡ εὐλογία καὶ θεὰ χάρις εἰς τὰ Ἑλληνικὰ Σώματα· συγχρόνως δὲ ἐγχειρίζει πρὸς τὸν νέον Ταγματάρχην τὴν σημαίαν τοῦ γ' Τάγματος, εὐχόμενος τὰ εἰκότα, τὴν ὁποίαν ἐπρόσφερον αἱ παρθένοι τοῦ Ἀλληλοδιδακτικοῦ Σχολείου. Ἡ ἡμέρα αὕτη ἐλογίσθη ὡς ἡμέρα λαμπρὰ, καὶ οἱ ἄνθρωποι μὲ δάκρυα χαρᾶς ἐπὶ ἤρθησαν ἐλπίδων χρηστῶν.

Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ γ' τάγματος ὁ Ἀρχηγὸς Φαβ-βιέρως ἀποφαίνεται νὰ ἐκστρατεύσῃ πρὸς τὴν Κάρυστον ἐπ' ἐλπίδι νὰ κυριεύσῃ ἐξ ἐφόδου τὸ Φρούριον. Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἔπαινον πᾶσι ὄντι τολμηρὸν, καὶ μελετημένον κακῶς· καθότι ἦτον

ἀπρομήθευτος παντός ἀναγκαίου. Ὁλεμεφόδια δὲν εἶχε, τροφάς δὲν εἶχε, τὰ μέσα πρὸς εὐκολίαν τούτων ἔλειπον. Μόλον τοῦτο ζητεῖ ἐπιμόνως τὴν ἀδειαν τῆς Διοικήσεως· ἀλλ' ὁ Στρατηγὸς Γκούρας ἐμπειρότερος τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων, ἀφοῦ ὁ Φαββιέρους ἐκοινσποίησε πρὸς αὐτὸν τὴν γνώμην του, τῷ ἐπρόβαλεν ὅλας τὰς δυσκολίας πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ ὅτι τὸ ἐπιχειρημὰ του δὲν θέλει ἀποβῆ εὐτυχῶς δι' ἑλλειψιν τῶν ἀναγκαίων· ἀλλ' ὁ Φαββιέρους ὑποπτευόμενος τὴν συμβουλὴν τοῦ Γκούρα ὡς φθόνον, δὲν ἔδωκεν ἀκρόασιν. Ὁ Γκούρας ὅμως πεπεισμένος εἰς τὴν ἀποτυχίαν τοῦ Φαββιέρους, διορίζει τὸν ἐδικόν του Ἰωάννην Μεμούρην Ἀρχηγὸν πεντακοσίων ἀτάκτων στρατιωτῶν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Συνταγματάρχου, ἔχοντος χρεῖαν καὶ ἀτάκτου σώματος, (εἶχεν ὅμως καὶ ἄλλους πεντακοσίους σταυροφόρους ὑπὸ Ὀπλαρχηγὸν τὸν Στέφανον Βούλγαριν). παρηγγίλλας πρὸς αὐτὸν πᾶν ἀσφαλιστικὸν μέσον.

Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Στρατὸς ἔφθασεν εἰς Μαραθῶνα, ὁ Ἀρχηγὸς ἐξέδωκε τὴν ἀκόλουθον.

Πρὸς τοὺς Κ. Προξένους, τῶν οὐδετέρων Δυνάμεων.

» Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς εἰδοποιήσω, ὅτι διωρισμένος ὢν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Διοίκησιν, ν' ἀκολουθήσω τὸν πόλεμον εἰς ταῦτα τὰ μέρη τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, διακηρύττω εἰς κατὰστασιν ἀποκλεισμοῦ τὰ παράλια τῆς Νήσου Βύβοις, καὶ τὸν Κόλπον τοῦ Βώλου.

Δέκα πλοῖα πολεμικὰ διωρισμένα εἰς αὐτὰ τὰ παράλια θέλει εἶναι ἱκανὰ νὰ ἐμποδίζουσιν τὸ ἔμβασμα.

Ὅθεν παρακαλῶ νὰ προῖδεάτετε τὸ ἐμπόριον τῶν Ἐθνῶν σας, διὰ νὰ μὴ πάθῃ κάμμιαν ζημίαν.

Ἐχῶ τὴν τιμὴν νὰ εἶμαι μὲ τὴν πλέον καθαρὰν ὑπόληψιν Κύριοι.

Τῇ 10 Φεβρουαρίου 1826, ἐν Μαραθῶνι.

Δουλὸς σας ταπεινότατος.

Διοικητὴς τῶν Ἑλληνικῶν τακτικῶν Δυνάμεων
Συνταγματάρχης Βαρὼν εἰς τῶν Διοικητῶν
τοῦ Τιμίου Τάγματος.»

Τέλος πάντων, μετακομίζεται εἰς Κάρυστον, καὶ εὐθὺς πολιορκεῖ τοὺς Τούρκους, ἀφοῦ ἐκυρίευσεν τὴν θέσιν τῶν Χριστιανικῶν οἰκιῶν· οἱ δὲ Τούρκοι ἐκλείσθησαν εἰς τὸ Φρούριον. Στήνει ἐν μικρὸν κανόιον, τὸ ὁποῖον εἶχε σφαίρας μόνον δεκατρεῖς· καὶ καθ' ἡμέραν ἔρριπτεν ἀνὰ μίαν, ὅσον νὰ προξενήσῃ κατάγελων εἰς τοὺς ἑχθρούς. Ὁ Ὁμέρ Πασσᾶς τῆς Εὐβοίας, μανθάνων τὸ πρᾶγμα, κινεῖ μὲ στρατεύμα, καὶ μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας φθάνει καὶ στενοχωρεῖ εἰς μάχην τὸν Φαββιέρ. Οἱ Σταυροφόροι καὶ ἄλλοι ἄτακτοι συνειθισμένοι εἰς τοιαύτας μάχας, ὠφέλησαν πολὺ τὸ Τακτικόν, πρῶτὴν φορὰν λαμβάνον πείραν τῆς ἀξίας του. Διὰ νὰ μὴ πολυλογῶ, ὁ Φαββιέρ εὐρέθη πολιορκημένος ἀπὸ τὸν ἑχθρὸν ἀντὶ πολυορκούντος· καὶ τόσον εἰς κίνδυνον, ὥστε, ἂν δὲν ἐγίνετο ἑξῶθεν πρόβλεψις, τὸ Σῶμα ὅλον ἦθελε χαθῇ.

Ἄμα δὲ ἦλθεν ἡ Θλιβερά εἰδησις· εἰς Ἀθήνας τὴν 11 Μαρτίου, πάραυτα οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν ἀπέστειλαν πρὸς τοὺς ἐν Αἰγίνῃ Ψαριανοὺς, κοινοποιούντες τὸν κίνδυνον τοῦ Τακτικοῦ, καὶ προτρέποντές τους νὰ προφθάσουν εἰς Κάρυστον μὲ πλοῖα, εἰς ἀποδιωγμὸν τῶν ἑχθρῶν, ἅτινα ἐκράτουν τὸν ἀποκλεισμόν· οἱ Ψαριανοὶ ἔδειξαν μεγάλην προθυμίαν, κινήσαντες τρία ἐκ τῶν καλῆτέρων πλοῖα. Συγχρόνως ἐπεμψαν καὶ οἱ Ὑδραῖοι ἄλλα δύο, ἅμα κοινοποιηθέντες τὸν κίνδυνον· ἡ ἀριεὶς τῶν πλοίων τούτων διέλυσε τὸν ἀποκλεισμόν τῆς Θαλάσσης. Κατὰ συγκυρίαν δὲ εἶχον ἀποβῆ αἰφνυδίᾳ εἰς Κάρυστον οἱ Ὀπλαρχηγοὶ Κριεζιώτης καὶ Βάσσος, οἵτινες συνεισέφερον τὰ μέγιστα εἰς σωτηρίαν τοῦ Τακτικοῦ. Παραταξάμενοι γὰρ εἰς μάχην ἔτρεψαν τοὺς ἑχθρούς εἰς φυγὴν πάραυτα, φύγωμεν, εἶπεν ὁ Ὁμέρης, ἅμα εἶδε διὰ τοῦ Τηλεσκοπίου τὸν Ὀπλαρχηγὸν Κριεζιώτην· ἔτυχε γὰρ πολλάκις νικημένος παρ' αὐτοῦ. Καὶ οὕτω διελύθη ἡ πολιορκία καὶ τῶν δύο μερῶν. Ἐφυγε δὲ ὁ Φαββιέρ μὲ τὸ Σῶμά του ἀπὸ Κάρυστον, ἀφοῦ ἔθαψεν ἐκεῖ περὶ τοὺς τριακοσίους· Ἕλληνας, ἐξ ὧν εἷς ἦτον καὶ ὁ γενναῖος Χρῆστος Σαρῆς ἀδελφὸς τοῦ Νικολάου ἐκείνου Σαρῆ. Ὁ νέος οὗτος ἦτον τοῦ Ἰππικοῦ καὶ προώδευεν ἑξαίρετως, καὶ παρῆχεν ἐλπίδας χρηστὰς, ἀλλ' ὁ πρόωρος θάνατος ἀφῆρπασε πάντα. Ἦτον δὲ ἡλικίας

ἑτῶν 21, ὑψηλοῦ ἀναστήματος· εἶχε δὲ ψυχὴν γενναίαν καὶ ἀτρόμητον, γνήσιος ὦν ἀδελφὸς τοῦ μακαρίτου Νικολάου Σαρῆ κατὰ πάντα.

Σημειόσθω, ὅτι ἡ περίστασις αὕτη εἶναι ἡ πρώτη, καθ' ἣν οἱ Ἕλληνες ἔπαθον σημαντικὴν ζημίαν θανάτου εἰς συμπλοκὴν μάχης, εἶνε καὶ ἡ πρώτη εὐτυχὴς νίκη τῶν Τούρκων καθ' ἡμῶν· ἐννοῶ δὲ τὰ κατὰ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ τὴν Πελοπόννησον.

Τοιοῦτον ἀπευκατὸν τέλος ἔλαβεν ἡ ἐκστρατεία τοῦ Συνταγματάρχου Φαββιέρ· ἔκτοτε τὸ Σῶμα διεσκορπίσθη εἰς τε τὰς νήσους, καὶ εἰς Ἀθήνας· ἕως οὗτου συνῆλθε μεν πάλιν ἐνταῦθα, ἀλλ' οὔτε ὡς πρότερον, μ' ἐκείνον τὸν ζῆλον, οὔτε μὲ τὴν προτέραν ἰσχύιν του· ὥστε κατ' ὀλίγον ὀλίγον ἐγένετο σημαντικὴ λειποταξίς, διότι ἔλειψαν τὰ μέσα, καὶ ἡ ζωοτροφία, καὶ τὰ σιτηρέσια· καὶ ἂν, οἱ ἔχοντες χρήματα Ἀθηναῖοι δὲν ἐπρολάβαν με ἱκανὴν δόσιν, τὴν μεγάλην Παρασκευὴν, οἱ Τακτικοὶ ἤθελον κάμῃ μεγάλην ἀταξίαν, ὅ ἐστὶ διαρπαγὴν τῆς Ἀγορᾶς. Ἄν ὁ Φαββιέρ εἶχε προβλεπτικὸν καὶ κρίσιν, ὅσον εἶχε ζῆλον καὶ ψυχὴν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἤθελεν ὠφελήσῃ τὰ μέγιστα.

Ἡ Διοίκησις ἐξέδωκεν ἐγγύκλιον, συγκαλοῦσα τρίτην Ἐθνικὴν Συνέλευσιν· οἱ κάτοικοι τῆς Ἐπαρχίας συνέρχονται καὶ ἐκλέγουσιν ἐκλέκτορας τῶν ἀντιπροσώπων Πληρεξουσίων, καὶ οὗτοι συνελθόντες τὴν 17 Ἰαννουαρίου 1826 ἐκλέγουσι Πληρεξουσίου τὸν Ἰωάν. Βλάχον, καὶ Γ. Ψύλλαν· παραιτηθέντος τοῦ δευτέρου ἐστάλη ὁ Στάμος Σεραφίμ ἀντ' αὐτοῦ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἡ λυπηρὰ καὶ τρομερὰ ἀγγελία τῆς πτώσεως τοῦ Μεσολογγίου κατετάραξε ψυχικῶς τὰς Ἀθήνας. Ἀπελπισία κατέλαβε τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τὴν πολιορκίαν τοῦ ἐχθροῦ ἔβλεπον πλησιάζουσιν. Νὰ σωθῶσι μέχρι τέλους ἀπόρρητοι δὲν εἶχον ἐλπίδας. Βλέπουν τὸ ἔθνος ἀδύνατον, τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, τὸν ἐχθρὸν δυνατόν, ἐκυτοὺς ἀνικάνους· Μ' ὅλον τοῦτο ἀποφασίζουσι νὰ ἀντισταθοῦν καὶ νὰ πολεμήσουν μέχρι τέλους ἀναπνοῆς.

Ὁ Κιουταχῆς μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Μεσολογγίου ἐκστρατεύει πρὸς τὴν Ἀττικὴν. Πρὶν ὅμως πατήσῃ τὴν γῆν αὐτὴν, ἐνησχολήθη καὶ ἔφερεν εἰς ὑποταγὴν μὲ τρόπους εἰρηνικοὺς τοὺς κατοίκους τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος· ἔστειλεν ἀποστόλους διὰ τοῦ Ὁμέρ Πασσᾶ τῆς Εὐβοίας καὶ εἰς τὰ χωρία τῆς Ἀττικῆς. Αἱ ὑποσχέσεις καὶ οἱ δόλιοι τρόποι τοῦ Ἐχθροῦ ἀπάτησαν τὰς ἀπαιδέτους καὶ ἀνελευθέρους ψυχὰς πολλῶν χωρικῶν, οἵτινες κρυφίως τῶν κατοίκων τῆς Πόλεως ὑπεσχέθησαν τὴν ὑποταγὴν καὶ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ ἐχθροῦ. Καὶ διὰ τὴν ἀσφαλισθῶσιν ἔτι μᾶλλον εἰς τοὺς σκοποὺς τῶν δολοφονοῦσιν οἱ Χαστιῶται τὸν Ὀπλαρχηγὸν τοῦ Χωρίου τούτου Μελέτιον Βασιλείου, (α) ἄκρον ζηλωτὴν καὶ ὑπέρμαχον τῆς Ἐλευθερίας. Ἀλλὰ σεβόμενος τὴν ἀλήθειαν, βεβαιῶ τοὺς ἀναγνώστας, ὅτι τὰ κινήσαντα αἷτια εἰς ὑποταγὴν τοὺς χωρικοὺς, ὑπῆρξεν ἡ πρὸς αὐτοὺς διηνεκὴς δυναστεία τοῦ Γκούρα, ἐπισύρουσα διάφορα ἀδικήματα καὶ διαρπαγὰς. Ἀφ' ἧς ἡμέρας διωρίσθη Φρούραρχος

(α) Οὗτος ἦν ἄπλου καὶ ψυχῆς ἀκάκου, ὑπηρετεῖ τὴν Πατρίδα μὲ ἐλιχνόμεναι, καὶ ἐκ ψυχῆς ἦτον μισότουρκος, καὶ Χριστιανὸς καθαρός· ἡλικίας δὲ ἔτη εἶχε περὶ τὰ 50.

μέχρι τοῦδε δὲν ἔλειψεν ἡ φορολογία, γενομένη μὲ δυνατὴν δυναστεῖαν εἰς τρόπον ὥστε οἱ Τούρκοι εἰς τὴν εἰσόδον των εἰς τὰ χωρία εὗρον δύο δεμένους ἐπὶ τούτῳ, τοὺς ὁποίους λύσαντες ἀπόλυσαν, καὶ οὗτοι εὐγνωμόνουν τοὺς Τούρκους ὡς λυτρωτάς.

Ὁ Γκούρας Φρούραρχος τῶν Ἀθηνῶν καὶ Διοικητὴς τῶν Ἀττικῶν πραγμάτων, δὲν ἔλαβε σπουδαῖα μέτρα εἰς τὴν παροῦσαν δεινὴν περίστασιν· ὄχι ἀπὸ κακίαν, ἀλλ' ἀπ' ἀπειρίαν πραγμάτων· ἐνόμισε τὸν ἐρχομὸν τοῦ ἐχθροῦ εἰς Ἀθήνας ὡς πρόσκαιρον, ἐλπίζων τὸν χειμῶνα νὰ διαλυθῇ ἡ πολιορκία. Ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ὁ ἐχθρὸς ἦλθεν ἐφωδιασμένος κατὰ πάντα μὲ ἀπόφασιν νὰ κυριεύσῃ τὰς Ἀθήνας, καὶ νὰ μὴν ἀναχωρήσῃ μήτε τὸν χειμῶνα μήτε τὸ θέρος πρὸ τῆς ἀλώσεως τοῦ Φρουρίου.

Τέλος πάντων οἱ Ἀθηναῖοι ἀποφασίζουσιν ὅλοι οἱ ἐν ὅπλοις νὰ μείνωσιν ἐντὸς τῆς πόλεως. Μετακομίζουσιν τὰ γυναικόπαιδα καὶ πᾶν τὸ ἀδύνατον εἰς Σαλαμίνα καὶ Αἴγινα. Ὁ ἀρχηγὸς Γκούρας νομίζει συμφερότερον νὰ συμμείνη μετὰ τῶν ἄλλων εἰς τὴν Πόλιν, διὰ νὰ μὴν ἤθελε συμβῇ ἐν ἀπουσίᾳ του κάμμία ῥαγιουργία ἢ δόλος, ὥστε νὰ ἐπιφέρῃ τὴν προδοσίαν τῶν πραγμάτων. Ἡ κρίσις τοῦ ἥτον μὲν ὀρθή, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Φρουρά του ἦτον ὄχι ἀπὸ πολίτας τῶν Ἀθηνῶν, εὗρεν εἰς αὐτοὺς ὄλην τὴν ἀπιστίαν, ἀπίθειαν, καὶ ἀχαριστίαν· ὥστε πρὶν ν' ἀποκλεισθῶσιν, ἄρχισαν νὰ ταραττοῦν τὰ πράγματα, καὶ νὰ μελετοῦν τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ Φρουρίου· καὶ τοῦτο διότι ἦσαν ξένοι τοῦ τόπου καὶ δὲν ἐπονοῦσαν διὰ τὰς Ἀθήνας. Ὁ Γκούρας ἐγνώρισε πραγματικῶς τὴν ἀπάτην του, καὶ ἔβλεπε τὸν κίνδυνον εἰς ὃν ἔτρεχεν. Ὅθεν εἰς διόρθωσιν τοῦ πράγματος ἤνωσε μὲ τὴν φρουράν του τοὺς Ἀθηναίους· καὶ οὕτως ἐγένοντο ἐν σώμα οἱ πολιορκημένοι.

Ὁ Γκούρας, ἀφ' ἧς ἡμέρας διωρίσθη Φρούραρχος ἐφρόντιζε διὰ τὴν ἐφοδίαν τοῦ Φρουρίου, καὶ χρόνον τὸν χρόνον κῦξανε τὰ χρειώδη. Χρειωτοῦμεν ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι κοντὰ εἰς τὰς ἀρετὰς εἶχε τὴν κακίαν τῆς φιλαργυρίας, πάθος γενικὸν σχέδιον τῶν Ὀπλαρχηγῶν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ πάθος τοῦτο τὸν ἔκαμε νὰ περιπέσῃ εἰς πολλὰς ἑλλαίψεις. Ἀφου εἰς

διάστημα τεσσάρων ἐτῶν ἐνησχολεῖτο εἰς σύναξιν τροφῶν καὶ πολεμεφοδίων τοῦ Φρουρίου, τὰ μὲν ἀπὸ τὸ Κοινὸν τῶν Ἀθηναίων, τὰ δὲ ἀπὸ τὴν Διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος· εἰς τὸν καιρὸν ὅμως τῆς πολιορκίας εὐρέθησαν ὀλίγα, μάλιστα δὲ χαρτὶ διὰ φυσέκια δὲν εὐρέθη, εἰμὴ πωσότης 200 δραχμῶν· καὶ ἂν ἡ βιβλιοθήκη τῶν Σχολείων δὲν ἤθελε μετακομισθῇ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν πρὸς διάσωσιν, ἀπορῶ πῶς ἤθελεν οἰκονομηθῇ τὸ πρᾶγμα χωρὶς φυσέκια· ὥστε ἡ ἀξιόλογος καὶ πολύτιμος Βιβλιοθήκη τῶν Ἀθηναίων ἐχρησίμευσεν εἰς κατασκευὴν φυσέκων. Καὶ ὁ μὲν Γκούρας ἀπέδιδε τὰς ἑλλείψεις εἰς τὸν Οἰκονόμον τοῦ Φρουρίου Χρῆστον Τουφεκτζὴν ἀπομακρυνθέντα ἐντεῦθεν κατὰ τὴν πολιορκίαν· ὁ δὲ Τουφεκτζὴς ἀνταπέδιδε τὰς ἑλλείψεις εἰς Ἑᾶρος τοῦ Φρουράρχου.

Ἰδοὺ δὲ καὶ τὰ πολεμεφόδια κατὰ τὸ κατάστιχον τοῦ Οἰκονόμου τοῦ Φρουρίου. Σίτος ὀκάδες. 11,611. Παξιμάδι ὀκάδες 17,484 1/2. Κριθάρι κοιλὰ 667. Ἄλευρον ὀκάδες 5,275. Ὄσπρια ὀκάδες 3,807. Ἐλαῖαι ὀκάδες. 5,300. Ἐλαιον ὀκ. 5,300. Ὄξος ὀκ 1,220 Ρόυμι ὀκ 380. Ῥακὶ ὀκάδες 358. Τυρὸς ὀκάδες 6,668, πλὴν ὅλος ἐσφετερίσθη. Καπνὸς ὀκάδες 802. Πετζία ὀκάδες 320. Σαποῦνι ὀκάδες 239 1/2. Βαρούτη ὀκάδες 9,389. Γηβετζηλὲς ὀκάδες 1710. Μόλυβδος ὀκάδες 9292. Φυσέκια 5,474. Τουφεκόπετραι 18600, ὀλιγώτεραι ὅμως εὐρέθησαν· Χαρτίν ρέσιμα 54,1 1/2, ἀλλ' οὔτε τὸ ἥμισυ εὐρέθη· Χαρτὶ στράκιο καδέρινα 180. Κανόνια ὀρειχάλκινα 5. σιδηρὰ 14, καὶ ἄγρηστα 7. Σφαῖραι εἴτε βολαὶ κανόνιων 4,230. Βόμβαι 850. Ὀλμοι αὐτῶν τρεῖς. Κατράμι ὀκάδες 755.

Ἐπειδὴ ὁ Οἰκονόμος οὗτος ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ Φρουρίου πρὸ τῆς πολιορκίας· ὁ Γαβριὴλ Ἀναστασίου διωρίσθη ἐν τῇ πολιορκίᾳ Ἐπιστάτης τοῦ Ταμείου καὶ τροφοδότης.

Συμπεσούσης δὲ τῆς πολιορκίας εἰς τὸ θέρος, οἱ Ἀθηναῖοι μὴ προφθάσαντες νὰ μεταφέρωσι τοὺς καρπούς των τοὺς ἀπέθεσαν εἰς τὸ Φρούριον ὁμοῦ καὶ διάφορα θρέμματα, καὶ ἄλλα πολλὰ εἶδη ὅλα χρήσιμα εἰς τοὺς ἀποκλεισμένους· τὰ ὅποια ἂν ἔλειπον, τὸ Φρούριον ἤθελε πέσῃ παρעוθός. Ἄς σημειωθῇ ἐν

παρόδω ότι οἱ Ἀθηναῖοι τέσσαρα δλόκληρα ἔτη, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἦλθεν εἰς Ἀθήνας ὁ Γκούρας, ἔτρεπον ἐξ ἰδίων των διάφορα στρατιωτικά Σώματα, ἐργόμενα κατὰ καιρούς. Ἀξία ἀνταμοιβῆ τῶν θυπιῶν δὲν θέλει δοθῇ ποτὲ εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

Διὰ τὴν συμπεράνη ὁ ἀναγνώστης πόση καὶ ὅποια κλοπὴ ἐγένετο εἰς τὰ ἐφόδια τοῦ Φρουρίου, σημειῶ μόνον τὴν κλοπὴν τοῦ τυροῦ. Ὁ Φρούραρχος εἶχε σημειώσῃ εἰς τοὺς λογαριασμοὺς του ὑποβληθέντας εἰς τὴν Διοίκησιν τυρὸν ὀκτάδας 6,669, καὶ ἡ Διοίκησις παραδεχομένη ἐπεκύρωσεν αὐτούς. Πόσος ἄρα γὰρ εὐρέθη εἰς τὴν ἀποθήκην τοῦ Φρουρίου τυρός; οὐδὲ μίαν ὀκτὰ, ἔκτος τῶν τεσσαράκοντα κεντηναρίων τυροῦ ἰδιοκτησίας τοῦ μακαρίτου Σπύρου Βινάρδου, τὸν ὅποιον δυναστικῶς ἀφήρπασεν ἀπὸ τῆς οἰκίας αὐτοῦ ὁ καλὸς Φρούραρχος.

Εἶνε ἐπόμενον νὰ σημειώσω καὶ ἑτέραν πρᾶξιν τοῦ αὐτοῦ ἀποτέλεσμα τῆς φιλαργυρίας τοῦ ὀλίγου ἡμέρας πρὶν φθάσῃ ὁ ἐχθρὸς εἰς Ἀθήνας, προσδιορίζει εἰσφορὰν εἰς τινὰς εὐπορωτέρους Πολίτας (α) γρόσια 50,000 πρὸς δέκα γρόσια τοῦ διςτῆλου λογαριαζομένου. Οἱ Πολῖται οὗτοι ἦσαν μεταβάντες εἰς Σαλαμῖνα, ὡς ἀνίκαναι νὰ συμμείνωσιν εἰς τὸν ἀποκλεισμόν. Διὰ τὴν σύναξιν λοιπόν τούτων τῶν χρημάτων ἀποστέλλει τὸν σκληρότερον στρατιώτην του τὸν ἐπὶ κακίᾳ διαβόητον Μάνδαλον, συνωδευμένον ἀπὸ ἄλλους δέκα, ὅστις μετεχειρίσθη ὅλην τὴν κακίαν του, κτυπῶν, καὶ δαίρων, καὶ καταθλίβων ἀπὸ διέρρηξε τὴν κεφαλὴν Φυλακτοῦ Δεμερτζῆ ἔχοντος δύο υἱοὺς ἐνόπλους εἰς τὴν υπεράσπισιν τῆς Πόλεως ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ Χρῆστον καὶ Βασίλειον, ἐθανάτωσε καὶ μίαν γυναῖκα ὀνόματι Αἰκατερίναν θυγατέρα Σπυρίδωνος Τρικαλιανοῦ, συμβίαν Νικολάου Κόρδα, καὶ γυναικαδελφὴν Σταύρου Βλάχου, νέαν ὠραιστατήν καὶ σώφρονα ἐτῶν 22. Περιπλέον ἔφερε δέσμιον τὸν Ἰωάν. Κτενᾶν ἐσχατόγηρον βαίνοντα τὰ 85 ἔτη, ἐνῷ εἶχε τρεῖς υἱοὺς ἐγκαταλείβῃ εἰς τὴν Πόλιν ὑποφόρους, καὶ ἑτέρους δύο προ-

(α) Ἐν οἷς συμπεριελήφθη ὡς Πολίτης Ἀθηνῶν καὶ ὁ ἀγωνιστὴς Στέργιος Ποστολάκας, πληρώσας ἱκανά.

θυσιασθέντας ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, τὸν ὁποῖον ἀπέλυσεν ἀφοῦ τοῦ ἀφείλεν ἑκατὸν δίστηλα. Ἐκινήθη δὲ εἰς αὐτὴν τὴν φορολογίαν ὁ Γκούρας διὰ προτροπῆς τοῦ Ἐπαρχοῦ Ἀθηνῶν, καὶ ἐνὸς προκρίτου Ἀθηναίου, τῶν ὁποίων τὰ γράμματα σώζονται· ἃς σημειωθῇ ἐν τοσοῦτῳ, ὅτι ὁ πρόκριτος οὗτος ἦτον γυμνὸς πάσης κινήτης καὶ ἀκινήτου περιουσίας. Δὲν κατακρίνεται δὲ τόσον διὰ τὴν ἐπίθεσιν τῆς εἰσφορᾶς, ὅσον, διότι τὴν ἔλαβεν ἐπὶ λόγῳ νὰ τὴν διαμοιράσῃ εἰς τοὺς Ἀθηναίους στρατιώτας πρὸς ἐξοικονόμησιν των, καὶ αὐτὸς ἀντὶ τούτου τὴν μεταχειρίσθη πρὸς τὴν ἰδίαν του Φρουρὰν εἰς λογαριασμὸν μισθοῦ.

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ὁ πατὴρ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἡ ψυχὴ τῆς τότε Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, οὕτω κοινῶς λεγόμενος, καὶ τοιοῦτος ἀναδειχθεὶς ἐκ τῶν ἔργων του, ὁ ἔξοχος Φιλέλλην Ἄμιλτων, ἔρχεται εἰς τὴν Πόλιν ἀπὸ Πειραιῶς, καὶ ἀναβάς εἰς τὸ Φρούριον πρὸς συνέντευξιν τοῦ φρουράρχου καὶ τῶν Δημογερόντων, μετῆλθεν ὅλα τὰ μέσα τῆς ἐνθαρρύνσεως, καὶ ἐνεψύχωσιν ἅπαντας, μὲ ἀμίμητον ζῆλον ὑποστηρίζων τὰς περὶ τοῦ μέλλοντος τῶν Ἑλλήνων χρηστάς ἐλπίδας. Εἰς τοιαύτας περιστάσεις, καθ' ἃς ὁ φόβος ἦτον μέγας, καὶ ἡ σωτηρία ἐπισφαλής, πόσον συντείνουσι, πόσον κατορθοῦσιν αἱ παραμυθίαι ἀνδρῶν τοιοῦτων διακεκριμένων, μόνοι οἱ πάσχοντες αἰσθάνονται τὸ μέγεθος τῆς ἐνεργείας παρὰ πάντα ἄλλον.

Τέλος πάντων ὁ ἑχθρὸς ἔρχεται εἰς τὴν Ἀττικὴν τὸν Ἰούνιον μῆνα 1826. Τὰ δύο χωρία τῆς Ἀττικῆς Χατσιαὶ καὶ Μαινίδιον, τὸν ὑποδέχονται καὶ τὸν προσκυνοῦν· οἱ φρονιμώτεροι ὅμως καὶ προκριτώτεροι τούτων ἦσαν ἐνωμένοι μὲ τοὺς φιλελευθέρους. Τὴν τρίτην δὲ τοῦ ἀκολούθου Ἰουλίου ἐστρατοπέδευσεν ὁ ἑχθρὸς ἐξω τῆς Πόλεως, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀρχεται ὁ ἀποκλεισμός. Πρὸς τὴν νύκτα αὐτῆς τῆς ἡμέρας ἦλθεν ἀπὸ Σαλαμίνας ὁ Ν. Ζαχαρίτσας μετὰ ἑκατὸν πεντήκοντα Ἀθηναίων, τοῦ ὁποῦ ἡ παρουσία ὠφέλησε πολὺ. Ὁ ἀριθμὸς τοῦ ἑχθρικοῦ στρατεύματος ἔφθανε τὰς 30000· ἐκ δὲ τῶν ἡμετέρων ἦσαν τοῦ μὲν Φρουράρχου στρατιῶται 300· τῶν δὲ ἄλλων Ὀπλαρχηγῶν Στάθης Κατζικογιάννης, Δ. Εὐμορφοπούλου, καὶ Γερασίου Φωκᾶ περὶ τοὺς 100. Ἀθηναῖοι δὲ χίλιοι, ἐν οἷς ἦσαν καὶ οἱ Ἀθ-

μογέροντες Ἀθηνῶν (α) μετὰ τοῦ Δημοσίου Γραμματέως, καὶ τῶν ἐπιστὰτων τῶν Προσόδων· ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες περὶ τοῦ χίλια. Τῶν δὲ Ἀθηναίων Ὀπλαρχηγοί, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐπιμεληταὶ ἦσαν, Μακρυγιάννης, Κώνστας ὁ ὑπονομοποιός, Συμεὼν Ζαχαρίτζας, Νερουτζός, Βενιζέλος, Νικόλαος Δανίλης, Ν. Βενιζέλος, Δημήτριος Καψοράκης, καὶ Ἀναγνώστης Ἰω. Δάβαρις· καὶ τούτων προΐστάμενοι ἦσαν οἱ Δημογέροντες.

Ἡ σύμπνοια τῶν Ἀθηναίων μετὰ τῶν περὶ τὸν Φωκαῶν καὶ Εὐμορφόπουλον ἔκαμε τὴν ἀτακτον Φρουρὰν τοῦ Γκουρα νὰ συσταῇ, καὶ νὰ μὴ ταραττεται καὶ ταραντη σφοδρῶς· ἐν τούτῳ δὲ ἐκδίδομεν πρὸς τοὺς ἔξω τὴν παροῦσαν προκήρυξιν.

α Κρίνομεν χρέος μας ἱερὸν, ἀποῦ εὐρέθημεν ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν καὶ εἰς τὸ σπαθί μας διὰ νὰ σώσωμεν τὰς ἱερὰς Ἀθήνας, ἢ νὰ συγκαταταφῶμεν εἰς τὴν πλέον ἐπιθυμητὴν γῆν, πρῶτον νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν θεῖαν βοήθειαν εἰς τοὺς σκοποὺς καὶ τὰ ἐπιχειρήματά μας, καὶ δεύτερον νὰ προκηρύξωμεν εἰς ὅλους τοὺς ὁμογενεῖς, καὶ εἰς τὸν ἄλλον Κόσμον ὅποιας ἐλπίδας· καὶ ὅποια αἰσθήματα πρέπει νὰ ἔχωσι δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὰς Ἀθήνας. Τὸ Μεσολόγγιον ἔγεινε τὸ μόνον παράδειγμα καὶ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ἀπελπισίας εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ὅθεν ἡμεῖς ἔχοντες τὴν θεῖαν δύναμιν βοηθόν, καὶ τὴν

(α) Μέλη δὲ τῆς Δημογεροντίας ἦσαν Ν. Ζαχαρίτζας, Ν. Καρόρης, Σταῦρος Βλάχος, Στ. Σεραφίμ· (οὗτος περὶ τὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου ἐξῆλθε τοῦ Φρουρίου ἀπεσταλμένος παρὰ τοῦ Φρουράρχου). Δημόσιος Γραμματεὺς ἦν ὁ Δ. Σουρμελῆς, Ἐπιστάται δὲ Σταῦρος Πατούσας καὶ Ἀνδρέας Εἰάνθης· μεταξὺ τῶν ἄλλων ἦσαν Γαβριήλ Ἀναστασίου, Βασίλειος Βενιζέλος, Σπ. Λιανοστροφίδας, Ἰω. Καλλιφρονᾶς, Θεόδ. Βλάχος, Κων. Βρυζάκης, Ἀθαν. Σουρπιός Ἰατρός τοῦ Φρουρίου, Παν. Πούλος, Δημήτριος Καλλιφρονᾶς, Δημήτριος Μισαραλιώτης, ἀλλ' οἱ τρεῖς τελευταῖοι ἐξῆλθον μετ' οὐ πολὺ, καὶ ἐχρησίμευσαν ἔξω, Πανσέλιος Ζωγράφος, Δημ. Σαῖνης, Δημ. Λίτζας, οἱ ἀδελφοὶ Ζαχαρία Ἰωάννης καὶ Κωνσταντῖνος, καὶ ὁ πατριὸς αὐτῶν Λάμπρος Ἡλιακόπουλος μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, Παππᾶ Σταμάτιος Ἀργυρός, Βασίλειος Θεαγένης, Παναγ. Καλεβρᾶς, Δ. Μασούρης, Ἀθανάσιος Βασιλείου, Νικόλαος Βάθης, καὶ οἱ ἀδελφοὶ Κτενᾶ, Εὐθύμιος, Διονύσιος, καὶ Γεώργιος, ἐξ ὧν ὁ πρῶτος ἀπέθανε πληγωθεὶς, Νικόλαος Κύρτης, καὶ Ἰω. Κανάρης.

πρὸς ἀλλήλους ἐδελφικὴν ἀγάπην, ἐφωδιασμένοι μὲ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα καὶ πολεμεφρόδια, (α) θέλομεν πολέμησιν τὸν ἐχθρὸν μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς, ἔχοντες παράδειγμα τοὺς ἀθανάτους τοῦ Μεσολογγίου μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸν ἐκείνου τὸν ὁποῖον γεννᾷ ἡ θρησκεία καὶ ὁ πατριωτισμός. Ἐν δὲ ἐξ ἐναντίας διὰ τὰς ἀμαρτίας μας ἤθελε μᾶς ἐγκαταλίπη ὁ θεὸς ἀπροστατεύτους, μᾶς ἀφήσουν οἱ ἀδελφοὶ μας ὁμογενεῖς ἀβοηθήτους, καὶ οἱ χριστιανοὶ μείνωσιν ἄργοι θάταται, τότε δὴ τότε θέλουσι σκεπᾶσθαι τὰ σώματά μας οἱ Ναοὶ τοῦ Παρθενῶνος τοῦ Ποσειδῶνος, τοῦ Ἑρεχθίδεως, τὰ λείψανα τῶν Προτυλαίων, τὰ ὅποια διὰ νὰ μὴ καπνισθοῦν καὶ ἄλλην μίαν φορὰν ἀπὸ τὸν καπνὸν τῶν βαρβάρων θέλουσι πῆσθαι μαζὶ μας ἀπὸ τὸν μαῦρον θάνατον, ὅστις θέλει ἔβγῃ ἀπὸ τὰ σπλάγχνα των, διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ πεπρωμένον.

Τῇ 28 Ἰουνίου 1826 *.

Ἀφοῦ ὁ ἐχθρὸς ἐστρατοπεδεύθη περὶ τὴν Πόλιν, οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν πηδῶσιν ἔξω τῶν τειχῶν, καὶ ἀπὸ ἀκροβολισμοῦ συνάπτουσι μάχην πεζοὶ πρὸς ἵππεις· ἐπυροβόλει συγχρόνως καὶ τὸ Φρούριον. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πεσόντων ἐχθρῶν ἔφθανε τοὺς δεκαπέντε, ἐκ δὲ τῶν ἡμετέρων ἀπέθανον δύο.

Ἀπὸ τῆς πέμπτης μέχρι τῆς δωδεκάτης τοῦ μηνὸς ἐγένοντο μικροὶ ἀκροβολισμοί, καὶ κανονοβολισμοί. Τὴν δὲ ἐρχομένην (τῆς 12) νύκτα οἱ ἐχθροὶ ἔκαμαν μέγαν θόρυβον μετὰ κραυγῶν καὶ τουφεκισμῶν· οἱ δὲ ἡμέτεροι ἐξελθόντες τῶν τειχῶν κατεδίωξαν αὐτοὺς κτυπῶντες μὲ τὸ πῦρ καὶ μὲ τὸν σίδηρον ἐπέκεινα ἐνὸς μιλίου (σημείου), ἐπέστρεψαν δὲ ἀπλήγωτοι.

Εἶνε περιέργον νὰ σημειώσωμεν ἐδῶ τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Φρουράρχου (γενομένην κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν) καὶ τινος Ἀλβανοῦ Ἀξιωματικοῦ τοῦ Κιουταχῆ, ὅστις τὸν ἐσυμβούλευε νὰ παραδώσῃ τὸ Φρούριον, καὶ νὰ περάσῃ εἰς τὴν δούλευσιν τοῦ Σερασκέρη μὲ ὑπόσχεσιν τέλους ἀγαθοῦ. Ὁ Ἀλβανὸς γράφει οὕτως εἰς αὐτὴν τὴν γλῶσσαν· «Φίλε μου Καπ. Γκούρα σὲ χα-

(α) Ἀπατήθημεν εἰς τοῦτο, πιστεύοντες νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὸ Φρούριον ὅσα ἐφαίνοντο εἰς τὰ κατὰστιχα τοῦ Οἰκονόμου.

» ρετῶ καὶ σοῦ φανερόνω ὅτι μὲ ἔμπρι (ἐπιταγὴν) τοῦ Κιαχα-
 » γιάμπεϊ ἐφέντη μας ἤλθαμεν ἐδῶ· καὶ ὁ σκοπὸς τῶν Ἀρεν-
 » τάδων μας εἶνε νὰ μὴ σηκωθοῦμεν ἀπὸ ἐδῶ, ἐὰν δὲν τελειώ-
 » σῃ ἡ ὑπόθεσις τῆς Ἀθήνας· διὰ τοῦτο ὡς φίλος σὲ συμβου-
 » λεύω νὰ μὴ γένῃς αἰτία νὰ χαλασθῇ καὶ νὰ χαθῇ κατὰ κρᾶ-
 » τος τέτοιον φοβερόν Μεμελεκέτι (Ἐπαρχία)· ἐγὼ σοῦ γίνομαι
 » κεφίλης (ἐγγυητής) διὰ τὴν ζωὴν σου ὁποῦ νὰ μὴ πάθῃ τί·
 » ποτες, οὔτε μίαν τρίχα σου, μόνον νὰ κάμῃς ῥαίι (ὑποταγὴν)
 » εἰς τὸν Βεζύρ Ἀφέντην μας· καὶ πάλιν ἂν θέλῃς νὰ φύγῃς καὶ
 » φοβᾶται, σοῦ ὑπόσχομαι νὰ σοῦ δείξω στράταν, καὶ νὰ σὲ
 » ἀπολύσω χωρὶς νὰ πάθῃς τίποτες κακόν. Ἐτζι πρέπει νὰ
 » κάμῃς νὰ εὕγῃς ἔξω, καὶ νὰ δώτῃς βέεμι (δμηρον) διὰ νὰ
 » ἡσυχάσῃ ὁ Φακὴρ Φουκαρᾶς (ἡ πτωχολογιά) καὶ νὰ ἡσυχάσῃ
 » τὸ Μεμελεκέτι· καὶ σὺ πάλιν ὁ ἴδιος νὰ ᾄσῃς Καπητάνιος·
 » καὶ θὰ ἀπεράτῃς καλᾶ, καὶ νὰ εἶσαι εἰς τὸ ναζάρι (εὐνοϊαν)
 » τοῦ Βεζύρ Ἀφέντη μας. Χατχουμαγί Φερμᾶνι (ὑπερτάτη δια-
 » ταγὴ) εἶνε ἀπὸ τὸν βασιλέα μας ὁποῦ ὅσα ἐγιναν ἀνάμεσόν
 » μας μὲ τοὺς ῥαγιάδες (υπηκόους) ἕως τῶρα νὰ ἀλησημονη-
 » θοῦν καὶ νὰ ἡσυχάσῃ ὁ Κόσμος. Θέλει; ἐξεύρεις, ἂν δὲν κάμῃς
 » ἔτζι, ὁ Βεζύρης Ρούμелиης Βαλεσσῆς ἀφέντης μας θὰ ἔλθῃ
 » ἐδῶ μὲ κανόνια καὶ βόμβας, καὶ χωρὶς τὸ κάστρον δὲν θα
 » σηκωθῇ· διατὶ ἐμεῖς ἔχομεν βασιλείον, καὶ ὅσα ἐξοδευθοῦν
 » καὶ ὅσον ἀσκέρι (στράτευμα) χάσῃ, τὸ βάλλει πάλιν εἰς τὸν
 » τόπον του. Δὲν ἔχω ἄλλα νὰ σοῦ γράψω, καὶ ἂν εἶσαι φρόνι-
 » μος, ἡμπορεῖς νὰ καταλάβῃς τὸ σελαμέτι σου (σωτηρίαν), καὶ
 » νὰ μὴ πάρῃς εἰς τὸν λαϊμόν σου τὸ κρίμα τοῦ Φακὴρ Φου-
 » καρᾶ.

Τῇ 12 Ἰουλίου 1826, Ἀθήνα.»

Ὁ δὲ Γκούρας ἐπιστέλλει ταῦτα.

« Τὸ Φρούριον τοῦτο δὲν πολεμεῖ μοναχόν του· πολεμεῖ ὅλον
 τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος τῶρα ἐξ χρόνου. Ὅλοι οἱ βασιλεῖς οἱ δι-
 καιοὶ κριταὶ τοῦ Κόσμου ἐγνώρισαν τὰ δίκαιά μας καὶ τὰ ἀπε-
 φάσισαν, καὶ θέλουν τὰ βάλλῃ εἰς πράξιν πολὺ ὀγγίγωρα, καὶ
 ὁ Σουλτάνος δὲν θέλει τὰ ἀρνηθῇ. Τὰ χάλια σας (κατάστασιν)

τὰ ἱξεύρομεν. Διορθώσατε λοιπὸν πρῶτον τὸν ἑαυτὸν σας, καὶ ἔπειτα συμβουλευσατέ ἄλλους. Ἐν τοσούτῳ σοῦ λέγω, ὅτι ὁ λύκος, ἂν ἐφοβεῖτο τὴν βροχὴν, θὰ ἔφτιανεν τράγινην κάππαν.» Ἐῖπε δὲ τὴν παροιμίαν ταύτην ἀποτεινόμενος προσφυῶς εἰς τὴν πρότασιν τοῦ Ἀλβανοῦ ὅτι, « ἂν θέλῃς νὰ φύγῃς καὶ φοβᾶσαι, σοῦ ὑπόσχομαι νὰ σοῦ δείξω στράταν. »

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν πρὸς τὴν νύκτα εἰσῆλθεν ὁ Κώνστας Λαγουμιτζῆς ὑπονομοποιὸς ἐκ Σαλαμῖνος μετὰ καὶ ἄλλων ἐβδομήκοντα Ἀθηναίων.

Τὴν 15 Ἰουλίου ἐράνη πρῶτον κανονοστάσιον τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἀκολούθως αὐξήτεν ὁ ἀριθμὸς· αἱ σπαιραὶ τῶν κανονίων ἦσαν ἀπὸ 5-18 ὀκάδας. Συγχρόνως ἔστησαν καὶ ὄλμους βομβῶν, ὥστε τὸ πῦρ ἤϋξανεν ἡμέραν παρ' ἡμέραν· τὸ κάτω Ταίχος ἐκτυπᾶτο ἀδιακόπως, καὶ οἱ ἡμέτεροι ἐνησχολοῦντο εἰς ἐπισκειυὰς καὶ ἐναντιώσεις.

Καθ' ὅλον τὸν Ἰούλιον μῆνα τίποτε πλεόκτερον, παρὰ ἀκροβολισμοὺς, πυροβολισμοὺς, καὶ τινὰς ἐξορμήσεις τῶν ἀποκλεισμένων μὲ περισσοτέραν ζημίαν τῶν πολεμίων.

Ὁ Κιουταχῆς ἀφοῦ ἔμαθε τὴν Ἀρχηγίαν τοῦ Καραϊσκάκη καὶ τὴν ἔλευσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σωμάτων εἰς Σαλαμίνα καὶ Ἐλευσίνα, πρὶν συνέλθωσιν ἔξω τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἐπιφέρωσιν ἐμπόδια, σπεύδει νὰ κυριεύσῃ τὴν Πόλιν. Μετέρχεται λοιπὸν σφοδρότερον καὶ πυκνότερον τὸν κανονοβολισμὸν ἐναντίον τῶν Βουρτζίων ἡμέραν καὶ νύκτα ἀδιακόπως τὴν α', β', καὶ γ' τοῦ Αὐγούστου, ὥστε οἱ ἡμέτεροι μὴ δυνάμενοι νὰ προφθάσωσι τὴν ἐπισκευὴν τοῦ κατεδαφισμένου πανταχόθεν τειχίου, δὲν ἦσαν ἱκανοὶ οὐδὲ τὴν ἐξοδὸν τῶν ἐχθρῶν νὰ ἀντικρούσωσι.

Περὶ τὸν ὄρθρον λοιπὸν τῆς τρίτης Αὐγούστου, ἀφοῦ ὁ Κιουταχῆς ἐπώτισε τοὺς μέλλοντας νὰ κάμωσι τὴν ἐξοδὸν ῥακὶ καὶ ῥοῦμι, ἔδωκε τὸ σύνθημα τῆς ἐφόδου. Ὅσοι ἱξεύρουσι τὴν ἔκτασιν τοῦ τειχίου τῆς Πόλεως, μαθόντες δὲ καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπερασπιζομένων αὐτὸ, ὅτι δὲν ὑπέρβαινε τοὺς ὀκτακοσίους, (διότι οἱ λοιποὶ ἐφύλαττον τὸ Φρούριον) θέλει πιστεύσει, ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ ἀντικρούσωσι πέντε χιλιάδας ἐπιρχομένους διὰ μιᾶς ἐναντίον δύο, ἢ τριῶν Βουρτζίων, μὴ ἐχόντων πλείον

νας τῶν ἐκκτὸν ὑπερασπιστάς, Μόλον τοῦτο ἐκτυπήθησαν μὲ ἀνδρίαν τῶν ἡμετέρων· καὶ εἰς τὴν πρώτην ἐφόρμησιν γενομένην κατὰ τὴν πύλην τῆς ἀγ. Τριάδος, (α) δὲν ἐδυνήθησαν νὰ εἰσέλθωσιν, ἀλλ' ὀπισθοδρομήσαντες εἰσῆλθον δι' ἄλλων εἰσόδων ἀδυνατωτέρων περὶ τὴν πύλην τῶν Ἀχαρνῶν. Ἐφρονέυθησαν δὲ πολλοὶ τῶν ἐχθρῶν· ἐξ ἡμῶν δὲ 30 ἐπληρώθησαν, καὶ δώδεκα ἐχάθησαν. Κατ' αὐτὴν ὁ γενναῖος Δημήτριος Ν. Καζαντζῆς πληγωθεὶς, ὅμως συλλαβὼν ζῶντα ἓνα Τούρκον γιγαντιαῖον, ἀνήγαγεν εἰς τὸ Φρουρίον, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐκ τοῦ τραύματος ἐτελεύτησε νέος.

Οἱ ἡμέτεροι, ἀφοῦ οἱ ἐχθροὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν Πόλιν, δὲν ἔπαυσαν νὰ καταβαίνωσιν ἀπὸ τοῦ Φρουρίου, ἄλλους μὲν νὰ καίωσιν ἐντὸς οἰκιῶν, ἄλλους δὲ νὰ φονεύωσι, καὶ ἄλλους νὰ ζωγρῶσιν.

ἔχω χρέος νὰ σημειώσω ἐδῶ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρείου Μήτρου Σαρκουδίνου. Οὗτος τὴν τετάρτην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς μετὰ καὶ ἄλλων τινῶν καταβαίνων εἰς τινὰς οἰκίας πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος, εἰσέρχεται ἀτρομήτως, κυτπᾷ, φονεύει· καὶ ἐνῶ μὲ τὸ πῦρ εἰς τὰς χεῖρας ἐπροσπάθει νὰ καύσῃ οἰκίαν τινὰ (τοῦ Σταύρου Πατούσα) ἐν ᾗ ἦσαν Τούρκοι, μὴ θέλοντες νὰ παραδοθῶσι, πληγόνεται καιρίως, ἀφοῦ ὅμως κατῳρῶσε, διαδοθέντος τοῦ πυρὸς, νὰ ζωγρηθῶσιν ἐξ ἐξ αὐτῶν, ἐν οἷς ἦν καὶ τις πυροβολιστῆς Μειῦμένης τῶνομα, ὅστις διὰ τῆς ὑποκρισίας του ἔπεισε τοὺς μωροὺς καὶ ἔλαβεν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ἰδιαίτερον κανονοστάσιον εἰς τὸ νὰ πυροβολῇ, ἀλλ' οὐδέποτε ἐπληγῶσε Τούρκον, οὔτε μετέβαλε τὸν ἐθνισμόν του, οὔτε ἐπεθύμει τὸ καλὸν τῶν Ἑλλήνων. Συνεισέφερεν εἰς τὴν σύλληψιν αὐτῶν καὶ ἡ προτροπὴ τῶν Ν. Ζαχαρίτζα καὶ Νερ. Βενιζέλου. Ἐτελεύτησε δὲ ὁ πληγωθεὶς Σαρκουδίνος μετὰ τέσσαρας ἡμέρας. Αὐτὸς οὗτος εἶνε, τὸν ὁποῖον ἐνθυμήθημεν εἰς τὸ ἀ κεφάλαιον τοῦ Α' βιβλίου· ἦν μὲν ἐτῶν 30, ἡθὼν δὲ ἀπλουστάτων, καὶ διαγωγῆς ταπεινῆς. Ὁ ζῆλός του ὅμως εἰς τὴν ἐλευθερίαν, καὶ

(α) Ἐδῶ ἀρίστευσεν ὁ Δημήτριος Πρεβεζάνος, δείξας ἀνδρίαν μεγάλην.

τὸ μῖσος πρὸς τοὺς Τούρκους ἦσαν δείγματα τῆς μεγαλοψυχίας του. Αὐθμερὸν πληγωθεὶς καὶ ὁ Δημήτριος Πρεβεζάνος ἐτελεύτησε καὶ οὗτος ὁ ἀνδραῖος ἀξιωματικὸς τῆς Φρουρᾶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Οἱ περὶ τὸν Καραϊσκάκην θέλοντες νὰ καταλάβωσιν εἰς Πειραιᾶ θέσιν ἀρμοδίαν διὰ νὰ τοποθετηθῶσι πρὶν κυριεύσῃ τὴν πόλιν ὁ ἐχθρὸς, ἀποστέλλουσιν ἑπτὰ στρατιώτας εἰς τὸν Πειραιᾶ, διὰ νὰ παρατηρήσωσι ποῦ δύνανται νὰ ἔχωσι νερά, καὶ ἀσφαλειαὶν τὰ Ἑλληνικὰ Στρατεύματα, ἂν ἀποβῶσιν ἐκεῖ. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως συλλαμβάνονται καὶ οἱ ἑπτὰ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς, παραφυλάττοντας ἐκεῖ, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἰς ἀμυνόμενος μὲ τὰ ὅπλα ἀπέθανεν. Ἀγομένων δὲ τούτων ἐνώπιον τοῦ Κιοιταχῆ, ὁ Φερχάτης Δεβανεφέντης παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ δοθῶσιν ἀλλαγὴ εἰς ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰουσοῦρ, ἀποκλεισμένου ὄντος ἐν τῷ Φρουρίῳ. ὥστε συναινέσει τοῦ Κιοιταχῆ γράφει ὁ Φερχάτης μετὰ τοῦ Πανούση Σέρβανι ἀλβανοῦ πρὸς τὸν Φρούραρχον, λέγων, ὅτι, ἐπειδὴ ἐπίασαν ἐξ στρατιώτας τοῦ Στρατηγοῦ Βάσσου, τοὺς ὁποίους καὶ ἔχουσι ζῶντας, τὸν παρακαλεῖ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν ἀδελφόν του Ἰουσοῦρην, καὶ αὐτ' αὐτοῦ δίδουσι τοὺς ἐξ στρατιώτας. Ὁ δὲ Γκούρας ἀπεκρίθη πρὸς ταῦτα οὕτως α Ὁ Ἰουσοῦρ ἐφένδης δὲν εἶνε αἰχμάλωτος, ἀλλ' εἶνε καὶ ζῇ ἐλεύθερος, ἀπολαμβάνων πᾶσαν περιποίησιν καὶ τὴν ἀνήκουσαν τιμὴν· αἱ περιστάσεις ὅμως δὲν τῷ συγχαροῦσι νὰ ἀπέλθῃ ἐντεῦθεν. Διορθωθέντων δὲ τῶν πραγμάτων, θέλει ὑπάγῃ ὅπου θελήσει ἀνεμποδίστως, καὶ ἂν θέλῃ ὁ Φερχάτεφέντης νὰ ἰδῇ καὶ ὑμιλήσῃ μὲ τὸν ἀδελφόν του Ἰουσοῦρ ἐφένδην, ἔχει τὴν ἄδειαν νὰ ἔλθῃ ὅπου θέλει, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ Φρούριον· τοὺς δὲ ἐξ στρατιώτας ἐλπίζω ὅτι θέλετε μεταχειρισθῇ ὡς ἀπαιτεῖ ἡ τιμὴ καὶ ἡ παλικαριά η. Ὁ Εἰσπραχὴς ὅμως Κιοιταχῆς τοὺς ἐθανάτωσεν ὅλους.

Ἀποῦ δὲ οἱ ἡμέτεροι ἀπέτυχον τότε ν' ἀποβῶσιν εἰς Πειραιᾶ, τὴν ἔκτην τοῦ Αὐγούστου διὰ νυκτὸς καταλαμβάνουσι τὸ

Χαϊδάρι (α) χωρίον τῶν Ἀθηνῶν, πλησίον τοῦ ἑχθρικοῦ Στρατοπέδου, ἀπέχον τῆς Πόλεως ὀλίγον περισσότερον τῆς μιᾶς ὥρας. ἅμα δὲ τοποθετηθέντες γνωστοποιούσιν ἐν μέσῳ τῆς νυκτὸς πρὸς τοὺς ἐν Φρουρίῳ τὴν ἑλευσίν των διὰ πυροβολισμοῦ τουφεκίων. Ὁ ἑχθρὸς μὴ προσδοκῶν νὰ πλησιάζωσιν οἱ ἡμέτεροι τόσον πλησίον εἰς τὸ Στρατόπεδόν του, καὶ ἐλέπων ἀφνηδίως τόσῃν Ἑλληνικῇ δυνάμει, ἐδειλίασεν ὅχι ὀλίγον. Ἐτυμποσοῦτο δὲ ἡ δύναμις αὕτη ἐπέκεινα τῶν πέντε χιλιάδων, ἦσαν ἑνωμένοι Τακτικοὶ τε καὶ Ἄτακτοι. Πρώτην φορὰν ἐφάνη τοιοῦτον Στρατόπεδον Ἑλληνικὸν τοποθετημένον εἰς πεδιάδα, ἔχων εἰς μὲν τὴν δεξιὰν πτέρυγα τὸν Ἀρχηγὸν Καραϊσκάκη, εἰς τὴν ἀριστερὰν δὲ τὸν Νικόλαον Κριεζιώτην, καὶ εἰς τὸ κέντρον τὸν Χριστόφορον Περραιζόν.

Ὁ Κιουταχῆς ἐγκρίνει νὰ ἐπέλθῃ ἐναντίον τῶν ἡμετέρων τὴν ἰδίαν σχεδὸν νύκτα τῆς ἐμφανείας των, διὰ νὰ τοὺς ἀποκρούσῃ, πρὶν ὀχυρωθῶσιν ἐκεῖ. Συνάγει τὰς δυνάμεις τοῦ πεζικὸν καὶ ἱππικὸν, φέρων καὶ δύο κανόνια, ἔρχεται πρὸς ἀπάντησιν, καὶ στήσας τὰ κανόνια ἐπυροβολεῖ ἐναντίον τῶν ἡμετέρων. Μετὰ ἱκανὸν δὲ πυροβολισμὸν ἀλλαλάξαντες οἱ ἑχθροὶ, ἀνατείλαντος τοῦ Ἡλίου, ὁρμῶσι τὴν συνήθη ὁρμήν· ἀπὸ δὲ οἱ ἡμέτεροι τοὺς ἀφῆκαν νὰ προχωρήσωσι πλησιέστερον, ἀρχισι πρῶτον τὸ πυροβολικὸν τοῦ Τακτικοῦ Σώματος· ἀφ' ἑκατέρων τῶν μερῶν· εἴτα οἱ ὀπλίται ἄτακτοι πυροβολοῦντες ἀκάταπαύστως, ἄλλοι μὲν κεκρυμμένοι εἰς ῥεῦμα, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν πεδιάδα, συνηψαν μάχην σημαντικὴν. Διαρκούσης δὲ τῆς μάχης ἀρκετὴν ὥραν μὲ ἀντίστασιν καὶ τῶν δύο μερῶν, οἱ ἑχθροὶ κτυπηθέντες κατὰ κράτος ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, διασωθέντες εἰς τὸν ἑλαιῶνα. Τοὺς δὲ ἐν τῇ Πόλει ἑχθροὺς κατέλαβε φόβος μέγας, ὥστε πολλοὶ ἐξῆλθον ἀπ' αὐτῆς, φοβούμενοι μήπως ἀποκλεισθῶσιν ἐνταῦθα. Ἡ φθορά τῶν ἑχθρῶν ἐγένετο μεγάλη· ἐκ δὲ τῶν ἡμετέρων ἀπέθανον τρεῖς, καὶ ἐκπληγώθησαν δεκαεννέα. Οἱ

(α) Τὸ χωρίον τοῦτο εἶδον εἰς πεπαλαιωμένον πολυχρόνιον χειρόγραφον νὰ καλεῖται Ἀχερδάρι. Τί ἄλλο εἶνε ἄρα τοῦτο, εἰμὴ ὁ δῆμος Ἀχερδοῦς τῶν παλαιῶν;

φιλλέλληνες Γάλλοι οἱ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Φαββιέρ ἐδειξαν ἀνδρίαν ἀνυπέβλητον. Τὰ ὀνόματα τῶν ἀποθανόντων ἐν τῇ μάχῃ θέλομεν σημειώσῃ εἰς τὸν γενικὸν κατάλογον τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῶν Ἀθηνῶν. Ἐκ τῶν ἀξιωματικῶν Ἑλλήνων ἀρίστευσαν ὁ Στέφανος Βούλγαρις καὶ Προκόπιος Κατζαντώνης. Συνισέφερε δὲ πολὺ κατ' αὐτὴν τὴν μάχην καὶ ἡ παλικαριὰ τοῦ Ὁπλαρχηγοῦ Κριεζιώτη.

Ὁ Κιουταχῆς μὲν ὑποφέρειν νὰ βλέπῃ τὸν ἐχθρὸν εἰς τὸ πλευρόν του νὰ τὸν φοβερίζῃ, μεταπέμπεται τὸν Ὁμέρ Πατσάν τῆς Βύβοις ὅσον τάχιστα, ὅστις τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν φθάνει εἰς τὸ Στρατόπεδον, καὶ γενομένης συνδιαλέξεως, ἀποφασίζουν νὰ ῥιφθῶσιν ἐναντίον τῶν ἡμετέρων μὲ πλειοτέραν δύναμιν. Ὁ Καραϊσκάκης πρὸς ἀσφαλιστέραν ὁχύρωσιν τοῦ Στρατοπέδου διατάττει τὸν Ὁπλαρχηγὸν Δημ. Λέκκαν, ἔχοντα ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ 120 Ἀθηναίου, περὶ κατασκευῆς ὁχυρώματος· καὶ οὕτω δι' ὅλης νυκτὸς ἀποπερατώθη τὸ ἔργον· ἐνθα εἰσῆλθον μετὰ τοῦ Λέκκα ὁ Περβαϊδὸς καὶ ὁ Στέφανος Βούλγαρις.

Ὁ ἐχθρὸς δὲ τὴν ὁγδόην τοῦ Αὐγούστου ἀντιπαρατάττεται πρὸς τοὺς ἡμετέρους μὲ πεζοὺς πέντε χιλιάδων καὶ μὲ ἵππεϊς δύο χιλιάδων. Καὶ τοῦ μὲν πεζικοῦ ἀρχηγὸς ἦν ὁ Κιουταχῆς, τοῦ δὲ ἱππικοῦ ὁ Ὁμέρης, καὶ ὁ πρῶτος ἐκράτει τὴν διεξίαν πτέρυγα, ὁ δὲ ἕτερος τὴν ἀριστεράν. Ἄμα δὲ τῆς ἡμέρας φαινομένης, ἄρχεται τὸ ἐχθρικὸν πυροβολικὸν διὰ κανονίων καὶ γρανειῶν· ἡ μάχη ἄρχεται (α) καὶ διαρκεῖ καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν ἡμέραν μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμονῆς ἀμφοτέρων τῶν μερῶν. Οἱ ἐχθροὶ μὲν ὅτι ἦσαν ἀσυγκρίτως περισσότεροι, καὶ εἶχαν ἱππικὸν πολὺ, καὶ κανόνια πολλὰ καὶ

(α) Λέγουσιν οἱ Φαββιέρ δὲν ἐφύλαξε τάξιν, ἢ διὰ νὰ εἰπῶ, δὲν ᾔβηλινεν νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν Ἀρχηγὸν κατ' αὐτὴν τὴν μάχην· ὅθεν καὶ ὑπέκλινεν εἰς τὴν ὁρμὴν τοῦ ἱππικοῦ, καὶ ἂν οἱ Ἀτακτοὶ δὲν ἀνεδέχοντο τὴν συμπλοκὴν, ἦθελε πάθῃ μεγάλην ζημίαν τὸ Τακτικὸν μας. Τὸ περιστατικὸν τοῦτο διηγεῖται λεπτομερῶς ὁ Περβαϊδὸς εἰς τὴν Ἱστορίαν του (ῥδ. τόμ. 6'. Κεφ. 5').

καλά, δὲν ἐδυνήθησαν μ' ὅλα ταῦτα νὰ μετακινήσωσι τοὺς
 ἡμετέρους ἀπὸ τὰς θέσεις των, πολλάκις ἐφορμήσαντες. Οἱ
 δὲ Ἕλληνες καὶ χωρὶς ἱππικοῦ, καὶ χωρὶς ἱκανοῦ πυροβολικοῦ
 (ἐκτὸς τεσσάρων μικρῶν κανονίων τοῦ πεδίου, τῶν ὁποίων
 αἱ ἄμαξαι συνετρίβησαν ἐν τῷ μεταξῷ) ἐτόλμησαν καὶ
 ἀπὸ τὰς θέσεις των νὰ ἐξέλθωσι, καὶ περὶ πρὸς ἱππεῖς
 ἐν μέσῳ τοῦ πεδίου νὰ πολεμήσωσι. Τοιαύτη μάχη, εἶνε
 ἀληθὲς, δὲν ἦτον γενομένη εἰσέτι ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἱεροῦ ἀγῶ-
 νος, ὅχι τόσον, διότι ἦτον ἄνισος κατὰ τὸ ποσὸν καὶ κατὰ τὸ
 ποιὸν τοῦ ἐχθρικοῦ Στρατεύματος, καὶ κατὰ πάντα ἄνισος, διότι
 τοῦτο συνέβη εἰς ὅλας τὰς μάχας, ὅσας οἱ Ἕλληνες ἔκαμαν
 μὲ τοὺς Τούρκους, ὅσον, ὅτι ἐπολέμησαν εἰς τὸ πεδίον δι'
 ὅλης ἡμέρας μὲ τὴν δυνατὴν καρτεροψυχίαν, καὶ ἔβλαψαν
 τὸν ἐχθρὸν ὅχι ὀλίγον. (α) Ὁ ἀριθμὸς τῶν φονευμένων Τούρκων
 εἰς τὴν προχθεσινὴν καὶ σημερινὴν μάχην, ἂν δώσωμεν
 πίστιν εἰς τοὺς λόγους Ἀλβανοῦ τινὸς ὁμνύοντος εἰς τὴν
 ψυχὴν τοῦ υἱοῦ του πεσόντος ἐν τῇ μάχῃ, ἀναβαίνει εἰς τοὺς
 πεντακοσίους, ἐκ δὲ τῶν ἡμετέρων ἀπωλέσθησαν οἱ πάντες περὶ
 τοὺς ἑβδόμηκοντα. Μετὰ τῶν πεσόντων εἶναι καὶ ὁ χρηστός νέος
 Θεόφιλος Φιλιππίδης Γουναράκης Ἀθηναῖος, ὑπαξιωματικὸς τοῦ
 Τακτικοῦ Σώματος, τοῦ ὁποῖου ὁ θάνατος ἐκλαύθη παρὰ πολλῶν
 ἦν δὲ ἐτῶν 20. Ὁ δὲ Χατζὴ Λάμπρος Κορομηλᾶς συλληφθεὶς ζῶν,
 ἀπάγεται εἰς τὴν Πόλιν, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγορᾶς καρφύ-
 νεται ὄρθιος ἀπὸ τε τὰς χεῖρας καὶ τὰ ὦτα διὰ τὴν κατ' αὐτοῦ
 μανίαν τῶν Τούρκων, ὡς κακὰ ἐργασάμενος αὐτοὺς, καὶ ἐξυ-
 βρίσας εἰς τὴν τιμὴν αὐτῶν. Τὴν τρίτην δὲ ἡμέραν τῆς ἡλώ-
 σεως τοῦ φίλος τις αὐτοῦ παρευρεθεὶς Ἀλβανὸς τὸν ἐπιστόλισε,
 διὰ νὰ τοῦ σηκώσῃ τὰ μακρὰ βάρβαντα καὶ οὕτως ἐτελεύτησεν
 εἰς ἡλικίαν ἐτῶν 45. ἄφησε δὲ γυναῖκα χήραν, καὶ παῖδας ἄρ-
 βενας ἐπτά· αἰωνία ἡ μνήμη του.

Τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον συνιστάτο ἀπὸ τὸ Σῶμα τοῦ Ἀρ-
 χηγ. Καλαϊτσάκη, Ν. Κριεζιώτη, Βάσσου Μαυροβουνιώτη,

(α) Εἰς τὴν ἡμέραν αὐτὴν συνεισέφερεν ὅχι ὀλίγον καὶ ὁ Χρ. Περί-
 ραιδὸς διὰ τῆς φρονήσεώς του καὶ ἀνδρείας του.

καὶ ἀπὸ τὸ Τακτικὸν Σῶμα ὑπὸ τὸν Συνταγματάρχην Φαββιέρ. Οἱ πρῶτοι, οἵτινες προκατέλαβον τὴν Ἐλευσίνα, καὶ ὠφέλησαν διὰ τοῦτο, ἦσαν Κριεζιώτης καὶ Βάσσος, τοὺς ὁποίους ὁ ἔχθρὸς ἐπροσπάθησε πολὺ νὰ τοὺς ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἔθνους, καθὼς ἠπάτησε πολλοὺς ἄλλους Ὀπλαρχηγούς.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ χωρίον Ἀχερδάρι, ὅπου ἦσαν ἐστρατοπεδευμένοι οἱ ἡμέτεροι, κεῖται εἰς πεδιάδα, ὥστε τοιαύτη θέσις δὲν εἶνε ἀρμοδία εἰς Στρατόπεδον, τὸ ὅποιον στερεῖται ὅλως ἱππικοῦ, ἐνῶ μάλιστα ἀπέιχε μακρὰν τῶν ἀποθηκῶν, οὐσῶν εἰς Σαλαμῖνα, καὶ ἔπρεπε νὰ μετακομίζωνται αἱ τροφαὶ καὶ τὰ πολεμικὰ διὰ τῆς Ἐλευσίνας εἰς μακρὸν διάστημα· καὶ ἐκ τούτων, εἰς τὸν τόπον τοῦτον εἶνε ἑλλειψίς ὑδάτων τόσοσιν ἀναγκαῖων εἰς Στρατόπεδον, καὶ μάλιστα τὸν Αὐγουστον μῆνα. Διὰ ταῦτα ἀπεφάνισαν ἐκ συμφώνου νὰ μεταθέσωσι τὸ Στρατόπεδον εἰς ἄλλον ἐπιτηδείτερον τόπον. Ὅθεν καὶ ἀπῆλθον εἰς Ἐλευσίνα, διὰ νὰ συσκεφθῶσι περὶ τῶν μελλόντων.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀντιναύαρχος Δεριγνυὶς (Γάλλος) ἦτον προσωρμισμένος εἰς τὸν Πειραιᾶ, ὁ Κιουταχῆς μετὰ τοῦ Ὁμέρ Πασσᾶ ἐμβόηκεν εἰς τὴν Φρεγάταν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀντιναυάρχου. Συνέπεσε νὰ ὑπάγῃ τὴν αὐτὴν ἡμέραν (τὴν 9 Αὐγούστου) καὶ ὁ Καραϊσκάκης, ἀγνοῶν ὅτι ἐκεῖ θέλει ἀνταμώσῃ τὸν Κιουταχῆν, ἐνθα ἔκαμον συνεντεύξεις οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν δύο ἀντιπολεμούντων Σωμάτων. Ἐδῶ ἐπροσπάθησεν ὁ Κιουταχῆς νὰ ἐλκύσῃ πρὸς ἑαυτὸν τὸν Καραϊσκάκην, ἀλλ' οὗτος ἀπῆντησεν ἀξίως τῆς ὑπολήψεώς του καὶ τοῦ χαρακτῆρός του· ὥστε ὁ ἔχθρὸς ἔλαβε διαφορετικὰ μέτρα περὶ τοῦ μελλόντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

* Ἀποῦ ἀνεχώρησαν οἱ ἡμέτεροι ἀπὸ Χαϊδάρι, ἐλυπήθησαν οἱ ἐν τῷ Φρουρίῳ, βλέποντες τὰ πράγματα ἰναντία τῶν ἐλπίδων των. Οἱ στρατιῶται τοῦ Γκούρα δυσανεστημένοι διὰ τὴν πολιορκίαν, καὶ μὴ θέλοντες νὰ ὑπομένωσι δεινὰ, μὴ ἔχοντες Πατριὰ τὰς Ἀθήνας (ὀλίγον γὰρ ἐφρόντιζον περὶ μελλόντων),

διέσπειρον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὴν λειποταξίαν, ἀπειθεῖς εἰς τὸν Φρούραρχον καὶ ἀχάριστοι, ὅστις ἀπὸ τεσσάρων ἐτῶν μέχρι τοῦδε καὶ τοὺς ὠφέλησε καὶ τοὺς ἐπλούτισεν, ἐμελέτων κακὰ ἐναντίον του, καὶ οὕτως ἀπεφάσισαν νὰ ἐξέλθωσι διὰ νυκτός. Ὁ Γκούρας διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐξοδὸν των, ἐφώνησε πρὸς τοὺς Τούρκους ἀφ' ὑψηλοῦ, ὅτι τὴν ἐρχομένην νύκτα μέλλουσι ν' ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὸ Φρούριον στρατιῶται μὲ χρήματα καὶ μὲ ὅπλα πολύτιμα, ὅθεν προσέξετε νὰ τοὺς πιάσετε. Οἱ Τούρκοι νομίζοντες τὴν φωνὴν ἔμπαιγμα δὲν ἐπίστευσαν. Μόλον τοῦτο οἱ στρατιῶται ἐμποδίσθησαν κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα, καὶ ἀκολούθως ὀλίγοι παρ' ὀλίγους ἔδραπέτευσαν διὰ νυκτός.

Εἰς τόσῃν δὲ ἀδημονίᾳ καὶ ἀνάγκῃν ἔφερον οἱ καλοὶ στρατιῶται τὸν Φρούραρχον, ὥστε ἐκὼν ἀέκων ἠναγκάσθη νὰ γράψῃ μυστικῶς πρὸς τινὰς τῶν ἔξω νὰ ἐνεργήσωσι τὴν ἀποστολὴν πλοίων εἰς τὸν λιμένα *Τρεῖς Πύργοι* (Κωλιάς) εἰς μετακόμισιν τῶν ἀποκλεισμένων, ἂν ἡ ἀνάγκη τὸ καλέσῃ. Ὁ σκοπὸς του δὲ ἀπέβλεπε νὰ διασώσῃ τὴν οἰκογένειάν του συμποσομένην ἀπὸ πολλὰς ψυχάς.

Ἡ δὲ Δημογεροντία ἐπεμψε γράμματα πρὸς τὸν Καραϊσκάκη, δι' ὧν ἐδήλου τὴν περίστασιν τοῦ Φρουρίου, παρακαλοῦσα αὐτὸν ν' ἀποστείλῃ ὅσον τάχος ἕνα τῶν Ὀπλαρχηγῶν τὸν καλῆτερον μὲ τοὺς ἱκανοὺς στρατιώτας, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸν τόπον τῶν λειποτακτῶν. εἰς ἀπάντησιν δὲ ἔχομεν τὴν παροῦσαν ἐπιστολήν.

« Ἀδελφοί, ἐπληροφόρηθμεν τὴν ὁποίαν ἔχετε ἀνάγκην βοηθείας. Λοιπὸν γράρομεν σήμερον εἰς τὸν συναδελφόν μας Στρατηγὸν Γκούραν τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ σᾶς ἔλθῃ βοήθεια, καὶ συνεννοηθέντες μετ' ἐκείνου συνεργήσατε καὶ ἡ εὐγενία σας, ὅσον δύνασθε, νὰ εὐκωλυθῇ αὐτὸς ὁ τρόπος, καὶ ἡμεῖς ἐντάχει θέλομεν σᾶς προφθάσῃ βοήθειαν.

Τὴν 26 Αὐγούστου 1826.

Οἱ ἀδελφοί σας { ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗΣ
{ ΝΙΚ. ΚΡΙΕΖΙΩΤΗΣ.

Ἐπειδὴ συνεκεντρώθημεν ὅλοι ἐντὸς τοῦ Φρουρίου μετὰ τὴν κυρτευσιν τῆς Πόλεως, ἐνεκρίθη ν' ἀποπέμψωμεν ἔξω

τὰ περιττὰ γυναικόπαιδα διὰ τὰ μὴν ἐξοδεύονται μάτην αἱ τροφαὶ καὶ τὸ νερόν. Ὄθεν εἰς τὴν 12 Αὐγούστου ἐξήλθον διὰ νυκτὸς περίπου τριακόσια γυναικόπαιδα, μεθ' ὧν καὶ πολλοὶ ἄνδρες· ὥστε ἕως τέλους Αὐγούστου ἔμειναν εἰς τὸ Φρούριον Ἀθηναῖοι ὀκτακόσιοι, τοῦ Φρουράρχου 250, καὶ πλείονες τῶν 80 ἐκ τῶν ἄλλων Ὀπλαρχηγῶν· γυναικόπαιδα δὲ περίπου τὰ 500. Ἡ ἀναχώρησις Ἀθηναίων ἐγένετο συναινέσει τοῦ Φρουράρχου καὶ τῶν ἄλλων Ὀπλαρχηγῶν ὡς περιττὸν ν' ἀποκλεισθῶσι τόσοι πολλοὶ, καθότι ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς χίλιοι.

Ὁ ἔχθρος, διὰ τὰ καμὴ τὴν πολιορκίαν στενωτέραν, ἔσπευσε νὰ πλησιάσῃ παρὰ τὸ Φρούριον, ὀχυρούμενος τὰς θέσεις. Προνοῶν δὲ ὁ Κώνστας ὑπονομοποιῶς, ὅτι θέλει προσπαθῆσθαι ὁ ἔχθρος νὰ καταλάβῃ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Ἀλεξανδρινοῦ, ἐπιχειρεῖ ἐντὸς αὐτοῦ ὑπόνομον, καὶ μὲ σπουδὴν τελειοποιεῖται καθ' ἣν ἡμέραν ὥρμησαν οἱ ἔχθροὶ νὰ τὸν καταλάβωσιν. Ὄθεν τῇ 15 Αὐγούστου ἀροῦ ἐπυροβολήσεν ἱκανῶς ἐναντίον τῶν ἀποκλεισμένων, περὶ τὸ δειλινὸν συνελθόντες οἱ διωρισμένοι εἰς τὴν ἐφόρμησιν κατὰ τοῦ ναοῦ μετ' ἀλλαλαγμοῦ ἐπιπίπτουσιν· ἡμεῖς δὲ προειδοποιημένοι τὸ πρᾶγμα ἔτοιμοι εἰς τὰς θέσεις μας, περιμένομεν τὸ θῦμα· ἀφοῦ λοιπὸν ἐπλησάσαν οἱ ἔχθροὶ εἰς τὸν ναόν, οἱ ἐν αὐτῷ ἡμέτεροι προσποιοῦμενοι δειλίαν, ἔφυγον εὐθύς. Ἀφοῦ δὲ εἰσῆλθον εἰς τὸν ναόν οἱ ἔχθροὶ, καὶ ἵσταντο πολλοὶ ἐξωθεν βάλλομεν τὸ πῦρ εἰς τὴν ὑπόνομον, μόλις τελειοποιηθεῖσαν, καὶ ἐν τῷ ἄμα ἀνχαστρέφεται ὁ ναὸς, συναπαττόμενων πάντων τῶν ἐν αὐτῷ· συγχρόνως ἤρξατο καὶ ὁ πυροβολισμὸς ἀπὸ τοῦ Φρουρίου ἐναντίον τῶν πολεμίων· ὥστε ὁ ἀριθμὸς τῶν φονευθέντων ἀναβαίνει ἐπέκεινα τῶν 300, ἐν οἷς καὶ πολλοὶ ἀξιωματικοί· ἐκ τῶν ἡμετέρων δὲ ἐπληρώθησαν μὲν 15, ἀπέθανε δὲ εἰς κτυπηθεῖς τὴν κεφαλὴν, Ἀποστόλης Κοβελάνος, Πολίτης ἀγαθός, ὅστις ἐκπνέων ἐπρόφερεν, ἄχ! τὰ παιδιὰ μου· ἡ φωνὴ αὕτη ἐμφαίνουσα πατρικὰ σπλάγγχνα μοὶ εἶνε ἑναυλος μέχρι τῆς σήμερον. Ἀκούων δὲ ὁ πολιορκητὴς ὅτι εἰς τὸ Φρούριον ὑπάρχουσι τροφαὶ ἀρκεταί, ὥστε διὰ τὰ ἀναγκαζοῦσιν οἱ πολιορκούμενοι ν' ἀρῶσιν τὸ Φρούριον θέλει

περάσῃ πολὺς καιρὸς, φοβούμενος δὲ μήπως διὰ τὴν ἀργητὰν τῷ συμβῶσιν ἀπεικταῖα, ἀπορραΐζει νὰ ἐπιχειρήσῃ ὑπονόμους εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐλάψῃ τοὺς ἀποκλεισμένους, καὶ ἐκ τούτου ἀναγκασμένοι νὰ παραδώσωσι τὸ Φρούριον. ἀλλ' οἱ ἐν τῷ Φρουρίῳ ἀπαντῶντες· εἰς πᾶσαν ὑπόνομον ἐχθρικὴν, ἐμπατοῦν τὰς ἐργασίας αὐτῶν. Ὁ Κιουταχῆς δὲ ἀπέδιδε τοῦτο εἰς τὴν ἀπειρίαν καὶ ἀνεπιτηδεότητα τῶν ὑπονομοποιῶν του, ὡς γίνεται ὁπλον ἀπὸ τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν σταλείσταν τῇ 28 Αὐγούστου εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τινὰ Ἱπουργὸν τῆς Θύρας, ὁμοῦ μὲ τὴν ἐπακόλουθον ἐπιστολὴν τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν μέγαν Βεζύρη, μνηολογημένην τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ.

α' Ἀλήγχα. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Φρουρίου τῶν Ἀθηνῶν δὲν κρέμαται ἀπ' ἄλλο τι, εἰμὴ ἀπὸ ὑπονομοποιού. Τὸ στράτευμα ὑπῆγε καὶ ἀντέσχεν ἕως εἰς τὴν ῥίζαν (α) τοῦ τέλους τοῦ Φρουρίου· τὰ κανόνια δὲν ὠφελοῦν. Ὡς ἡ τύχη ἵσταται εἰς τὸ νὰ εὐρεθοῦν ὑπονομοποιοί. Καὶ ὁ τόπος μὲ τὸ νὰ εἶνε πετρώδης, πρέπει νὰ σκαφθῇ εἰς πέτρας ἕως ὅπως ἡ δέκα πῆχεις· καὶ τότε ἡ ὑπόθεσις τελειοῦται. Οἱ ὑπονομοποιοὶ ὅπου μοι ἔστειλες ἀπὸ τὴν Πόλιν, ὑπόνομον δὲν εἶδον εἰς ὅλην των τὴν ζωὴν· ἐπεμψα ἐπιτηδὲς πεζοδρόμον διὰ νὰ φέρω ἀπὸ τὴν Σκόπιαν ἐπιτηδελοὺς ὑπονομοποιούς. »

Πρὸς τὸν Βεζύρη τῆς Βούλας.

Τὸ Φρούριον τῶν Ἀθηνῶν, καθὼς αἶς εἶνε γνωστὸν, εἶνε παλαιόθεν οἰκοδομημένον εἰς πέτρῃν ὑψηλὴν καὶ δύσβατον· καὶ οὔτε ὑπόνομον ὑποδέχεται, οὔτε εἰς ἔροδον ἔρχεται. Ἀπέχει δὲ ἐξ ὥρας ἀπὸ τῶν Δερβενοχωρίων τῆς Πελοποννήσου, καὶ πλησιάζει εἰς τὰς Νήσους· εὐρίσκεται εἰς τὴν ἄκραν τῶν λοιπῶν Ἐπαρχιῶν· καὶ πρὸ πάντων τοῦτο τὸ Φρούριον, ἐπειδὴ εἶνε ὁ τόπος παλαιότατος, καὶ παλαιόθεν ἐβγῆκαν ἐξ αὐτοῦ τοῦ τόπου πολλοὶ περιβόητοι φιλόσοφοι, καὶ τὰ ὅποια ἔχει τεχνικὰ τῆς ἀρχαιότητος ἔργα προξενοῦν θαυμασμὸν εἰς τοὺς πεπαιδευμένους Εὐρωπαίους· διὰ τοῦτο ὅλοι οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ τὰ λοιπὰ

(α) Ψεύδεται· ἀπείχεται γὰρ πολὺ τῶν ἑσχατιῶν τοῦ Φρουρίου.

ἔθνη τῶν ἀπίστων θεωροῦσι τὸ Φρούριον τοῦτο ὡς ἰδίαν αὐτῶν οἰκίαν· καὶ ἐπειδὴ τὸ νομίζουσιν ὡς προσκυνητήριον, τόσον οἱ Εὐρωπαῖοι, καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη τῶν ἀπίστων, τῶν ὀνομαζομένων χριστιανῶν, τὸ ὑπερασπίζουσι· καὶ προσπαθοῦσι νὰ μὴν ἐκβῇ ἐκ τῶν χειρῶν τῶν ἀπίστων ἀποστατῶν. Καὶ ἐσυμφώνησαν καὶ ὑπεσχέθησαν γενικῶς τὴν βοήθειάν των καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης· κατὰ τὸ παρὸν συνηθροίσθη εἰς δύο Σώματα τὸ Στράτευμά των εἰς δύο μέρη τῶν Δερβενίων. Τὰ Ἰδραῖα πλοῖα δὲν ἀπολείπουσιν ἀπὸ τοῦ νὰ περιπλεύσιν ἐκεῖ ἀνὰ εἴκοσι, καὶ τριάντα συγχρόνως· καὶ ἐπειδὴ ἐνδεχόμενον εἶνε νὰ σκοπεύωσιν ἀπόδασιν αἰφνιδίως εἰς τινὰς τόπους διὰ νὰ φέρωσι μεγίστην ζημίαν εἰς τοὺς προσκυνημένους ὑπηκόους μας, τὸ εἰς φύλαξιν τῶν παραθαλασσίων μερῶν εὐρισκόμενον στράτευμά μας πάντοτε φυλάττει, μὴ γενῇ ἀμμία ἀπόδασις. Οἱ εἰρημένοι ἀποστάται ἐπειδὴ εἶνε πολυάριθμοι, ὁ δοῦλός σας ἀφῆκε καὶ τὸν ὕπνον καὶ τὴν ἡσυχίαν, καταγινόμενος εἰς τὸ νὰ καταδαμάσω τοὺς ἀποστάτας. Ἀνίσως οἱ ἄπιστοι Ῥωμαῖοι, συμφωνήσαντες πρὸς ἀλλήλους εἰς βοήθειαν τῶν Ἀθηνῶν θελήσωσι νὰ ἐρορμήσωσι καθ' ἡμῶν, ἐλπίζομεν εἰς τὸν θεὸν νὰ τοὺς τρέψωμεν εἰς φυγὴν, καὶ νὰ διασκεδάσωμεν τὰ κατηραμένα των κινήματα μὲ τὴν ὑπερτάτην θείαν βοήθειαν, καὶ μὲ τὰς θαυματουργοὺς εὐχὰς τοῦ διαδόχου τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, τοῦ βασιλέως μας. Κατὰ τὰς τωρινὰς περιστάσεις εἶνε ἀναγκαιότατον νὰ παρευρίσκεται εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν πάντοτε Βεζύρης τολμηρὸς, καὶ ἔμπειρος, εἰς τοῦ ὁποῦ τοὺς χεῖρας νὰ παραδοθῇ ἡ διοίκησις τῶν πολεμικῶν τῆς πολιορκίας ὑποθέσεων· διότι ἂν τὸ Φρούριον μίαν μόνην ἡμέραν μείνῃ χωρὶς τῆς παρουσίας ἐνὸς Βεζύρη, ἡ κατάστασις τῶν περὶ μερῶν παρευθὺς θέλει ταρχοθῇ. Καὶ ἐπειδὴ ὁ δοῦλός σας διὰ τὰς πολλὰς ἀσχολίας δὲν ἔχω εὐκαιρίαν, καὶ διὰ νὰ μὴ παρέρχεται ὁ καιρὸς ματαίως, εἶνε ἀναγκαιότατον νὰ διορισθῇ ὅσον τάχιστα εἰς αὐτὸ τὸ μέρος ὁ Πασσᾶς τῆς Εὐρίπου, ὁ Ὁμέρ Πασσᾶς. Κατὰ τὴν δουλικὴν μου πίστιν, ἀρ' ἥ· ἡμέρας ἔφθασα εἰς Ἀθήνας, ἡμέραν καὶ νύκτα καταγινόμενος ἀδιακόπως ὅλη ψυχῇ, τόσον τὰ Μοναστήρια, ὅσον καὶ τὰς οἰκίας, τὰ ὅποια

εἶχαν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν οἱ ἄπιστοι Ῥωμαῖοι, ἑλευθερώων ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν μετὰ χιλιῶν δυσκολιῶν, μόλις καὶ μετὰ βίας ἐκαθάρισα τὰ μέσα τῆς Πόλεως ἀπὸ τοῦ ῥύπου καὶ τῆς δυσωδίας τῆς ὑπάρξεως τῶν ἀπίστων. Καὶ ὅσον καὶ ἂν ἐπεμελίθην διὰ νὰ θάλω ὑπόνομον, ἄρ' ἐνός μέρους οἱ ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τὴν Πόλιν ὑπονομοποιοὶ δὲν ὥσπερ ἔλυσαν παντελῶς. Τινὲς εἰδῆμονες μὲ ἐπληροφόρησαν, ὅτι ἂν εἶχα ἐδῶ τοὺς μεταλλουργοὺς τοὺς ὄντας εἰς Σκόπιαν, ἡθέλωμεν τρυπήτη πέραν καὶ πέραν (διαμπαῆ) τὸ Φρουριον τῶν Ἀθηνῶν δι' ὑπόνομον. Διὸ καὶ ἐστειλα ἐπίτηδες πεζὸν διὰ νὰ φέρω δέκα ἀπ' αὐτούς. Αὐτοὶ δὲ ὑπεσχέθησαν νὰ φθάσωσιν εἰς Ἀθήνας εἰς διάστημα δεκακοτῶ ἡμερῶν Θεοῦ εὐδοκοῦντος, καὶ ἅμα φθάσωσιν, ἂν τῷ ὄντι εἶναι ἐπιτήδειοι, καθὼς μοὶ παρέστησαν, καὶ κατορθωθῇ ἡ ὑπόνομος, (ὡς ἐλπίζομεν) κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θείλει λάβῃ τέλος ἡ ὑπόθεσις τοῦ Φρουρίου. Ἐπειδὴ ἔχει μέσα ἄνδρας πολεμιστάς. Αἱ δυσκολίαι, τὰς ὁποίας δοκιμάζω διὰ τὰς τροφὰς τὰς ἀναγκαῖας εἰς τὸ στρατόπεδον, εἶναι ἀπερίγραπτοι. Μόλον τοῦτο ἕως τῆς σήμερον μὲ μεγάλην δυσκολίαν ἡμπόρεσα νὰ οἰκονομῶ τὸ πρᾶγμα, ἀγοράζων μὲ ἀποκομμέναν τιμὴν ἀπὸ τὸ στρατεύμα μου τὰς ζωοτροφίας, τὰς ὁποίας ἐλαβον κατὰ διαφόρους προσβολὰς παρὰ τῶν ἐχθρῶν. Πρὸς τοῦτοις ἀνανέωσα ἕως δέκα (α) μύλους κειμένους εἰς τὰ περίεγ τῶν Ἀθηνῶν, οἵτινες καθημερινῶς ἀλέθουν περὶ τῆς πέντε χιλιάδας ὀκάδας ἄλευρον, τὸ ὅποιον διώρισα νὰ δίδεται εἰς μόνον τὸ στρατεύμα τὸ διατεταγμένον εἰς τὴν φύλαξιν τῶν Ἀθηνῶν· πλείότεραι ὁμοῦ ζωοτροφίαι χρειάζονται· ἀλλὰ τί τὸ ἔφελος ὅπου δὲν ἔχομεν διὰ νὰ φυλάττωμεν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τοὺς μύλους ὅπου ἐσυστήσαμεν, εἴμεθα ἀναγκασμένοι νὰ ἐλάωμεν εἰς κάθε μύλον διὰ προφύλαξιν ἀπὸ ὀγδοῶντα ἕως ἑκατὸν στρατιώτας. Μ' ὅλον ὅτι ἐτοίμασα περίπου εἴς ἑπτὰ χιλ. ἐκλεκτὸν στρατεύμα, διὰ νὰ τὸ στείλω εἰς τὰ Δερβένια τῆς Πελοποννήσου· μὲ τὸ νὰ μὴν ἡμπόρεσα ὁμοῦ νὰ προμηθεύσω δι' αὐτὸ τὸ στρατεύμα τριῶν ἕως πέντε ἡμερῶν τροφήν, διὰ

(α) Ψεύδεται ἀπὸ αἰσχροκέρδειαν, διότι πέντε μόνον ἐπισκεύαται.

τοῦτο καὶ δὲν ἐστάλη. Ἀπέμειναν ὅλαι αἱ ἐλπίδες μου εἰς τὰς τροφάς ὅπου ἐπροσμέναμεν ἀπὸ Ἀάρισσαν. Πρὸ πολλοῦ τὸ στρατεύμα ὅλον ἀπέθνησκεν ἀπὸ τὴν πείναν· αἱ τροφαὶ ὅπου ἔρχονται ἐκείθεν ἐν διαστήματι ἑνὸς μηνὸς μόλις πέντε ἡμέρας ἀρκοῦσιν εἰς τὸ Στρατόπεδον. Ἡδὴ δὲ οὐδὲ εἰς κόκκος καρποῦ δὲν μᾶς ἔμεινεν, ὥστε κατήντησα εἰς μεγάλην ἀμνηχανίαν. Τῶν τροφῶν τὴν προμήθειαν νὰ φροντίζω, ἢ νὰ φροντίζω διὰ τὰς πολλὰς πολεμικὰς ὑποθέσεις; Διὰ νὰ μὲ ἐλευθερώσετε ἀπὸ αὐτὴν τὴν φροντίδα τῶν ζωοτροφιῶν, διατάξατε ὅπου ἀνήκει διὰ νὰ μὲ προφθάνωσιν αἱ ἀναγκαῖαι τροφαί. Καὶ αἱ σταλσόμεναι τροφαὶ εἶναι ἀναγκαιότατον νὰ μοὶ στέλλωνται εἰς ἄλευρον καὶ σῦχι εἰς σίτον· ἐπειδὴ οἱ μύλοι τῶν Ἀθηνῶν, ὡς εἴπομεν, πλεόν τῶν πέντε χιλ. ὀκάδων ἀνά πᾶσαν ἡμέραν δὲν ἡμποροῦν νὰ ἀλέσουν. Ἄν εἴχαμεν ἐδῶ ὄσους μύλους χρειαζόμεθα, εἰς τὴν Εὐριπον εὐρίσκεται σίτος, καὶ ἡμπορούσαμεν νὰ ἐξοικονομηθῶμεν, καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἀναγκαῖον εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μοὶ στέλλωνται εἰς ἄλευρον ἀπὸ Λαρίσσης, μόνον ὅτι ἔγραψα καὶ ἐγὼ περὶ τούτου, παρακαλῶ συγχρόνως νὰ ἐκδοθῶσι πρὸς τοὺς ἐκεῖ σφοδραὶ προσταγαὶ περὶ αὐτοῦ τούτου. Ἄς εἶναι διὰ τὸν θεόν! λυπηθῆτε διὰ τὴν κατάστασιν τῶν ὀρθοδόξων, καὶ φροντίσατε νὰ σταλῇ πολὺ ἄλευρον εἰς τὸ στρατόπεδον μὲ πολλὴν ταχύτητα. Ἄπαξ καὶ δις παρεκάλεσα νὰ διορισθῇ νέος ἀνδρεῖος Βεζύρης εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν· τὸ Φρουρίον τῶν Ἀθηνῶν δὲν ὁμοιάζει μὲ τὰ ἄλλα· κατὰ τὴν δουλικὴν μου παρακάλειν ἤθελεν εἶναι καλὸν νὰ ἔλθῃ ὁ Πασσᾶς, τὸν ὅποιον ἀνωτέρω τῆς ἐσημείωσα, καὶ νὰ παραδοθῇ εἰς χεῖράς του ἢ ὑποθείσῃ τῆς πολιορκίας· ἐάν δὲν τοποθετήσω αὐτὸς ἐγὼ εἰς τὰ πέριξ τοῦ Φρουρίου τὰ ἀναγκαῖα στρατεύματα, δὲν πρέπει οὔτε ἐν βῆμα νὰ ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Διότι ἂν ἀπομακρυνθῶ, εἶναι βεβαιότατον, ὅτι καὶ τὰ ἐμπροσθινὰ μας καὶ τὰ ὀπισθινὰ μας θέλουν ἔλθῃ εἰς κακὴν κατάστασιν· ὁ βῆθεις Βεζύρης, ὅστις θέλει διορισθῇ εἰς τὴν πολιορκίαν, ἀφοῦ ἔλθῃ καὶ τὸν τοποθετήσω, τότε θέλω κινηθῇ ὅπου διατάχθῃ· δηλαδὴ ὁ σκοπός μου δένειναι οὔτε νὰ ἀργοπορήσω, οὔτε νὰ μὴν ὑπάγω εἰς τὰ Δερβένια τῆς Πελοποννήσου καθ' ἣν ἔλαβον

διαταγήν. Εἰς ὅποιαν δούλευσιν καὶ ἂν διορισθῶ, ὁ θεὸς ἐξεύρει, ὅτι ὑπὸ τὴν βασιλικὴν σκιάν ποτὲ δὲν θέλω ἀμελήσει, οὕτε θέλω λείψῃ ἀπὸ τοῦ χρέος μου, ἀλλὰ θέλω δεῖξῃ τὴν προθυμίαν μου, θυσιάζων καὶ αὐτὴν τὴν ζώήν μου· ὅμως αἱ περιστάσεις ἀπαιτοῦν νὰ σταλῇ ὁ ῥηθεὶς Πασσᾶς τὸ ὀγλιγωρότερον εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν· καὶ ἀφοῦ τὸν τοποθετήσω μὲ τὰς ιδίας μου χεῖρας, τότε θὰ κινήσω εἰς τὸ ἴδιον μέρος ὅπου διατάττομαι. Ἐὰν δὲ ἀκολουθήσῃ κάμμία ταραχὴ εἰς τὴν Βῦβοιαν, ἢ κάμμία ἐπιδρομὴ τῶν ἀπίστων, θέλομεν πέμψῃ καὶ ἐκεῖ τὰ ἀναγκαῖα στρατεύματα ».

Τὰ ἀνωτέρω γράμματα πεμπόμενα εἰς Κωνσταντινούπολιν συνελήφθησαν παρὰ τῶν ἡμετέρων, ἅτινα μᾶς ἐστάλησαν εἰς τὸ Φρουρίον γεγραμμένα εἰς Τουρκικὴν διάλεκτον, τὰ ὅποια μετέφρασεν ὁ μεθ' ἡμῶν ἀποκλεισμένος Διμήτριος Λαμπήκης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Οἱ ἀποκλεισμένοι βλέποντες ὅτι ὁ πολιορκητὴς ἐξακολουθεῖ νὰ σκάπτῃ γανδάκια, δι' ὧν νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ὑπονόμων, δὲν ἔκριναν καλὸν νὰ τὸν ἀφήσωσι νὰ προβῇ. Ὅθεν τῇ 26 Αὐγούστου ἐπιπίπτουσι διὰ νυκτός εἰς τοὺς χάνδακας, καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς τοὺς μὲν φονεύουσι, τοὺς δὲ διώκουσιν· εἴτα καύσαντες τὴν ὕλην ὅλην, ἥτις ἦτον τὸ περίφραγμα τῶν γανδάκων, ἐπανερχονται εἰς τὰ ἴδια μὲ λάφυρα, κάππας, καὶ διάφορα ἐργατικὰ ἐργαλεῖα.

Ὁ ἔχθρος ὁμοῦς ἐξακολουθεῖ μὲ περισσοτέραν προθυμίαν τὰς ἐργασίας του εἰς κατασκευὴν ὑπονόμων, ὀχυρούμενος ἐντεῦθεν ἀσφαλέστερον. Οἱ ἀποκλεισμένοι βλέπουν τὰς ἐργασίας του, ἐξεύρουν τὸν σκοπὸν του, καὶ θέλουν πάλιν νὰ τὸν ματαιώσουν. Ὅθεν τὴν 13 Σεπτεμβρίου περιφρονῶντες τὰ δυνατὰ ὀχυρώματά του, τὴν νύκτα ἐξελθόντες τοῦ Φρουρίου, ἐπιπηδῶσιν ἐντός τοῦ ἐχθρικοῦ χάνδακος, ἀρχομένου ἀπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀρείου Πύργου, καὶ πλησιάζοντες πρὸς τὸ Μεσημβρινὸν τείχος τοῦ Χερσιντζε, διὰ τοῦ ὁποίου χάνδακος κατεσκευάζον οἱ ἔχθροι τρεῖς

ὑπονόμους διευθυνομένας πρὸς αὐτὸν τὸν Σερπεντζέ. Ἀφοῦ δὲ ἐδίωξαν αὐτοὺς, φονεύοντες πολλοὺς, συλλαμβάνουσιν ὀκτώ ζῶντας, καὶ δύο Ἀλβανῶν ἀποτέμνουσι τὰς κεφαλὰς, διὰ τὸ νὰ μὴν ἤθελον νὰ παραδώσωσι τὰ ὅπλα. Μετὰ τῶν φανευμένων ἦν καὶ ὁ Ἐπιστάτης τῶν ἐργατῶν καὶ ὀχυρωμάτων Τοῦρκος. Κυριεύσαντες δὲ πᾶν ὅτι εἶχον ἐκεῖ χρεῖῳδες, τροπὰς, ἐργαλεῖα, κάππας, ὅπλα, χῶσαντες τὴν χάνδακα, καὶ τὰς ὑπονόμους ἀνατρέψαντες, ἐπιστρέφουσι μετὰ πλουσίων λαφύρων εἰς τα ἴδια.

Ἡ πράξις αὕτη ὠφέλησεν ὅχι ὀλίγον, ἐν μὲν ὅτι ἀπεματαιώσας τὰς τόσον ἡμερῶν ἐργασίας τῶν ἐχθρῶν, καὶ δευτέρον ἐγνωρίσαμεν τὰ σχέδια καὶ σκοποὺς των, καὶ ἐμάθαμεν εἰς πόσα καὶ ποῖα μέρη κατασκευάζονται ὑπόνομοι. Εἰς τὴν ἐξόρμησιν ταύτην ἀπέθανεν ὁ Στάμος Θεοδωρῆς, νέος ἀξιωμακόμενος, καὶ ἀγαθὸς συμπολίτης· ἦν δὲ σημαιοφόρος τὸν βαθμὸν, διὰ τὴν ἀνδρείαν του· εἰς πᾶσαν γὰρ μάχην καὶ συμπλοκὴν ἐγένετο πρόμαχος· ἐτῶν δὲ ἡλικίαν εἶχε περὶ τὰ 35· ἐπληρώθη δὲ καὶ ἕτερός τις στρατιώτης, ὅστις μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐτελεύτησε.

Πλὴν ἀλλὰ ὁ πολιωρκτηὴς ἐπίμονος εἰς τοὺς σκοποὺς του, προστάζει τοὺς ὑπονομοποιούς του νὰ ἐξακολουθήσωσι προθυμότερον τὰς ἐργασίας των· καὶ αὐτὸς θέλει φροντίσῃ περὶ τῆς ἀσφαλείας των, ὥστε νὰ μὴ δύνανται οἱ ἀποκλεισμένοι νὰ τοὺς ἐλάψωσιν, ἔχων ἐλπίδας ὅτι θέλει ἐπιτύχῃ εἰς αὐτὴν τὴν φορὰν· ἐνόμισε δὲ ὅτι θέλει μᾶλλον ἀπατήσῃ κατὰ τῷτο, δηλ. μὲ τὸ νὰ ἀντρέψωμεν τὰς προτέρας του ἐργασίας, καὶ ἐματαιώσωμεν δις καὶ τρεῖς τὰς σκέψεις του, δὲν ἠθέλαμεν ἐλπίσῃ, ὅτι θέλει ἐπιχειρήσῃ καὶ ἄλλην φορὰν, καὶ μάλιστα αὐθημερὸν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν τὰς ὑπονόμους. Καὶ οὕτως οἱ μὲν ἐχθροὶ προχωροῦν εἰς τὸ σκάψιμον, ὁ δὲ ἡμέτερος ὑπονομοποιὸς ἀγρυπνῶν εἰς τὸ ἔργον του, ἀφοῦ ἤκουσε τὸν κτύπον τοῦ ἐχθρικοῦ σκαψίματος, διανοήθη νὰ ἀνατρέψῃ ἐκείνας τῶν ἐχθρῶν μὲ ἰδιαιτέραν ὑπόνομον. Ἀφοῦ λοιπὸν κατεσκευάσθη ἡ ἡμέτερα εἰς τὴν γραμμὴν, καθ' ἣν διευθύνοντο αἱ ἐχθρिकाὶ, ἅμα ἐπλησίασαν οἱ ἐχθροὶ, δίδονται τὸ πῦρ εἰς τὴν ὑπόνομον τὴν δευτέραν ὥραν μετὰ τὰ μεσάνυκτα τὴν 19 τοῦ Σεπτεμβρίου· ὥστε πάντες οἷτε ἐρ-

γαζόμενοι καὶ οἱ φύλακες τοῦ χάνδακος, οἱ μὲν συνετάφησαν, οἱ δὲ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν ἐκρίξιν τῆς ὑπονόμου ἐπιπίπτοντες πρὸς αὐτοὺς, ἄλλους φονεύουσιν, ἄλλους πληγώνουσι, καὶ ἄλλους συλλαμβάνουσι ζῶντας· λαφυραγωγοῦντες δὲ τουρέκια, σπαθίς, πιστόλας, κάππας, καὶ ἄλλα τινά, ὑποχωροῦσι μὲ λύπην των, ἐνῷ ἤλπιζον νὰ κυριεύσωσι καὶ τὰ κανονοστάσια τῶν ἐχθρῶν· καὶ θεβαίως ἤθελον προχωρήσῃ περαιτέρω, ἂν τινὲς στρατιῶται τοῦ Φρουράρχου σύρναντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τέσσαρας Ἀθηναίους δὲν ἐλειποτακτοῦσαν κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν τῆς νίκης, μεταφερόμενοι εἰς Σαλαμίνα· ὥστε ἡ λειποταξία τούτων τῶν προδοτῶν μᾶς ἐζήμιωσε τὰ μέγιστα. Ἐκ τῶν ἡμετέρων δὲ ἀπέθανε κατ' αὐτὴν ὁ νέος Νέστωρ Κοπίδης, πληγωθεὶς θανασίμω· ἦν δὲ ἡλικίης ἐτῶν 26.

Ὁ Ἀρχηγὸς Γκούρας ἀφοῦ ἐγνώρισε πραγματικῶς τὴν ἀπιστίαν τῆς φρουρᾶς του, ἐφρόντισε νὰ προλάβῃ τὰ ἀπεικταῖα ἐπακολουθήματα, ἀποστέλλων ἔξω τὸν ἐξάδελφόν του Μεμούρη, περὶ τὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου, ἐφοδιασμένον μὲ γράμματα τοῦ ἰδίου καὶ τῆς Δημογεροντίας, διὰ νὰ ἐνεργήτῃ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ Φρούριον ἐν ἄλλῳ Σῶμα, ἢ τῶν Ἑπτανησίων, ἢ ὁ Συνταγματάρχης Φαβιέρ μὲ τὸ Τακτικόν, καὶ μετὰ τὴν εἴσοδον τούτων νὰ διωχθῶσιν οἱ ἄπιστοι στρατιῶται.

Τὸ Ἑπτανησίον λοιπὸν στρατιωτικὸν Σῶμα, φιλοτιμούμενον νὰ δείξῃ ἔργα λαμπρά εἰς τὸ ἔδαφος τῶν Ἀθηνῶν, ἀπεφάσισε νὰ ἐμβῇ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Καὶ ἀφοῦ εἰς τὴν 13 τοῦ Σεπτεμβρίου, καθ' ἣν ἐγένετο ἡ ἐξοδος τῶν ἀποκλεισμένων ἐναντίον τῶν ἐχθρικών χαρρακωμάτων, ὡς προείρηται, ἦλθον εἰς Ὑμηττὸν καὶ ἤκουσαν τὸν βομβοκανονοβολισμὸν, παρετήρησαν δὲ τὴν ἡμέραν καὶ τὰ περὶ τὸ Φρούριον χαρρακώματα καὶ τάφρους τῶν ἐχθρῶν, δὲν ἐτόλμησαν νὰ διευθυνθῶσι πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν.

Μεθ' ἡμέρας δὲ τινος κατὰ τὴν 27 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπιβαίνουσιν αὐθις κατὰ νύκτα εἰς Κωλύδα, ἐξ οὗ ἐκινήθησαν πρὸς ἡμᾶς· ἀπέχοντες δὲ τοῦ Φρουρίου ἐν μίλλιον οἱ προπορευόμενοι τοῦ Σώματος, βλέπουσι τὸ ἐχθρικὸν ἱππικὸν ἐρχόμενον κατὰ τὴν αὐτὴν ὁδόν· (ἐσυνείθιζον δὲ κατὰ νύκτα νὰ εἰσέρωνται οἱ ἱππεῖς πρὸς κατασκόπευσιν) ὑποπευόμενον δὲ τὸ Σῶμα.

μα, μήπως ἐπροδόθῃ, ὀπισθοδρομεῖ ἀτάκτως· οἱ Τοῦρκοι ἀπροσδοκῆτως ἀκούοντες τὴν ταραχὴν τῶν φευγόντων, ἀγνοοῦντες δὲ τὸ πρᾶγμα, δὲν ἔτρεξαν εὐθύς κατόπιν αὐτῶν· ἀφοῦ δὲ εἰδοποίησαν καὶ ἄλλας φυλακὰς περὶ αὐτοῦ τούτου, ἔδραμον πρὸς αὐτούς, ἐκ τῶν ὁποίων, οἱ μὲν ἐτοποθετήθησαν εἰς Κωλιάδα, οἱ δὲ εἰσέβησαν εἰς τὰς ἐσχατίας τοῦ Ὑμηττοῦ τὰς πρὸς τὴν θάλασσαν. Οἱ Ἴππεῖς Τοῦρκοι ὁρμῶσιν ἐναντίον αὐτῶν, θέλοντες νὰ τοὺς ἐμποδίσωσι τοῦ νὰ ἐπιβῶσιν εἰς τὸ πλοῖον, ἐξ οὗ ἀπέβησαν. Γενομένης δὲ μάχης, καὶ διαρκούσης δύο ὥρας σχεδόν, ὑποχωροῦσιν οἱ ἐχθροὶ μὲ μεγάλην ζημίαν των.

Ἐξ δὲ ἐξ αὐτῶν κλεισμένοι ὄντες εἰς ἓν ἐκκλησιδίου ἁγίος Γεώργιος πλησίον τοῦ εἰρημένου λιμένος, μὴ δυνάμενοι νὰ ἔμβωσι καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ πλοῖον διὰ τὸ διάστημα, ἔμειναν ἐκεῖ, ἀναμένοντες εὐκαιρίαν· οἱ ἐχθροὶ ὅμως νοήσαντες αὐτούς, ἔρχονται ἐναντίον αὐτῶν, στήσαντες δύο κανόνια, δι' ὧν ἐκτύπων τὸ ἐκκλησιδίου· ἀφοῦ δὲ ἐκρήμνισαν τοὺς τοίχους, ὥρμησαν νὰ συλλάβωσι τοὺς ἀποκλεισμένους· οἱ δὲ ἀντέχουσι, καὶ μὲ τὸ πῦρ εἰς τὰς χεῖρας ἀντικρούουσι δις τοὺς Ἴππεῖς· ὁρμήσαντες δὲ καὶ τρίτην φορὰν εἰσπηδῶσιν ἐντὸς, καὶ οἱ Ἕλληνες ἀποθνήσκουσιν ὅχι ὑποτασσομενοι, ἀλλὰ μαχόμενοι μέχρι ἐσχάτης ἀναπνοῆς· Εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν παραδόξως ἐσώθη, βίφθεις εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ κολυμβῶν ἔφθασεν ἀβλαβῆς εἰς τὸ πλοῖον.

Ἐνῷ δὲ ἐγίνετο ἡ μάχη εἰς Κωλιάδα, οἱ ἐν τῷ Ὑμηττῷ κατέβησαν εἰς τὸν Αἰγιαλὸν, καὶ ἐλέποντες ἐκεῖ μικρόν τι νησιδίου ὀλίγον τι ἀπέχον τῆς ξηρᾶς, ἐνέκριναν νὰ μεταβῶσιν ἐκεῖ, ὡς ἀσφαλέστερον τῆς ξηρᾶς· οἱ δὲ ἐχθροὶ συσσωματωθέντες περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας πεζοὶ τε καὶ Ἴππεῖς ἦλθον καὶ πρὸς αὐτούς τούτους. Οὗτοι δὲ ὄντες εἰκοσιδύω τὸν ἀριθμὸν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν Δημητρίου Λελοῦδῃ Ἰθακησίῳ, ἐπροσπάθουν νὰ ὀχυρωθῶσιν ὅσον τὸ δυνατόν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦσαν ἀπροπαρασκευάστοι εἰς ἀντίστασιν, ἐνῷ τοὺς ἐπέστησαν οἱ ἐχθροὶ, ὁ Λελοῦδης μετέρχεται στρατήγημα εὐτυχές. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἀλαζόνες Τοῦρκοι ἐπρόβαλον πρὸς αὐτούς ὑποταγὴν καὶ παράδοσιν, ὁ Λελοῦδης ὑπόσχεται μὲν, ἀλλὰ καλεῖ Ἀλβανούς διὰ νὰ δώσῃ καὶ λάβῃ

τὰ πιστά· ἀπατηθέντες εἰς τοῦτο οἱ βάρβαροι, ἕως οὗτο νὰ φέρωσιν Ἀλβανούς (καθότι δὲν ἔτυχε νὰ παραιρεθῶσιν), ἔδωκαν καιρὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ κατασκευάσωσιν ὄχυράματα. Παρρησιασθέντων δὲ τῶν Ἀλβανῶν, ὁ Λελοῦδης μὲ ἐναντίαν γλῶσσαν τοὺς λέγει. « Εἴμεθα Ἕλληνες, εἴμεθα Ἐπτανήσιοι καὶ ἀφῆσάμεν τὴν Πατρίδα μας, ὅχι διὰ νὰ δουλεύσωμεν Τούρκους, ἀλλὰ διὰ νὰ φονεύσωμεν αὐτούς, καὶ ἂν δὲν πιστεύετε, λάβετε πειραν. » Παρευθὺς οἱ βάρβαροι μὲ μανίαν πυροβολοῦσι διὰ τῶν κανονίων ἐναντίον τῶν ἡμετέρων· οἱ δὲ ἱππεῖς τρις ὀκλήσαντες ἐπὶ τὰ νησίδιον, τρις ἀπεκρούσθησαν παρὰ τῶν ἐν αὐτῷ. Τὸ πῦρ δὲ διήρκησε δι' ὅλης ἡμέρας, καὶ ἡ νύξ διέλυσε τὴν μάχην· ὥστε κατ' αὐτὴν ὁ Στρατηγὸς Κρίεζιώτης ἐρχόμενος εἰς βοήθειαν αὐτῶν μὲ δύο πλοιάρια, τοὺς ἀνεβίβασεν εἰς αὐτά· καὶ οὕτως ἦλθον εἰς Σαλαμῖνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. Ε΄.

Ὁ Πολιορκητὴς ἐξακολουθεῖ μὲ προθυμίαν τὰς ἐργασίας τοῦ ἐναντίου τῶν ἀποκλεισμένων· καὶ οὗτοι πάλιν δὲν ἀπαυδῶσιν ἀντέργαζόμενοι καὶ ἀποματαιοῦντες τὰ ἐχθρικά· ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν δὲν παύει τὸ πῦρ, καὶ ἡ ζημία σχεδὸν ἀμοιβαίως, ὅτε ἡ νύξ ἡ φέρουσα τὴν πρώτην τοῦ Ὀκτωβρίου μᾶς ἐπέφερε τὸν θάνατον τοῦ Ἀρχηγοῦ καὶ Φρουράρχου Γκούρα. Ὁ αἰμνιστος οὗτος διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐξοδὸν τῶν λειποτακτούντων στρατιωτῶν διενυκτέρευεν ἔξω τοῦ Σερπενιζέ, προσέχων δι' ὅλης νυκτὸς τὰ κινήματα καὶ τῶν ἡμετέρων, καὶ ἐκεῖνα τῶν ἐχθρῶν· συνείθιζε δὲ καὶ νὰ τουφεκίζῃ τὴν νύκτα ἐναντίου τῶν πλησίον ἐχθρικῶν χαρακωμάτων· ἐνῷ δὲ κατὰ τὸ μεσαίτατον τῆς νυκτὸς ἐνδοθὸν τοῦ χαρακώματος ἔσυρε τὸ πυροβόλον τοῦ τουφεκίου, ὅπερ ἔξωθεν ἀνήφθη, χωρὶς ὅμως νὰ διαδοθῇ τὸ πῦρ καὶ εἰς τὰ ἐντός, καὶ ἐνῷ ἔμενεν εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀσάλευτος διὰ νὰ μεταδώσῃ τὸ πῦρ, ἄλλος τις ἐκ τῶν ἐναντίων χαρακωμάτων, τουφεκίζει ὥς εἰς σκοπὸν ἐναντίον τοῦ ἐπιφάνεντος πυρός, καὶ κατὰ δυστυχίαν τὸ βόλιον διαπερνᾷ τὸν κρόταφον τοῦ Γκούρα χωρὶς νὰ τῷ δώσῃ καιρὸν οὔτε καὶ νὰ ἀναπνεύσῃ. Ὁ

θανάτος τούτου τοῦ ἀνδρός μᾶς ἐλύπησεν ὅλους, καὶ ἐφόβισε πολλοὺς ἐξ ἡμῶν μήπως ἀκολουθήσῃ γενικὴ λειποταξία τῶν στρατιωτῶν του· ὅμως συνέβη τὸ ἐναντίον, ὡς ῥηθήσεται κατωτέρω.

Οἱ στρατιῶται λαμβάνουσι τὸν νεκρὸν τοῦ Γκούρα, καὶ τὸν φέρουσιν εἰς Σερπεντζὲ μὲ μεγάλῃν ἡσυχίαν, φυλάττοντες μυστικὸν τὸν θάνατον εἰς τὴν ἰδίαν γυναῖκά του, ἕως ὅτου ἦλθεν ἡ ἡμέρα, διὰ τὴν νύκτα μὴν ἤθελεν ἀκολουθήσῃ ταραχὴ θρήνου τὴν νύκτα, καὶ τὸ αἰσθανθῶσιν οἱ Τοῦρκοι. Περὶ τὸν ὄρθρον ἀναβιβάζομεν τὸν νεκρὸν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἀποθέτοντες τὸν περὶ τὸν Παρθενῶνα, ὅπου ποιήσαντες τὰ νενομισμένα νεκρόσιμα, τὸν ἐθάψαμεν ἐν ἡσυχίᾳ εἰς τὰ ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ. Πρὶν ὅμως νὰ τὸν ἐνταφιάσωμεν, μανθάνει τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός ἡ γυνή, καὶ διακρίπτεται εἰς πικροτάτους κλαυθμούς· ἡ φρόνησις ὅμως τὴν ὠδήγησε νὰ φανῇ κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν γενναία· καὶ ἀποτεινομένη εἰς τοὺς στρατιώτας, λέγει· « ὅν ἐχάσατε τὸν ἀρχηγόν σας μὴ θέλετε νὰ χάσετε καὶ ἐμέ· ἂν εἴσθε πιστοὶ στρατιῶται τοῦ μακαρίου ἀνδρός μου, θέλετε τὸ δεῖξῃ εἰς ἐμέ καὶ ἐγὼ θέλω τὸ δεῖξῃ εἰς ὑμᾶς, λαμβάνουσα τὸν τόπον ἐκείνου. »

Εἶναι ἀληθινὸν ὅτι οἱ στρατιῶται συνετρίβησαν τῇ καρδίᾳ, καὶ ὥμοσαν νὰ φυλάξωσι πίστιν εἰς αὐτὴν μαχόμενοι ὑπὲρ αὐτῆς μέχρι θανάτου. Τινὲς δὲ ἐξ ἡμῶν λαβόντες εὐκαιρίαν τὴν συντριβὴν τῶν στρατιωτῶν, καὶ τὸ δεῖγμα τῆς ἐμπιστοσύνης, ἐκάμαμεν νὰ συνέλθωσιν οἱ προκριτότεροι τῶν στρατιωτῶν καὶ Ὀπλαρχηγῶν διὰ νὰ ὁμώσωμεν ἅπαντες ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς εἰκόνης τοῦ Ἰησοῦ, ὅτι θέλομεν ὑπερασπισθῇ τὸ Φρούριον μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς χωρὶς νὰ ἐνδώσωμεν παντελῶς εἰς ὅ,τι ἤθελε μᾶς συμβῇ ἐναντίον. Οὕτω λοιπὸν ὠρχίσθημεν, καὶ ὁ ὅρκος ἐφυλάχθη. Μετὰ ταῦτα μνηύομεν εἰς τοὺς ἔξω καὶ εἰς τὴν Διοίκησιν τὸν θάνατον τοῦ Φρουράρχου.

Ὁ ἐνδοξὸς οὗτος Στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος ὠφέλησε τὰ μέγιστα τὴν Πατρίδα. Παραβαλλόμενος μὲ τοὺς ἄλλους Στρατηγούς τῆς Ἐπαναστάσεως ὑπερέχει αὐτούς εἰς τὴν ὠφέλειαν, διότι εὐτύχησεν εἰς τὰς πράξεις πλειότερον. Ἡ εἰς Βασιλικά νίκη τῶν Ἑλλήνων εἶναι πράξις τοῦ Γκούρα. Ἡ ἐν Μαραθῶνι νίκη

τῶν Ἀθηναίων εἶναι ἔργον τοῦ Γκούρα. Ἡ παῦσις τοῦ ἀνταρ-
τικοῦ πολέμου εἶναι θρίαμβος τοῦ Γκούρα. Ἡ σύλληψις τοῦ προ-
δότου Ὀδυσσεὺς εἶναι δόξα τοῦ Γκούρα. Ἡ φυγὴ τῶν Τούρκων
ἀπὸ τὴν πόλιν τῶν Σαλῶνων τῷ 1825, καὶ ἐπομένως ἀπὸ ὅλην
τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα ἐγένετο ἐπὶ τῇ ἀρχηγίᾳ τοῦ Γκούρα.
Πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἡ εἰς τὸ χάρι τῆς Γραβιάς ἀνδραγαθία τῶν
ὀγδοήκοντα εἶχε συνεργὸν τὴν ἀνδρίαν τοῦ Γκούρα. Καὶ διὰ τὰ
εἰπῶ τὸ κράτιστον, ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις δὲν ἐσεβάζετο τόσον
ἀπὸ τοῦς ἄλλους δυνατοῦς τῆς Ἑλλάδος, καθὼς ἀπὸ τὸν Γκού-
ραν. Μίαν μόνον φορὰν ἀπειθῆτεν εἰς τὰς διαταγὰς τῆς ἐν καιρῷ
περιστάσεως, ὅταν τὸν διέταξε νὰ συλλάβῃ ἢ νὰ θανατώσῃ
τὸν Ὀδυσσεῖα τὸ δεύτερον ἔτος τῆς Ἐπαναστάσεως, ὅτε ἀπεκη-
ρύχθη ὁ Ὀδυσσεὺς προδότης, ὡς ἐβρέθη ἐν Κεφαλ. Γ' τοῦ Β' βί-
βλιου. Ἡ θέσις εἰς ἣν εὕρισκετο, τὸν ἐκίμνε πολὺ δυνάτον, ὥστε
σμῆνος κολάκων τὸν ὑψωναν ἕως οὐρανοῦ. Μ' ὅλον τοῦτο ἔδει-
ξε φρόνησιν καὶ μετριοφροσύνην εἰς ὅλα· ἤκουε πολλὰ, ἐλάλει
ὀλίγα· ἐπροτρέπειτο παρὰ πολλῶν εἰς πολλὰ, δὲν ἐπραττεν ὁμῶς
κάνέν ἄφ' ὅσα ἐγνώριζε κακὰ. Ποτὲ δὲν ἐκαυχῆθη εἰς τὰς πρά-
ξεις του, καταγελοῦσε μάλιστα τοὺς κομπάζοντας. Εἶναι ἀλη-
θές, ὅτι ἐξώκειλεν εἰς τινὰ κακουργήματα, ἀλλὰ ἂν ἦτον ἄλ-
λος εἰς τὴν θέσιν του κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν τῆς ἀναρχίας
ἤθελε πράξῃ πολλὰ.

Ἐν παράδειγμα τῆς φρονήσεως καὶ ἀρετῆς τοῦ θέλω φέρῃ
ἐξ οὗ ὁ ἀναγνώστης θέλει κρίνῃ τὸν ἄνδρα τοῦτον, ὁποῖος
ἦν καὶ περὶ τὰ ἄλλα. Ὁ αἰμοδόρος Ὀδυσσεὺς πρὶν ἐχθρευθῇ μὲ
αὐτόν, σχεδιάζει νὰ θανατώσῃ μὲ εὐλογοφανῆ αἰτίαν τρεῖς ἢ
τέσσαρας ἐκ τῶν προκρίτων τῶν Ἀθηνῶν, ὅσους ἐνόμιζεν ἱκα-
νοὺς νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς τοὺς ὀλεθρίους σκοποὺς του· καὶ διὰ
τὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο, ἰδοὺ τί σχεδιάζει. Προβάλλει εἰς τὸν Ἴω.
Βλάχον νὰ τῷ κάμῃ συμπόσιον, προσκαλῶν καὶ τοὺς φίλους
του διὰ νὰ εὐθυμήσωσι φιλικῶς. Ὁ Βλάχος, ἀγνοῶν τὰς μι-
χανουργίας τοῦ κακούργου, τῷ ὑπόσχεται τὸ συμπόσιον μετὰ
χαρᾶς. Ὁ Ὀδυσσεὺς παραγγέλλει τὸν Γκούραν νὰ ὀδηγήσῃ τὸν
Μιμούρην ὄντα ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν του νὰ φονεύσῃ τὸν Λάμπρον
Νάκον, ἔπαρχον τότε τῶν Ἀθηνῶν, ἅμα ἐξέλθῃ ἐκ τῆς οἰκίας

τοῦ Βλάχου μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ συμποσίου, διὰ τὴν εὐρὴν εὐ-
καιρίαν μὲ τοῦτο τὴν κάμῃ τοὺς περὶ τὸν Βλάχον ἑνόχους εἰς
τὸν θάνατον τοῦ Νάκου. Ὁ Γκούρας δὲ, εἰς μὲν τὸν Ὀδυσσεῖα
ὑπεσχέθη τὴν ἐκτέλεσιν, εἰς δὲ τὸν Μεμοῦρην παραγγέλλει σφοδ-
ρῶς, ἅμα ἰδὼν τὸν Λάμπρον Νάκον ἐξερχόμενον τῆς οἰκίας τὴν
τὸν συνοδεύει ἀσφαλῶς ὥς εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ οὕτω τὴν
ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ ἴδια. Οὕτω λοιπὸν γίνεται τὸ συμπόσιον, συγ-
κροτούμενον ἀπὸ τοὺς Φρουράρχους καὶ τοὺς προκρίτους τῶν
Ἀθηναίων, πυκνοτάτων γιγνομένων τῶν προπόσεων κατὰ προτρο-
πὴν τοῦ Ὀδυσσεύς, διὰ τὴν μεθύσουν οἱ συμποσιασταί· αὐτὸς
δὲ ἐπινεν ὀλιγώτερον, διὰ τὴν ἔχῃ σώας τὰς φρένας του, προσ-
δοκῶν τὴν ἀπόβασιν τοῦ σχεδίασματός του. Τέλος πάντων
πρὸς τὸ ἐσπέρως ἀφοῦ ἐμέθυσαν ὅλοι, ὁ πανηγρὸς προτρέπει φι-
λικῶς τὸν διαληφθέντα Νάκον τὴν ἀπέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν του,
διὰ τὴν ἀναπαυθῇ, ὅτι δὲν ἤμπορεῖ πλέον τὴν ἀντέχῃ εἰς τὸ κρα-
σί. Ἐξερχόμενος δὲ ὁ Νάκος, συνοδεύεται εὐθύς ἀπὸ τοὺς περὶ
τὸν Μεμοῦρην ἕως τῆς οἰκίας αὐτοῦ. καὶ οὕτως ἀπέφυγε ὁ
ἀγαθὸς οὗτος ἄνθρωπος τὴν ἐνεδραν τοῦ πονηροῦ. Ὁ κακό-
βουλος Ὀδυσσεὺς περιμένει τὴν ἀκούσῃ τὸν φόνον· ἐτοιμάζεται
τὴν ἐκδικηθῇ τὸν φίλον του Νάκον· ἀλλὰ μετὰ πολλὴν ὥραν
γνωρίζει, ὅτι ἀπατήθη καὶ κατεγελάσθη ἀπὸ τὸν Γκούραν καὶ
οὕτω διαλύεται τὸ συμπόσιον ἐν ἡσυχίᾳ.

Εἶπε δὲ περὶ τὸν ὅτι τὸ εἶδος τοῦ θανάτου, ὅπερ ἔλαβεν ὡς
ἐπομεν, αὐτὸ τοῦτο εἶχεν ἐπιθυμήσῃ πρὸ τινος καιροῦ, λέ-
γων εἰς τινὰ συναναστροφὴν φίλων, παρόντος καὶ ἐμοῦ, ὅτι
αὐτὸς δὲν φοβοῦμαι τὸν θάνατον, ἀλλὰ φοβοῦμαι, μήπως ἀποθάνω
θασανίζόμενος· ἐπεθυμοῦσα τὴν ἔλθῃ ὁ θάνατος ἐδ' ἐκεῖ, (δείχ-
νων τὸν κρόταφον) διὰ τὴν μὴ τὸν αἰσθανθῶ καὶ τοιοῦτος
ἐστάθῃ ὁ θάνατός του.

Ἦν δὲ ὁ μακκρίτης Γκούρας σώματος μὲν εὐρώστου, ἀνα-
στήματος δὲ κλίνοντος εἰς τὸ ὑψηλόν, καὶ ὥραίου, τὴν τρίχα
ξανθοῦ· μύστακα δὲ εἶχεν ὄχι μεγάλων, σάρκα ὑποκόκκινον,
πρόσωπον γαληνόν, ὄψιν εὐχαριν, σιαγόνα κλίνουσαν μικρὴν εἰς
μῆκος· ἡ ὄψεως ἐφύλαττεν τὴν ἀναλογίαν τοῦ μύστακος· οἱ
ὀφθαλμοὶ καὶ ἡ ῥὴν ἦσαν ἀναλόγως τῷ προσώπῳ ἔχοντι τὴν

χάριν τῆς μετριότητος· ἐπέθινε δὲ εἰς ἡλικίαν ἐτῶν 35.

Ἡ ἀλληλογραφία τούτου τοῦ ἀνδρός, ἡ διὰ τὴν νῦν εἰπω καλὴ· τερα αἱ διάφοροι ἐπιστολαί, αἵτινες κατὰ διαφόρους καιροὺς τῆς φρουραρχίας καὶ ἀρχηγίας αὐτοῦ τῷ ἐστέλλοντο παρὰ πολλῶν καὶ προκρίτων τῆς Ἑλλάδος, ἐκ τῶν ὁποίων γίνονται δῆλὰ τὰ πνεύματα καὶ οἱ χαρακτῆρες τῶν γραψάντων, αἱ τοιαῦται ἐπιστολαὶ σώζονται, καὶ ἴσως νὰ ἐκδοθῶσιν διὰ τοῦ Τύπου ἀπὸ τὸν κληρονόμον του, χωρὶς ὅμως τῶν ἀπαντήσεων τοῦ ἰδίου Γκούρα· διότι δὲν εὐρέθησαν εἰς τὰ ἔγγραφα του. Συμπεραίνομεν δὲ ὅτι ἐγινε κλοπὴ ἀπὸ τινος πονηρὸν ἔφθοον ἔχοντα τοῦ Γκούρα τὰ καλὰ· καθότι ὁ μακκρίτης ἐφύλαττεν ἀντίγραφα ὅλων τῶν ἀπαντήσεων του, καὶ τῶν ἐπιστολῶν του, περὶ πλεον τὸν ἀδίκησε καὶ ὁ πνευρόν του Ἀναγνώστης Κονζάμπασις Λιδωρικιώτης (εὐρέθη γὰρ ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ὁ δὲ ἐξαδελφός καὶ κληρονόμος τῆς τε περιουσίας καὶ τοῦ ὀνόματος Ἰωάννης Μιμούρης δὲν παρευρέθη τότε ἐν τῷ Φρουρίῳ· ἦν γὰρ ἀπεσταλμένος ἔξω διὰ τὴν φέρῃ τὴν βοήθειαν εἰς τὸ Φρούριον, ὡς εἰπομεν εἰς τὸ προηγούμενον Κεφάλαιον) κλέπτων καὶ διαρρήξας τὴν διαθήκην αὐτοῦ γεγραμμένην τὴν 17 Σεπτεμβρίου 1826, καὶ ἀντ' αὐτῆς ἔδειξε τὴν παλαιότεραν γεγραμμένην τὴν 24 Μαΐου 1824, ἐνῶ ἐμελλε νὰ κτυπηθῇ μετὰ τὸν Ὁμὲρ Πασσὰν τῆς Εὐβοίας εἰς Μαραθῶνα. Ὅμως ἦτον μεγάλη διαφορὰ μετὰ τὴν πρώτην καὶ δευτέραν· ἄλλος ἦν ὁ Γκούρας εἰς τὸ 1824, καὶ ἄλλος ἦν τὸ 1826· μάλιστα δὲ ἡ χρηματικὴ του κατάστασις ἐντὸς τούτων τῶν ἐτῶν κῆνυθ' ἄλλο· ἐπειδὴ ὅμως ἡ πρώτη ἦτον εἰς περισσότεραν ὀφείλειαν τῆς γυναικὸς του, ὁ αἰσχροκερδὴς Κονζάμπασις ἐπρόκρινε νὰ σβύσῃ τὴν τιμὴν τοῦ γαμβροῦ του, τὴν ὁποίαν τῷ ἀπέδιδεν ἡ δευτέρα διαθήκη· καθότι ἄφινε πολλὰ χρήματα εἰς τὴν Φιλόμουσον Ἑταιρείαν, καὶ εἰς τὰ Σχολεῖα τῶν Ἀθηνῶν· πολλὰ ἐχάριζε καὶ εἰς ἄλλα ἐπωφελεῖα καταστήματα· μόνον τοῦτο καὶ εἰς τὴν πρώτην δὲν ἐλησμόνησε τὴν Φιλάνθρωπον Ἑταιρείαν· ἔδωκε δὲ εἰς αὐτὴν Γρὸς. 1,000.

Ὁ Γκούρας δὲν πρέπει νὰ θεωρηταίεναι καὶ ὁ αὐτὸς πάντοτε· καὶ ὁ ἴδιος αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε τὸν ἑαυτὸν του, ποῖος ἦτον πρὸ

ἐνὸς χρόνου. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀρχισεν ἡ Ἐπανάστασις, ἔλαβε πολλὰς ἀλλοιώσεις καὶ μεταβολάς, τὰς πλείστας ἐπὶ τὰ κρείττω· ἄνθρωπος, ὅστις ἀπ' ἀρχῆς μὲν ἀνετράφη μὲ παχυτάτην ἀπαιδευσίαν, ἐγρημάτισε δὲ δοῦλος, εἴτα ληστής, ἔπειτα κακοῦργος· εἰς δὲ τὴν Ἐπανάστασιν, κατ' ἀρχὰς μὲν ἀκόλουθος τοῦ Πανουργιά, εἴτα δὲ Ὀπλαρχηγός, ἔπειτα Φρούραρχος τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἐκτελεστής τῶν διαταγῶν τοῦ Ὀδυσσεύς· ἀκολούθως ἐξευγενίζεται, καθίσταται συνέφορος τῆς Φιλομούτου Ἐταιρείας, τῶν Σχολείων, καὶ ἐπιμελητὴς τῶν προόδων τῆς παιδείας· κατασταίνεται Ἀρχηγός τῶν Ἑλληνικῶν Στρατευμάτων· ἐξαιτεῖται παρὰ τῆς Διοικήσεως τὴν εἰς Ἀθήνας ἔλευσιν τοῦ Τακτικοῦ πολεμικοῦ Σώματος, καὶ συνεργεῖ εἰς τὴν πρόοδόν του. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὅστις, γνωρίζων τὸν Γκούραν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, ᾔθελε τὸν ἰδῆ εἰς τὸν ἔσχατον χρόνον τῆς ζωῆς του, ᾔθελε μείνῃ ἐκστατικός. Ἴδου τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος! Ὡ πόσον συντείνει ἡ καλὴ συμβίωσις, καὶ ἡ καλὴ συναναστροφή εἰς τὰς προόδους τοῦ ἀνθρωπισμοῦ!

Ἰπῆρξεν εὐτυχὴς ὁ μακαρίτης καὶ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ κληρονόμου του· κληρονόμος του δὲ ἦν ὁ Ἰω. Μεμούρης, ὅστις τὸν ὠμοίκασε παρὰ πολὺ· διότι καὶ οὗτος, ὡς καὶ ἐκεῖνος, εἶνε καὶ ἐδείχθη ἀνδρεῖος, ἀγαθός, νουνεχής, βραχυλόγος, πιστὸς τῶν κατὰ καιρὸν Κυβερνήσεων, καὶ φύλαξ τῶν παραγγελιῶν καὶ διατάξεων τοῦ διαθέτου· μία γὰρ τούτων εἶνε καὶ αὕτη «πάντοτε νὰ εἶσαι μὲ τὸ μέρος τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ποτὲ δὲν θέλεις πάθῃ κακόν». Τοιαύτας διατάξεις καὶ συμβουλὰς δὲν δίδει εἰμὴ ὁ φρόνιμος καὶ προβλεπτικός ἀνὴρ.

Ὅσα μέχρι τοῦδε ἔγραψα περὶ τοῦ Γκούρα εἶνε ἔργον ἀμεροληψίας· ἐξ ἑσου ἐξέθεσα τὰς ἀρετάς του, καθὼς καὶ τὰς κακίας του· ἐπιθύμουν νὰ εἶχα ἀφορμὰς νὰ ἔγραφα καὶ περὶ τοῦ Ὀδυσσεύς καλὰ, ἀλλὰ τὸ πλῆθος τῶν κακοῦργημάτων του ἀνέστειλε τὴν ἐπιθυμίαν μου· διότι αἱ πράξεις του δὲν ἦσαν ἐν τῷ κρυπτῷ καὶ κἀνέναντι δὲν τὰς ἀρνεῖται, οὐδ' αὐτὸς ὁ Κάρπος, χρηματίτας Πρωτοπαλήκαρόν του, μὲ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι ἀπέδωκεν αὐτὸς εἰς τοὺς παθόντας τὴν ἐνοχλήν, καὶ μὲ τοῦτο διέστρεψε τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5'.

Ὁ πολιορκητὴς ἐχθρὸς βλέπων νὰ ματαιοῦνται καθ' ἐκάστην αἱ ἐργασίαι τῶν ὑπονόμων του, ἠγανάκτησεν ἐναντίον τῶν ὑπονομοποιῶν, ὑβρίζων αὐτοὺς αὐστηρῶς. Ὅθεν ἀφοῦ ἐδοκίμασαν ἀπὸ πολλὰς θέσεις, καὶ ἀπέτυχον, ἐγκρίνουσι νὰ πιασθῇ ἡ θέσις Λεονταρίου, λέγοντες ὅτι ἐκεῖθεν δύνανται νὰ κατασκευάσωσιν ἀσφαλῶς ὑπονόμους· ὁ Κιουταχῆς διατάττει νὰ καταλάβωσιν ἐξ ἐφόδου τὴν θέσιν αὐτήν· ἡμεῖς ὁμῶς προϋποπτευόμενοι τοῦτο, ἐπρολάβομεν ὑπὸ κάτω κατασκευῇ ὑπονόμου, διὰ νὰ δοθῇ τὸ πῦρ, ἅμα ἔλθωσιν οἱ ἐχθροί. Τὴν τρίτην λοιπὸν τοῦ Ὀκτωβρίου, πλησιάζοντο· τοῦ ὄρθρου, Μουχουρτάμπει· τις Ἀλβανός, διωρισμένοι, ἂν καὶ πρὸ τῆς ἀλώσεως, Φρούραρχος τῶν Ἀθηνῶν, φιλοτιμιεῖται νὰ προηγηθῇ εἰς τὴν ἐφοδὸν, ὡς ἔχων περισσοτέρην νύξιν, καθὼς Φρούραρχος· καὶ οὕτω παρακολουθοῦμενος παρὰ πολλῶν ἔρχεται ἐπιππος νὰ ἀναβῇ τὸ Λεοντάρι. Ἡ φυλακὴ βλέπουσα πλησιάζοντα τὸν ἐχθρὸν, ἀποχωρεῖ διὰ νὰ δώσῃ τὸ πῦρ εἰς τὴν πυρίτιδα τῆς ὑπονόμου· ἐπειδὴ ὁμῶς ἡ πυρίτις ἔλαβεν ὑγρασίαν διὰ τὴν πολυκαιρίαν, καὶ ἐκ τούτου ἡ ὑπόνομος ἔμεινεν ἄχρηστος, ὁ ἐχθρὸς καταλαμβάνει τὴν θέσιν· ἀλλ' ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ Φρουρίου κυλλόντες μὲ τὰς χεῖρας· βόμβας κατὰ τοῦ Λεονταρίου, ἠναγκάσαμεν τοὺς κατασχόντας νὰ φύγωσι μὲ πολλὴν ζημίαν· καθότι διαρρήγνυμεν αἱ βόμβαι πρὸ ποδῶν τῶν ἐχθρῶν, ἐθανάτωσαν πολλοὺς· ἐξ αὐτῶν ὁμοῦ καὶ τὸν ἀλλάζοντα φρούραρχον. Ἐπέσον δὲ ἐξ αὐτῶν τεσσαράκοντα, ἐκτὸς τῶν ἀποσωθέντων πληγωμένων. Συνελήφθη καὶ ζῶν εἰς καταπληγωμένος, ὅστις μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπέθανεν.

Ὁ ἐχθρὸς βλέπων καὶ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην, ἐδυσφόρει τὰ μέγιστα, φοβούμενος μήπως ματαιωθῶσιν αἱ ἐλπίδες του, ἐνῶ μάλιστα ἐβλεπεν εἰς τὴν στερεάν Ἑλλάδα ἀρχηγὸν τῶν Ἑλληνικῶν Σωμάτων τὸν ἀνδρεῖον Καραϊσκάκην, τοῦ ὁποίου τὴν ἀξιότητα ἐφοβεῖτο παρὰ πολὺ. Ὅθεν διὰ νὰ μὴν ἐπεκτείνεται ἡ πολιορκία, τὸ ὁποῖον ἐδύνατο νὰ τῷ ἐπιφέρει ἀπεικταῖα ἀποτελέσματα, προσκαλεῖ εἰς συνέλευσιν τοὺς Ὀπλαρχηγούς· καὶ ἀ-

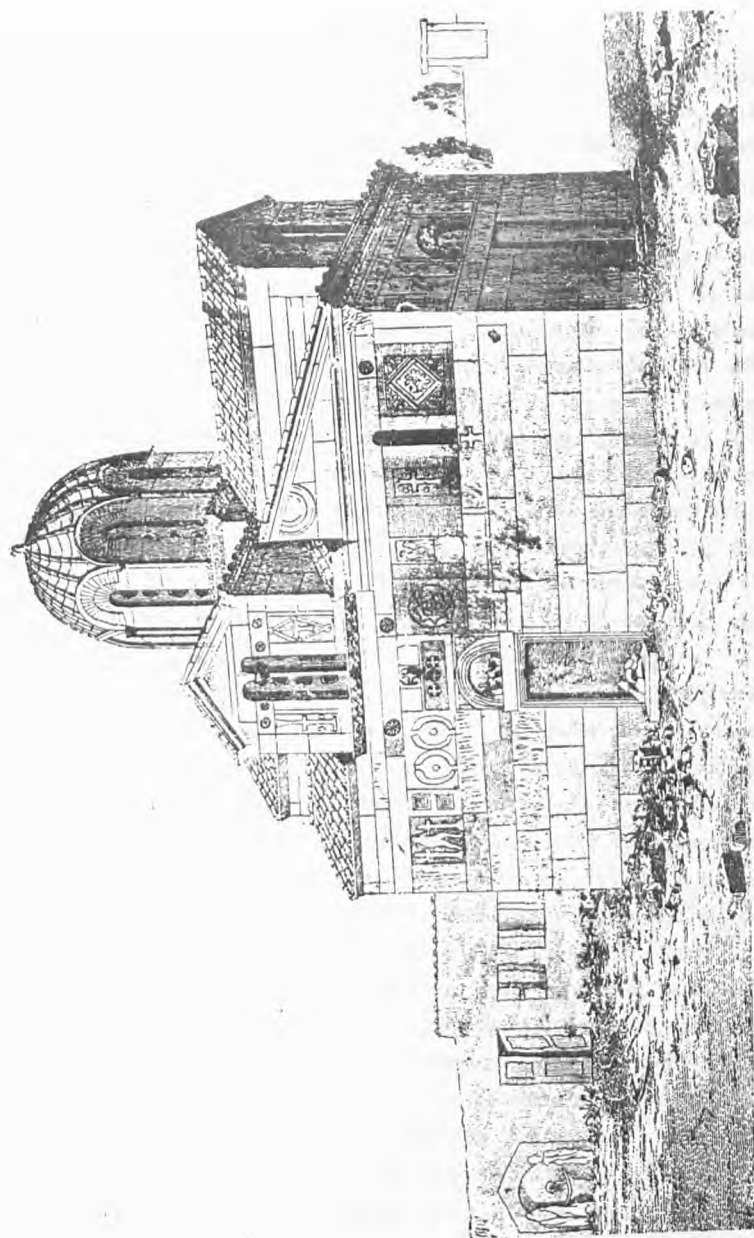
ζιωματικούς του, εἰς τοὺς ὁποίους κοινοποιεῖ, ὅτι ἡ αἴσιος ἔκ-
 θασις τῶν πραγμάτων θέλει εἶναι ἀφοῦ κυριεύσωσι τὸν Σερ-
 πεντζέ, ἐπειδὴ δὲν τοῖς ἔμεινε πλέον ἐλπίς ὑπονόμων, δι' ὧν
 ν' ἀνατρέψωσι τὸ Φρούριον, ὥστε ἀνάγκη πᾶσα νὰ καταληφθῇ
 ὁ Σερπεντζές· ἐν τοσοῦτῳ ὑπεσχέθη δαψιλεστάτας ἀμοιβὰς εἰς
 τοὺς διαπράξοντας τὴν ἔφοδον· ἦσαν δὲ μετ' αὐτοῦ πολλὰ γένη
 βαρβάρων, Ἀλβανοὶ, Βοσνάκιδες, Γκέγκιδες, Ἀσιανοὶ, καὶ ἄλ-
 λοι. Ἐκ τούτων λοιπὸν ὑπόσχονται οἱ Γκέγκιδες ἀλαζωνικῶς,
 καθαπτόμενοι τῶν Ἀλβανῶν, ὅτι ἐδείχθησαν ἀνάνδρῳ εἰς τὴν
 κατάληψιν τοῦ λεονταρίου· ὅθεν συνελθόντες ἐπέκεινα τῶν τριῶν
 χιλιάδων κατὰ τὸ Μουσεῖον καὶ τὴν ἁγίαν Μαρίναν, ἐκτὸς τοῦ
 πολλοῦ πλήθους συνηγμένου εἰς τὴν Πόλιν, διὰ νὰ δώσουν βοή-
 θειαν ἐν καιρῷ τῆς εἰσόδου τῶν Γκέγκιδων. Γενομένου δὲ τοῦ
 συνθήματος τῇ τετάρτῃ καὶ ἡμισείᾳ ὥρᾳ τῆς ἡμέρας τῆς ἐβδό-
 μης Ὀκτωβρίου, ὁρμῶσιν οἱ Γκέγκιδες αἰφνηδίνως, καὶ κατὰ
 πρώτην προσβολὴν κυριεύουσιν ἐν τῶν ὀχυρωμάτων μας ἔξω τοῦ
 Σερπεντζέ, ἐξ οὗ κατεσκευάζετο ὑπόνομος ἐναντίον τῶν ἐχθρι-
 κῶν, καθ' ἣν ὥραν συνέπεσε νὰ εὑρεθῇ μέσα ὁ ὑπονομοποιὸς
 Κώνστας, παρατήρων τὴν κατασκευήν. Ὁ Μακρυγιάννης βλέπων
 τὸν κίνδυνον, ὃν ἔτρεχεν ὁ ὑπονομοποιός, ἐνθάρρυνθεις ἀπὸ τὸν
 Ἄναστ. Γκιτζίηφον προκλείσαντα τὴν θυρίδα τοῦ Σερπεντζέ εἰς
 τὴν ὁρμὴν τῶν ἐχθρῶν, καὶ συνωδευμένος ἀπὸ ὀλίγους ἐβγαίνει
 ἔξω τοῦ Σερπεντζέ, παρορμᾷ τοὺς περὶ αὐτόν, καὶ γενόμενος ρι-
 ψοκίνδυνος, διασώζει τὸν γενναῖόν ὑπονομοποιόν. Ἡ μάχη διαρ-
 κεῖ ἀδιάκοπος μὲν δύο ὁλοκλήρους ὥρας, ἐκ διαλειμμάτων δὲ
 μέχρι νυκτός· τὸ πυροβολικὸν ἀδιάκοπον ἐκατέρωθεν. Μεταξὺ
 τῶν πολιορκούντων καὶ πολιορκουμένων παρομοία μάχη ἕως
 τότε δὲν εἶχε γένη. Οἱ ἐχθροὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ἐπιτύχωσι τὴν
 κατάληψιν τοῦ Σερπεντζέ, ἄλλοι ὀπισθοδρόμησαν, ἄλλοι κατέ-
 φυγον τῇδε καὶ ἐκεῖσε· καὶ ἄλλοι οἱ προηγούμενοι εἰσῆλθον ὑπὸ
 τὰς στοάς τοῦ τείχους τοῦ Σερπεντζέ, διὰ νὰ ἀποφύγῃσι τὸ
 πῦρ· ἀλλ' ἐνταῦθα ἔπαθον τὰ δεινότερα· κρεμῶντες γὰρ οἱ ἡμέ-
 τεροι βόμβας κατὰ τῶν στοῶν, ἀφοῦ ἀναπτον τὸ φυτίλιον, καὶ
 γενομένης τῆς ῥήξεως, κατέκαιον αὐτοὺς, καὶ ἄλλας ἐμπρηστι-
 κὰς ὕλας μετῆλθον εἰς βλάβην αὐτῶν. Μόλον τοῦτο ἐσώθησαν

πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, καὶ ἔμειναν ἀβλαβεῖς, οἵτινες βοηθοῦμενοι ἀπὸ τὴν ἐρχομένην νύκτα ἐξῆλθον δρομαῖοι, πεσόντες εἰς τὴν ἔξοδον τέσσαρες ἐξ αὐτῶν· καὶ τὸ πῦρ τῶν μαχομένων μερῶν ἔπαυσεν ἡ νύξ· Ἦτον δὲ περίεργον, ὅτι, ἐνῶ ἔκαλοντο οἱ Γκέγκιδες εἰς τὰς στοάς, οἱ Ἀλβανοὶ ἀπὸ τοῦ Μῦυσείου ἐπεριγέλων αὐτοὺς, φωνάζοντες « Γιοῦχα Γιοῦχα, » καὶ ἄλλα παρόμοια ἐμπαικτικὰ, διὰ τὰ τοὺς ἐνθυρίσωσι τὸν ὀνειδισμόν ὃν τοῖς ἀπέδωκαν οἱ Γκέγκιδες εἰς τὴν ἀποτυχίαν τοῦ λεονταρίου. Ἔπεσον δὲ εἰς τὴν μάχην αὐτὴν ἐκ τῶν ἐχθρῶν πολλοτάτοι, τοὺς ὁποίους δι' ὅλης ἡμέρας ἀπεκόμιζον οἱ οἰκεῖοι εἰς τὰ ὀχυρώματα των. Ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀπέθανον δέκα, ἐν οἷς ἦν ὁ χρυσοῦς νέος, Νεροῦτζος Βενιζέλος, υἱὸς τοῦ Ἀγγελάκη Βενιζέλου, τοῦ σφαγέντος ὑπὸ τῶν Τούρκων, νέος ἀνδρεῖος καὶ φρόνιμος. Οὗτος ἦν ἐπιστήθιος φίλος τοῦ ἀειμνήστου Ν. Σαρή· εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν εἶχον μίαν καὶ τὴν αὐτὴν διαγωγὴν, εἰς δὲ τὴν ἑπανάστασιν ἠλλαξαν μὲν ζῶν καὶ ἦθελ, ἐφύλαξαν ὁμοῦς τὴν φιλίαν ἀλέγειον· ἦσαν δὲ ἀμφοτέρω ἐξ ἴσου ἀνδρεῖοι, ἐξ ἴσου φιλοπάτριδες· ὁ Βενιζέλος ὁμοῦς ἐφάνη καὶ ἦτον φρονιμώτερος, διότι ὁ Σαρῆς ἦτον θερμότερου αἵματος, καὶ διὰ τοῦτο ὀξύθυμος· πλὴν καὶ τοῦτο ἐγεννᾶτο ἀπὸ μέγαν ἐνθουσιασμόν, τὸν ὁποῖον ἐπέπνεον αὐτῷ τὰ πράγματα τῆς Πατρίδος. Ἀρίστευσε δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἀπέθανεν ὁ γενναῖος Κωνσταντῆς Ταλαμάγκας, νέος ἀξιομνημόνευτος διὰ τὴν ἀνδρίαν του καὶ πατριωτισμόν του. Μεταξὺ δὲ τῶν πληγωμένων ἦτον καὶ ὁ Στρατηγὸς Μακρυγιάννης, ὅστις συνεισέφερε πολὺ εἰς αὐτὴν τὴν ἡμέραν· ἡ πληγὴ του ἦν κατὰ κεφαλῇ, τῆς ὁποίας ἡ οὐλὴ σώζεται μέχρι τῆς σήμερον.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν τελειοποιήσαντες τὴν ὑπόνομον οἱ ἡμέτεροι, καθ' ἣν συνέπεσε νὰ εὑρεθῇ ὁ ὑπονομοποιὸς, ὡς εἵπομεν ἀνωτέρω, ἦτις ἦν πλησίον τῶν ἐχθρικών χαρακωμάτων κάτωθεν μάλιστα τῆς θέσεως, ὅπου οἱ ἐχθροὶ ἦσαν πλείοτεροι, βάλουσιν οἱ ἡμέτεροι τὸ πῦρ κατὰ τὴν πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτός, καὶ βλέπουσι μετὰ χαρᾶς τοὺς ἐχθροὺς πετομένους τρόπον τινὰ εἰς τὸν αἶρα διὰ τῆς ὑψώσεως τῶν χωμάτων, καὶ συγχρόνως θαπτομένους ὑπὸ τὰ χώματα. Μετὰ τὸ πῦρ ὁρμῶσιν

οἱ Ἕλληνες ἐναντίον τῶν ἄλλων χαρακωμάτων, καὶ οἱ ἐχθροὶ ζαλισμένοι ἀπὸ τὸν σεισμόν τῆς γῆς διὰ τὴν ὑπόνομον, τρέπονται εἰς φυγὴν, ἀπολιπόντες καὶ αὐτὰ τὰ ὀπλατῶν· ἐφονεύθησαν δὲ πολλοὶ, καὶ ἐπληρώθησαν περισσότεροι· οἱ δὲ ἡμέτεροὶ λαφυραγωγήσαντες ἐν ἀνέσει τὰ ὀχυρώματα, ἐπιστρέφουσι μετὰ πλουσίων λαφύρων καὶ μὲ κεφαλὰς ἐχθρῶν, κρατοῦντες ἄλλος μίαν, καὶ ἄλλος δύο· χρεωστῶ νὰ σημειώσω ὅτι εἰς πᾶσαν ἐξοδὸν τῶν ἀποκλεισμένων πολυμυρῶν ἐφάνη φέρων πάντοτε ἐχθρικὴν κεφαλὴν ὁ Χρῆστος Κυδωνιεύς νέος ἐτῶν 20.

Ἀφοῦ οἱ ἐξω ἐπληροφόρησαν τὸν θάνατον τοῦ Γκούρα, καὶ ἀνέγνωσαν τὰ γράμματα τῶν ἀποκλεισμένων, οὔτινες ἐζήτουν νὰ τοῖς σταλῇ βοήθεια καὶ ἀρχηγὸς ἱκανὸς νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν σῶταξιν, καὶ εὐπειθεῖαν τῶν Ἀτάκτων στρατιωτῶν, ὁ γενικὸς ἀρχηγὸς Καραϊσκάκης προσκαλεσάμενος τοὺς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ὀπλαρχηγοῦ, ἐπρόβαλε ὅτι ἀνάγκη πᾶσα εἰς ἐξ αὐτῶν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ Φρούριον μὲ τρικασίους ἔλληνας, ὅτι τὸ φρούριον μένει ὀρφανὸν ἀπὸ Φρουράρχου. Ὁλοὶ οἱ Ὀπλαρχηγοί, καὶ αὐτὸς ὁ Καραϊσκάκης ἀτένισαν πρὸς τὸν Κριζιώτην καὶ τῷ ὄντι ἀνδρεϊότερον τούτου δὲν ᾔθελε δυνάμει νὰ εἴρωται. Οὕτω λοιπὸν ὁ ἀγέρωχος οὗτος παρλαμβάνων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τίνες ἄλλους Ὀπλαρχηγούς προαιρουμένους νὰ συναγωνισθῶσιν ἐντὸς τοῦ Φρουρίου, μεθ' ὧν ἦν Δημ. Λέκας, Ἰω. Μιμαόρας ὁ καὶ τοῦ Γκούρα, Τριαντάφυλλος Τζουρᾶς, καὶ μέγας τῶν ἑπταννησιῶν, ἐκπλέει διὰ νυκτὸς ἀπὸ Σκλαμῖνος περὶ τοὺς Τρεῖς Πύργους (Κωλιάδα). Ὁ Ἀρχηγὸς Καραϊσκάκης διὰ νὰ ἀναγγεῖλῃ τοὺς ἐν Φρουρίῳ τὸν ἐρχομὸν τῆς προσδοκωμένης σωματικῆς βοηθείας, ἀποπέμπει περίπου τρεῖς χιλιάδας Στρατεύματος διὰ νὰ πυροβολήσωσιν ἀπέναντι τοῦ Φρουρίου. Φθίσαντες δὲ οὗτοι κάτωθεν τοῦ Μαινιδίου εἰς Ἀρχιουμάνον ἐπυροβόλησαν δις περὶ τὰς πέντε τῆς νυκτὸς, καὶ οὕτως ἀνεχώρησαν ἀεπισθῆτως. Ὁ ἐχθρὸς ἐκπλαγεὶς εἰς τὴν ἐμφάνειαν τούτων τῶν ἡμετέρων, ἔστρεψε τὴν προσοχὴν του κατ' ἐκείνο τὸ μέρος. Ὁ δὲ Κριζιώτης ἀποβὰς εἰς τὴν γῆν, διέθεσε τοὺς ὑπ' αὐτὸν, καὶ μετὰ δύο ὄρας τῆς ἐμφανείας τῶν ἐν Μαινιδίῳ ὁδεύει πρὸς τὸ Φρούριον· ἐνῶ δὲ ἐφ-

L'ÉGLISE "GORGEOPEIKOOS"
Après la révolution nationale grecque

49 Η ΓΟΡΓΟΠΕΙΚΟΟΣ
Μετά την επανάσταση

Θάσαν ὑποκάτω τοῦ Μουσείου, οἱ ἐχθροὶ αἰσθάνθησαν τὸν ἐρχομόν των· ἡ δὲ φυλακὴ ἐρωτῶσα, τίνες εἰσὶ, καὶ ἐπαναλαμβάνουσα δις καὶ τρις, ἔλαβεν ἀπόκρισιν πραγματικὴν τῇ βέβαιᾳ αὐτῶν πρὸς τὸ Φρούριον. Βεβαιωθέντες δὲ οἱ ἐχθροὶ, ὅτι οἱ ἐμφανισθέντες εἰσέρχονται εἰς τὸ Φρούριον, τουφεκίζουσι πανταχόθεν· οἱ δὲ Ἕλληνες διαβάντες τὴν χάνδακα, ὅς τις διέκοπτε τὴν εἴσοδον τοῦ Φρουρίου, τρέποντες εἰς φυγὴν τοὺς φύλακας, ἀναβαίνουσιν ἀβλαβεῖς εἰς τὴν Ἀκρόπολιν περὶ τὴν τετάρτην μετὰ τὰ μεσάνυκτα τὴν δωδεκάτην ὀκτωβρίου.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, διαλεγομένων ἡμῶν περὶ τῶν ἀποβάντων μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν φρουριοσκόωντων, καὶ γενομένης ὁμιλίας περὶ ὑπονόμων, ἀκούσαντες δὲ οἱ παρόντες ὅτι εἶναι καὶ ἄλλη τις κατασκευασμένη ὑπόνομος ἐπιβουλευομένη ἐχθρικὰ χαρακώματα, οἱ νεοφερμένοι ἐζήτησαν νὰ δοθῇ πῦρ τὴν ἀκόλουθον νύκτα, φιλοτιμούμενοι νὰ ἐξέλθωσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καὶ οὕτως εἰς τὴν πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς δοθέντος τοῦ πυρὸς, καὶ ἀναστρεφομένων τῶν ἐχθρῶν, ἐν βαθεῖ σκότει ἐξορμῶσιν οἱ ἡμέτεροι, καὶ κυριεύουσι τὰς θέσεις· ἀλλ' οἱ περὶ τὸν Κριεζιώτην πρωτόπειροι ὄντες τῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν, καὶ μὴ γνωρίζοντες τὰς θέσεις, κτυπῶσι τοὺς οἰκείους, τοὺς συνορμήσαντας, ἀγνοοῦντες αὐτοὺς καὶ τρεῖς μὲν θανατώνουσιν, ὅκτω δὲ πληγώνουσιν.

Ὁ Πολιορκητὴς μετὰ τὸ ἔμβασμα τοῦ Κριεζιώτου ἐπεχείρησε νὰ βαθύνη τὸν χάνδακα ἀρχόμενον ἀπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ Μουσείου καὶ παρατεινόμενον περὶ τὰ τεῖχη τοῦ Σερπεντζέ, καὶ οὕτως ἐγένετο τάφρος βαθεῖα, ἔχουσα ἐξ ἐκατέρων τῶν πλευρῶν πρόχωμα ὑψηλόν, καὶ ὕλην δενδρικήν, ὥστε νὰ μὴν ἤθελεν εἶναι δυνατόν οὔτε ἡ ἐξοδος οὔτε ἡ εἴσοδος τῶν Ἑλλήνων. Συγχρόνως δὲ ἐνησχολεῖτο καὶ εἰς κατασκευὴν ὑπονόμων ἐναντίον τοῦ Σερπεντζέ· ἀλλ' οὔτε οἱ ἀποκλεισμένοι ἔμενον ἀργοί· ἅμα δὲ αἰσθανθεὶς ὁ ὑπονομοποιὸς τὰς ὑπὸ γῆν ἐργασίας τῶν ἐχθρῶν, ἀντεργάζεται πρὸς αὐτοὺς ὑπόνομον ἱκανὴν νὰ ματαιώσῃ τὰς ἐργασίας των, καὶ τελειοποιήσῃ, περὶ τὰ μέσα τῆς νυκτὸς τῆς φεύρας τὴν 24 τοῦ αὐτοῦ Ὀκτωβρίου, οἱ Ὀπλαρχηγοὶ προδεδουλευμένοι περὶ τῆς ἐξορμήσεως, καὶ προδιατεθει-

μένοι οἱ στρατιῶται διὰ νὰ μὴν ᾔθελεν ἀκολουθήσῃ ὁμοίον τι μὲ τὸ προλαβόν, διδομένου τοῦ πυρὸς ἀπαξ καὶ δις εἰς τὸ φύτιον, καὶ γενομένης ἀποτυχίας οἱ Ἕλληνες ἀνυπόμονοι εἰς τὴν ἐξοδον, καὶ καταφρονήσαντες τὴν βοήθειαν τῆς ὑπονόμου, ἐπιπίπτουσιν εἰς τὰ χαρακώματα, καὶ εἰς τοὺς χάνδακας, ὅθεν ἐγένοντο αἱ ἐχθρικαὶ ἐργασίαι, φονεύουσι τοὺς φύλακας, συλλαμβάνουσι τοὺς ἐργάτας δεκάξ τὸν ἀριθμὸν, ἀποδιώκουσιν ἀπὸ τὰ περὶ ὀχυρώματα τοὺς ἐχθροὺς, φέροντες τὸ πῦρ καὶ τὴν μάχαιραν, καὶ ἀνατρέψαντες πᾶν τὸ εἰς ὀχύρωμα ἐπιστρέφουσιν, ἀποκομίζοντες τὰ λάφυρά των, τὰ ὅποια ἦσαν ἐργαλεῖα, ὅπλα, καὶ ἱμάτια. Ὁ θάνατος τῶν ἐχθρῶν ἐγένετο κατ' αὐτὴν πολὺς παρὰ ἄλλοτε. Ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀπέθανον πλείότεροι παρ' ἄλλοτε.

Ὁ ἐχθρὸς δυσφρῶν, ἐλέπων καθ' ἐκάστην νὰ ματαιοῦνται αἱ ἐργασίαι του, τῶν δὲ ἐναντίων αὐτοῦ ἐξ ἐναντίας νὰ ἀποβαίνωσιν ἀπὸ ἐπιτυχίαν εἰς ἐπιτυχίαν, ἀπηλπισμένος δὲ τοῦ νὰ κυριεύσῃ τὸν Σερεντζέ, στρέφει πάλιν τὴν προσοχὴν του εἰς τὸν προμαχῶνα τοῦ ὕδατος, πεπεισμένος ὢν, ὅτι εἰς τὴν καταστροφὴν τούτου οἱ ἀποκλεισμένοι θὰ ἔλθωσιν εἰς ἐσχάτην στενοχωρίαν δι' ἔλλειψιν ὕδατος.

Ἐπιχειρῶνται λοιπὸν πάλιν νὰ ὑποσκάπτῃ τὴν γῆν, ἀρχόμενος ἀπὸ τὸν Ναὸν Ὑπαπαντήν, καὶ διευθυνόμενος πρὸς τὸν προμαχῶνα. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ εὐρίσκεται πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν ἀμηχανίαν καὶ ματαιότητα· ὅτι ἐν μέσῳ τῶν ἐργασιῶν μένει κενός, ἀπαντῶν ὑπὸ γῆν τὴν ἡμέτεραν ἀντίστασιν. Τέλος ἀπηλπισμένος τοῦ νὰ φθάσῃ ὑπὸ τὸν προμαχῶνα, πληροφορημένος δὲ, ὅτι καὶ μακρόθεν ὄχι πλέον τῶν δέκα ὀργυῶν δύναται νὰ ἐπιτύχῃ τὸ αὐτὸ, ἐὰν θέσῃ τὴν πυρίτιδα πολλήν, ἀποφασίζει νὰ πράξῃ τοῦτο, ὃ δὲ ἡμέτερος προνοητικὸς ὑπονομοποιὸς προλαμβάνει καὶ διατάττει νὰ σκαφῶσι περὶ τὴν ἐχθρικὴν ὑπόνομον λάκκοι πολλοὶ καὶ βαθεῖς, δώδεκα τὸν ἀριθμὸν, καὶ τὸ βάθος ὀργυῶν ἑννέα καὶ γενομένων τούτων, καὶ ἔτι πρὸς, ἐπροχωρήσαμεν καὶ εἰς κατασκευὴν ὑπονόμου· ὃ δὲ ἐχθρὸς ἀφοῦ ἔθεσεν εἰς τὴν ὑπόνομόν του ἀπέχουσαν τοῦ προμαχῶνος δέκα ὀργυῖδας, πυρίτιδα ὀκάδ. 2800, καὶ ἐξώδευσε

περισσότερας ημέρας εἰς τὸ δέσιμον παρὰ εἰς τὸ σκάψιμον. Καὶ ἀφοῦ τὴν δεκάτην Νοεμβρίου περὶ ὄρθρον βᾶθ' ἐπυροβόλησε δις, καὶ ἔκαμε φανὸν εἰς τὴν Ἀγ. Μάριναν καὶ τὸ Μουσεῖον, διὰ τὴν εἰδοποίησιν τοῦς οἰκέλους αὐτοῦ, οἵτινες εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀπεμακρύνθησαν καὶ ἀπὸ τὸν Ἄρειον Πάγον, καὶ ἀπὸ τὴν Ὑπαπαντὴν ὅπου ἦν τὸ φυτόλιον, συναχθέντες οἱ πλεῖστοι εἰς τὸ Μουσεῖον, διὰ τὴν θεωρῶσιν, ὡς ἀφ' ὕψους τὸ ἀποβητόμενον, καὶ ἐκεῖθεν τὴν ἐφορμήσωσι καὶ κυριεύσωσι τὸ Φρούριον εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ προμαχώνος. Ἦσαν δὲ τόσον βέβαιοι εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ὑπονόμου των, ὥστε ἦσαν γνώμης οἱ πάντες, ὅτι τὸ ἥμισυ τοῦ Φρουρίου θέλει κατακυλισθῆ εἰς τὴν ἔκρηξιν τῆς ὑπονόμου· διὸ καὶ πολλοὶ ἀπὸ τὴν Πόλιν ἐξῆλθον, μήπως καταπλακωθῶσιν ἀπὸ τὰς πέτρας. Πλὴν ὅμως συνέλθεν ὄρος καὶ ἔτεκε μὺν. Τὸ πῦρ ἐδόθη, ἡ πυρίτις ἐξικαὶ ἀπασα· αἱ δὲ φλόγες ἀναπληθύναντο ἐξω τῶν δώδεκα λάκκων, κατελάμπρυναν τὸν ὀρίζοντα· οἱ δὲ βάρβαροι ἐχθροὶ, διαχυθέντες εἰς τὴν φωτοχυσίαν αὐτὴν, μὴν ἐννοοῦντες τὸ ἀποτέλεσμα, ἐπερίμενον ἐπὶ πολλὴν ὥραν τὴν καταστροφὴν τοῦ Φρουρίου. Σημειούσθω ὅτι εἰς τὴν ἔκρηξιν τῆς ὑπονόμου ἐτείσθη ἡ Ἀκρόπολις. Μέγα δὲ δεῖγμα τῆς ἀνοήτου αὐτῶν βαρβαρότητος ἦν, ὅτι πρὸ δύο καὶ τριῶν ἡμερῶν ἐφύναζον, εἰδοποιοῦντες τὸ ὅποιον ἔπρεπε τὴν ἔχουσι μυστικόν· ἐξαίρετος δὲ οἱ Ἀλβανοὶ ἐξεπράξαντο σαφῶς, λέγοντες, ὅτι ἂν συμβῇ ἀποτυχία, θέλουσιν ἀναχωρήσῃ. Ἡ ἀποτυχία αὕτη ἐπέφερεν ἄρῃαν ἀθήμενίαν εἰς τὸν Κιουταχλὴν.

Μ' ὅλον τοῦτο ὁ ἐχθρὸς ἐν ὅσῳ ἔβλεπε τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα εἰς τὴν στερεὰν Ἑλλάδα, τοὺς κατοίκους τῆς πάλιν ἐπαναστατημένους, πληροφορημένος ὅτι οἱ ἀποκλεισμένοι ἔχουσι τροφὰς καὶ ὕδωρ τὰ ἀναγκασιότερα, δὲν ἔκρινε καλὸν τὸν μακρὸν ἀποκλεισμόν. Ὅθεν ἐπιστρέφει πάλιν εἰς τοὺς πρώτους σκοποὺς, μόνον ὅτι ἡπατήθη τὸ σάκι· καὶ ἐπιχειρεῖ πάλιν ὑπονόμους ἀπὸ τὸ αὐτὸ μέρος τῆς Ὑπαπαντῆς· καὶ μετὰ προθυμίας μεγίστης ἐξακολουθεῖ τὰς ἐργασίας του. Ὁ δὲ ἄγρυπνος καὶ προσεκτικὸς ὑπονομοποιὸς τοῦ Φρουρίου τὸν ἀπαντᾷ μετ' ἄλλην, καὶ ἐνῷ ὁ ἐχθρὸς ἐπιβουλεύετο τὴν ἡμετέραν ἐπὶ σκοπῷ, ἀφοῦ καύσῃ τοὺς ἡμετέρους, τὴν ἀναχωρήσῃ εἰς τὸ σκοπούμενον, (καὶ τοῦτο

ἦν ἡ ἡμετέρα διδασκαλία ὅτι ἱκανῶς ἐδιδάχθη) προλαμβάνει ὁ ἡμέτερος Ἕλληνας, καὶ καλεῖ τὸν θάρβαρον κατὰ τὴν 24 τοῦ Νοεμβρίου ἐν ὥρᾳ ἐσπέρας. Ὁ σεισμὸς διεδόθη εἰς τὰ περίξ μέρη τόσον, ὥστε ἐσεῖσθη ὀλίγον καὶ ἡ Ἀκρόπολις. Οἱ τοῖχοι τῶν πλησίων οἰκιῶν κατὰ τὴν Ἰπαπαντὴν ἔπεσον· οἱ φύλακες τῶν περίξ μερῶν ἐζαλίσθησαν, καὶ ἔτρεχον ὡς μεθυσμένοι· ὁ καπνὸς τοῦ πυρὸς μετὰ κονιορτοῦ ἐξετάθη μέγας· πέτραι πολὺ καὶ μεγάλαι ἀνερρίφθησαν ἐπιπεσοῦσαι κατ' ἐχθρῶν. Συγχρόνως τὸ Φρούριον ἄρχισε τὸν πυροβολισμὸν, καὶ πολλοὶ ἐχθροὶ φαινόμενοι τῇδε καὶ ἐκεῖσε ἐπιπτον νεκροί. Τὸ συμβάν τοῦτο ἦτον πάντῃ ἀνέλπιστον εἰς τοὺς Τούρκους. Οὗτοι δὲ ὑπέλαβον, ὅτι ἡ πυρίτις τῆς ὑπονόμου μας ὑπέρβαινε τὰς 2,000 ὀκάδας· ἀλλ' ἡ ἐπιτηδειότης τοῦ ὑπονομοποιοῦ εἰς τὸ δέσμιον συνετέλει τὰ μέγιστα· ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ Κιουταχῆς εἶπεν εἰς τοὺς ἰδίους αὐτοῦ, « Ἄν εἶχα ἐδικόν μου τὸν ὑπονομοποιὸν τοῦ Φρουρίου, ἤθελα τὸν ἀνταμείψω μὲ τόσων χρυσῶν, ὅσον θάρσος ζυγίζει τὸ σῶμά του ». Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ ἀξέοτης τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἐνωμένη μὲ τὴν προθυμίαν τῶν φιλεργῶν Ἀθηναίων διέσωσε μέχρι τοῦδε τὸ Φρούριον.

Ἐν τούτῳ ἄς ἱξεύρῃ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ἐκτὸς τῶν διαληφθέντων ὁ πυροβολισμὸς δὲν ἔλειπεν εἰς οὐδεμίαν ἡμέραν ἐξ ἐκατέρων τῶν μερῶν· ἐνῶ συνέβαινε καὶ φόνος εἰς ἐκάτερα τὰ μέρη. Πολλοὶ Τούρκοι ἀπέθανον καὶ πολλοὶ ἦσαν ἀξιωματικοί· ἔπεσον τινὲς καὶ ἐκ τῶν ὑπονομοποιῶν. Καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων ὅχι ὀλίγοι ἀπέθανον ἐν τῇ διαστάσει τῶν τεσσάρων μηνῶν Αὐγούστου, Σεπτεμβρίου, Ὀκτωβρίου, καὶ Νοεμβρίου.

Δὲν θέλω παραλείψῃ ἐνταῦθα δύο πράξεις θαρβάρους ἀμφοτέρων τῶν διαμαχομένων μερῶν. Ὁ Κιουταχῆς εἶτε διὰ νὰ πειράξῃ, εἶτε διὰ νὰ φοβήσῃ τοὺς ἀποκλεισμένους, παλουκώνει δύο Ἕλληνας, καὶ τοὺς στήνει εἰς Ἄρειον Πάγον ἀπέναντι τοῦ Φρουρίου τὴν 19 Νοεμβρίου λίαν πρωΐ. Βλέποντες δὲ αὐτοὺς οἱ ἐν τῷ Φρουρίῳ, ἐταράχθησαν εἰς τὸν σκληρὸν τοῦτον θάνατον, μανέντες κατὰ τοῦ τολμήσαντος. Ἐπειδὴ δὲ κατ' αὐτὰς ὑπωπτεύετο εἰς ἀπιστίαν ὁ πυροβολιστὴς Τούρκος, ὅστις συνελήφθη τὴν 4 Αὐγούστου, ὡς εἴπομεν εἰς τὸ Α. Κεφ. τοῦ Γ'. Βιβλίου, φυλα-

κίζεται εἰς τὸν μέγαν πύργον, ὅπου ἐξεταζόμενος παρὰ στρατιωτῶν, μηχανᾶται ἐπιβουλὰς κατὰ τῶν ἄλλων τῶν ἐν Φρουρίῳ Τούρκων, διαβάλλων τὸν Ἰουσοῦφ Δεβένην Κοντζιώτην, ὅτι ἀνταπεκρίνετο μὲ τοὺς πολιορκοῦντας. Τόσον ἐφθανε διὰ τὰ ἐξάψῃ τὸν θυμὸν τινῶν ἀπαιδεύτων. Ὁ ἀφελὴς Κριεζιώτης πιστεύει τὴν διαβολὴν τοῦ πονηροῦ Τούρκου. Ὁ δὲ κακοηθέστατος καὶ γνωστός εἰς ὅλους διὰ τὴν μυσαρρότητά του Παππᾶς Συνέσιος ἀδράζει τὴν εὐκαιρίαν διὰ τὰ ἐκδικηθῆ κατὰ τοῦ ἀθώου Ἰουσοῦφ Δεβένη, πειρασμένος ἀπὸ τὴν ἀρετὴν τούτου τοῦ ἀνδρός. Ἀφοῦ λοιπὸν ἔλαβε τὴν ἀδειαν ἀπὸ τὸν Κριεζιώτην ἀγνοοῦντα τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ὁ μιὰρὸς ἐκινήθη, παραλαμβάνει τὸν Ἰουσοῦφην, διὰ τὰ τὸν ἐξετάσῃ. Πάσαυτα λοιπὸν τὸν βασανίζει καὶ τὸν βιάζει νὰ ὁμολογήσῃ ψευδῶς, ὅτι εἶχεν ἀνταπόκρισιν μὲ τοὺς Τούρκους. Οὗτος δὲ ὑπέμενε τὰς βασάνους μὲ γενναϊότητα, καὶ μὲ ἥθος τῷ ὄντι φιλοσοφικόν, χωρὶς νὰ προφέρῃ τίποτε γογγυστικὸν μετὰ τὴν τῶσων βασάνων. Ὁ δὲ σκληρὸς Συνέσιος ἔχαιρεν εἰς τὰς πράξεις τῆς κακίας του, καὶ κατεμαρτύρει τοῦ ἀθώου, ὅσα ἤθελεν· εἴτα συλλαμβάνονται καὶ οἱ ἄλλοι Τούρκοι δεκαεπτὰ τὸν ἀριθμὸν, κατὰ τῶν ὑποίων ἀποφασίζεται θάνατος ἀπὸ τοὺς Ἀτάκτους Ὀπλαρχηγούς τοὺς δυνατοτέρους, οἵτινες ἐπίστευσαν μᾶλλον εἰς τὸν φαυλόβιον ἀνθρώπον, ἢ εἰς τοὺς φρονίμους καὶ εὐυπολήπτους, οἵτινες ἐγνώριζον τὴν ἀθωότητα τοῦ χρηστοῦ Ἰουσοῦφην, καὶ τῶν ἄλλων καταδικασμένων. Καὶ οὕτως εἰς τὴν πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς κατὰ τὴν 28 Νοεμβρίου κρεμῶσι περὶ τὸ Φρουρίον τοὺς δυστυχεῖς Τούρκους. Ὁ δὲ χαιρέκακος Συνέσιος πρὶν νὰ δώσῃ τὸν θάνατον εἰς τὸν Δεβένην, θέλει νὰ εὐφρανθῇ μὲ ἄλλην τινὰ πρᾶξιν. Φέρει τὸν κατὰδικὸν εἰς τὸν μύλον, ὅπου ζεῖξας αὐτὸν ἀπὸ τοῦ πῶγωνος, τὸν κτυπᾷ μὲ τὴν μᾶστιγα, προφέρων τὴν φωνὴν τὴν συνειθισμένην εἰς τὰ ζῶα καὶ ἡμιόνους, καὶ τὸν βιάζει νὰ φέρῃ γύρην, διὰ τὰ ἀλέσῃ τόσον ἄλευρον, ὅσον ἦτον ἀρκετὸν διὰ τὰ χορτάσῃ τὴν μιάραν του κοιλίαν. Καὶ τούτου γενομένου, τὸν ἀπάγει εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης του, ὅπου ἐμβάλλων ἰδίους χερσὶ τὴν ἀγχόνην εἰς τὸν λαμὸν, καὶ πνίξας αὐτὸν, τὸν κρεμᾷ ἀπὸ τοῦ Φρουρίου πρὸς τὴν Πόλιν.

Ὁ ἐνάρετος οὗτος Τοῦρκος ἦν Ἀλβανὸς τὸ γένος· ἐπαιδεύθη δὲ εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἔλαβεν ἥθη χρηστά· ἐγνώριζε καὶ ὠμίλει γλώσσας, Τούρκικην, Περσικὴν, Ἀραβικὴν, τὴν καθ' ἑμᾶς Ἑλληνικὴν, καὶ τὴν πατρικὴν αὐτοῦ. Ἦν δὲ φρονημάτων ἐλευθέρων, καὶ φρονήσεως μεγάλης· θάνατον φιλοσοφικὸν ἠκούομεν, καὶ εἰς τοῦτον τὸν ἄνδρα τὸν εἶδαμεν πραγματικῶς· ἦν δὲ ἐτῶν περὶ τὰ 35. Αἰχμαλωτίσθη δὲ εἰς Λιδωρίκι εἰς τὰς ἀρχάς τῆς Ἐπαναστάσεως, διοικητῆς ὦν τοῦ τόπου τούτου· καὶ ἐφυλάττετο ἀπὸ τὸν Ἀναστάσιν Λιδωρικὴν διὰ τὰ τέλη του· ὅστις φεύγων ἀπ' Ἀθήνας πρὸ τοῦ ἀποκλεισμοῦ, τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν Γκούραν ἐπὶ φύλαξιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ὁ Φρούραρχος τῶν Ἀθηνῶν δὲν ἤλπιζεν, ὅτι ἡ πολιτορκία ἤθελεν ἐκτανθῇ τόσον, οὔτε διανοήθη ποτὲ, ὅτι ἤθελεν ἐξοδευθῇ ἡ βαρύτερη εἰς ὑπονόμους κλπ. καθότι ἦτον καὶ αὐτὸς πρωτόπειρος τῶν πολεμικῶν, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ Ἕλληνες· ὥστε τὸ ἀναγκαιότατον τοῦτο μέσον κατ' ὀλίγον ἐξέλιπεν, ἀδιακόπου γενομένου τοῦ πυρὸς νυκτός τε καὶ ἡμέρας. Ὅθεν φοβούμενοι οἱ ἀποκλεισμένοι μήπως ἡ φρουριορκία παρεκτανθῇ, καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ὕλης ταύτης ἤθελεν ἐπιφέρει τὰ ἀπευκταῖα, γράφουσι πρὸς τὴν Διοίκησιν περὶ τούτου, διὰ νὰ προμηθεύσῃ τὸ Φρούριον, ὅπως δυνηθῇ, ἀπὸ βαρύτερης· συγχρόνως ἐξαποστέλλουσι καὶ τὸν Μακρυγιάννην, διὰ νὰ παραστήσῃ τὴν ἀνάγκην καὶ διὰ ζωσῆς φωνῆς. Μετ' αὐτοῦ συνεζήλθον καὶ ἄλλοι ὁκτώ ἑφίπποι. Ἡμέρα δὲ ἦν ἡ δεκάτη ἐξδόμη Νοεμβρίου.

Προσκαλεῖ λοιπὸν ἡ Διοίκησις τὸν Συνταγματάρχην Φαββιέρων, καὶ ἐπιβάλλει αὐτῷ τὸ νὰ εἰσκομίσῃ εἰς τὸ Φρούριον τὴν βαρύτερην, οἷς οἶδε τρόποις. Ὁ Φαββιέρ εὐπειθὴς εἰς τὰς διατάγας τῆς Διοικήσεως, καὶ πρόθυμος εἰς τὸ νὰ ὑπηρετῇ τὴν Ἑλλάδα, προθυμότερος δὲ εἰς τὸ νὰ συνεισφέρῃ εἰς σωτηρίαν τῆς Ἀκροπόλεως, ἀναδέχεται τὴν πρᾶξιν, καίτοι ἐπικίνδυνον εἰς τὰ

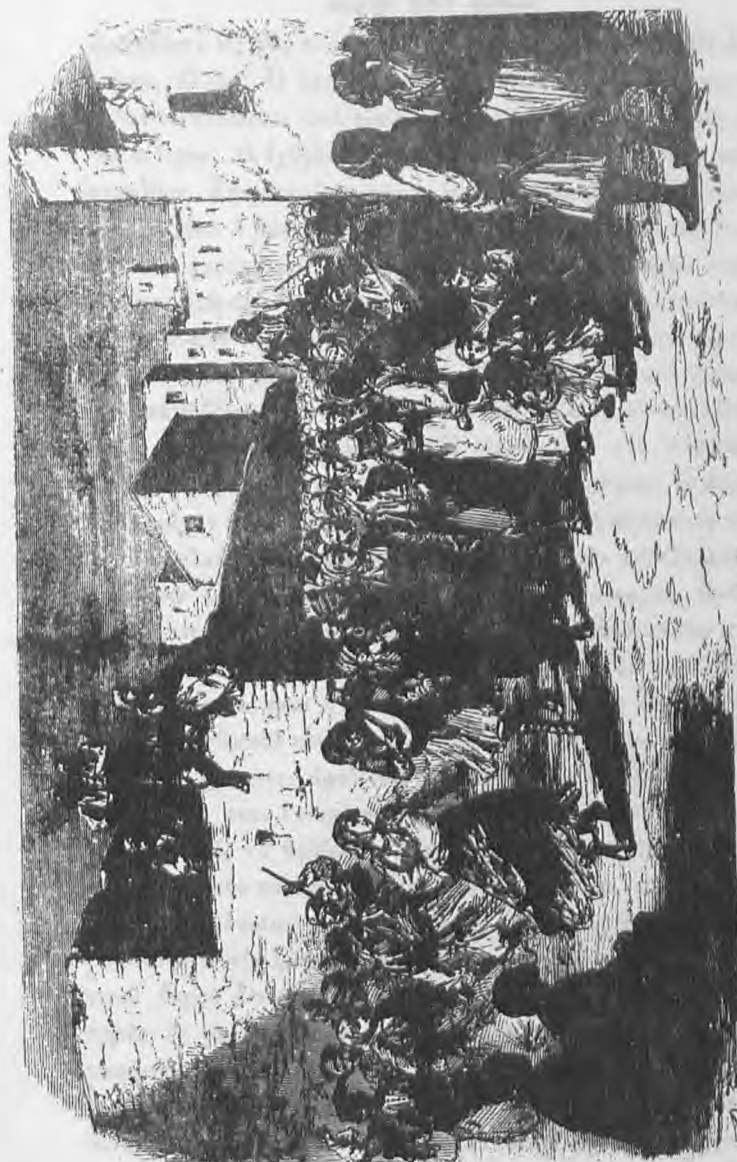
μάλιστα. Προβάλλει δὲ τὸ δεινὸν τοῦτο ἐπιχειρήμα εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ στρατιώτας τοῦ Τακτικού· καὶ αὐτοὶ ἔρμαιον δόξης νομίσαντες τὸ τοιοῦτόν, μετὰ πάσης χαρᾶς προσέφερον ἑαυτοὺς εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀρχηγοῦ των· ἦσαν δὲ Ταγματάρχαι ὁ Ῥοβέρτος, ὁ Ἀβδάτης, ὁ Πίσας (φιλέλληνας) ὁ Εὐστράτιος Πίσας, Νικόλαος Σκαρβέλης (Ἕλληνας).

Ἀφοῦ λοιπὸν κατεσκευάσθησαν σακκία τόσα, ὅσαι στρατιῶται ἐμελλον νὰ κατορθώσωσι τὸ ἔργον, καὶ ἀφοῦ ἐπληρώθησαν τῆς πυρίτιδος, καὶ τὰ πάντα παρεσκευάσθησαν, ἀπὸ Μένενα ἀποβαίνουσιν εἰς τρεῖς Πύργους, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων ἦν περὶ τοὺς τετρακοσίους ὀγδοήκοντα. Ἀράμενοι δ' ἐπ' ὤμων ἕκαστος ἀνὰ ἓν σακκίον, ὁδεύουσι τακτικῶς εἰς τὸ Φρούριον ὑπὸ λαμπροτάτην Σελήνην. Φθάσαντες δὲ εἰς τὴν Τάφρον, περὶ ἧς προηγουμένως ἐρρέθη, βλέποντες δὲ τὴν διάβασιν δύσκολον διὰ τὸ βάθος αὐτῆς, καὶ τὴν περὶ αὐτὴν ἐμποδίζουσαν ὕλην, δὲν ἐδείλίσαν οὐδαμῶς, μ' ὅλον ὅτι οἱ αἰσθανθέντες αὐτοὺς ἔχθροι μὲ πῦρ κανονίων καὶ τουφεκίων ἐπῆλθον πρὸς αὐτούς. Οὗτοι δὲ ἀτρόμητοι εἰς τὸ πῦρ καὶ εἰς τὸν θάνατον, εἰσπηδῶσι τὴν Τάφρον, διώκουσι τοὺς φύλακας, καίτοι ὀχυρωμένους νῦν μᾶλλον, ἢ ἄλλοτε· καὶ εὐκολυνθέντες εἰς τὴν δίοδον ἐμβαίνουσιν εἰς τὸ Φρούριον, φέροντες τὰ σακκία ἀβλαβῆ καὶ σῶα μετὰ τὰ μεσάνυχτα τὴν πρώτην Δεκεμβρίου. Οἱ ἐν τῷ Φρουρίῳ ἄμα εἶδον τὴν δύναμιν ταύτην πλησιάζουσαν εἰς Σερπεντζὲ ἐξαίφνης καὶ παρ' ἐλπίδα, δὲν ἤθελε πιστεύσωσιν, ὅτι ἦτον τὸ Τακτικὸν Σῶμα, ἀν οἱ τούτου ὁδηγοὶ Ἰωάν. Τουρκοδῆμος, καὶ Ἰωάν. Μακρῆς δὲν τοὺς προανήγγειλον τοῦτο· Καὶ οὕτως ὁ Στρατηγὸς Κριεζιώτης ἄμα εἰδοποιηθεὶς τρέχει ἔξω τοῦ Σερπεντζέ, κρατῶν γυμνωμένην τὴν σπάθην, καὶ παρορμῶν τοὺς περὶ αὐτόν, σώζει τὸν φιλέλληνα καὶ μεγαλόψυχον Ταγματάρχην Ῥοβέρτον τὸν Γάλλον, ὅστις ἀγνοῶν ἐπέπεσεν εἰς δέκα ἐχθροὺς κατὰ τὴν τάφρον, καὶ ἔλαβεν 24 πληγὰς ἀπὸ τε ξίφου καὶ σφαιρίδια κανονίων, τὸν ὅποιον ἀράμενος ἐπ' ὤμων ὁ γενναῖος Ἰωάννης Τουρκοδῆμος Κουντουριώτης, ἀπεκόμισεν εἰς Ἀκρόπολιν· ἀπέθανε δὲ τῇ 6 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς θρηνούμενος παρὰ πάντων τῶν στρατιωτῶν του καὶ ὅλης τῆς φρουρᾶς. Ἀπέθανον δὲ ἀπὸ μὲν τὸ Τακτι-

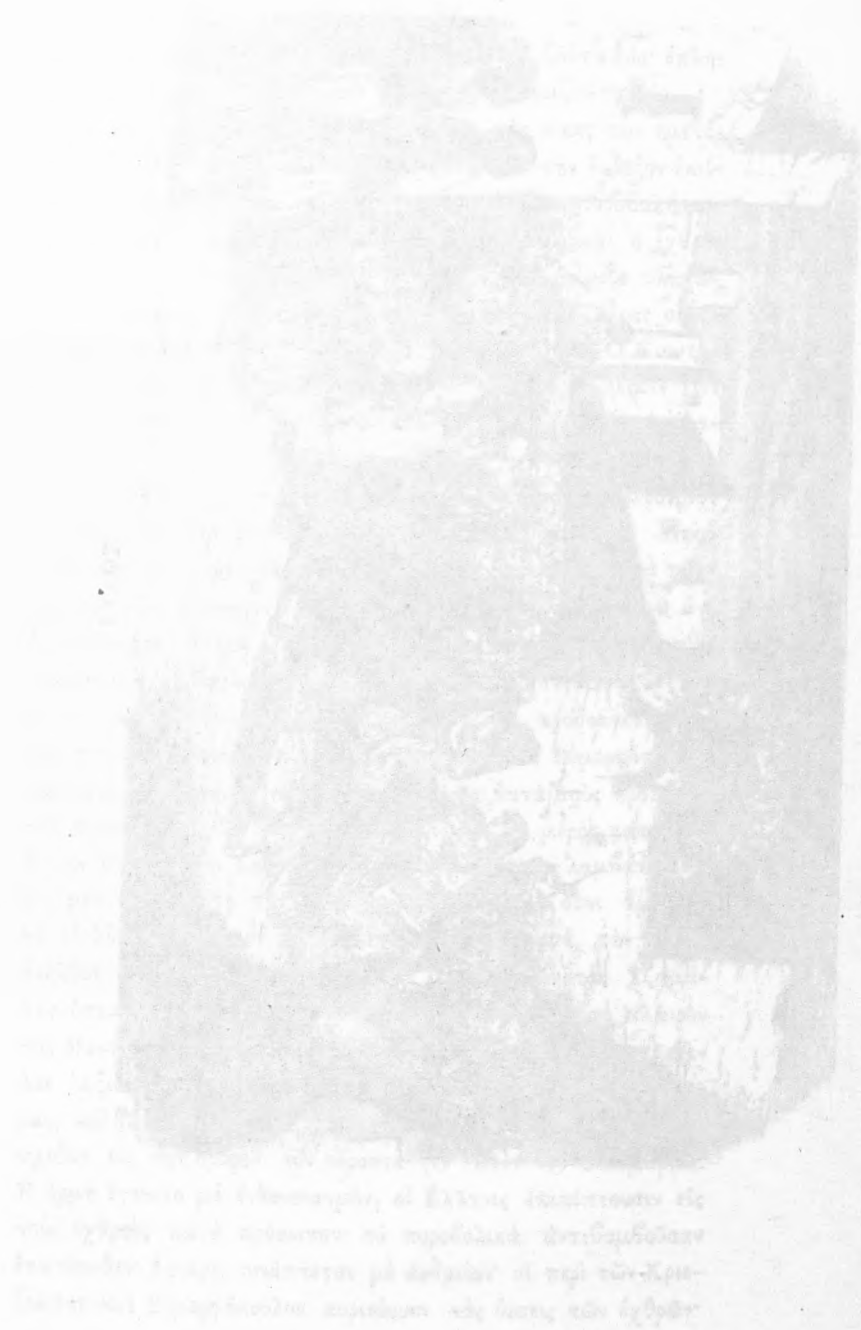
κόν οἱ πάντες τέσσαρες· τοῦ δὲ Στρατηγοῦ Κριεζιώτη δύο· ἐπλη-
γώθησαν δὲ τοῦ μὲν Τακτικοῦ 12, τοῦ δὲ Κριεζιώτη δύο.

Οἱ ἀποκλεισμένοι δὲ πληροφορηθέντες τὰς νίκας τῶν ἡμετέ-
ρων κατὰ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, καὶ μάλιστα τὴν ἐνδοξον ἐκεί-
νην τῆς 'Ράχουρας, ἐπαληγύρισαν εἰς τὸ Φρούριον πυροβολήσαν-
τες τρίς διὰ τε τοῦ μικροῦ καὶ μεγάλου πυροβολικοῦ· ὁ ἐχθρὸς
κατηφῆς, καὶ περίλυπος ἤκουε τὸν κρότον, καὶ ἐνόμιζε πληγω-
μένον ἑαυτόν· οἱ δὲ 'Αἰθιοῖ νοήσαντες τὴν χατάν μας συνε-
τουφέκισον καὶ αὐτοί, ὑπακρινόμενοι ἐχθροπραξίαν. Ὁ Κιουτα-
χῆς διατρίβων εἰς Πατίσια ὑπέλαβε τὸ πρᾶγμα ἐξόρμησιν τῶν
ἡμετέρων πρὸς τὰ αὐτοῦ ὀχυρώματα, καὶ ἐνησχολήθη εἰς ἐξα-
σφάλισιν.

Ὁ Φαβδιέρ εἶχε γνώμην, ἀφοῦ παραδῶσθαι εἰς τὸ Φρούριον
τὴν βαρούτην νὰ ἀπέλθῃ πάλιν τὴν ἀκόλουθον νύκτα. Ἀφοῦ
δ' ἐκοινοποίησε τὴν γνώμην του πρὸς ἡμᾶς, ἐνεκρίθη παρὰ πάν-
των νὰ γένῃ πρότερον ἐξοδος ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν διὰ νὰ ἀν-
δραγαθήσουν ἄλλην μίαν φορὰν οἱ Τακτικοὶ ἐνωμένοι μὲ τοὺς
ἀτάκτους καὶ βοηθούμενοι ἀπὸ τὴν πείραν τῶν ἀποκλεισμένων
εἰς τὰς κατ' ἐχθρῶν ἐξορμήσεις· καὶ οὕτω προδιατεθειμένοι
καὶ προπαρασκευασμένοι, ὁ μὲν Στρατηγὸς Δ. Εὐμορφόπουλος
λαμβάνει τὸ μεσημβρινοανατολικὸν μέρος κατὰ τοὺς πρόποδας
τοῦ Φρουρίου, ὁ δὲ Στρατηγὸς Κριεζιώτης τὸ μέρος κατὰ τὴν
Ἀγίαν Παρασκευὴν καὶ τὰ περίξ, τὸ δὲ Τακτικὸν λαμβάνει μέ-
ρος μὲν νὰ φυλάττῃ τὰς θέσεις τῶν Ἀτάκτων, ὅσοι ἔμελλον
νὰ ἐξέλθωσι, μέρος δὲ νὰ ἐπιπέσῃ εἰς τὴν τάφρον, τὴν ὁποίαν
διήλθον εἰς τὴν εἰσοδὸν των. Ὁ δὲ Παππᾶ Κώστας Τζαμά-
λας ὑπείσθηθεν εἰς τὸ κανονοστάσιον, κείμενον εἰς τὸ πλευρὸν
τοῦ Μουσείου· τοὺς Ὁπλαρχηγούς τούτους ἠκολούθησαν καὶ ἄλλοι
'Αξιωματικοὶ μεγάλου ψυχῆς, οἷος ὁ Τριαντάφυλλος Τζου-
ρᾶς, καὶ Τόλιας Νικολάου. Ἡ ὥρα τῆς ἐξορμήσεως ἐπλησίαζε
σχεδὸν εἰς τὸν ὄρθρον τὸν φέροντα τὴν ἔκτην τοῦ Δεκεμβρίου.
Ἡ ὁρμὴ ἐγένετο μὲ ἐνθουσιασμόν, οἱ Ἕλληνες ἐπιπίπτουσιν εἰς
τοὺς ἐχθροὺς κατὰ πρόσωπον· τὰ πυροβολικὰ ἀντεβομβοῦσαν
ἐκατέρωθεν· ἡ μάχη συνάπτεται μὲ ἀγδρείαν· οἱ περὶ τῶν Κριε-
ζιώτην καὶ Εὐμορφόπουλον κυριεύουσι τὰς θέσεις τῶν ἐχθρῶν·

ΓΑΜΟΣ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εισπηδῶσιν εἰς τὰς οἰκίας, καὶ τοὺς μὲν σφάζουσι, τοὺς δὲ διώκουσιν, ἄλλους δὲ λαφυραγωγοῦσιν· εἴτα προχωροῦσιν εἰς τὴν Πόλιν εἰσπηδῶντες ἀπὸ οἰκίαν εἰς οἰκίαν, φέροντες τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον. Ὁ ἐχθρὸς ἀδυνατεῖ καὶ φαίνεται στερημένος πολέμεφοδίων. Ἐπιφασκούσης τῆς ἡμέρας, καὶ γενομένης λαμπροτέρας, αὐξάνει ὁ θάνατος τῶν ἐχθρῶν, διότι καὶ ἀπὸ τὰς ἐπάλξεις τῆς Ἀκροπόλεως τουφεκίζόμενοι ἀδιάκοπα, ἐπιπτον νεκροί· ἡ μάχη διήρκησεν ὥρας τρεῖς. Οἱ Ἕλληνες δὲ λεηλατήσαντες τὰς τε οἰκίας καὶ τὰς καταληφθείσας θέσεις, ἐπυνήλθον φορτωμένοι λάφυρα. Τινὲς δὲ οἱ περὶ τὸν Εὐμορφόπουλον καὶ Τζουρᾶν ἀπομακρυνθέντες εἰς τὴν Πόλιν δὲν ἐπρόφθασαν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ Φρούριον· ἀποσυρθέντες δὲ εἰς τὴν ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν σπηλαιὴν πρὸς τὸ Ἀνατολικὸν μέρος ἠναγκάσθησαν νὰ ἐνστήσωσι μάχην ἐπὶ πολλὴν ὥραν· καθότι οἱ ἐχθροὶ βλέποντές τους ἐν τῇ σπηλαίᾳ, συναχθέντες πλῆθος εἰς τὴν ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου, στήνουσιν ἐν κανόνιον, ἐνθα ἦν καὶ ὁ ἴδιος Κιουταχῆς. Ἐκείθεν λοιπὸν κτυπῶσι τοὺς ἡμετέρους· ἀλλ' οἱ ἐν τῇ Ἀκροπόλει στήσαντες κανόνιον, καὶ πυροβολήσαντες, ἀπεδίωξαν τὸ πλῆθος, διασκορπίζοντές τους τῇδε κακεῖτε· συντρίψαντες δὲ τοὺς τροχούς τοῦ ἐχθρικοῦ κανονίου, ἔκαμον τὸν Κιουταχῆν νὰ ἀναχωρήσῃ κατῆχυμένος, ἀφοῦ εἶδε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν θάνατον πολλῶν ἐδικῶν του. Γενομένης δὲ νυκτὸς οἱ ἀπὸ τῆς σπηλαιᾶς εἰσέρχονται εἰς τὸ Φρούριον. Τὴν ἡμέραν ταύτην ἀπὸ μὲν τοὺς ἐχθροὺς ἔπεσον πολλοί, οἵτινες ἦσαν περισσότεροι παρ' ἄλλοτε· μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦν καὶ ὁ Πασσᾶς τῶν Βοσναίων, ὅστις παρεκάλει διὰ τὴν ζώγησίν του· ἀλλ' εἰς τὴν ἑξαψιν τοῦ Ἑλληνικοῦ θυμοῦ δὲν εἰσπικούσθη, διότι συνέβη εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ὁρμῆς· ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀπέθανον δέκα, καὶ ἐπληγώθησαν δεκάπέντε, ἰασίμως ὅμως.

Δὲν εἶναι περιττὸν νὰ σημειώσωμεν καὶ ἄλλην τινὰ ἐμπιστοσύνην τῶν Ἀλβανῶν πρὸς τὸν ὁποῖον ὑπηρετοῦν Σουλτάνον. Ἡ Διοίκησις πληροφορημένη, ὅτι ὁ Λορδὸς Κόχραν ὁ προσδοκώμενος ὡς ἐξ οὐρανοῦ, μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας φθάσει εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς ἀποκλεισμένους καὶ νὰ τοὺς χαροποιήσῃ· μετὰ τὴν ἀγγελίαν αὐτὴν, ἀποστέλλει δύο πεζοὺς γραμ-

ματοκομιστάς· ἐξ ὧν ὁ εἷς ἐπροπορεύετο διὰ νὰ κατασκοπεύῃ, μὴπως παρεμπέσωσιν εἰς ἐχθρούς· προχωρούντων δὲ συλλαμβάνεται ὁ προηγούμενος ἀπὸ Ἀλβανούς, ὁ δὲ ἕτερος ὀπισθοδρομεῖ. Ἀποῦ λοιπὸν τὸν ἐξέτασαν καὶ ἔμαθον παρ' αὐτοῦ τὸν ἐρχομὸν τοῦ Κόχραν ἐρχονται μετὰ χαρᾶς καὶ μᾶς τὸ κοινοποιοῦν, προσθέτοντες ὅτι ἦλθε· καὶ διὰ νὰ μᾶς βεβαιώσωσι, μᾶς παρουσιάζουσι τὸν γραμματοκομιστὴν, ὅστις κατ' ἐπιταγὴν τῶν Ἀλβανῶν μᾶς εἶπεν ὅτι ἦλθεν εἰς Αἴγινα, παραβιάσας τὴν ἀλήθειαν. εἶτα δὲ τὸν ἔφερον εἰς τὸν Κιουταχῆν, ἐγγχειρίζοντες καὶ τὰ γράμματα, καὶ διὰ νὰ μάθωσι τὰ ἐνδιαλαμβανόμενα, συνηκολούθησαν ἐπέκεινα τῶν 300. Ὁ Κιουταχῆς ὅμως ἐθανάτωσε τὸν πεζὸν ὀνόματι Παναγῆν Ζωσίμου Κεφαλῆνα. Οὗτος δὲ ἦν ἐντὸς τοῦ Φρουρίου, καὶ ἐξαποσταλεῖς μὲ γράμματα, εἰς τὴν ἐπιστροφὴν συνελήφθη· ἐγένετο δὲ τοῦτο τὴν ὀγδόην Δεκεμβρίου. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐκινδυνεύσαμεν ἐγὼ τε καὶ οἱ δύο Νικόλαοι Ζαχαρίτζας καὶ Καρόρης ἀπὸ τε σφαῖραν κανονίου καὶ βόμβαν· ἡ μὲν σφαῖρα διεπέρασεν ὑπὲρ κεφαλῆς μίαν σπιθαμνὴν, ἡ δὲ βόμβα ἐξεβράγχη ἐνώπιον ἡμῶν, οἵτινες πεσόντες κατὰ γῆς ἐσώθημεν. Τοιούτους κινδύνους καὶ ἄλλοις ἐδοκιμάσαμεν πολλάκις πολλούς.

Πληροφορηθεὶς δὲ ὁ Κιουταχῆς ἐκ τῶν γραμμάτων περὶ τοῦ Κόχραν, καὶ τῶν μελετωμένων παρὰ τῶν ἡμετέρων εἰς διάλυσιν τῆς πολιορκίας, διέταξε πάραυτα νὰ ὀχυρωθῶσιν αἱ περὶ τὸ Φρούριον θέσεις του, καὶ νὰ ἐπισκευασθῶσι τὰ Βούρτζια τῆς πόλεως καὶ τλπ.

Ὁ Συνταγματάρχης δὲ Φαββιέρ ἀναβάλλει τὴν ἐξοδὸν του ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας, ἐνασχολούμενος νὰ τρυπήσῃ δύο τρεῖς σπονδύλους ἐκ τῶν κατεδαφισμένων κιόνων τοῦ Παρθενῶνος, τοὺς ὁποίους γεμίσας βαρούτην, καὶ ἐνδέσας κατεκύλισεν ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως ἓνα καθ' ἓνα ἐκ διαλείμματος ἡμερῶν πρὸς τὰς ὑποκάτω οἰκίας, ἐνθα ἐφύλαττον Τοῦρκοι· ἐκραγέντες δὲ οὗτοι ἐκρήμνισαν μὲν σισαθρωμένους τινὰς τοίχους ἢ ζημίᾳ ὁμως δὲν ἦτον ἀνάλογος μὲ τοὺς κόπους τοὺς καταβληθέντας εἰς τὴν κατασκευὴν τούτου τοῦ φαινομένου. Τέλος ἀποφασίζει νὰ ἐξέλθῃ, καὶ δις ἐμποδίζεται ἀπὸ παρεμπύπτοντα ἐμπόδια. Ἄν

ὁμῶς δὲν ἤθελε συλλάβῃ ὑπόψιαν προδοσίας τῆς ἐξόδου του, ἤθελεν εὐκολυνθῇ νὰ ἐξέλθῃ. Συνέβη δὲ τοῦτο εἰς τὰς 19 καὶ 23 Δεκεμβρίου.

Τὴν 25 τούτου τοῦ μηνὸς ἀποστέλλει ὁ ἐχθρὸς κατέναντι ἡμῶν δεδεμένον τὸν Ἀθανάσιον Παππᾶ Ἐμμανουήλ, συλληφθέντα εἰς Ταλαντονῆσι πρό τινων ἡμερῶν· τὸν ὁποῖον παρήγγειλε νὰ μᾶς ἐξετάσῃ εἰς ποίαν κατάστασιν εἴμεθα, καὶ ἐν ταύτῳ νὰ μᾶς προτρέψῃ νὰ παραδώσωμεν τὸ Φρουρίον εἰς τὸν Κιουταχῆν, ὅστις εἶναι πρόθυμος νὰ δεχθῇ ὁποῖας συμφωνίας ἠθέλαμεν τὸν προβάλλῃ εἰς ἀσφάλειάν μας· ὑποσχόμενος προσέτι καὶ πληρωμὴν χρημάτων. Ἡμεῖς δὲ συλλυπηθέντες τὸν δέσμιον Ἕλληνα συναδελφόν μας, κατεγελάσαμεν τὴν μωρίαν τοῦ ἀποσεϊλαντος· ὑπολαμβάνων ὁ Κιουταχῆς τοὺς ἀποκλεισμένους μωρούς ἐμφαίνει ὅτι ἐστερεῖτο ἀγχινοίας, διότι ἔπρεπε νὰ ἐννοῇ ὅτι ὁ τρόπος οὗτος ἦτον παιδαριώδης.

Ὁ πολιορκητὴς ἐχθρὸς ἀμετακίνητος εἰς τοὺς σκοπούς του, ἀκούραστος εἰς τὸ νὰ ἐργάζεται, βιασμένος νὰ ἐπιταχύνη τὴν ἄλωσιν τοῦ Φρουρίου, ἀφ' ἐνὸς μὲν μέρους μελετᾷ νὰ καταλάβῃ τὸν Σερπεντζέ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπιχειρεῖται πάλιν ὑπονόμεους διὰ νὰ καταστρέψῃ τὸν προμαχῶνα τοῦ ὕδατος· καὶ σπουδκίως ἐνασχολεῖται εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν δύο τούτων σκοπῶν του. Καὶ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν Σερπεντζέ, γνωρίζει ὅτι πρέπει νὰ προκαταλάβῃ τὸ σπήλαιον τοῦ Βάκχου (Χρυσοσπηλαιώτισσαν) διὰ νὰ εὐκολυνθῇ ἐντεῦθεν εἰς τὴν ἄλωσιν τοῦ Σερπεντζέ. Τὸν τόπον τοῦτον τοῦ Βάκχου ἐφύλαττεν ὁ Διόνυσος Εὐμορφόπουλος ἀνὴρ ἀγαθός, ἔχων στρατιώτας εὐπειθεῖς καὶ ζηλωτάς.

Ἔστησε λοιπὸν ὁ ἐχθρὸς δύο κανόνια κατὰ τὴν ἀγ. Παρασκευὴν, ἐξ οὗ ἐκτύπα τὸ σπήλαιον, νομίζων, ὅτι οἱ ὑπερασπισταὶ τοῦ Βάκχου ζαλισμένοι ἀπὸ τὸν πυκνὸν καὶ βλαβερὸν κανονοβολισμόν, δὲν ἤθελον δυνηθῇ νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς τὴν ἐπέλευσιν τῶν πολεμίων. Ἐφῶ ὁ Κιουταχῆς μετὰ τῶν μελλόντων νὰ ἐφορμήσῃ ἀναβάς ἐπὶ τοῦ Μουσείου, ἐθεώρει τὰ γινόμενα, ἀναμμένων καὶ τὴν ὥραν, καθ' ἣν ἐμελλε νὰ δώσῃ τὸ σημεῖον τῆς ἐφορμῆσεως· ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ βλέπει ἰδίαις

ὄμμασι μὲ δύο μόνον κανόνια τῆς Ἀκροπόλεως τὰ μὲν κανονοστάσιά του συντετριμμένα, τοὺς δὲ πυροβολιστάς του θανατωμένους, καὶ τοὺς περὶ τὰ κανονοστάσια φύλακας διασκορπισμένους. Ἐν τούτῳ βλέπει τοὺς πολιορκημένους δυνατοὺς εἰς τὰς θέσεις των, τὰ δὲ πυροβολικά του καὶ τοὶ πολλὰ καὶ πυκνὰ ἀδύνατα νὰ ἀποτελέσουν βλάβην, διὰ τὸ ὅποιον δειλιῶσιν οἱ θάρβαροι, καὶ ἀφίνουσιν ἄτελές τὸ ἐπιχείρημα, καταβάντες ἀπὸ τοῦ Μουσείου κατησχυμένοι, μεθ' ὧν καὶ ὁ Κιρυταχῆς. Οἱ ἀπὸ τοῦ Φρουρίου δὲ βλέποντες αὐτοὺς καταβαίνοντας ἔνθεν κἀκεῖθεν, ἔβαλον τὰς χλευαστικὰς φωνὰς πρὸς αὐτοὺς, καταγελῶντες πικρότατα τὸ δράμα τοῦτο· ἐγένετο δὲ τὴν 6 Ἰανουαρίου 1827.

Τὴν ἐρχομένην δὲ νύκτα τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἐν ᾗ ἐτελειοποιήθη ὑπόνομος ἐπιβουλευομένη ἐκείνας τοῦ ἐχθροῦ, ἀποβлеπούσας τὴν καταστροφὴν τοῦ προμαχώνος, ὡς εἵπομεν, ἀποφασίζεται μετὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς ὑπονόμου νὰ καταλάβωσιν οἱ ἡμέτεροι τὴν Ἰπαπαντὴν, καίτοι ὀχυρωμένην ἰσχυρῶς. Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο τῷ ὄντι ἦτον τολμηρόν· ἀλλ' ἡ ἀπόφασις ὑπερίκνησε πᾶσαν δυσκολίαν. Ὅθεν περὶ τὰ μεσάνυχτα δίδεται τὸ πῦρ εἰς τὴν ὑπόνομον· ἡ ἔκρηξις ἐγένετο τρομερά· πέτραι πολλὰι ἀνυψώθησαν· ὁ σεισμὸς τῆς γῆς ὁμοίως μέγας, ὥστε καὶ οἱ ἐν Ἀκροπόλει τὸν ἡσθάνθησαν· ἀπείχε δὲ τοῦ προμαχώνος ὀργυιὰς 18· οἱ ἐχθροὶ, ὡς εἰκός, ἐταράχθησαν· οἱ ἐργαζόμενοι τὰς ὑπονόμους, οἱ μὲν ἀπέφυγον τὸν θάνατον, οἱ δὲ συνετάφησαν εἰς τὰ χώματα· οἱ δὲ διωρισμένοι Ἕλληνες εἰς τὴν κατάληψιν τῆς Ἰπαπαντῆς τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμὸν εἰσπηδῶσιν ἐντὸς, καὶ τοὺς φύλακας τοὺς μὲν θανατώνουσι, τοὺς δὲ διώκουσιν, ἄλλους δὲ συλλαμβάνουσι, καὶ ἀρπάσαντες πᾶν τὸ εὐρεθὲν ἐκεῖ, ἐπανερχονται εἰς τὰ ἴδια. Ὁ σκοπὸς τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου δὲν ἦτον διὰ νὰ ἐμβῶσι καὶ νὰ ἐκβῶσι πάραυτα, ἀλλὰ νὰ κερδήσωσι τὴν θέσιν, διὰ νὰ μὴ τὴν ἔχωσι πλέον οἱ ἐχθροὶ εἰς τὸ νὰ μᾶς καταταλαιπωρῶσι μὲ τὰς ἀδιακόπους ἐργασίας τῶν ὑπονόμων· ὀνειδισθέντες δὲ εἰς τοῦτο ἀπεκρίθησαν ὅτι ἂν ὁ ἐχθρὸς δοκιμάσῃ πάλιν ὑπόνομον, εἴμεθα πρόθυμοι καὶ δευτέραν φοράν νὰ πράξωμεν τὸ αὐτὸ καὶ χωρὶς βοήθειας ὑπονόμου. n

Ἐν τοσοῦτῳ ὁ πυροβολισμὸς ἐξακολουθεῖ ἐκατέρωθεν χωρὶς διακοπὴν οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας· ὁ ἐχθρὸς πληροφοροῦσθαι, ὅτι εἰς τὸ οἰκημα τοῦ Ἐρεχθέως (τὸ ὠραῖον τοῦτο καὶ μοναδικὸν εἰς ἀφ' ὁρασίαν λεῖψανον τῆς ἀρχαιότητος) συνοικεῖ ἡ οἰκογένεια τοῦ Γκούρα μετὰ τῶν συγγενῶν τῆς, στρέφει τὰ κανόνιά του πρὸς αὐτό, ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἐπιφέρῃ βλάβην· καὶ κατὰ δυστυχίαν θραύεται εἰς κίων, καὶ ἐτέρου τὸ ἐπιστύλιον· ἐπειδὴ δὲ τὸ βῆρος τὸ ἐπὶ τῶν κίωνων ἦτον πολὺ, (καθότι ὁ Γκούρας διὰ νὰ μένῃ ἀβλαβὴς ἡ σκέπη τοῦ οἰκήματος ἀπὸ ἐπίπτωτιν βομβῶν, εἶχεν ἐπιθέσῃ γῶμα πάμπολυ, τὸ ὅποσον ὠρέλῃσεν ἐναντίον τῶν βομβῶν), ἐκλιπούσης δὲ τῆς δυνάμεως τῶν δύο κίωνων, ἡ βαρυτάτη σκέπη μὴ δυναμένη νὰ μένῃ ἀσάλευτος εἰς τὴν συμβῆσαν κενότητα, πίπτει καὶ καταπλακώνει ἔνδεκα ψυχὰς, τὴν γυναῖκα τοῦ Γκούρα, τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς Κάρμενν μετὰ τεσσάρων τῆς θυγατέρων, μίαν ἀνεψίαν τοῦ Γκούρα, μίαν θαλάπικαν, καὶ τρεῖς παῖδας, ἐκ τῶν ὁπλίων ὁ εἰς ὀνόματι Λιονάρδος, ἐκ μητρὸς Ἀθηνάϊς ἐτῶν 14, ἦτον νέος ἀνδρεῖος καὶ καλὸς, ὅστις ἔδωκε δείγματα μεγάλων ἐλπίδων. Ἰσώθησαν δὲ καὶ ἄλλαι τέσσαρες ψυχαὶ εὐρεθεῖσαι ἐντὸς κοιμώμεναι. Συνέβη δὲ τοῦτο περὶ τὰ μέσα τῆς νυκτός, τῆς φερόσης τὴν 13 Ἰαννουαρίου. Καθ' ἣν δὲ ὥραν ἐγένετο ἡ ἀνασκαφὴ, ἡ Γκούρην ὑπερχεν εἰσέτι θερμὴ, ὅτι δὲν ἦτον ἀποπνεύουσα παρὰ χεῖρα, διὰ τὸ νὰ ὑπεκρατῇ τὸ πέπλωμα ἀέρα.

Ἀν νομίζω περιττὸν νὰ σημειώσω τὴν εὐχὴν τοῦ μακαρίτου Γκούρα πρὸς τὴν συμβεῖαν αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἀπολλεῖσθαι ὀλίγας ἡμέρας· ἐνῷ συνωμιλοῦσε περὶ μελλούσης καταστάσεως καὶ μελλόντων ἀκολουθῶν, λέγει πρὸς αὐτὴν παρόντος καὶ ἐμοῦ. « Ἐάν ἀδελφὴ, φυλάξῃς τὴν τιμὴν τοῦ ἀνδρός σου μετὰ τὸν θάνατόν του, ὁ θεὸς νὰ σὲ διαφυλάξῃ ὕγι᾽ καὶ ἐξ ὅλης μου καρδίας σοὶ εὐχομαι νὰ ἀπολαύσῃς μὲ ὅλην τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅσα σοὶ ἀρίνω εἰς τὴν διαθήκην μου· εἰ δὲ καὶ φανῇ ἀπιστος, καὶ μὲ ἀλησμονήσῃς, ὀγλίγωρα ὁ θεὸς νὰ σὲ στείλῃ κατόπιν μου ». Ἡ εὐχὴ δὲ αὕτη ἐπληρώθη οὕτω πως. Ὁ αὐτάδελφός τῆς Ἀναστάσιος Λιδωρίκης ἅμα ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ Γκούρα, ἔρχεται εἰς τὸν Ν. Κριζιώτην, ὑπόσχεται αὐτῷ εἰς γυναῖκα τὴν ἀδελ-

φῆν του Γκούραιν, καὶ μὲ τὸν ἐρχομὸν τοῦ Κριεζιώτου εἰς τὸ Φρούριον, κοινοποιεῖ δι' ἐπιστολῆς τὰς νέας συμφωνίας πρὸς αὐτήν, συμβουλεύων καὶ προτρέπων νὰ στέρξῃ εἰς τὸ συνοικέσιον, ὅτι εἰς τὸν Κριεζιώτην θέλει εὖρη τὸν Γκούρην· καὶ οὕτως ἡ πιστὴ Γκούραινα συνενόηθη πάραυτα μετὰ τοῦ Κριεζιώτου, ἥτις δὲν ὑπέμεινε τὴν χρεῖαν καὶ ἕως οὗ ἐξέλθῃ τοῦ Φρουρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις, συγκειμένη ἀπὸ Ἀνδρέαν Ζαήμεν (α) Πρόεδρον, Πέτρον Μαυρομιχάλην (β), Ἀναγνώστην Δεληγιάννην,

(α) Ὁ ἑνδοξος οὗτος ἀνὴρ, εἰς τῶν πρωταγωνιστῶν καὶ προμάχων τῆς ἐλευθερίας, ἀπεβίωσε τὴν τετάρτην Μαΐου τοῦ 1840 ἐν Ἀθήναις, καὶ ἡ κηδεὶα αὐτοῦ ἐτελέσθη ἐνδόξως. Εἶχε δὲ ἡλικίας ἔτη περὶ τὰ πενήκοντα.

(β) Περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου λέγω καὶ ἡδῆ, ὅ,τι εἶπον καὶ ἄλλοτε ἐν τῇ θανάτῳ αὐτοῦ· ὅτι τὸν ἄνδρα τοῦτον ἡ θεὰ Πρόνοια κατὰ προορισμὸν τῆς ἐξελέξατο σκευὸς ἐκλογῆς, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸ Ἔθνος τοῦ ἡ πέτρα, ἐφ' ἧς οἰκοδομήθῃ τῆς Πατρίδος ἡ ἐλευθερία. Ὅταν ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τὸν Πέτρον « Σὺ εἰ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν » δὲν ἐνόει ὅτι εἰς τὸν Πέτρον ἀποκλειστικῶς ἔδιδε τὸ πᾶν τῆς οἰκοδομῆς, διότι εἶχε καὶ τόσους ἄλλους Ἀποστόλους ἐπίσης ζηλωτὰς καὶ πιστοὺς, ἀλλ' ἠθέλησε νὰ διδάξῃ τοὺς μαθητάς του, ὅτι εἰς πᾶν ἔργον θεάρεστον, εἰς πᾶν ἐπιχειρήμα θεοφιλὲς, εἰς πᾶν σύστημα φιланθρωπικόν, κοινωφελὲς, ἡ θεὰ Πρόνοια ἐκλέγει τὸ κέντρον, ἀφ' οὔτου μέλλουσι νὰ κινήθωσι τὰ ὄργανα τοῦ ἐπιχειρήματος. Ἡ θεὰ Πρόνοια ἀπεφάσισε νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ Ἔθνος τῶν Ἑλλήνων· ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἐκλέξῃ τὸν ἄνθρωπον, πρὸς τὸν ὅποιον νὰ συγκεντρωθῶσι καὶ οἱ λοιποὶ ἐκλεκτοὶ τοῦ μεγάλου ἐπιχειρήματος. Καὶ ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐκλογῆς, πρὸς ὃν διεφύλαξε καὶ τὴν κλήσιν Πέτρος, διὰ νὰ εἰπῇ καὶ πρὸς τοῦτον ὅ,τι εἶπε καὶ πρὸς τὸν Πέτρον Ἀπόστολον, « Σὺ εἰ Πέτρος, καὶ ἐπὶ τῇ πέτρᾳ ταύτῃ οἰκοδομήσω τοῦ λαοῦ μου τὴν ἐλευθερίαν ». Πρῶτος λοιπὸν ὁ ἡγεμὼν τῆς Μάνης, ὁ Πέτρος Μαυρομιχάλης, ὕψωσε τὴν σημαίαν τοῦ σταυροῦ ὑπὲρ Πίστews καὶ Πατρίδος. Ἐτελεύτησε δὲ τὴν 17 Ἰαννουαρίου 1848 εἰς ἡλικίαν ἐτῶν ἐβδομήκοντα ἕξ.

Σπυρίδωνα Τρικούπην, Ἰωάννην Βλάχον (α), Τζαμαδόν, Χατζῆ Ἀνάργυρον, Δημητράκοπουλον, Ἀναγνώστην Μοναρχίδην, καὶ Κωνσταντῖνον Ζῶτον. Ἡ Διοίκησις αὕτη ἐπροσπάθει εὐλαίαις δυνάμεσιν εἰς σωτηρίαν τῶν Ἀθηνῶν, ὡσαύτως καὶ ὁ Βλάχος ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του δὲν ἀφῆκεν οὐδέμίαν εὐκαιρίαν νὰ διαφύγῃ ἀπρακτός ὑπὲρ τῆς φίλης Πατρίδος του. Ἄμα δὲ πληροφορηθεῖσα τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν ἀποκλεισμένων ἡμῶν, ἔχουσα καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν δύναμιν τοῦ πολιορκητοῦ, ἥτις δὲν ἐδύνατο νὰ ἀπαυδῇσῃ ἀπὸ τὰς ἀντιστάσεις τῶν ἀποκλεισμένων, ἐκίνησε πάντα λίθον, διὰ νὰ συστήσῃ καὶ ἑτερον στρατόπεδον εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἐκτὸς ἐκείνου τοῦ ὑπὸ τὸν Ἀρχηγὸν Καραϊσκάκην. Τὸ Στρατόπεδον τοῦτο συνίστατο ἀπὸ Ὀπλαρχηγούς Βάσσον Μαυροβουνιώτην, Ἰω. Νοταρᾶν, Παναγιώτην Νοταρᾶν, Μακρυγιάννην, Προκόπιον Καντζαντώνην, καὶ Δημήτριον Μπούρμπαχιν (β). Μετὰ τούτων συνενώθη καὶ τὸ Τακτικὸν Σῶμα, τὸ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Χαραλάμπου Ἰγγλέση Κεφαλῆνος.

Ἀφοῦ λοιπὸν συνῆλθον τὰ Σώματα ταῦτα εἰς Σαλαμίνα, τὸ ὅλον συμποσούμενον εἰς ἑξ ἑκατὰ χιλιάδας, διακρίνεται εἰς δύο· καὶ τὸ μὲν ἐν ὑπὸ τὸν Βάσσον, Μπούρμπαχιν, Π. Νοταρᾶν, καὶ Προκόπιον Κατζαντώνην, ἐκστρατεύει διὰ ξηρᾶς ἀπὸ Ἐλευσίνας, καὶ

(α) Ὁ διάσημος οὗτος Ἀθηναῖος ἐτελεύτησε τῇ 28 Δεκεμβρίου 1842 εἰς ἡλικίαν ἐτῶν 45, ἐγκαταλείψας χήραν γυναῖκα καὶ τέκνα ὀκτώ, ἄρρενα ἑξ, καὶ δύο θήλεα, ὧν ὁ μεγαλύτερος ἐστὶν Ἀλέξανδρος Βλάχος, νέος χρηστῶν ἡθῶν καὶ εὐγενῆς εἰς τὴν συμπεριφορὰν του.

(β) Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος μόλις πρώτην φορὰν ἐφάνη εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀμέσως ἀπώχετο, εἶναι χρέος μας νὰ φανερώσωμιν καὶ τὸν ζῆλον καὶ τὴν προθυμίαν του εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Πατρίδος. Ὡν δὲ πρὸ χρόνων πολλῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Γαλλίας συναγωνιζόμενος 23 ὅλα ἔτη μετὰ τῶν Γαλλικῶν Στρατευμάτων, ὅστις διὰ τὴν ἀξιοποίησίν του καὶ τὴν πολεμικὴν ἀρετὴν του ἐπροβιβάσθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Συνταγματάρχου, ζήλω πατριωτικῷ κινούμενος, ἀπεφάσισε νὰ ἀγωνισθῇ καὶ ὑπὲρ τῆς ἰδίᾳς Πατρίδος του· καὶ ἄμα ἦλθεν εἰς Ἑλλάδα προβάλλει τὸν σκοπὸν του εἰς τὴν Διοίκησιν, καὶ ἐξαιτεῖται νὰ τῷ δοθῇ ἄδεια, ἵνα στρατολογήσῃ δι' ἐξόδων του, ὅσους δυνήθῃ, ἐκτὸς τῆς τροφῆς των, καὶ νὰ ἔλθῃ ὅπου διαταχθῇ. Ἡ Διοίκησις ἐδέχθη μετὰ

τοποθετείται εἰς Καματερόν. (α) Τὸ δὲ ἕτερον ὑπὸ τὸν Ἰωάν. Νοταρᾶν, Μακρυγιάννην, καὶ Ἰγγλέσην, ἀποβαίνει εἰς Μουνυχίαν συγγρόνως τοῖς ἐν Καματερῷ ἐπὶ τῆς αὐτῆς νυκτὸς τῆς φερούσης τὴν 25 Ἰαννουαρίου. Συμμετέσχον δὲ τῆς ἐκστρατείας ταύτης καὶ σημαντικοὶ Φιλέλληνες, οὔτινες συνέδραμον προθύμως νὰ ἀγωνισθῶσι μετὰ τῶν Ἑλλήνων, μάλιστα δὲ εἰς τὸν ὑπὲρ Ἀθηνῶν ἀγῶνα. Μεταξὺ τῶν Φιλελλήνων τούτων εἶναι ὁ Συνταγματάρχης Γόρδων, ὅστις ἀνέλαβε τὴν διὰ θαλάσσης διεύθυνσιν τῆς ἐκστρατείας, ἐξοδεύσας πολλὰ ἐξ ἰδίων καὶ ὁ Συνταγματάρχης Κάρολος Εὐδὲκ μετὰ τινων ἄλλων ἀξιωματικῶν Βαυαρῶν. Συνεβοήθουν δὲ τὸ Στρατόπεδον τοῦτο καὶ τρία πλοῖα, δηλ. τὸ Ἀτμοκίνητον ἢ Καρτερία κυβερνώμενον ὑπὸ τοῦ Καρτεροψύχου Ἀστιγγοῦ, καὶ δύο Βρίκια Ψαριανᾶ, τὸ μὲν Ν. Γιαννίτζη, τὸ δὲ Δημητρίου Παππᾶ Νικολῆ.

Ἄμα δὲ ἀπέβησαν οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν Μουνυχίαν, ἢ ἐπὶ τοῦ λόφου λεγομένου Καστέλλα Τουρκικὴ φυλλακὴ βλέπουσα τοὺς ἡμετέρους, τουφεκίζουσι τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν, ἀλλ' οὗτοι ἀλλαλάξαντες μιᾷ βοῇ, κατετρόμαξαν τοὺς ἐχθροὺς, οὔτινες κατέφυγον νὰ ἀσφαλισθῶσιν εἰς τὸ Μοναστήριον ὁ ἅγιος Σπυρίδων, καὶ εἰς τὸν πύργον τοῦ Τελωνείου· οἱ ἡμέτεροι ἐνησχολήθησαν αὐθωρεῖ εἰς προμαχώνας καὶ χαρακώματα ἐπὶ τῆς Καστέλλας, καὶ περὶ τὴν Καστέλλαν· καὶ θέσαντες ἐννέα κανόνια ἐπ' αὐτῆς, ἐσχημάτισαν αὐτὴν Φρούριον. Ἦν δὲ ὁ ἀριθμὸς τοῦ ὅλου Σώματος τούτου, τῶν μὲν Τακτικῶν πεντακοσιοστὸς μετὰ εἴκοσι Φιλελλήνων, τῶν Ἀθηναίων δὲ ὁμοίως πεντακοσιοστὸς, οἱ δὲ περὶ τὸν Ἴω. Νοταρᾶν ἦσαν σχεδὸν χίλιοι.

Ἡμεῖς δὲ οἱ ἀπὸ τοῦ Φρουρίου βλέποντες πυρσοὺς (φωτιᾶς) εἰς Καματερόν, πυρσοὺς εἰς Μουνυχίαν καὶ Πειραιᾶ, ἐπλήσθη-

χαρᾶς τὴν αἵτησίν του· καὶ οὕτω συνάξας περὶ τοὺς 800, ἐνώθη μετὰ τῶν προειρημένων Ὀπλαρχηγῶν.

(α) Τὸ μικρόν τοῦτο χωρίον κατοικήθη περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΗ' αἰῶνος. Ὁ πρῶτος οἰκιστὴς ἐπωνομάζετο Καματερός ἐκ Χαστιᾶς, ἐξ οὗ καὶ τὸ χωρίον Καματερόν. Πλησίον τούτου πρὸς ἄρκτον κεῖται ὁ παλαιὸς δῆμος Φρέαρροι, καλούμενος τὴν σήμερον Ζωφρέαρροι, ἀκατοίκητος ἤδη πρὸ πολλῶν ἐτῶν.

μεν χαρᾶς· καθότι ἐξεβη μὲν προειδοποιημένοι τὸ τοιοῦτον, ὅμως δὲν ἐπιστεύομεν.

Ἡμέρας δὲ ὑποφαινομένης εἰσελθὼν τὸ ἀτμοκίνητον εἰς τὸν λιμένα Πειραιῶς, ἄρχεται τοῦ κανονοβολισμοῦ, κτυπῶν τὸ Μοναστήριον καὶ τὸν πύργον τοῦ Τελωνείου, ἔνθα ἦσαν κλεισμένοι ἐχθροί. Ὁ πυροβολισμὸς διήρκησε δι' ὅλης ἡμέρας. Ὁ ἐχθρὸς ἐκυριεύθη ἀπὸ ἄκρην ἀμηχανίαν καὶ ταραχήν· θέλει νὰ σώσῃ τοὺς ἐν τῷ Μοναστηρίῳ καὶ πύργῳ, καὶ δὲν δύναται· στέλλει περίπου 100 ἵππεις εἰς βοήθειαν αὐτῶν, πλὴν φεύγουσιν ἄπρακτοι καὶ κτυπημένοι. Μετὰ ταῦτα ἔστειλε τινὰς πρὸς τὸν Κερατόπυργον διὰ νὰ φυλάξῃ τὴν θέσιν αὐτήν· ἔστησε καὶ κανόνιον κατὰ τὸ Λειβάδι διὰ νὰ κτυπήσῃ ἐκεῖθεν τὸ ἀτμοκίνητον· δὲν ἔβλαψεν ὅμως τίποτε. Τὸ δὲ ἀτμοκίνητον ἐξακολοθεῖ τὸ πῦρ, καὶ κρημνίζει τοίχους τοῦ Μοναστηρίου, καὶ κατέθραυσε τὸν πύργον.

Ὁ ἐχθρὸς σκεπτόμενος περὶ τῶν δύο τούτων Ἑλληνικῶν Σωμάτων τῶν ἐν Καματερῷ καὶ τῶν ἐν Πειραιεῖ, καὶ θεωρῶν τοὺς ἐν Καματερῷ ἀδυνατωτέρους, ἀποφασίζει νὰ πολεμήσῃ πρῶτον τοὺτους, τοὺς ὁποίους ἀφοῦ χαλάσῃ, θέλει φοβίσῃ καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ οὕτω δὲν θέλει δυσκολευθῇ νὰ καταστρέψῃ καὶ τοὺτους. Πάραυτα λοιπὸν κινεῖται μὲ δύο χιλιάδας στρατοῦ ἐξ ἱππέων καὶ πεζῶν, φέρων καὶ δύο κανόνια, καὶ ἀντιπαράτατται ἐναντίον τῶν ἐν Καματερῷ τὴν 27 τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἀνατείλαντος τοῦ Ἡλίου. Οἱ ἡμέτεροι ἦσαν ἐντὸς δύο χαρακωμάτων ὅχι ὅμως ὀχυρωμένων. Ὁ ἐχθρὸς ἀφοῦ ἐκανονοβόλησεν ἄρκετὰ ἐναντίον τῶν χαρακωμάτων, ἐφορμᾷ ἐπ' αὐτὰ, καὶ τρεπτεῖ εἰς φυγὴν τοὺς ἡμετέρους, ἐπιφέρων τὸ πῦρ καὶ τὸν σιδήρον. Ὁ δὲ Προκόπιος Κατζαντώνης μαχόμενος ἀνδρείως εἰς τὴν θέσιν του, ἀποθνήσκει ὁμοῦ μὲ ἐξήκοντα ἄλλους Ἀθηναίους, ἔχοντας τὸν ζῆλον θερμότερον ὑπὲρ τῆς ἰδίας μητρὸς τῶν. Ὁ νέος οὗτος ἦτον ἀνδρείος, τίμιος, καὶ φιλόπατρις· ἔδειξεν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος ἔργα ἐπαινετὰ, καὶ ὠφέλιμα· ἦν δὲ ἀνεψιὸς τῶν Λέκκιδων, Γεωργίου, Ἀναστασίου, καὶ Δημητρίου· βαθμὸν δὲ ἀξιώματος εἶχεν Ἀντιστρατήγου, ἔτη δὲ ἡλικίας εἶχεν 28· ὁ θάνατος τοῦ χρηστοῦ τούτου νέου ἐλύπησε πολλοὺς, ὅτι ἦτον

παρά πολλῶν ἀγαπώμενος· καὶ ἡ Πόλις ἡμῶν ἐστερήθη ἀγαθὸν Πολίτην. Μετ' αὐτοῦ δὲ ἀπέθανε καὶ ὁ γενναῖος Ἀποκρινώσης Κιουρκατιώτης Μαινιδιάτης, ἀνὴρ προβεβηκώς τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ νέος τὴν ψυχὴν, χρηματίσας ἀπ' ἀρχῆς Ὀπλαρχος τῆς Κωμοπόλεως Μαινιδίου, καὶ χρήσιμος ἀναδειχθεὶς Πολίτης. Ἀπέθανον δὲ ἐκ τῶν Ἑλλήνων οἱ πάντες περὶ τοὺς διαχούσιους. Μεθ' ὧν ἔπαισε καὶ ὁ ἀγαθὸς Πατριώτης Μπούρμπας.

Ἰδοὺ δὲ τὸ αἶτιον τῆς ἥττης. Ὁ Βάστος (α) συνειθισμένος

(α) Ἡ Ἐπανάστασις ἀνύψωσε πολλοὺς ταπεινοὺς, καὶ τοὺς ἀνέδειξε μεγάλους· μεταξὺ πολλῶν ἄλλων ἀνέδειξε καὶ τὸν Βάσσαν Μαυροβουνιώτην ἐκ ταπεινοῦ καὶ φουλοβίου, διάσημον καὶ Στρατηγὸν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἰς ἡλικίαν νεανικὴν ἐφάνη κατὰ πρῶτον εἰς Ἀθήνας τῷ 1820, ὅτε φυλακισθεὶς ὑπὸ τῆς τοπικῆς Ἐξουσίας κατὰ μήνυσιν Ὁθωμανοῦ τινὸς Σμυρναίου παρέπιδημοῦντος ἐνταῦθα, διὰ κλοπὴν ἣν ἔπραξεν ἐν Σμύρνῃ· ἣν γὰρ λωποδύτης· ἀπελύθη μετὰ καιρὸν, καταταχθεὶς στρατιώτης εἰς τὸ Σῶμα τὸ ἐκστρατεύσαν κατὰ τοῦ ἀντάρτου Ἀληπασσᾶ τῶν Ἰωαννινῶν· καὶ ἡ αἰτία τῆς κατατάξεώς του ἦτον τοιαύτη. Ἐπεβλήθη παρὰ τῆς Ἐξουσίας εἰς τὴν Κοινότητα τῶν χριστιανῶν Ἀθηναίων, νὰ πέμψωσι στρατιώτας 120 κατὰ τοῦ μηνυθέντος ἀντάρτου. Ἐνα τούτων ἐμίσθωσεν ἡ Κοινότης καὶ τὸν Βάσσαν δια νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ τῆς φυλακῆς· διότι κατὰ τὸν Τουρκικὸν νόμον οἱ ἐγκληματῖαι ἀξιοῦνται συγγνώμης, γινόμενοι στρατιῶται. Τοῦτον ὁ Σωματάρχης Λουκᾶς Πρωτομάστορης διώρισε σηματοφόρον διὰ τὸ ἀνίστημα τοῦ σώματος του· ἦν γὰρ ὑψηλὸς καὶ εὐειδὴς οὐκ ὀλίγον. Ἐπομένως διαλυθέντος τοῦ Ἀληπασσαλικοῦ πολέμου, μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀγνώριστος, καὶ κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, καὶ ἐντεῦθεν εἰς Εὐβοίαν, ὅπου ἐγένετο Σωματάρχης. Ζῶν δὲ ἀσέμνως καὶ διαστῆς ἐπιπίπτει εἰς γάμον ἐν χωρίῳ Κριεζιᾷ καὶ ἀρπάσας τὴν νόμφνην, τὴν ἐφθείρε. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Ὀπλαρχὼν τοῦ τόπου Ν. Κριεζιώτης, συλλαμβάνει τὸν Βάσσαν, καὶ ἀφοῦ τὸν ἔδεψε Κριεζιωτικᾷ, τὸν ἔπεμψε δέσμιον πρὸς τὸν Φρούραρχον Ἀθηνῶν Γκούραν κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1823. Κρατήσας δὲ αὐτὸν ὁ Γκούρας ἐν φυλακῇ τοῦ Φρουρίου μίαν ἐβδομάδα, τὸν ἀπέλυσε παρακλήσει τινῶν ἀξιωματικῶν τῆς Φρουρᾶς του· ἀλλ' ἀπολύων εἶπεν αὐτῷ ταῦτα. « Πρὸς σε καλὰ, μὴ καὶ δευτέραν φορὰν πράξης τοιοῦτον αἰσχρὸν ἐγκλημα· διότι ἂν καὶ ἄλλην μίαν φορὰν σὲ στείλουν εἰς χεῖράς μου δι' ὅμοιον ἐγκλημά σου, θέλω σοῦ κόψω τὴν κεφαλὴν ».

Ἀναχωρήσας δὲ ἐντεῦθεν ὁ Βάσσαν ἀπῆλθε πάλιν εἰς Εὐβοίαν, καὶ

πέντε ἤδη ἔτη εἰς ἀτάκτους μάχας, ἐγνώρισεν ὅτι δὲν εἶναι ἀσφαλῶς ὠχυρωμένοι εἰς τὴν θέσιν, καθ' ἣν ἦσαν στρατοπεδευμένοι, καὶ οὕτως ἐπρόβλεπεν ἀποχώρησιν πρὶν ἀντιπαραταχθῆ ὁ ἐχθρὸς· ἐπρεπεὶν ὁμῶς νὰ φροντίσῃ διὰ νὰ γένωσι τὰ χαρὰκώματα δυνατά. Ὁ δὲ Μπούρμπαχis ἀσυνέθιστος εἰς ἀτάκτους πολέμους, ἀγνοῶν καὶ τοὺς Ἕλληνας, ἀγνοῶν καὶ τοὺς Τούρκους, τοὺς ὁποίους καὶ κατεφρόνει ὡς ἀτάκτους, μόνος ὦν αὐτὸς τακτικὸς, ἐνόμισε καὶ τὴν θέσιν ἱκανὴν νὰ ἀσφαλισθῶσι, καὶ ἐπέμενε, λέγων, ὅτι ὁ ἐχθρὸς δὲν ἤθελε δυνηθῆ νὰ διασκορπίσῃ τοὺς περὶ αὐτὸν, ἔχοντας αὐτὸν ὀδύγόν. Οἱ περὶ τὸν Βάσσον διὰ νὰ μὴ ψυχράνωσι τὴν προθυμίαν του, καὶ φανῶσι δειλοὶ μὲ τὴν ἀναχώρησιν, ἐνδίδουσιν εἰς τὴν γνώμην του, καὶ ὑπομένουσι τὸν ἐχθρόν. Δὲν ὑπῆρχεν ὁμῶς μεταξὺ αὐτῶν ἔμπειρός τις Ἀρχηγός, ἄλλως δὲν ἤθελε συμβῆ ἡ ἐπὶ νειδος αὐτῇ ἦτα.

Ὁ Κιουταχῆς μετὰ τὴν νίκην ἐπανελθὼν εἰς Πατίσια, ἐπιστέλλει διὰ νυκτὸς διὰ τινος χωρικοῦ συλληφθέντος εἰς τὴν μάχην πρὸς τοὺς ἐν Φρουρίῳ τὴν παροῦσαν ἐπιστολήν.

« Τῇ 27 Ἰανουαρίου 1827, Στρατόπεδον Ἀθηνῶν.

» Πρὸς τοὺς Ἀρχηγούς Ν. Κριεζιώτην, Στάθην Κατζιγκιάννην, καὶ λοιποὺς ἐγκρίτους τῶν εἰς τὸ Φρούριον τῶν Ἀθη-

προσεσῶν εἰς τὸν Κριεζιώτην, ἐξήτησεν ἄφεσιν, καὶ ὑπεσχέθη ἀφοσίωσιν αὐτῷ. Ὁ Κριεζιώτης φύσει φιλόκαμπτος ἐν ταῖς ἱκεσίαις τῶν ἐχθρῶν του, τὸν ἐσυγχώρησε· καὶ ἔκτοτε ὁ Βάσσος σχηματίσας νέον Σῶμα στρατιωτῶν, προσεκολλήθη τῷ Κριεζιώτῃ καὶ ἦσαν οἱ δύο ἀχώριστοι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ χρόνου μέχρι τέλους τῆς Ἐπαναστάσεως.

Ὁ Βάσσος ἦτον πνευματωδέστερος τοῦ Κριεζιώτου, καθὼς καὶ κακοτῆστερος. Μὲ τὴν πρόδοον ὁμῶς τοῦ χρόνου ἐσωφρονίσθη καὶ διέπρεψε, βελτιωθείς κατὰ πάντα, χρηματίσας καὶ ὑπασπιστῆς τοῦ Βασιλέως. Συνέπεσε δὲ ἐν συναναστροφῇ φίλων νὰ εἰπῇ· « ἐν τῇ ζωῇ μου δὲν ἀπῆντησα θαυμασιώτερον (ἀπορώτερον) παρὰ τὴν μεταβολὴν ἐμοῦ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ· ὁσάκις, ἐπρόσθετε, διαλογίζομαι τὸν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως βίον μου, καὶ εἶτα τὴν θέσιν καὶ τὴν κατάστασιν, εἰς ἣν ἦρθε εὐρίσκωμαι, μένω ἑκστατικὸς εἰς τρόπον, ὥστε δυσπιστῶ ἂν ἐγὼ αὐτὸς εἶμαι ἐκεῖνος ὁ πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως. » Ἐτελεύτησε δὲ ἐκ νόσου τῇ δεκάτῃ Ἰουνίου τοῦ 1847, εἰς ἡλικίαν ἐτῶν πενήνκοντα δύο.

νων αποκλεισμένων. Εἶδετε καὶ μετὰ τὰ ἰδιά σας ὁμμάτια ἐκεῖ-
νο ὅπου ἔπραξα σήμερον πρὶν τοῦ γεύματος ἐναντίον τῶν εἰς
βοήθειάν σας ἐρχομένων καὶ εἰς Καματερόν ἐστρατοπεδευμένων
ὁμογενῶν σας, τὴν μόνην δηλαδὴ ἐλπίδα τῆς ἐδικῆς σας σωτη-
ρίας· ἐπειδὴ ἤργησα νὰ τοὺς κτυπήσω, ἕως ἐβάλατε τίποτε
εἰς τὸν νοῦν σας· ἀλλὰ δὲν ἦτον ἄλλη αἰτία, εἰμὴ ὅτι κατε-
γινόμην εἰς τὴν διάταξιν καὶ τῶν ἐναντίον τῶν εἰς Δράκον
(Πειραιᾶ) ὄντων ὁμογενῶν σας διορισθέντων Στρατευμάτων μου·
εὐθὺς ὅμως ὅπου ἐκ τούτου ἐλευθερώθην, ἔγεινεν ἐκεῖνο τὸ πε-
ρίφημον σιμερινόν, ὃ ἐγὼ δὲν ἤμπορῶ νὰ σᾶς τὸ περιγράψω,
παρὰ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ παρόντος, ἂν σᾶς εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν,
πληροφορεῖσθε. Βλέπετε λοιπὸν ὅπου ἄλλην ἐλπίδα σωτηρίας
σας δὲν ἔχετε· καὶ σᾶς λέγω ὅτι ὅλαι αὐταὶ αἱ νίκαι ὅπου ὁ
Θεὸς χαρίζῃ εἰς ἐμὲ, προέρχονται ἀπὸ τὸν φιλόανθρωπον σκο-
πὸν μου, ὅπου ἐγὼ ἐπιθυμῶ μόνον τὴν ἡσυχίαν τῆς Κοινότη-
τος, καὶ τὸ καθήκον τοῦ καθενός. Διὸ καὶ σᾶς λέγω, ἂν θέλετε
καὶ σεῖς τὸ ἐδικόν σας καλὸν, ἀποφασίσατε νὰ ἔβγετε αὐτόθεν·
καὶ ὅστις θέλει ἄς σταθῇ εἰς τὴν ἡμετέραν δούλευσιν· ὅστις δὲ
μὴ, ἔχει ἄδειαν νὰ πηγαίῃ, ὡς θούλεται, ὅπου θέλει. Δὲν σᾶς
λέγω περισσότερον, παρὰ ὅτι θέλετε, προτιμήσατε ἐκεῖνο ὅπου
σᾶς ὠφελεῖ· ἐφ' ᾧ καὶ αὖριον προσμένω ἀπόκρισίν σας· ὕγιαλ-
νετε.

Ἡμεῖς ἀναγνώσαντες τὸ γράμμα, ἂν καὶ προλυπημένοι διὰ
τὴν ἥτταν τῶν ἡμετέρων, ἐχάρημεν κατὰ τι, ἐν μὲν ὅτι ἐλάβο-
μεν εὐκαιρίαν διὰ νὰ ἀπασχολήσωμεν τὸν ἐχθρὸν δύο ἢ τρεῖς
ἡμέρας, ἕως ὅτου νὰ ὀχυρωθῶσιν ἀσφαλῶς οἱ ἐν Μουνυχίᾳ, διὰ
νὰ μὴ πάθωσι τὴν τύχην τῶν ἐν Καματερῷ· ἔτερον δὲ ὅτι ἐ-
συμπεράναμεν, ὅτι ὁ ἐχθρὸς εὐρίσκεται εἰς δεινὴν θέσιν τῶν
πραγμάτων του, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ μᾶς ἐκπολιορκήσῃ, σπεύ-
δει εἰς αὐτὴν τὴν νίκην ἕως μᾶς ἀπατήσῃ, νομίζων ἡμᾶς πε-
φοβισμένους. Γενομένης δὲ ἡμέρας, ζητεῖ τὴν ἀπόκρισιν· ἡμεῖς
δὲ τὸν λέγομεν « αὖριον θὰ ἀποκριθῶμεν »· ὃ δὲ ἐπίστευσεν·
ἐρχομένης δὲ τῆς δευτέρας ἡμέρας, ἀναζητεῖ τὴν ἀπόκρισιν·
ἡμεῖς πάλιν τὸν λέγομεν νὰ προσμείνῃ ἕως αὖριον, ὅτι εἶνε
ἀνάγκη νὰ σκεφθῶμεν περὶ τούτου, ὡς μεγάλου πράγματος καὶ

σημαντικοῦ· ἐπέσθη ὁ ἐχθρὸς, νομίζων ὥς· ὅτι θέλει ἐπιτύχη τοὺς σκοποὺς του· ἐρχομένης δὲ καὶ τῆς τρίτης, καθ' ἣν ἤλπιζε νὰ λάβῃ ἔγγραφον τὴν ἀπόκρισιν, ἀκούει πάλιν τὸ αὖριον. Τότε δὲ ἐγνώρισεν ὅτι περιγελάται καὶ ἠπατήθη· καὶ παραυτίκα συνάξας τὰς δυνάμεις του, ἔρχεται ἐφωδιασμένος νὰ κτυπήσῃ τοὺς ἐν Πειραιεῖ, καὶ μάλιστα τὴν Καστέλλαν. Καὶ παραταττόμενος εἰς τὸ πεδίον τοῦ Λειβαδίου καὶ τοῦ Μοναστηρίου, στήσας δὲ κανόνια τέσσαρα, ἔχων περὶ αὐτὸν τὸ Ἱππικόν του, ἔκαμε πρῶτος ἀρχὴν τῆς μάχης μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ Ἡλίου τὴν 30 Ἰαννουαρίου· οἱ δὲ ἡμέτεροι ὠχυρωμένοι καλῶς, καὶ διατεθειμένοι ὥς ἔπρεπεν, ἀντεπέρχονται μὲ τρομερὸν πῦρ, ἡ μὲν Καρτερία διὰ τοῦ Ἀστιγχοῦ ἀπὸ τοῦ λιμένος ἐκεραυνοβόλει πρὸς τοὺς ἐχθροὺς, τὰ δὲ δύο Ψαριανὰ πλοῖα ἀπ' ἐτέρου μέρους ἐξηκολούθουν ὁμοίως· οἱ ἀπὸ τῆς Καστέλλας δὲ ἐπυροβόλουν δι' ἐννέα κανονίων· οἱ δὲ ἀπὸ τῶν χαρακωμάτων ἐτουφέκιζον ἐν ὅσῳ ἔφθανον τὸν ἐχθρόν. Τὸ πῦρ διήρκησεν ἑκατέρωθεν ἀρκετὴν ὥραν· ὁ ἐχθρὸς κτυπημένος ἀπὸ τόσοι πῦρ Ἕλληνικόν, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε δὲν εἶχε δοκιμάσῃ, ὅχι μόνον δὲν ἐτόλμησε νὰ κάμῃ ἔφοδον κατὰ τὴν συνήθειάν του, ἀλλὰ δὲν ἐδυνήθη οὔτε καὶ τὰς θέσεις του νὰ κρατήσῃ· καθότι οἱ ἡμέτεροι βλέποντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν μεγάλην φθοράν τῶν ἐχθρῶν, ὥρμησαν κατ' αὐτῶν· καὶ μὲ πρῶτον τοὺς ἀπεδιώξαν· θέλοντες δὲ οἱ ἐχθροὶ νὰ ἀναλάβουν τὰς θέσεις των, ἀποδιώκονται πάλιν, μὲ μεγάλην των φθοράν, χωρὶς νὰ τολμήσωσι πλέον νὰ ἐπανέλθωσιν, ἀλλὰ διεσκορπίσθησαν, ἄλλοι μὲν ὁδεύοντες εἰς Πατίσια, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν Πόλιν, καὶ ἄλλοι ἄλλοι. Εἴτα δὲ πρὸς τὸ ἐσπέρας ἀποφέρουσι τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς πληγωμένους, τοὺς μὲν εἰς τὴν Πόλιν, τοὺς δὲ εἰς Πατίσια. Ὅλοι σχεδὸν οἱ ὀπλαρχηγοὶ τῶν ἡμετέρων ἠνδραγάθησαν κατ' αὐτὴν τὴν μάχην. Ὁ λαμπρὸν τόπον λαβὼν κατ' αὐτὴν Στρ. Μακρυγιάννης ἔκαμε λαμπρὸν ἐγκώμιον τῶν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἀθηναίων. Ὑπαρχηγοὶ δὲ τοῦ Σώματος τούτου ἦσαν Δημ. Ἀλ. Βενιζέλος, (α) καὶ Σπ. Δοντάς, συντελέσαντες πολὺ διὰ τῆς ἀνδρείας των·

(α) Οὗτος ἐστὶν ἀδελφὸς Παλαιολόγου καὶ Σπυρίδωνος Βενιζέλου.

ἀμφότεροι δὲ οὗτοι ἐχρημάτισαν ἀπ' ἀρχῆς πολεμισταὶ ἀνδρεῖοι μέχρι τέλους τῶν πραγμάτων. Οἱ ἐν τῷ Φρουρίῳ δὲ βλέποντες ὀφθαλμοφανῶς τὴν λαμπρὰν νίκην τῶν ἡμετέρων ἐπλήσθησαν χαρᾶς, πεποιθότες ὅτι ὁ ἐχθρὸς δὲν θέλει δυνηθῆ εἰς τὸ ἐξῆς ν' ἀποδιώξῃ τοὺς ἡμετέρους ἀπὸ τοῦ Πειραιῶς.

Ὁ ἐχθρὸς βλέπει τοὺς Ἕλληνας ἐνδυναμωμένους εἰς Μουνυχίαν καὶ Πειραιᾶ, τοὺς δὲ ἐδικούς του κλεισμένους εἰς τὸ Μοναστήριον. Βλέπει ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θέλει πολεμεῖ δύο Φρούρια, τὴν Ἀκρόπολιν καὶ τὴν Καστέλλαν. Διανοεῖται, ἂν καὶ τὴν Ἀκρόπολιν λάβῃ, ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ δὲν θέλει δυνηθῆ νὰ ἐκβάλῃ τοὺς κατέχοντας αὐτὸν βοηθουμένους ἀπὸ Θαλάσσης. Ὅθεν πρὶν φθάσῃ νὰ συνέλθωσιν ἐκεῖ καὶ ἄλλαι δυνάμεις, τὸ ὅποιον ἔμελλε νὰ γενῇ ἀπ' ἐκείνους τοὺς φυγόντας ἀπὸ Καματερόν, ἀποφασίζει νὰ δοκιμάσῃ καὶ ἄλλην μίαν φοράν τὴν τύχην τοῦ ἐναντίου τῶν εἰς Πειραιᾶ. Εἰς τὴν πρώτην λοιπὸν τοῦ Φεβρουαρίου ἔρχεται ἀπέναντι τῶν ἡμετέρων μὲ περισσοτέραν δύναμιν, δὲν τολμᾷ ὅμως νὰ πλησιάσῃ· βλέπει τοὺς οἰκείους αὐτοῦ πεφοβισμένους καὶ δειλοὺς διὰ τὴν προχθεσινὴν ἥτταν, μᾶλλον τοῦτο προσπαθεῖ νὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃ· τοὺς ἐνθυμίζει προλαβούσας νίκας· καὶ οὕτω τοὺς ἐμβάλλει εἰς μάχην, ἥτις καταντᾷ πεισματώδης, διαρκέσασα ὥρας σχεδὸν τέσσαρας· βλέποντες ὅμως οἱ ἐχθροὶ νὰ πίπτωσιν αὐτοὶ νεκροὶ μὴ δυνάμενοι μῆτε τοὺς ἡμετέρους νὰ ἐλάβωσι, μῆτε τοὺς ἐν Μοναστηρίῳ κλεισμένους νὰ σώσωσι, τρέπονται πάλιν εἰς φυγὴν. Ἐνθαρρύνονται ἔτι μᾶλλον οἱ ἐν Πειραιεῖ, καὶ συλλαμβάνουσιν ἐλπίδας ὑψηλὰς. Οἱ ἀπὸ τοῦ Φρουρίου δὲ βλέποντες τὴν ἥτταν τῶν ἐχθρῶν, χαίρουσι καὶ σκιρτῶσι, καὶ ἐτοιμάζονται νὰ ἐπιπέσωσιν εἰς τὰ περὶ τὸ Φρούριον χαρὰκώματα τῶν ἐχθρῶν· ἀλλὰ τί παρεμπесὸν ἀνέβηκε τὴν ἀπόφασιν. Ἀπέθανον δὲ ἐκ τῶν ἐναντίων εἰς τὰς δύο τοῦ Πειραιῶς μάχας περὶ τοὺς ὀκτακοσίους, ἂν πρέπη νὰ πιστεύσωμεν τοὺς καλοὺς Ἀλθανοὺς, οἵτινες δὲν ἔλειπον διακοινοῦντες ἡμῖν τὰ κατὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν· ἀπέθανον δὲ ἐκ τῶν ἡμετέρων ὄχι περισσότεροι τῶν δέκα.

Ὁ ἐχθρὸς μᾶλλον τοῦτο δὲν ἡτυχαίνει, δὲν κοιμᾶται, ἐργάζεται ὅλον ἔν, καὶ μένει σταθερὸς, ἐλπίζων πάντοτε νὰ

ἐπιτύχη τοὺς σκοποὺς του· καὶ κατὰ μὲν τὸν Πειραιᾶ στήνει κανόνια, κατασκευάζει χαρὰκώματα, καὶ φυλάττει ἀπέναντι τῶν ἡμετέρων· πρὸς δὲ τοὺς ἀποκλεισμένους ἐξικολουθεῖ τὸ συνειθισμένον πυροβολικόν, ἐπισκευάζων τὰ ὀχυρώματα, τὰ ὅποια οἱ ἀπὸ τοῦ Φρουρίου δὲν ἔπικυον νὰ κτυπῶσι καὶ καταβάλλωσι. Πειπειτμένος δὲ ὅτι ἐν ὅσῳ οἱ ἡμέτεροι κατέχουσι τὸν Πειραιᾶ, δὲν θέλει δυνηθῇ νὰ κυριεύσῃ τὸ Φρούριον, καθότι ἀπελπίσθη ἀπὸ τὴν τύχην τῶν ὑπονόμων του· ἦν δὲ καὶ πληροφορημένος, ὅτι ἡμεῖς δὲν εἰχομεν ἑλλειψιν τροφῶν καὶ μετὰ πολὺν χρόνον, ἀποφασίζει καὶ τρίτην μάχην εἰς Πειραιᾶ· ἡ ἀποφασίς του ἦτον φρόνιμος καὶ ἡ κρίσις του ὀρθή· διότι ἔλεγε πρὸς τοὺς περὶ αὐτόν α· Τί μᾶς ὠφελεῖ, ἂν καὶ τὴν Ἀκρόπολιν κυριεύσωμεν ἐν ὅσῳ οἱ Ἕλληνες κατέχουσι τὸν Πειραιᾶ, καὶ δύνανται νὰ ἀντέχωσιν ἐκεῖ ἀσφαλέςτερον, καταστήσαντες τὴν Καστέλλαν ἄλλο Φρούριον, ἔχοντες καὶ τὴν θάλασσαν ἐδικήν των; Ὁ Πειραιεύς θέλει μᾶς κατασταθῇ δεινότερον Μεσολόγγιον, ὅτι ἔχουσι πλησίον τὴν Σαλαμῖνα καὶ Ἀἴγινα, μάλιστα δὲ Ὑδραν καὶ Σπέτζας (Τρικάρηνον.) ὥστε ὁ στόλος μας δὲν θέλει δυνηθῇ ποτὲ νὰ εἰσέλθῃ εἰς Πειραιᾶ, ἐνῷ περιπλέουσιν αὐτὸν τόσα Ἑλληνικὰ πλοῖα. Ὅθεν ἀνάγκη πᾶσα νὰ δοκιμάσωμεν καὶ ἄλλην μίαν φορὰν τὴν εὐχὴν μας ἐναντίον τῶν ἀπίστων· καὶ ἐλπίζω εἰς τὴν θείαν βοήθειαν μὲ τὴν εὐχὴν τοῦ μεγάλου Βασιλέως μας νὰ καταστρέψωμεν τὸν ἐχθρὸν, καὶ νὰ τὸν ἀναγκάσωμεν νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν θάλασσαν, διὰ νὰ ζητῇ ἐκεῖθεν τὴν σωτηρίαν του. Ὁ παντοδύναμος Θεὸς δὲν κατήσχυνεν ἕως τῶρα τὰ ὅπλα μας, ἐλπίζω καὶ τῶρα νὰ μὴ μᾶς ἀφήσῃ νὰ αἰσχυνοῦμεν· εἶναι βέβαιον, ὅτι οἱ ἄπιστοι ἄρχισαν νὰ λειποτακτοῦν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ, καὶ νὰ μὴ πείθωνται εἰς τοὺς ἀρχηγούς των, καθὼς πολλάκις τὸ ἔδειξαν η. Ταῦτα καὶ ἄλλα παρόμοια ἀφοῦ ὠμίλησεν ὁ Κιουταχῆς, οἱ περὶ αὐτὸν δημοφώνως ἐπαίνεσαν τὴν πρότασίν του, δείξαντες ἑαυτοὺς προθύμους εἰς τὴν ἀπόφασίν του.

Ἡ εἰκοστὴ τοῦ Φεβρουαρίου ὑπῆρξεν ἡ ἡμέρα τῆς μάχης, τὴν ὅποian ὁ ἐχθρὸς ἐνόμισεν ἀρμοδίαν δι' αἰτίαν τοιαύτην. Οἱ

ἡμέτεροι ἠθέλησαν νὰ ἐκτανθῶσι περὶ τοῦ Φαληρικοῦ, διὰ νὰ καταλάβωσι καὶ ἄλλας θέσεις· καὶ ὁ μὲν Σπ. Δοντᾶς Ἀθηναῖος, καὶ ὁ Γεώργιος Σκουρτανιώτης ἐκ τῆς Ἀττικῆς, καὶ Χ. Νίκας μετὰ τοῦ Μπεκιαῆρη, κατέλαβον τοὺς τρεῖς πύργους κειμένους κατὰ τὴν τοποθεσίαν Βοστάνια ἕκαστος ἀνὰ ἓνα. Ἀφοῦ δὲ ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῶν πύργων ὅσοι ἐχρειάζοντο, οἱ λοιποὶ ἐτοποθετήθησαν εἰς τοὺς αὐλακας, ἢ νὰ εἰπῶ χανδακία τῶν Βοστανίων, κατασκευασμένα πρὸ χρόνων διὰ νὰ εἰσρέωσι τὰ ὕδατα εἰς τὴν θάλασσαν, ὅτι ὁ τόπος οὗτος ἀναβρῦει πολλά.

Ὁ ἐχθρὸς βλέπων λοιπὸν τοὺς ἡμετέρους τοποθετημένους ἐνταῦθα, ἐνόμισεν εὐκόλον τούτους νὰ καταφθέρῃ ἐδῶ, καὶ ἀφοῦ εὗρῃ ἀκολούθως τοὺς ἐν Καστέλλα τεταραγμένους νὰ κυριεύῃ τὸν Πειραιᾶ μετὰ τὸν ὀλεθρον τῶν κρατούντων· εἶχε δὲ μάλιστα ἐλπίδας χρηστὰς, ὅτι τὸ πῦρ τοῦ ἀτμοκινήτου δὲν φθάνει ἐδῶ· μήτε τὰ κανόνια τῆς Καστέλλας ἐδύναντο νὰ τὸν βιάπτωσι. Περιέπλεε δὲ τὸν αἰγιαλὸν ἐν ἐρίκιον ψαριανῶν, ὅπερ μεγάλην βλάβην δὲν ἐδύνατο νὰ τῷ ἐπιφέρῃ.

Πρὶν λοιπὸν ἀνατεῖλῃ ὁ ἥλιος, ἐπέρχεται ὁ ἐχθρὸς μετὰ μεγάλην δύναμιν πεζικὴν, ἱππικὴν, καὶ πυροβολικὴν. Στήνει κανόνια ἀρκετοῦ μεγέθους ἐναντίον τῶν πύργων· ἡ μάχη ἄρχεται μετὰ ὅσον ἐνδέχεται ζῆλον ἀμφοτέρων τῶν μερῶν. Ὁ ἐχθρὸς ἔλεγε « Σήμερον εἶνε ἡ κρίσιμος ἡμέρα τῆς τύχης μου καὶ τῆς δόξης μου »· οἱ δὲ ἡμέτεροι « ἂν καὶ σήμερον νικήσωμεν, ἔλεγον, ἐσώσαμεν τὰς Ἀθήνας, εἰ δὲ μὴ, ἐχάθημεν κατὰ κράτος ». Ὁ ἐχθρὸς ἐνθουσιάζεται, καὶ ἀλλαλάζων ἐφορμᾷ πρὸς τοὺς ἡμετέρους διὰ νὰ τοὺς καταπλακώσῃ ἐντὸς τῶν χανδακίων· ἀλλὰ βλέπει πρὸ ὀφθαλμῶν σωρὸν νεκρῶν καὶ δὲν δύναται νὰ προχωρήσῃ· τὸ πῦρ ἐξακολουθεῖ ἀδιάκοπον, καὶ μετ' ὀλίγην ὥραν ἀφοῦ ἐνεθάρρυνε τοὺς οἰκείους μετὰ προτρεπτικούς λόγους, ὁρμᾷ καὶ δεύτερον, ἀλλ' ἀπαντᾷ ὅπερ καὶ πρότερον· ὀπισθοδρομεῖ δυσφορῶν τὰ μέγιστα. « Δὲν φεύγω, λέγει, ἐντεῦθεν, ἂν δὲν διώξω τοὺς ἀπίστους ἀπὸ τὰς θέσεις των· ἡ δόξα μου ἀπόλλυται, ἡ ζωὴ μου κινδυνεύει ». Ὦθεν σταθερὸς εἰς τὴν ἀπόφασίν του, ἀνδρείως εἰς τὴν ψυχὴν, αὐξάνει τὸ πῦρ διὰ κονονίων κατὰ τῶν ἡμετέρων

διὰ τὰ τοὺς ἀπαυδήσῃ· καὶ τέλος ἐπέρχεται μὲ ὄρμην τρίτην φορὰν κατ' αὐτῶν· αἰσθάνεται πραγματικῶς ὑπερέχουσαν ἀνδρίαν Ἑλληνικὴν, τὴν ὁποῖαν ἄλλοτε δὲν ἐδοκίμασεν, ὡς ὁ αὐτὸς Κιουταχῆς ἠναγκάσθη νὰ τὸ προφέρῃ. Μόλον τοῦτο καὶ μετὰ τόσας δοκιμὰς δὲν ἀπελπίζεται· ἐπιμένει δι' ὅλης ἡμέρας μαχόμενος, καὶ ἀπὸ ὧραν εἰς ὧραν δοκιμάζει τὴν ἀποδιδῶσιν τῶν ἡμετέρων. Ἐπαινεῖται ἡ σταθερότης καὶ τῶν δύο μερῶν ὅχι ὅμως ἐξ ἴσου καὶ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ καρτεροψυχία. Ὁ ἐχθρὸς εἶχεν ἵππικὸν ὑπὲρ τοὺς 1, 000, οἱ ἡμέτεροι οὐδένα ἵππον· ὁ ἐχθρὸς εἶχε πεζοὺς ἐπέκεινα τῶν τριῶν χιλιάδων, οἱ δὲ ἡμέτεροι δὲν ἦσαν πλείονες τῶν πεντακοσίων· ὁ ἐχθρὸς εἶχε δυνατὴν πυροβολικὴν ἐκ κανονίων, οἱ δὲ ἡμέτεροι μόνον τουφέκια καὶ πιστόλας. Εἰς αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἐβοήθησε καὶ τὸ Τακτικὸν Σῶμα ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Χ. Ἰγγλέση, κατέχον θέσιν πέραν τῶν χαρακωμάτων ἀπέναντι τοῦ ἵππικοῦ διὰ τὰ διακόπτη ὅπως οὖν τὰς ἐφόδους του. Ἔπεσον δὲ εἰς τὴν ἡμέραν αὐτὴν ἐκ μὲν τῶν ἐχθρῶν περὶ τοὺς 850, ἂν πιστεύσωμεν τοὺς *φίλους* μας Ἀλβανούς, καὶ ἐπληγώθησαν 1, 200, οἱ μὲν θανασίμως, οἱ δὲ ἰασίμως· ἐκ τῶν ἡμετέρων δὲ ἀπέθανον δέκα, καὶ ἐπληγώθησαν εἴκοσι, οἱ πλείονες ἰασίμως· ἔλαβον δὲ καὶ σημαίας ἐχθρικὰς πέντε.

Ἡ φήμη τῆς λαμπρᾶς ταύτης νίκης διαδοθεῖσα εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἐπροξένησε χαρὰν μεγάλην. Ὦθεν ὁ συντάκτης τῆς γενικῆς ἐφημερίδος τῆς Ἑλλάδος, ἀνὴρ ἀξιόπιστος καὶ φιλαλήθης Θιόκλητος Φαρμακίδης πληροφορηθεὶς, ὅτι ἡ νίκη αὕτη χρεωστεῖται σχεδὸν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες κατεῖχον τὴν τοποθεσίαν *Βοστανία*, ἐξέδωκε τὰ ἀκόλουθα, τὰ ὁποῖα ἐκθέτω αὐτολεξεῖ, διὰ νὰ μὴν εἰπῶ τι ἰδικόν μου, καὶ φανῶ φίλαυτος, ὡς ἐπαινέτης τῶν συμπολιτῶν μου. (Ἴδε Γεν. Ἐφημ. ἀριθ. 31. 23 Φεβρουαρίου 1827). « Ἄλλ' ὁμιλήσαντες πολλάκις περὶ Ἀθηνῶν καὶ τῶν ὑπὲρ αὐτῶν γινομένων, δίκαιον νομίζομεν νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ Ἀθηναίων ὀλίγους λόγους, διότι καὶ ἐπολέμησαν, καὶ πολεμοῦν ἀδιακόπως, καὶ θυσιάζονται ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος ὅλης, καὶ ἤδη ὑπὲρ τῆς περιχλεῦς αὐτῶν γῆς. Εἶναι γνωστὸν ὅτι κανέν Φρούριον τῆς Ἑλλάδος, κατεχό-

μενον παρὰ τῶν ἐχθρῶν, δὲν ἐπολιορκήθη ἐξ ἀρχῆς τόσον στε-
 νῶς, ὅσον ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν, κατεχομένη παρὰ τῶν
 Τούρκων· καὶ εἰς κἀνὲν ἄλλο Φρούριον δὲν ἐτολμήθη τοιαύτη
 ἔφοδος, ὅποια ἐτολμήθη παρὰ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν Ἀκρό-
 πολιν, καὶ τοῦτο κατ' αὐτὸ ἀκόμη τὸ πρῶτον τοῦ πολέμου
 ἔτος, ὅτε οἱ Ἕλληνες ἐκυριεύοντο ἀκόμη τὴν ψυχὴν ὑπὸ τοῦ ἐκ
 τῶν Τυράννων φόβου, καὶ ἦσαν ἀγύμναστοι εἰς τὰ ὄπλα, ἀλ-
 λ' ἀφίνοντες τὰς παλαιότερας τῶν Ἀθηνῶν πράξεις εἰς ἄλλην
 εὐκαιρίαν, ἀναφέρουμεν τὰ νειώτερα αὐτῶν ἔργα. Ἀφοῦ ἔφθασεν
 εἰς τὴν Ἀττικὴν ὁ Κιουταχῆς, οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἔλειψαν πο-
 λεμοῦντες, ὑπερασπίζοντες ἀνδρείως περίπου δύο μῆνας τὴν Πό-
 λιν τῶν Ἀθηνῶν μετ' ὀλίγων ἄλλων Ἑλλήνων, καὶ ἐκλείσθησαν
 ἕως ὀκτακόσιοι εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ ἀπεφάσισαν ἢ νὰ σώ-
 σωσιν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν ἐχθρῶν τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα τεῖχη, ἢ νὰ
 ταφῶσιν ὑπ' αὐτά. Μὴν ἐλπίζοντες δὲ τόσον μακρὰν πολιορ-
 κίαν, ἐκλείσθησαν, ὡς ἔτυχον τότε ὄντες· καὶ εὐρέθησαν κατὰ
 τὴν πολιορκίαν ἐκπεθειμένοι εἰς πολλοτάτας ἐλλείψεις, καὶ εἰς
 τὰς ἐκ τοῦ χειμῶνος ταλαιπωρίας, τὰς ὁποίας μόνον τὸ εὐγενὲς
 αἴσθημα τῆς σφοδρᾶς πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπης ἐδύνατο νὰ
 κάμῃ ὑποφερτάς· ἐφονεύθησαν καὶ ἐπληρώθησαν πολλοί, διότι
 καὶ ἐρριψοκινδύνουν περισσότερον ὥς ὑπὲρ τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἐδά-
 φους πολεμοῦντες. Ὅσοι δὲ τῶν Ἀθηναίων εὐρέθησαν ὄντες
 ἐκτὸς τῆς Ἀκροπόλεως, δὲν ἔλειψαν ἀπὸ τοῦ νὰ φροντίζωσι
 καὶ πολεμῶσιν ὑπὲρ τῶν Ἀθηνῶν. Κατὰ τὰς εἰς Χαϊδάρι μά-
 χας παρευρέθησαν πολλοὶ Ἀθηναῖοι, καὶ εἶχον τὴν δυστυχίαν
 καὶ νὰ φονευθῶσι καὶ νὰ πληγωθῶσιν ἱκανοί, καὶ τινες νὰ πέ-
 σωσιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν αἰχμάλωτοι . . . Ἀφοῦ
 τέλος ἀπερασίσθη ἐσχάτως ἡ ἐκστρατεία εἰς λύσιν τῆς πολιορ-
 κίας τῆς Ἀκροπόλεως, οἱ Ἀθηναῖοι ἔδραμον προθύμως, οἱ μὲν
 διὰ ξηρᾶς, καὶ ἀπώλοντο ἐξ αὐτῶν ἱκανοὶ εἰς Καματερόν· ἐν
 οἷς ὁ ἀξιὸς καὶ ἀνδρεῖος Προκόπιος ἀνεψιὸς τῶν ἀδελφῶν Λέκ-
 κα, καὶ ὁ Χατζῆ Ἀναγνώστης Κιουρκατιώτης προβεβηκὼς τὴν
 ἡλικίαν, ἀλλὰ νεανίας τὴν ψυχὴν· οἱ δὲ διὰ θαλάσσης εἰς τὸν
 Πειραιᾶ ὑπὸ τὸν ἀριστον Στρατηγὸν Μακρυγιάννην· καὶ εἰς τὸ
 στρατόπεδον τοῦτο, ἐνῶ αὐτοὶ πρῶτοι ἀπέβησαν, αὐτοὶ καὶ

προθυμώτερον ἐκοπίασαν εἰς τὴν ὀχύρωσιν
Οἱ λόγοι οὗτοι δὲν εἶναι ἐγκωμιαστικοί, ἀλλ' εἶναι ἀληθῆς διήγησις, μάλιστα ἐλλείψεις ἔχουσα καὶ οὐχὶ ὑπερβολὴν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'.

Ἡ διήγησις τῶν ἐν Πειραιεῖ καὶ τῶν ἐν Κεραιήνῃ (α) με κάμνει ν' ἀφήσω πρὸς μικρὸν τοὺς ἐν Ἀκροπόλει, ὅτι ἡ ἐνταῦθα ἔλευσις τοῦ Ἀρχηγοῦ Καραϊσκάκη ἔκαμε νὰ συμβῶσιν εἰς τὴν Ἀττικὴν μεγάλα καὶ σημαντικὰ.

Οἱ ἐν τῷ Φρουρίῳ ἐν ὅσῳ ἔβλεπον ἀργοπορίαν καὶ δυσκολίαν εἰς τὸ νὰ διαλυθῇ ἡ πολιορκία, ἐν ὅσῳ ἔβλεπον τὰς τροφὰς νὰ ὀλιγοστεύωσι, τὰ ἄλλα ἀναγκαῖα νὰ ἐκλείπωσι, τοὺς παραγοποιούς νὰ προβάλλουν φυγὴν κτλ. γράφουσιν ἐπανειλημμένως πρὸς τοὺς ἔξω, τοὺς ἐν τοῖς πράγμασι, νὰ ἐνεργήσωσιν, ὥστε ὁ Καραϊσκάκης νὰ ἔλθῃ αὐτοπροσώπως εἰς Πειραιᾶ μετὰ τὸ Στράτευμα, ὅπου ἐνωμένων τῶν Ἑλληνικῶν Δυνάμεων δύναται καὶ τὸν ἐχθρὸν νὰ καταστρέψῃ, καὶ τὴν πολιορκίαν νὰ διαλύσῃ.

Οὕτω λοιπὸν ὁ γενικὸς ἀρχηγός, λαβὼν διάφορα γράμματα περὶ αὐτοῦ τούτου, ἀφοῦ διέθεσε καὶ διοργάνισε τὰ πράγματα τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἀποδιώξας πανταχόθεν τοὺς Τούρκους, ἦλθεν εἰς Ἐλευσίνα, ὅπου διασκεψάμενος περὶ τῶν πραγμάτων, καταλαμβάνει διὰ νυκτός τὸ Κεραιήνι τὴν τρίτην Μαρτίου καὶ μετὰ σπουδῆς ἐνασχολεῖται εἰς ὀχύρωσιν, προλαμβάνων τὸ δοκνον καὶ δραστήριον τοῦ ἐχθροῦ.

(α) Τοῦτο καίται πρὸς βορρᾶν τοῦ Πειραιῶς, ὅπου ὁ λιμὴν Φώρων τῶν παλαιῶν. Ἐκλήθη δὲ Κεραιήνιον ἐκ τῶν πολλῶν κερατιῶν, ἃς εἶχεν ἡ γῆ αὕτη, σωζομένης μέχρι τῆς Ἐπαναστάσεως, τὰς ὁποίας ἐν τῇ Ἐπαναστάσει κατέκοψαν ἄλλα, τὰ στρατεύματα, καὶ ἄλλες οἰδιότομοι, καὶ πάλιν ἤρχισαν ἤδη ν' ἀναρῶνται.

Ἡ Πύρρη ὅμως Κεραιέα τῆς Ἀττικῆς ὠνομάσθη ἐξ ἐρμηνείας Ἀλθανικῆς, ὅτι ὁ δῆμος Φύρρη τῶν παλαιῶν μετωνομάσθη ἐν τῇ παραμῇ φύρρη, καὶ εἶτα Πύρρη, ὥστε οἱ κατοικοῦντες τὸν τόπον αὐτὸν Ἀλθανοὶ μεθερμήνευσαν τὴν Πύρρη Κεραιέαν, διότι πρὸν Ἀλθανιστὶ λέγεται τὸ κέρατον· μὴ θέλοντες ν' ἀκούσωσιν εἰς τὴν γλῶσσάν των τὸ κακόσημον ὄνομα, κέρατον.

Ὁ Κιουταχῆς ἀφοῦ εἶδε τὰς δυνάμεις του εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα κατεφθαρμένας, τοὺς κατοίκους ὅλους ἐπαναστάτας, τὴν ἀπὸ Ζητουνίου (Λαμίας) κοινωνίαν καὶ τῶν ἄλλων μερῶν διακεκομμένην, τὸν ἀνδρείον καὶ ἄξιον Καραϊσκάκην εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐναντίον του, κατέλαβεν αὐτὸν φόβος μέγας. ἔχων λοιπὸν ὅλας του τὰς δυνάμεις συγκεντρωμένας εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀφοῦ εἶδε τὸ Κερατῆνι κατεχόμενον ἀπὸ ἐτέραν Ἑλληνικὴν δύναμιν, ἐπικράνθη μὲν παρὰ πολὺ, δὲν χάνει ὁμῶς τὸ θάρρος του, καὶ σπύδει νὰ προσβάλλῃ ἐκεῖ, πρὶν ἐνδυναμωθῶσιν οἱ ἐναντίοι του· τὰχὺς ὦν εἰς τὰ ἐπιχειρήματά του, τὴν αὐτὴν ἡμέραν πρωΐ, καθ' ἣν ἐνεφανίσθη ἡ Ἑλληνικὴ δύναμις εἰς Κερατῆνι, ἔρχεται ὄχι διὰ νὰ συνάψῃ γενικὴν μάχην, ἀλλὰ διὰ νὰ παρατηρήσῃ τὰς κατεχομένας θέσεις, τὰς ὀχυρώσεις, καὶ τὴν ποσότητα τοῦ στρατεύματος, καὶ νὰ δοκιμάσῃ μὲ ἀκροβολισμοὺς τὴν ἀνδρείαν τῆς νεοφανείσης δυνάμεως. Μόλον τοῦτο ὁ ἀκροβολισμὸς κατήντησεν εἰς μάχην περὶ τὸ μεσημέριον, διότι οἱ μὲν Ἕλληνες ἦσαν ἔτοιμοι καὶ πρόθυμοι νὰ συνάψωσι μάχην· ἔφθασε δὲ καὶ τὸ ἱππικὸν τοῦ ἔχθρου, καὶ πολλοὶ πεζοὶ ἀπὸ τὰ Πατίσια· ὥστε ὁ Κιουταχῆς ἐνέδωκεν εἰς τὴν προθυμίαν τῶν ἡμετέρων, καθότι ἐτοποθετήθη εἰς λόφους καὶ ὑψώματα, καὶ ἔτρεχε μὲ τὸ ἱππικὸν ὅπου ἠθέλεν· οἱ δὲ Ἕλληνες ἦσαν εἰς τὸ πεδίον. Βλέπων ὁ ἔχθρος ὅτι δὲν δύναται νὰ τοὺς ἐλάψῃ, διὰ τὸ νὰ μὴν ᾔτων παρσκειασμένος ὡς ἤθελεν, αἶμα εἶδε τοὺς περὶ αὐτὸν νὰ τρέπωνται εἰς φυγὴν, καὶ νὰ φονεύωνται, παύει τὴν μάχην, καὶ τὸ ἑσπέρας ἀναχωρεῖ εἰς Πατίσια, ὅπου δι' ὅλης νυκτὸς παρσκεύαζε τὰ πρὸς τὴν μάχην ἐπὶ τὴν αὔριον.

Τὴν ἐπιοῦσαν λοιπὸν τῆς τετάρτης Μαρτίου, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, ἐπέρχεται εἰς Κερατῆνι πανστρατιᾷ, ἔχων πεζοὺς μὲν περὶ τὰς ἐξ χιλιάδας, ἱππεῖς δὲ ἐπέκεινα τῶν 800· τὸ δὲ ἡμέτερον ἱππικὸν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Στρατηγοῦ Χατζῆ Μιχάλη ἐσυμποσοῦτο εἰς 64 ἱππους, οἱ δὲ πεζοὶ ἀναλογοῦντο μὲ τὸ ἱππικόν. Τὸ Ἑλληνικὸν τοῦτο ἱππικὸν συνωδευμένον ἀπὸ ὀλίγους πεζοὺς, ἤλθεν ἀπεναντίας τοῦ ἔχθρικοῦ, καὶ ἀντιθεωροῦντο ἐκάτερα ἀκίνητα ὥραν ἀρκετήν. Παράδοξόν ὅμως ᾔτων οἱ ἐξήκοντα ἱππεῖς νὰ κρατῶσιν εἰς ἀμφιβολίαν τοὺς ὀκτακοσίους. Ὁ ἔχ-

θρὸς ἐπιχειρίζεται νὰ κτυπήσῃ πρῶτον τὸ ἐμπροσθινὸν χαράκωμα, ἐμπεριέχον ἐν οἴκημα μετόχιον λεγόμενον, τὸ ὁποῖον κατεῖχον οἱ προκριτώτεροι ἀξιωματικοὶ τοῦ γεν. Ἀρχηγοῦ, οἵτινες εἰσὶν οὗτοι Ἀλέξιος Γρίβας Γαρδικιώτης, Ἀθανάσιος Τούσας, Γεώργιος Βάϊας, Ἰωάννης Ρούκης, Ἰω. Φαρμάκης Κραββαρίτης, Πέτρος Φαρμάκης, Ν. Κασιμούλης, καὶ Ἀντώνιος Βούτυρος. Ἔστητε λοιπὸν ὁ ἐχθρὸς κανόνια ἀρκετὰ, καὶ πυροβολεῖ ἀδιάκοπα τὸ οἶκημα, κρημνίζει τοὺς τοίχους, καταζαλίζει τοὺς ἐν αὐτῷ· ἀλλ' οὗτοι ἀτρώμηται καὶ ἀνένδοτοι εἰς τὸ τροιφερόν πῦρ, ὅπερ ἤρχετο κατ' αὐτῶν μὲ βαρὺν σίδηρον καὶ μὲ γρανέτας ἐμπυστικὰς, δὲν ἀποχωροῦσιν ἀπὸ τὴν θέσιν των. Ὁ ἐχθρὸς κατεδαφίζει ἐξ ὀλοκλήρου τὸ οἶκμά, ὥστε δὲν τοὺς μένει προφύλαξις. Μόλον τοῦτο σκάπτουσι τὴν γῆν, καὶ προφυλάττονται ὑπ' αὐτὴν· ὅχι ὅμως νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν θέσιν των. Ὁ ἐχθρὸς πεισισμωμένος εἰς τόσῃ σταθερότητα καὶ καρτεροφυχίαν, ἀφοῦ ἔρριψε κατ' αὐτῶν τριακοσίας ἀριθμημένας βολὰς κανονίων, καὶ ἄλλας τόσας γρανέτας, παρορμᾷ κατ' αὐτῶν τὸν στρατόν του διὰ νὰ ἐπιπέσωσιν ἐξ ἐφόδου ἐντὸς τοῦ χαράκωματος. Οἱ Τούρκοι ἀλλαλάζουσι μὲ μανίαν, καὶ ἐπέρχονται μὲ ὀρμὴν· οἱ δὲ ἡμέτεροι ἀκαταμάχητοι ὄντες, κρατοῦσι τὸ πῦρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ἐν τῷ πλησιάζειν τοὺς ἐχθροὺς καταβάλλουσι διακοσίους. Οἱ ὀπισθινοὶ βλέποντες τοὺς ἐμπροσθινούς νεκροὺς πρὸ ποδῶν, μῆτε νὰ προχωρήσωσι δύνανται, μῆτε τοὺς νεκροὺς νὰ σηκώσωσιν. Οἱ δὲ ἡμέτεροι ἐνθουσιῶντες γενόμενοι, πηδῶσιν ἔξω τοῦ χαράκωματος καὶ ἐπιτίπτουσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν, θύοντες καὶ ἀπολύοντες, ἕως οὗτοι οἱ ζῶντες κατέφυγον εἰς τὰ ἑαυτῶν ὀχυρώματα. Τὸ πρᾶγμα εἶναι τῷ ὄντι θαυμάσιον, καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν ἐν μετοχίῳ σπανιωτάτη. Ἡ πρᾶξις αὐτῇ χωρὶς φιλονεικίαν κρίνεται ἀξία στεφανώσεως. Συγχρόνως ὁ ἐχθρὸς ἐπολέμει καὶ μὲ τὰ ἄλλα χαράκωματα, διηρημένον ἔχων τὸ Σῶμά του εἰς τρία, διὰ νὰ κρατῇ τοὺς Ἑλληνας εἰς ἰδιαιτέρας ἐνασχολήσεις, ὥστε νὰ μὴν ἔχωσι καιρὸν νὰ βοηθήσωσι τοὺς ἐν Μετοχίῳ. Ἐν τοσούτῳ δὲ ἐκίνει εἰς περιέργειαν τοὺς μακρόθεν θεωροῦντας τὸν πόλεμον ἡ συμπλοκὴ τῶν δύο ἀνίσωγ ἱππικῶν, καὶ τελευταῖον, ὃ τί παράδοξον, τί ἀξιο-

θέατον, τὸ ὀλιγάριθμον Ἑλληνικὸν νὰ φυγαδεύῃ μεγάλην ἀγέλην ἱππέων, διωκομένων ὡς ἀπὸ λέοντας· καὶ συγχρόνως νὰ βλέπῃς γενικὴν φυγὴν τῶν ἐχθρῶν ἀπ' ὅλας τὰς θέσεις των· καὶ νὰ διώκωνται ζητοῦντες καταφύγιον εἰς τὰ Πατίσια καὶ εἰς τὴν Πύλιν. Οἱ ἀπὸ τοῦ Φρουρίου βλέπουσιν ἀδιάκοπον κομιδὴν νεκρῶν καὶ πληγωμένων τόσον, ὥστε παρομοίαν ἄλλοτε δὲν εἶχαν εἰδῆ· ὁ ἀριθμὸς τῶν φονευμένων ἐχθρῶν ἀναβαίνει εἰς τοὺς 400, καὶ τῶν πληγωμένων εἰς 600 κατὰ τὴν ἀναφορὰν τῶν Ἀλθανῶν, οἵτινες συνειθίζον νὰ μᾶς διακοινώσιν τὰ τοιαῦτα. Τὸ συμβᾶν τοῦτο κατελύπησε τὸν Κιουταχῆν, διότι ἔβλεπεν ἑαυτὸν εἰς κίνδυνον, ὅχι μόνον ἀπὸ μέρος τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μέρους τοῦ Σουλτάνου, ὅστις ἤθελε νομίσῃ ἀπάτην τοὺς λόγους τοῦ Κιουταχῆ ἐπιστέλλοντος αὐτῷ, ὅτι ὅλη ἡ Στερεὰ Ἑλλάς εἶνε ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του, καὶ ὅτι ἐντὸς ὀλίγου ἀποπερατοῦται καὶ ἡ ὑπόθεσις τῶν Ἀθηνῶν μὲ τὴν ἄλωσιν τοῦ Φρουρίου, καὶ ἄλλα τοιαῦτα· ὥστε ἡμέραν καὶ νύκτα ἦτον εἰς μεγάλῃν ἀγωνίαν καὶ ἀθυμίαν· καὶ σχεδὸν ἀπελπίσθη εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῶν Ἀθηνῶν. Μόλον τοῦτο ἐπιμένει σταθερὸς εἰς τὸ νὰ πολιερῇ μὲ ἀπόφασιν, ἡ ἐδῶ νὰ χαθῇ, ὅτι δὲν εἶχε ποτὶ ἄλλοῦ νὰ καταφύγῃ, ἢ νὰ κερδίσῃ τοὺς κόπους τοσ.

Οὕτω λοιπὸν ἀφοῦ ἐνεδυνάμωσε τὰ περὶ τὸ Φρούριον ὀχυρώματα του μὲ δυνάμειν ἱκανὴν νὰ κρατῇ τοὺς ἐν τῷ Φρουρίῳ ἀποχλεισμένους, λαβὼν τὸ λοιπὸν στράτευμα, ἐτοποθέτησε περὶ τὸν Πειραιᾶ καὶ Κερσῆνι εἰς διάφορα περιφράγματα· καὶ καθ' ἡμέραν ἐγίνοντο ἀψιμαχίαι καὶ συχναὶ μάχαι, εἰς τὰς ὁποίας ὅλας οἱ Ἕλληνες ἐκέρδιζον· καθότι τὰ Ἑλληνικὰ Στρατιωτικὰ Σώματα συνήχθησαν πανταχόθεν ἐνταῦθα, συμποτούμενα ἐπέκεινα τῶν δέκα χιλιάδων· ἐπειδὴ ὁ Ἀρχηγὸς Καραϊσκάκης ἐγραψεν εἰς ὅλους τοὺς Ὁπλαρχηγούς τῆς Πελοποννήσου, προσκαλὼν αὐτοὺς νὰ ἔλθωσιν ὅσον τάχος εἰς τὸ Στρατόπεδον τῆς Ἀττικῆς. Ποτὲ ἄλλοτε τοιοῦτον Στρατόπεδον Ἑλληνικὸν δὲν ἦτον συγκροτημένον· ἐδῶ ἦσαν ὅλοι οἱ ἀξιώτεροι Στρατηγοὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἡ Φρουρὰ τοῦ Μεσολογγίου.

Σημαντικὰς ζημίας ἔλαβεν ὁ ἐχθρὸς τὴν 13 Μαρτίου, 9 Ἀπριλίου, 13 Ἀπριλίου, καὶ 16 Ἀπριλίου. Τὴν κατὰ τὴν 13

Ἀπριλίου μάχην ὁ Ναύαρχος Μιαούλης παρὼν, θειωρῶν ἀπὸ τῆς Φρεγάτης Ἑλλάς, διηγεῖται εἰς τινὰ ἐπιστολὴν τοῦ γεγραμμένην τὴν 14 τοῦ αὐτοῦ (ἴδ. γεν. Ἐφημ. τῆς Ἑλλάδος ἀριθ. 42, 23 Ἀπριλίου 1827). Ἐξακριβώσας δ' ἐγὼ πεφροντισμένως τὸ γεγονός τοῦτο τῆς 13 Ἀπριλίου ἀπὸ παρευρεθέντας ἀξιοπίστους εἰς τὴν μάχην ἄνδρας, ἐκθέτω αὐτὸ ὅπως διέτρεξεν. Ὁ Ἀρχιναύαρχος Κόχραν ἅμα ἐμβὰς ἀπὸ πρωῒας εἰς τὸν λιμένα μὲ τὰ πλοῖα, ἐκανονοβόλει κατὰ τῶν πολεμίων ὀχυρωμάτων τῶν κατὰ Πειραιᾶ· τινὲς τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν ἐκ τῶν πλησίον χαρακωμάτων, βλέποντες τοὺς ἐχθροὺς τεταραγμένους, διὰ τὴν εἰς τὸν λιμένα εἰσπλευσιν τῶν ἑλληνικῶν πλοίων, καὶ τὸν κανονοβολισμόν αὐτῶν κατὰ τῶν ἐχθρικῶν ὀχυρωμάτων, καὶ ἐννοήσαντες αὐτοὺς ὅτι ἦλθον εἰς κατὰστασιν νὰ παραιτήσωσιν ἐκ μικρᾶς ἀφορμῆς τὰς θέσεις των, ἐκαιροφυλάκτουں ἀσκαρδαμυκτὶ, ὡς ὁ ἀγρευτὴς τὸ θήριυμα, νὰ ἐπιπέσωσι κατ' αὐτῶν· καὶ ἰδοὺ γενομένης ἀποβάσεως ἐκ τῶν πλοίων Ὑδραίων τινῶν εἰς τὴν ξηρὰν, κρατούντων εἰς χεῖρας τὰ ὅπλα, καὶ ἐτοίμων εἰς ἐξόρμησιν, βλέποντες οἱ ῥηθέντες στρατιῶται τὴν συμπεσοῦσαν εὐκαιρίαν, καὶ ταυτοχρόνως γενομένης φωνῆς παρακελευσματικῆς, ὁρμῶσι μετὰ τῶν Ὑδραίων (α) ἐναντίον τοῦ πλησιεστέρου ἐχθρικοῦ χαρακώματος, καὶ οἱ ἐν αὐτῇ Τούρκοι φεύγουσιν ἔντρομοι· εἶτα συνακολοῦθῶσαντες καὶ ἄλλοι Ἕλληνες ἐκ τῶν περὶ τὸν Μακρυγιάννην, ἐν

(α) Χρεωστοῦμεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι Ὑδραῖοι κατὰ καιρὸν δὲν ἔλειψαν νὰ συνδράμωσιν εἰς ἀνίγκας τῶν Ἀθηνῶν. Πρὸ τῶν ἄλλων ὀφειλομένην εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον Μεθενίτην, ὅστις ἐπὶ Βριώνη ἐμβὰς εἰς τὸν λιμένα μὲ τὸ πλοῖόν του ἐνέστητες μάχην κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καὶ καταπολεμήσας μὲ ἀνυπέρβλητον ζῆλον, ἦλθεν εἰς ἐσχατον κίνδυνον, τὸν ὁποῖον μόλις διέφυγε διὰ λάθος τι τῶν βαρβάρων· ἐκτοτε διὰ βίου ἐπάσχε τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τὸν πυκνὸν καπνὸν τοῦ πυροβολικοῦ. Ὁμοίως καὶ ὁ Σάββας Γεωργίου Τρύπου κατηγωνίσθη ὑπὲρ τῶν Ἀθηνῶν, ὑπερμαχήσας καθ' ἕλπον τὸ διάστημα τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν Τούρκων ἐν τῇ Φρουρίῳ, κατὰ τὸ α' καὶ β' ἔτος τῆς ἐπαναστάσεως· ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῆς παρουσίας πολιτορκίας εἰδείξεν ἔργα ἀνδρική· ὑπὸ τὸν Ἀρχηγὸν Καραϊσκάκη, ὥστε ἀξιοῦται τῆς κοινῆς εὐγνωμοσύνης, καὶ δι' ἄλλας θυσίας τοῦ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας.

ροπή ὀφθαλμοῦ ἀποβάλλουσι τοὺς ἐχθροὺς ἀπὸ ἐννέα χαρακώ-
ματα, κυριεύσαντες ὅλον τὸν Πειραιᾶ· ὥστε ἡ κοινωνία τῶν
ἐν Μοναστηρίῳ ἀποκλεισμένων ἐχθρῶν διεκόπη ὀλοτελῶς.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν φονευθέντων ἐχθρῶν δὲν μᾶς εἶναι γνωστός,
ἐκ τῶν ἡμετέρων δὲ ἀπέθανον δέκα ὅλοι. Ἄν ὅμως ἤθελε προ-
φθάσῃ τὸ ἱππικὸν μας ὀλίγας στιγμὰς πρότερον, ἢ σφαγὴ τῶν
Τούρκων ἤθελε γένῃ μεγάλη· τρεῖς μόνον ἱππεῖς παρευρέθησαν,
ἐξ ὧν οἱ δύο ἔπεσον φονευθέντες, ὁ δὲ τρίτος Κώνστ. Παλά-
σκας, πληγωθεὶς ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας, καὶ τοῦ ἵππου αὐτοῦ
φονευθέντος, μόλις ἐσώθη ζῶν.

Εἵπομεν προηγουμένως, ὅτι εἰς τὸ Μοναστήριον ὁ ἅγιος Σπυ-
ρίδων ἦσαν ἀποκλεισμένοι ἀρκετοὶ Τούρκοι, οἵτινες ἀντεῖχον
γενναίως, καὶ μόλον ὅτι κατεκρημνίσθησαν ἐπάνω των οἱ τοῖχοι
τῶν οἰκοδομῶν ἀπὸ τὸν κύπον τῶν κανονίων τοῦ πλοίου 'Ελ-
λάς, ρίψαντος κατ' αὐτῶν ὑπὲρ τὰς 2,000 βολὰς. Τέλος μὴν
ἔχοντες τροφὰς, καὶ ἀπηλπισμένοι ἀπὸ βοήθειαν, ἥτις ἐδύνατο
νὰ τοὺς σώσῃ, καὶ ἐπειδὴ τοῖς ἐπροβλήθη νὰ ἐξέλθωσι μὲ ἐν-
τίμους συνθήκας, ἔχοντες δηλαδὴ τὰ ὅπλα των, παρεδόθησαν
τῇ 16 'Απριλίου. 'Αλλ' ἀπεικταίου τινὸς συμβάντος διεδέχθη
τὴν συνθήκην καταστροφῇ. Διηγοῦμαι δὲ αὐτὸ τὸ συμβάν ὡς
τὸ ἐξέθεσεν ὁ 'Αρχιστράτηγος Τζούρτζης πρὸς τὴν 'Αντικυβερ-
νητικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Ἑλλάδος (ἴδ. Γεν. Ἐφημ. τῆς Ἑλλάδος
ἀριθ. 41, 19 'Απριλίου) » . . . Ὁ Στρατηγὸς Καραϊσκάκης,
» ἀφοῦ ἐγένεεν ὁ συμβιβασμὸς μὲ τοὺς Τούρκους διὰ νὰ ἐβγω-
» σιν ἀπὸ τὸ Μοναστήριον, καὶ ἀφοῦ ἔλαβε τὰς σημαίας των,
» τοὺς κατέταξεν εἰς στίχον ἔμπροσθεν τῶν τοιχῶν τοῦ Μονα-
» στηρίου κατὰ τὸ πρὸς τὴν ξηρὰν μέρος, καὶ εἰς ἀσφάλειαν
» αὐτῶν ἔβαλε σειρὰν ἱππέων μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν εἰς τὰς
» πλησίον τοῦ Μοναστηρίου θέσεις Στρατευμάτων· ἔβαλε καὶ
» περίξ τοῦ Τουρκικοῦ στίχου ἱππεῖς καὶ πεζοὺς, καὶ εἰς τὸ
» κέντρον τοῦ στίχου ἐμβῆκεν ὁ Στρατηγὸς Τζαβέλλας· καὶ
» ἄλλοι τῶν ἐπισημοτέρων ἀξιωματικῶν ὡς ὁμηροί. Οἱ 'Αρ-
» χηγοὶ τοῦ Ἀτάκου καὶ τοῦ Τακτικοῦ ἱππικοῦ ἦσαν ἐπίσης
» παρόντες εἰς ὑπεράσπισιν τῶν Τούρκων· καὶ τῷ ὄντι πᾶν μέ-
» τρον ἐλήρθη παρὰ τοῦ Στρατηγοῦ Καραϊσκάκη εἰς ἀσφάλειαν

» αὐτῶν· ὁ ἴδιος αὐτὸς ἦτον παρὼν καὶ εἰς τὸ κέντρον μάλι-
 » στα τῶν Τούρκων· κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ Τουρκικὸς στί-
 » χος ἤρχισε νὰ κινῆται ἀπὸ τὸ Μοναστήριον, καὶ ἐπροχώρει
 » τακτικῶς, πλὴν ἐπειδὴ κατὰ δυστυχίαν ἐνομίζετο κοινῶς εἰς
 » τὸ Στρατόπεδον, ὅτι καὶ ὁ ἴδιος Σερασκέρης καὶ διάφοροι ἀπὸ
 » τοὺς πρωτίστους ἀξιωματικούς ἦσαν εἰς τὸ Μοναστήριον μὲ
 » διάφορα πλοῦτη, σωρὸς στρατιωτῶν ἀπὸ μίαν θέσιν πλησίον
 » κειμένην ἐμβῆκαν εἰς τὸ Μοναστήριον ἐπ' ἐλπίδι λαφυραγω-
 » γίας· καὶ ἐπειδὴ ἀπέτυχον, ἤρχοντο κατόπιν τοῦ Τουρκικοῦ
 » στίχου· καὶ εἰς ἐξ αὐτῶν ἀπλώσας τὸ χεῖρ εἰς τὸ σπαθίον
 » ἐνὸς Τούρκου ἐζήτει νὰ τὸ ἐπάρῃ· ὁ Τούρκος κατὰ δυστυχίαν
 » τὸν ἐπιστόλισεν, ἀντετουφεκίσθη καὶ αὐτὸς, καὶ οὕτως εἰς
 » μίαν στιγμὴν ἄρχισε τὸ πῦρ ἀπὸ τοὺς φιλοταράχους κατὰ
 » τῶν Τούρκων, καὶ ἐκ μέρους τῶν Τούρκων, κατὰ τῶν Ἑλλή-
 » νων. Οἱ Στρατηγοὶ καὶ Ἀξιωματικοὶ οἱ προστατεύοντες τοὺς
 » Τούρκους, ἐκτυπῶντο καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς μανιώδεις τούτους
 » Στρατιώτας· καὶ μὲ μεγάλην δυσκολίαν διεσώθησαν, καὶ διά-
 » φοροι στρατιῶται ἐφονεύθησαν· ὅσον αὐτοὶ οἱ στρατιῶται
 » ἐπροχωροῦσαν, τόσον ἄλλοι στρατιῶται τοὺς ἀκολοθοῦσαν
 » ἀπὸ διάφορα μέρη, ἕως οὗ ἐφθασαν εἰς τοὺς πρόποδάς ἐνὸς
 » λόφου κατεχομένου ἀπὸ τοὺς Τούρκους· ἀπὸ αὐτὸν τὸν λόφον
 » τὰ κανονοστάσια τῶν Τούρκων ἐपुरοβόλησαν εἰς τὸν σωρὸν,
 » καὶ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἀθλίους Τούρκους, καθὼς καὶ πολλοὺς
 » Ἕλληνας κατὰ δυστυχίαν ἐφόνευσαν· ἡ σύγχυσις καὶ ἡ τα-
 » ραχὴ ἦτον ἀπερίγραπτος· κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν συνέβη τι,
 » τὸ ὁποῖον προξενεῖ μεγάλην τιμὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Στρατιω-
 » τικόν· αἱ δύο πρώτισται στρατιωτικαὶ ἐμπροσθοφυλακαὶ τοῦ
 » Στρατοπέδου, συνιστάμεναι ἀπὸ Σουλιώτας ὑπὸ τὸν Στρατη-
 » γὸν Βότσαριν, καὶ ἀπὸ τὸ Σῶμα τοῦ Στρατηγοῦ Νικήτα,
 » χωρὶς νὰ θάλωσιν εἰς τὸν νοῦν, ὅτι ἐπλησίασαν τόσον πολὺ
 » εἰς τὸν ἐχθρὸν, ὅστις τοὺς ἐκτυποῦσεν, ἔστερξαν νὰ ὑπερ-
 » σπύσωσι τὴν ὀπισθοχώρησιν τῶν Τούρκων ἀναγκασθέντων εἰς
 » τοῦτο ἀπὸ τὸν κανονοβολισμὸν, καὶ ἀναιζαν εὐτυχῶς εἰς αὐ-
 » τοὺς δρόμον φυγῆς, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διεσώθησαν
 » πολλοί. Ἀφ' ὅσα εἶπεν ἀξιωματικὸς Τούρκος ὁ διαφυλκθὲς

α παρὰ τοῦ ἀξιωματικοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἱππικοῦ, φαίνεται ὅτι
 « ἐως 130 Τούρκοι Ἰφονεύθησαν, καὶ ἄλλοι τόσοι ἐσώθησαν ».

Ἡ αἰτία τοῦ συμβάντος προῆλθε Γέβζια ἀπὸ τὸν Τούρκον
 τὸν πυροβολήσαντα τὸν Ἕλληνα· καὶ ἂν ὁ Ἕλλην ἐζήτει τὸ
 σπαθίον τοῦ Τούρκου, οὗτος δὲν ἤθελε τὸ στερηθῆ, ἂν ἀμέσως
 ἀνεφέρετο εἰς τὸν Ἀρχηγὸν Καραϊσκάκην, μήτε ὁ Ἕλλην ἐτολ-
 μοῦσε νὰ τοῦ τὸ ἀφαιρέσῃ μὲ βίαν· καὶ τοῦτο ἂν ἤθελε γένη,
 ὁ Τούρκος δὲν ἤθελε χάσῃ τὸ σπαθίον του· ὁ Ἀρχηγὸς ἤθελε
 τὸν ἀποζημιώσῃ.

Ἀλλ' ἐμελλε τέλος πάντων νὰ συμβῇ εἰς τοὺς Ἕλληνας τὸ
 δεινὸν καὶ μέγα δυστύχημα. Ἡ ἐν Τροιζήνι-Γ'. τῶν Ἑλλήνων
 συνέλευσις διορίζει τὸν Ἀγγλὸν Τζούρτζην Ἀρχιστράτηγον πά-
 σης τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος· ἀνδρα φιλέλληνα μὲν, ἀλλὰ πρώτην
 φορὰν τότε φανέντα εἰς τὴν Ἑλλάδα· οὔτε οὗτος ἐγνώριζε τοὺς
 Ἕλληνας ὅποιοι εἰσὶ κατὰ ἦθος, κατὰ πνεῦμα, καὶ κατὰ πόλε-
 μον, ἐκτὸς ὅτι ἐγνώρισε Σουλιώτας εἰς Κέρκυραν, καὶ οὔτε οἱ
 Ἕλληνες ἐγνώριζον τοῦτον· ἀλλὰ ἦθη τοῦ Ἀγγλοῦ, ἀλλὰ ἦθη
 τοῦ Ἑλλήνος· ἄλλος ὁ τακτικὸς πόλεμος τῆς Εὐρώπης, καὶ ἄλ-
 λος ὁ ἀτακτος μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων. Ὁ Ἀρχηγὸς Ἑλ-
 λην Καραϊσκάκης ἐπειράχθη εἰς τὸ φιλότιμον, καὶ ἐλυπήθη κα-
 τάκαρδα, βλέπων τόσῃ ἀχαριστίαν τῶν ἰδίων συμπολιτῶν τοῦ
 Ἑλλήνων, ἐνῷ ἐπραξε τόσα λαμπρὰ κατορθώματα. Διὰ τὸ ἀφῆ-
 σω τὰ πρὸ τῆς Ἀρχηγίας του, εἰς μικρὸν διάστημα καιροῦ ἐ-
 λευθέρωσε τὴν Στερεάν Ἑλλάδα ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἔκαμιν ἐ-
 κείνην τὴν ἀξιωματικὸν νίκην εἰς Ῥάχοβαν καὶ ἀπέκλεισεν
 ὅλας τὰς δυνάμεις τοῦ Κιουταχῆ μόνον εἰς τὰς Ἀθήνας, τὸν
 ὅποιον ἦτον ἐπόμενον νὰ νικήσῃ ἐδῶ κατὰ κράτος, καὶ νὰ λύσῃ
 τὴν πολιορκίαν, καὶ νὰ καθαρῇ τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοὺς ἔχθρους.
 Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ Κιουταχῆς δὲν ἐφοβείτο τόσον τὸ ἔθνος
 ὅλον, ὅσον ἐφοβείτο τὴν ἀξιοσύνην τοῦ Καραϊσκάκη, καθὼς ὁ
 ἴδιος ἔλεγεν εἰς τοὺς περὶ αὐτόν· ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι μᾶς
 ἔλεγαν περὶ τοῦ Καραϊσκάκη οὕτως. « Ὁ Σουλτάνος ἔχει ἓνα
 Ῥεσίτ Πασσᾶν (οὕτως ὀνομάζεται ὁ Κιουταχῆς) καὶ οἱ Ἕλλη-
 νες ἓνα Καραϊσκάκην. Δύο Λεοντάρια πολεμοῦν διὰ νὰ καταβά-
 λῃ ἓν τὸ ἄλλο. Ἡ Ἀλβανιὰ ἄλλον Ῥωμῆιον, (Ἕλληνα) Κα-

πητάνον δὲν φοβάται παρὰ τὸν Καραϊσκάκην, ἢ καὶ ἄλλα πολλά. Τὸ Ἑλληνικὸν Στρατιωτικόν, ὅλοι οἱ Ἀξιωματικοὶ τε καὶ Στρατηγοί, δὲν ἐφοβοῦντο, δὲν εὐλαβοῦντο μήτε ἔθνος μήτε Διοίκησιν, μόνον τὸν Καρζιτκάκην ἐφοβοῦντο καὶ ἔτρεμον ἐν ταυτῷ ὅμως καὶ τὸν ἐσέβοντο καὶ τὸν ἠγάπων. Ἡ Ἑλλάς ἄλλον ἀξιώτερον Ἀρχηγόν (α) καὶ φρονιμώτερον δὲν ἐγνώρισε παρὰ τοῦτον, καὶ εἰς τὰ πολεμικά καὶ εἰς τὸ νὰ διοικῇ στρατεύματα Ἑλληνικὰ τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἦτον ἀγχοίνους, ἐπιχειρηματίας καὶ δραστήριος, ἀνδρεῖος, καὶ ῥιψοκλίνδυνος, καὶ διὰ τοῦτο ἀπέθανεν. Ἰδοὺ λοιπὸν πῶς συνέβη ὁ θάνατός του. Πρέπει ὅμως νὰ προειπώμην τὸ αἶσθημά του διὰ τὸ ὅποιον ἦλθεν εἰς θάνατον· εἶπομεν ὅτι ἐπειράχθη φιλοτιμόν του διὰ τὴν Ἀρχι-στρατηγίαν τοῦ Τζούρτζη, καὶ ἔλαθεν ἐνδομύχως ἀγχανέτησιν. Λέγει λοιπὸν εἰς ἓνα τῶν φίλων του αὐτοῦ διὰ τὴν φυλάξω τὴν δόξαν μου, τὴν ὅποιαν ἔως τὰρ ἀπέκτισα, πρέπει νὰ ἀποθάνω· διότι ἡ φιλοτιμία μου δὲν μὲ ἀφίνει νὰ ὑποφέρω μὲ ἀδιαφορίαν τὴν ἀχαριστίαν καὶ τὴν πρὸς ἐμὲ περιφρόνησιν τῆς ἐν Τροϊζῇ Συνελεύσεως». Μόλον τοῦτο ὁ ζῆλος καὶ ἡ προθυμία ἤκαμαζεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ, καὶ δὲν ᾔθελεν ἀφεθῇ οὐδαμῶς ἀπὸ τοῦ νὰ ἐνεργήσῃ πᾶν τὸ δυνατόν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν Ἀθηνῶν, ὥς ὁ ἴδιος ἐπρόφερεν εἰς τὴν ὥρην τοῦ θανάτου πρὸς τοὺς παρρευσθέντας, ὥς ῥηθῇσεται ἐπομένως. Ἐχει δὲ τὸ συμβᾶν οὕτως. Τινὲς τῶν ἡμετέρων κατὰ τὴν Μουνυγίαν Κρήτες διὰ τῶν

(α) Μόνος ὁ περίφημος Ἀθανάσιος ἐκ Δωριδὸς δύναται νὰ ἀντιπαραβληθῇ εἰς τοῦτον τὸν μέγαν ἄνδρα κατὰ τὴν γενναϊότητα, ἀνδρίαν, καὶ ἀξιοσύνην, ὅστις πρῶτος μετὰ τῶν Ὀπλάρχων τῆς Ἑλλάδος ᾔγειρεν ὅπλα κατὰ τῶν κρατούντων εἰς τὴν στερεὰν Ἑλλάδα, καὶ ἐπέφερε μέγαν ὀλεθρον αὐτῶν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν. Οὗτος ἐπεκύρωσε τὸ ἀξιοπρεπὲς τῶν ἡρωικῶν αἰώνων εἰς τὴν γῆν τῆς Λαμίας, ὅπου ἐγκαταλειφθεὶς μόνος μὲ ἑξ στρατιώτας δι' ἀπάντη τινῶν Ὀπλarchῶν, ὤκνησε εἰς μάχην τρεῖς χιλιάδας Τούρκους πεζοῦ, καὶ ἵππου, καὶ ἀπὸ ἰδίοις χερσὶ μὲ τὸ πῦρ καὶ μὲ τὴν μάχαιραν κατέβαλεν ἐβδομήκοντα πολεμίους καὶ πέντε ἵππους, καὶ ἀπὸ ἐξήντησεν ὅλας τὰς σωματικὰς δυνάμεις, ἀπέρριψε τὴν σπάθην εἰς τὸ πεδῖον κατενάντι τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἐκείτατο ἐκτάθην, καὶ συλληφθεὶς ἀποθνήσκει τὸν βαρβαρὸν θάνατον τοῦ πατρίδου. Ὁ ἀειμνηστὸς οὗτος ἐπαινῆται πολὺ διὰ τὸν ὑπὲρ Πατρίδος καὶ Ἐλευθερίας ζῆλόν του.

δολιχοσκελίων τουφεκίων των ἀπὸ τοῦ χαρακώματος ἐτουφεκίζον πρὸς ἐχθρικοὺν ὀχύρωμα, ὅπου πληγωθεῖς ἕνας Τοῦρκος ἐξῶ τοῦ περιφράγματος, τὸν ὁποῖον ἐξῆλθον οἱ ἀπὸ τοῦ ὀχυρώματος νὰ παραλάβωσιν. Οἱ ἡμέτεροι βλέποντες ἐξερχομένου πολλοὺς, αὐξάνουν τὸ πῦρ, ὥστε τὸ μικρὸν προέβη εἰς μέγα. Τρέχει τὸ ἐχθρικοὺν ἱππικὸν διὰ νὰ ὑπερασπίσῃ τοὺς οἰκείους κινδυνεύοντας· ὁμοίως καὶ ὁ Νικήτας πιγαίνει βοήθεια τῶν ἡμετέρων· καὶ ἡ μάχη γίνεται ἐπίμονος· ὁ ἀνδρεῖος Καραϊσκάκης ἀκούει ἀπὸ Κερατῆνι τὸν πυρεβολισμόν καὶ τρέχει ἔριππος εἰς τὴν μάχην, διὰ νὰ καταπύσῃ, ὡς λέγουν, τὴν μάχην, ὡς γινομένην παρὰ διαταγὴν του. Τὸν Ἀρχηγὸν παρακολουθοῦν καὶ ἄλλοι Στρατηγοί, ὅπου ἐμπεριπλέχθησαν μὲ τὸ ἱππικὸν καὶ πεζικὸν τοῦ ἐχθροῦ· ἔνθα πληγώνεται ὁ αἰοίδιμος Καραϊσκάκης περὶ τὴν ἥβην καιρίως· ἐπληρώθη δὲ καὶ ὁ Οὐϊκτωμ Ἀγγλος βαρέως ἀπὸ σφαίραν κανονίου, καὶ ὁ Νικήτας ὑπὸ τὴν σιαγόνα, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀξιωματικῶν. Ἄμα δὲ λαβὼν τὴν θανατηφόρον πληγὴν μεταφέρεται εἰς πλοῖον (τοῦ Στολάρχου Κόχραν), διὰ νὰ λάβῃ τὴν δυνατὴν ἱατρικὴν περιποίησιν. Ἀλλ' οὗτος ἡσκημένος ἐκ παιδικῆς ἡλικίας εἰς σπαθία καὶ τουφεκία, εἰδήμων τῆς φύσεως τῶν πληγῶν, ἐγνώρισεν ἀφ' ἐαυτοῦ, ἀφοῦ εἶδε τὴν πληγὴν, ὅτι ἱατρικὰ βοηθήματα δὲν ἰσχύουν, καὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἐγγίζει. Καὶ ἀφοῦ ἔκαμε τὴν διαθέκην του μὲ πνεῦμα ἀτάραχον, μὲ πρόσωπον γαληνόν, καὶ μὲ φωνὴν κατανυκτικὴν, πηρόντων τοῦ Στολάρχου, τοῦ Ἀρχιστρατήγου, καὶ πολλῶν ὀπλαρχηγῶν, ὠμίλησε τὰ τελευταῖα ταῦτα λόγια· « Μεγάλον χάρος μὲ ἐπεφόρτισεν ἡ Πατρίς δέκα ἤδη μῆνας, μὲ πολλοὺς κόπους ἔκαμα τὸ χρέος μου· δὲν μὲ ἔμεινεν ἄλλο παρὰ ἡ ζωὴ. Ἰδοὺ τώρα καὶ αὐτὴν τὴν παραδίδω εἰς τὴν Πατρίδα, καὶ δι' αὐτὴν ἀποθνήσκω μὲ εὐχαρίστησιν. Οἱ συντρόφοί μου (δηλ. οἱ Συστρατιῶται) ἄς τελειώσουν, ὅ,τι ἐγὼ δὲν ἐπρόφθασα νὰ τελειώσω μαζὺ τῶν· τὰς Ἀθήνας νὰ ἐλευθερώσουν ». Ταῦτα εἰπὼν καὶ ἕτερα τινά, παρέδωκε τὸ πνεῦμα εἰς χεῖρας Θεοῦ θαλασσοπλοοῦμενος εἰς Σαλαμίνα κατὰ τὴν νύκτα τῆς 23 Ἀπριλίου, καθ' ἣν ἡμέραν πανηγυρίζεται ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ, μεγαλομάρτυς Γεώργιος.

Ὁ θάνατος τούτου τοῦ ἀνδρός παρέδωκε τὴν Ἀκρόπολιν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, διότι τὸ Στρατόπεδον ἔμεινεν ὀρφανόν, καὶ δὲν εἶχε τὸν ἀξίον ὀδηγόν· εἶχε μὲν πολλοὺς ἄλλους Στρατηγούς, πολλοὺς ἀνδρείους, πολλοὺς πολεμιστάς· δὲν εἶχεν ὅμως ἄλλον Καραϊσκάκην. Οὗτος ἦτον ὁ μόνος καὶ ὁ τελευταῖος Ἀρχηγὸς τῶν Δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος. Πρὸς τοῖς ἄλλοις εἶχε καὶ τὸ προτέρημα τῆς ἐλευθεριότητος, τῆς εὐρυλογίας, καὶ τῆς πειθοῦς, καίτοι ἀμαθὴς καὶ ἀγράμματος. Πατρίδα δὲ εἶχεν ἐκ μητρὸς τὴν Σκολικαριὰν χωρίον περὶ τὰ σύνορα τοῦ βασιλείου, κατὰ τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα, ἐγεννήθη ὅμως εἰς Μαυρομάτι χωρίον τῶν Ἀγράφων ἐκ συνουσίας ἀνόμου· ἠύχθη δὲ εἰς ἡλικίαν ἀνδρὸς ὑπὸ τὴν ληστεῖαν Κατζαντώνη ὀνομαστοῦ Ἀρχιληστοῦ, ὅπου ἐδειξε τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνδρίας. Μετὰ ταῦτα ἦλθεν εἰς τὴν δούλευσιν τοῦ περιβοήτου Ἀλῆ πασσᾶ τῶν Ἰωαννίνων, ὅπου ἐδειξε κἀνταῦθα χαρακτῆρα πολεμικοῦ καὶ γενναίου ἀνδρός. Ἦν δὲ ἀναστήματος μετρίου, πρόσωπον εἶχε μελανόχροον, ὀφθαλμοὺς ὄχι μεγάλους, ῥίνα μικρὴν, μύστακα ἐπιμήκη. Τὸ δὲ σῶμα ἦν ἰσχνὸς καὶ εὐκίνητος· ἡλικίαν δὲ ἑτῶν εἶχε περὶ τὰ 52. Ἐθρηνήθη παρὰ πάντων ὡς οὐδεὶς ἄλλος, καὶ μόνος εὐτύχησε νὰ μὴν ἀφήσῃ ἐχθρὸν μετὰ θάνατον κανένα τῶν Ἑλλήνων, καὶ τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν πολεμικῶν ἐνῶς πρὸ τῆς ἀρχηγίας του εἶχε πολλοὺς ἐκατέρωθεν, καὶ πρὸ αὐτῆς εἶχεν ἄλλην ἠθικὴν, καὶ ἄλλον τρόπον τοῦ πολιτεύεσθαι ὄχι ἀξιέπικνον. Ἐτάφη δὲ τὸ σῶμά του εἰς τὴν Σαλαμῖνα μὲ ὅλα τὰ ἀνήκοντα ἐπιτάφια, γενομένης τυρρόῃς πάντων τῶν παρευρεθέντων, ὀδυρομένων ἐπὶ τῇ συμφορᾷ. Ἡ Διοίκησις μανθάνουσα τὸν θάνατόν του εἰς Πόρον (Καλαβρίαν) ἐπένησεν αὐτόν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Ἀποῦ ἐκοινοποίησε τὸ συμβάν εἰς τὴν ἐν Τροιζῆνι Ἐθνοσυνέλευσιν, ἐργαζομένην εἰσέτι, ἐτοίμασεν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὴν νεκρώσιμον τελετὴν. Ὁ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως μὲ πολλοὺς πληρεξουσίου, καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Πελοποννησιακῶν Στρατευμάτων μὲ πολλοὺς ἀξιωματικούς ἦλθον ἐνταῦθα, διὰ νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τὴν τελετὴν, καὶ νὰ συμπενηθῶσιν εἰς τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου ἀνδρός τῆς Ἑλλάδος. Περὶ τὴν ἐννάτην ὥραν τῆς ἡμέρας ἄρχεται ἡ τελετὴ

ἀντίπερην τοῦ Πόρου εἰς τὰ χῶματα τῆς Πελοποννήσου. Τὸ κενὸν νεκροφορεῖον μελανοσκεπαστον καὶ δαφνοστεφανωμένον, βασταζόμενον ἀπὸ ἀξιωματικούς, καὶ συναδεδυμένον παρὰ Ἀρχιερέων, ἱερέων, στρατιωτῶν, καὶ πολλοῦ λαοῦ, ἐκομίσθη μετὰ παρατάξεως μέχρις ὠρισμένης ὥρας. Ἀποῦ δὲ ἐψάλη ἡ νεκρόσιμος ἀκολουθία, ὁ Σπυρ. Τρικούπης ἐξεφώνησε λόγον ἄξιον τοῦ μακαρίτου ἀνδρός, τοῦ ὁποῦν λόγου ἡ ὕλη εἶνε ἀληθοῦς διήγησις τῶν συμβεβηκότων καὶ πράξεων τοῦ θρηνουμένου.

Διὰ τὴν νῦν γένη γνωστότερον ὁποῖος ἦν ὁ Καραϊσκάκης παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ἐκθέτω τὴν παροῦσαν διακρήρυξιν τῆς ἐν Τροικῇ Ἑθνικῆς Συνελεύσεως.

« Πρὸς τὸν ἐξοχώτατον Α'. Στόλάρχον, πρὸς τὸν ἐξοχώτατον Ἀρχιστράτηγον, καὶ πρὸς τοὺς γενγκαισιτάτους Ὁπλρχηγοὺς καὶ στρατιώτας, τοὺς συγκροτοῦντας τὸ Στρατόπεδον τῆς Ἀττικῆς.

» Ἡ φιλότατη Πατρίς θρηνεῖ ἀπαρηγόρητα ἀπολέσασα τὸ γνησιώτατον τέκνον τῆς θρηνεῖ καὶ κόπτεται στερηθεῖσα τοῦ θερμοῦ προμάχου τῶν ἱερῶν τῆς δικαίῳ θρηνεῖ δὲ τὸν διαῤῥήξαντα τὰς νέας ἀλύσεις τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος, τὸν ἐνδοξον νικητὴν τῆς Ραχωῆς, τὸν ἐξολοθρευτὴν τῶν τυράννων θρηνεῖ τὸν ἀρετιόλητον γενικὸν ἀρχηγὸν Καραϊσκάκην, ὅστις μαχόμενος ὑπὲρ τῶν κλεινῶν Ἀθηνῶν, ἔπεσεν ἐνδόξως, καὶ πνέων τὰ λοιπὰ, ἄλλο τι δὲν παρήγγειλε παρὰ τῶν Ἀθηνῶν τὴν διάσωσιν. Ἑλλάς! πένθουσιν τὸν πολύτιμόν σου Καραϊσκάκην! Ἕλληνίδες! μαυροφορέσατε διὰ τὸν ὑπερασπιστὴν τῆς τιμῆς σας! Φιλέλληνες! Ἕλληνες Στρατιῶται! ἐμβριμήσατε διὰ τὸν ἀνδρεῖον συστρατιώτην σας, καὶ καταβρέχοντες τὴν ἱερὰν γῆν τῶν κλεινῶν Ἀθηνῶν μετὰ τὰ καρδιοστάλακτα δάκρυά σας, ἐκδικήθητε τὸ αἷμα του! τιμωρήσατε τοὺς ἀπεθεστάτους φονεῖς του, καὶ σώσατε τὰς Ἀθήνας! Εὐδαίμων Καραϊσκάκη! ὀρκισθεὶς νὰ ζήσῃ; ἢ νὰ ἀποθάνῃς ἐλεύθερος, ἐφύλαξας τὸν ὄρκον σου ὡς χρηστὸς Πολίτης, ὡς εὐσεβὴς χριστιανὸς, ὡς τίμιος ἄνθρωπος. Ὡς τοιοῦτον τῆς ἀνεκτιμήτου ἐλευθερίας μάρτυρ, ὡς ἐντίμως ἀθλήσαντα καὶ στεφανωθέντα μετὰ τὰς δάφνας τῆς

δόξης καὶ τῆς ἀθανασίας σὲ ὑπεδέχθησαν εἰς τὰ Ἡλύσια πε-
δία οἱ τριτόλβιοι ἐκείνοι Ἥρωες, ὅσοι ἀπέθανον διὰ τὰ δίκαια
τῆς Πατρίδος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ! Μεταξὺ τούτων περι-
πταμένη ἡ ἀκτινοβόλος σκιά σου εἰς τὴν αἰωνίαν μακαριότητα,
δὲν ἐλπισμόνησε τὰς Ἀθήνας· καὶ ἤδη ἐπιφοιτῶσα εἰς τὰς ὀμη-
γύρεις τοῦ Στολάρχου, τοῦ Ἀρχιστρατήγου, τῶν Ἀρχηγῶν,
καὶ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Στρατοπέδου τῆς Ἀττικῆς, θεωρεῖ τὰ
πολεμικὰ καὶ σωτηριώδη ἐπιχειρήματά των, καὶ ἐπικαλεῖται
τὴν ἐξ ὕψους ἀντίληψιν τοῦ ὑπερτάτου βασιλέως, διὰ τὴν βοή-
θησιν νὰ σώσῃσι τὰς Ἀθήνας, καὶ τὴν Ἑλλάδα εἰς δόξαν τῆς
Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος.

Ὁ Πρόεδρος ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΙΣΙΝΗΣ.

Ὁ Γραμματεὺς Ν. Σπηλιάδης ν.

Ὁ Κιούταχῆς πληροφορηθεὶς τὸν θάνατον τοῦ Καραϊσκάκη,
ἀπὸ τὴν χαρὰν του παρευθὺ· ἔγραψεν εἰς τὴν Θύραν, ἐξαγγέ-
λων τὸν θάνατον τοῦ τρομεροῦ ἐχθροῦ τῆς Τουρκίας. Οἱ Ἀλ-
βανοὶ πρῶτοι ἐμήνυσαν εἰς τοὺς ἐν Φρουρῇ τὸν θάνατον με-
φωνὴν λυπημένης ψυχῆς, ὥς νὰ μὴν ἐπεθύμουν τὸν θάνατον
τούτου τοῦ ἀνδρός.

Τὸ δυστύχημα τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Καραϊσκάκη ἐ-
πέφερε κατὰ πόδας ἄλλα δυστυχήματα τόσον μεγαλύτερα,
τόσον θλιβερότερα, καθ' ὅσον τὰ μὲν ἐστέρησαν τὴν Ἑλλάδα
διὰ μιᾶς πολλῶν νέων, ἀνδρείων Ὁπλαρχηγῶν, ἀνδρείων
στρατιωτῶν, καὶ ὑπερμάχων ζηλωτῶν τῆς Ἐλευθερίας· τὰ δὲ
ἐματαιώσαν τὰς χρηστάς ἐλπίδας ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν
Ἀθηνῶν, αἵτινες ποτὲ δὲν ἤλθον τόσον ἐγγὺς τῆς βεβαιότη-
τος, ὅσον τὴν αὐτὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἐματαιώθησαν. Καὶ
ταῦτα ἦσαν ἀποτελέσματα τοῦ θανάτου τοῦ ἀξίου Καραϊ-
σκάκη. Διὸ θέλομεν δώσῃ τὴν ἀκριβῆ περιγραφὴν τῶν συμ-
βάντων.

Ὁ Γεν. Ἀρχηγός δύο ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου του, βλέπων
τὰ Ἑλληνικὰ Στρατεύματα, ὅτι ἐπροχώρησαν εἰς τὴν πιδιάδα
κατὰ τὸν ἑλαιῶνα, ὅπου ὠχυρώθησαν διὰ χαρακωμάτων, ἔχων
δὲ ἱκαντοὺς εἰς τὰ σωτηριώδη σχέδιά του τὸν Ἀρχιναύαρχον

Κόρχραν και άλλους τινάς, ἐνέδωκε νὰ ἐνεργηθῇ τὸ σχέδιον τοῦτο· δηλαδή μέρος τῶν στρατευμάτων ὑπὲρ τὰς 3.000 νὰ ἐπιβιβασθῶσιν ἀπὸ τῆς Μουνυχίας διὰ νυκτὸς εἰς τὰ πλοῖα, καὶ νὰ ἀποβιβασθῶσιν ἐπέκεινα τῆς Κωλιάδος κατὰ τὸ ἐκκλησιδίον ὁ ἁγ. Γεώργιος, διὰ νὰ προχωρήσωσιν ἐκεῖθεν πρὸς τὸ Φρούριον ὀπισθεν τοῦ Μουσείου, καὶ νὰ ἀνοίξωσι τὴν κοινωνίαν τοῦ Φρουρίου, καὶ ἡ νὰ φυλάξωσι τὴν γραμμὴν τῆς κοινωνίας, καὶ ἐπομένως νὰ λύσωσι τὴν πολιορκίαν, ἡ νὰ ἀνοίξωσι μόνον τὴν ὁδὸν εἰς τὰς γυναῖκας, τὰ παιδιά, τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ τοὺς πληγωμένους, νὰ ἀλλάξωσι μέρος τῆς Φρουρᾶς, καὶ νὰ ἐμβάσωσιν ὅσας τροφὰς δυνηθῶσι, καὶ ἄλλα ἀναγκάζα, καὶ ἐνῶ ἤθελε γίνεσθαι τοῦτο, τὰ περὶ τὸν Πειραιᾶ Σώματα ἔμελλον νὰ κινηθῶσι διὰ τοῦ ἐλαϊῶνος, καὶ προβαίνοντα κατὰ τὴν Πόλιν, νὰ ἐλκύσωσι τὴν προσοχὴν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ νὰ διαιρέσωσι τὴν δύναμιν, ὥστε νὰ μὴν ἐπιπέσῃ ὅλη κατὰ τῶν ἄλλων. Ἡ προετοιμασία τῶν ἀναγκαίων ἐγένετο, καὶ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ σχεδίου ἔμελλε νὰ γένῃ καθ' ἣν ἡμέραν συνέβη ὁ θάνατος τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου.

Μόλον τοῦτο τὰ Στρατεύματα ἂν ἐλυπήθησαν βαρέως διὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀρχηγοῦ, δὲν ἠθέλησαν νὰ δεῖξωσιν ἀψυχίαν. Διορίζουσι προσωρινῶς Ἀρχηγὸν τὸν Στρ. Κίτζον Τζαβέλαν· καὶ προετοιμασμένοι ὄντες ἐπιχειροῦσι νὰ ἐκτελέσωσι τὸ ρηθὲν σχέδιον διὰ τὴν πολλὴν προτροπὴν τοῦ Κόρχραν. Πρέπει ὁμως νὰ ὁμολογήσωμεν τὴν ἀλήθειαν· καὶ ἄλλοι πολλοὶ εἶχαν τὴν ἀνδρίαν καὶ τὸ φιλόπατρι τοῦ Καραϊσκάκη, ὅχι ὁμως καὶ τὸν νοῦν του, καὶ τὴν ἀξιότητά του, καὶ τὴν ἐπιρροήν του. Ἀποβαίνουσι λοιπὸν εἰς τὸν ρητὸν τόπον οἱ ἡμέτεροι τὴν νύκτα τὴν 24 Ἀπριλίου, ἔχοντες Ὀπλαρχηγούς οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τὸν Μακρυγιάννην καὶ Συμεὼν Ζαχαρίτζαν, πρὸ τινων ἡμερῶν ἐξεληθόντα τοῦ φρουρίου, οἱ δὲ Κρήτες τὸν Δημήτριον Καλλέργη, οἱ δὲ Σουλιῶται τὸν Κωνσταντῖνον Βότζαρη, Γ. Δράκον, Λάμπρον Βεῖκον, Ν. Ζέρβαν, καὶ Γ. Τζαβέλαν. Ἦν δὲ μετ' αὐτῶν καὶ ὁ ἰω. Νοταρᾶς μετ' ὁ Στρ. Σωμά του, καὶ ὁ Χαρ. Ἰγγλέσις μετ' ὁ ἐλίγον Τακτικὸν 180 τὸν ἀριθμόν. Πρῶτον σφάλλμα τῶν ἀνάρχων τούτων Ὀπλαρχηγῶν ἦτον, ὅτι ἀπέβησαν εἰς

τὴν γῆν περὶ τὸν ὄρθρον, ἐνῷ δὲν εἶχον καιρὸν νὰ ὀχυρωθῶσι, διὰ νὰ ἀπαντήσωσι τὴν ἐπέλευσιν τοῦ ἐχθροῦ, ἥτις ἐγένετο ἅμα τῆς ἡμέρας.

Τέλος ἐκινήθησαν τὰ Σώματα καὶ ἦλθον ὁμοῦ μὲ τὴν ἡμέραν ἀπέναντι τοῦ Φρουρίου εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ Μουσείου πλησίον τοῦ βύματος τῆς Καλλιῤῥόης, τοποθετηθέντα εἰς πεδιάδα *Ἀνάλατος* καλουμένην, διαμοιρασμένα εἰς προσεχῆ μικρὰ καὶ πρόχειρα χαρακώματα δεκτοκτῶ τὸν ἀριθμὸν, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ εἶνε πέντε ἢ ἕξ, διὰ νὰ εἶνε δυνατά. Οἱ ἐν τῷ Φρουρίῳ ἐλέποντες ἔξαφνα τοὺς ἡμετέρους πλησιάσαντας τότεν, ἐσκήρτησαν μὲν ἀπὸ τὴν χαρὰν, καὶ ἐθαύμασαν τὸ θάρρος των, νομίσαντες τὴν ἡμέραν ἐκείνην λύσιν τῆς πολιορκίας καὶ παῦσιν τῶν δεινῶν των· εἶπαν ὅμως τινές, ὅσοι ἐγνώρισαν τὴν κακὴν θέσιν τῶν ἡμετέρων· ὅ θεὸς νὰ βοηθήσῃ, ὅτι οἱ ἐδικοί μας κινδυνεύουσιν· καὶ ὁ πρῶτος, ὅστις ἐγνώρισε καὶ εἶπε τοῦτο, ἦτον ὁ Μεμούρης.

Τὰ δε περὶ τὸν Πειραιᾶ καὶ Μουνυχίαν Σώματα, ἀντὶ νὰ κινηθῶσι καὶ αὐτὰ διὰ τοῦ ἐλαϊῶνος κατὰ τὴν συμφωνίαν των ἔμειναν ἀκίνητα καὶ θεωρεῖται τῶν ἄλλων.

Ὁ ἐχθρὸς δὲν ἤλπιζεν ἴσως νὰ ἰδῇ τὸ τολμηρὸν τοῦτο κίνημα τῶν Ἑλλήνων. Παρατήρησας ὅμως αὐτοὺς ἐκτεθειμένους εἰς πεδιάδα καὶ ἀνοχυρώτους, ἐσύναξε τὰς δυνάμεις τοῦ Ἱππικόν, πεζικόν, καὶ πυροβολικόν, καὶ παρετάχθη ἐπὶ τινος λόφου, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ὑψωμάτων ἀπέναντι τοῦ ἔμπροσθινου χαρακώματος τῶν ἡμετέρων, ὅπερ δὲν ἐμπεριέκλειον πλείονες τῶν διακοσίων· τὸ δὲ Ἱππικόν τοῦ ἐχθροῦ ἐσυμμοσούτο ἀπὸ δύο σχεδὸν χιλιάδας. Ἀφοῦ δὲ ἐκανονοβόλησεν ἄρκετὰ τὸ χαρακώμα, παρορμᾷ κατ' αὐτοῦ τοὺς πεζοὺς διὰ νὰ στρατηγήσῃ τοὺς ἡμετέρους, οἵτινες, ἀφοῦ ἐκένωσαν τὰ τουφεκία των εἰς τὴν ἐφοδὸν τῶν πεζῶν, δὲν ἔλαβον καιρὸν νὰ τὰ γερμίσωσιν εἰς τὴν ὁρμὴν τοῦ Ἱππικοῦ, τὸ ὁποῖον ἔτρεξεν εὐθὺς μετὰ τὴν ὀπισθοδρόμησιν τῶν πεζῶν· καὶ οὕτως εἰσπηδήσαντες οἱ Ἱππεῖς εἰς τὸ χαρακώμα, ἀκολουθήσαντες καὶ οἱ πεζοὶ, συνεπλάκησαν μὲ τοὺς ἡμετέρους μαχομένους μὲ πῦρ καὶ μὲ σιδήρον. Οἱ ἡμέτεροι καὶ ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν, καὶ μὴ δυνάμενοι οὔτε νὰ φύγωσιν, ἀπέθανον πάντες μὲ τὸ σπαθὶ εἰς τὸ χέρι, καὶ τινες εἰς τὸν σωρὸν τῶν ἐχθρῶν

θάλοντες πῖρ εἰς τὴν πυρίτιδα κόνιν, συνεκάησαν μετὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀποθανόντες ἐνδοξον θάνατον. Εἰς τὸ ἐμπροσθινὸν τοῦτο χαράκωμα ἦτον ὁ Συμεὼν Ζαχαρίτζας ὁδηγὸς τῶν ἄλλων, ὅπου ἔγινε θῦμα διὰ τὴν γλυκυτάτην πατρίδα του. (α) Ἀπὸ δὲ τὰ ἄλλα χαράκωματα βλέποντες οἱ ἡμέτεροι τὴν καταστροφὴν τοῦ προηγουμένου, τρέπονται εἰς φυγὴν, χωρὶς νὰ περιμείνωσι τὴν ἔφοδον τοῦ ἐχθροῦ. Τὸ δὲ ἱππικὸν εἰς τοιαύτην εὐκαιρίαν τρέχον κατόπιν, ἐπιφέρει γενικὴν σφαγὴν τῶν φευγόντων· ἔπεσον δὲ εἰς τὸ πεδινὸν τοῦτο Ἕλληνες ὑπὲρ τοὺς 800. Μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶνε οἱ Στρατηγοὶ Ἀάμπρος Βίϊκος, Ἀθανάσιος Τούσας, Γεώργιος Τζαβέλας, Φῶτος Φωτομάρας, καὶ Ἰω. Νοταρᾶ· (β) μεθ' ὧν καὶ ὁ Χαράλαμπος Ἰγγλέσης (γ) μὲ πολλοὺς (δ) Τακτικούς, εἰκοσιτεσσάρων μόνον διασωθέντων· ἀπέθανον δὲ καὶ ὁ κτῶ φιλέλληνες, δώδεκα ὄντες ὅλοι, ἐζωγρήθησαν καὶ τινες, ἐν οἷς ἦσαν οἱ Στρατηγοὶ Γ. Δράκος Σουλιώτης, γνωστὸς διὰ τὴν πολλὴν ἀνδρίαν του, καὶ ὁ Δ. Καλλέργης ὁ ἐνδοξὸς Σε-

(α) Οὗτος ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν ἐτῶν 40· ἠγωνίσθη στρατιωτικῶς ὑπὲρ πατρίδος καθ' ὅλον τὸν ἀγῶνα, ἔχων βαθμὸν χιλιάρχου· ἦν δὲ ἀναστήματος ἑλίου, καὶ τὴν τρίχα εἶχε μέλαιναν, εὐθὺς τὸ ἀνάστημα.

(β) Οὗτος ὑπῆρξε περίφημος, καλούμενος κατ' ἐξοχὴν Ἀρχοντόπουλον, ὡς ἐξ οἴκου λαμπροῦ καὶ πλουσίου ὑπάρχων· ἦν δὲ Ὀπλαρχηγὸς τῆς Κορινθίας ἀπ' ἀρχῆς τῆς Ἐπαναστάσεως, ἔχων ἔτη ἡλικίας δεκαεννέα, ὅτε ἤρξε τῶν ὅπλων· ἡ ἀπώλειά του ἄφησε μέγαν κοπετὸν καὶ πόνον εἰς τοὺς γονεῖς του.

(γ) Τοῦτον ὁ Φαββίερ εἶχεν ἀφήσῃ τοποτηρητὴν του εἰς Μέθενα, ὅστις ἦλθεν εἰς Πειραιᾶ μὲ τὸ ὀλίγον Τακτικόν, ἔχων βαθμὸν Ταγματάρχου. Ἐπειδὴ δὲ διετελέσεν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνος ἀγωνιζόμενος καὶ ὡς Ἀτακτος καὶ ὡς Τακτικὸς στρατιώτης κατὰ τὴν χρῆσαν, παρευρεθεὶς εἰς τὰς πολιορκίας τῆς τε Τριπόλεως καὶ τοῦ Ναυπλίου, καὶ εὐαρέστησε γενόμενος παράδειγμα καλοῦ καὶ χρηστοῦ πολίτου, τὸν κατατάττομεν εἰς τὴν τάξιν τῶν πρώτων· ἀπέθανε δὲ ἐτῶν εἰκοσιεννέα, εἶχε δὲ πατρίδα τὴν Κεφαλληνίαν.

(δ) Μεταξὺ τούτων ἔπεσεν ἐνδόξως καὶ ὁ Ἕλληρ Ζήνων Ἰσαυρίδης, ἀγαθὸς πολίτης, καὶ ζηλωτὴς εἰς ἄκρον, ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν 30, ἀδελφὸς ὢν τοῦ Ἀναστασίου Καραμήχου, γνωστοῦ διὰ τε τὸ ἔργον τῆς ἀποστολῆς του εἰς κατήχησιν ἐταίρων τῆς Φιλικῆς, καὶ διὰ τοὺς ὑπὲρ πατρίδος ἀγῶνάς του ἐν ὅλῳ τῷ διαστήματι τῆς δεκαετοῦς Ἐπαναστάσεως.

πτεμβριανός, Ἀρχηγός τῶν Κρητῶν, καί ὁ Γεώργιος Τσελεπῆς Λιγινήτη, εὐπατρίδης, καί ὁ νῦν Ἱπομόιραρχος Ἀθανάσιος Λέκκας, ἀνεψιός τῶν γενναίων ἀδελφῶν Λέκκα, ὅστις παθὼν πολλά εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν του μετὰ πέντε ἔτη ἐλευθερώθη. Τὸ δυστύχημα τοῦτο τῶν Ἑλλήνων εἶνε τὸ πρῶτον, τὸ μόνον, καί τὸ ὕστερον ἀφοῦ ἄρχισεν ὁ κατὰ τὴν Ἀττικὴν πόλεμος. Μεταξὺ τῶν φονευθέντων ἐπαριθμοῦνται Ἀθηναῖοι περὶ τοὺς 120· ἔπεσον δὲ καί ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς ὄχι ὀλίγοι, καί μάλιστα εἰς τὴν συμπλοκὴν τοῦ ἐμπροσθινοῦ χαρακώματος. Ἡ νίκη ὅμως ἐκάλυψε τὴν ζημίαν ὅση μεγάλη καὶ ἂν ἦτον.

Ὁ ἐχθρὸς μετὰ τὴν λαμπρὴν νίκην του τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἀποστέλλει εἰς τὴν μεγάλην τάφρον τὴν ἀπὸ τοῦ Μυστείου μέχρι τῆς μεσιμβρινῆς πύλης, τὸν Γεώργιον Τσελεπῆν, καί τὸν Γεώργιον Δράκον, μπνῶν πρὸς ἡμᾶς, διὰ νὰ ἐλθῶμεν εἰς ὁμιλίαν. Γενομένης ἀναχωρῆς, καί ἐπομένως συνδιαλέξεως οἱ Τοῦρκοι μᾶς προβάλλουσιν νὰ παραδώσωμεν τὸ Φρουρίον, ὅτι ἐλπίς σωτηρίας δὲν μᾶς ἔμεινε πλέον· καί διὰ νὰ μᾶς προτρέψωσιν ἔτι μᾶλλον, γράφουσιν ἐπιστολὴν καὶ κατ' ἐπιταγὴν ἐνυπογράφεται ὁ Δράκος, ὡς νὰ ἦτον τὸ γράμμα ἐκ μέρους του, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐδόθη καί μᾶς ἐζητήθη ἀπάντησις· ἡ ἐπιστολὴ ἔχει οὕτω. « Σὰς φανερώνω τοὺς σκοτωμένους καί πιπασμένους· ἐσκοτώθηκεν ὁ Καραϊσκάκης, ἐσηκτώθηκε τὸ Ἀρχοντόπουλον (ὁ Ἰωάννης Νοταρᾶς), ὁ Κώστας Βότσαρης, ὁ Λάμπρος Βεῖκος, ἐσκοτώθηκε καί ὁ Βάσσης, καί ἄλλοι πολλοὶ καπεταναῖοι ἐσκοτώθησαν· ἐπιέσθησαν καί ὁ Δ. Καλλέργης, καί ὁ Γεώργιος Δράκος οἱ καπεταναῖοι. Διὰ τὸ καλὸν ὅπου σὰς θέλω νὰ παραδώσετε τὸ Κάστρον εἰς τὸν Βεζύρην, ἂν ἀγαπᾶτε τὸ σαλαμέτι σας (σωτηρίαν)». Ἡμεῖς ἀφοῦ ἀνεγνώσαμεν ταῦτα, ὅσον διὰ τοὺς ἀπαριθμώμενους φονευμένους δὲν ἐπιστεύσαμεν ὅλους, ὅμως διὰ τὸν θάνατον τοῦ Καραϊσκάκη δὲν ἀμυβίλαμεν, τεκμαιρόμενοι τοῦτο ἀπὸ τοῦ συμβάν δυστύχημα. Μόλον τοῦτο οἱ Ὁπλαρχεγοὶ τοῦ Φρουρίου ἐπρόβλεπον νὰ γίνῃ ἡ ἀπάντησις ἀξία τοῦ Ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν σταλητομένη· καί εἰς τοῦτο παρεκάλεσαν τὴν δημόσιον Γραμματεῖα νὰ γράψῃ ὅπως γνωρίζει καλόν. Γενομένη ἡ ἀπάντησις καὶ ὑπογεγραμμένη παρὰ

τῶν Ὀπλαρχηγῶν καὶ τῶν προκριτοτέρων τῆς Ἀκροπόλεως ἐστάλη εἰς τὸν Δράκον (α) μὲν, ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι τὴν ἔλαβον, καὶ τὴν ἐκόμισαν εἰς τὸν Κιουταχῆν· ἔχει δὲ οὕτω. «Καπετὰν Δράκω! ἐλάβομεν ἐν γραμματάκι σου, γραμμένον μὲν ἀπὸ ἄλλον, μὲ τὴν ὑπογραφὴν ὅμως τὴν ἐδικήν σου. Εἶδαμεν νὰ μᾶς σημειώνης τοὺς σκοτωμένους Καπητανέους· ἀποροῦμεν διὰ τί μᾶς τοὺς ἐγράψατε κατ' ὄνομα εἰς καιρὸν ὅπου ἡμεῖς δὲν σᾶς ἐζητήσαμεν νὰ μάθωμεν ἀπὸ ἐσᾶς· καὶ ἂν αὐτοὶ ἐσκοτώθησαν, τοῦτο δὲν μᾶς ἀπελπίζει· ἰξεύρομεν καλὰ καὶ βλέπομεν φανερὰ, ἂν ἐχάθησαν μερικοὶ, τὸ ἔθνος ἔχει πολλοὺς καὶ στέλλει ἀντὶ διὰ ἓνα ἑκατόν· τὰ ἄξια παληκάκια δὲν χάνονται ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα· ἡμεῖς ὅταν ἐπιάσαμεν τὰ ἄρματα διὰ τὴν ἐλευθερίαν μας, ἐβάλομεν πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ ὅλα τὰ ἐναντία, καὶ δὲν λυπούμεθα ἂν χαθοῦν μερικοὶ ἀπὸ ἡμᾶς εἰς καιρὸν ὅπου ἔχομεν ἀπόφασιν νὰ ἀποθάνωμεν ὅλοι διὰ τὴν ἐλευθερίαν· καὶ ἂς μάθῃ ὁ καθένας, ὅτι ἐν ὅσῳ σκοτώνονται Ἕλληνες, τόσον ἐμψυχώνονται οἱ ζωντανοὶ, καὶ πολεμοῦν διὰ νὰ ἐκδικηθοῦν τὸ αἷμα τῶν ἀδελφῶν των. Ὁ πόλεμος ἔχει καὶ χαλασμόν, ἔχει καὶ νίκην· καὶ ἂν ἐχθὲς ἐχαλάσθησαν οἱ ἐδικοί μας, αὐριοὶ ἐλπίζομεν νὰ νικήσουν καὶ νὰ πάρουν διπλοῦν τὸ αἷμα τῶν ἀδελφῶν· ἡξεύρεις καὶ σὺ, καὶ ὅλοι, ὅτι ὁ ὅρκος μας εἶναι πᾶσι ζωὴ ἐλευθέρᾳ, ἢ θάνατος· ἐνδοξοῦν»

Ταῦτα μὲν μέχρις ὧδε τὰ ἀπὸ τοῦ Πειραιῶς, καὶ τὰ τῆς Ἀρχηγίας καὶ τὰ τοῦ θανάτου τοῦ αἰοιδίμου Καραϊσκάκη. Ἦδη δὲ ἐπανερχομαι εἰς τὸ Φρούριον διὰ νὰ διηγηθῶ τὰ ἀκόλουθα διατρέξαντα, ἀρχόμενος ὅθεν κατέλιπον τὴν διήγησιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Παρήλθιν ὁ Δεκέμβριος, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐξέλιπον αἱ ζωοτροφίαι, ἐκτὸς σίτου καὶ κριθῆς. Συμβαίνει ἐπιδημία νόσου,

(α) Ἀπέθανε δὲ οὗτος ἀπαρόμενος εἰς Χαλκίδα καθ' ὁδὸν εἰς Ἀνηφορίτην κατὰ τὸ κατωφερές ἀπὸ ἀθυμίας ὑπερβολικῆς διὰ τὴν ἀποτυχίαν καὶ τὸ δυστύχημα τῶν Ἑλλήνων.

καὶ πάντες κατὰκείνται. Ἡ νόσος διαρκεῖ τέσσαρας ὅλους μῆνας. ἀποθνήσκουν πολλοί· ὀλιγώτατοι τῶν πληγωμένων ἐθεραπεύοντο· καὶ ὅτι τὴν πληγὴν διεδέχετο νόσος. ἐν τῷ μεταξὺ ἀρρώστει ὁ Φαββιέρ, ὁ Κριεζιώτης, ὁ Μεμούρης, τὰ μέλη τῆς Δημογεροντίας, Γερ. Φωκάς. Δ. Εὐμορφόπουλος, πολλοὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ὁ ἱατρὸς τοῦ Φρουρίου. Γενικὴ ἔλλειψις τῶν ἀναγκαίων· ὁ ἀσθενὴς ἀνελάμβανε, καὶ δὲν εἶχε τί νὰ φάγῃ· περιπίπτομεν πάντες εἰς κακοπάθειαν, ταλαιπωρίαν, καὶ εἰς πᾶν δεινόν, ἀποτελέσματα πολυχρονίου πολιορκίας. Μόνον δὲ τὸ θάρρος μᾶς ἔμεινε.

Τέλος ἀναλαμβάνει τὴν ὑγίαν τοῦ ὁ Φαββιέρ κατὰ τὸν Μάρτιον, καὶ ζητεῖ νὰ τῷ δοθῇ ἡ ἐξόδος του, ὑποσχόμενος (α) ὅτι ἐντὸς δέκα ἡμερῶν, ἢ θέλει λύσῃ τὴν πολιορκίαν, ἢ θέλει πλησιάσῃ εἰς τὸ Φρούριον νὰ δώσῃ βοήθειαν νὰ ἐξέλθωσιν οἱ ἀποκλεισμένοι καὶ νὰ παραιτήσῃσι τὸ Φρούριον· καθότι ἂν περάσωσι δέκα ἡμέραι καὶ δὲν γένη τίποτε, ἄς μὴν ἐλπίζωσι πλέον σωτηρίαν. Τέλος πάντων ἀπεφασίσθη νὰ ἐξέλθῃ τὴν 31 Μαρτίου. Περὶ δὲ τὰ μέσα τῆς νυκτός, ὅτε ἐξῆλθε τοῦ Σερπεντζε, καὶ ἐπροχώρησαν οἱ Φιλέλληνες μέχρι τῶν ἐχθρικῶν χαρκαωμάτων, ὅθεν ἔμελλον νὰ διαβῶσιν, ἰδοὺ παρρησιάζονται δύο πεζοὶ σταλμένοι ἀπὸ τὸν Ἀρχηγὸν Καραϊσκάκη. Δίδεται ἡ εἰδησις εἰς τὸν Φαββιέρ, ὅστις ὀπισθοδρομεῖ διὰ νὰ μάθῃ τί γράφουν ἀπέξω· καὶ οὕτως ἀναβάλλει τὴν ἐξοδὸν του.

Κατὰ δὲ τὴν δεκάτην Ἀπριλίου γενομένης συνελεύσεως τῶν Ὁπλαρχηγῶν, προσκαλεῖται καὶ ὁ Φαββιέρ, ἐνθα προβάλλει περὶ τῆς ἐξόδου του, ὑποσχόμενος πάλιν ἐντὸς πέντε ἡμερῶν νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν· εἰ δὲ μὴ, νὰ ἐλθῇ διὰ νυκτός μετὰ τὸ Σῶμά του νὰ βοηθήσῃ τοὺς ἀποκλεισμένους εἰς τὴν ἐξοδὸν των, ὅτι ματαίως θέλει ταλαιπωροῦνται εἰς τὸ Φρούριον· ἔστερξαν δὲ πάντες νὰ ἐξέλθῃ διὰ νὰ μὴ ἐνοχλοῦνται πᾶσαν στιγμὴν εἰς τὸ πρόβλημα τῆς ἐξόδου, ἀποστέλλοντες μετ' αὐτοῦ καὶ τέσσα-

(α) Αἱ ὑποσχέσεις του τῷ ὄντι ἦσαν γελοῖαι καὶ παιδαριώδεις! καὶ πῶς ἐδύνατο νὰ κατορθώσῃ μετὰ τὸ ὀλίγον του τακτικόν, ὃ ἐστὶ μετὰ τετρακοσίους ἄνδρας, ἔργον μέγα καὶ δυσκατόρθωτον;

ρας ἄνδρας, διὰ τὰ παρὰ τὴν πρᾶξιν τοῦ Φρουρίου καὶ διὰ ζώτης φωνῆς καὶ περὶ τὰς ἐξ τῆς νυκτὸς ἐξέρχεται τοῦ Σερπεντζέ· οἱ ἔχθροι αἰσθόμενοι τὴν ἐξοδὸν, ἐτουφέκισον ἀπὸ τὰς θέσεις των καὶ ἀπὸ λάθους, λέγει, τοῦ πρώτου τάγματος ὀπισθοδρομεῖ πάλιν. Οἱ δὲ προειρημένοι τέσσαρες ἐξῆλθον τὴν ἀκόλουθον νύκτα, καὶ ἐφθασαν ἀβλαβεῖς εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Στρατόπεδον· ἦσαν δὲ οὗτοι· Συμεὼν Ζαχαρίτζας, Ν. Καρόρης, Γεώργιος Ὑδραῖος, καὶ Ἰω. Καρατζᾶς Τακτικός.

Ἐκτοτε δὲν ἐβόλεπε δυνατὴν τὴν ἐξοδὸν ὁ Φαββιέρ, καὶ ἐπεθύμει μὲν νὰ μὴν ὑπάρχῃ εἰς τὸ Φρούριον, καὶ νύχτο ἀν ἦτον δυνατὸν νὰ στέρξωσιν οἱ ἄλλοι νὰ ἐξέλθωμεν μὲ συνθήκας· ἀλλὰ μὴν εὐρίσκων συναινέτας, ἐσιώπα.

Νέος δὲ τις τοῦ Φαββιέρ ἀκόλουθος, Θράξ ἄνθρωπος, περιήρχετο ἀπὸ ἑνα εἰς ἄλλον, διδάσκων τὰς συνθήκας, καὶ προσπαθὼν νὰ πείσῃ καὶ ἀφοῦ ἐδοκίμασε νὰ φέρῃ εἰς τὴν γνώμην τοὺς προκρίτους τῶν Ἀθηνῶν, οἵτινες τὸν ἀπέβᾶλον κακὸν κακῶς, ἐτρέπη εἰς τοὺς ἀτάκτους στρατιώτας τοὺς ἱκανοὺς νὰ διεγείρωσι καὶ τοὺς ἄλλους· καὶ ἀπὸ Μάγκαν εἰς Μάγκαν (συντροφίαν ἢ συσσιτίαν, ἢ συνοικίαν) περιερχόμενος διὰ νυκτὸς, ἐδοκίμαζε τὰ πνεύματα τῶν στρατιωτῶν, καὶ κατήχει πολλούς. Μόλον τοῦτο οἱ στρατιῶται δὲν ἀπεφάσιζον ἀκόμη τὰς συνθήκας, ἀπιστοῦντες πολὺ εἰς τὸν ἐχθρόν· καὶ ταῦτα ἔπρατον, ἐνῶ ἔζη ὁ Ἀρχηγὸς Καραϊσκάκης, καὶ ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι εἰς Πειραιᾶ καὶ Κεράτῃν.

Ἐν τούτῳ δὲ σύνοικοι ὄντες καὶ ὁμοδαῖοι Νικόλαος Ζαχαρίτζας, Σταῦρος Βλάχος, καὶ Διονύσιος Σουρμελῆς, ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τοὺς σκοποὺς τοῦ Φαββιέρ, καὶ ὑποπτευόμενοι τοὺς τεραξίας στρατιώτας νὰ μὴ φανῶσιν ἄπιστοι ἐν καιρῷ ἀνάγκης, βουλευόμενοι, καὶ κρίνουσι καλὸν νὰ προπαρὰσκευασθῶσιν ὑπόνομοι ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ Φρουρίου, διὰ νὰ ἐξέλθωμεν μὲ τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ, ἀν ἔλθωμεν εἰς τὴν ἀπελπισίαν τῶν πραγμάτων· καὶ οὕτω καλοῦντες τὸν ὑπονομοποιὸν Κώνσταν, κοινοποιοῦσι τὴν γνώμην, καὶ ὁμοφωνήσαντος τούτου αὐθωρὶ κρᾶζονται ὁ Κριζιώτης, ὁ Βύμορφόπουλος, καὶ Μεμούρης, εἰς τοὺς ὁποίους κοινοποιεῖται ἡ γνώμη. Ὁμογνωμόνων δὲ καὶ συμ-

φήφων γενομένων καὶ τούτων, κοινοποιεῖται πάραυτα εἰς πάντας τοὺς ἐν τῷ Φρουρίῳ, ὅτι ἡ ἐξοδος τῶν ἀποκλεισμένων δὲν θέλει γένη ἄλλως, ἂν δὲν λυθῇ ἡ πολιορκία, εἰ μὴ μὲ τὴν καταστροφὴν τοῦ Φρουρίου, καὶ μὲ τὰ ὅπλα εἰς χεῖρας. Οἱ στρατιῶται τὸ δέχονται, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀμέσως ἐπιχειροῦνται τὰς ἐργασίας. Ὁ Φαββιέρ βλέπων τὸ τολμῆρὸν τοῦτο ἐπιχειρήματα δὲν εἶχε τί νὰ εἰπῇ· καθότι δὲν ἐδύνατο νὰ φανῇ δειλότερός τῶν Ἑλλήνων, ἐνῷ ἔδειξε τῷ ὄντι ἀνδρίαν εἰς πολλὰς περιστάσεις.

Κατὰ δὲ τὴν εἰκοστὴν ἐννάτην τοῦ Ἀπριλίου Γάλλος τις, συνωδευμένος ἀπὸ τὸν Γραμματέα τοῦ Κιουταχῆ, καὶ τινὰς δορυφόρους ἐκείνου, παρρησιάζεται ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ Φρουρίου, λέγων ὅτι θέλει ὁμιλήσῃ πρὸς τὸν Συνταγματάρχην Φαββιέρον εἰδοποιηθεὶς δὲ οὗτος ἀποστέλλει τινὰ πρὸς αὐτὸν ἐρωτῶν, πόθεν ὁ Γάλλος, καὶ τί ζητεῖ· ἀποκρίνεται δὲ οὗτος ἐγγράφως οὕτω πως. α. Ὁ Ἀρχιστράτηγός σας Τζούρτζης παρεκάλει τὸν Κυβερνήτην τῆς Γαλλικῆς Φρεγάτας Ἰίρας Κ. Λεβλὰν νὰ μεσιτεύσῃ πρὸς τὸν Ῥεσίτ Πασσᾶν Σερασκέρην περὶ τῆς ἐξόδου τῶν δυστυχῶν ἀποκλεισμένων ἐν τῷ Φρουρίῳ, γενομένων συνθηκῶν μεταξὺ τῶν δύο μερῶν· καὶ οὕτως ὁ Κ. Λεβλὰν ἀπέστειλεν ἐμὲ πρὸς τὴν γενναιότητά σας νὰ σᾶς ἀναφέρω αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. Ἀφοῦ ἀνέγνωσε τὸ γράμμα ὁ Φαββιέρ, πειραχθεὶς ὅτι ὁ Γάλλος ἐκάλει τὸν Τζούρτζην Ἀρχιστράτηγον αὐτοῦ κατεπήδησε περιφρονητικῶς κατὰ τοῦ Τζούρτζη. Ἰδοὺ, λέγων πρὸς ἡμᾶς, ὁ Ἀρχιστράτηγός σας, ἰδοὺ ἡ ὑπηρερία ὅπου κάμνει εἰς τὸ ἔθνος σας· ἰδοὺ αἱ ἀπαρχαὶ τῶν ἀγώνων του, τὸ νὰ παραδώσῃ τὸ Φρούριον εἰς τὸν ἐχθρόν. ἐπειράχθη δὲ περιπλέον, διότι ὁ Γάλλος διεύθυνε τὸν λόγον πρὸς αὐτὸν περὶ παραδόσεως τοῦ Φρουρίου, ἐνῷ ἡ Φρουραρχία δὲν ἦτον εἰς αὐτόν· ὑποπεύθη προσέτι μήπως ὁ Τζούρτζης ἐπίτηδες παρήγγειλε τὸν Γάλλον νὰ ἀναφερθῇ πρὸς αὐτόν· καὶ οὕτω μετ' ὀργῆς ἀποκρίνεται· ἐφώναξαν ὁμῶς πρῶτον οἱ Ὀπλαρχηγοὶ καὶ οἱ παρόντες στρατιῶται. α. Δὲν στέργομεν συνθήκας, μήτε πιστεύομεν, ἂν ὁ φράγγος ἐστάλῃ ἀπὸ τὸν Τζούρτζην· βέβαια ὁ Κιουταχῆς προσπαθεῖ νὰ μᾶς ἀπατήσῃ· ὁ δὲ Φαββιέρ ἀπήντησε ταῦτα. α. Ἀπορῶ πόθεν παρεκινήθης κύριε νὰ διευθύνῃς τὸν λόγον σου

πρὸς ἐμὲ περὶ συνθηκῶν, ἐνῷ ἐγὼ δὲ εἶμαι συνειθισμένος νὰ κάμνω συνθήκας, καὶ μάλιστα ὅπου εἶμαι ἐδῶ εἰς τὸ Φρούριον προσωρινός, καὶ ἡ φρουραρχία εἶναι εἰς ἄλλους, εἰς τοὺς ὁποίους ἡμπορεῖς νὰ γράψῃς περὶ τούτου. Μὲ κακοφαίνεται ὅτι δὲν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σὰς γνωρίζω· μόνον τοῦτο δὲν πιστεύω, ἂν τὸ ὑποκείμενον ὅπου μοὶ γράφει, εἴται σύ· καὶ ἂν ὁ Στρατηγὸς Τζούρτζης παρεκάλεσε τὸν Κ. Λεβλάν κυβερνήτην τῆς ὁποίας λέγεις Φρεγάτας, νὰ μεσιτεύσῃ πρὸς τὸν Πασσᾶν περὶ τῆς ἐξόδου τῶν ἐν τῷ Φρουρίῳ». Ἀφοῦ ἔλαβε ταύτην τὴν ἀπόκρισιν ὁ ἀξιωματικὸς Γάλλος πέμπει ἰδιαιτέρον γράμμα τοῦ Λεβλάν πρὸς τὸν Φαβθιέρον, διαλαμβάνον οὕτως.

« Ἐν τῷ Στρατοπέδῳ τῆς αὐτοῦ ἐξοχότητος τοῦ Σερασκέρη.
Τῇ 11 Μαΐου (Ν. Σ.) 1827.

Κύριε Συνταγματάρχᾳ.

Ἐπεφορτίσθην ἀπὸ τὸν στρατηγὸν Τζούρτζην νὰ μεσολαβήσω παρὰ τῇ αὐτοῦ ἐξοχότητι τοῦ Σερασκέρη Ῥεσίτ Πασσᾶ, διὰ νὰ ἀπολαύσω ἀπ' αὐτὸν τὴν ἐξοδὸν σας ἀπὸ τὸ Φρούριον ὅπου διοικεῖτε, ἀφοῦ τὸν παρεκίνησα τὴν ἐξοχότητά του πρὸς χάριν σας, καὶ πρὸς χάριν τῆς Φρουρᾶς τῆς οὔσης ὑπὸ τὰς διαταγὰς σας. Ἡ ἐξοχότης του ἔλαβε τὴν καλοσύνην νὰ μὲ κάμῃ νὰ γνωρίσω τὴν θέλησίν της καὶ τὴν μόνην συνθήκην, μὲ τὴν ὁποίαν αὐτὴ ἡμπορεῖ νὰ στέξῃ τὸ ἀδείασμα τῆς Ἀκροπόλεως. Σὰς τελειώνω ἐδῶ τὸν σκοπὸν τῆς ἐξοχότητός του, καὶ προσθέτω προσέτι τὴν βεβαιότητα διὰ τῆς ὁποίας ἔχετε τὴν κυριότητα παρὰ τοῦ Στρατηγοῦ σας Τζούρτζη νὰ πράξετε, ὡς καταλαμβάνετε εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν. Δὲν στοχάζομαι Κύριε Συνταγματάρχᾳ! ὅτι ἡμπορεῖτε νὰ λάβετε ἄλλο τι πλέον ὠφέλιμον· καὶ περιμένω τὴν ἀπόκρισίν σας παρὰ τῇ Ἀ. Ἐ. διὰ νὰ τελειώσω ἢ νὰ ἀποβάλω πᾶσαν διαπραγματεύσειν ὑπὲρ ὑμῶν. Ἰδοὺ λοιπὸν αἱ συνθήκαι τὰς ὁποίας κελεύει ἡ Ἐξοχότης του. Α', Ὁ Συνταγματάρχης Φαβθιέρος θέλει ἔχει τὰ ὅπλα του, καὶ ἡμπορεῖ ν' ἀναχωρήσῃ ἐλευθέρως, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὰ πράγματά του. Β', Οἱ στρατιῶται τῆς Φρουρᾶς θέλουν παραδώσῃ τὰ ὅπλα των, καὶ ἐπομένως ἡμποροῦν νὰ ἀναχωρήσωσιν ἐλευθέρως, δι' ὅπου

Θελήτουν. Ὅσοι τῶν στρατῶν ὑπήκοοι τοῦ Σουλτάνου θελή-
σουν νὰ μείνουν εἰς δούλευσιν τῆς Ὑψηλότητός του θέλουν διευ-
θυνοθῆ εἰς τὸ Στρατόπεδον τῆς Ἐξοχότητός του τοῦ Σερασκέρη,
πληρωμένοι καὶ μεταχειρισμένοι ὡς στρατιῶται τοῦ Σώματος,
εἰς τὸ ὅποιον θὰ καταταχθῶν. Γ', Τὰ ἄλλα καὶ κάθε ἄλλο
μέσον ἀναγκαῖον εἰς μετακίνησιν τῶν πληρωμένων καὶ ἀσθενῶν
θέλουν προβλεφθῆ ἀπὸ τὴν Ἐξοχότητά του. Δ', Ἡ Φρουρά θέλει
ὁδηγηθῆ εἰς τὸ παράλιον ὅπου ἔγινε τελευταῖον ἡ ἀπόβασις
τῶν Ἑλλήνων· αὕτη θέλει ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδὸν ὅπου εἶναι μα-
κρὰν τῶν θέσεων, τὰς ὁποίας κρατοῦν τὰ Τουρκικὰ Στρατεύματα.
Ε', Συνοδία τις ἱππικοῦ πολεμικοῦ τῆς Ἐξοχότητός του θέλει
διορισθῆ νὰ ὁδηγήσῃ τὴν φρουράν, ἕως εἰς τὸν τόπον τοῦ ἐμ-
βάσματος εἰς τὰ πλοῖα, διὰ νὰ δώσῃ πᾶσαν ἀσφάλειαν. Ἡ Ἐ-
ξοχότης του ὑπόσχεται μὲ τὸν λόγον τῆς τιμῆς του τὴν ἀκριβῆ
ἐκτέλεσιν ὅλων τῶν ἄρθρων τῆς παρούσης συνθήκης.

Προσθήκη "Αρθρου.

Ἡ Ἐξοχότης του συγκατανεύει περιπλέον νὰ δώσῃ ὁμήρους
διὰ νὰ ἀποκριθῶν περὶ τῆς πιστῆς ἐκτελέσεως τῶν ἄρθρων τῆς
ῤηθείσης συνθήκης, οἱ δὲ ὁμηροὶ οὗτοι θέλει ληφθῶσιν ἐπάνω
εἰς τὴν φρεγάταν τοῦ Βασιλέως· Ἡσαν ἐμπιστευμένοι εἰς τὸν
Κυβερνήτην αὐτῆς· καὶ θέλει ἐπιστραφῶσι διὰ τῆς φροντίδος
του εἰς τὸ Στρατόπεδον τῆς Ἐξοχότητός του, ὅταν αἱ συνθήκαι
λάβωσιν ἐντελεστάτην ἐκπλήρωσιν.

Ἐγένετο ἐνώπιον τῆς ἐξοχότητός του καὶ τοῦ Κυβερνήτου ».

Οἱ Ἕλληνες στρατιῶται ἀκούσαντες τὸ Β'. ἄρθρον τῆς συν-
θήκης, ἐπλήσθησαν θυμοῦ, καθυβρίζοντες πάντας· εἴτα ἀκού-
σαντες τὸ Β'. ἄρθρον ἐγέλασαν, λέγοντες ἀκαλὴν συνοδίαν θέ-
λει μᾶς δώσῃ ὁ Κιουταχῆς, διὰ νὰ μᾶς κατασφάξῃ. Δὲν ἐγνώ-
ρισεν ἀκόμη ὁ βάρβαρος, ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν εἶναι μωροὶ καὶ
ἀνανδροὶ ».

Ὁ Φαββιέρ ἐπειδὴ ἀπεκρίθη εἰς τὸν ἀξιωματικὸν Γάλλον, δὲν
ἐνέκρινεν ἄλλην ἀπάντησιν.

Τὴν ἐπισῶσαν ἡμέραν μετὰ τὴν μεσημβρίαν προσκαλούμεθα
νὰ λάβωμεν γράμματα, καὶ ἰδοὺ μᾶς ἐγχειρίζεται διαταγὴ τις

τοῦ Ἀρχιστρατήγου Τζούρτζη, δι' ἧς μᾶς διέταττε νὰ παραδώσωμεν τὸ Φρούριον κατὰ τὰς ἐγκλεισμένας συνθήκας. αὐταὶ δὲ ἦσαν αἱ ἄνω εἰρημέναι. Ἡ δὲ διαταγὴ εἶνε ἡ ἀκόλουθος.

«Πρὸς τὸν φρούραρχον καὶ λοιποὺς ὀπλαρχηγούς

τοῦ Φρουρίου.

Ἐκ τοῦ κατὰ Φαληρία (γρ. Μουνυχίαν) Στρατοπέδου,

τῇ 30 Ἀπριλίου 1827.

» Διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ κυβερνήτου τῆς φρεγάτας "Ηρας τῆς Χριστιανικωτάτης αὐτοῦ Μεγαλειότητος ἡ Α. Ε. ὁ Σερασκέρης προσφέρει τὴν ἐγκλεισμένην συνθήκην, τὴν ὁποίαν ἐγγυᾶται ὁ ῥηθεις Κυβερνήτης Γάλλος. Ἐπειδὴ πολλὰ ὑποκείμενα ἀδύνατα εἶναι κλεισμένα εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ ἐπειδὴ εἶνε αὐτόθι τὰ μνημεῖα τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος περιπεσθῆτα εἰς τὸν πολιτισμένον Κόσμον, τὰ ὁποῖα ἐπιθυμῶ νὰ σωθῶσιν ἀπὸ τὸν ὄλεθρον τοῦ πολέμου, Σὲ διατάττω νὰ ἀκολουθήσετε κατὰ τὴν ῥηθείσαν συνθήκην, καὶ ἐσεσθε βέβαιοι ὅτι ὁ κυβερνήτης τῆς ῥηθείσης φρεγάτας ἔλαβεν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέτρα διὰ τὴν ἀσφάλειάν σας ».

Ἐξεπλάγηνμεν πάντες, ἀφοῦ εἶδομεν τὴν παροῦσαν διαταγὴν, καὶ κἀνεις δὲν ἔπειθεν ἑαυτὸν νὰ πιστεύσῃ ὅτι εἶναι τοῦ ἰδίου Ἀρχιστρατήγου. Ὁ Φαββιέρ δὲ καὶ ἐπίστευε καὶ ἐπροσπάθει νὰ μᾶς πείσῃ· ἀλλὰ καὶ τὰ δύο μέρη εἶχαν αἰτίαν, τὸ μὲν ἔν νὰ πιστεύῃ, τὸ δὲ ἕτερον νὰ ἀπιστῇ· καὶ ὁ μὲν Φαββιέρ ἔλεγε « Βασιλικοὶ ἄνδρες, ἐννοῶν τὸν Λεβλάν, δὲν μετέρχονται τοιαῦτα ἀτοπήματα, οὔτε δύνανται νὰ ψευσθῶσι, (α) διὰ ν' ἀπατήσουν ἕνα λαὸν πολεμοῦντα διὰ τὰ δικαιώματά του ἐναντίον τυραννοῦντος Δεσπότη· ἐνῶ μάλιστα ὁ πόλεμος οὗτος δὲν ἀφορᾷ

(α) Μόλον τοῦτο μετῆλθον ἱκανὴν ἀπάτην· καθότι τὸ ἰδιαιτέρον γράμμα τοῦ Τζούρτζη πρὸς τὸν Φαββιέρ δὲν τὸ ἐφανέρωσαν· ἐνῶ ἔπρεπε νὰ τὸ ἐγγχειρίωσιν· εἰς τοῦτο λοιπὸν τὸ γράμμα ἔλεγεν ὁ Τζούρτζης νὰ πράξῃ ὁ Φαββιέρ συμφώνως μὲ τὴν περίστασιν, καὶ τότε νὰ ἐνεργήσῃ τὴν διαταγὴν, ὅταν ἡ ἀνάγκη τοῦ Φρουρίου εἶναι ἀναπόφευκτος. Οὕτω γράφομεν, ὡς ἀκούσαμεν νὰ λέγεται ὡς βέβαιον. Τοῦτο λέγει καὶ ὁ Τζούρτζης.

εἰς βλάβην τῶν βασιλείων τῆς Εὐρώπης». Ἡμεῖς δὲ εἰχομεν αἰτίας τὰς ἐξῆς· πρῶτον μὲν ὅτι ὁ Ἀρχιστράτηγος δὲν εἶχε γράψῃ ἄλλοτε πρὸς ἡμᾶς, μῆτε ἡμεῖς πρὸς ἐκεῖνον· ἡμεῖς ὡς ἀποκλεισμένοι δὲν ἤξεύραμεν μετὰ βεβαιότητος τὴν Ἀρχιστρατηγίαν του, οὔτε ἡ Διοίκησις εἶχε γράψῃ πρὸς ἡμᾶς ἐπισήμως περὶ τῆς Ἀρχῆς τοῦ Τζούρτζη· δεύτερον παρατηροῦμεν ἀσυμφωνίαν μεταξὺ τοῦ γράμματος τοῦ Λεβλάν καὶ τῆς διαταγῆς τοῦ Ἀρχιστρατήγου. Ὁ Κ. Λεβλάν λέγει εἰς τὸ γράμμα του (ἴδε § 1.) « ἔχετε τὴν κυριότητα παρὰ τοῦ Στρατηγοῦ σας Τζούρτζη, νὰ πράξετε ὡς καταλαμβάνετε εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν». Ὁ δὲ Τζούρτζης « Σὰς διατάττω, λέγει, νὰ ἀκολουθήσετε τὴν ῥηθεῖσαν συνθήκην, » χωρὶς ν' ἀναφέρῃ τίποτε περὶ κυριότητος, ἢ τοιοῦτόν τι· τρίτον δὲ περὶ ἐγκαταλείψεως τοῦ Φρουρίου καὶ περὶ τῆς ἐξόδου μας, μῆτε ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις μᾶς εἶχε γράψῃ, μῆτε ἄλλος τις τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν, εἴτε πολιτικός, εἴτε στρατιωτικός, μῆτε καὶ τὸ στρατόπεδον τοῦ Πειραιῶς, μεθ' οὗ εἰχομεν συχνὴν ἀνταπόκρισιν.

Οὕτω λοιπὸν διὰ τὰ ῥηθέντα αἷτια δὲν ἐδώκαμεν προσοχὴν εἰς τὰ διαταττόμενα, ἀλλ' ἀποφασισμένοι ν' ἀποθάνωμεν διὰ τὴν πατρίδα, ἀποκρινόμεθα ἡμεῖς πρὸς τὸν Λεβλάν οὕτω α Κ. » Βλάγκ, σὰς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὸν κόπον ὅπου ἐκάμετε δι' ἡμᾶς. Ἰπῆκοι Σουλτάνου, ὡς διαλαμβάνουν αἱ προβληθεῖσαι » συνθήκαι τοῦ Κιουταχῆ παρὰ τῆς ἐξουότητός σας, ἐδῶ δὲν » ὑπάρχουν· εἴμεθα Ἕλληνες, ἀποφασισμένοι ἢ ν' ἀποθάνωμεν, » ἢ νὰ ζήσωμεν ἐλεύθεροι. Ὁ Κιουταχῆς ἂν θέλῃ τὰ ἄρματα » μας, ἃς ἔλθῃ, ἂν εἶναι ἄξιος, νὰ τὰ πάρῃ μετὰ τὴν δύναμιν » του· ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ σὰς χαιρετήσωμεν.

Τῇ 30 Ἀπριλίου 1827.

Εἰς τὴν ἀπάντησιν ταύτην ὁ Φαββιέρ δὲν ὑπέγραψε, ἐλέπων δὲ τὴν συμφωνίαν ὅλων Ὀπλαρχηγῶν τε καὶ στρατιωτῶν, ἐσιώπα ἀναμμένων ἄλλην εὐκαιρίαν.

Ὁ Κιουταχῆς ἀφοῦ ἀνέγνωσε τὴν ἄνωθεν ἀπάντησίν μας, ἐταράχθη τὰ μέγιστα, καὶ τοιοῦτω τρόπῳ τὴν ἀποπέμπει πρὸς τὸν Λεβλάν, συνοδεύων αὐτὴν μετ' ἰδιαιτέρον γράμμα του, ὅπερ περιεργείας χάριν καταχωρίζεται.

Ἐξοχώτατε Κύριε.

Τῇ 12 Μαΐου (N. E.) 1827, Ἀθήνα.

Χάριν τῆς φιλίας, τὴν ὅποίαν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλα τὰ δύο Κράτη, εἰσηκούσθῃ ἡ παράκλησίς σας. Αὐτὸ τὸ γένος οὔτε τὴν φιланθρωπίαν γνωρίζει, οὔτε τὰ χρέη τοῦ φυλάττει. Διὰ χάριν δύο ἢ τριῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἔχουσι τὴν δύναμιν, κινδυνεύουσι νὰ συναπολεσθῶσι μετὰ τῶν λοιπῶν καὶ ἀθῶαι ψυχαί. Παρατηρήσατε κατὰ ποῖον ὕβριστικὸν τρόπον ἀποκρίνονται. Ὅσον ἐκ μέρους μου ἡμπορῶ νὰ εἶπω, ὅτι σὰς ὑπηρετήσα, καθὼς μὲ παρεκαλέσατε· καὶ ἐπιθυμῶ νὰ σὰς ἰδῶ πάλιν· ἔχω τὴν τιμὴν νὰ εἶμαι φίλος πρόθυμος.

Βεζύρης Μεχμέτ Ῥεσίτ Πασσᾶς.

Πληρεξούσιος Ἀρχιστράτηγος κτλ. κτλ.

Ὁ ὕβριστικὸς τρόπος, περὶ οὗ λέγει, εἶναι, ὅτι τὸν ὀνομάζομεν Κιουταχὴν· ἐπειδὴ οὕτως ἀπ' ἀρχῆς οἱ Ἕλληνες τὸν ὠνόμασαν, διὰ τὸ νὰ κατὰγεται ἀπὸ τὴν Κιουταΐαν. Περὶ τούτου εἶχε δίκαιον νὰ παράπονῃται· ὅχι ὅμως νὰ καυχᾶται εἰς τὴν φιланθρωπίαν τοῦ· ἐπειδὴ τοιαῦτα δείγματα δὲν ἔχομεν τοῦ ἀνθρώπου.

Τὴν ἀκόλουθον δὲ ἡμέραν συνελεύσεως γενομένης, ἀποφασίζεται νὰ σταλῇ ἔξω ὁ Τριαντάφυλλος Τζουρᾶς διὰ νὰ παραστήσῃ καὶ διὰ ζώσης φωνῆς τὰ πράγματα τοῦ φρουρίου, καὶ νὰ ἐξετάσῃ ἂν ἀληθῶς ἔχουσι τὰ πραγματευόμενα παρὰ τοῦ κυβερνήτου Δεβλάν, καὶ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν νὰ μᾶς εἰδοποιήσῃ μὲ πεζὸν περὶ πάντων τῶν διατρεχόντων· καὶ οὕτω τὴν ἐπιούσαν νύκτα ἐξηλθεν ἀσφαλῶς διὰ μέσου τῶν ἐχθρῶν.

Ἐπειδὴ δὲ παρῆλθον αἱ τρεῖς ἡμέραι, καὶ πεζὸς δὲν ἐφάνη νὰ ἔλθῃ, ἀρχισάν πάλιν οἱ ψιθυρισμοί, καὶ ὁ καλὸς προμνημονευθεὶς Θράξ, σπορεὺς ψυχρῶν καὶ ἀπελπισμένων λόγων, ἐνησχολεῖτο νὰ κατορθώσῃ τὸ σκοπούμενον, καὶ οὕτω πάλιν ἡ Φατρία τῶν φιλοζῶων διήγειρε τοὺς στρατιώτας κατὰ τῶν Ὁπλαρχηγῶν. Πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων Ὁπλαρχηγῶν ὁ ταραξίας ἦτον ὁ Στάθης Κατζίκογιάννης, ὅστις καὶ ἀπ' ἀρχῆς τῆς πολιορκίας ἐτάραττε τὰ πράγ-

ματα, προφέρων αείποτε τὴν ἔξοδον. Σύμφωναι μετ' αὐτοῦ ἦσαν καὶ τινες πρώτης Τάξεως στρατιῶται εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἐγνωρίσθησαν εἰλικρινῶς οἱ ἄλλοις φιλοπάτριδες. Ὁ ἀγαθὸς Κριζιώτης ἐν ὧν διενεοῖτο τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου, ἐγένετο ἔξω φρενῶν, καὶ ἀπὸ τὴν θλίψιν του καὶ νὰ δακρύῃ τὸν ἴδμεν. Τοιοῦτοι ἐφάνησαν καὶ οἱ Στρατηγοὶ Δ. Εὐμορφόπουλος Ἰθακήσιος, καὶ Γεράσιμος Φωκᾶς Κεφαλὴν. Δὲν ἔχομεν ἱκανοὺς λόγους νὰ ἐπαινέσωμεν τὸ Ἐπτανησιακὸν Σῶμα, τὸ ὁποῖον συμφῶνως ἔπνεε διακαῇ ζῆλον, καὶ πατριωτισμὸν ἀνυπέρβλητον· μεταξὺ δὲ τούτου ἦσαν οἱ προκριτώτεροι, Στέλιος Σουονιδὸς, Ἰω. Δ. Φωκᾶς, Ἀνδρέας Παύσης, Σπυρ. Ἀββεζέλος, Κωνσταντῆς Μακρῆς, Κεφαλῆνες. Δημήτριος Δελγύδας Ἰθακήσιος, καὶ Ἰω. Βουφάντες Κερκυραῖοι· καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων εἶνε εἰς ἐπαινον ὁ Παππᾶ Κώνστας Τζαμάλας, Νικόλαος Κανούσης, Βασίλειος Θεαγένης, Παν. Καλεβρᾶς, Θεοχάρης Μπάφας, ὁ Γρηγόριος τοῦ Κριζιώτη καὶ ὁ Παν. Σ. Ἰγγλέσης. Προσέτι ἀνεδείχθησαν ἀγαθοὶ καὶ γενναῖοι οἱ Δελιγεώργης Ἰδραῖος, Κυριάκος Σῶκος Σμυρναῖος, Ἀθανάσιος Σμυρλῆς Σμυρναῖος, Παναγιώτης Μαῦρος, Μάρκος Σκλαβοῦνος, Γιῶθος Σκλαβοῦνος, Δημήτριος Κρικκούκης, Δημήτριος Ἀγιοπετρίτης, ὁ Παππᾶ Γεώργιος Σκιδᾶς, καὶ ἄλλοι πολλοί. Τὸν δὲ ἄριστον ὑπονομοποιὸν Κώνσταν Ἀργυροκαστρίτην τίποτε δὲν δύναται νὰ τὸν διακρίνῃ ἀπὸ τοὺς διαληφθέντας. Διὰ δὲ τοὺς Ἀθηναίους δὲν λέγω τίποτε, διὰ νὰ μὴ φανῶ ἐπαινέτης τῶν οἰκείων. Εἰς τοὺς Ἀθηναίους κατατάττω καὶ τὸν Ἰωάννην Μεμούρην τὸν καὶ τοῦ Γκούρα, ὡς ἔχοντα τὰ συμφέροντά του ἐνταῦθα καὶ πολίτην γενόμενον διὰ νυμφεύσεως Ἀθηναίας, ἀδελφῆς Ἰωάννου καὶ Σταύρου Βλάχου. Ἦτον ἐπόμενον νὰ κλαίωσιν οἱ Ἀθηναῖοι! διότι ἐστιροῦντο καὶ πατρίδα καὶ κτήματα, ἔχαναν καὶ ἐπτά ἐτῶν πολυμύχθους ἰδρώτας.

Διὰ νὰ προκαταλάβωσι λοιπὸν οἱ Ὀπλαρχηγοὶ οὗτοι τὰ ἀπευκατὰ, γνωρίζοντες δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Φαββιέρ, ὅτι ἐπεθύμει τὴν ἔξοδόν του, συνήλθον οἱ τε Ὀπλαρχηγοὶ καὶ οἱ ἔγκριτοι τοῦ φρουρίου, καὶ διασκεψάμενοι περὶ σωτηρίας ἀποφασίζουσιν οὕτως. Ὁ Συνταγματάρχης Φαββιέρ νὰ ἐξελεθῇ

μετὰ τοῦ Σώματός του, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ὅσα ἤθελε δυναθῇ γυναικόπαιδα. Τοῦς δὲ στρατιώτας αἵτινες δὲν ἐπέιθοντο νὰ ἐξέλθῃ μὲν τὸ Τακτικὸν Σῶμα, αὐτοὶ δὲ νὰ μείνωσι εἰς τὸ φρουρίον, τοὺς ἠτύχασαν μετὰ πολλὰς δυσκολίας μὲ δόσιν χρηματικὴν, καὶ μὲ ὑποσχέσεις διπλασίου μηνιαίου μισθοῦ. Ὁ Κριζιώτης καὶ ὁ Μεμούρης ἔδειξαν τὸ παράδειγμα τῆς καταβολῆς τῶν χρημάτων μετὰ τινων Ἀθηναίων, ἐν οἷς ἦτον καὶ ὁ Σταῦρος Βλάχος.

Συγχρόνως διορίζεται τετραμελής ἐπιτροπὴ νὰ συνεξέλθῃ μετὰ τοῦ Φαββιέρ διὰ νὰ ἐξηγήσῃ καὶ διὰ ζωσῆς φωνῆς τὰ τοῦ φρουρίου πρὸς τε τὴν Διοίκησιν, καὶ ὅπου ἀνῆκε· καὶ διὰ νὰ γένῃ γνωστὸν τὸ φρόνημα, καὶ ὁ σκοπὸς τῶν περὶ οὗ ὁ λόγος πολιτῶν, συνάπτομεν ἐνταῦθα τὴν ἐπιστολὴν αὐτῶν πρὸς τὴν Διοίκησιν.

« Σεβαστὴ Διοίκησις !

Ἄπ' ἀρχῆς τῆς πολιορκίας τοῦ φρουρίου ἐδοκιμάσθη ἐναργῶς, ὅτι κακὸν ὄμμα κακοῦ Δαίμονος ἐπιβλέπει τὰ ἡμέτερα πράγματα, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἀντεπιβλέπει καὶ τὸ παντέφορον ὄμμα τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ. Τὰ παρελθόντα πράγματα τοῦ φρουρίου σὰς ἐγείναν γνωστὰ ἕως τῶρα. Ἡδὴ δὲ περὶ τῶν παρόντων θέλει γένῃ ὁ λόγος μας. Μόλον ὅτι Σ. Διοίκησις ! πρὸ πολλῶν μηνῶν κατεχόμεθα ὑπὸ παντελοῦς ἐλλείψεως φαγωσίμων καὶ τῶν ἀναγκαίων εἰς θεραπείαν πληγωμένων καὶ ἀσθενῶν, ὑπομένοντες πᾶν εἶδος ταλαιπωρίας καὶ κακοπαθείας· μόλον ὅτι ἐδείξαμεν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔργα θαυμαστὰ καὶ πατριωτισμὸν ἀνυπέβλητον· καὶ μόλον ὅτι ἤδη τρεφόμεθα μόνον ἀπὸ κριθῶν καὶ νερόν ὀλιγώτατον, ὅπερ καὶ τοῦτο ἐλαττοῦται παρ' ἡμέραν. Διὰ τὸ νὰ πνέωμεν ὅμως ἀληθῆ τῷ ὄντι καὶ ἀνυπόκριτον ζῆλον ὑπὲρ τῆς φιλτάτης καὶ γλυκυτάτης Πατρίδος μας, ἀπορρατισμένοι ὄντες ὅχι μὲ μόνον λόγον, ἀλλὰ μὲ ἔργον εἰς θάνατον, ἀπερρίψαμεν τὴν διαταγὴν τοῦ Ἀρχιστρατήγου, διὰ τὸ νὰ μὴν ἀνῆκον τὰ ἐνδιαλαμβανόμενα εἰς τὸν χαρακτῆρά μας, καὶ θιάσαντες τὰ ἀδύνατα νὰ γένωσι δυνατὰ, κατεπίσαμεν τοὺς πολυπαθεῖς στρατιώτας καὶ μὲ δόσιν χρημάτων, καὶ μὲ ὑπόσχεσιν μεγαλύτερων ἐλπιζομένων, νὰ συμμείνωσι μεθ' ἡ-

μῶν, ἵσως ἐπιλάβῃ ἐλπίς σωτηρίας τοῦ πολυτιμῆτος τούτου Φρουρίου. Σεβαστὴ Διοίκησις! ἡ τελευταία αὕτη ἀπόφασίς μας ἐγένετο διὰ νὰ σώσωμεν, εἰ δυνατόν, τὰ σωζόμενα ἐνταῦθα λείψανα τῶν θαυμαζομένων ἀρχαιοτήτων, ἔργα τῶν ἀειμνήτων πατέρων μας· ἐν ταυτῷ καὶ τὸν ἐχθρὸν ἀπελπίζομεν καὶ τὸν κάμνομεν νὰ μὴ παρασύρεται ἀπὸ ἀλόγους σκοπούς. Δείχνομεν καὶ εἰς τὸν Κόσμον, ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν πολεμοῦν δίκην ληστῶν. Ὅθεν ἂς εἶνε πεπεισμένη ἡ Σ. Διοίκησις, ὅτι χάριν τῶν πολυποθήτων καὶ πολυτιμῶν λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος, καὶ χάριν τῆς Ἑλληνικῆς δόξης καὶ τιμῆς, θέλομεν ἀντιεῖξαι μέχρις ἐσχάτης δυνάμεως ἐναντίον παντὸς ἀντιπολεμοῦντος δεινοῦ. Ἄν ὅμως μέχρι τινός· δὲν ἐπιφανῇ σωτηρίας ἐλπίς, καὶ τὸ ἔθνος δὲν δυνηθῇ νὰ δώσῃ ἀντίληψιν εἰς ἡμᾶς, τότε θέλει δοθῇ τὸ πῦρ εἰς τὸ Φρούριον, καὶ ἂς συναπολεσθῶσι μεθ' ἡμῶν καὶ αὐτὰ τὰ πολύτιμα τῆς ἀρχαιότητος ἔργα. Καθότι μὴτ' αὐτὰ πλέον δὲν ἀνέχονται νὰ περιφρονῶνται καὶ νὰ καταπτύωνται ἀπὸ βάρβαρον στόμα· ὄχι, ὄχι! αὐτὰ ἂν καὶ ἄψυχα, ἀφίνουσιν ὅμως φωνὴν, καὶ μᾶς καταρῶνται, ἂν τὰ ἐγκαταλείψωμεν καὶ αὖθις εἰς τὴν διάκρισιν τῶν βαρβάρων ἐχθρῶν.

Ἐνῶ δὲ ἐγένοντο αἱ ἐτοιμασίαι διὰ νὰ ἐξέλθῃ τὸ Τακτικόν, καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ, στρατιώτης τις τῆς Φρουρᾶς κλέψας σκεύη τινὰ ἀργυρᾶ, φεύγει εἰς τοὺς ἐχθροὺς τὸ δειλινὸν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ὥστε ἔκκαμε νὰ ἐμποδισθῇ ἡ ἐξοδός· διότι οὗτος ᾔθελε τὸ διακοινώσῃ εἰς τὸν ἐχθρόν.

Τέλος κατὰ τὴν 16 Μαΐου συμβαίνει ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ Πειραιῶς παρὰ τῶν ἡμετέρων, ἧτις μᾶς ἐπέφερε μεγίστην λύπην, ὥστε ἀπελπίσθμεν πάσης σωτηρίας, καὶ μάλιστα ὅτι εἰς τὴν ἐξοδόν μας, ἂν ποτὲ ᾔθελε γένη, ἐμέλλομεν νὰ συνακουσθῶμεν μετ' αὐτῶν, διὰ νὰ μᾶς συνδράμωσι· καὶ ἡμεῖς νὰ καταφύγωμεν ἐκεῖ. Τότε δὲ ὁ Φαββιέρ πηδᾷ καθ' ἡμῶν, καταβοᾷ μετὰ τῶν συμπατριαστῶν του, ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα ἡ αἰτία τῆς ἀπωλείας τῶν ἀποκλεισμένων, ὀνοματίτας τινὰς ἐξ ἡμῶν διότι δὲν ᾔθελῃσαμεν νὰ ὑπακούσωμεν εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Ἀρχιστρατήγου. Ἰδοὺ, λέγει, χανόμεθα, καθότι ὁ ἐχθρὸς δὲν δέχεται πλέον νὰ δώσῃ συνθήκας πρὸς ἡμᾶς· καὶ οὕτω διεγείρει ἐνζυντίον τῶν

Ὀπλαρχηγῶν καὶ προκρίτων Ἀθηναίων τοὺς στρατιώτας, λέγων, ὅτι, διὰ νὰ διορθωθῇ τὸ πρᾶγμα, πρέπει νὰ θανατωθῶσι πεντέξ οἱ πρωταίτιοι· καὶ ἀναφανδὸν κηρύττει νὰ στείλωμεν παρακλητικὸν γράμμα πρὸς τὸν ἐχθρὸν πραγματευόμενον τὴν ἐξοδὸν μας.

Εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ἐπ' ἀληθείας ἐλάβομεν τὰς πικροτέρας λύπας καὶ μεγαλητέρας θλίψεις· εἰς δὲ τοὺς ἀγαθοὺς πολίτας τίποτε ἄλλο δὲν ἐδύνατο, εἰμὴ νὰ καταπραύνωσι τοὺς στρατιώτας μὲ χρήματα, καὶ μὲ ὑποσχέσεις μεγάλων ἐλπιζομένων, κινουντες πάντα λίθον πρὸς κοινὴν ἡσυχίαν.

Ἐνῷ δὲ συνέβαινον ταῦτα ἐντὸς τοῦ Φρουρίου, ὁ ἐχθρὸς ἐξωθεν ἐβιάζετο ἔτι μᾶλλον, διὰ νὰ λάβῃ τέλος ἡ περὶ τοῦ Φρουρίου ὑπόθεσις μὲ συνθήκας, διὰ νὰ μὴ γένη ἡ καταστροφή αὐτοῦ διὰ τῶν ὑπονόμων κατὰ τὴν ἀπόφασίν μας. Ὁθεν προσκαλεῖ τὸν κυβερνήτην ἐνὸς Βρικίου Καίσαροβασιλικοῦ ὁρμουμένου κατὰ τὸ Κερατῆνι, τὸν ὁποῖον πείθει νὰ μᾶς μηνύσῃ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον. Ἀποστείλας δὲ τινὰ τῶν οἰκείων αὐτοῦ ὁ Κυβερνήτης οὗτος τὴν 13 Μαΐου πρὸς ἡμᾶς, τὸν παραγγέλλει νὰ εἴπῃ οὕτως. « Ἐπειδὴ ἐστήσατε σημαίαν λευκὴν ἐπὶ τοῦ Ναοῦ Παρθενῶνος, ἐσυμπέρανεν ὁ Κυβερνήτης τοῦ Ἰμβρικοῦ τῆς Κ. Β. Α. Μ. ὅτι προσκαλεῖται παρὰ τῶν ἀποκλεισμένων εἰς τὸ Φρούριον, καὶ οὕτως ἦλθεν εἰς τὸν Σερασκέρην Ῥεσίτ Πασσᾶν νὰ ζητήσῃ τὴν ἄδειαν διὰ νὰ ἐρωτήσῃ ἂν ἔχετε χρεῖαν περὶ τινος προβλήματος· καὶ εἶνε πρόθυμος νὰ σᾶς ὑπηρετήσῃ ». Ἡμεῖς δὲ μήτε σημαίαν ἐστήσαμεν εἰς τὸν ναόν, μήτε ἄλλο τι σημεῖον ἐγένετο.

Ὁ Φαββιέρ εἶπεν εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν εὐκαιρίαν νὰ ἐπιτύχῃ τὴν σκοπὸν. Ἐρχόμενος δὲ πρὸς τὸν Δ. Εὐμορφόπουλον, αὐτὸν λέγει, τί κάμνομεν τώρα; Σαῖς ἔξευρετε, τὸν ἀποκρίνεται ὁ Εὐμορφόπουλος· ἡμεῖς ἐπροδόθημεν εἰς τοὺς στρατιώτας ὡς κακίστουλοι, καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ πράξωμεν τίποτε ὡς ὑποπτοί. Ἡ γενναιότης σας ἔμπορεῖτε ν' ἀποτελειώσῃτε τὸ πρᾶγμα, ἀφοῦ ἄπαξ τὸ διεθέσατε οὕτως· ὁρμισθεῖς δὲ ἐπὶ τούτῳ ὁ Φαββιέρ, ἐπὶ τὰ ἔκκαμα, λέγει, καὶ ἐγὼ θὰ τὰ κάμω.

Γενομένης δὲ συνελεύσεως τῶν Ὀπλαρχηγῶν, ἐνθα ἦσαν καὶ

πολλοὶ στρατιῶται. « Δὲν μᾶς ἔμεινε πλέον καιρὸς προσδοκίας, λέγει ὁ Φαββιέρ, καὶ πᾶσα ἐλπίς σωτηρίας εἶναι ματαλαῖ ἄς μὴ χάνωμεν τὸν καιρὸν, ἄς παρακαλέσωμεν τοῦτον νὰ μεσολάβησῃ πρὸς τὸν Πασσᾶν περὶ τῆς ἐξόδου μας· ἄς πύτουν πλέον οἱ προδότες (προδότας ἐκάλει τοὺς ἀντιφαστριαστὰς), ὅτι ἐξ αἰτίας τούτων θὰ χαθῇ ὅλη ἡ Φρουρά· ἐγὼ, λέγει, δίδω λόγον εἰς τὸ ἔθνος περὶ τῆς παραδόσεως τοῦ Φρουρίου». Ὁ δὲ Κριζιώτης ἀφοῦ εἶδε τοὺς στρατιώτας δυσχεσεστημένους καὶ ἀπειθεῖς εἰς τὴν μεσολάβησιν τοῦ Ἀουστριακοῦ, « τοιαῦτα, λέγει, ἡλπίζαμεν νὰ ἀκούσωμεν ἀπ' ἐσένα τὸν Φιλέλληνα, ὅστις ἔπρεπε νὰ ἐμποδίσῃς ἡμᾶς ἀπὸ τοιαύτην κακὴν καὶ ἄτιμον πράξιν, ἂν ποτε ἡμεῖς ἠθέλαμεν ἀπορρίψῃ τὸ τοιοῦτον; » « Εἶσαι ἀνόητος, τῷ λέγει ὁ Φαββιέρ, καὶ δὲν γνωρίζεις τοῦ Κόσμου τὰ πράγματα; » εἶτα λέγει πρὸς τοὺς στρατιώτας. « Μὴ φοβεῖσθε διὰ τὴν μεσολάβησιν τοῦ Αὐστριακοῦ, ἐγὼ θέλω κάμῃ νὰ ἐμῶσιν εἰς τὴν μεσολάβησιν καὶ οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἀγγλοὶ, οἵτινες παρευρίσκονται ἐδῶ », δείξας τὰ πλοῖα.

Ἀφοῦ λοιπὸν διέθεσε τοὺς στρατιώτας κατὰ τὴν γνώμην του, καὶ φοβίζων τοὺς ἐναντίους του, ὅτι ἄλλος θὰ θανατωθῇ, ἄλλος θὰ δεθῇ καὶ ὁ φυλακωθῇ, καὶ ἄλλος θὰ παραδοθῇ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἔχθρου, τοὺς ἔκαμε νὰ μὴ δύνανται οὔτε νὰ εἰσακούωνται εἰς τοὺς στρατιώτας, οὔτε νὰ τολμήσωσι τι, ἐπεχείρησε μόνος καὶ ἐτελείωσε τὰς συνθήκας κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον· ἐν τοσούτῳ ἄς ἐβαιωθῇ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι τὰ ἀνταποκριτικὰ γράμματα τῆς Φρουρᾶς, ἐγράφοντο ἀπὸ τὸν Φαββιέρ, ὡς ἐνέκρινεν αὐτός, ὡς γίνεται δῆλον καὶ ἐκ τοῦ γαλλισμοῦ αὐτῶν, καὶ ὑπεγράφοντο οἱ Ὑπάρχοντες Ἕλληνες Εἰσασμένοι.

Προτοῦ ὅμως νὰ ἐκθέσω τὴν ἀνταπόκρισιν τὴν διαπραγματευομένην τὰ περὶ τῆς ἐξόδου, χρεωστῶ νὰ εἰπῶ σαφῶς εἰς ποῖαν κατάστασιν ἀθλιότητος ἦσαν οἱ ἀποκλεισμένοι, διὰ νὰ κρίνῃ ἐκ τούτου ὁ ἀναγνώστης, ἂν πρέπη νὰ κατακρίνεται ἢ νὰ ἐπαινῇται ὁ Φαββιέρ, ἂν πρέπη νὰ εὐγνωμονῶμεν ὅτι μᾶς ἔσωσεν, ἢ νὰ τὸν δυσφημῶμεν ὅτι δὲν μᾶς ἄρτηε ν' ἀποθάνωμεν, καὶ νὰ καταστρέψωμεν τὸ Φρούριον· ἐγὼ γράφω τὰ πράγματα, καθὼς ἔτρεξαν, καὶ δὲν δύναμαι μήτε νὰ προσθέσω, μήτε ν' ἀ-

φαιρέσω τι. Τότε ἐγὼ ἐν τῷ Φρουρίῳ ἤμην ἐναντίας γνώμης ἐκείνης τοῦ Φαββιέρ, καὶ ἤθελον νὰ ἐξέλθωμεν δυνάμει τῶν ὀπλων χωρὶς συνθήκας, καταστρέφοντες τὸ Φρούριον, διὰ νὰ μὴ φανῶμεν κατώτεροι ἐκείνων τοῦ Μεσολογγίου. Ἐν ὑστέροις ὅμως ἀλλαῖα γνώμην καὶ εὐγνωμονῶ τὸν Φαββιέρ, διότι εἶδα καὶ ἐγνώρισα, ὅτι αὐτὸς ἐν τῇ τιμῇ ἢ μὲν ἐσθλός, ἢ δὲ κακός π. ἢ μάλ-
λον εἰπεῖν, οἱ μὲν Κηφῆνες τρυφῶσιν, αὐτὸς δὲ μέλισσαι λιμώ-
τουςιν.

Οἱ ἀποκλεισμένοι λοιπὸν ἦσαν εἰς παντελῇ ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων· φορέματα δὲν εἶχον, οἱ δὲ πλείότεροι οὔτε νὰ σκεπά-
σουν τὰ μέλη των· οἱ πληγωμένοι δὲν εἶχαν οὔδὲ τὸ παραμι-
κρὸν ἱατρικόν· οἱ ἀσθενεῖς ὁμοίως· ἡ τροφή μας ἦτον ἀπ' ἀρχῆς
Μαΐου ἐκ κριθῆς μόνον· τὸ νερὸν ἐδίδετο μετρημένον εἰς τὸν κα-
θένα μία ὁκά εἰς 24 ὥρας, ἐξ οὗ νὰ ζυμῶνῃ τὸ ἄλευρον καὶ νὰ
πίνῃ· ἐπειδὴ δὲ τὸ αὐγὸν ἦτον χρησιμώτατον εἰς τὴν πληγὴν
ἐνωμένον μὲ ἀλλὰ εἶδη, ἔτρεπον τινὲς ὄρνιθας ἐπὶ τούτῳ, ὥστε
ἡ τιμὴ μιᾶς ὄρνιθος ἐφθασεν εἰς τριάκοντα πέντε δίστυλα, τοῦ
δὲ αὐγοῦ εἰς δύο· τὰ ξύλα ἐξέλιπον, καὶ ἐκαίμεν τοὺς φούρνους
ἀπὸ κριθάρει. Τὰ πολεμεφύδια δὲν ἦσαν, εἰμὴ 120 ὁκάδες βα-
ρούτη. Οἱ ἀσθενεῖς μὴν ἔχοντες ἄλλο βοήθημα εἰς ἀνάρρωσιν,
μετέλαβον τροφὴν τοὺς ἵππους, ὄνους, ἡμίονους· εἰσὶ δὲ τινες
τῶν φιλελλήνων Γάλλων οἱ φαγόντες γάτας, σκύλους, καὶ πον-
τικούς· Τινὲς τῶν ἀποκλεισμένων εἰς Μεσολόγγιον παρῆσαν καὶ
εἰς τὸ Φρούριον· ἔλεγον δὲ οὗτοι, ὅτι τὸ Μεσολόγγιον τριάκον-
τα ἡμέρας μόνον ἔπαθεν ἀποκλεισμόν, ἀπ' οὗτο ὁ Ἱμπραΐμης
ἐκλείσει τὴν διάβασιν τῶν Ἑλληνικῶν πλοιαρίων· ἡ δὲ κακοπά-
θεια διήρκησε ἐξ μόνον ἡμέρας ἕως οὗ ἐξῆλθον, μὴδὲν ἔχοντες
πλέον· ἐνταῦθα ὅμως ἡ ἔλλειψις τῶν ἀναγκαίων συνέβη τῶν μὲν
πρὸ τεσσάρων μηνῶν, τῶν δὲ πρὸ πέντε, καὶ τῶν δὲ πρὸ ἑξ,
ἐπτά, καὶ ὀκτώ, ὥστε ἦτον ἀδύνατον νὰ ἐκτανθῇ παραιτέρω
ἡ καρτερίαι των· πρὸς τούτοις τὸ ἐχθρικὸν πυροβολικὸν ἐπέφερε
μεγάλην ζημίαν, καθότι ἡ βολὴ τῶν κανονίων, καὶ αἱ βόμβαι
ρίπτόμεναι κατὰ πετρῶν, διὰ τὸ νὰ εἶνε κατάλιθον τὸ Φρού-
ριον, συνέτριβον τόσα τμήματα, ὥστε πίπτοντα σφοδρῶς κατ'
ἀνθρώπων, ἐθανάτοναν πολλούς. Τοιαύτη ἦν ἡ περίστασις τῶν

ἀποκλεισμένων, καθ' ἣν ὁ Φαββιέρ ἐπεχείρησε τὰς συνθήκας. Γράφει λοιπὸν εἰς τὸν Αὐστριακὸν κυβερνήτην τοῦ ῥηθέντος πλοίου οὕτω.

« Κύριε Κυβερνήτα !

Ἡ φρουρά τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν σᾶς εὐχαριστεῖ διὰ τὸ κίνημα ὁποῦ ἐκάμετε. Δεχθεῖσα ἀπὸ τὸν Ἀρχιστράτηγον τὴν διαταγὴν νὰ παραδώσωμεν τὸ Φρούριον, ἀποφασίζομεν νὰ δεχθῇ τὴν μεσιτείαν, ἥτις καὶ ἐπροβλήθη. Ἡ φρουρά πεπεισμένη ὅτι ἔκαμε τὸ χρέος τῆς, λογίζεται ὅτι δὲν θέλει λάβει ἄλλο, παρὰ συμφωνίας ἐντίμους· ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἔχῃ ἄλλως, αὐτὴ ἤθελεν ἀκολουθήσῃ νὰ ὑπερασπισθῇ ὅσον τὰ περιστατικά τῆς ἤθελον τῆς τὸ συγχωρήσῃ. Ἰξευρετε Κύριε Κυβερνήτα, ὅτι ὁ Κύριος Λεβλάν, λοχαγὸς Δικροῦ του τῆς Χ. Α. Μ, εἶχε προσφέρει τὴν μεσολάβησίν του. Στοχαζόμεθα λοιπὸν συμφέρον νὰ σᾶς παρακαλέσωμεν νὰ λάβετε τὴν καλοσύνην, νὰ τὴν ἐξακολουθήσετε· καὶ ὅτι εἶναι ὠφελιμώτατον ἀκόμη νὰ λάβουν μέρος εἰς αὐτὴν τὴν μεσολάβησιν καὶ οἱ Κυβερνήται τῶν τριῶν οὐδετέρων Δυνάμεων, Γαλλίας, Ἀγγλίας, καὶ Ἀουστρίας, οἵτινες εὐρίσκονται ἐδῶ πλησίον. Διὸ καὶ σᾶς παρακκαλοῦμεν νὰ λάβετε τὴν καλωσύνην νὰ τοῖς τὸ κοινοποιήσετε. Λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ σᾶς χαιρετήσωμεν.

Τῇ 18 Μαΐου 1827, Ἀκρόπολις η.

Ἐδῶ ὁ Φαββιέρ ἐπιστηρίζεται εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Ἀρχιστρατήγου, μὴ θέλων νὰ ἐνθυμηθῇ, ὅτι ἡ φρουρά τὴν ἀπέρριψεν ἐπὶ Λεβλάν, ἀποκριθεῖσα τὴν γενναίαν ἐκείνην ἀπόκρισιν.

Ὁ δὲ Αὐστριακὸς Κυβερνήτης ἀποκρίνεται. « Τὸ πρᾶγμα ἔχει ἄρρηγαν ἔως οὗ νὰ προσκληθῶσι καὶ αἱ ἄλλαι Δυνάμεις, ἀλλ' οὐδὲ ὁ Πασσᾶς τὸ δέχεται· ὑπόσχεται ὅμως ἡ ἔξοχότης του νὰ δεχθῇ ὅ,τι ἄλλο ζητήσετε. Σᾶς ὁμνύω ὅμως ἐγὼ, δίδωντάς σας τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου, ὅτι θέλετε ἔχει πᾶσαν ἀσφάλειαν εἰς τὴν ἐξοδὸν σας, καὶ αὐτὸς ἐγὼ ἔρχομαι ὡς ὁμηρος εἰς τὴν συνοδίαν σας, ἔως ὅτου νὰ ἐμβιθασθῇτε εἰς τὰ πλοῖα η.

Τὸ εἰρημένον γράμμα γεγραμμένον εἰς Ἰταλικὴν γλῶσσαν δὲν μᾶς ἐδόθη νὰ τὸ ἰδῶμεν· ἔγραψα δὲ ὡς ἤκουσα ἐκ στόματος τοῦ Γραμματέως τοῦ Φαββιέρ.

Ἄνταποκρίνεται δὲ ὁ Φαββιέρ. « Τὰ πνεύματα τῶν ἐδῶ Ἑλλήνων εἶναι διάφορα καὶ ὑποπτα. Ὅθεν εἶναι ἀνάγκη νὰ παρευρεθῶσι καὶ αἱ ἄλλαι δύο Δυνάμεις, ἡ τοῦλάχιστον ἡ μία ἀπὸ τὰς δύο ἄλλῃως. ἡ φρουρά δὲν δέχεται συνθήκας ».

Τέλος ὁ Αὐστριακὸς ἀναγκασμένος, ἡ διὰ νὰ εἰπῶ καλῆτερα, ὁ Κισουταχῆς, παρῶνσιάζει τὸ πρῶτον γράμμα τῆς φρουρᾶς πρὸς τὸν Δερίγνυλ, ὅστις μετὰ χαρᾶς δέχεται τὴν πρόσκλησιν, καὶ γράφει τὰ ἀκόλουθα.

« Πρὸς τοὺς Ἀρχηγοὺς τῆς Ἀκροπόλεως.

Κύριοι !

Μοὶ ἐκοινοποιήθη μία γραφὴ γραμμὴν εἰς τὸ ὄνομα τῶν Ἀρχηγῶν τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ διὰ τῆς ὁποίας ζητεῖτε τὴν μεσολάβησιν τοῦ Γαλλικοῦ Κυβερνήτου. Κατὰ περίστασιν εὐρισκόμενος ἐδῶ, θέλω ἀναγκασθῆ κοινὰ εἰς τὴν ἐξοχότητά του τὸν Σερασκέρην νὰ ἀναφέρω ἕνα ἐξισασμὸν, ὅστις εἶναι ὡφέλιμος διὰ τὰ δύο μέρη. ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς χαιρετήσω.

Προσθήκη — Ἐδῶ δὲν εἶναι κανὲν Ἀγγλικὸν πολεμικὸν πλοῖον. Μάϊου 20 1827.

Ὁ Κυβερνήτης ΔΕΡΙΓΝΥΙΣ.

Ἀπάντησις.

« Κύριε Κυβερνήτα !

Ἡ φρουρά τῆς Ἀκροπόλεως σᾶς εὐχαριστεῖ κατὰ πολὺ Κύριε Κυβερνήτα, διὰ τὸν κόπον ὁποῦ ἔδωκες πρὸς ὄφελός της. Μὴν ἔχουσα τὸν καιρὸν ν' ἀποκριθῇ ἀπόψε λεπτομερῶς, θέλει τὸ κάμναι αὐρίον. Τέλος πάντων ἡ φρουρά λαμβάνει τὴν ἐλευθερίαν νὰ παρκαλέσῃ τὸν Κύριον Κυβερνήτην, ἂν ᾔητον δυνατόν νὰ εἰδοποιήσῃ περὶ τούτου καὶ κανένα κυβερνήτην Ἀγγλόν (α). αὕτη ἔχει τὴν τιμὴν νὰ παρῶνσιάζῃ τὸ σέβας της, καὶ νὰ παρκαλέσῃ τὸν Κύριον Κυβερνήτην διὰ νὰ στείλῃ αὐρίον κανένα νὰ λάβῃ τὰ προβλήματα μας.

Κύριε Ναύαρχε !

Κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ Ἀρχιστρατήγου μας Τζούρτζη, καὶ

(α) Ὁ Φαββιέρ ἀναγκασμένος ἐπὶ στρατιώτας ζητεῖ Ἀγγλικὸν πολεμικὸν πλοῖον.

ἐντελῶς ἐμπιστευμένοι εἰς τὴν μεσιτείαν, καὶ ἐγγύησιν ὅπου προσφέρειτε, λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ σᾶς δειλοποιήσωμεν, ὅτι εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ ἐξέλθωμεν ἀπ' αὐτὴν τὴν Ἀκρόπολιν μὲ ὄλην τὴν εἰς αὐτὴν φρουρὰν μὲ τὰς ἀκολουθοῦσας συμφωνίας. Α'. Ἡ φρουρὰ νὰ ἐξέλθῃ μὲ ὄλην τὴν τελείαν τιμὴν μὲ τὰ ὅπλα καὶ πράγματα τῆς, διὰ νὰ ἐμβαικαρισθῇ εἰς τὸ παραθλάσσιον. Β'. Νὰ τραβιχθοῦν τὰ Τουρκικὰ στρατεύματα ἀπὸ τὰς θέσεις των εἰς τὸ Μενίδι, καὶ νὰ ἀφήσῃ εἰς τὸ πυροβολικόν του διακοσίους. Γ'. Διὰ νὰ ᾖ πλεον ἀσφαλὲς ἡ φρουρὰ εἰς τὴν ἐξοδόντης, νὰ μᾶς δώσῃ ὁμήρους ἐκείνους ὅπου ἡμεῖς θέλομεν. Δ'. Νὰ μᾶς δώσῃ 60 ζῶα φορτηγὰ πρὸς μετακόμισιν τῶν ἀσθενῶν καὶ πληγωμένων. Ε'. Ὅσας ζωοτροφίας (α) ἔχομεν, ἂν ἔχῃ ὑπερβαίῃς μὲ τὴν συμφωνίαν ὅπου θέλομεν κἄμῃ νὰ τὰς κρατήσῃ, εἰ δὲ τοῦναντίον νὰ μᾶς δώσῃ τὰ ἀναγκαῖα ζῶα πρὸς μετακόμισιν αὐτῶν. Σ'. Ὁ Κύριος Ναύαρχος: Διεργυνὺ θέλει λάβει ὅλα τὰ συμφέροντα μέτρα, ἐνῷ ἡ φρουρὰ ὅλη ἐμπιστεύονται εἰς αὐτὸ διὰ τοῦτο· καὶ διότι ἡξεύρει ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ Κυρίου Ναυάρχου καὶ τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους, τὸ ὅποιον παρρησιάζει, δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ ὥστε ἡ συνθήκη νὰ λάβῃ τὴν παραμικροτέραν πείραξιν. Διὰ τὰ ἄνωθεν ἄρθρα ἀφίνομεν τὴν πληρεξουσιότητα εἰς τὴν ἐξουχότητά σας νὰ κἄμῃ ὅπως γνωρίζει. Λαμβάνομεν τὴν τιμὴν Κύριε Ναύαρχε, νὰ σᾶς παρακαλέσωμεν, νὰ μᾶς πληροφωρήτετε διὰ τὰ μέτρα ὅπου ἐλάμβετε πρὸ τῆς ἐκτελέσεως. ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ ἡμεῖς μὲ τὴν πλεον ἱψηλὴν ὑπόληψιν.

Τῇ 21 Μαΐου 1827.

Ὁ Φαββιέρ δὲν ᾔθελε νὰ προσθέσῃ τὸ Ε'. ἄρθρον τούτων τῶν συνθηκῶν· ἀλλὰ βιασμένος ἀπὸ τοὺς στρατιώτας γράφει μὲν, πέμπει δὲ κρυφίως ἄνθρωπόν του πρὸς τοὺς γραμματοφόρους, οἵ-

(α) Ἦν δὲ μόνον κριθὴ σεσηπηῖα διὰ τὴν κίτρον τῶν ἐν αὐτῇ κειμένων, ἧτις εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἐχθρῶν ἐπιβαλόντων χεῖρα διὰ χρῆσιν αὐτῆς, ἐπέφερε τὴν μεγαλητέραν ἀποφορὰν δυσωδίας, ὥστε ἔφευγον ἀπ' αὐτῆς κρατοῦντες τοὺς μυκτῆράς των.

τινες ἦσαν εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον, καὶ λέγει· ὅτι τὸ Σῶμά του δὲν ἔχει κριθάρι, καὶ περὶ τούτου τοῦ ἄρθρου ἀδιαφορεῖ.

Ἀπάντησις.

«Κύριοι.

Ἡ ἔξοχότης του ὁ 'Ρεσίτ Πασᾶς λαβὼν τὴν κοινοποίησιν τῶν προβλημάτων ὅπου μοι ἔκαμαν οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἀκροπόλεως διὰ τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου τῶν Ἀθηναίων, καὶ σεβόμενος τὴν ἐδικήν μου μεσολάβησιν, καὶ ἐκείνην τοῦ Κυρίου Κορνέρου Κυβερνήτου τοῦ Ἱμβρικίου τῆς ΚΒ Α. Μ. δέχεται τὰς συνθήκας ὅπου φαίνονται εἰς τὰ ἀκόλουθα ἄρθρα, τὰ ὁποῖα ἐσυμφώνησε μετ' ἐμοῦ, καὶ ἐγὼ τὰ περικλείω ἐνταῦθα πρὸς πίστωσιν· ἔκαμα ὅ,τι ἐκρέματο ἀπ' ἐμέ, διὰ νὰ ἀπολαύσω, ὥστε ἡ φρουρὰ νὰ εὕγῃ μὲ τὰ ὄπλα. Ἀλλ' ὁ Πασᾶς δὲν θέλει ἀπολύτως νὰ στέρξῃ εἰς τοῦτο, παρεκτός ἂν οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἔμβωσιν εἰς τὴν συνθήκην διὰ νὰ ἐξέλθωσιν ἐλευθεροί· ὅ,τι ἡμπόρεσα νὰ κερδίσω, ἐστῆθη τὸ νὰ ἀφήσω εἰς τὴν ἐκλογὴν σας τὸ ἐκφραζόμενον τοῦ γ'. ἄρθρου. Καὶ τόσον πιστεύω νὰ ἐκέρδισα ὅ,τι ἡμποροῦσα εὐλόγως νὰ ἐλπίζω. Ἄφ' οὗ τὰ πράγματα ἄλλαξαν μὲ τὸ ἀδείσμα τοῦ Φαληρέως, καὶ δὲν ἡμπορῶ νὰ κάμω ἄλλο, παρὰ νὰ εἰπῶ εἰς τοὺς Ἀρχηγούς νὰ παρατηρήσουν, ὅτι αἱ συνθήκαι ὅπου ἐδέσμευον τώρα, εἶναι καλῆτεροι ἀπὸ τὰς πρώτας. Ἦθ' ἔλε μὲ λυπήσῃ πολὺ, ἂν αἱ συνθήκαι δὲν σᾶς εὐχαρίστουν, ἐνῶ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ἔχετε τὴν βεβαιότητα, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀπολαύσετε καλῆτερας. Εὐθύς ὅπου οἱ Ἀρχηγοὶ ὑπογράψουν εἰς τὸ ἐγκλειόμενον ἀντίγραφον, ὅτι δέχονται τὴν συνθήκην, ὁ Σερασκέρης θέλει τὴν στείλῃ εἰς τὸ Τουρκικὸν ὑπογεγραμμένην καὶ βουλωμένην (ἐσφραγισμένην) μὲ τὴν σφραγίδα του· καὶ ἐγὼ θέλω μείνῃ παρὼν, ἕως εἰς τὴν τελείαν ἐκτέλεσιν, διὰ νὰ τὴν ἀσφαλίσω ὅσον δύναμαι.

Τῇ 21 Μαΐου, 1827. Ἐκ τοῦ Στρατοπέδου τοῦ Σερασκέρη
Ὁ Ναύαρχος ΔΕΡΙΓΚΥΗΣ.

Ἔπονται τὰ ἄρθρα τῆς συνθήκης.

Ἄρθρ. Α'. Οἱ Καπετάνοι καὶ στρατιῶται τῆς φρουρᾶς, ὅσοι

δὲν εἶναι Ἀθηναῖοι, θέλουν ἐκβῆ με τὰ ὅπλα, καὶ πράγματά των. Β'. Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ αἱ οἰκογένειαι Ἀθηναῖαι θέλουν ἐκβῆ χωρὶς ὅπλα, με τὰ πράγματά των ὅμως· καὶ θέλουν ὑπάγῃ εἰς τὰς οἰκίας των, καὶ εἰς τὰ χωρία των, ὅπου ὁ Πασσᾶς ὑπόσχε-
ται νὰ τοὺς δώσῃ τὰ ὑποστατικά των, καὶ νὰ ἐγγυηθῇ τὴν ζώην καὶ ιδιοκτησίαν. Γ'. Ἐὰν οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἀκροπόλεως δὲν συμφωνήσουν νὰ δεχθοῦν τὰ δύο πρῶτα ἄρθρα, ὁ Πασσᾶς στέργει νὰ βάλῃ εἰς τὸν τόπον τὰ ἀκόλουθα· καὶ ἡ φρουρὰ αὐ-
τῆς ἐκλέξῃ ὅποσον θελήσῃ. Γ'. (δὶς) Οἱ Ἀρχηγοὶ ὅπου ὑπέγραψαν τὸ γράμμα ἐννέα τὸν ἀριθμὸν, θέλουν ἐκβῆ με τὰ ὅπλα καὶ
πράγματά των, καὶ ὁ καθεὶς ἐξ αὐτῶν θέλει ἔχῃ 15 ἀνθρώ-
πους παρομοίως ὠπλισμένους. Οἱ ἄλλοι στρατιῶται θέλουν ἐκ-
βῆ χωρὶς ὅπλα, καὶ ὅλα τὰ ἄτομα κάθε ἡλικίας καὶ γένους Ἀ-
θηναίων καὶ ἄλλων, θέλουν ὑπάγῃ ἐλευθέρως διὰ νὰ ἐμβάρκα-
ρισθοῦν με ὅλα τὰ πράγματά των. Δ'. Ὅλοι οἱ Ὀθωμανοὶ
κάθε ἡλικίας καὶ γένους ὅπου εὐρίσκονται εἰς τὸ Φρούριον θέλει
σταλῶσιν εἰς τὸν Πασσᾶν. Ε'. Ὁ τόπος, ὅστις χωρίζῃ τὸ Φρού-
ριον ἀπὸ τὸ Ἀκρωτήριο Κωλιάς, θέλει μείνῃ ἀδειον ἀπὸ τὰ
Τουρκικὰ στρατεύματα, ἐκτὸς τοῦ Φιλοπάππου ὅπου θέλουν
εἶναι. Σ'. Τρεῖς ἀξιωματικοὶ Γάλλοι καὶ Αὐστριακοὶ, καὶ
τρεῖς τοῦ Πασσᾶ, ἐξ ὧν ὁ Καρτάναγας, ὁ Τζοχαντάραγας, ὁ
Βοϊζόνδας Σαλήχ Μπεῖς θέλουν συντροφύσῃ τὴν κολώναν (σί-
χον) ἕως εἰς τὸν τόπον τοῦ ἐμβάρκαρσματος. Ζ'. Ἐξήντα ἄ-
λογα θέλει δώσῃ ὁ Πασσᾶς διὰ τὴν μετακόμισιν τῶν ἀσθενῶν
καὶ πληγωμένων. Η'. Τὸ Φρούριον θέλει παραδοθῇ εἰς τὴν κα-
τάστασιν ὅπου εὐρίσκεται με τὴν πυροβολικὴν, πολεμεφθδία,
καὶ τροφὰς ὅπου ἔχει μέσα. Θ'. Ὁ Πασσᾶς ἐξέδρων ὅτι ἡμπο-
ρεῖ νὰ εὐρίσκωνται ὑπόνομοι γεμισμένοι, θέλει στείλῃ τρία ὑπο-
κείμενα ἐμπιστευμένα του, τὰ ὅποια θέλουν τὰ δεχθῇ, εὐθὺς
ὅπου δεχθοῦν τὴν συνθήκην. Ι'. Αὐτὰ τὰ τρία ὑποκείμενα ἐ-
πιιδῇ καὶ οἱ Ἕλληνες ἡμποροῦν νὰ στοχασθοῦν ὡς ἐνέχυρα εἰς
τὰς χεῖράς των, θέλουν δώσῃ καὶ αὐτοὶ ἄλλα τρία μετρημένα,
τὰ ὅποια θέλουν δοθῇ ὀπίσω, εὐθὺς ὅπου τὸ Φρούριον ἀδειάζῃ.
ΙΑ. Ἐὰν τύχῃ καὶ τὰ ἐμπιστευμένα ὑποκείμενα τοῦ Πασσᾶ
ὅπου θὰ ἐμβῶσι μέσα εἰς τὸ Φρούριον παρατηρήσουν, ὅτι ἔθε-

λεν εύρεθούν κᾶποικαι ζημίαι γενόμεναι εἰς τὰς πηγὰς, τότε αὐτὴ ἢ συνθήκη θέλει ἀναιρεθῇ. IB'. Εὐθύς ὁποῦ δεχθούν τὴν συνθήκην θέλουν συμφωνήσῃ διὰ τὴν ὥραν, εἰς ἣν ἔχει νὰ ἀρχίσῃ ἡ ἐκτέλεσις.

Ὁ Ναύαρχος ΔΕΡΕΓΝΥΙ.

Ὁ καθείς ἄς κάμῃ τὴν κρίσιν του ἐπὶ τοῦ γράμματος τοῦ Δερεγνυί. ἃς ἰδῇ τὸν τρόπον ὃν μετέρχεται διὰ νὰ θιάσῃ τοὺς ἀποκλεισμένους νὰ στέρξουν εἰς συνθήκας, ὅποιαιδέποτε ἤθελον εἶναι. ἤθελσε καὶ ὁ Κιουταχῆς νὰ βάλῃ τὴν διχόνοιαν μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων· ἀλλὰ τοῦτο ἂν δὲν τὸ ἀπαντοῦσεν αὐτός, ἤθελε τῷ ἀποβῇ ἐναντίον τοῦ σκοποῦ του, καὶ ἤθελε ματαιωθῇ ἡ μεσιτεία τοῦ Δερεγνυί.

Ἀποκρίσις τῆς Φρουράς.

«Κύριε Ναύαρχε!»

«Ἦ Φρουρὰ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηναίων γνωρίζει, καθὼς λέγετε, ὅτι αἱ συμφωνίαι ὁποῦ παρῤῥησιάζονται διὰ τὴν συνθήκην εἶναι ὠφελιμώτεραι ἀπὸ ἐκείνας ὁποῦ ἐπαρῤῥησίασεν ὁ Κ. Λεβλάν, μὴ ὅλον ὅτι αἱ περιστάσεις μας εἶναι αἱ ἰδία. Αὕτη ἡ Φρουρὰ γνωρίζει πόσον ζῆλον λαμβάνετε δι' αὐτὴν, καὶ σὰς ἐκφράζει περὶ τούτου ὅλην τὴν εὐχαρίστησιν. Μία συμφωνία μᾶς παρῤῥησιάζει, Κύριε Ναύαρχε, ἐν ἐμπόδιον ἀδιάβατον· δὲν ἡμποροῦμεν ἡμεῖς νὰ χωρίσωμεν τὴν τύχην μας ἀπ' ἐκείνην τῶν Ἀθηναίων. Μὲ τοῦτο ἤθελε λείψωμεν ἀπὸ τὰ χρεῖα τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς τιμῆς. Ἐὰν οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἐλευθέρωσίν των (α) θέλῃσιν νὰ ἐπιστρέψουν διὰ νὰ χαροῦν τὰ καλὰ ὁποῦ τοῖς προσφέρετε, εἶνε κύριοι· καὶ ὁ σκοπὸς θέλει τελειώσῃ καλῆτερα οὕτω. Νὰ τοὺς ἀρῇσωμεν ὅμως ἡμεῖς, χωρὶς αὐτοὶ νὰ θελήσουν, τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀδύνατον· ὅσον διὰ τὰ ὅπλα ὁποῦ ζητεῖ νὰ μᾶς ἀραιοῖσῃ, ἡμεῖς Κύριε Ναύαρχε, δὲν ἡμποροῦμεν νὰ τὰ ἀρῇσωμεν. Καπιτάνοι καὶ στρατιῶται, φρουρὰ, καὶ Ἀθηναῖοι θέλομεν δοκιμάσῃ τὴν αὐτὴν τύχην· καὶ ἴσως διὰ νὰ ἀπορύγῃ κἀνὲν συμβεβηκὸς ὁποῦ ἡμπορεῖ ἀκουσίως νὰ

(α) Ὁ Κ. Φαβόρις γράφει ἐλευθέρωσιν ἀντὶ ἐξόδου.

βλάβη τὴν τιμὴν τοῦ Σερασκέρη, εἶναι συμφερότερον ἢ Φρουρὰ νὰ εἶναι ὠπλισμένη. Ἰξεύρετε Κ. Ναύαρχε, ὅτι μόνη ἡ διαταγὴ τοῦ Ἀρχιστρατήγου Τζούρτζη μᾶς παρακινεῖ νὰ δώσωμεν αὐτὸ τὸ Φρούριον· ἂν ὅμως ἀπαιτοῦν ἀπὸ ἡμᾶς συμφωνίας ἀτίμους, ἔχομεν τοὺς πρόπους νὰ μακρύνωμεν τὴν ὑπεράσπισίν μας πλέον διεξοδικὸν καιρὸν, ἵσως ἀφ' ὅτι ὁ Σερασκέρης στοχάζεται— Ἐπιθυμοῦμεν ὅτι μὲ τοὺς τρεῖς Ὀθωμανοὺς ἀξιωματικούς ὁποῦ μᾶς σημειοῖτε, νὰ εἶναι καὶ ὁ Βελικογιιάτζας, καὶ ὁ λιούλιαγας Τζαπάρης, καὶ Μουσταφάγας Γκέκας Σουγκαρλίνης. Σᾶς παρακαλοῦμεν καθὼς σᾶς εἴπαμεν καὶ χθές, αἱ θέσεις νὰ εἶναι ἄδειαι.

Τῇ 23 Μαΐου 1827 »

Ἀπόκρισις.

Μετὰ τὴν χθεσινὴν σας ἐπιστολὴν καὶ τὰς ἐκφράσεις τῆς ἐμπιστοσύνης ὁποῦ μοι διευθύνετε τελειόνοντες, μετεχειρίσθη ὅλα τὰ δυνατὰ μου διὰ νὰ σᾶς κάμω τὰς πλέον ὠφελίμους συμφωνίας· ἀπέλαυσα ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ τὸν Πασσᾶν τὰ ὅπλα δι' ὅλους τοὺς ἀρχηγούς, ἔπειτα πέντε δέκα καὶ δεκαπέντε ἀνθρώπους ὠπλισμένους διὰ καθὲς Ἀρχηγόν. Λαμβάνων τὴν ἐπιστολὴν σας σήμερον τὸ πρῶτ' ἔβλα νέα δυνατὰ. Ὁ Πασσᾶς διδὲι τὰ ἐνέχυρα ὁποῦ σημειοῖτε, ἀλλ' εἶναι ἀποφασισμένος νὰ μὴν ἀφήσῃ τὰ ὅπλα εἰς ὅλην τὴν Φρουράν· δὲν τὸ θέλει, ἀλλ' οὔτε ἡμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ, καὶ θέλει νὰ περιμένη τὰ ἀμοιβὰς τοῦ καιροῦ — Ἐγὼ ἀφίνω τὸ Στρατόπεδον χωρὶς ἐλπίδα τοῦ νὰ ἰδῶ ν' ἀλλάξῃ ἡ ἀπόφασίς του· καὶ μὲ τὴν λύπην τοῦ ὅτι ἡμπόρεσα νὰ σᾶς ὠφελήσω εἰς ἓνα συμβιβασμόν, ὅστις ἀναφορικῶς πρὸς ἐμὲ ἡμπορεῖ νὰ εἶναι πολὺ τρυφερὸς (Δελικᾶτος) — Φοβηθῆτε (καὶ πρέπει νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ τελειώνων) ὅτι αἱ πολὺ μεγάλαι φιλαυτίαι σας μὴ σᾶς φέρουν ἵσως εἰς τὴν περίστασιν διὰ νὰ μὴν ἀπολαύσετε πλέον κάμμιαν συνθήκην. (α) Ἐχὼ τὴν τιμὴν νὰ σᾶς χαίρῃς.

Ὁ Ἀντιναύαρχος ΔΕΡΙΓΝΤΙ ».

(α) Ἡ τελευταία περίοδος αὐτῆ ὁμοιάζει τρόπον τινὰ τὴν τελευταίαν περίοδον τῆς πρὸς τοὺς Ἰωαννίτας προσταγῆς τοῦ Σουλτὰν Μουράτη περὶ παραδόσεως τοῦ Φρουρίου τῶν τῇ 1431. ἔχει δὲ οὕτως. « Προτείετε μήπως ἀποβάλλοντες τὸ ζήτημά μου δὲν ἔχετε πλέον οὐδὲ καιρὸν νὰ μετανόησετε. » (ἰδ. ἱστορ. Ἰπείρου Πουκοβίλα· τόμ. ε. ἔκδ. δ.)

Μὲ τὸν ἐπιφέροντα τὸ ἄνωθεν μινύει, ὅτι βιάζεται ν' ἀναχωρήσῃ· διότι ἔχει εἰς τὴν Φρεγάταν τὸν ἀδελφὸν τοῦ παρὰ τῇ Πόρτᾳ Πρέσβεως τῆς Γαλλίας, καὶ ὕστερον δὲν θὰ τὸν εὕρωμεν. Ὅχι ὀλίγον ὅμως καὶ εἰς τὸ γράμμα του μᾶς φοβίζει. Περὶ τὸ δειλινὸν ἔρχεται προσωπικῶς ὁ αὐτὸς Δεριγνῆς εἰς τὴν Ἀκρόπολιν συνωδευμένος καὶ ἀπὸ τὸν γραμματέα τοῦ Κιουταχῆ Ἐμμανουήλ καὶ διὰ στόματος συμβιβάζουν τὰς συνθήκας τὰς τελευταίας, ἀφοῦ ἐνέκρινεν ὁ κύριος Φαββιέρος νὰ ἀφήσῃ τινὰς οἰκογενείας εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἔχθρου ἐπὶ λόγῳ ν' ἀκουσθῇ, ὅτι οἱ κάτοικοι πολῖται Ἀθηναῖοι ἐπροσκύνησαν. Ὁ ἔχθρος εὐχαριστεῖται εἰς πεντέξ οἰκογενείας, ἀλλ' ὁ Φαββιέρ ἐφιλοτιμεῖτο νὰ τῷ δώσῃ περισσοτέρας· καὶ μὲ φυλακὴν αὐστηράν ἐπρόσχε νὰ μὴ φύγῃ κάμμία γυνὴ χήρα ἢ ὀρφανὸν παιδίον τὴν τρομεράν ὄψιν τοῦ ἔχθρου. Μόλον τοῦτο χάρις εἰς τὴν τυφλότητα τῶν Τούρκων, εἰς τὴν ἔξοδον τῶν πολλῶν συνηκολούθησαν καὶ τινες ψυχαὶ τῶν ἐγκαταλελειμμένων. Πρώτερον ὁ καλὸς Φαββιέρ ἔλεγε, συμφέρε νὰ κάμωμεν συνθήκας διὰ νὰ σώσωμεν τὰ ἀδύνατα μέλη, τὰ γυναικοπαῖδα. τῶρα δὲ λέγει, συμφέρε ν' ἀφήσωμεν μερικὰς ψυχὰς διὰ νὰ σώσωμεν τὴν Φρουράν. Δάκρυα ποταμηδὸν ἔχυντο ἀπὸ τὰς δυστυχεῖς γυναῖκας καὶ παιδία, κλαίοντα τὴν δουλείαν των, καὶ τὴν μετὰ Τούρκων ζωὴν των.

Τέλος ἀφοῦ κατάρθρωσεν ὁ Δεριγνῆς διὰ τῆς παρουσίας του τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἐμβάσματος του, ἀναχωρεῖ. Καὶ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν καταστρώνει τὰ ἄρθρα τῆς συνθήκης ὁ Ἀρχηγὸς Φαββιέρ, καὶ μὲ γράμμα του ἰδιαίτερον τὰ ἀποστέλλει πρὸς τὸν μεσολαβητὴν Δεριγνῆ· εἰς τὸ γράμμα του ἔλεγεν, ὅτι σήμερον εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ ἐξέλθωμεν εἰς τὰς 5 ἡμέρας τῆς ἡμέρας.

Ἰδοὺ δὲ τὰ ἄρθρα τῆς συνθήκης τὰ ἐπικυρωθέντα καὶ ὑπογεγραμμένα ὑπὸ τοῦ Κιουταχῆ.

Ἄρθρ. Α'. Ὅλα τὰ στρατεύματα τῆς Φρουρᾶς θέλουν ἐκβῆ μετὰ τὰ ὅπλα καὶ πράγματά των. Β'. Ὅλοι αἱ οἰκογένειαι Ἀθηναῖται (α) θέλουν ἐκβῆ χωρὶς ὅπλα, μετὰ τὰ πράγματά των ὅμως,

(α) Ὅλοι ἐκβῆκαν μετὰ τὰ ὅπλα ἐκτὸς 25 ψυχῶν ἀδυνάτων γυναικῶν,

καὶ θέλουν ὑπάγῃ εἰς τὰ σπῆτια των καὶ χωρία των, ὅπου τοὺς ὑπόσχομαι νὰ δώσω τὰς ἰδιοκτησίας των, ὁμοῦ καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς των, τιμῆς των, καὶ ὑπαρχόντων των. Καὶ ἐπειδὴ μεταξὺ αὐτῶν τῶν οἰκογενειῶν εὐρίσκονται χῆραι, καὶ ἀνήλικα παῖδια χωρὶς τοὺς πατέρας των, ὑπόσχομαι καὶ δι' αὐτὰ ἵνα προστατευθῶσι, καὶ δοθῇ ἐκ μέρους μας τὸ ἀναγκαῖον Ταγῆνί των. Γ'. Ὅλοι οἱ Μουσουλμάνοι κάθε ἡλικίας καὶ γένους, οἵτινες εὐρίσκονται εἰς Ἀκρόπολιν, θέλουν δοθῇ εἰς τὰς χεῖράς μας. Δ'. Ὁ τόπος δλος, ἐκτὸς τοῦ Χαβαλέ θέλει εἶναι εὐκαιρὸς ἀπὸ στρατεύματά μας, ἕως εἰς τὸ ἀκροθαλάσσιον τῶν Τριῶν Πύργων. Ε'. Τρεῖς τῶν ἀξιωματικῶν μας, οἱ λεγόμενοι Γεντικλίδες μας, εἰς ὧν εἶναι ὁ Καφτάναγας, ὁ Τζοχαντάρας, καὶ Σαλήχμπεϊς, ὁμοῦ μὲ ἄλλους τρεῖς Ἀρχηγούς Ἀλβανούς, δοσμένοι ὡς ἐνέχυρα εἰς χεῖράς των, θέλουν συνοδεύσῃ τὰ στρατεύματά των, ἕως εἰς τὸν τόπον τοῦ ἐμβαρκαρίσματος, ὅπου θέλει παρευρεθῶσιν ἕως εἰς τὸ ἐντελὲς ἐμβαρκαρίσμα. ΣΤ. Διὰ τὴν μετακόμισιν τῶν ἀσθενῶν καὶ πληγῶμένων θέλουν δοθῶσιν ἐκ μέρους μας ἐξήντα ἄλογα. Ζ'. Ἡ Ἀκρόπολις θέλει μᾶς παραδοθῇ εἰς τὸν τρόπον καὶ εἰς τὴν κατάστασιν ὅπου εὐρίσκεται. δηλ. μὲ τὰ πολεμεφόνδια, πυροβολικὰ, καὶ τροφὰς ὅπου ἡμποροῦν νὰ εὐρίσκωνται εἰς αὐτήν. Η'. Θέλει σταλθῶσιν ἐκ μέρους μας εἰς Ἀκρόπολιν ἐμπιστευμένοι τρεῖς ἄνθρωποι διὰ νὰ περιεργασθῶσιν ἂν ἦναι ὑτόνομοι, ὡς ἀκούσαμεν, καὶ τοῦτο θέλει γένει ὅταν ὑπογραφῶσιν αἱ συμφωνίαι ἐκ μέρους των. Θ'. Αὐτοὶ λοιπὸν οἱ τρεῖς ἄνθρωποι, ἐπειδὴ θέλουν λογισθῇ ὡς ἐνέχυρα εἰς τὰς χεῖράς των, θέλει δοθῶσιν ἐκ μέρους των εἰς ἀνταλλαγὴν τρία ἀριθμημένα ὑποκείμενα, τὰ ὅποια θέλει ἀποδοθῶσιν εὐθὺς ὅπου ἀδειασθῇ ἡ Ἀκρόπολις. Ι'. Ἐὰν οἱ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἀποσταλέντες τρεῖς ἄνθρωποι ἤθελαν ἰδῶσι κάμμιαν βλάβην γενομένην μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῶν συνθηκῶν, ἢ εἰς τὰς πηγὰς, ἢ εἰς τὸν Πύργον, ἢ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἀ-

παιδίων, καὶ δύο τριῶν ἀνδρῶν γερόντων, οἵτινες ἔμειναν εἰς τὴν Πόλιν καὶ ὠφελήθησαν πολὺ. Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἐγένετο δι' ἐπίδειξιν Τουρκικῆς φιλαυτίας.

κροπόλεως, θέλει ἀκυρωθῶσιν αἱ συνθήκαι. 1Α'. καὶ τελευταίον θέλει διορισθῇ μία ὥρα διὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκτελέσεως κατὰ τὴν ἐξοδον.

Αὐτὰ λοιπὸν τὰ ἔνδεκα ἄρθρα ὑπόσχομαι μεθ' ὅρκου νά φυλαχθῶσιν ἀπαρασαλεύτως χωρὶς νά γένη διαφορετικὰ ἐξ ἀποφάσεως.

Τῇ 24 Μαΐου 1827.

Βεζύρης Μεχμέτ Ρεσίτ Πασσᾶς

Πληρεξούσιος Ἀρχιστρ. κτλ.

Οὕτω δὲ ἐξερχόμεθα τοῦ φρουρίου ὁδεύοντες τὴν πρὸς τὸ ἀκρωτήριον Κωλικῆς (1), ὅθεν ἀποπλεύσαντες ἐπὶ πλοίων τῶν μεσολαβησάντων εἰς τὴν ἐξοδὸν μας, ἀπέβημεν εἰς Σαλαμῖνα, ὅπου ὁ Φαββιέρ ὑπεδέχθη μετ' εὐρημίας παρὰ τῶν γυναικῶν, ὅσων οἱ ἄνδρες καὶ παῖδες ἦσαν ἐν τῷ φρουρίῳ ὁμοίως καὶ οἱ ἐν Λιγνῇ Ἀθηναῖσι ἀπεκάλουν τὸν Φαββιέρων σωπῆρα τῶν ἀποκλεισμένων, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ δυσχερεστηθέντες εἰς τὰς συνθήκας, ἀπέδιδον εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν φιλέλληνα Συναγματοῦρχον Φαββιέρ, ἐξ ὧν εἷς καὶ ὁ τὰ παρόντα συγγράφων. Τοῦτον τὸν ἄνδρα ἃς εὐγνωμονοῦν ὅλοι οἱ περιηγηταὶ τῶν Ἀθηνῶν, ὅσοι λαμβάνουσι τέρεψιν καὶ εὐχαρίστησιν εἰς θεωρίαν τῶν ἀρχαίων τῆς Ἀκροπόλεως· αἱ ἐνταῦθα ὥραιαι ἀρχαιοότητες ἐξ ἀποφάσεως ἤθελον καταστραφῇ διὰ τῶν ἐτοιμασμένων ὑπονόμων, ἂν δὲν ἤθελεν ἐνεργήσῃ καὶ κατορθώσῃ ὁ Φαββιέρ τὰς συνθήκας. Καὶ ἐκτὸς τούτου οἱ πλείότεροι τῶν ἀποκλεισμένων ἤθελον ἀπολεσθῇ εἰς τὴν ἐξοδὸν των· διότι οἱ ἔλληνες δὲν ἤθελον κάμῃ ποτὲ συνθήκας, ἀλλ' οὔτε ἦτον τοῦτο δυνατόν νά κατορθωθῇ, ἐνῶ καὶ εἰς τὴν τελευταίαν ἡμέραν καθ' ἣν ἐγίνετο ἡ ἐξοδός μας, τινὲς ἀνέπεμπον ἀπὸ τῶν ἐπάλλξεων λαιδορίας καὶ ὑβρισίας κατὰ τοῦ Κιουταχῆ, τοῦ Μωάμεθ, καὶ τοῦ Σουλτάνου, ὥστε γελάσας τὸν Σαρδώνιον γέλωτα, ἀνεπόλησα κατὰ νοῦν τὰς κατὰ Σύλλα ὕβρεις τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ τότε πολιορκίᾳ.

Ὅτι δὲ οἱ ἀποκλεισμένοι ἐν τῇ Ἀκρόπολει τῶν Ἀθηνῶν ἐξεπλήρωσαν τὸ χρεὸς των μὲ πλήρη πατριωτισμόν, ἐκτὸς τῶν μέχρι τοῦδε ἱστορηθέντων ἀποχρώντως συνιστώντων αὐτοὺς,

οὐχ' ἤττον διωμολογεῖ τὴν ἀλήθειαν ταύτην καὶ ἡ τότε Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸ ἔθνος ὁλόκληρον διὰ τῆς ἐν Τροιζῆνι Γ'. Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τοῦ καὶ ἡμὲν Κυβερνήσεως διακηρύττει ταῦτα.

» Πρὸς τὴν Σεβαστὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν.

» Ἀφοῦ μετὰ τὴν θλιβεράν ἐκείνην πρὸ τῆς Ἀκροπόλεως
» συμβᾶσαν ἀποτυχίαν τῶν ἡμετέρων διεδόθη πανταχοῦ ἡ ἀ-
» πελπισία, ὁ Ἀ' Στόλαρχος ἔκρινεν ἀναγκαῖον ν' ἀποτανθῇ
» πρὸς τὸν Διοικητὴν τῆς Γαλλικῆς Ναυτικῆς Μοίρας, παρα-
» καλῶν αὐτὸν νὰ λάβῃ ἀπόπειραν ἀνταποκρίσεως μετὰ τοῦ
» Κιουταχῆ ὑπὲρ τῶν ἐν Ἀκροπόλει ἀποκλεισμένων, ὁ δὲ Κιου-
» ταχῆς ἐπρόβαλε συνθήκας, ὁποῖαι εἰς τὸ ἐσώκλειστον ἀντί-
» γραφον τῆς μεταφράσεως φαίνονται. Ἄλλ' οἱ ἀνδρεῖοι ὑπερα-
» σπισταὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἀπορρίψαντες τοιαύτας χαμερπεῖς
» συνθήκας, ἀπεκρίθησαν πρὸς τὸν μεσίτην Γάλλον δι' ἐπιστο-
» λῆς, ἀξίας τῷ ὄντι ἐλευθέρων ἀνδρῶν, τῆς ὁποίας ἀντίγρα-
» φον ἐγκλείεται ἐνταῦθα. Ἀφοῦ δ' ἐχθρὸς ἔμαθε τοιαύτην ἡ-
» ρωϊκὴν καρτερίαν τῶν ἡμετέρων, ἄρχισε νὰ βάλλῃ ἀδιακό-
» πως μετὰ βόμβας τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ τοῦτο ἠκολούθησε καθ'
» ὅλον τὸ διάστημα τῆς νυκτὸς τοῦ Σαββάτου πρὸς τὴν Κυ-
» ριακὴν. »

Ἐν Πόρῳ, τῇ 2 Μαΐου 1827.

Ἡ Ἀντικυβερνητικὴ Ἐπιτροπὴ. »

Ἀναγνωσθεῖσα δὲ ἡ ἀναφορὰ αὕτη τῆς Κυβερνήσεως ἐνώπιον
τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως ἐν τῇ λή. Συνεδριάσει αὐτῆς, καὶ κατὰ
συνέπειαν αἱ ἀναφοραὶ τῶν Πληρεξουσίων Ἀναστασίου Λιδωρί-
κη καὶ Σπυρίδωνος Σκούφου, ὑπὲρ τῆς Φρουρᾶς τῆς Ἀκροπό-
λεως, ἐνεκρίθησαν παμπληρεῖ. Ἡ Συνέλευσις δὲ ἐξέδωκε προλα-
βοῦσα τὸ ΙΑ'. τοῦτο ψήφισμα.

» Θεωροῦσα ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ὀφείλει εὐγνωμοσύνην
εἰς τὴν ἀξίαν ἀθνασίας καὶ δόξης Φρουρὰν τῆς Ἀκροπόλεως
τῶν Ἀθηνῶν διὰ τὴν πατριωτικὴν καρτερίαν καὶ διὰ τὰ αἵμα-
τοῦ ἔθνους φρονήματα, ἃ ἰδείξεν ὑπερασπιζομένη αὐτὴν τὴν Ἀ-
κρόπολιν.

» Θειώρουσα ὅτι κατ' ὀφειλὴν δικαιοσύνης ὀφείλει νὰ περιθάλλῃ τὰς χήρας καὶ τὰ ὀρφανὰ τῶν ἐνδόξως πεσόντων καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας αὐτῆς.

Ψηφίζει.

Α'. Προσδιορίζεται ἀνταμοιβὴ γῆς καὶ ἐλαιῶν, ἐκ τοῦ ἐλαιῶνος τοῦ ἐν τῇ περιοχῇ τῶν Ἀθηνῶν πρὸς ἅπαντας τοὺς πολιορκημένους ὅσοι ἀθλήσουν ἄχρι τέλους εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν ὑπὲρ αὐτῆς θανατωθέντων, καὶ εἰς τοὺς πεζοὺς, ὅσοι διεκινδύνευσαν διακομίζοντες εἰδήσεις.

Β'. Ἡ ἀνταμοιβὴ θέλει γένῃ κατ' ἴσιν ἀναλογίαν πρὸς ἅπαντας, τὸ δὲ μέτρον καὶ ποσὸν τῆς γῆς καὶ τῶν ἐλαιῶν θέλει ἀποφασισθῇ παρὰ τοῦ Βουλευτικοῦ Σώματος.

Γ'. Τὸ παρὸν ψήφισμα θέλει καταχωρηθῇ εἰς τὸν Κώδικα τῶν ψηφισμάτων.

Ἐξεδόθη τῇ 8 Ἀπριλίου 1827 η.

Μέλη δὲ τῆς Συνελεύσεως ταύτης ἐκ μέρους τῆς Ἀττικῆς ἦσαν ὁ Ἰω. Βλάχος καὶ ὁ Στάμος Σεραφεύμης· ἡ ἀποστολὴ τοῦ τελευταίου ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως, ὡς ἐβρέθη ἐν τοῖς προηγουμένοις, συνετέλεσεν οὐκ ὀλίγον καὶ παρὰ τῇ Κυβερνήσει καὶ παρὰ τῇ Ἐθνοσυνελεύσει. Μόλον τοῦτο καὶ αὐτὸς ἀγωνιστὴς ὢν καὶ μὲ δικαιώματα τοιαῦτα, ἀμνηχανεὶ παρηγκωτισμένος ὑπὸ τὸ βάρος πολυανθρώπου οἰκογενείας.

(1) Ἐπειδὴ ἔκ Βρέμης Γερμανὸς Ἐνρίκος Οὐλερίχος, ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τῆς συνοδίας τῆς Ἀντιβασιλείας, νέος πεπαιδευμένος καὶ καλῆς ἀνατροφῆς, τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κάτοχος, ἀφοῦ ἐμελέτησε περὶ τῶν λιμένων τῶν Ἀθηνῶν τρία ὅλα ἔτη, ἐξέδωκε περὶ αὐτῶν διατριβὴν, δι' ἧς μετέθετε τοὺς λιμένας κατὰ τὴν γνώμην του, παρασυρθείς εἰς τοῦτο ἀπὸ τοῦ Στράβωνος τὸ ὑστερόγραφον περὶ τῆς Ἄκρας Κωλιάδος, ἀναφέροντος αὐτὴν μετὰ τοὺς παραλίους δήμους τῆς νοτίας χώρας τῶν Ἀθηνῶν. Ἀναγνώσαντες δὲ ἡμεῖς τὴν διατριβὴν ταύτην, ἐπίστημεν παρρυτίκα εἰς τὴν φύσιν τῶν θέσεων· καὶ ἰδόντες ὅτι

ὁ δυτικὸς ἀνεμὸς ἀπὸ Σαλαμῖνος τὰ συντρίμματα τῶν πλοίων δὲν φέρει κατ' οὐδένα τρόπον εἰς τὴν παραλλαν τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ, ὅστις εἶνε ὁ παλαιὸς δῆμος Ἀλιμοῦς, (α) ἐπεχειρήσαμεν τὴν ἀνασκευὴν, ἥτις εἶνε ἡ ἐπομένη, δημοσιευθεῖσα διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ- 427 φύλλου τῆς ἐφημερίδος ὁ Αἰών. Ἄμα δὲ ἀνέγνω- σεν αὐτὴν ὁ μακαρίτης Οὐλερίχος, ἔδραμε πρὸς τὸ Φάληρον καὶ τὴν Κωλιάδα, καὶ παρατηρήσας ἰδίῳις ὀμμασι, καὶ πληροφορη- θείς ἀπὸ τοὺς αὐτόθι παρευρεθέντας θαλασσινοὺς ὅτι τὰ ἐκ Σαλα- μῖνος φερόμενα εἶνε τῶν ἀδυνάτων νὰ ῥιφθῶσιν εἰς τὸν ἅγιον Κοσμᾶν, ἔμεινεν ὥσπερ ἐμβρόντητος, καὶ φιλότιμος ὧν ἐλυπή- θη κατὰκαρδᾶ.

Ἀνασκευὴ τῶν Οὐλεριχέων λιμένων Ἀθηνῶν.

Ἀναγινώσκων τὴν διατριβὴν τοῦ Κ. Οὐλερίχου «Οἱ λιμέ- νες καὶ τὰ Μακρὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν», ἐπέστην εἰς τὴν πα- ροῦσαν διάταξιν· «Ὅ,τι ἄρξ ὁ Γόρδων εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς (Ἑλληνικῆς) Ἐπαναστάσεως, ὁ Σουρμελῆς εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ οἱ λοιποὶ ὀνομάζουσι Κωλιάδα ἄκραν, πρέπει νὰ ὀνομασθῇ Φάληρον· ὅ,τι δὲ οὗτοι ὀνομάζουσι Φάληρον, πρέπει νὰ ὀνομασθῇ Μουνοχία» (Ἰδε Εὐρώπ. Ἐραν· Φυλλάδ. Ζ. Τόμ. Α'. Φεβρ. 1843). καὶ ἐν τῷ τέλει τῆς διατριβῆς «Ἡ Κωλιάς ἄ- κρα εἶναι ὁ νῦν λεγόμενος Κάβος τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ».

Ὁ Κ. Οὐλερίχος συνέγραψε τὴν διατριβὴν ταύτην μὲ πολλὴν φιλολογίαν, καὶ μὲ ὅχι ὀλιγωτέραν φιλοποनीαν. Ἐπαινοῦμεν τοὺς κόπους τοῦ καὶ ἠθέλαμεν τὸν συγχαρῇ ἐπὶ ἐπιτυχίᾳ ὀλο- κλήρων τῶν σκέψεών του, ἂν δὲν εὕρισκομεν εἰς αὐτὴν ἀδιάβα- τον τὴν μετὰθεσιν τῶν δύο λιμένων Φαλήρου καὶ Κωλιάδος, καὶ κατὰ συνέπειαν τούτων τὰ παρακολουθοῦντα ἐκτοπίσματα τῶν λοιπῶν.

Οἱ παλαιοὶ γράφοντες πρὸς εἰδότας περὶ γνωστῶν, δσάκις ὁ λόγος ἐπρόκειτο περὶ πραγμάτων ἀκινήτων, καὶ περὶ θέσεων ἢ τόπων, δὲν ἦτον χρεῖα νὰ λεπτομερῶσιν, ἢ ν' ἀκριβολογῶνται. Οἱ νεώτεροι δὲ περιηγηταὶ Γεωγράφοι, ἢ ἱστοριογράφοι ἐπὶ τῆς

(α) Ἐκλήθη Ἀλιμοῦς παρὰ τὸν ἄλιμον, χόρτον ἄλμυρον, φυόμενον αὐτόθι μέχρι σήμερον.

Ρωμαϊκῆς Δυναστείας περιγράφοντες, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συνεντυγμένως τὰς τοιυθείας, ἐξέθετον μὲν μὲ πλείστον ἀκριβείαν τὰς ἀρχαιολογικὰς παρατηρήσεις των, ὅχι ὅμως εἰς τρόπον τοιούτον, ὥστε νὰ ἐκλείπη τὸ ἄπορον καὶ ἡ ἀμφιβολία.

Αὐτοῦ δὲ ἐξέλιπε καὶ ὁ παλαιὸς καὶ ὁ νεώτερος Κόσμος τοῦ φωτισμοῦ, καὶ ἡ ἀπαιδευσίς κατέστρεψε τὰ πάντα, οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἀναγεννηθέντος ἤδη φωτεινοῦ Κόσμου τῆς Εὐρώπης, ὅσοι διατίθενται τὸν ἀρχαιολογικὸν καὶ φιλογολικὸν βίον, προσπαθοῦσιν, ὡς οἱ Θαλασσιδῦται τὰ ἐκ ναυαγίων, τὰ μὲν ν' ἀνακαλύψωσι καὶ παραγάγωσι, τὰ δὲ ν' ἀναστήσωσι καὶ ἀπαρτίτσωσι, ἀλλὰ δὲ νὰ ἐπιδιορθώσωσι καὶ ἐρμηνεύσωσι, καὶ ἄλλα ἄλλως· ἀλλὰ πάντοτε μὲ τὴν δυσκολίαν, μὲ τὴν ἀμηχανίαν, ὥστε συμβαίνει πολλάκις νὰ περιπίπτωσιν εἰς ἀντιφάσεις, ἀντιμαχόμενοι αὐτοὶ καθ' ἑαυτῶν. Οἱ ἀγῶνες αὐτῶν εἶναι ἀγῶνες κρίσεως. Εἰς τὴν περὶ ἀρχαιολογίας πραγματείαν ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔχη ἐν πᾶσιν ἡγεμόνα τὸν νοῦν, διὰ νὰ μὴ ἀκούσῃ «ὥς οὐδὲν ἢ μάθησις, ἂν μὴ νοῦς παρῇ»· καὶ νὰ προτιμᾷ πάντοτε τὰ πράγματα ἀπὸ τοῦ λόγου, καὶ τοὺς λόγους νὰ σταθμίζῃ ἐπὶ τῶν πραγμάτων. Τοῦτο εἶναι ὁ μίτος, δι' οὗ δύναται νὰ διεξέλθῃ ἀσφαλῶς τὸν λαβύρινθον τοῦτον τῆς ἀρχαιολογικῆς πραγματεύσεως. Εἰς τὸν κριτικὸν τοῦτον ἀγῶνα οἱ μὲν ἐφάνησαν τολμηροὶ καὶ ποτε θρασεῖς ὑπὲρ τὸ δέον, οἱ δὲ συνεσταλμένοι καὶ μέτριοι, ἀλλ' ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπιτυχεῖς· ἕτεροι δὲ κοῦφοι καὶ τὰ πάντα διαστρέφοντες. Δὲν ἀμφισβᾷλλει τις, ὅτι περισσώτεροι κόποι θὰ χρειασθῶσι τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν ἀνασκευὴν τῶν τολμηθέντων ἀκρίτως, καὶ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἐχόντων καλῶς, παθόντων ὑπ' ἐκείνων κακῶς, παρ' οὓτους ἐδαπάνησαν αὐτοὶ οἱ αὐτοὶ κακῶς ἀθλήσαντες.

Ὡς ἔλθωμεν δὲ ἤδη εἰς τὸ προαίμενον, καὶ τοῦτο εἶναι ἡ Κωλιάς. Πού κίται δὲ αὕτη; ὁ παλαιὸς τῆς ἱστορίας πατὴρ, αὐτὸς μᾶς δεικνύει τὴν θέσιν, καὶ ὁ Πικυσανίας ἔπειτα μᾶς χειραγωγεῖ εἰς τὸν τόπον. Καὶ ὁ μὲν Ἡρόδοτος λέγει «Τῶν δὲ ναυαγίων (ἐκ τῆς περὶ Σαλαμίνα ναυμαχίας) πολλὰ ὑπολαβὼν ὁ ἄνεμος Ζέφυρος, ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἡϊόνα, τὴν καλεομένην Κωλιάδα» (Οὐραν, Κεφ. 96), ὁ δὲ Πικυσανίας «ἀπέχει,

φησί, καὶ σταδίους εἴκοσι Κωλιάς· εἰς ταύτην, φθιρέντος τοῦ ναυτικοῦ τῶν Μηδῶν, κατήνεγκεν ὁ κλύδων τὰ ναυάγια η (Βιβλ. 1. Κεφ. 1. 44). Καὶ πάλιν ὁ αὐτός· « Ἀθηναίους μὲν δὴ σταδίους μάλιστα εἴκοσι ἀφίστηκε τῆς πόλεως ἢ πρὸς Φαληρῶ θάλασσαν » (Βιβλ. 8. Κεφ. 10. 3. 4). Ἐκ τῶν ἀνωτέρω βεβαιοῦται, ὅτι ἡ Κωλιάς καὶ τὸ Φάληρον ἔχουσιν ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς πόλεως· καὶ εἰς τοῦτο συμφωνεῖ καὶ ὁ ἴδιος Οὐλερίχος, ἐνθα λέγει, ὅτι τὸ διάστημα ἀπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ Μουσείου μέχρι τοῦ ἁγίου Γεωργίου εἶναι εἴκοσι στάδια (σελ. 427). Ὅτι δὲ ἡ Κωλιάς εἶναι ὁ νῦν ἅγιος Γεώργιος, επιβεβαιοῖ τοῦτο Στέφανος ὁ Βυζάντιος οὕτω· « Κωλιάς ἄκρα, ἥτοι Φαληροὶ ἀκτὴ » (Ἦρα Κωλιάς). Ἡ μαρτυρία αὕτη τοῦ Στεφάνου εἶναι ἀάναστατος· διότι ἂν ἡ Κωλιάς ἤθελεν εἶναι ὁ ἅγιος Κοσμάς, κατὰ τὸν Οὐλερίχον, τότε ἀπὸ τῆς πόλεως μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τούτου μετῶνται στάδια ὄχι εἴκοσι· ἀλλὰ 40 περίπου. Ἰδοὺ πῶς περιπίπτει εἰς ἀντίφασιν, καὶ ἀποτυγχάνει τοῦ σκοποῦ ἐξ ἀπροσεξίας.

Ἰσχυροτέρα δὲ ἀπόδειξις ὅτι ἡ Κωλιάς εἶναι ὁ ἅγιος Γεώργιος πρὸς τὸ Φάληρον, πηγάζει ἐκ τῶν ἐξῆς παρατηρήσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἔπρεπεν ὁ Κ. Οὐλερίχος νὰ προσέξη μᾶλλον, ὡς κειμένης τῆς Σαλαμῖνος πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, διὰ νὰ ἀτήλλαττεν ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς. Εἶναι ὁμολογούμενον, ὅτι ἡ περίφημος ναυμαχία τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τοῦ Ξέρξου ἐγένετο περὶ τὴν νῆσον Σαλαμῖνα, καὶ μάλιστα περὶ τὸ στενὸν τῆς θαλάσσης. Ἡ νῆσος αὕτη κεῖται πρὸς τὸ δυτικοαρκτικὸν τοῦ Παιραιῶς· ὁ φρεσὶν τότε ἄνεμος ἦτον ὁ Ζέφυρος, ὁ λεγόμενος Ἰταλιστὶ Πονέντης, πνέων ἐκ τῆς Δύσεως. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον καὶ Πausanίαν, ὡς ἐρρέθη ἀνωθεν, ὁ ἄνεμος οὗτος ἔφερε τὰ ναυάγια εἰς τὴν Κωλιάδα. Ἡ συντρέξιμας λοιπὸν τῶν πλοίων ἀπὸ Σαλαμῖνος δύναται νὰ φέρῃ ὁ Ζέφυρος εἰς τὸν ἅγιον Κοσμά; Ἀς παρατηρήσῃ τις ἐπιτοπῶς, καὶ θέλει βεβαιωθῇ ἰδίῳις ὁμμασιν, ὅτι τὰ ναυάγια τοῦ Περσικοῦ ναυτικοῦ φθαρέντος περὶ τὴν Σαλαμῖνα, δὲν ἠδύνατο ὁ ῥαβθεὶς ἄνεμος νὰ τὰ σπρώξῃ, εἰμὴ εἰς τὸν αἰγιαλὸν τοῦ ἁγίου Γεωργίου, καὶ τῆς Μεσείας (Φαληρικοῦ)· μάλιστα δὲ εὐκολώτερον δύναται νὰ πι-

στεύση τις, ὅτι ἡδύνατο ὁ ἄνεμος νὰ τὰ φέρῃ εἰς Πειραιᾶ, παρ' εἰς τὸν ἅγιον Κοσμάν, ὡς ἐκ τῆς θέσεως τῆς ναυμαχίας. Αὐτὸ τοῦτο ἔπεισε καὶ τὸν ἡμέτερον Γεωγράφον Μελέτιον νὰ θέσῃ, ἂν καὶ ἐσφαλμένως, ἀλλὰ πολὺ λογικώτερον, τὴν Κωλιάδα εἰς τὸν λιμένα Φωρῶν, ἥτοι τὸ Κερατῆνιον· διότι κεῖται ἀπέναντι τοῦτου ἡ Σαλαμῖς, νομίσας, ὅτι ἐνταῦθα ὁ ἄνεμος ἔφερε τὰ ναυάγια.

Ὁ Κ. Οὐλερίχος δὲν πιστεύει, λέγει, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι αὐτὸν ἦσαν τόσοι τυφλοὶ, ὥστε διὰ πολλῶν αἰώνων δὲν εἶδον τοὺς πλησίον Φαλήρου καταλληλοτέρους λιμένας Πασσαλιμάνι καὶ Δράκον· διότι ὁ μικρὸς λιμὴν Φανάρι περικλείεται ἀπὸ ὑψηλοῦς κρημνοῦς, καὶ ἡ θέσις αὕτη εἶναι τόσοι δυσπρόσοδος (δυσανάβατος), ὥστε εἶναι ἀδύνατον οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι νὰ μετεχειρίσθησαν αὐτὸν ὡς ἐπίνειον (σελ. 431) π. Παράξενος συλλογισμός! Ἄλλ', ἂν οἱ Ἀθηναῖοι ᾔθελ' εἶχον πρὸ πολλῶν αἰώνων τοὺς καταλληλοτέρους λιμένας Πασσαλιμάνι ἢ Δράκον, ὁ Θεμιστοκλῆς ᾔθελ' ἦτον τυφλότερος, μὴ γνωρίζων τὴν καταλληλίαν αὐτῶν. Ὁ Θεμιστοκλῆς διὰ τοῦτο δὴ καὶ μόνον κατεσκεύασε τὸν Πειραιᾶ ἐπίνειον διὰ τὸν στενὸν λιμένα τοῦ Φαλήρου, καὶ διὰ τὴν ἀκατάλληλον θέσιν αὐτοῦ, ὅστις εἶναι ὁ λεγόμενος σήμερον Φανάρι. Καὶ γὰρ τί τάχα τόση ἀπολοκαλία τῶν παλαιότερων Ἀθηναίων; ᾔθελεν εἰπῇ τις· τὸν ἀποκρινόμεθα· ἂν, διότι οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ζῶντες εἶον ἀγριώτερον τρόπον τινὰ, ἐπρωτίμησαν αὐτὸν τὸν λιμένα ὡς πλησιέστερον εἰς τὴν πόλιν, ὡς περιστοιχισμένον ἀπὸ ὑψηλοῦς βράχους, διὰ τῶν ὁποίων ἐδύναντο ὡς ἀπὸ φρουρίου νὰ ὑπερασπίζωνται καὶ τὸν λιμένα καὶ τὸν Δῆμον, ἂν τυχὸν ᾔθελε συμβῇ ἐχθρική ἐπιδρομή. Καθὼς καὶ οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς πόλεως Ἀθηναίων κατέκρησαν πρῶτον τὸ Ἄστυ, ἥτοι τὴν Ἀκρόπολιν, διὰ τὸ ὄχυρόν τῆς θέσεως (α) καὶ ἔπειτα μὲ τὴν πρόοδον τοῦ

(α) Μαρτυροῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ ὁ πολυμαθέστατος Εὐστάθιος εἰς τὰ εἰς Διονύσιον τὸν περιηγητὴν ὑπομνήματά του, λέγων οὕτω. «Τὴν δὲ τῶν Ἀθηναίων Ἀκρόπολιν Κεκροπίαν ποτὲ κληθῆναι φασί, πόλιν οὖσαν μίαν τῶν ἐπὶ Κέκροπος ἐκτισμένων (στιχ. 423).

πληθυσμοῦ καὶ τῆς ἐξημερώσεως τῶν ἡθῶν ἐξηπλώθησαν καὶ εἰς τὰ κάτω, τὰ ὁμαλώτερα καὶ καταλληλότερα εἰς τὴν ζωὴν· οὕτω συνέβη καὶ εἰς τὴν κατοίκησιν καὶ χρῆσιν τῶν λιμένων. Ἔ', διότι οἱ βασιλεῖς αὐτῶν δὲν ἤθελον παντελῶς τὸν θαλάσσιον εἶον, καὶ ἐπροσπάθουν ὅλαις δυνάμεσι ν' ἀποσπῶσι τοὺς πολίτας ἀπὸ τὴν θάλασσαν, προτιμῶντές κατὰ πάντα τὸν γεωργικόν εἶον, καὶ ἔνεκα τούτου παρημέλουν τὴν βελτίωσιν τῶν λιμένων, διότι ὀλίγον ἐφρόντιζον περὶ τῶν ἐκ τῆς θαλάσσης ὠφελειῶν. Οἱ λόγοι οὗτοι δὲν εἶναι ἰδιόκοι μου· εἶναι λόγοι τοῦ ἱστορικοῦ καὶ φιλοσόφου Πλουτάρχου, τοὺς ὁποίους παρέλαβε καὶ αὐτὸς ἀπὸ ἀρχαιοτέρους τοῦ συγγραφεῖς· λέγει δὲ « ἔκ δὲ τούτου τὸν Πειραιᾶ κατεσκεύαζεν (ὁ Θεμιστοκλῆς) κατανοήσας τὴν τῶν λιμένων εὐφυΐαν, τοῖς παλαιοῖς βασιλεῦσιν ἀντιπολιτευόμενος· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ, ὡς λέγεται, πραγματευόμενοι τοὺς πολίτας ἀποσπᾶται τῆς θαλάσσης, καὶ συνεθεῖσαι ζῆν μὴ πλέοντας, ἀλλὰ τὴν χώραν φυτεύοντας ». (Πλούτ. εἰς Θεμισ.).

Εἰς τὸν Κ. Οὐλερίχον συνέβη ν' ἀληθεύσῃ ἡ παροιμία « Ἐνός ἀτόπου δοθέντος, πολλὰ ἔψονται ἀτοπήματα ». Εἰς τὴν σφαλερὰν ταύτην γνώμην, ἣν ἐξέθεσε περὶ τῶν λιμένων Ἀθηνῶν, ἓν καὶ μόνον λάθος τὸν ἔφερε· καὶ τοῦτο εἶναι τόσον εὐκολονόητον, ὅσον μέγα ἀποτέλεσμα παρήγαγε, τὴν μετατόπισιν τόσων λιμένων, ὡς καὶ αὐτῆς τῆς νήτου Σαλαμῖνος τὴν συγκλίνησιν. Τὸ λάθος δὲ τοῦτο εἶναι ὅτι ἐρμήνευσε κακῶς τὸ κείμενον τοῦ Πausανίου· λέγει γὰρ ὁ συγγραφεὺς οὗτος « Ἀπέχει δὲ καὶ σταδίου εἴκοσι ἄκρα Κωλιάς ». Ὁ Κ. Οὐλερίχος ἐρμήνευσε ταύτην τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Φαλήρου μέχρι τῆς Κωλιάδος, ἐνῷ ὁ νοῦς τοῦ Πausανίου εἶναι περὶ τῆς ἀποστάσεως τῆς Κωλιάδος ἀπὸ τῆς πόλεως· διότι οὗτος δὲν μετρεῖ τὰς ἀποστάσεις ἀπὸ λιμένος εἰς λιμένα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τοὺς λιμένας· διότι προηγουμένως εἶπε « Φαληρόνδε· ταύτη γὰρ ἀπέχει ἐλάχιστον τῆς πόλεως » (βιβλ. 1. Κ. 1. §. 2), ὥστε δὲν ἦτον ἐπ' ἀνάγκης νὰ ὀνομάσῃ ἐκ δευτέρου τὸ ὄνομα τῆς πόλεως εἰς τὴν μέτρησιν τῆς ἀποστάσεως τῆς Κωλιάδος, ἀφοῦ ἤπαξ τὸ μετεχειρίσθη εἰς τὴν τοῦ Φαλήρου, ὡς εἰ ἔλεγεν, ἀπέχει καὶ Κωλιάς ἄκρα σταδίου εἴκοσι· τοῦτο γὰρ δύναται ὁ Σύν-

δεσμος Καί. Ἄν ὁ Κ. Οὐλερίχος ἤθελεν ἐπιστήσῃ τὸν νοῦν εἰς τὸν Στέφανον, (τὸν ὁποῖον ἔκρινεν ἐσφαλμένον), ὅστις τὸν ἐδίδε πλήρη συνδρομήν: διότι λέγει α Κωλιάς ἄκρα, ἥτοι Φαληροῦ ἀκτὴ η, δὲν ἤθελε καταντήσῃ εἰς τόσον ὀλισθηρὸν κατήφορον.

Ἄς μετατεθῶσι λοιπὸν οἱ λιμένες εἰς τὰς προτέρας τῶν θέσεις, ἡ Κωλιάς εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον, τὸ Φάληρον εἰς τὸ Φανάρι, ἡ Μουνυχία εἰς τὸ Πασσαλιμάνι, ὁ Πειραιεὺς εἰς τὸν Δράκον· μετὰ ταῦτα ἂς τακτοποιήσῃ τοὺς λοιποὺς ἕκαστον εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ θέσιν, ἐπομένως ἂς περιτείλῃ τὰ παρεσκευασμένα σκέλη τοῦ Φαληρικοῦ τείχους, καὶ ἂς θέσῃ αὐτὸ, ὅπου οἱ παλαιοὶ τὸ οἰκοδόμησαν.

Αἱ εἰλικρινεῖς αὗται παρατηρήσεις μου πιστεύω, ὅτι θέλει χρησιμεύσωσιν εἰς τὸν Κ. Οὐλερίχον, διὰ νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς ἐμβριθετέρας σκέψεις, ὡς ὁ Σολομώντειος λόγος α Δίδου σοφῶ ἀφορμὴν, καὶ σοφώτερος ἔσται »

Ἐν Ἀθήναις τὴν 9 Μαρτίου 1843.

Δ. Σ.

Εἰς μεγαλητέραν ἔτι ἀπάτην περιέπεσον καὶ οἱ κλεινοὶ Ἀρχαιολόγοι, οἱ καλέσαντες τὸν λόφον τῆς Ἀκαδημίας Κολωνόν. Δὲν χωρεῖ εἰς τὸν νοῦν μου πῶς ἔπαθον τοιοῦτοι σοφοὶ ἄνδρες τοσαύτην ἀπομώρανσιν ! ! ἀποῦ ἔμαθον ἐκ τῆς μυθολογίας, ὅτι αἱ εἰς ἁδου καταβάσεις ἐν Ἑλλάδι ἦσαν ὁ Κολωνός τῆς Ἀττικῆς, καὶ ὁ Ταίναρος τῆς Λακωνίας. Καὶ διὰ νὰ πλάσωσιν οἱ Ἕλληνες τὸν μῦθον τοῦτον, ἔπρεπε νὰ ἔχωσι διδόμενα φυσικά· ὅ ἐστι καὶ ὁ Κολωνός νὰ ἔχῃ ἄντρον θαλοῦ, ὡς καὶ ὁ Ταίναρος ἔχει τοιαῦτα. Ἄλλως ἦτον ἀδύνατόν νὰ σχηματίσωσι τὴν ιδέαν αὐτήν. Ὡστε ἐπιστήσαντες εἰς τοῦτο μόνον οἱ Ἀρχαιολόγοι οὗτοι, ὥφειλον νὰ ἐρευνήσωσιν εἰς ἀνακάλυψιν τοῦ ἄντρου ἢ σπηλαίου ἢ τῆς ὀπῆς τῆς γῆς, ἐχούσης βάθος καὶ μυχοὺς ὑπὸ τὸν λόφον ἢ ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Ἀκαδημίας. Ἀλλὰ ὁ τρόπος οὗτος ὄχι μόνον δὲν ἔχει ἄντρον, ἢ ἄλλον τοιοῦτον, ἀλλ' οὐδὲ ποντικότρυπαν.

Ἴδού τι λέγει ἡ μυθολογία περὶ τοῦ Πλούτωνος· ὅτι ὁ θεὸς οὗτος ἰδὼν τὴν Περσεφόνην, καὶ τρωθεὶς εἰς ἔρωτα, ἐκαιροφυλάκτει νὰ τὴν συλλάβῃ, καὶ ἐπιτυχὼν αὐτὴν εἰς τοὺς λειμῶνας τῆς Αἴτνης ἀνθολογοῦσαν, τὴν ἤρπασε, καὶ διὰ τῆς ἀμάξης τοῦ

ἐν ἀκαρεὶ φθάνει εἰς Κολωνόν τῆς Ἀττικῆς, ὅθεν ἐστὶν εὐχερὴς ἢ εἰς ἄδου κατάβασις, καὶ διὰ τῆς χαλκόποδος ὁδοῦ τὴν ἡγαγεν εἰς τὰ βασίλειά του. Ἀμφιβέλλει λοιπὸν ὁ νοῦν ἔχων, ἃ μὴν εἶνε καὶ σοφός, ὅτι ὁ Κολωνός ἔχει ὅπῃν θαλασσίαν, ἢ ἄντρον καταπληκτικόν;

Ἴδου πόθεν ἐπῆλθεν ἡ ἀπάτη εἰς τοὺς Ἀρχαιολόγους τούτους ἐξ ἀκρισίας. Παρανοήσαντες οὗτοι τὸν περιηγητὴν Πausanián, ἐπίστευσαν ἄλλοι ἀντ' ἄλλου. — Ὁ Pausanías ἐν τοῖς Ἀττικοῖς γράφων τὰ κατὰ τὴν Ἀκαδημίαν, λέγει α' Ἀκαδημίας δὲ οὐ πόρῳ Πλάτωνος μνῆμα ἐστίν· εἶτα ἐπιφέρει α' Κατὰ τοῦτο τῆς χώρας φαίνεται Πύργος Τίμωνος. . . . Δείκνυται δὲ καὶ χώρος καλούμενος Κολωνός Ἴππιος » (κεφ. λ'). Ὁ Pausanías ἀφοῦ ἐξῆλθε τῆς Ἀκαδημίας, ἀπήντησε τὸ μνῆμα τοῦ Πλάτωνος, καὶ ἐκεῖθεν προβαίνων βλέπει τὸν Πύργον τοῦ Τίμωνος, μακρόθεν φαινόμενον, διὰ τὴν λοφώδη θέσιν του, καὶ ἄνωθεν αὐτοῦ πρὸς τὸ ἀνατολικὸν εἶδεν ἐφ' ὕψηλόν ἰστάμενον τοῦ Ποσειδῶνος τὸ ἄγαλμα ἐπὶ τοῦ Κολωνοῦ, ἐπονομαζομένου ἐνταῦθα τοῦ Θεοῦ τούτου Ἰππίου, ἐξ οὗ καὶ ὁ Κολωνός Ἴππιος. Ἡ παρανόησις λοιπὸν τῶν Ἀρχαιολόγων εἶνε εἰς τοῦτο α' Κατὰ τοῦτο τῆς χώρας φαίνεται » κτλ. διότι ἐλαμβάνουσιν αὐτὴν τὴν φράσιν οὕτω· α' Κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τῆς Ἀκαδημιακῆς γῆς φαίνεται » κτλ. Ἡ ἀληθὴς ὁμῶς ἔννοια εἶνε αὕτη α' Κατ' αὐτὸ τὸ ἀττικὸν μέρος τῆς χώρας, ἥτοι τῆς περιφερείας Ἀθηνῶν φαίνεται Πύργος Τίμωνος; », ὃ ἔστι μακρόθεν ὁρᾶται· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ α' φαίνεται », ὡσαύτως καὶ τὸ α' δεικνύται »· διότι ὁ Κολωνός, καθὼς Κολωνός, ἥτοι θουνόν, φαίνεται πανταχόθεν τῆς χώρας τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ἀδιάφορον, εἴτε τὸ α' φαίνεται » εἴτε τὸ α' ἐστίν » ἢ α' κεῖται » ἂν γράψῃ. Πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν φύσιν του.

Α'. Ἡ Ἀκαδημία ἦτον καὶ εἶνε τόπος τερπνός καὶ χρήσιμος εἰς διατριβὰς (διασκεδάσεις) διὰ τοὺς κήπους τῆς, καὶ διὰ τὴν δεινδροφυτείαν τῆς, καὶ τὰ λοιπὰ πλεονεκτήματά τῆς· καὶ ἐπομένως κατέστη σημαντικωτέρα ἢ Ἀκαδημία διὰ τὴν Σχολὴν τοῦ Πλάτωνος, ὅπου συνέρρεε πλῆθος μαθητῶν καὶ διεισφόρων ἄλλων ἀνθρώπων.

Β'. Ὁ Τίμων μισήσας τὸ ἄστυ διὰ τοὺς ἀγνώμονας φίλους του, τοὺς πονηροὺς καὶ τοὺς συκοφάντας Πολίτας, ἀπῆλθεν εἰς παράμερον τόπον, εἰς μοναχικὸν εἶον, καὶ κατὰ μὲν τὸν Πausανίαν πλησίον τοῦ Κολωνοῦ, κατὰ δὲ τὸν Δουκιανὸν «παρὰ τὸν Ἰμνητὸν ἐν τῇ ὑπὸ ῥείᾳ» (ἴδε Δουκ. Τίμωνα). Ὁ Τίμων ἦτον σύγχρονος τοῦ Ἀριστοφάνους· ὁ ἐστὶν ἔξῃ εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ Ἀκαδημία ἦνθει λαμπρῶς, ὅπου ὁ Τίμων δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχη ποτὲ τὴν ὁποίαν ἐπεθύμει μοναζίαν, καὶ τὴν ἀποστροφὴν τῶν ἀνθρώπων, καθὼ μισάνθρωπος· ἄλλως ἔθελε παραμένῃ καὶ εἰς τὸ Ἄστυ· διότι τὸ μέρος τῆς Ἀκαδημίας δὲν ἦτον ὁ κατάλληλος τόπος τῆς πολητῆς μοναζίας του.

Γ'. Ὁ Οἰδίπους ἅμα ἐθεβαιώθη τὸ δυστύχημα τῆς συζυγίας του, τὸ νὰ ἔχη παράκοιτιν τὴν γεννήσασαν αὐτὸν μητέρα, ἐγένετο ἔκφρων ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τῆς λύπης του, καὶ ὑπὸ τὴν κατάστασιν ταύτην ἔδραμεν ἐκ Θηβῶν εἰς τῆς γείτονος Ἀττικῆς τὸν Κολωνόν, οὐχὶ πρὸς διασκέδασιν, ἀλλὰ νὰ ῥιφθῇ εἰς τὸν θάνατον, νὰ καταβῇ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ εἰς τὸν Ἄδην, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ ζῇ εἰς τὸν Κόσμον ὑπὸ τὸ βάρος τῆς συμφορᾶς· ὅπου καὶ ἐτάφη.

Συμβιβάζεται λοιπὸν ἡ πολυάνθρωπος καὶ τερπνὴ Ἀκαδημία μὲ τὸν τρομερὸν καὶ φιλαῖδην Κολωνόν, ὃς ἐστ' αἰθιακός, οὐδ' εἰκητός· αἱ γὰρ ἔμφοβοι θεαὶ σφ' ἐχουσί γῆς τε καὶ σκότου κόραι· (Σοφοκλ. Οἰδ. στίχ. 40). Συμβιβάζεται τὸ ἥθος τοῦ μισανθρώπου Τίμωνος μὲ τὰς τερπνάς διατριβὰς τῶν κήπων τῆς Ἀκαδημίας, μὲ τὸν ἀκαδημαϊκὸν Σύλλογον, καὶ τοὺς ἐριστικούς λογιστάτους· Ἐπειτα εἰς τὸν Κολωνόν ἦσαν πολλὰ κτίρια, ἐκεῖ τὸ ἱερόν τοῦ Ἰππίου Ποσειδῶνος, ἐκεῖ τὸ Τέμενός τῶν Ἑρρινύων θεῶν, ἐκεῖ ἡ Ἰππία Ἀθηνᾶ, καὶ ἡ Δήμητρα, ἐκεῖ ὁ τάφος τοῦ Οἰδίποδος, ἐκεῖ ἡ χαλκόπους ὁδός, ἐκεῖ τὸ ἄλσος τοῦ Ποσειδῶνος, ἐκεῖ καὶ τὰ Ἡρῶα Θησεῖος, Πειρίθου, Ἀδράστου, καὶ ἄλλα διάφορα ἀντικείμενα. Ποῦ λοιπὸν χωρεῖ ταῦτα πάντα ὁ μικρὸς λόφος τῆς Ἀκαδημίας; Ἄρα εἰς πᾶν ἄλλο μέρος τῆς χώρας Ἀθηνῶν δύναται νὰ εἶνε ὁ Κολωνός, ὅχι ὅμως πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν· ἠθέλαμεν προτιμήσῃ μυριάκις μᾶλλον τοῦ Δουκιανοῦ τὴν ἀναφορὰν, θέλοντος τὸν Τίμωνα ὑπὸ τὴν ὑπὸ ῥείαν τοῦ

Ἰμηττοῦ, παρὰ τὸν λόφον τῆς Ἀκαδημίας, ἀν δὲν ἐγνωρίζα-
μεν τὸν Κολωνόν ἐξ αὐτῶν τῶν χαρακτηριστικῶν του.

Ποῦ λοιπὸν κεῖται; ποῦ εὐρίσκεται ὁ Κολωνός; θέλουσι μᾶς
ἐρωτήσῃ οἱ φιλομαθεῖς· Ἐρχου καὶ ἴδε· ἀνάβηθι τὸν ἄνωθεν τῆς
Γυψέλης (α) βουνὸν πρὸς τὸ ἀνατολικοβόρειον· ἐρώτα τοῦ κεῖ-
ται τοῦ ποιμένου Ἀναστασίου Κίκιζα ὁ τόπος· ἐλθὲ εἰς τὸ ἐν-
δότερον αὐτοῦ, ὅπου θέλεις ἰδῇ θέσιν ἄχαριν, ἀρμόζουσιν εἰς
νυμφῶνα τοῦ Ἄδου, ἣν ὁ Σοφοκλῆς χαλκόπουν καλεῖ ὁδόν· ἰδὲ
τὴν ὁπλὴν, καὶ τὸ στόμιόν της λαξευτόν· κατὰβηθι, ἀν δὲν φο-
βῆσαι, « τὸν καταράκτην ὁδὸν χαλκοῦς βάθροισι γῆθεν ἐρρίζω-
μένον » (Σοφ. Στιχ. 1590), διὰ σχοινίων ὅμως, διότι ἔχει βά-
θος ἐξ ὀργυίων· εἴτα ἐρεύνησον τὰ κάτω, κρατῶν λαμπάδας ἀ-
ναμμένας· προχώρησον καὶ θέλεις πιστεύσῃ, ὅτι ἀληθῶς ἐστὶν
ἡ ὁδὸς αὕτη ἡ ἄγουσα εἰς τὸν Ἄδην· ἀφοῦ δὲ ἐξέλθῃς, ρίψον
τὸ βλέμμα σου πρὸς ἀνατολὰς καὶ θέλεις ἰδῇ, ὡς ἐν κοιλάδι,
τὸν τόπον τοῦ Ἄλσους· εἴτα ἀνάβηθι εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βου-
νοῦ, φέρε κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ θέλεις βοᾷς « οὗτος
ἐστὶν ὁ Κολωνός, ὁ περίφημος Κολωνός ». Μάθε τοῦ λοιποῦ νὰ
πιστεύῃς τὰ πράγματα καὶ οὐχὶ τοὺς ἀτυχεῖς Ἀρχαιολόγους·
μὴν ἐκθαμβῆται τὸ τρόπαιον αὐτῶν, ὅπερ ἔστησαν ἐπὶ τοῦ
παραλόφου τῆς Ἀκαδημίας διὰ τὴν εὑρεσιν τοῦ Κολωνοῦ, τὸν
περίφημον λέγω καὶ δεινὸν Ἀρχαιολόγον Γερμανόν, τὸν μακα-
ρίτην Μύλλερν, ἀνεγείραντες ἐνταῦθα τὸ μνημεῖον αὐτοῦ. Ὁ
παραλόφος οὗτος εἶνε ὁ τόπος, ἐνθα ὁ Χάρμος πρῶτος Ἀθηναίων
βωμόν ἀνέθηκεν Ἔρωτος κατὰ τὸν Πausανίαν, λέγοντα « Πρὸ τῆς

(α) Ἡ Γυψέλη παρὰ τὴν γόπην σημαίνουσαν γυποφωλαϊάν, ὡς τὸ συ-
νώνυμον « νόπη » ἐξ ἧς ἡ Κυψέλη· ἐκλήθη δὲ τὸ χωρίον τοῦτο Γυψέ-
λη ἀπὸ τοῦ ἐμψωλεύοντος εἰς τὸν χώρον αὐτὸν γόπας· διότι ἐκεῖ οἱ
ἄνθρωποι μετὰ παρέλευσιν χρόνων δὲν ἐπλησίαζον διὰ τὸν φόβον, ὡς ἐκ
προλήψεως, ὅτι κατέκουν ἐκεῖ Δαίμονες διὰ τὴν κοινωνίαν τοῦ Ἄδου·
μάλιστα ἐδόξαζον αἱ πρὸ ἡμῶν πολαῖαι γυναῖκες, ὅτι ὁ Κολωνοβελώνης
(Καλικάντζαρος) ἐρχόμενος εἰς Ἀθῆνας τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγε-
νῶν, κατέλυεν αὐτόθι τὴν πρώτην ἐσπερινήν. Τὸ παράδοξον εἶνε, ὅτι τὸ
βουνὸν τοῦτο καλεῖται εἰς τὰ Τουρκικὰ ταπία καὶ χοτζέτια Ἀετοφωλαῖα,
ταῦτόν τῃ Γυψέλῃ.

είσοδου τῆς Ἀκαδημίας ἔστι βωμός Ἑρωτος, ἔχων ἐπίγραμμα » κτλ. (Κεφ. λ'). Πρὸ τῆς εἰσόδου ἄρα τῆς Ἀκαδημίας κεῖται ὁ λόφος, ἐνθα τοῦ Μύλλερ ὁ τάφος ἀναπληροῖ τοῦ Ἑρωτος τὸν βωμόν. Ἄν ὑπάρχῃ συναίσθησις τοῖς νεκροῖς, ὁ Μύλλερ μαθὼν ἀπὸ τοὺς κάτω τὴν ἐπὶ παραλόφῳ συνοικίαν τοῦ Ἑρωτος, ἀντὶ τοῦ Κολωνοῦ Ἰππίου, πρέπει νὰ ἔπαθεν ὅ,τι καὶ ὁ Οἰδίπους εἰς τὸ μάθημα τοῦ ἀτυχοῦς συνοικισίου του.

Ὁ Πύργος δὲ τοῦ Τίμωνος κεῖται κάτωθεν τοῦ βουνοῦ Κολωνοῦ πρὸς τὴν δυτικὴν πλευρὰν ἐπὶ λόφου, ὅπου φαίνονται τὰ ἐρείπια αὐτοῦ. Καὶ ἂν πρέπη νὰ παραδεχθῶμεν μυθικὴν διήγησιν ἐσχατογῆρου ποιμένος, ὅτι αὐτόθι ἴστατο ποτὲ τὸ τιμῶνι τοῦ Χάρου ὁποῦ ἔφερεν τὰς ψυχὰς εἰς τὸν Ἄδην, τεκμαιρόμεθα σταθερῶς τὴν βεβαιότητα καὶ τοῦ Τιμωνεῖου Πύργου καὶ τοῦ Κολωνοῦ.

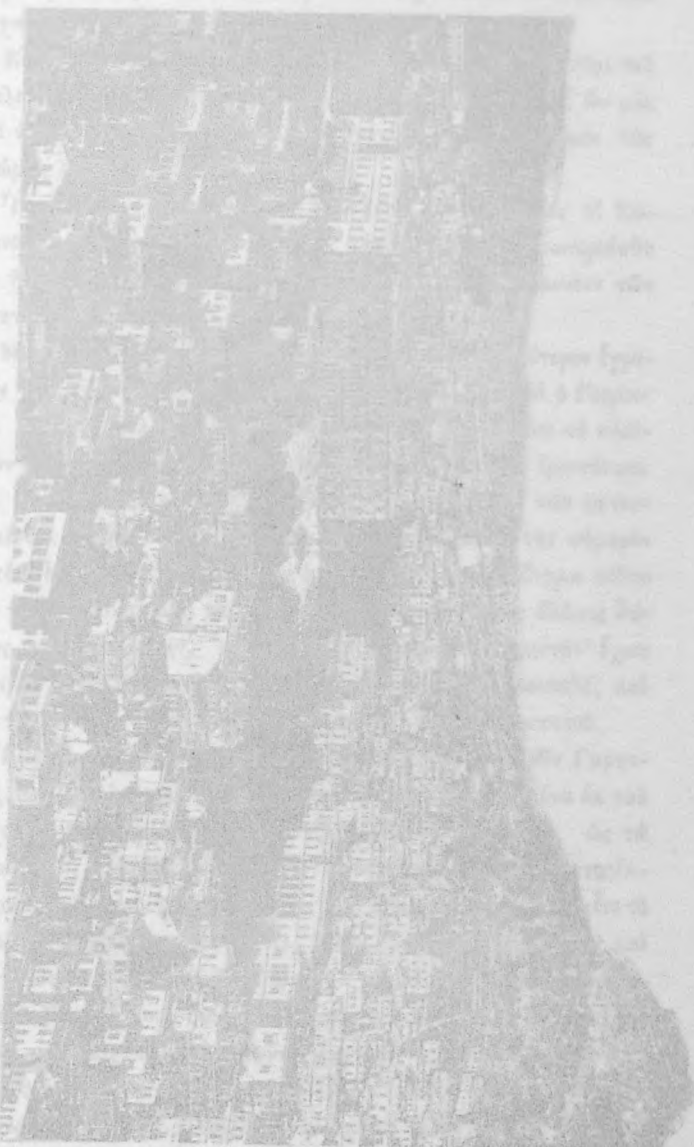
Ἄλλ' ἡμεῖς χάριν τῶν δισταζόντων παραιτούμεθα τῆς βοηθείας τῶν μυθικῶν παραδόσεων, καὶ ἐπιλαμβανόμεθα ἀκαταμαχῆτων βοήθημάτων. Μέτων ὁ ἀρχαῖος περίφημος Ἀστρονόμος τῶν Ἀθηνῶν σύγχρονος τοῦ Σωκράτους, ὁ κανονίσας τὸ μνηολόγιον καὶ τὸν ἡλιακὸν ἐνιαυτὸν, ἔκαμνε τὰς ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις του ἐπὶ τοῦ Κολωνοῦ. Καὶ μάρτυς τούτου ὁ σύγχρονος Ἀριστοφάνης, λέγων ἐν Ὀρνισι (στίχ. 997) « Μέτων, ὃν οἶδεν Ἑλλάς καὶ ὁ Κολωνός », ὃ ἐστὶ συγχρῶς ἀνέβαινεν ὁ Μέτων τὸν Κολωνὸν πρὸς παρατήρησιν τῶν ἀστρῶν καὶ μετεώρων. Θεόφραστος ἐν τοῖς μετεωρολογικοῖς λέγει, ὅτι ὁ Φαινὸς, τοῦ ὁποίου τὰ μαθήματα ἤκουσεν ὁ Μέτων, ἀπὸ τοῦ Λυκαβητοῦ παρετήρει καὶ συνέταττεν, ὥς εἰ ἔλεγεν, ἀπὸ τοῦ Κολωνοῦ· διότι οὗτος προκάθηται τοῦ Λυκαβητοῦ ἐν ὑψηλοτέρῳ, καὶ ἡ θέα τοῦ Κολωνοῦ εἶνε εὐρυχωροτέρα τῆς τοῦ Λυκαβητοῦ, καὶ διὰ τοῦτο προτιμητέος παρὰ τοῖς Ἀστρονόμοις ὁ Κολωνός τοῦ Ἀγχέσμου (Λυκαβητοῦ).

Διὰ νὰ κάμῃ λοιπὸν τίς ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις, ποῖον τῶν δύο ἤθελεν ἐκλέξῃ; τὸν μικρὸν καὶ περιορισμένον λόφον τῆς Ἀκαδημίας, κείμενον εἰς τόπον ὅλως ἀκατάλληλον πρὸς ταιαύτας ἐργασίας, ἢ τὸν Κολωνὸν τὸν ὑψηλότερον καὶ καταλλήλοτερον τοῦ Λυκαβητοῦ; Ποῦ λοιπὸν τῶν μεγάλων Ἀρχαιο-

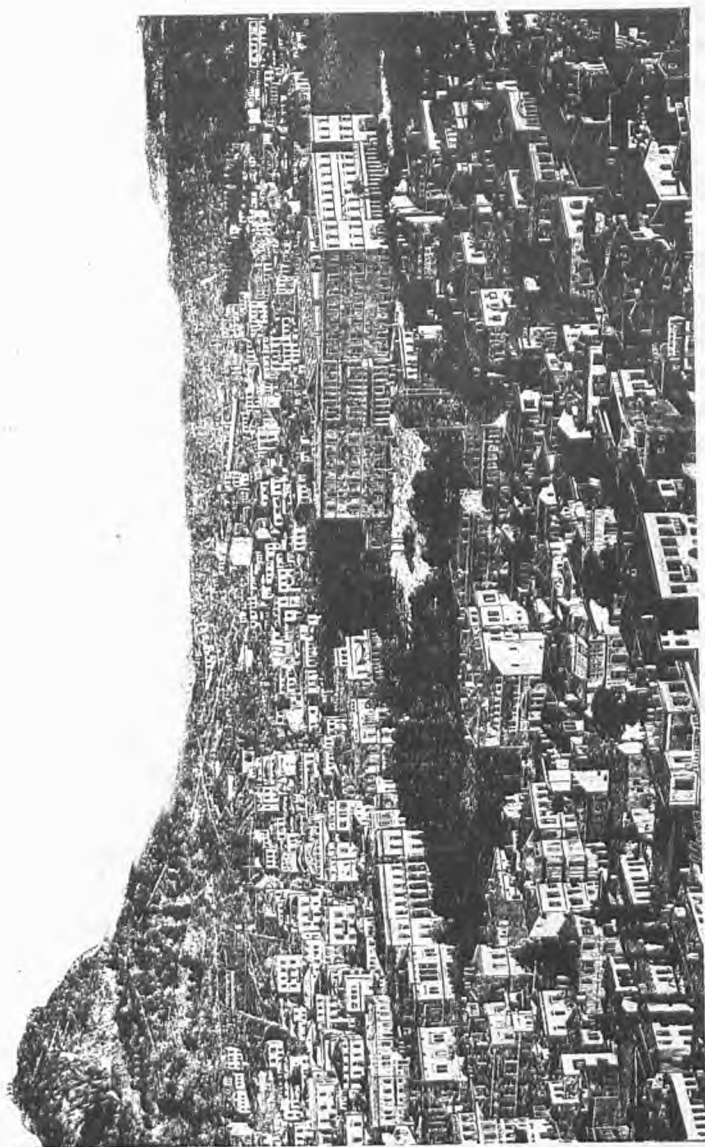
Εἶπον γὰρ ὁ κτίστης τῶν ἀντικρίων, ὁ γὰρ κτίστης αὐτῶν ἦν ὁ Θεὸς

ὅτι ὁ Θεὸς ἦν ὁ κτίστης αὐτῶν ὁ γὰρ κτίστης αὐτῶν ἦν ὁ Θεὸς

163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

ὁ κτίστης αὐτῶν ἦν ὁ Θεὸς ὁ γὰρ κτίστης αὐτῶν ἦν ὁ Θεὸς ὁ γὰρ κτίστης αὐτῶν ἦν ὁ Θεὸς

ΑΠΟΨΙΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Με το Αναβιβητό επί Γεωργίου (1880)

VUE D'ATHÈNES

Avec le Lycabette à l'époque du roi Georges

λόγων μας ἡ κρίσις ; Τοιουτοτρόπως ἐξιχνιάζουσι καὶ τὰ ἄλλα ἀρχαῖα, τὰ παρ' ἡμῖν ἄγνωστα ;

Εἶμαι δὲ τοσοῦτον σταθερὸς εἰς τὴν ἐξέθεσα γνώμην περὶ τοῦ Κολωνοῦ, ὥστε, νομίζω, ἅπασαι τοῦ Ἄδου αἱ πύλαι, ἐξ ὧν μία καὶ ἡ τοῦ Κολωνοῦ, δὲν θέλουσι δυνηθῆ νὰ κατισχύσωσι τῆς γνώμης αὐτῆς.

Ἦν δὲ καὶ δῆμος Κολωνὸς ἡ Κολώνη, κατοικοῦντες οἱ Κολωνεῖς κάτωθεν τοῦ βουνοῦ πρὸς τὴν Γυψέλην. Μετανομόσθη δὲ ἡ Κολώνη Γυψέλη διὰ τὴν ὥς εἰπομεν ἐμφώλευσιν τῶν πτηνῶν.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων Περιηγητῶν Εὐρωπαϊῶν πλατύτερον ἔγραψαν περὶ τῶν δῆμων τῆς Ἀττικῆς ὁ Ἄγγλος Λήκ καὶ ὁ Γερμανὸς Λ. Ρός. ἀλλ' ὥς ξένοι ἦτον ἐπόμενον ν' ἀποτύχωσι τὸ πλεῖστον μέρος, διότι δὲν ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν των νὰ ἐρευνητῶσι καὶ μάθωσι τὰς ἀκατοικήτους θέσεις, τὰς πλησίον τῶν κατοικημένων χωρίων. π. χ. ὁ Γαργηττὸς ὀνομάζεται τὴν σήμερον κατὰ παράδοσιν Γαρήττος· ἂν ὁ Λήκ ἐμάνθανε τὸ ὄνομα τοῦτο δὲν ἤθελε δυσκολευθῆ νὰ εὕρῃ καὶ τοὺς πλησιοχώρους ἄλλους δῆμους, οἷον Παλλήνην, Ἀγνοῦντα, Κύθηρον, καὶ Σφηττόν· ἔχων κέντρον τὸν Γαργηττόν, εἶχεν ὑπ' ὄψιν καὶ τοὺς λοιποὺς, καὶ δὲν ἤθελε θέσῃ αὐτὸν μεταξὺ Ἀμπελοκήπων καὶ Ἰμμηττοῦ.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Γαργηττὸς εἶνε ἀναμφιβόλως ὁ νῦν Γαρηττὸς, ἄρα Παλλήνη εἶνε τὰ νῦν Παλλήσια, παρεφθαρμένα ἐκ τοῦ ἀρχαίου Παλληνήσια, ἑορτὴ τῆς Παλληνίδος Ἀθηνᾶς, ὥς τὰ Βραυρώνια, κτλ. κτλ. Ὁ αὐτόθι Ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς ἐγένετο ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἥτις καὶ σώζεται. Ἀγνοῦς δὲ εἶνε τὸ Χαρθάτον· ὁ δὲ Σφηττὸς εἶνε ὁ νῦν Σταυρὸς λεγόμενος· καὶ τοῦτο βεβαιοῦται καθ' ὅλου ἀπὸ τὰ περὶ τοῦ Θησέως ἱστορούμενα τοῦ Πλουτάρχου, διότι ὁ Σταυρὸς κεῖται ὅπου ὁ Πλούταρχος θέτει τὸν Σφηττόν· καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ θέσις· διότι ἡ ἀπὸ Μαραθῶνος καὶ ἀπὸ Μεσογείων ὁδὸς φέρεται εἰς Ἀθήνας διὰ τοῦ Σταυροῦ, ὅ ἐστὶ διὰ τοῦ Σφηττοῦ κατὰ Πλούταρχον· ὅθεν καὶ ἐκαλεῖτο Σφηττία ὁδός. Ὁ δὲ Κύθηρος εἶνε τὸ Σπάτα· ὠνομάσθη δὲ Σπάτα ἀπὸ Ὄθωμανοῦ Ἀλβανοῦ Σπάτα ἐπονομαζομένου, γενόμενος κυρίου καὶ ἰδιοκτῆτου τοῦ χωρίου τούτου κατ'

ἀμοιβὴν τοῦ Σουλτάνου διὰ τὰς πρὸς τὴν Θύραν ἐκδουλεύσεις του, ἐφῷ καὶ ἐκαλεῖτο Σουλτάν Σπάτα, καὶ ἡ κλησις αὐτὴ ἐφυλάττετο μέχρι τέλους τῆς Τουρκοκρατίας εἰς τὰ Τουρκ. Χοτζέτια.

Ἰδοὺ λοιπὸν ἀνεκαλύψαμεν τοὺς ἀνωτέρω δῆμους, ἕνεκα τῆς διαφυλάξεως τοῦ ὀνόματος « Γαρηττός ». Ἐνταῦθα θέλομεν ἐξηγηθῇ ὀλίγον τί περιπλέον, ἀφ' ὅτι ἀνεφέραμεν εἰς τὸ Κεφάλ. Α'. τοῦ Α'. βιβλίου περὶ τοῦ δήμου Ἐχελιδῶν. Ἐπειδὴ ὁ δῆμος οὗτος ὠνομάσθη ἐκ τοῦ Ἡρώος Ἐχέλου, παραγομένου παρὰ τὸ ἔχτιν-ἔλος, ἐσυμπέρανέ τις ὅτι ὁ δῆμος οὗτος ἔκειτο παρὰ τὸ ἑλῶδες πεδίον τοῦ λιμένος Κανθάρου, ὅπερ ἡμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι Βουρκάρι ἐλέγομεν. Ἠθέλαμεν καὶ ἡμεῖς βεβαιωμένως παραδεχθῇ τοῦτο ἕνεκα τοῦ μεγάλου ἔτυμολογικοῦ, ὅπερ δὲν ἔχει καὶ μεγάλην ὑπόληψιν, ἂν ὁ Στέφανος ὁ Βυζάν. ἴς δὲν ἔλεγεν ὅτι « ἐν τοῖς Ἐχελίδαῖς ἦν ἵπποδρόμιον, καὶ ἀγῶν ἵπποδρομικός ». Ἐρωτῶμεν, δύναται εἰς τὸν βάλτον νὰ γένῃ ἵπποδρόμιον; Ὁ ἔχελος παρήχθη μὲν παρὰ τὸ ἔχτιν ἔλος, ἀλλ' ὁ δῆμος ὁ ἐξ αὐτοῦ λαβὼν τὴν ὀνομασίαν δὲν ἔπεται ὅτι ἐνεφώλευεν εἰς τὸ ἔλος, εἰς τὸν βάλτον. Πρατιμητέα λοιπὸν ἡ νῦν Χελιδὸν ὅπου εἶναι τόπος καὶ διὰ ἵπποδρόμιον καὶ ἵπποτροφεῖον, ἀναλόγως τῶν δυνάμεων τοῦ Τόπου.

Χάριν τῶν φιλομαθῶν τῶν Δήμων καὶ Χωρίων Ἀττικῆς ἐν παρόδῳ ἐξηγούμεθα καὶ τὰ ἐξῆς.

Κοίλη· τόπος, καὶ οὐχὶ δῆμος, ἐν Ἀθήναις πρὸς τὸ ἀρκτικὸν τῆς Πόλεως, ἐρμηνευθεῖσα ἐν ἐποχῇ ἀγνώστῳ Βάβη, οὕτω καλουμένη παρ' Ἀθηναίοις. Ἄν ὁ Λήκιος, διατρίψας πολὺν χρόνον ἐν Ἀθήναις, ἐμάνθανε τὴν Βάβην, δὲν ἔθετε τὴν Κοίλην παρὰ τὰ μακρὰ τεῖχη, οὐδὲ Ἀῆμον ἐκάλει αὐτήν. Τὰ δὲ πλῆσιον τῆς Κοίλης Κιμώνεια μνήματα ἔκειντο, ὅπου νῦν ἡ ὁδὸς Σωκράτους σταυρουμένου μετὰ τὴν τοῦ Πειραιῶς, καὶ ἡ οἰκία τῆς Κομίσσης Ἀγγιλίδος Ἰάνθης Δίγβη, καὶ ἡ τοῦ Βλασσοπούλου· ἐνθα ἐγένετο ἀνασκαφὴ περὶ τὴν πρώτην δεκάδα τοῦ παρόντος αἰῶνος, κείμενα δὲ πρὸ τοῦ Ἄστεως παρὰ τὰς Μελιτίδας Πύλας τῆς Πόλεως, οὐσας πρὸς τῇ νῦν Πλατεῖα τοῦ Πυροβολικοῦ, ἐνθα ἐσώζοντο σημεῖα μέχρι τῆς Ἐπαναστάσεως. Καὶ νῦν ἐπ' αὐτῶν θεμελιῶνται οἰκία τοῦ Ν. Σούτζου. Ἐκλήθησαν δὲ Μελιτίδες διὰ

τὴν εἰς Μελίτην φέρουσαν ὁδόν. Δῆμος δὲ ἦν ἡ Μελίτη, κείμενος ἐνθα νῦν τὸ χωρίον τοῦ Ξάνθου.

Κυνόσαργες. Ἐπειδὴ τινὲς μὲν ἀμφιβάλλουσι, τινὲς δὲ ἐπιτυχάνουσι, βεβαιούμεν ἡμεῖς τοὺς διατάζοντας, ὅτι τὸ Κυνόσαργες κεῖται ὅπου νῦν ἡ Μονὴ τῶν Ἀσωμάτων Πετράκη, ἀνακαλυφθὲν ἐξ ἀνασκαφῶν, καθ' ὃν χρόνον ἀνηγέρθη τὸ κατὰστημα τοῦτο περὶ τὸ δεύτερον τέταρτον τοῦ ΙΗ'. αἰῶνος.

Ἡ δὲ Ἀλωπεκῆ ἀδιστάκτως εἶνε οἱ Ἀμπελοκήποι. Ὁ Πανσάντας ὀρίζει τὴν ἀπόστασιν εἰς δώδεκα σταδίους ἀπὸ τῆς Πόλεως, καὶ τοσαύτη εἶνε ἡ ἀπόστασις. Ἰδοὺ δὲ πῶς ὁ δῆμος οὗτος τῆς Ἀλωπεκῆς μετεμορφώθη εἰς Ἀμπελοκήπους. Τὸ τοπικὸν ἐπὶ ῥῆμα λέγεται Ἀλωπεκῆθεν· τοῦτο δὲ μὲ τὴν πρόσδον τοῦ χρόνου τῆς παρακμῆς μετωνομάσθη Ἀλωπεκῆπε. Τοῦτο δὲ διορθωθὲν ὑπὸ τῶν ὀλίγων γραμματισμένων τοῦ κάτω Μεσαιῶνος διὰ τὴν αὐτότητι ἀμπελοφυτεῖαν, ὠνομάσθη Ἀμπελοκήποι.

Ἡφαιστιάδαι. Ὁ δῆμος οὗτος καλεῖται νῦν κατὰ μεθερμήνευσιν Χαλκοματάδες, ὅπου μαρτυρεῖ ὁ τόπος ὅτι ἦσαν αὐτόθι μεταλλεῖα χαλκοῦ, ἴσως καὶ ὀλίγου ἀργύρου. Μῆτε οἱ παλαιοὶ Ἀθηναῖοι ἀστόχως ἐκάλεσαν τὸν Δῆμον τοῦτον Ἡφαιστίαν, ἂν δὲν εἶχον ἀφορμὴν Ἡφαιστίου ἐργασίας, μῆτε οἱ νεώτεροι τυχαίως μετωνόμησαν αὐτὸν Χαλκοματάδες. Μόνος ὁ Φαλμεράυρερ δυσκόλως ἤθελε παραδεχθῆ τὴν φυσικὴν αὐτὴν ἐρμηνείαν.

Ἰκαρία καὶ Ἰκάριος· δῆμος καὶ ὄρος. Διαφωνοῦσι περὶ τούτων οἱ Ἀρχαιολόγοι. Ἄλλοι καὶ Ῥός· ὁ μὲν πρῶτος τοὺς θέτει πρὸς τὴν ἀνατολικοβόρειον πλευρὰν, κατὰ τὸν Μαραθῶνα, ὁ δὲ Ῥός τούναντίον κατὰ τὴν δυτικὴν μεταξὺ Κιθαιρώνας καὶ Κερράτων. Ἀγνοοῦντες ἀμφότεροι τὴν σημερινὴν ὀνομασίαν τοῦ Τόπου, εὗρέθησαν εἰς ἀγωνίαν καὶ διχογνωμίαν. Ὁ Ῥός ὅμως ἐφάνη ἐπιτυχέστερος, κρίνας ὀρθότερον κατὰ τὴν κοινωνικὴν συμπεριφορὰν περὶ τῆς ξενίας τῶν δύο Θεῶν Διονύσου καὶ Δήμητρος παρὰ Κελεῶ καὶ Ἰκαρίῳ, τῷ μὲν ἐν Ἐλευσίνι, τῷ δὲ ἐν Ἰκαρίᾳ· ὥστε δὲν εἶνε τῆς λογικῆς κρίσεως, ἀφοῦ ὁ Κελεὺς ὥκει ἐν Ἐλευσίνι, ὅτι ὁ Ἰκάριος νὰ μὴν ᾔτων κάτοικος τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς Ἀττικῆς, ἀφοῦ συνάμα ἦλθον οἱ δύο εἰρημένοι Θεοὶ, καὶ οὐχὶ διηρημένως εἰς δύο διαφόρους ἱποχάς.

Ἡ Ἰκαρία λοιπὸν καὶ ὁ Ἰκάριος κεῖνται πρὸς δυσμὰς τῶν Ἀθηνῶν, πλυσίον τοῦ Δαφνίου πρὸς μεσημβρίαν, καὶ καλεῖται νῦν καὶ ὁ ἄγρος καὶ τὸ ὄρος Κανιάρου, ἀκατοίκητον ὅμως. Πλησίον δὲ τούτου εἶνε καὶ τὸ χωρίον Ἀσώματα, κατοικημένον ὑπ' ὀλίγων οἰκογενειῶν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, νῦν δὲ κτήμα τοῦ Εὐμανουὴλ Κουτζηκάρη, καὶ δι' ἐπιμελείας αὐτοῦ ἤρξατο νέος οἰκισμός. Τοῦτο δὲ ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι Σημαχίδαι ἐκ τοῦ Ἡρώος Σημάχου, ὅστις ὡς γείτων μετὰ τὴν ξενίαν τῶν μνησθέντων Θεῶν παρὰ τῷ Ἰκαρίῳ ἐξένισεν αὐτοὺς ἐν Σημαχιδῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἐποχῇ τῆς παρουσίας των. ὥστε οἱ Ἰκαριεῖς καὶ οἱ Σημαχίδαι ἦσαν ὅμοιοι, γείτονες. Οἱ παραδεχόμενοι τὸ Κανιάρου ὡς Ἰκαρίαν καὶ τοὺς Ἀσωμάτων ὡς Σημαχίδας, δὲν θέλουσιν ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἱστορίαν αὐτῶν ἀπορίαν τινά, εἰ μὴ τὴν ἐξῆς ἀμφισβολίαν περὶ τῶν ὀρέων, Ἰκαρίου, Κορυδαλλοῦ, καὶ Αἰγάλεω, ἣν καὶ διαλύομεν.

Ἡ Ἀττικὴ ἔχει ὄρη πολλὰ, ἀλλὰ τὰ ὀνομαστὰ εἶναι πέντε διὰ τὰς Ἀθήνας· Ὑμηττός, Βριληττός, Πάρνης, Λυκαβηττός, καὶ Κορυδαλλός· ἐν τούτοις ἀναφέρονται περὶ τὴν αὐτὴν χώραν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλα Αἰγάλεως, Ἰκάριος, Ἡράκλειον, Ποικίλον, καὶ ἄλλα. Ὁ Ὑμηττός καὶ ὁ Πάρνης εἶνε ἀδιαφιλονέκητα. Ὁ Βριληττός καὶ Λυκαβηττός ἦσαν ὑπὸ ἀμφισβήτησιν ἡμεῖς ἀπεδείξαμεν τὴν ταυτότητα τοῦ Λυκαβηττοῦ μετὰ τοῦ Ἀγγέσμου, καὶ τὴν ταυτότητα τοῦ Βριληττοῦ μετὰ τοῦ Πεντελικοῦ (Συνοπτ. Κατάς. τῆς Πόλεως Ἀθηνῶν Σελ. 48, ἐκδ. γ') καὶ τὰς περὶ τούτων παρατηρήσεις μας παρεδέχθησαν οἱ δυνάμενοι νὰ κρίνωσι. Μένει ἤδη ν' ἀποδείξωμεν καὶ τὴν ταυτότητα τοῦ Κορυδαλλοῦ, Αἰγάλεω, Ἰκαρίου, καὶ Ἡρακλείου.

Κορυδαλλός δὲ ἐλέγετο τὸ ἀπὸ τοῦ Καματεροῦ ἀρχόμενον ὄρος μέχρι τοῦ Δαφνίου, καὶ ἦν ὀνομαστόν, διότι ἔκειτο ἀπέναντι τῶν Ἀθηνῶν, καὶ δὲν εἶχε, καθὼς δὲν ἔχει, ἄλλο τι πλεονέκτημα. Ἡ δὲ ἀρκτικωδυτικὴ αὐτοῦ πλευρὰ, ἡ βλέπουσα πρὸς Ἐλευσίνα μέχρι τοῦ πορθμοῦ τῆς Σαλαμίνος ἐκαλεῖτο Αἰγάλεως. Ὁ Θουκυδίδης καὶ Ἡρόδοτος, οἱ δύο Ἀρχαῖοι περίφημοι ἱστορικοὶ θεβαιοῦσι τὴν ὀνομασίαν αὐτοῦ, ἐν οἷς λέγουσιν, ὁ μὲν πρῶτος, ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰσβάλλοντες εἰς τὴν

Ἀττικὴν ἐπρόβαινον διὰ Κρωπειᾶς εἰς Ἀχαρνάς, ἐν διεξῆ ἔχοντες τὸ Αἰγάλεων (Συγγρ. Β'. 19). ὁ δὲ Ἡρόδοτος, ὅτι ὁ Ξέρξης καθήμενος ὑπὸ τῷ ὄρει τῷ ἀπέναντι Σαλαμῖνος, ἡ καλεῖται Αἰγάλεως, θεωρεῖ τὴν Ναυμαχίαν (Βιβλ. 8. 90). Ἡράκλειον δὲ ἐκαλεῖτο τὸ ἀπὸ τοῦ Κερατοπύργου, μέχρι τοῦ πορθμοῦ Σαλαμῖνος· καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ ὁ Πλούταρχος εἰς Θημιστοκλέα· ἐνθα λέγει, ὅτι κατὰ τὸν Φανόδημον ὁ Ξέρξης ἐποπτεύων τὸν στόλον καὶ τὴν παράταξιν, ἐκάθητο ὑπὲρ τὸ Ἡράκλειον, ἢ βραχεῖ πόρῳ διείργεται τῆς Ἀττικῆς ἡ Νῆσος (Κ. ιγ').

Ἰκάριον δὲ λέγεται τὸ νῦν Κανιάρον, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς ὁδοῦ Δαφνίου πρὸς νότον μέχρι τοῦ πορθμοῦ Σαλαμῖνος, τὸ βλέπον πρὸς τὸ πεδίον Ἀθηνῶν, ἡ δὲ δυτικὴ αὐτοῦ πλευρὰ ἡ πρὸς Σαλαμῖνα βλέπουσα, καλεῖται νῦν Σκαρμαγκᾶς. Ἡ δὲ Ἀμφιάλη ἄκρα καλεῖται νῦν Φιλιατοῦρι. Ὅτι τὸ ὄρος Κορυθαλλὸς καὶ Αἰγάλεως εἶνε τὸ αὐτὸ, μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι ἡ δυτικὴ πλευρὰ ἔχει ἄλλην ὀνομασίαν καὶ ἡ ἀνατολικὴ ἄλλην, δύναται τις νὰ τὸ θεωρήσῃ δυσπαράδεκτον. Πρὶν ὅμως λύσωμεν τὴν ἀπορίαν τοῦ ἐβάλλομεν ὑπ' ὃν τὸ προηγούμενον ὄρος, ἅπερ ἡμεῖς οἱ νεώτεροι καλοῦμεν τὴν μὲν πρὸς Ἀθήνας πλευρὰν Κανιάρων, τὴν δὲ πρὸς δυσμὰς Σκαρμαγκᾶν. Διὰ τί λοιπὸν οἱ νεώτεροι ἡμεῖς ἐπὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ὄρους ἐδώκαμεν δύο ὀνομασίας τὸ Κανιάρων καὶ τὸν Σκαρμαγκᾶν; Ἰδοὺ δὲ ἡ λύσις τῆς ἀπορίας· ἡ Ἀττικὴ πρὸ τοῦ Θεσείως, καὶ ἐπὶ τῶν υἱῶν τοῦ Πανδίωνος, διηρεῖτο εἰς τέσσαρα Κράτη, τὸ μὲν ἀπὸ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ Δαφνίου μέχρι Μεγαρίδος, τὸ δὲ περιεῖχεν ὅλην τὴν χώραν τῶν Ἀθηνῶν μέχρι τοῦ Σφηττοῦ, τὸ δὲ τὰ Μεσόγεια· καὶ τὸ τέταρτον ἦν τὸ λεγόμενον σήμερον Κατάδεμα. (Στράβ. καὶ ἄλλοι). Οὐχ ἦττον δὲ ἐπιβεβαίωσι τοῦτο καὶ ὁ Θουκυδίδης· «ἐπὶ Κέρροπος καὶ τῶν πρώτων βασιλέων ἡ Ἀττικὴ εἰς Θεσεία αἰετὰ κατὰ πόλεις ὤκειτο, Πρυτανεῖα τε ἔχουσα καὶ ἄρχοντας, καὶ ὁπότε μὴ τι δείσειαν, οὐ ξυνήσαν βουλευσόμενοι ὡς τὸν βασιλέα, ἀλλ' αὐτοὶ ἕκαστοι ἐπολιτεύοντο καὶ ἐβουλευόντο». Οἱ παλαιοὶ καθὼς καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δίδουν ὄνομα καὶ εἰς πράγματα καὶ εἰς τόπους, ἢ ὄρη, καὶ εἰς ζῶα, ὅπως λάβωσι ἀφορμὴν. Οἱ κἀτοικοὶ λοιπὸν τῆς δυτικῆς Ἀττικῆς ἔχοντες πρὸς

ἀνατολὰς τὸ ὄρος τοῦτο αἰγάλεων, ἔδωκαν τὸ ὄνομα ἔκ τινος περιστάσεως, εἰς ἣν οἱ τοῦ ἄλλου Κράτους Ἀθηναῖοι δὲν μετείχον. Οὗτοι δὲ ἔχοντες εἰκείον τὸν Πάρνηθα παραχθέντα παρὰ τὸν Πάρνωπα (εἶδος μεγάλης ἀκρίδος) ἐκάλεσαν τὸ ὑπὸ τὸν Πάρνην ὄρος Κορυδαλλόν. Ὡστε ἐπεκράτησαν τὰ δύο ὀνόματα καὶ μετὰ τὸν συνοικισμὸν τῶν δῆμων ὑπὸ Θησέως εἰς μίαν πολιτείαν.

Δαφνίων. Ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ λόφου ἔκειτο Ναὸς Ἀπόλλωνος Δαφνίου, ἢ Δαφνίου, ἢ Δαφνηφόρου, λαβόντος τὸ ἐπώνυμον τοῦτο ἐκ τῆς ἐρωμένης τοῦ Δάφνης, μεταβληθείσης εἰς φυτὸν, διὰ τὴν μὴ προδώσῃ τὴν παρθενίαν της. Τὸ Δαφνίον ἐλέπει πρὸς τὴν θάλασσαν τῆς Σαλαμίνος· ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολέμουν αὐτόθι τὸν ἐχθρικὸν στόλον, «πρῶτος λαμβάνει ναῦν (πολεμίαν) Λυκομήδης ὁ Ἀθηναῖος, τριηραρχῶν, ἥτις τὰ παράσημα περικόψας ἀνέθηκεν Ἀπόλλωνι Δαφνηφόρῳ» (Πλούτ. εἰς Θειαστ. κεφ. ιε). Ἐκ τούτου δηλοῦται, ὅτι τὸ Δαφνίον ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν ἐκ τοῦ Δαφνίου Ἀπόλλωνος.

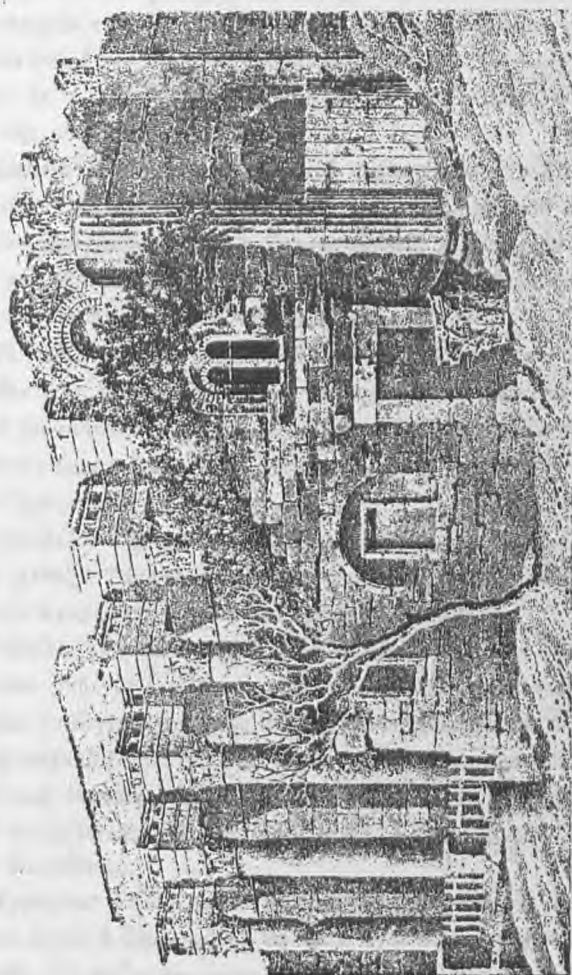
Ἐπειδὴ δὲ οἱ νέοι σχηματίζονται τῶν νῦν δῆμων τῆς Ἀττικῆς, ἀκούσαντες τὸ ὄνομα τῆς Κόρης Κοροπῆς, ἐνόμισαν ὅτι εἴη ἡ παλαιὰ Κρωπία ἢ Κρωπειὰ, καὶ ἐκάλεσαν τὸν νέον δῆμον Κρωπίαν. Ἦσαν δὲ οὗτοι ἐκ τῶν Καθηγητῶν τῆς Ἀρχαιολογίας. Τὸν Θουκυδίδην οὗτοι καὶ τὸν ἀνέγνωσαν καὶ τὸν ἐμελέτησαν. Πῶς λοιπὸν νὰ μὴν ἐνθυμηθῶσιν, ὅπερ ἀνεφέραμεν προηγουμένως, ὅτι οἱ Πελοποννήσιοι εἰσβαλόντες εἰς τὴν Ἀττικὴν, καὶ τεμνόντες τὴν Ἐλευσίνα καὶ τὸ Θριάσιον Πεδίον «προεχώρουν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ αἰγάλεων ὄρος, διὰ Κρωπειᾶς, ἕως ἀφίκοντο ἐς Ἀχαρνάς;» Ἄρα βεβαίωτατα ἡ Κρωπειὰ κεῖται ὑπὸ τὰς ὑπωρεῖας τοῦ Πάρνηθος πρὸς τὴν δυτικὴν πλευράν, πλησίον τῶν νῦν Καλυβίων Χαττιᾶς. Τί κοινὸν λοιπὸν ἔχει τὸ τμήμα τῆς Κοροπῆς κείμενον ὀπισθεν τοῦ Ἰμμητοῦ μὲν τὸ τμήμα τῆς Φυλῆς; Πόθεν λοιπὸν ἔλαβε τὸ ὄνομα ἡ Κοροπῆ, ἥθελεν ἐρωτήσῃ τις; Τοῦτο εἶνε μὲν σκοτεινόν, ὁμολογοῦμεν, θέλομεν ὅμως πλησιάζειν τὴν ἀνέυρεσίν του. Ὅπισθεν τοῦ Ἰμμητοῦ ὑπάρχει ὄρος ὄχι μικρὸν καὶ ἐπὶ πολὺ ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Ἰμμητοῦ, καὶ λήγον πέραν

τῆς Κορωπῆς. Τὸ ὄρος τοῦτο ἐκαλεῖτο Κεκρόπιον, ὅπερ τινές, ἐν οἷς καὶ ὁ ἡμέτερος Γεωγράφος Μελέτιος, ἀποδίδουσι συνώνυμον τοῦ Ἰμηττοῦ. Ἐκ τοῦ ὄρους λοιπὸν τούτου ἐκλήθη τὸ πρῶτον ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος Κώμη Κεκροπία, καὶ εἴτα Κοροπή, ὡς κειμένη ὑπὸ τὰς ὑπώρειας αὐτοῦ.

Ἦδη ἂς ὁμιλήσωμεν ἐνταῦθα καὶ περὶ τοῦ δήμου Ἑρμος, ὡς ἀμφισβητουμένου καὶ τούτου παρὰ τοῖς νεωτέροις, ἔνεκα τῶν πολυηρῶν διορθωτῶν τῶν κειμένων τῶν Ἑλλήνων Συγγραφέων. Ἑρμος παράγεται παρὰ τὸ ἔρμα, ὅπερ πρὸς τοῖς ἄλλοις σημαίνει σωρὸν λίθων, χαλίκων, καὶ ἄλλης ὕλης, καὶ προσέτι μνημεῖον καὶ τάφον. Ὁ δῆμος οὗτος ἐθεμελιώθη πρὸ τριῶν χιλιᾶδων ἐτῶν πρὸ τοῦ Θησέως. Εἰς τὴν θέσιν, εἰς ἣν ἐκτίσθη ἡ Κώμη αὕτη, ἔκειτο, καὶ μέχρι σήμερον κεῖνται, πλῆθος ὁστέων ἀπολιθωμένων ἤδη, καὶ χαλίκων. Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τοῦ τόπου τούτου ἐλέποντες τὰ ὅσα συσσωρευμένα, εἵκασαν ὅτι εἶνε μνήματα καὶ τάφοι· καὶ ἐκ τούτου ἐκάλεσαν τὸν τόπον Ἑρμος. Εἰς ἐκείνην τὴν ἐποχὴν τὰ ὅσα ἦσαν θεθαίως εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, καὶ μὲ τὴν πρόοδον τῶν αἰώνων ἐκαλύφθησαν· διότι ἡ γῆ λαμβάνει στρώματα καὶ ἐπιστρώματα. Τὸ περιστατικὸν τοῦτο τῶν ἀπολιθωμένων ὁστέων καὶ τῶν μετ' αὐτῶν χαλικίων ἀνεκαλύφθη πρὸ ὀλίγου δι' ἀνασκαφῆς, ἣν ἐνήργησεν ἀνὴρ περίεργος παρατηρητής. Καλεῖται δὲ νῦν τὸ Ἑρμος τοῦτο Πυτζέρμι, παρονομασθὲν οὕτως εἰς ἐποχὴν βάρβαρον, διότι προτοῦ ἐκαλεῖτο Ἑρμι μὲν εἰς τὴν προφορὰν, ἀλλὰ γραφόμενον οὕτω Ἑρμοι, ὡς τοῦτο βεβαίως ὁ Ἡσύχιος καὶ Φαβωρίνος. ἔχοντες λοιπὸν ἀφ' ἐνὸς τὰ ἀνακαλύφθέντα, ὡς ἑρρέθη, ἔρματα καλούμενα, καὶ ἀρ' ἑτέρου τὴν νῦν ὀνομασίαν τοῦ χωρίου Πυτζέρμι, δι' ὁμοφώνου ὅτι τὸ Πυτζέρμι εἶνε τὸ Ἑρμος τῶν παλαιῶν. Ἀλλ' ἀπαντῶμεν δυσδιάβατον πρόσκομμα εἰς τὸν Πλούταρχον, ἐνθα λέγει εἰς Φωκίωνα περὶ τοῦ μνημείου τῆς Πυθονίκης, ὅτι αἰδιαμένη ἐστὶ νῦν ἐν Ἑρμει, ἢ βαδίζομεν ἐξ Ἄςως εἰς Ἑλευσῖνα. Τὸ ῥητὸν τοῦτο, ὡς ἔχει οὕτως, ἀνατρέπει τὸν ἀνωθεν δι' ὁμοφώνου μῦθον. Ἡμεῖς ὅμως θελομεν ἐξομαλύνῃ καὶ αὐτὴν τὴν δυσκολίαν. Εἰς τὰς παλαιὰς ἐκδόσεις τοῦ Πλουτάρχου γράφεται τὸ «Ἑρμει» Ἑρμείω, καὶ ἡ γραφὴ αὕτη Ἑρμείω

εἶνε ἡ γνησία, ἣν ἐξ ἀσκεψίας κακώρθωσαν οἱ Τολμηροὶ Ἑρμειν, νομίζοντες ὅτι ὁ Συγγραφεὺς ὁμιλεῖ περὶ τοῦ δήμου Ἑρμου, καὶ οὐχὶ περὶ τοῦ Ἑρμείου Ναοῦ. Ὅτι δὲ ὁ Πλούταρχος ἔννοεῖ τὸν ναὸν ἢ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἑρμοῦ, ἰδοὺ ὁ λόγος· Ἡ μυθολογία μᾶς διδάσκει, ὅτι οἱ θεοὶ κρίνοντες ἐπὶ φόνῳ τὸν Ἑρμῆν, ἔρριπτόν πρὸς αὐτὸν τὰς ψήφους τῶν ἀντὶ λίθων· διὰ τοῦτο ἐπεκράτησεν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ κάμνωσι σωροὺς λίθων εἰς τιμὴν τοῦ Ἑρμοῦ, ἑρμαίους λόφους καλουμένους· καὶ ταῦτα ἐπραττον παρὰ τὰς ὁδοὺς, ἔνθα οἱ παραπορευόμενοι ἔρριπτον λίθους· διὸ καὶ Ἐνόδιος ὁ Ἑρμῆς ἐπωνομάσθη. Ὡστε τὰ Ἑρμεῖα ἰδρύνοντο παρὰ τὰς ὁδοὺς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πλούταρχος λέγει, «Διαμένει ἐτι νῦν ἐν Ἑρμείῳ, ἢ θαδίζομεν ἐξ Ἄστεως εἰς Ἐλευσίαν», ὃ ἐστίν, ἢ θαδίζομεν ὁδῶ, διὰ νὰ φανερώσῃ εἰς ποίαν τῶν ὁδῶν κεῖται τὸ Ἑρμεῖον, ἔνθα τέθαπται ἡ Πυθιονίκη· διότι ὁ δῆμος Ἑρμος δὲν ἔκειτο εἰ μὴ εἰς ἓν μόνον μέρος τῆς Ἀττικῆς, καὶ ἦτον γνωστὸς παρὰ τοῖς τότε· ὥστε δὲν ἦτον χρεῖα νὰ δηλώσῃ ὁ Πλούταρχος τὴν ὁδὸν παρ' ἣν ἔκειτο τὸ Ἑρμος· ἐξ ἐναντίας μάλιστα γράφων περὶ Ἑρμείου ὥφειλε νὰ δηλώσῃ τὴν ὁδὸν, παρ' ἣν ἔκειτο, διότι παρὰ τὰς ὁδοὺς ἦσαν τὰ Ἑρμεῖα. Διὸ πρέπει τὸ κακῶς διορθωθὲν «ἐν Ἑρμείῳ» νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν ἀρχαίαν του γραφὴν «ἐν Ἑρμείῳ». Καὶ παρακαλοῦνται οἱ ἐκδόται τῶν Ἑλληνικῶν Συγγραφέων νὰ μὴ εἶνε παρὰ πολὺ τολμηροὶ εἰς τὰς διορθώσεις τῶν. Καλεῖται δὲ νῦν τὸ Ἑρμεῖον τοῦτο «Διασωρείτης» διὰ τοὺς κειμένους ἑρμαίους λόφους, ἀρχαίους ὄντας, καὶ παρὰ τὴν ὁδὸν, ἣν μνημονεύει ὁ Πλούταρχος, ἥτοι ὁδὸν Ἐλευσίνος. Ἰστέον δὲ ὅτι οἱ ἑρμαῖοι οὗτοι λόφοι, ὅσοι ἦσαν παρὰ τὴν ὁδὸν, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων, ἀνεσκάφησαν ἄλλοι πρὸ πολλῶν ἐτῶν, καὶ ἄλλοι μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων, καὶ ἐλήφθησαν οἱ λίθοι εἰς χρῆσιν οἰκοδομῶν· οἱ μεγάλοι ὁμῶς λίθοι τοῦ ναοῦ σώζονται τινές.

Ἐν τούτοις ἀναγκαζόμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν, ἂν ὅχι εὐσχημον ἐξηγήσιν, ἀναγκαίαν δὲ, πόθεν σύγκειται τὸ ὄνομα Πυτζέρμι, τοῦ ὁποῦ ἢ σύνθεσις εἶνε παράδοξος καὶ περίεργος. Εἶπομεν ὅτι τὸ Ἑρμος παρήχθη παρὰ τὸ Ἑρμα. Τοῦτο δὲ πρὸς ταῖς διαφόροις σημασίαις σημαίνει καὶ μῶριον γυναικεῖον κατὰ με-

39 ΑΓΙΟΙ ΑΣΣΟΜΑΤΟΙ "ΣΤΑ ΣΚΑΛΙΑ."
Παρά την σκιάν του 'Αδριανού

L'ÉGLISE "AGHII ASSOMATI,"
Près du gymnase d'Adrien en l'an 1840

ΠΑΛΗΑ ΑΘΗΝΑ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ταφορικὴν χρῆσιν τῶν Κωμικῶν (ὅρα λεξικὸν Φαβωρινου). Τὸ δὲ Πυτζ εἶνε φωνὴ Ἀλβανῶν καὶ Βουλγάρων, ὃ ἐστὶ Σθλαβική, σημαίνουσα γυναικεῖον αἰδεῖον, παρὰ τὸ Ἑλληνικὸν Πύξ ταυτόσημον τῇ πυγῇ (κῶλος). ὥστε ἐκ δύο συνωνύμων κακεμφάτων ὀνομάτων συνετέθη εἰς ἐποχὴν βάρβαρον τὸ χωρίον Πυτζέρμι· ἐκ τούτου ἐξάγεται, ὅτι τὸ ἔρμος καὶ Πυτζέρμι εἶνε μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς καταγωγῆς.

Κίκυννα· δῆμος παλαιός, ὃς ἐν τῇ παρακμῇ ἐκλήθη Κούκουνα· ἐπομένως Κουκουνάουες, οὕτω γραφόμενον τὸ εἶδομεν εἰς παλαιὸν χειρόγραφον πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως. ἐσχάτως δὲ γράφεται καὶ λέγεται Κουκουβάουες, νομίσαντες οἱ οὕτω προφέροντες, ὅτι παράγεται παρὰ τὴν Κουκουβάϊαν.

Τὸ ἀκόλουθον εἶνε ἀστειῖον. Ἔστι δῆμος Ἐπεικίδαι, κείμενος ἀνωθεν τῆς Φλύας (Φλέγας), καλούμενος νῦν Κακουργιάνοι. Τίς δ' ὀνοματοθέτης οὗτος, καὶ εἰς ποίαν ἐποχὴν ἔζη, εἶνε ἄδηλον. Πιθανὸν ὅμως νὰ εἶνε τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν τὸ ἔρμος ἐκλήθη Πυτζέρμι, καὶ ἡ Ἀχάρνη Μαινίδιον.

Σφενδάλη· δῆμος κείμενος πρὸς τὰ σύνορα Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας μεταξὺ Τανάγρας καὶ Δεκελείας, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, εἶνε τὸ νῦν Κακοσάλισι χωρίον τοῦ Ἰωσήφ Λαπτιέρου.

Ἐκάλη· δῆμος ἱστορικὸς διὰ τὴν ὑποδοχὴν καὶ ξενίαν τοῦ Θησεύς ὑπὸ τῆς Ἐκάλης πρεσβύτιδος γυναικὸς, εἰς τιμὴν τῆς ὁποίας συνέστησεν ὁ Θησεύς τὰ Ἐκαλήσια, ἑορτήν. Τὰ Ἐκαλήσια ἐν τῇ παρακμῇ ἐρρέθησαν Καλέσια· οἱ δὲ φραγκοκρατοῦντες τῆς Ἀττικῆς ἐπρόφερον Kalesi ὡς τὰ Παρίσια Parisi καὶ οὕτω μέχρι τοῦ νῦν καλεῖται Καλέζι ἢ Καλέντζι. Κεῖται δὲ πρὸς τὰ ὄρια τοῦ Μαρθῶνος.

Τρινέμεια· δῆμος, καὶ οἱ κάτοικοι Τρινεμεῖς. Κατὰ τὸν Στράβωνα κεῖται ὁ δῆμος οὗτος ἀφ' ὅτου ἔχει τὰς ἀρχάς του ὁ Κηφισσός. Ἡ σωζομένη μέχρι τοῦδε παρ' Ἀθηναίοις λέξις, νομῇ, δεικνύει τὸν τόπον τοῦ δήμου τούτου. Νομῇ παρ' Ἀθηναίοις λέγεται προσδιορισμένον ποσὸν ὕδατος, ῥέον ἢ ἐκ πηγῶν, ἢ ἐκ βροχῶν. Εἰσι λοιπὸν τρεῖς ῥύακες, ἐξ ὧν σύγκειται ὁ Κηφισσός· οἱ ῥύακες οὗτοι ἔφερον ἀνὰ μίαν νομῇν, διὸ ἐκλήθη ὁ τόπος Τρινέμεια, διότι παρὰ τὸ νέμω ἢ νομῇ· κεῖται δὲ ὁ τόπος οὗτος

ἐνθα ἰνοῦνται οἱ τρεῖς ῥύακες παρὰ τὸ χωρίον Μασούνηα καλούμενον ὥστε ἀναμφιβόλως ὁ δῆμος Τρινέμεια εἶνε τὰ Μασούνια. Ἰστέον δὲ ὅτι τὴν σήμερον οἱ ῥηθέντες ῥύακες δὲν ῥέουσι διαρκῶς ὕδατα, εἰ μὴ μόνον ὁ εἷς, καὶ ὁ δεύτερος ὀλιγώτερον.

Παιονία. Ὁ δῆμος οὗτος εἶνε τὸ χωρίον Βαρυμπόμπι, κληθὲν οὕτως ἐκ τοῦ ἰδιοκτῆμονος αὐτοῦ. Ἡ οἰκογένεια τούτου «Βαρυμπόμπη» σώζεται μέχρι σήμερον ἐν Ἀθήναις.

Ἐπειδὴ δύο χωρία τῆς Ἀττικῆς καλοῦνται νῦν Λουσία, πρέπει νὰ διακρίνωμεν τὸ ἐν τοῦ ἄλλου· τὸ μὲν εἶνε ὁ Ἐλαιούς, τὸ δὲ ἡ Λουσία, δῆμοι παλαιοί. Καὶ ἡ μὲν Λουσία εἶνε φυλῆς Οἰνιτίδος, κειμένη ἀνωθεν τοῦ νῦν Καμυκεροῦ Λουσία καλουμένη, κατοικημένη ὑπὸ Χαττιέων. Ὁ δὲ Ἐλαιούς εἶνε φυλῆς Ἰπποθωντιίδος, κείμενος πέραν τῶν Δειράδων πρὸς ἀριστεράν, νῦν κτῆμα τοῦ Γ. Φίνλεϊν.

Ἀρκοῦσι ταῦτα τὰ ἐν παρόδῳ πρὸς ὁδηγίαν τῶν ἐπιχειρούντων τὴν ἀνέρεσιν τῶν παλαιῶν δῆμων τῆς Ἀττικῆς. Παρατηρεῖται, ἐξ ὧν ἡμεῖς ἐξεθέσαμεν, μεγάλη διαφωνία μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν Ἀρχαιολόγων Εὐρωπαίων. Πόθεν δὲ τοῦτο, ἐνῶ ἐκεῖνοι εἶνε καὶ σοφοὶ καὶ ἀφοσιωμένοι εἰς τὰ γράμματα, κατατρίψαντες τὸν βίον αὐτῶν εἰς τὰς μελέτας, ἡμεῖς ἐξ ἐναντίας ὀλιγομαθεῖς καὶ σπανίως μικρὰ φιλολογοῦντες, ὡς ἐν ἑτέρῳ βίῳ σχολάζοντες; Ὅτι ἐκεῖνοι εἶνε ξένοι τοῦ τόπου, καὶ ὡς τοιοῦτοι δὲν δύνανται, ἂν καὶ πνεῦμα ἄγιον ἤθελον ἔχειν, νὰ ἀνεύρωσι τὰ κεκαλυμμένα ὑπ' ἄλλα ὀνόματα, τὰ μὲν παρακεκομμένα, τὰ δὲ παρεφθαρμένα, τὰ δὲ καὶ σωζόμενα εἰς γλῶσσαν ἄλλοτρίαν ἐκείνων· διότι ὅσον καὶ ἂν γνωρίζωσι τὴν παλαιὰν Ἑλληνικὴν, δὲν δύνανται νὰ ἐπιτυχάνωσι καθ' ὅλα δι' ἄγνοιαν τῆς σημερινῆς τῶν Ἑλλήνων γλώσσης, καὶ μάλιστα τῶν τοπικῶν φράσεων, καὶ ὀνομάτων, καὶ μεταφορῶν.

ΒΙΒΛΙΟΝ Δ'

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΟΙ Ἀθηναῖοι στερημένοι τὴν πατρίδα των, παροίκησαν τὴν Ἀἴγιναν, Σαλαμίνα, Πόρον· μετέβησαν δέ τινες εἰς Σύρον, Τήνον, Ὑδραν, καὶ ὅπου τις εὔρε πόρον ζωῆς. Ἐπειδὴ δὲ εἰς Ἀἴγιναν ἦσαν τὰ δύο τρίτα τῶν Ἀθηναίων, ὅπου ἦσαν καὶ οἱ προκριτώτεροι αὐτῶν, βουλῆς γενομένης ἐνταῦθα, ἐνεκρίθη νὰ τελέσωμεν κατὰ τὸ χριστιανικὸν ἔθος τὰ νομιζόμενα εἰς τοὺς ὑπὲρ Πατρίδος ἀποθανόντας ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Κιουταγῆ. Καὶ διὰ νὰ γένη ἐπίσκοπος ἡ τελετὴ, προσεκλήθησαν νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τὸ μνημόσυνον τὰ διοικητικὰ μέλη, τὰ μέλη τοῦ Βουλευτικοῦ, καὶ οἱ παρῆλθοντες προκριτώτεροι τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὁ μὲν Ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν Νεόφυτος Μεταξᾶς ἐτέλεσε τὴν ἱεροπραξίαν, ὁ δὲ ἰω. Βλάχος ἐπρόσφερε τὰ ἔξοδα τῆς τελετῆς· ὁ δὲ Διονύσιος Σουρμελῆς τὸν ἐπιτάφιον λόγον· καὶ οὕτως ἐξετελέσθησαν εὐσχημόνως τὰ πάντα κατὰ τὴν ἑκτὴν Νοεμβρίου 1827. Καὶ τὰ μὲν ὀνόματα τῶν περιῶν ὁ λόγος ἐν τῇ τέλει τῆς Βίβλου καταταχθήσονται· ὁ ἐπιτάφιος δὲ αὐτῶν ἔπεται οὗτος.

Λόγος ἐπιτάφιος εἰς τοὺς ἀποθανόντας ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῶν Ἀθηνῶν.

ἤβλεπεν ὁ Οὐρανὸς σεβαστοὶ μοι πολῖται! ἔβλεπε τὴν τῶν αἰώνων θλιβεράν καὶ ἀξιοδάκρυτον δουλικὴν τῶν Ἑλλήνων κατάπτωσιν· ἔβλεπε τὸ πολυχρόνιον παχύτατον σκότος, ὅπερ ἐκάλυπτε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας μας, καὶ τέλος μὲ λαμπρὰν τινὰ αἰθρίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος ἐνέσταξεν εἰς ἡμᾶς τὴν δρόσον ἐκείνην, ἥτις ἀποκαθαίρει, ζωοποιεῖ, καὶ ἀμύνει νὰ γεννᾶται εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας ἐκεῖνο, καὶ τὸ αἶσθημα τῆς ἀνθρωπίνου εὐδαίμονος διαγωγῆς. Ἐντεῦθεν νοῦς καὶ καρδίᾳ φωτίζονται, καὶ ὁ ἄνθρωπος Ἕλλην δὲν ὑποφέρει τῆς βαρείας τῆς δουλείας ἀλύσις, συντρίβει τὰ δεσμά, τινάζει τὸν ζυγόν, καὶ μὲ τὰς νηπιώδεις

ὀλίγας δυνάμεις του ἀγωνίζεται ἐναντίον τρομερωτάτης δυνάμεως· ν' ἀποκατασταθῇ πάλιν ἐλεύθερος.

» Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ πεπτωκὸς τοῦτο ἔθνος, οἱ Ἕλληνες ἡμεῖς ἀνελάθωμεν ποτὲ εἰς χεῖρας τὰ ὄπλα εἰς ἀνάκτησιν τῆς χαμένης ἐλευθερίας μας, καὶ εἰς ὑπεράσπισιν τῶν δικαιωμάτων μας, ὁ Τύραννος ὅμως ἐχθρὸς, ἐχθρὸς λυσσώδους τῆς ἀνθρωπότητος, ἀγανακτῶν καὶ μαινόμενος καθ' ἡμῶν, κινεῖται καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐπιθέσῃ καὶ αὐθις σκληρότερον καὶ βαρύτερον τὸν τυραννικὸν του ζυγόν· Ἄλλ' οἱ Ἕλληνες, οἵτινες ἀπὸ ψυχῆς ἐπρωτίμηναν τὸν ἐνδοξον θάνατον παρὰ τὴν ζωὴν τὴν ἀτιμὸν καὶ δουλικήν, ἀντικινοῦνται καὶ ἀντιπολεμοῦν τὸν ἐχθρόν· καὶ ὁ ἀγὼν οὗτος διαρκεῖ ἤδη ἑπτὰ ὅλα ἔτη· ἀγὼν, ὅστις ἐνέχυσεν εἰς ὅλα τῆς Οἰκουμένης τὰ ἔθνη μέγα θάμβος, τὸ ἀρνίον νὰ πολεμῇ τὸ θηρίον, καὶ τὸ θηρίον νὰ λαμβάνῃ τὴν ἥτταν.

» Τέλος πάντων ἀφοῦ ἐνίκηθη αἰσχυρῶς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, καὶ ἔλαβε ζημίαις καὶ φθοράς τὰς μεγίστας, καὶ μόλις ἔγεινε κύριος τῆς γῆς τοῦ Μεσολογγίου, μὲ τὴν ἑλληνικὴν ὅμως δόξαν, ἐπληρμένος εἰς κτήσιν πετρῶν καὶ χωμάτων, ἀναλαμβάνει ἐντόνως τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν, ὑπολαμβάνων, ἂν κερδίσῃ ταύτην τὴν πόλιν, οἷοι θέλει ἐπιθέσει εἰς τοὺς κόπους τοῦ τέλους, ἀποκαθιστάμενος πάλιν κύριος, ὡς πρότερον, τῆς Ἑλλάδος. « Ἄλλ' ἡ κακὴ βουλὴ τῶν βουλευσάντι κακίστην. Ὁ ἡρωϊσμὸς τοῦ Μεσολογγίου, ὁ ἡρωϊσμὸς τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν, ἡ ἀνδρεία τῶν λοιπῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων, ἐπιφέρουσι τὸν ὄλεθρόν του, καὶ θεμελιοῦσι τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Τί γὰρ ἄλλο ἐδύνατο, εἰ μὴ τοῦτο νὰ κινήσῃ τὰς μεγάλας τῆς Εὐρώπης δυνάμεις εἰς τὸ ν' ἀποσπασίσωσι τῆς Ἑλλάδος τὴν τύχην;

» Ἐπειδὴ δὲ σήμερον κατ' ἔθος χριστιανικόν, καὶ χρέος ἀνωρίων, καὶ ἐξαιρέτως κατὰ χρέος ἡμέτερον τῶν σωθέντων μνημονεύομεν τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ πατρίδος εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν, προσφέροντες πρὸς αὐτοὺς τὰς ὀφειλομένας τιμὰς, συνεισφέρω καὶ ἐγὼ πρὸς τιμὴν καὶ ἔπαινον αὐτῶν τὸν ἀδελφικὸν τοῦτον λόγον μου. Γνωρίζω ὅτι τοιμηρὸν τὸ ἐπιχειρήμα μου, καὶ ἀνώτερον τῆς ικανότητός μου· καθότι ἐπρεπε

μὲν τὸ προσφερόμενον νὰ ᾔῃαι ἴσον καὶ ἀρμόζον εἰς τὴν ἀξίαν τῶν πρὸς τοὺς ὑποίους προσφέρεται· ἀλλ' ὃ ἔχω τοῦτο διδοίμι εἰς τὴν κοινὴν εὐλογίαν τῶν ἀειμνήστων τούτων ἀνδρῶν. Εἶθε δὲ αἱ ἱερὰ τούτων ψυχαὶ νὰ φανῶσιν εἰς ἐμέ εὐμενεῖς, ἀποβλέπουσαι εἰς τὴν προαίρεσίν μου, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν ἀδυναμίαν τῶν λόγων μου.

η. Διὰ νὰ πληρωθῶσι τὰ γεγραμμένα, καὶ γίνωσιν ὅλα ὅσα ἐπροφῆτευσεν τὸ πανάγιον Πνεῦμα, ἕως οὗ ἔλθῃ ὃ ἀπόκειται εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὃ ἔχθρος, μ' ὅλον ὅτι δὲν ἠμπόρεσε κατὰ διαφόρους στρατείας τε καὶ ἐπιδρομὰς εἰς διάστημα ἑξαετοῦς πολέμου νὰ κρατήσῃ εἰς ὑποταγὴν μέρος τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἐφθάρητο καὶ ἐδυστύχει ἀείποτε, γνωρίσας δὲ ὅτι ματαιοῦται καθ' ὅλα, ἐν ὧσιν ὑπάρχουσιν ἐλευθερίαι αἱ Ἀθῆναι, ἐπιχειρεῖ μὲ ὅσπιν ἐδύνάτο νὰ συστήσῃ δύναμιν, τὴν πολιορκίαν ταύτης τῆς πόλεως· καὶ ἰδῶ ἀνοίγει ἄλλο σχολεῖον τῆς Ἑλληνικῆς ἀνδρείας καὶ ἀρετῆς, εἰς ὃ γυμνάζονται καὶ ἀθλοῦσιν ἐνδόξως, ὅσοι δὲν ὑπῆρξαν εἰς ἐκεῖνο τοῦ Μεσολογγίου.

η. Τί δὲ οἱ ἀγωνισθέντες εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, καὶ ἀπιοθέντες ἐνδόξως ἑπερασπισταὶ καὶ ὑπέρμαχοι τῆς Πατρίδος καὶ Πίστewς, οἱ ἀληθινοὶ καὶ γνήσιοι γόνοι τῶν παλαιῶν ἐκείνων πατέρων μας; ὡς νὰ ἤκουον ἐξερχομένην φωνὴν ἀπὸ τῶν ἱερῶν μνημάτων, λέγουσαν πρὸς αὐτοὺς οὕτω. α. Τέκνα μας φιλόστοργα καὶ ἀγαπητά! τοὺς καὶ ὁ Κόσμος σᾶς ἐγνώρισε γνησίους γόνους ἡμῶν, ἰδοὺ ὁ θάρβαρος ἐχθρὸς ἀφρισμένος ἀπὸ λύσσαν τυραννικὴν, πατεῖ τὰ χώματα τῆς ἱερᾶς ἡμῶν γῆς, ἥτις μὲν ἀνέπνευσε καθαρὸν τὸν ἀέρα, καὶ μέλλει πάλιν νὰ μολύνῃ τοὺς τάφους μας, νὰ μιάνῃ τοὺς ἀγίους ναοὺς, νὰ βεβηλώσῃ τὰ θυσιαστήρια τοῦ Θεοῦ, νὰ ὑβρίσῃ εἰς τὴν ἀμώμητον πίσιν σας, καὶ νὰ κατασχύνῃ ἡμᾶς. τοὺς πατέρας σας, εἰς οὐδὲν λογισάμενος τὴν ἑλληνικὴν ἀνδρείαν· ἐνθυμηθῆτε τέκνα μας, ὅτι αὕτη ἡ γῆ εἶνε ἐκεῖνη ἥτις ἐγέννησε τοὺς ἥρωας καὶ ἀνδρείους, ἡ μήτηρ τῶν Μιλιτιάδων, Θεμιστοκλέων, Ἀριστείδων, Περικλέων, Ἀλκιβιάδων, καὶ τῶν ἄλλων μεγάλων ἀνδρῶν· αὕτη εἶνε ἡ γῆ ἥτις ἐφθασεν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης, καὶ μετέδωκε τὰ φῶτα εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, μεταρρυθμίτασα τὰ ἔθνη

ὄλων τῶν βαρβάρων ἔθνων. Τέκνα μας ἂν μᾶς ἀγαπάτε, ἂν μᾶς γνωρίζετε ὡς πατέρας σας, καὶ θράζει Ἑλληνικὸν αἷμα μέσα εἰς τὰς φλέβας σας, ἐκδικηθῆτε ἐναντίον τῆς πολυχρο-
 χροῦ βαρβαρικῆς ὕβρεως· ἐκδικηθῆτε τὸ αἷμα τῶν ἀδελφῶν σας, ὅπερ εἰς τὴν ἐξαεσίαν τοῦ πολέμου τούτου ἐχύθη. Μὴν ὑποφέρετε, ὡς πότε νὰ καταπατοῦν βάρβαροι πόδες τὰ κόκκα-
 λα τῶν πατέρων σας, καταφρονούντες τὴν ιδιοκτησίαν σας! ὡς πότε τὸ λαμπρὸν ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος, βαστάζον τὴν βαρ-
 βαρότητα, νὰ κείται ἀμορφον καὶ ζοφῶδες εἰς παντελεῖ ἑρήμω-
 σιν τῶν ἰδίων. Διὰ νὰ φυλάξετε τὴν τιμὴν μας, καὶ νὰ δεί-
 ξετε εὐγνωμοσύνην εἰς ἡμᾶς, καὶ ἀγάπην πρὸς τοὺς ἀποθα-
 νόντας ἐν τούτῳ ἀδελφούς σας, δείξατε ἔργα ἀνδρικά καὶ τώρα εἰς τοῦτον τὸν κίνδυνον, καὶ ἀνήκοντα εἰς τὴν γνησιότητα τῆς ἀπογονίας σας· καθότι εἴ τι ἀνανδρον καὶ ἀνάξιον, νομίζομεν ὄνειδος καὶ ἀτιμίαν μας. Ἄν φανῇτε ὑπέρμαχοι, καὶ ἐνθερμοὶ ζηλωταὶ τῆς ἐλευθερίας, καὶ δὲν προδώσετε τὸ πάτριον φρόνη-
 μα, τοῦτο θέλει φέρῃ εἰς ἡμᾶς μεγαλοτάτην καὶ ἀνέκφραστον ἀγαλλίαν. Ἀρκεῖ τοῦτο μόνον ὅτι ἐπολεμήσατε ἀνδρείως, καὶ δὲν ἐνδώσατε εἰς τὸν ἐχθρὸν παντελῶς. Ἄν καὶ τὴν γῆν κυ-
 ριεύσῃ πρὸς ὥραν, ἢ κερτεροψυχίᾳ σας ὅμως θέλει ἐξάψῃ ἄλ-
 λας ψυχὰς ἐναντίον του, ἱκανὰς νὰ τὸν καταστρέψωσι, καὶ νὰ καταστήσωσι τὴν γῆν αὐτὴν ἐλευθέραν. Ναὶ τέκνα μας! μὴ δειλιάσετε εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, ὃν πρὸς ὑμᾶς ἐνίστησιν εἰς Ἀθήνας, καὶ εἰς ὃν σᾶς προκαλεῖ ὁ βάρβαρος ἐχθρός· ἐνθάρ-
 ρυνθῆτε, ὀρμήσατε, κτυπήσατε τὸν θεοστυγῆ βάρβαρον, ἐχθρὸν τῆς Πατρίδος, ἐχθρὸν τῆς Πίστεως τοῦ Θεοῦ.

Ἀὕτη ἡ θεία φωνὴ ἑναυλος οὔσα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἐνδόξων τούτων ἀνδρῶν, τοῖς ἐνέπνεεν ἐνθουσιασμὸν ἄμετρον, μεταίωρον αὐτῶν ποιοῦσα τὸ φρόνημα, καὶ ἀναπτέρουσα τὸν νοῦν εἰς τὰ ὑψηλὰ καὶ ἀθάνατα. Καὶ ἅμα ἤκουσαν τὸν ἐχθρὸν κινουῦντα εἰς τὰς Ἀθήνας, δὲν φοβοῦνται τὴν δύναμίν του, δὲν δειλιῶσιν εἰς τὰς ὑπερφηάνους του ἀπειλὰς, οὔτε δειλιάζονται ἀπὸ τὰς πλου-
 σίας καὶ μεγάλας του ὑποσχέσεις, ἀλλὰ οὐκ ἄρῶντες εἰς τὰ σώ-
 ματά των, πεποθότες δὲ εἰς τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν, μὲ μίαν γνώμην, καὶ μὲ μίαν εὐμπνοίαν, οἱ μὲν κάτοικοι τῆς Πόλεως,

ἀποθέτοντες εἰς Σαλαμίνα τὰ φίλτατα, γυναῖκας, τέκνα, γονεῖς, καὶ πᾶν τὸ ἀδύνατον, οἱ δὲ ἐξωθεν ἐλθόντες συμβουχοί, ἀφήσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ οἰκεῖα καὶ ἴδια, ἀναμένουσιν αὐτὸν μὲ γυναιάν καὶ ζέουσιν ψυχὴν, ἀποφασισμένοι εἰς θάνατον ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ταύτης τῆς Πόλεως, καὶ ὅλης γενικῶς τῆς Ἑλλάδος. Ὡς γενναῖαι ὄντως, καὶ παντὸς ἐπαίνου ὑπέρταται ψυχὰί ! ὅτι ἐπροτιμήσατε νὰ ἀφήσετε ὁρφανά καὶ εἰς λύπην βαθεῖαν τὰς γυναῖκάς σας, τὰ τέκνα σας, τοὺς γονεῖς σας, τοὺς ἀδελφούς σας καὶ φίλους σας, καὶ νὰ δεχθῆτε προθύμως καὶ μετὰ χαρᾶς τὸν θάνατον διὰ τῆς Πατρίδος τὴν σωτηρίαν.

ἢ Καὶ τί λέγω θάνατον ! τοῦτο εἶναι ὀλίγον καὶ τὸ ὀλοῦσμερόν ! καὶ ποῖον πρὸ θανάτου δεινὸν δὲν ἐδοκίμασαν; ποῖαν ταλαιπωρίαν καὶ κακοπάθειαν δὲν ὑπέμειναν; ποίους πόνους καὶ ἀλγυδόνες συνεχεῖς δὲν ὑπέφεραν; ποίους κόπους καὶ ἰδρώτας διηνεκεῖς δὲν κατέβαλον εἰς τὴν πολυώδυνον ταύτην πολιορκίαν; καθότι ὁ πολιορκητὴς ἐχθρὸς σπεύδων νὰ ἐπιταχύνη τοῦ Φρουρίου τὴν ἄλωσιν, τί δὲν ἐπενόησε, τί δὲν ἐμηχανεύθη, καὶ τί δὲν εἰργάσατο εἰς ἡμετέραν στενοχωρίαν; Τὰς καθ' ἡμέραν καὶ νύκτα βόμβας καὶ κανόνια νὰ εἰπῶ, ἢ τὰς πανταχόθεν συχὰς καὶ ἀλλεπαλλήλους ὑπονόμους, καὶ τάφρους, καὶ χάνδακας, εἰς τῶν ὁποίων ὅλων τὴν ἀποματαίωσιν ἀντεργάζοντο καὶ ὑπερμερόχθουν φιλοπονώτατα; Καὶ τί ὁ ἐχθρὸς καθ' ἡμῶν ἐπεχειρεῖ, καὶ δὲν ἦσαν οὗτοι πρόθυμοι νὰ τὸ ματαιώσωσι; Ποσάκις ἐξω τῶν τειχῶν δὲν ἐπήδησαν, φέροντες τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον κατὰ τῶν ἐχθρῶν; Ποσάκις δὲν κατέλαβον τὰς ὑπονόμους αὐτῶν, καὶ τάφρους, καὶ ὀχυρώματα, ἐκδιώκοντες, καὶ φονεύοντες αὐτοὺς, καὶ ζωορῶντες ἐξ αὐτῶν; Ἐν ἐνὶ λόγῳ ποῦ ἐφαίνετο τοῦ Φρουρίου ὁ κίνδυνος, καὶ αὐτοὶ δὲν ἔτρεχον ἐτοιμοί; ποῦ ἡ ἀνέγκη, καὶ αὐτοὶ δὲν ἀνείχοντο; Ποῦ ὁ ἐχθρὸς ἐφαίνετο δυνατώτερος, καὶ αὐτοὶ δὲν ἀντεῖχον γενναίως; Ἀλλὰ ποῖος εἰς ὅλα αὐτὰ δὲν ἔβλεπεν εἰς αὐτοὺς φαιδρὸν καὶ ἰλαρὴν πρόσωπον; ποῖος δὲν ἔβλεπε ψυχὴν ἀγαλλομένην καὶ χαίρουσαν; Ἐπ' ἀληθείας ἔβλεπε ζωγραφισμένην ἀνυπέρβλητον ἀγάπην Πατρίδος εἰς τὰ ἐνθουσιασμένα των πρόσωπα ! ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ κατετρόμαζον, καὶ ἐνεκροῦντο ἀπὸ τὸν φόβον,

ὁσάκις ἐδοκίμαζον τὴν ἀνδρίαν αὐτῶν. Δὲν μοι εἶναι εὐκολόν ν' ἀπαριθμήσω, οὐδὲ νὰ εἰπῶ ἐμπεριστατωμένως τὰς μάχας καὶ ἐξορμήσεις τούτων ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, ὅσας ἐν τῇ πολιορκίᾳ διέπραξαν· ἐν γένει ἔργα ἦσαν πολύπονα καὶ πολύμοχθα· ἀριστεύματα περικλεῆ καὶ ἀξιομνημόνευτα· ἀρετὴ σπανία καὶ ἀνυπέρβλητος.

» Βαβαί! μέγα μου τὸ ἀμάρτημα, τὸ νὰ θέλω ν' ἀποδείξω τὴν ἀνδρίαν καὶ ἀρετὴν τούτων, διηγούμενος μόνον τὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν. Σμικρύνω τὴν δόξαν· σμικρύνω τὸν ἔπαινον· ἀδικῶ τοὺς ἄνδρας· παροργίζω τὰς ἱεράς των ψυχάς. Ἐξ ἥδη χρόνοι παρῆλθον ἕως τότε, ἀφ' ὅτου ἠνοίχθη τὸ στάδιον τοῦ ἱεροῦ μας ἀγῶνος, καὶ ἐν πρώτοις εὐθύς οἱ ἡρώικοι οὗτοι, πηροζυγούμενοι ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ζῆν ἐλευθέρως, κατησχυμένοι νὰ φέρωσι τὸ σχῆμα τοῦ δούλου, ἀπεκδύθησαν ἐν μέσῳ ἀγωνιζόμενοι, παλαιόντες, πηδῶντες, καὶ τρέχοντες, καὶ κτυπῶντες τὸν ἐχθρὸν πανταχόσε, μαχόμενοι ἀνδρείως, διὰ τὸ ἄθλον, τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος. Καὶ ἰδοὺ αἱ πράξεις αὐταί, καὶ τὰ ἴδια αὐτῶν ἔργα δίδουσι προφανεστάτην ἀπόδειξιν.

» Ἡ γὰρ Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν, κρατουμένη ὑπὸ βαρβάρων ἐχθρῶν, πολιορκεῖται ἀπὸ τοὺς Πολίτας, οἰκειοτάτους κατοίκους τας· καὶ τέλος μετὰ πολυκαιρινὴν πολιορκίαν κυριεύεται παρ' ἡμῶν ἐξ ἐφόδου, καὶ ἀπαλλάττεται ἀπὸ τοῦ βάρβαρον κράτος. Ἐδῶ ἀπεδείχθη ἀληθῶς ἡ ἑλληνικὴ ἀνδρία καὶ καρτερία. Ἐδῶ ἐφάνη πόσον δύναται ὁ πατριωτισμὸς, καὶ πόσον ἰσχύει τὸ φιλελεύθερον. Εἰς τοῦτον λοιπὸν τὸν ἑξακουστὸν καὶ πολύκροτον ἀγῶνα ἐχρημάτισαν συναγωνισταὶ καὶ οἱ πλεῖστοι τούτων τῶν προκειμένων εἰς εὐφημίαν, πράττοντες ἀξίως τῆς ὑπολήψεως, μυρία παθόντες καὶ ὑπομείναντες τὰ δεινά.

» Μάχη ἄλλη σημαντικὴ καὶ περίφημος συγκροτεῖται εἰς τὰ βασιλικά (τοποθεσίαν Φθιώτιδος) εἰσβαλόντων μὲν τῶν ἐχθρῶν μετὰ στρατὸν περὶ τὰς δέκα χιλιάδας, τῶν ἑλλήνων δὲ ἀπαντῶντων περὶ τοὺς ἑπτακοσίους, ἀρχηγοῦντος τοῦ ἀειμνήστου Γκούρα, φθείρεται μὲν κακῶς ὅλη τῶν βαρβάρων ἡ δύναμις, οἱ Ἕλληνες δὲ λαμβάνουσιν ἔνδοξον καὶ σπανίαν τὴν νίκην,

περιχυθέντες εἰς ποταμούς ἐχθρικῶν αἱμάτων, πεπληρωμένοι καὶ πλουσιωτάτων λαφύρων· καὶ τοῦτο δὴ ἔργον καὶ ἀνδραγάθημα τούτων τῶν ἡρώων περιφανέστατον.

Ἡ ἄλλη πάλιν μάχη ἐν Ἀάλα τῆς Πελοποννήσου Ἑλληνική· Οἱ κάτοικοι τοῦ τόπου ἐκείνου βάρβαροι, θέλοντες νὰ ὑπερασπίσθουν τὴν γῆν ὡς ἰδίαν, ἐναντιοῦνται πρὸς τοὺς ἡμετέρους γενναίως, οἱ δ' Ἕλληνες ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν, δείξαντες ψυχὰς Ἑλληνικὰς, ὀργιζόμενοι εἰς τὴν ἀδικὸν ἀρπαγὴν τῶν βαρβάρων, ἔλαβον τὴν νίκην περιδόξον, κατὰ κράτος τοὺς ἐχθροὺς ἀναιροῦντες· ἦσαν δὲ καὶ ἐκεῖ σύμμαχοι νικηταὶ ἐκ τούτων τῶν ἡμετέρων ἀνδρῶν.

Ἡ ἔτι δὲ καὶ εἰς Γραβριάν, καὶ Ἱερουσαλὴμ, καὶ Ἀμπλιανὴν, καὶ ἅγιον Λουκᾶν, ἀλλὰ δὴ καὶ εἰς Σάλωνα ἐπολέμησαν καὶ ἐνίκησαν τὸν ἐχθρὸν νίκης σημαντικᾶς. Αἱ νίκαι αὗται ἐξητόνισαν μὲν τὸν ἐχθρὸν, καὶ τὸν κατέστησαν ἀνίκανον νὰ ὑποτάξῃ τοὺς Ἕλληνας, τοὺς ποτὲ ὑπηκόους του, ἐκράτησα ν δὲ τὴν Ἑλλάδα ἐλεύθερον μέχρι τῆς σήμερον, ἀνώρθωσαν δὲ τοῦ ἔθνους τὰ πράγματα, καὶ τὰ ἔφερον εἰς βελτίωσιν, ὥστε ἔδωκαν βαβαῖας τὰς ἐλπίδας τῆς ἐλευθερίας μας.

Καὶ πάλιν ὅτε ὁ Ὁμὲρ Πασσᾶς τῆς Εὐβοίας πρὸ τριῶν ἐτῶν ἐστρατοπέδευσεν εἰς Καπαδρίτι τῆς Ἀττικῆς μὲ ἐξ χιλιάδας στρατὸν ἐκλεκτὸν, διατεταγμένον νὰ ἐπιπέσῃ εἰς τὰς Ἀθήνας, λεηλατῶν τὰ χωρία τῆς Ἀττικῆς, καὶ ἐγένετο ἡ μάχη εἰς Μπραθῶνα, τριακοσίων ὄντων τῶν Ἑλλήνων ἀνδρῶν, Γκούρας ὁ ἀείμνηστος ἐστρατήγει, κλέος μέγα νίκης ἀράμενος, αὐτῶν τούτων συμμαχομένων κακεῖ.

Καὶ τοῦ ἄλλου δὲν ἐπολέμησαν τὸν ἐχθρὸν; Ποῖα ὄρη, ποῖα βουνά, ποῖα δάση δὲν περιῆλθον; Ποῦ ἐφαίνετο ὁ ἐχθρὸς, καὶ δὲν ἐδίωκον οὗτοι; Ἀπ' αὐτοὺς τούτους δὲν παρῆσαν εἰς ὕλας τὰς μάχας, ὅσαι ἔγειναν κατὰ καιροὺς εἰς Κάρυστον, καὶ ὅλην τὴν νῆσον Εὐβοίαν; Ὀλίγη ἐχθρικὴ δύναμις ἐνταῦθα κατεσκόπη καὶ διεφθάρη τοσάκις; Ποσάκις τῆς Καρύστου οἱ βάρβαροι δὲν ἦλθον εἰς ἐσχάτην στενοχωρίαν, ὥστε ὀλίγον ἔλειψε νὰ παραδώσουν τὸ Φρούριον, ἂν ἀνωμαλῆαι τινὲς τῶν τότε πραγμάτων δὲν τοὺς ἐβοήθουν; Τέλος πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐπο-

λέμησαν τὸν ἐχθρὸν, μαχόμενοι, πάντα δεύτερα τῆς ἐλευθερίας νομίζοντες.

Ἡ Τελευταῖον δέ, ὅτε τὰ Ἑλληνικά στρατεύματα, τακτικά τε καὶ ἄτακτα ἐστρατοπέδευσαν εἰς Χαϊδάρι τῶν Ἀθηνῶν, γενομένης τῆς μεγάλης ἐκείνης μάχης, ἐκέρδισαν τὴν νίκην μὲ μεγάλην ζημίαν τοῦ ἐχθροῦ, πολλοὶ τούτων, ἀφοῦ ἐκεῖ ἐπολέμησαν, ἦλθον νὰ βοηθήσωσι κινδυνεύον τὸ Φρούριον, ἐνθα θύματα τῆς ἐλευθερίας ἐγένοντο.

Ἡ Ταῦτα λοιπὸν καὶ τὰ τοιαῦτα ἀναπείθουσι τὴν Εὐρώπην νὰ μεταβάλῃ δόξαν περὶ τῶν Ἑλληνικῶν. Αναγνωρίζει τοὺς Ἕλληνας ἡμᾶς ὡς ἔθνος ἄξιον νὰ διοικῆται αὐτόνομον καὶ ἀνεξάρτητον· κυρώνει τὰ δικαιώματά μας μὲ τὴν οὐδετερότητα. Καὶ τέλος μᾶς θεωρεῖ ἐλευθέρους, ἀποδεχομένη τὸ Πολίτευμά μας καὶ ἐπισφραγίζουσα τὴν ἀνεξαρτησίαν μας. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα διαχύουσι τὴν χαρὰν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην εἰς τοὺς φιλέλληνας ἄνδρας, καὶ ἐξάπτουσι τὴν φιλοτιμίαν αὐτῶν, ὥστε οἱ μὲν μὲ χρήματα, οἱ δὲ μὲ σώματα, ἔρχονται νὰ βοηθήσουν τοὺς Ἕλληνας. Πετᾷ τῆς Ἑλλάδος ἡ φήμη πολύκροτος, καὶ περιτρέχει τὴν Εὐρώπην ἄνω καὶ κάτω. Κρούει τῆς ἄνω Γερμανίας τὰς θύρας, εὐαγγελιζομένη τὰ Ἑλληνικά, καὶ ἀμέσως ἐξήφθη τὸ πῦρ εἰς τὰς καρδίας τῶν Γερμανῶν, καὶ προθυμοποιοῦνται νὰ συνεισφέρωσι πρῶτοι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν. Διαβαίνει τὴν Ἑλβετίαν, καὶ σημαίνει τὴν Ἑλληνικὴν ἀναγέννησιν, κοινοποιοῦσα τὸν ἀγῶνα, ὃν ἐπεχείρησε τὸ Ἑλληνικὸν εἰς ἀνάγκησιν τῆς ἐλευθερίας του. Ἐδῶ διεγείρεται πνεῦμα μέγα Φιλελληνικόν, καὶ μετεωρίζει τοὺς Ἑλβετοὺς, ὥστε πολλοὺς καὶ πολλὰ ἀπεφύσησεν εἰς Ἑλλάδα. Παραγίνεται εἰς Ἀγγλίαν, καὶ διαφημίζει εἰς τὸν Φιλελεύθερον ἐκεῖνον λαὸν τὰ νικητικὰ ὄπλα τῶν Ἑλλήνων ἡμῶν. Κινεῖ τὸ Φιλότιμον, παροξύνει τὸ Φιλελεύθερον, κατασταίνει ἑταιρείας Φιλελληνικάς, καὶ κινοῦνται πολλὰ, καὶ μεγάλα, καὶ καλὰ, ὑπὲρ τῆς Ἑλλήνων ἐλευθερίας. Βίτα διαφοιτᾷ εἰς Γαλλίαν, καὶ ἐκεῖ ἀναγγέλουσα τὰ Ἑλληνικά, μὴ νύει τὴν ὑποδοχὴν τῆς Ἀγγλίας καὶ Ἑλβετῶν, καὶ ἐξάπτει τὴν ἀντιζηλίαν αὐτῆς· καὶ ἰδοὺ ἀντιφιλοτιμιεῖται καθ' ὅλα νὰ μιμηθῇ καὶ τὸν ἓνα καὶ τὸν ἄλλον λαόν, ἀμιλλωμένη τὴν καλὴν

καὶ ἐπαινετὴν ἀμιλλαν. Ἀντήχησε καὶ εἰς αὐτοὺς τῆς γῆς τοὺς ἀντίποδας, καὶ ἡ Ἀμερικὴ ἀκούει μὲ θαυμασμόν τῆς τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, καὶ ἐκπλήττεται, καὶ μετὰ χαρᾶς συντρέχει εἰς τὴν τούτων ἀναψυχὴν καὶ ἀνάζησιν. Τούτους τοὺς Φιλέλληνας καὶ Φιλελευθέρους λαοὺς καὶ ἡ Ὀλλανδία εἰς ὕστερον μιμουμένη, φιλοτιμεῖται νὰ συναριθμηθῇ εἰς τὸν χορὸν τῶν βοηθῶν τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ συμμεθέξῃ καὶ αὐτὴ τὴν Οὐράνιον καὶ ἀθάνατον δόξαν, ἣν θέλουσιν ἀπολαύσῃ αὐτοὶ οἱ βοηθοὶ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἰδοὺ κυκλικήτις περίοδος ἀδιακόπων εὐεργεσιῶν ἐκ περιστροφῆς τοῦ φιλελληνικοῦ ἄξωνος τῆς Εὐρώπης ἐκείθεν ἐν καιρῷ ἀπαντᾷ τὰς ἀνάγκας μας. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἀνακαλύπτουσι τέλος πάντων καὶ προάγουσι τὸν κεκρυμμένον διὰ τὰς περιστάσεις καὶ πολιτικὰ τέλη φιλελληνισμόν τῆς μεγάλης Ῥωσικῆς δυνάμεως, ἥτις μετοχετεύουσα τὸν χεῖμαρρόν τῶν χαρίτων τῆς, ἐνωμένον μ' ἐκείνους τῆς Γαλλίας καὶ Βρετανίας, ἔρχεται νὰ σώσῃ τὴν Ἑλλάδα, κινδυνεύουσαν ὑπὸ δεινῆς ξηρασίας.

» Εἰς τοιοῦτους λοιπὸν ἄνδρας, εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ὁποίων ἐνυπῆρχε τόση φιλοπατρία, τόσος ἐνθερμος ζῆλος, τόσος ἡρωϊσμός, τοιαῦτα γενναῖα καὶ εὐγενῆ αἰσθήματα, τὰ ὅποια ἀνῆγειραν μὲν καὶ ἐδόξασαν τὴν πατρίδα, ἐκίνησαν δὲ εἰς θαυμασμόν καὶ εἰς τόσῃ ἀμιλλαν φιλοτιμίας τὰ πνεύματα τῶν ἔθνων, κατήσχυαν δὲ καὶ ἠτίμασαν, καὶ ἀπέδειξαν ἀληθῶς ἀναξίαν καὶ μηδαμινὴν τὴν ὑπερήφανον μεγάλῃ Τουρκίᾳ, εἰς τοιοῦτους ἄνδρας ποία φωνὴ εἶνε ἱκανὴ νὰ δώσῃ τοὺς ἀξιους ἐπαίνους; ἰγὼ ἀπορῶ, καὶ ἀπορῶν, σιωπῶ, καὶ ἄλλος ἰσαγγελὸς τις μὲ ἀγγελικὴν σάλπιγχα ἄς διασαλπίσῃ τὸν πατριωτισμόν, τὰ προτερήματα, καὶ ἀρετὴν τῶν ἡρωϊκωτάτων τούτων ἀνδρῶν.

Εἰς τούτους τοὺς ἄνδρας, σεβαστοὶ μοι πολλῖται ! ἡ ἐπίγειος αὕτη τιμὴ εἶνε μικρόν, ὡς πρὸς τὴν οὐράνιον ἐκείνην, ἣν ἔλαβον μεταξὺ τῶν ἁγίων. Εἶνε μικρὰ καὶ ὀλίγα, ὅσα καὶ ἂν προσφέρωσιν οἱ ἄνθρωποι πρὸς αὐτοὺς, ὡς πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὅποια τοῖς ἐχάρισεν ἡ θεία Μεγαλειότης. Τούτων ἕκαστον ὑπεδέχθη ὁ βασιλεὺς τῶν ὧν Χριστὸς μὲ τὴν πυθεινοτάτην καὶ γλυκυτάτην ἐκείνην φωνήν, « Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, στρατιῶτα

ἐκλετὲ καὶ Γενναῖε ! μιμητὰ τῶν προγόνων σου, ζηλωτὰ τῆς ἐλευθερίας, ὑπέρμαχε τῆς πρὸς ἐμὲ πίστεως· τὸν ζυγὸν συνέτριψας, τὸν δεσμὸν διέρρηξας, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἡγωνίσθης, τὴν πίστιν τετήρηκας, τὸν δρόμον τετέλεκας, τελειοτάτην νίκησας τὴν νίκην, καὶ ἄτρεπτον καὶ ἀμετακίνητον μέχρι τέλους τὸν ὄρκον φυλάξας τῆς Πατρίδος καὶ Πίστεως. Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ στρατιῶτα, τοῦ Οὐρανίου βασιλέως ἀκόλουθε, εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου· εἴσελθε εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν ἀθανάτων· συγχόρευε εἰς τὰς Οὐρανίους χορείας, καὶ μεταξὺ τῶν Ἀγγέλων σπερμνηφόρει τὸν στέφανον τῆς δόξης· ἀπολάμβανε ἀφθόνως τὴν αἰδίδιον μακαριότητα, κοινωνὸς γινόμενος τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν. ὦ μακαριότης ! ὦ δόξα αἰωνία ! ὦ ζωὴ Οὐρανία καὶ ἀθάνατος ! ὦ Οὐρανέ, ὁποῖας ψυχὰς ἔλαβες εἰς τοὺς κόλπους σου ! ὦ ἅγιοι καὶ Ἄγγελοι τοῦ Οὐρανοῦ, ὁποῖους συνοίκους καὶ συνομιλητὰς ἐλάβετε εἰς τὴν συντροφίαν σας.

» Ἐπειδὴ δὲ ἐπεχίρησα ὑπὲρ τούτων τὸν λόγον, ἂν καὶ ἀνίκανος, ὡς εἶπον, νὰ θέσω εἰς τὰς λαμπρὰς κεφαλὰς λαμπρὸν τῶν ἐγκωμίων τὸν στέφανον, δὲν κρίνω μ' ὅλον τοῦτο ν' ἀποσιωπήσω ἰδιαιτέραν τινὰ ἐξοχὸν τῶν ἀνδρῶν ἀρετὴν· θέλω νὰ συγκρίνω τοὺς σημερινοὺς τούτους μὲ τοὺς παλαιοὺς ἐκείνους, τῶν ὁποίων ἡ δύζα ἀνέβη ἕως Οὐρανοῦ. Καὶ ἂν οἱ σημερινοὶ ἀποδειχθῶσιν ἐπαινετώτεροι, ἴσως τις ὑπολάβῃ τὸ πρᾶγμα ὑπερβολὴν· πλὴν δὲν εἶνε δύσκολον νὰ κάμῃ τὴν κρίσιν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἕκαστος.

» Ἐκεῖνοι μὲν καὶ ἐγεννήθησαν ἐλεύθεροι, καὶ ἀπὸ γονεῖς ἐλευθέρους, καὶ ἀνετράφησαν ἐλευθέρως εἰς ἐλευθέρων πόλιν, καὶ συνηλικιωθήσαν, καὶ συνεπαιδεύθησαν μετ' ἐλευθέρων εἰς σχολεῖα ἐλεύθερα, καὶ συνέζησαν καὶ συνεπολιτεύθησαν εἰς πολιτικὴν κοινωνίαν Πόλεως φωτισμένης, φιλελευθέρου, καὶ πολιτικῆς. Αὐτοὶ εἶδαν καὶ γυμνάσια, ἐν οἷς τῆς φιλοτιμίας τὸ πνεῦμα διερεθίζεται, καὶ ὁ νοῦς πεφωτισμένος ζητεῖ πάντοτε τὸ ἐλευθέρων. Αὐτοὶ εἶδαν καὶ τακτικὴν ἐπιστήμην, ἐν ᾗ ἐδιδάσκοντο τῶν ὅπλων καὶ τὴν κτῆσιν καὶ τὴν χρῆσιν, ἐν ᾗ ἐμάνθανον πῶς νὰ καταφρονοῦν, καὶ νὰ μὴ φοβοῦνται ἐπερχόμενον τὸν ἐχθρὸν, συνειθισμένοι νὰ ἄρχωσι, καὶ οὐχὶ νὰ ἄρχωνται, νὰ σύ-

ρουν ἀνδράποδα καὶ νὰ δουλεύονται ἀπ' αὐτὰ, καὶ οὐχὶ νὰ σύρωνται καὶ νὰ δουλεύωσιν ἄλλους· ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἡ μεγαλοφροσύνη τοὺς ἀνύψανε καὶ τοὺς ἔκαμνε νὰ μὴ δέχωνται ποτὲ ἀνθρώπων ἄλλων ἡμεγονίαν, διὰ νὰ μὴν εἰπῶ τοῦτο τὸ βαρὺ, δουλοπρεπῆ τυραννίαν. Οὗτοι δὲ οἱ σημερινοὶ καὶ ἐγεννήθησαν δούλοι, καὶ ἀπὸ δούλους γονεῖς, καὶ ἀνετράφησαν δουλικῶς, καὶ ἐπαιδεύθησαν δουλικώτερα ὑπὸ τὸν ζυγόν, ἐκ σπαργάνων δεδιδαγμένοι νὰ δουλεύουν τυράννους, νὰ δουλεύουν αὐθέντας, καὶ συνέζησαν μὲ βαρβάρους εἰς βαθείαν ἀπαιδευσίαν, προκατελημμένοι ὑπὸ προλήψεων καὶ δεισιδαιμονίας, τὰς ὁποίας γενεᾷ ἢ ἀμάθεια, μὴν ἔχοντες σχολεῖα ἐλεύθερα, στερημένοι τὰ φῶτα, καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ μέσα, ὅσα ἀνάπτουσιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων τὸν ζῆλον τῆς ἐλευθερίας, καὶ κρατοῦν ἐν ἔθνος πάντοτ' ἐλεύθερον. Ἐκεῖνοι λοιπὸν ἀν' ἀπέθνησκον διὰ νὰ φυλάξωσι τὴν ἐλευθερίαν των, νὰ ἐκδικηθῶσιν ὑβριζομένην τὴν περικλεῆ των πατρίδα, καὶ νὰ μὴ γένωσιν αἰχμάλωτοι τῶν βαρβάρων, καὶ χρησιμεύσωσιν εἰς θρίαμβον τῶν ποταπῶν καὶ ἀγενῶν οἱ εὐγενεῖς καὶ θεογέννητοι· τοῦτο ἀληθῶς δὲν εἶναι θαυμαστόν, οὐδὲ παράδοξον. Οὗτοι ὅμως οἱ ταπεινοὶ καὶ κατὰφρονες μὲ μόνην τὴν φωνὴν τῶν νεκρῶν, ἧτις τοὺς καλεῖ ἀπογόνους ἐκείνων, καὶ ἐκ τούτου δὲν πρέπει νὰ εἶνε δεδουλωμένοι, οὗτοι νὰ ἀποθάνωσι διὰ νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν πατρίδα, προτιμήσαντες κάλλιον τὸν θάνατον, παρὰ τὴν ζωὴν, ἐμβαίνοντες εἰς μάχην μετὰ τοῦ ἀγρίου θηρίου· τοῦτο εἶνε καὶ θαυμαστόν, καὶ παράδοξον! τοῦτο ἐκπλήττει πᾶσαν ἀκοήν, καὶ σύρει κάθε εὐαίσθητον ψυχὴν εἰς θαυμασμόν τῶν ἀνδρῶν τούτων!

» Εἶνε ἀληθές, καὶ ἐγὼ δὲν δύναμαι ν' ἀντίπω, ὅτι « πᾶς ἄνθρωπος καὶ δούλος ἦ, ἥδεται τὸ φῶς ὁρᾶν ». Ἡδεται ναὶ καὶ χαίρει, ἀλλ' εὐχεταὶ τοῦτο νὰ τῷ δοθῇ ἀπὸ τύχης. Ἐπιθυμοῦσι τόσα ἄλλα ἔθνη νὰ ἴδωσι τοῦτο τὸ φῶς, τὰ ὁποῖα ποτὲ ἔχαιρον τὴν ἐλευθερίαν των, ἀλλὰ κανὲν δὲν προκρίνει, δὲν ἀποφασίζει τὸν ἐνδοξον θάνατον, παρὰ τὴν ζωὴν τῶν δούλων, καὶ ἀνδράποδων· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔπεσον μίαν φορὰν, μένουσιν ἀκίνητοι· μένουσι νεκροὶ, προσδοκῶντες τὴν γενικὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν. Ὁ Ἕλληνας δ' ὅμως, ἀν' ὑπέπεσεν ὑπὸ τὴν δουλείαν τῶν

Τούρκων ὁμοῦ μ' ὅλα τὰ χριστιανικά ἔθνη τῆς Ἀσίας, καὶ μὲ πολλὰ τῆς Εὐρώπης, δὲν ἔχασε τὸν φυσικὴν χαρακτῆρά του, δὲν ἔχασε τὸ αἶσθημα τῆς ἐλευθερίας· καὶ ἰδοὺ δὲν ὑποφέρει τὴν δουλείαν, δὲν ὑποφέρει τὴν ἀτιμὸν ζωὴν· προτιμᾷ τὸν ἔνδοξον θάνατον. «Κάλλιον, λέγει ν' ἀποθάνω καλῶς, παρὰ νὰ ζῶ αἰσχροῦς· ἂν δὲν κερδίσω ζῶν τὴν ἐλευθερίαν μου, κερδίζω καὶ τὸν ἔνδοξον θάνατον· δὲν θέλω νὰ ζῶ ὡς ὁ δαίμων καὶ ὁ δαίμων δούλος καὶ ὑπόδουλος· θέλω ἔν ἀπὸ τὰ δύο ἢ ζωὴν ἐλευθερίαν, ἢ θάνατον ἔνδοξον». Ἰδοὺ τὸ Ἑλληνικὸν φρόνημα! βαβαί! τῆς μεγαλοφροσύνης τῶν ἡμετέρων τούτων ἀνδρῶν· ἐπραξαν ὅντως, ὡς ἐφρόνησαν καλῶς.

«Ἀπ' ἀρχῆς τοῦ λόγου, σεβαστοὶ μοι πολῖται! περιστρέφεται ἡ ψυχὴ μου εἰς χορείαν τινὰ γυναικῶν χήρων, τέκνων ὀρφανῶν, καὶ γονέων ἐρήμων τε καὶ ἀπαίδων· αὕτη δὲ εἶνε αἱ ἔνδοξοι οἰκογένειαι τούτων μας τῶν ἱρώων, τῶν ἀποθανόντων διὰ τῆς Πατρίδος τὴν σωτηρίαν. Πρὸς σᾶς, ὦ ἱερὰ χορεία! ἂν πρὸς τὸ παρὸν δὲν σᾶς ἔχῃ ὅλους παρόντας, πρὸς σᾶς ὅπου μὲ τὰ δάκρυά σας ἐρέχετε τὴν γῆν, κλαίοντες τὴν χηρείαν σας. τὴν ὀρφανίαν σας, καὶ τὴν ἐρημίαν σας, πρὸς σᾶς ἀποτείνομαι νὰ εἰπῶ. «Ἡ Πατρίς, ἀδελφοί! ἥτις δὲν ἐδύνατο ἄλλως νὰ σωθῇ, παρὰ μὲ τὰ αἵματα τῶν ἐκλεκτῶν της, σώζεται, σώζεται διὰ τὸν θάνατον τούτων τῶν ἐδικῶν σας· «διὰ νὰ σώσωμεν, εἶπον ἐξ ὅλης ψυχῆς, διὰ νὰ σώσωμεν τὴν πατρίδα, ἃς στερηθῶμεν ἡμεῖς τὴν πατρίδα· διὰ νὰ μὴ χαθῶσι τὰ ἡμέτερα, διὰ νὰ μὴ γένωσι τὰ φίλτατα ἡμῶν λάφυρα τῶν ἐχθρῶν, ἃς ἀποθάνωμεν ἡμεῖς ὑπὲρ τούτων. Ἰξ-ύρομεν ὅτι ὁ θάνατός μας θέλει γένῃ ζωὴ πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἐξ ἐναντίας ἡ ζωὴ μας θέλει εἶνε θάνατος». Τούτους ἡ πατρίς, ἀδελφοί! γνωρίζει ἐκ τῶν σωτήρων της, τούτους γνωρίζει ἐκ τῶν εὐεργετῶν της, τούτους γνωρίζει ἐκ τῶν γνησίων της τέκνων, πρὸς οὓς χρεωστέῃ τὴν ἤδη εὐδαιμονίαν της. Παρηγορηθῆτε, παρηγορηθῆτε ἀδελφοί! ἰδοὺ ἔρχεται ὁ καιρὸς ν' ἀπολαύσῃτε τὴν κοινὴν, ἀλλὰ καὶ πραγματικὴν τῆς Πατρίδος εὐχαριστίαν. Ὡς καὶ αὕτη ἡ γῆ καλλιεργουμένη ἀπὸ χειρὸς Ἑλληνικᾶς, καὶ χαίρουσα τὴν εὐανθίαν της, θέλει εὐγνωμονῇ πρὸς αὐτοὺς, καὶ πρὸς σᾶς θέ-

λοι δίδῃ παρηγορίαν καὶ χαρὰν μεγάλην. Τὰ πετεινά τοῦ Οὐρανοῦ θέλουν κελαδῆ μετ' ἡχαστηρίους φωνάς, ἀπολαμβάνοντα καὶ αὐτὰ καθαρὸν τὸν ὀρίζοντα, ἀπαλλαγέντα ἀπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ πυρὸς τοὺς καπνούς. Γυναῖκες! ἂν ἐμείνατε χῆραι ἀπὸ τὰ σώματα τῶν ἀνδρῶν σας, τὰς ψυχὰς των ὅμως δὲν τὰς ἐχάσατε· εἰς κάθε βῆμα, ὅπου καὶ ἂν ὑπάγετε, ὅπου καὶ ἂν περιπατῆτε, θέλει σᾶς παριστάνωνται, καὶ σᾶς συνοδεύουν πανταχοῦ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνδρῶν σας. Ὁ νοῦς σας καὶ ἡ ψυχὴ σας θὰ χαίρῳσιν, ἐνῶ θὰ βλέπετε νὰ γελά τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄνθρωποι ν' ἀπολαμβάνωσι τ' ἀγαθὰ, χαρίσματα τῶν ἀνδρῶν σας. Τέκνα! ἡ ὀρφανία σᾶς ἔδωκε τὸ δικαίωμα νὰ μεγαλοφρονῆτε μεγαλαυχοῦντες εἰς τὴν πατρικὴν ἀρετὴν καὶ εὐγένειαν. Σεῖς ἀποκατέστητε εὐτυχεῖς καὶ περίβλεπτοι, διότι εἰς τοὺς ἐδικοὺς σας πατέρας χρεωτοῦμεν τὴν σωτηρίαν μας. Σεῖς θέλετ' ἔχῃ, μὴν ἀμφιβάλλετε, ἔρχετε ὁ καιρὸς, θέλετ' ἔχῃ τὰς τιμὰς καὶ ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων οἰκειοτέρως τε καὶ δικαιοτέρας, καὶ τὸν πρῶτον τῆς εὐγενείας βαθμὸν, ἔχοντες τὸν ἡρωϊσμὸν τῶν πατέρων σας οἰκειότερον. Ἀπὸ σᾶς ἡ πατρὶς, ἥτις ἐξ εὐγενοῦς καὶ ἐντίμου μετέπεσεν εἰς ἀγένειαν καὶ ἀτιμίαν, ἀπὸ σᾶς πρῶτους λαμβάνει πάλιν τῆς εὐγενείας τὸ ὄνομα. Γονεῖς! τῶν παιδῶν σας ὁ θάνατος οὗτος σᾶς ἀπέδειξεν ὅπως μακαρίους καὶ εὐτυχεῖς εἰς τὴν τεκναγονίαν σας. Αὐτὸς σᾶς προσφέρει τὴν τιμὴν καὶ τὸ σέβας ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἀναφαίρετον κτῆμα· καὶ ἡ Πατρὶς σᾶς εὐγνωμονεῖ, ὅτι ἀπέδωκατε εἰς αὐτὴν προσφοράς θυσιῶν τὰς πολυτιμωτέρας. Χαίρετε καλοὶ γονεῖς! ὅτι σεῖς θέλει ἔχετε λαμπρὸν τὸν τόπον, καὶ εἰς ἐκείνην τὴν οὐράνιον μακαριότητα, συνευφραϊνόμενοι μετὰ τῶν ἁγίων παιδῶν σας εἰς τὴν συναναστροφὴν τῶν ἀγγέλων, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Θεοῦ, ὣν ἡ μνήμη ἔσται αἰώνια εἰς αἰῶνας τοὺς ἅπαντας.

Οἱ πτωχοὶ τῶν Ἀθηναίων ἐλιμοκτόνουν εἰς Αἴγινα, μὴδὲν ἔχοντες νὰ ἐργασθῶσιν. Ἡ θεία Πρόνοια ὅμως δὲν τοὺς ἀφῆκε μέχρι τέλους ν' ἀποπνεύσωσιν. Αἱ εὐεργέτιδες καὶ ἐλεημονητικαὶ χεῖρες τῶν Ἀμερικανῶν ἐφθασαν ἐκεῖθεν νὰ δώσωσιν ἀνα-

ψυχὴν τινα εἰς τεθλιμμένους πτωχοὺς, χήρας, ὀρφανὰ, καὶ γέροντας. Συνεισέφερε δὲ εἰς ἀναψυχὴν ὅχι ὀλίγον καὶ ἡ ἐνταῦθα παρουσία τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπειδὴ οὗτος ἐπεχείρησε νὰ οἰκοδομήσῃ τὸ ἐν Αἰγίνῃ Ὀρφανοτροφεῖον, εὗρον πόρον μικρὸν τῆς τροφῆς τῶν ὀκτακόσιοι περίπου ψυχὰν Ἀθηναίων, ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδες, καὶ κοράσια, εἰργάζοντο εἰς τὴν οἰκοδομὴν ταύτην, οἱ πλεῖστοι μετακομίζοντες λίθους καὶ χώματα. Οἱ καλοὶ ἐπιστάται δὲν ἔλειψαν νὰ μεταχειρισθῶσι τὰς γυναῖκας τῶν ὑπὲρ Πατρίδος πεσόντων εἰς καθάρσιν τῶν κόπων, τῶν κατὰ τὰς ῥύμας καὶ διόδους τῆς Πόλεως. Μόλον τοῦτο εὐπάτριδες· τινὲς μὴν ἀνεχόμενοι νὰ ἔλπευσι τὰς συμπολίτιδάς των εἰς ἀκαθάρτους ἐργασίας, ἐμπόδισαν τὸ τοιοῦτον, οἰκονομήσαντες ἄλλως τὸ πρᾶγμα.

Ἀφοῦ δὲ ἀπεπερατώθη τὸ μέγα τοῦτο οἰκοδόμημα τοῦ Ὀρφανοτροφείου, καὶ ἐκ τούτου ἔπαυσεν ὁ πόρος, ὁ Ἀμερικανὸς Ἄου, ἐπίτροπος εὐεργεσιῶν Ἀμερικανῶν Φιλελληνίδων πρὸς τὰς χήρας καὶ ὀρφανὰ τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ οἰκονομήσῃ τὴν ἀπορίαν αὐτῶν, κατεσκεύασε λιμένα εἰς Αἶγιναν, ὅπου εἰργάζοντο πάλιν οἱ πτωχοὶ Ἀθηναῖοι, μετακομίζοντες λίθους καὶ πᾶν τὸ χρειῶδες εἰς τὴν κατασκευὴν. Δὲν εἶνε ἔργον μου νὰ εἰπῶ περὶ τῶν καταχρήσεων τοῦ ἀνθρώπου τούτου εἰς τὴν χρῆσιν τῶν εὐεργεσιῶν. Πολλοὶ πολλὰ λέγουσι, καὶ ἴσως τινὲς ἐκ τῶν πολλῶν ἱστορήσουσι τινά.

Ἐν τοσούτῳ φανερόμεν, ὅτι ἐπέκεινα τῶν τριακοσίων Ἀθηναίων ἦσαν εἰς τὴν στρατιωτικὴν τάξιν εἰς τὸ Στρατόπεδον τοῦ Στρατάρχου Ὑψηλάντου, ἐξ ὧν οἱ μὲν ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον τῶν Ὑδῶν ὑπὸ τὸν Δημήτριον Καψοράχην, οἱ δὲ παρευρέθησαν εἰς τὴν πολιορκίαν καὶ παράδοσιν τῆς Ναυπάκτου, καὶ εἰς τὴν ἐλευθέρωσιν τοῦ Μεσολογγίου ὑπὸ τὸν Σπύρον Δοντᾶν, ἕτεροι δὲ ὑπὸ τὸν γενικὸν Πολιτάρχην τῆς Πελοποννήσου Μακρυγιάννην, διωρισμένον τότε ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου. Οὗτοι δὲ πάντες ἀνέφεραν εἰς τὸν Στρατάρχην, ὅτε ἐγένετο ὁ Στρατιωτικὸς ὀργανισμὸς, νὰ σχηματισθῇ ἐξ Ἀθηναίων μία Πεντακοσιάρχια, οὗτος δὲ διεύθυνε τὴν ἀναφορὰν των πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἥτις δὲν ἐνέκρινε τὸ τοιοῦτον· καθότι τὸ πνῦμα τοῦ Κυβερνήτου ἦτον

νὰ διαλύσῃ καὶ ὅχι νὰ καταστήσῃ τὸ στρατιωτικὸν ἄτακτον.

Εἰπομεν προηγουμένως, ὅτι τὸ πλεῖστον μέρος τῶν δύο χωρίων Χαστιᾶς καὶ Μαινιδίου ὑπετάγησαν εἰς τὸν Τούρκον, ὅτε εἰσῆλθεν εἰς Ἀθήνας. Τούτους λοιπὸν θέλων νὰ ἐπαναστήσῃ ὁ Στρατάρχης κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἀποστέλλει τοὺς δύο Ὀπλαρχηγούς Δημήτριον Λέκκαν, καὶ Νικόλαον Δανίλην Ἀθηναίους, διὰ νὰ ἐνεργήσωσι τὴν ἀποστασίαν. Ἀλλ' οἱ μισελεύθεροι οὗτοι, προσδόντες αὐτοὺς εἰς τοὺς Τούρκους, τοὺς κάμνουν νὰ κλεισθῶσιν εἰς ἓν οἰκίδιον, καὶ παραδοθέντες μὲ συνθήκας, ἀντὶ ν' ἀφεθῶσι, φέρονται εἰς Εὐβοίαν πρὸς τὸν Ὁμέρ Παῖσᾶν, ὅστις προσταζει κατ' αὐτῶν τὸν ὀμότετον καὶ ἀπανθρωπότετον θάνατον. Καὶ ὁ μὲν Λέκκας κρεμασθεὶς ἀπὸ σιδηρᾶς ἀρπάγας (τζεγκέλια) ἐκδαιρείται ζῶν· ὁ δὲ Νικόλαος Δανίλης πατταλωθεὶς (παλουκωθείς) ἐκπνέει ἀθλίως. Ἐγένετο δὲ τοῦτο περὶ τὰ τέλη Ἀπριλίου 1829· Ἐχρημάτισαν δὲ ἀμφότεροι Ὀπλαρχοὶ καὶ ὑπέρμαχοι τῆς ἐλευθερίας. ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος μέχρι τῆς τελευτῆς των· καὶ ὁ μὲν Λέκκας ἔχασεν εἰς τὸν ἀγῶνα τρεῖς ἀδελφούς καὶ πολλούς· συγγενεῖς ὅλους ἀνδρας γενναίους. Ὁ δὲ Δανίλης ἐπρόπεμψεν εἰς τὴν ἀθανασίαν πατέρα καὶ ἀδελφὸν ὑπὲρ πατρίδος ἀποθανόντας. Ὁ δὲ μονογενὴς αὐτοῦ υἱός· Ἀλκιβιάδης Δανίλης, μὴν ἀξιώθεις διὰ τὴν ὀρφανίαν του οὐδεμίαν προστασίαν οὐδὲ οὐστασιν τινὰ, ἀναξιοπαθεῖ παραβλεπόμενος, ὥς νὰ μὴν ἔχῃ δικαιώματα.

Ἡ διαγωγή τῶν Ἀθηναίων εἰς Αἴγιναν ὑπῆρξε χαρκτηῖρος τιμίου. Δὲν ἐδούλωσαν τὸ φρόνημά των, δὲν ἐξουθενήθησαν, οὔτε ἐξέπεσον εἰς ἀτοπήματα. Ἐλεγε ποτὲ παλαιὸς Ἀθηναῖος ἐκ τῶν ἐπιστήμων εἰς παρομοίαν ἱσῶς περίστασιν ἐλθὼν μετὰ τῶν λοιπῶν συμπολιτῶν του, ἔλεγε τὸ ἀληθές τοῦτο, « Εἰ τοῖς ἐν οἴκῳ χρήμασι λελείμεθα, ἀλλ' ἡ εὐγένεια καὶ τὸ γενναῖον μένει ». Αὐτὸ τοῦτο, δὲν ψεύδομαι, προσφυῶς δύναμαι νὰ εἴπω περὶ τῶν ἐν παροικίᾳ Ἀθηναίων. Κατέστησαν ἐδῶ Δημογεροντίαν, ἥτις ἐξηκολούθει τὰς πράξεις τῆς τακτικῆς· καὶ κατὰ τὸ Πολίτευμα συνελθόντες ἐψήφισαν Βουλευτὴν, ἐνεργούσης τῆς Ἐθνικῆς Βουλῆς, τὸν Ἰω. Βλάχον. Ἀφ' ἑτέρου δὲ μέρους ὁ Ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν ἐξετέλει τὰ καθήκοντά του κατ' ἑκτασιν εἰς

τούς ὑπὸ τὴν ἐπίσκεψίν του πολίτας. Μία ἀπὸ τὰς μεγάλας ἀρετὰς τῶν Ἀθηναίων ἐστὶν ἡ, τὸ νὰ μὴν ἐνδύσωνιν εἰς τὰς παρακλήσεις καὶ ἐπιθυμίας πολλῶν φιλοτιμουμένων νὰ πολιτογραφηθῶσιν Ἀθηναῖοι· καὶ ἐν ᾧ πολλοὶ ἄλλοι λαοὶ ἐμάνησαν ποῖοι πρῶτοι ν' ἀδράξωσι τὴν εὐκαιρίαν νὰ πολιτογράψωσι τὸν μὲν καὶ τὸν δέ, μόνοι οἱ Ἀθηναῖοι δὲν κατεδέχθησαν νὰ ταπεινωθῶσι· αὐτοὶ, ἔλεγον, ῥητῆς πραγματικῆς ὠφελείας ἀναλόγου πρὸς τὴν Πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, δὲν δύναται νὰ γένη τις Πολίτης Ἀθηναῖος. Καὶ τοῦτο κατὰ μίμησιν τῶν παλαιῶν, οἵτινες δὲν ἐπολιτογράφουν, εἰμὶ τοὺς μεγάλα εὐεργετοῦντας τὴν Πόλιν.

Ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, ὅτε διέλυσε τὴν Ἐθνικὴν Βουλὴν, τὸν μὲν Ἰω. Βλάχον διώρισε μέλος τοῦ Πανελληνίου, τὸν δὲ Γ. Ψύλλαν ἑκτακτον Ἐπίτροπον Λακωνίας. Εἰς δὲ τὴν Δ' συγκροτηθεῖσαν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν ἐν Ἄργει, ἐξελέξαντο οἱ Ἀθηναῖοι πληρεξουσίους τὸν Γ. Ψύλλαν καὶ Ν. Καρόφην.

Ἐπειδὴ δὲ συνέπεσεν, ὥστε ὁ Γ. Ψύλλας νὰ εἶνε εἰς τῶν ἀπεσταλμένων πληρεξουσίων τῆς Ἀττικῆς εἰς τὴν πρώτην Ἐθνικὴν ἐν Πηγιάδῃ Συνέλευσιν ἢ Βουλὴν, καὶ ὁ αὐτὸς νὰ εἶνε εἰς τὴν τελευταίαν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν τοῦ Ἀργους, ἐνεθυμήθη νὰ παρενείρῃ ἐνταῦθα, ὅπερ κατ' ἀρχὰς παρέλειπον δι' ἑλλειψιν τοῦ ἐπισήμου ἀκολούθου ἐγγράφου. Οἱ Ἀθηναῖοι συμμορφούμενοι καὶ αὐτοὶ κατὰ τὰ δεδομένα τοῦ ἔθνους, ἀπέστειλαν Παραστάτας τῆς Ἐπαρχίας διὰ τοῦ ἐξῆς ἐγγράφου· καὶ ἐπειδὴ τοῦτο εἶνε Ἀρχαῖκόν, καὶ διὰ τοῦτο ἀξιοσημείωτον, δημοσιεύομεν αὐτὸ εἰς διαφύλαξιν καὶ γνῶσιν τῶν ἀναγνωστῶν.

» Ἀθηνῶν Διονύσιος ἐπιβεβαίωσι.

» Ἡ Ἀττικὴ ἐπιθυμοῦσα καὶ αὕτη τὴν ἀλληλένδετον Κυβέρνησιν τοῦ ὅλου ἔθνους, ἐκλέγει καὶ ἀποπέμπει εἰς Πηγιάδα Παραστάτας τῆς Ἐθνικῆς Βουλῆς τὸν Σπυρίδωνα Πατούσαν, Διονύσιον Πετράκην, καὶ Γεώργιον Ψύλλαν, ἄνδρας ἐναρέτους καὶ φρονίμους, καὶ τοὺς συνοδεύει μὲ τὴν πληρεξουσιότητα εἰς πᾶν ὅ,τι γνωρίσωσι καὶ ἀποφασίσωσιν, ὡς συμφέρον εἰς αὐτὴν μετὰ τῶν λοιπῶν τῆς Ἐθνικῆς Βουλῆς, δίδουσα αὐτοῖς τὸ πα-

ρὸν εἰς ἔνδειξιν, ἐσφραγισμένον καὶ ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν ἐγκρίτων αὐτῆς πολιτῶν.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 1 Ἰαννουαρίου 1822.

Ἀφοῦ δὲ ἐγένετο παῦσις τῶν ἐχθροπραξιῶν μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος, ὀλίγοι παρ' ὀλίγους οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς ἐπανήρχοντο εἰς τὰς ἐστίαις των.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Τέλος τὸ ἐν Ἀονδίῳ Πρωτόκολλον τῆς τρίτης Φεβρουαρίου 1830 ἔκαμε νὰ ἐπανέλθωσιν οἱ πολλοὶ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν Πατρίδα αὐτῶν, καὶ ἀκολούθως μέχρι τέλους τοῦ ἔτους τούτου συνῆλθον σχεδὸν πάντες εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου εὗρον τὴν Πόλιν ὅλην ἐρείπιον, τὸν ἑλαιῶνα κεκαυμένον τὸ πλεῖστον μέρος, τοὺς κήπους, ἀμπελῶνας, καὶ ἀγροὺς ἐξηφανισμένους παντάπασι. Τὰ λαμπρὰ Πατῖσια (α) καὶ Συπόλια (β) κατεστημένα ἄμορφα, γυμνὰ, καὶ εἰς θείαν ἀξιολύπητον. Ἡ ζήμια δὲ τῶν ἐλαίων τῆς Ἀττικῆς καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ Πολέμου ἀναβαίνει περὶ τὰς ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδας δένδρων.

Ἐπειδὴ δὲ τὰ παρεπόμενα τοῦ διαληφθέντος Πρωτοκόλλου ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς κατοίκους τῶν Ἀθηνῶν Τούρκους, νὰ πωλήσωσι τὰ κατὰ τὴν Ἀττικὴν κτήματά των, ὅσοι θελήσουσι, συνέρρουσαν πολλοὶ ἐκ παντοδαπῶν πόλεων ν' ἀγοράσωσι κτήματα· ὥστε πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐγένοντο κτηματικοὶ καὶ δημόται

(α) Τὰ Πατῖσια ἐκαλοῦντο τὸ πάσαις Κῆποι κατ' ἐξοχὴν ὅπου ὁ Ἐπίκουρος ἐδίδασκε τὴν Φιλοσοφίαν του. Εἶτα εἰς τὴν παρακμὴν ὠνομάσθησαν Παραδείσια. Ἀπὸ δὲ τοῦ πορθητοῦ τῶν Ἀθηνῶν Σουλτάνου, ἐλθόντος εἰς Ἀθήνας τῷ 1459, καὶ καταλύσαντος εἰς τοὺς Κήπους αὐτοὺς, ἐκλήθησαν Πατῖσια ἐκ τοῦ ὀνόματος Πατισιὰχ (μέγας Κύριος).

(β) Τὰ νῦν Συπόλια, τὰ ἐπάνω μάλιστα. παρήχθησαν ἐκ τοῦ δήμου Συπαληττοῦ. Ὁ δῆμος οὗτος ἔκειτο, ὅπου νῦν τὸ χωρίον Λεβῆ. Ἐπειδὴ ἡ γῆ τούτου συνορεύει μετὰ τῆς Ἀκαδημίας, καὶ οἱ κῆποι τῶν δύο τούτων γῶν συνέχονται, ἐκλήθη ἡ περιφέρεια αὐτῶν ἐν τῇ ἀπαιδευσίᾳ Συπόλια, καὶ εἶτα Σεπόλια. ἡ δὲ Ἀκαδημία ἐλέγτο μέχρι τῆς Ἐπαναστάσεως Καδῆμια. Ὁ μνηστὴς ἄνθρωπος Λεβῆς ἦτον ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ Χωρίου, ζήσας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 11' αἰῶνος. Εὐχῆς ἔργον ἦτον νὰ μὴν ἐκαλοῦντο τὰ χωρία ἐπ' ὀνόματι τῶν ἰδιοκτητῶν διότι θὰ ἐσώζοντο τὰ ἀρχαῖα ὀνόματα τῶν δήμων, ἃς ἦσαν καὶ παρεφθαρμένα.

Ἀθηνῶν. Οἱ ἐντόπιοι δὲ Τοῦρκοι, ἀναχωροῦντες ἐντεῦθεν ἔχουν πικρότατα δάκρυα, στερούμενοι τῆς γεννησαμένης καὶ θρεψάσης αὐτοὺς γῆς. Εἷς ἐξ αὐτῶν σκύψας κατὰ γῆς ἐν Πειραιεῖ, κατεφίληтен αὐτὴν τρίς, αἰγλυκυτάτη μου, λέγων, Πατρίς, σὲ χάνω, χωρὶς πλέον νὰ σε ἰδῶ.

Ἐπειδὴ δὲ ὧδε γίνεται λόγος περὶ πωλήσεως τῶν Ὀθωμανικῶν κτημάτων τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς ἀπ' Ἀθηνῶν ἀναχωρήσεως τῶν ἐντοπίων Τούρκων· συνέπισε δὲ νὰ λάβω εἰς χεῖρας, καθ' ἣν ἐβδομάδα ἔμελλε νὰ τυπωθῇ τὸ ἢ τυπογραφικὸν φύλλον τῆς παρούσης Συγγραφῆς, τὸν Ἀ Τόμον τοῦ νεοεκδοθέντος συγγράμματος τοῦ I. P. Ραγκαβῆ α Τὰ Ἑλληνικά » ἐπιγραφομένου, ἀνέγνωσα μόνον τὰ Ἀττικά, ὡς ἐνδιαφέροντά μοι. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν δύναμαι νὰ ἐκτιμῇσω τὴν ἀξίαν τοῦ βιβλίου τούτου, τεκμαίρομαι ὅμως, ὅτι εἶνε πολλοῦ λόγου ἄξιον διὰ τὴν συλλογὴν τῆς ἀρχαιολογικῆς ὕλης, ἀναγκαίως παράπολυ εἰς τὴν σημερινὴν Νεολαίαν. Ἦθελεν εἶναι ἄγνόν τὸ σύγγραμμα, ἂν δὲν περιεῖχε τὰ λάθη καὶ τὰς ἀτυχεῖς κρίσεις τῶν νεωτέρων Ἀρχαιολόγων. Ἐθαύμασα δὲ πῶς ὁ ἀγαθὸς οὗτος ἀνὴρ Ῥαγκαβῆς παρένειρε μεταξὺ τῶν σπουδαίων καὶ μύθους περὶ Ἀθηνῶν, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἐπανάστασιν. Τὸν εὐχαριστοῦμεν κατὰ τοῦτο, ὅτι τὸ ὄνειρόν του δὲν εἶνε διεξοδικόν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔχομεν νὰ ὑποφέρωμεν πολὺ. Παραλείποντες τ' ἄλλα ὄνειροπολήματά του, ἐπιλαμβάνομεν μόνον τῶν οὐσιωδესτέρων (δρα σελ. 198—202). ὅτι τριακόσιοι δέκα Ἕλληνες ἐκ Κουντούρων καὶ Βίλιας ἀφείλοντο ὑπὸ τὰ τηλεβόλα τῆς Ἀκροπόλεως τρεῖς χιλιάδας πρόβατα τῶν Ὀθωμανῶν. Εἶνε πανάληθες ὅτι οὔτε ἦλθον, οὔτ' ἔλαβον οἱ ῥηθέντες Ἕλληνες οὐδὲ ἐν πρόβατον. Ὅτι τὴν ἐπιούσαν τῆς παραλαβῆς τῶν προβάτων ἐξῆλθον Ὀθωμανοὶ διακόσιοι ἵπποις πρὸς καταδίωξιν τῶν ἀρπακτῆρων. Εἶνε πανάληθες καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ Τοῦρκοι τῶν Ἀθηνῶν δὲν ἦσαν μῆτε δέκα ἵπποις, πολλῶ μᾶλλον διακόσιοι. Ὅτι εὐρέθησαν ἐν τῇ Ἀκροπόλει, καθ' ὃν καιρὸν παρεδόθησαν οἱ Τοῦρκοι, πλούσιαι ἐσθῆτες, καὶ μεγάλη ποσότης χαλκοῦ, δέκα χιλιάδες κοιλὰ σίτου, τριάκοντα χιλιάδες ὀκάδ. βαμβάκι, τριάκοντα χιλιάδες ὀκ. κανάβι, τεσσαράκοντα καντάριζα (κεντηνάρια) ἀργύ-

ρου, πλῆθος πολυτίμων λίθων καὶ μαργαρίτων, ἑκατὸν χιλιάδες γρόσια εἰς μετρητὰ, καὶ μεγάλαι ποσότητες βουτύρου, τυροῦ, μέλιτος, κτλ. κτλ. Τὰ μεγάλα ταῦτα ποσά, ἃς ἀκούσῃ καὶ μάθῃ ὁ θελὼν τὴν ἀλήθειαν· ὅτι οἱ Τοῦρκοι τῶν Ἀθηνῶν ἦσαν πένητες, καὶ δύο μόνον ἐξ αὐτῶν ἐθεωροῦντο πλοῦσιοι, καὶ τὰ πλούτη αὐτῶν συνίσταντο εἰς κτήματα ἀκίνητα. Καὶ τὰ κτήματα τῶν Ὁθωμανῶν δὲν ἦσαν μεγάλης ἀξίας, ὡς ἐν Ἀττικῇ κείμενα. Τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἦσαν εὐτελῆ καὶ μικρᾶς ἀξίας, ὥστε δὲν ἀνήκει νὰ τὰ μνημονεύῃ τις. Ὁ εὐρεθεὶς δὲ ἐν Ἀκροπόλει χαλκὸς ἦτον τῶν χριστιανῶν Ἀθηναίων, ληφθεὶς ἐκ τῶν κρυφῶν κατὰ τὴν διάλυσιν τῆς Α' πολιορκίας, ὅτε ὁ Ὁμέρ Βριῶνης εἰσῆλθεν εἰς Ἀθήνας· ὡσαύτως καὶ τὸ θαμβάκιον καὶ καννάδιον ἦσαν τῶν ἰδίων χριστιανῶν, ποσότης ἀσήμαντος, μόλις τριακοσίων ὀκτάδων, καὶ οὐχὶ ἐξήκοντα χιλιάδων. Σίτος δὲ δὲν εὐρέθη οὐδὲ δέκα κοιλῶν, πολλῶ μᾶλλον 10,000. Ἄργυρος δὲ εἰς διάφορα Τουρκικὰ σκεύη σύμμικτα μὲ χαλκὸν δὲν ἔφθανε τὸ ἐν κεντηνάριον, πολλῶ μᾶλλον τὰ τεσσαράκοντα. Χρήματα δὲ ἀριθμητὰ οὐδὲ τὸ πολλοσστημόριον τῶν μετρητῶν τοῦ Ραγκαβῆ διότι τὸ ὀλίγον χρηματικὸν ποσόν, ὅπερ εἶχον τινὲς ἐξ αὐτῶν τὸ ἔθεσαν ἐν παραβύτιῳ. Καὶ οἱ πολῦτιμοι λεγόμενοι λίθοι ἦσαν καὶ ὀλίγοι καὶ εὐτελεῖς, σύμμικτοι μὲ ὑάλους διὰ τὴν ἀπειρίαν καὶ ἀγνοίαν τῶν ἐχόντων θαρβάρων. Βούτυρον δὲ καὶ μέλι ἦσαν τοσαῦτα, ὥστε μόλις ἤρκει νὰ κατασκευάζῃ τις ὀθωμανικὸν χαλβᾶν διὰ νὰ φάγῃσι χορταστικὰ δύο Ἀρχαιολόγοι τῶν Ἀθηνῶν. Οὐχ ἦττον δὲ καὶ τὰ ἐξ ὕδρας πολεμεφόδια ὁμοιάζουσι τὰ βούτυρα καὶ μέλια τῆς Ἀκροπόλεως. Λυπούμεθα, διότι εὐρέθημεν εἰς ἀνάγκην νὰ πικράνωμεν τὸν ἀξιοσέβαστον γέροντα Ραγκαβῆν διὰ τ' ἀνωτέριον λάθον του. Ἀλλὰ τί πταίομεν ἡμεῖς; ἔπρεπε τάχα νὰ σιωπήσωμεν δημοσιευομένων τοιούτων παχυλῶν ψεύδεων, ἀντικείμενον ἐχόντων τὴν περὶ τῆς πραγματευόμεθα ὑπόθεσιν; Οἱ γράφοντες ἱστορίαν πρέπει νὰ εἶνε ὅχι μόνον ἀμερόληπτοι, ἀλλὰ καὶ προσεκτικοὶ εἰς τὴν συλλογὴν τῆς ὕλης, ἔχοντες τὸ διαγνωστικὸν οὐκ ὀλίγον, διὰ νὰ μὴ συμπεριλαβάνωσι μετὰ ῥόδων ἀκάνθας, οὐδὲ νὰ ἐνώνωσιν ἀδάμαντας μὲ ὑάλους, ὃ ἐστὶ μετ' ἀληθείας τὸ ψεῦδος.

Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰαννουαρίου 1831 συνήλθον οἱ Ἀντιπρέσβεις τῶν Συμμάχων Δυνάμεων κατὰ τὸν Πειραιᾶ, μεθ' ὧν ἦν ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, Καποδίστριας. Κατὰ δὲ τὴν 12 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀνέβησαν εἰς τὴν Πόλιν διὰ νὰ ὁμιλήτωσι μετὰ τοῦ Πληρεξουσίου τῆς Θύρας περὶ ἐκκινώσεως τοῦ φρουρίου, Ἀφοῦ ἔκαμαν τρεῖς συνεδριάσεις, δὲν ἐμπόρεσαν οἱ Ἀντιπρέσβεις νὰ πείσωσι τὸν Πληρεξούσιον Τοῦρκον νὰ παραχωρήσῃ πρὸς αὐτοὺς τὰ φρούρια Ἀθηνῶν καὶ Εὐβοίας, ἂν δὲν παρέδιδον ταῦτοχρόνως εἰς χεῖρας Τουρκικὰς τὸ φρούριόν τῆς Βονίτζης. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἐκρίθη εὐλογον νὰ δοθῇ ἡ Βόνιτζα εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων, πρὶν λάβῃ τέλος ἡ ἀκολουθία τῶν ἐν Λονδίῳ συνδιαλέξεων τῶν ἀντιπροσώπων τῶν τριῶν Συμμάχων δυνάμεων, ἀνεβλήθη τὸ πᾶγμα μέχρι δευτέρων διαταγῶν. Ὁ δὲ Κυβερνήτης Καποδίστριας, συνωδευμένος ἀπὸ δύο ἰδικούς του, ἀνέβη εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ καταβὰς εἰς τὴν Πόλιν, συνωμίλησε μετὰ τοῦ Πληρεξουσίου τῆς Θύρας περὶ τῶν πωλητηρίων ἐγγράφων, περὶ ὧν ὁ Τοῦρκος τῷ ἐπ' αὐτῷ αἰτήσας τὴν ἐπικύρωσιν αὐτῶν ἀπὸ μέρους τοῦ Πληρεξουσίου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Εἴτα ἀπελθὼν εἰς Πατίσια, ἐπανήλθεν εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἐπιβὰς εἰς τὸ πλοῖον, ἐξ οὗ ἀπέβη. Δὲν ἠθέλησε δὲ νὰ γένῃ γνωστὴ ἡ ἐνταῦθα παρουσία του, καὶ οὕτως ἀπέφυγε τὴν ἐπίσημον ὑποδοχὴν.

Οἱ κάτοικοι τῆς Πόλεως ἄρχισαν νὰ κτιζῶσι κατοικίᾶς, νὰ οἰκοδομῶσιν ἀποθήκας, ἐργαστήρια, νὰ ἐργάζωνται τὴν γῆν, νὰ καλλιεργῶσι κήπους, ἀμπέλους, ἐλαιόδενδρα, καὶ πᾶν τὸ καρποφόρον.

Κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος τρεῖς Ἀμερικανοὶ Κίγκ, Χίλ, καὶ Ρόβερσὼν ἐπίτροποι τῶν πρὸς τοὺς Ἕλληνας εἰσεργειῶν δύο ἐταιρειῶν κατὰ τὴν Ἀμερικὴν, ἀνέγειραν Σχολεῖα τῆς ἀλληλοδιδασκατικῆς διὰ τοὺς ἄρρένας, Σχολεῖον παιδαγωγικὸν διὰ τὰ κοράσια. Κατέστησαν δὲ καὶ τυπογραφίαν πλουσιωτάτην, δι' ἧς ἐξέδιδον διάφορα βιβλία χριστιανικὰ, τὰ πλεῖστα μεταφρασμένα ἀπὸ Ἀγγλικὴν γλῶσσαν εἰς χρῆσιν τῶν σπουδάζόντων παιδῶν.

Οἱ Ἀθηναῖοι δὲ συνελθόντες τῇ δεκάτῃ τρίτῃ Μαΐου 1831 ἐκλέγουσι προσωρινὴν Δημογεροντίαν μέχρι ἀποκαταστάσεως τῶν

πραγμάτων τῆς Ἀττικῆς, καὶ οἱ ἐκλεχθέντες ἦσαν Ἀνάργυρος Πετράκης, Νικόλαος Ζαχαρίτζας, Ἀγγελος Γέροντας, καὶ Μιχαὴλ Βουζίκης. Ὁ Κυβερνήτης Καποδίστριας δὲν ᾔθελῃσε νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν Ἀρχὴν ταύτην ὡς ὑπάλληλον τῆς Κυβερνήσεώς του ἐν ᾧ οἱ συνελθόντες Ἀθηναῖοι δυνάμει του μνησθέντος Πρωτοκόλλου ἦσαν ἐλεύθεροι, ἀδιαφοροῦντες ἂν ὁ βράχος τῆς Ἀκροπόλεως ἔμενεν εἰσέτι εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων· ἡ δὲ Δημογεροντία διοίκει τὰ κατ' αὐτὴν ὡς νὰ ἦτον ὑπὸ Κράτος ἐλεύθερον, ἀψηφούσα τὴν ἀδύνατον τουρκικὴν Ἐξουσίαν.

Ὁ Καποδίστριας ἔπαιξε πολιτικὴν ἀνάρμοστον εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν, ὥστε οἱ Ἀθηναῖοι συνέλαβον ὑπονοίας κατ' αὐτοῦ. Οὗτος θεωρῶν αὐτοὺς εἰς τοιαύτην διάθεσιν, δυσμενῶς ἐφέρετο πρὸς αὐτοὺς, καὶ διὰ τῆς τοιαύτης διαγωγῆς του εἴλκυσε τρόπον τινὰ πρὸς τὸ μέρος του τὴν τουρκικὴν Ἐξουσίαν, καὶ μέσον αὐτῆς ἀρπάζει ἀπὸ τὴν Ἡόλιν τὸν ἐνταῦθα προσφυγούτα Δημήτριον Ζῆνον, τὸν νῦν Ταγματάρχην τῆς χωροφυλακῆς, δυνάστημιον φέρουσιν εἰς Νάυπλιον. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντες ἀπ' ἐνὸς τὴν δυσμένειαν τοῦ Κυβερνήτου, ἀπ' ἑτέρου τῆς τουρκικῆς Ἐξουσίας τὸν φθόνον, καὶ τὴν ἐχθρικὴν διάθεσιν τῆς διὰ τὰ γεγονότα τῆς Ἐπαναστάσεως, δὲν ἐμικροψύχησαν οὐδὲ ἐταπείνωσαν τὸ φρόνημα, καὶ συμφώνως μὲ τοὺς ἄλλους λαοὺς τῆς Ἑλλάδος ἐπιστέλλουσι καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν Κυβερνήτην τὴν παροῦσαν ἐπιστολήν.

« *Ἐξοχώτατε Κυβερνήτα !*

» Ὅταν τὸ ἔθνος θεβαρυμένον ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς δουλείας, ἀνέλαβι τὸν μέγαν ἀγῶνα τῆς ἀνεγέρσεώς του, ὠρκίσθη ἱερὸν ὄρκον νὰ ἀνακτήσῃ τὰ δίκαιά του, καὶ νὰ τυναριθμηθῇ μὲ τὰ ἐλεύθερα ἔθνη τῶν ὁμοθρήσκων του. Ἡ θυσία τῶν τέκνων, ἀδελφῶν, συγγενῶν, καὶ συμπολιτῶν μας, ἡ κατεδάφισις τῶν πόλεων μας, ἡ στέρησις τῶν χρημάτων καὶ ὅλης τῆς περιουσίας μας μαρτυροῦσι τρανῶς τὴν σταθεράν μας ταύτην ἀπόφασιν· ὅλα ταῦτα, μεταναστεύσεις συνωδευμένας μὲ ὅλα τὰ βάρη τῆς περιπλανήσεως ἔνθεν ἀκεῖθεν ὑπεφέραμεν ἀγογγύστως, διὰ νὰ φθάσωμεν τὸν προκείμενον σκοπὸν, τὴν πολιτικὴν μας ἐλευθερίαν, τὴν ὁποίαν τὸ ἔθνος ἐσπούδαζε νὰ θεμελιώσῃ εἰς βάσεις

φρονίμου συνταγματικῆς πολιτείας. Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δεινοτέρων περιστάσεων τρεῖς Ἐθνικαὶ Συνελεύσεις συνέταξαν καὶ καθιέρωσαν τὸ πολιτικὸν Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος. Δυνάμει ἐνδὸς τῶν ψκφισμάτων τῆς τελευταίας συνελεύσεως προσεκλήθητε ἑξοχώτατε, Πρόεδρος, διὰ νὰ ἀναπτύξετε καὶ στήριξετε τοῦτο τὸ Σύνταγμα. Τὸ ἔθνος σὰς ἐδέχθη μὲ ἀνοικτὴν καρδίαν, καὶ εἰς τὴν φρόνησιν καὶ ἐμπειρίαν σας ἀφιέρωσεν ὅλας τὰς ἐλπίδας τῶν πολυτίμων θυσιῶν του. Ἀλλ' ἐναντίον τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν εὐχῶν του, τὸ Σύνταγμα, ὅπερ ἐγγυᾶτο τὴν μεταξὺ κυβερνωμένων καὶ κυβερνωμένων ἐμπιστοσύνην, ἐφάνη ὡς πρόσκομμα. Ἡ Ἐθνικὴ Βουλὴ κατηργήθη· ὅθεν κατεπατήθη τὸ πολίτευμα. Ἡ τυπογραφία ἐδεδεσμένη· ἀκυρώθη ὁ περὶ ἐκλογῆς τῶν Δημογερόντων νόμος· παρεβιάσθη ἡ ἐκλογὴ τῶν Πληρεξουσίων. Δικαστήρια ὀργανίσθησαν ἀτυχεύοντα εἰς ἔθνος ἐλεύθερον· πλῆθος Ἀστυνόμων τακτικῶν καὶ ἀτάκτων (καλουμένων), καὶ ἄλλων δούλων τῆς Ἐξουσίας διωρισμένων νὰ πιέζουν τὴν φωνὴν τοῦ λαοῦ, τρέφονται παχέως, ἐνῶ τὰ παιδιά τῶν πεσόντων ὑπὲρ Πατρίδος λιμνάζουσιν καὶ παραμελοῦνται. Ἐκ τούτων δυσαρέσκαιαι, ἐνοχλήσεις, παράπονα, καταδρομαὶ, ἔπειτα καὶ ἐξορία τῶν τιμίων πολιτῶν, νέκρωσις τοῦ ἐμπορίου, γενικὴ ἀμηχανία, καὶ γογγυσμός.

» Εἰς τοιαύτην κατάστασιν μὴ βλέποντες ἄλλοῦ ἑξοχώτατε, τὴν θεραπείαν ὧν αὐτῶν τῶν δεινῶν τοῦ ἔθνους, τὸ ὁποῖον χρεωστῇ νὰ δικαιώσῃ καὶ τὰς μεγάλας εὐεργεσίας τῶν Ὑψηλῶν Δυνάμεων, πολιτευόμενον ὡς ἔθνος ἐλεύθερον καὶ κυβερνώμενον κατὰ τὸν τρέχοντα φωτισμένον αἰῶνα, χρεωστοῦμεν νὰ ἐπικαλεσθῶμεν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, Σύνταγμα. Εἰς αὐτὸ οἱ Ἕλληνες θέλουσιν εὖρῃ τὴν ἐγγύησιν τῆς προσωπικῆς καὶ κτηματικῆς ἀσφαλείας των, ἀφαιμένης σήμερον εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐσχάτου ὑπαλλήλου τῆς Κυβερνήσεως· εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν ἐλπίζομεν καὶ τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος, τὸ ὁποῖον μᾶς ἀφίνει ἀκόμη νὰ στενάζωμεν ὑποκάτω εἰς ξένην ἐξουσίαν, ὕστερον ἀπὸ τόσας καὶ τόσας θυσίας.

» Παρκαλοῦμεν, ἐξοχώτατε, νὰ δεχθῇτε εὐμενῶς τὴν κοινὴν μας ταύτην ἔθνικὴν αἵτησιν, καὶ νὰ θεραπεύσητε τὰς πλῆ-

γὰς τῶν Ἑλλήνων, ἐπικαλουμένων Ἑθνικῇ Συνέλευσιν, Σύνταγμα.

Τῇ 8 Ἰουλίου 1831, ἐκ τῶν Ἑρεπίων ἱθνηῶν κτλ.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐτάραξε πολὺ τὸν Καποδίστριαν, καὶ ἐκαιροφυλόκτει οὗτος νὰ ἐκδικηθῇ κατὰ τῶν ἐνεργησάντων τὸ τοιοῦτον κίνημα. Ἀλλὰ χεῖρες ἀτρομήτων ἀνδρῶν ἀφαιροῦσι τὴν ζωὴν τοῦ ἀτυχοῦς Κυβερνήτου, καθ' ἣν ἡμέραν εἰσέπλεεν εἰς τὸν Πειραιᾶ ὁ Ἀντιναύαρχος Ῥικάρδος, διὰ νὰ συλλάβῃ τινὰς ἐκ τῶν προκρίτων ἀντικυβερνητικῶν κατὰ τὴν μετὰ ταῦτα ἐξομολόγησιν τοῦ Διοικητοῦ Τούρκου.

Οἱ Τούρκοι ἐφοβήθησαν τὰ μέγιστα διὰ τὸν θάνατον τοῦ Καποδίστρια, μήπως οἱ Ἀθηναῖοι ἐγείρωσιν ὄπλα κατ' αὐτῶν. Τοιοῦτον τι δὲν ἔπρεπε νὰ ὑποπτευθῶσι· διότι ἡ δικιμονὴ αὐτῶν ἦτον προσωρινή, καὶ ἡ Δύναμις των ἐλαχίστη. Διὸ καὶ οἱ Πολῖται διῆγον ἐν ἀροβίᾳ καὶ ἡσυχίᾳ, προσδοκῶντες τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τῶν τριῶν μεγάλων Δυνάμεων.

Περὶ τοῦ ἀνδρὸς Ἰω. Καποδίστρια ὡς Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος, ὠμίλησαν καὶ ἔγραψαν πολλὰ πολλοί, καὶ οἱ ἐπαινέται του καὶ οἱ κατήγοροί του. Ἡμεῖς ὅμως μετριοφρονοῦντες ἀπέχομεν τοῦ νὰ συμμερισθῶμεν οὐδετέρων τῶν κομμάτων τὸ φρόνημα. Ἐπαινοῦντες τὰς ἄλλας του ἀρετὰς, μεμφόμεθα μόνον τοῦ ἀνθρώπου τὰς ἐξῆς τρεῖς πράξεις, γνωστὰς εἰς ὅλον τὸ ἔθνος, εἰς ὅλον τὸν Κόσμον, τὰς ὁποίας μὴδ' αὐτοὶ οἱ σφοδρὰ ἐπαινέται του δὲν δύνανται νὰ καλύψωσιν ὑπ' οὐδενὶ προσχήματι.

Α'. Ἀφοῦ καλῶς ποιῶν διώρισε κατ' ἐκλογὴν του, κατὰ μὲν τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα Στρατάρχην τὸν Δημ. Ψηλάντην, κατὰ δὲ τὴν Δυτικὴν Στρατηγὸν τὸν Ῥικάρδον Τζούρτζην, καὶ τὸ Κοινὸν ἐπεφύκησεν εἰς τὸν εὐστοχόν τοῦτον διορισμόν, καὶ κατὰ συνέπειαν προώδευον τὰ Πράγματα καθ' ἐκάτερα τὰ μέρη, διανοεῖται παράδοξον δικνόημα, καὶ διορίζει ἀπόλυτον πληρεξούσιον καὶ τῶν στρατιωτικῶν καὶ τῶν πολιτικῶν ὅλης τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος. Ποῖον ἄνδρα; Ποῖον πολεμικὸν ἢ πολιτικὸν διάσημον ἄνδρα; Τὸν ἀδελφόν του Αὐγουστίνον!!! Τίς ὁ Αὐγουστίνος οὗτος Καποδίστριας; Ποίου ἄρ' γε θαύμου μικρονοίας καὶ ἀναξιοῦτος ὑπολαμβάνει τις τὸν ἄνθρωπον τοῦτον; Ἐκ τῶν

πολλῶν ἐλαττωμάτων αὐτοῦ δύο μόνον ἀρκοῦσι νὰ τὸν χαρακτηρίσωσιν ἐντελῶς. Καὶ τὸ πρῶτον εἶνε, ὅτε ἀποβίβασθεις ὁ ἀπόλυτος οὗτος Πληρεξούσιος εἰς Ἄσπρα Σπήτια, νεώριον πατὲ τῶν Ἀμβρωσέων (Διστόμου) πρὸς τὸν Κορινθιακὸν Κόλπον, ἔνθα συνῆλθον, κατ' ἐπιταγὴν οἱ ἄρχηγοὶ τῶν στρατιωτικῶν Σωμάτων, καὶ οἱ Διοικηταὶ ἀμφοτέρων τῶν Τμημάτων τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὰς συνήθεις προσρήσεις, γενομένης συνεντεύξεως, μεταξὺ σχεδιαζομένων πολεμικῶν μέτρων κατὰ τοῦ ἔχθρου, προτείνει ὁ γενικὸς Πληρεξούσιος καὶ Ἀρχιστράτηγος, παρευρεθέντος καὶ ἐμοῦ τότε ἐκεῖ, ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς Ὁπλαρχηγούς· « Ἀνάγκη πᾶσα νὰ διατάξω, ἵνα τὸ Ἀτμοκίνητον, ἡ Καρτερία, εἰσέλθῃ εἰς τὸν Βοιωτικὸν Κόλπον, καὶ κτυπήσῃ διὰ τῶν κανονίων τὸ Φρούριον τῆς Πουδουνίτζης· κατεχόμενον τότε ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. Μετὰ θαθεῖαν ἀπορίαν τῶν ἀκουσάντων, ἀποκρίνεται αὐτῷ γελῶν ὁ Στρατηγὸς Χριστόδουλος Χ. Πέτρου, « Τοῦτο εἶνε ἀδύνατον, ἔξοχώτατε, διότι ἀπέχει τὸ Φρούριον πολλὰ μίλια ἀπὸ τὴν θάλασσαν, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ εἶνε καὶ βουνά· ἀπαράλλακτα λαλῶν, ὡς τὸ ὁμηρικόν « Οὐρεὰ τε σκιδέντα, θάλασσά τε ἠχήμεσα ». Τὸ δεῦτερον δὲ εἶνε, ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του Κυβερνήτου, ὅτε ἀνηγορεύετο ἀπὸ τὸ Ναπικὸν Κόμμα Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, μεταξὺ τῶν ζήτοκραυγῶν καὶ χειροκροτήσεων, ἰστάμενος οὗτος ἐν τῷ μέσῳ, ἐχειροκροτεῖ καὶ αὐτός, καὶ τὸ ζήτησιν συνεκράυγαζεν ἐκπηδῶν, λητμονήσας ὅτι αὐτός ὁ ἴδιος ἦτον τὸ ἀντικείμενον τῆς εὐφημῆσεως, εἰς τρόπον ὥστε ἐκίνησεν ὅλους τοὺς παρευστώτας εἰς γέλωτα (α).

Β'. Ἐνῷ ὁ Στρατάρχης Ὑψηλάντης ἔμελλε νὰ ἐπιπέσῃ εἰς Βῦβοιαν καὶ Ἀττικὴν, διὰ νὰ κυριεύσῃ τὰς δύο αὐτὰς Ἐπαρχίας κατὰ τὸ 1829, καθ' ὃ ἔτος οἱ Τοῦρκοὶ ἦσαν πάντῃ ἀδύ-

(α) Ἐκτοτε ὠνομάσθη ὁ Αὐγουστῖνος Νάπας, διότι ὁμοίαζε συμπολίτην του τινὰ Νάπαν καλούμενον, διατρίβοντα τότε ἐν Ἑλλάδι, ὅστις ἐπὶ μισθῷ ἐνὸς λεπτοῦ, καὶ ἐχόρευε, καὶ ἐπῆδα, καὶ ἐσκόπευεν εἰς τὰς τρύπας, καὶ τρέχων ἔθετε τὸν λιχανὸν δάκτυλόν του· καὶ διὰ τὴν πρᾶξίν του ταύτην ἐφώνει « Ζήτησὲ τὸ Παληκάρι ὁ Νάπας ».

νατοι διὰ τὸν κατ' αὐτῶν πόλεμον τῆς Ῥωσσίας, καὶ ἡ ἐπιτυχία ἤτοι θεβαισιότης διότι καθ' ἃς εἶχομεν πληροφορίας καὶ γνώσεις τῶν κατὰ τὴν Εὐβοίαν καὶ Ἀττικὴν Τουρκικῶν πραγμάτων, μόνις ἠδύναντο οἱ μὲν τῶν Ἀθηνῶν Τοῦρκοι νὰ ἀνθεξῶσι μίαν μόνον ἐβδομάδα, ἀν ἐπολιορκούντο, δι' ἑλλειψιν τροφῶν· οἱ δὲ τῆς Χαλκίδος μόνις ἠδύναντο νὰ καρτερήσωσι δύο ἔσως μῆνας τὸ πολὺ. Ὁ καλὸς Κυβερνήτης ἀπαρεσκόμιμος εἰς τοῦτο, παραλύνει τὸ Στρατόπεδον τοῦ Ἰψηλάντου διὰ τοῦ ἀπολύτου πληρεξουσίου ἀδελφοῦ του, ἐμβαλὼν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν τὴν διαίρεσιν καὶ τὴν διχόνοιαν, διότι τὰ ὑπὸ τὸν Ἀρχιστράτηγον Σώματα εἶχον τὰς τροφὰς τῶν ἀνελλείπεις, καὶ τὴν πληρωμὴν τῶν μισθῶν ἐμπροθέσμως, τὰ δὲ ὑπὸ τὸν Στρατάρχην Σώματα ἀμελημένα ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν ἐστεροῦντο τὰ πάντα. Ταῦτα δὲ πάντα ἦσαν πασιδῆλα, καὶ δὲν ὑπάγονται ἤδη εἰς ἀνασκευὴν· ὥστε ἐναντίον καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ Στρατάρχου καὶ τοῦ ἔθνους ἀφίονται αὐταὶ αἱ δύο Ἐπορχίαι διὰ νὰ συμπεριληφθῶσιν εἰς τὰ δωρεὰν δῆθεν παραχωρηθέντα μέρη. Ἡ ἀπὸ δεκάτης τετάρτης Αὐγούστου τοῦ 1829 ἐπιστολὴ τοῦ Στρατάρχου πρὸς τὸν Κυβερνήτην γεγραμμένη ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τῆς Στραταρχίας Φιλήμονος μὲ πολλὴν λεπτομερῆ ἀκρίβειαν καὶ σαφήνειαν, ἐξιστορεῖ τὰς συνεπείας τοῦ μέτρου περὶ τῆς ἀρχιστρατηγίας καὶ ἀπολύτου πληρεξουσίου τοῦ Αὐγουστίνου Καποδίστρια. Τὴν πρᾶξιν ταύτην τοῦ Κυβερνήτου τὸ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Εὐβοίαν καὶ Ἀττικὴν ἐπὶ τὸ Κράτος τῆς Τουρκίας, θέλοντες τινὲς τῶν Ναπέων νὰ δικαιολογήσωσι, προτείνουν τὴν πρὸς αὐτὸν διακοίνωσιν τοῦ Ἀγγλικοῦ Ἀντιπρέσβειος Δώνκες, ἐν ᾧ αὕτη δὲν ἐδύνατο νὰ ἔχῃ καμμίαν βαρύντητα, ὡς μὴ συναδουσῶν εἰς τοῦτο καὶ τῶν ἄλλων δύο Δυναμέων Γαλλίας καὶ Ῥουσίας. Ἐπειτα ἡ ἀξιώτης τοῦ μεγάλου Πολιτικοῦ ἀνδρὸς εἰς τοιαύτας περιστάσεις πρέπει νὰ φαίνεται διότι ποῖα δυσάρεστα αποτελέσματα ἤθελε φέρῃ ἡ ἄλωσις τοῦ Φρουρίου τῶν Ἀθηνῶν, ἐν ᾧ χρόνῳ ἅπασα ἡ Ἐπαρχία ἦτον ἐλευθέρη, καὶ ἡ ἄλωσις τοῦ Φρουρίου Χαλκίδος· ἐν ᾧ οἱ κάταικοι τῆς Νήσου ἦσαν ἐπαναστάται; Καὶ δὲν ἐγνώριζε βεβαίως ὁ διπλωμάτης ἐκεῖνος ἀνὴρ πόσον διαφέρει, νὰ ζητῶμεν ὅ,τι δὲν

ἔχομεν τοῦ νὰ θέλωμεν νὰ ἔχομεν ὅ,τι κατέχομεν ; Πόσον δυσκόλως παραχωρεῖται εἰς ἕτερον ὅ,τι ὁ ἄλλος κατέχει εἰς χεῖράς του, ὅταν εὐκόλῃ ἀφίεται ὅ,τι δὲν κατέχεται. ἂν ἡμεῖς ἔχομεν Ἀττικὴν, Εὐβοίαν, καὶ Φθιώτιδα, αἱ σύμμαχοι Δυνάμεις ἤθελον φιλοτιμηθῇ νὰ μᾶς δωρήσωσιν ἄλλῳ ὅ,τι δὲν ἔχομεν, ὅ,τι δὲν ἐφθάσαμεν νὰ προσλάβωμεν, διὰ νὰ ἀναφανώσιν ὅτι μᾶς εὐεργετῶσι πραγματικῶς.

Γ'. Ὅτε αἱ τρεῖς μεγάλαι Δυνάμεις ἀνηγόρευσαν βασιλεῖα τὸν Λεοπόλδον, ἀντὶ νὰ ἐνθαρρύνῃ καὶ προτρέψῃ ὁ Κυβερνήτης τὸν νέον βασιλεῖα νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ἔλευσίν του, τὸν τρομάζει καὶ τὸν ἀπελπίζει διὰ τῶν γνωστῶν ῥαδιούργων ἐπιστολῶν του, ζωγραφίζων τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ τὴν κατάστασιν τοῦ Τόπου μετὰ πλέον μαῦρα καὶ δυσειδῆ χρώματα, καὶ ἐπὶ τέλους προτείνων διὰ τῆς δουλόφρονος Γερουσίας του πρὸς τὸν Λεοπόλδον τὸ βάπτισμα, τὸν ἔκαμε νὰ παραιτηθῇ τῆς βασιλείας. Καὶ ἐκ τούτου συνέβη ἡ κατ' αὐτοῦ ἀνταρσία τῶν Ἑλλήνων, καὶ κατὰ συνέπειαν ὁ θάνατός του· διότι ἀπελπισθέντες οἱ προσωπικοκρατούμενοι Μαυρομιχάλοι διὰ τὴν παραίτησιν τῆς βασιλείας, διέπραξαν τοῦ φόνου τὸ τέλειμα. Ποῖος ἀμφιβάλλει ὅτι ζῶντος τοῦ Κυβερνήτου, ἡ Ἑλλὰς ἤθελε μένει ἀσάλευτος ἕνεκα τῆς προτάσεως τοῦ βαπτίσματος ; διότι κἀνένας τῶν βασιλοπαίδων δὲν ἤθελεν ἀνταλλάξῃ τὸ θρόνον τοῦ μὲ θρόνον ἑνὸς Τόπου μόλις καταρτιζομένου, καὶ λαοῦ κηκοσυστημένου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κυβερνήτου, ὡς ἐκ τῶν πρὸς Λεοπόλδον ἐπιστολῶν του διαδηλοῦται τρανώτατα. Ἡ Ἑλλὰς ἤθελε στερεῇται τὴν σήμερον καὶ τὸν ἀγαθὸν Ὀθωνα ὡς καὶ τὸν Λεοπόλδον, διότι καὶ ὁ Ὀθων δὲν ἤθελε φανῇ ὀλιγώτερον φιλότιμος καὶ εὐσυνειδήτος τοῦ Λεοπόλδου, καὶ δὲν ἤθελε δεχθῇ τὴν πρότασιν τοῦ βαπτίσματος, μήτε αὐτός, μήτε ὁ βασιλεὺς πατὴρ του· καὶ ἤθελε θυσιάσῃ ὁ Ὀθων τὰ πατρικὰ δικαιώματά του, ἃ εἶχεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Ἑλλάδος· διότι μόνος ὁ πατὴρ του μεταξὺ τῶν βασιλέων πρῶτος ἀνεδείχθη τῆς Ἑλλάδος Προστάτης καὶ Εὐεργέτης. Ἡ ἀπὸ πέμπτης Μαΐου 1827 πρὸς τὴν Α'. Μ. ἐπιστολὴ (α) τῆς

(α) Ὅρα Συλλογὴν Μάμουκα τῆς ἀναγεν. Ἑλλ. Τόμ. Θ' Σελ 65. ἔκδοσιν Α'.

ἐν Τροιζῆνι ἔθνοςυνελεύσεως τῶν Ἑλλήνων εἶνε μαρτυρία τρα-
νώτατη τῶν ἀποκτηθέντων δικαιωμάτων του. Ἐπειτα ἐν ᾧ ἀ-
φ' ἐνὸς ἐπρότεινε εἰς τοὺς Ἡγεμόνας τὸ βάπτισμα ὡς φρόνητρον,
καὶ ἐγνώριζε καλῶς τὸ ἀπραγματοποίητον τῆς προτάσεως διὰ
τὸν σταθερὸν χαρακτῆρα τῶν Ἡγεμόνων εἰς τὴν διαρύλαξιν τοῦ
πατρῷου Θρησκύματος, ἀφ' ἑτέρου ἐπρότεινε ἑκτασιν ὁρίων
τοῦ βασιλείου, καθ' ὃν χρόνον ἄφινε τὴν Ἀττικὴν καὶ τὴν Εὐ-
βοίαν ὑπὸ τὸ Κράτος τῶν Τούρκων, καθ' ὃν χρόνον ἡ δύνατο νὰ
κυριεύσῃ ἐνδόξως διὰ τῶν ὅπλων καὶ αὐτὰς τὰς ἑπαρχίας, καὶ
προσέτι τὴν Φθιώτιδα. Μόνοι οἱ μωροὶ τῶν Ναπαίων δὲν δύ-
νανται νὰ κατανοήσωσι τοῦ Καποδιστρίου τὸ πνεῦμα, γνωρί-
ζοντος νὰ περιπλέκῃ τὰ πράγματα καὶ εἰς αὐτὰς τὰς αὐλὰς τῶν
Δυνάμεων. Ταῦτα εἰσὶ τὰ τρία μεγάλα ἀμαρτήματα τοῦ ἐνδό-
ξου ἀνδρός, ἅτινα δὲν ἐπιδέχονται τροπολογίαν, ὅσον καὶ ἂν
θελήσῃ τις νὰ τὰ κολάσῃ.

Εἰς δὲ τὸν πόλεμον τῶν Συνταγματικῶν κατὰ τῶν Καποδι-
στριακῶν, αἱ Ἀθηναίαι καίτοι ὑπὸ Τουρκικὴν ἐξουσίαν, συνεισέ-
φερον τὸ πολὺ. καθότι ἡ ἐν Μεγάροις Συνταγματικὴ Ἀρχὴ ἐ-
νήργει τὰς ὑποθέσεις της διὰ τῆς Πόλεώς μας, δι' ἧς καὶ Πλη-
ρεξούσιοι τῶν ἑπαρχιῶν, καὶ χρήματα, καὶ πολεμιφόδια, καὶ
Τυπογραφία, καὶ πάντα τὰ ἀναγκαῖα διεκομίζοντο εἰς Μέγα-
ρᾱ, προστασία καὶ ἐνεργεία Ν. Ζαχαρίτζα, συμπραττόντων καὶ
τῶν φίλων αὐτοῦ, οὔτινες καὶ διεβλήθησαν, ὡς ἀντιπράττοντες
κατὰ τῆς ἐξουσίας εἰς τὸν Πασσᾶν τῆς Εὐβοίας ὑπὸ τῶν φίλων
καὶ ὑπηρετῶν τοῦ Καποδιστριακοῦ Κόμματος. Ἀλλ' αὐτοὶ
διέμενιν ἀτρόμητοι καὶ πρόθυμοι μέχρι τέλους τῶν Συνταγ-
ματικῶν ὑποθέσεων· ὃ ἐστὶν ἕως τῆς φυγῆς τοῦ Αὐγου-
στίνου.

Μ' ὅλα ταῦτα ἡ διάδοχος τοῦ Ἰω. Καποδίστρια ἐξουσία, διὰ
νὰ ἐλάψῃ τοὺς Ἀθηναίους, ἔπεμψε δύο πλοῖα κατὰ τὸν Πει-
ραιᾶ, ἅτινα παρεμπόδιζον τοὺς εἰσπλέοντας διὰ νὰ ἐπιφέρῃ ζη-
μίαν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὰ τέλη τῆς Τουρκικῆς Ἐξουσίας.
Ὁ δὲ Διοικητὴς καὶ οἱ ἐμπορευόμενοι Πολῖται παρακαλοῦσι τὴν
Δημογεροντίαν ν' ἀναφερθῇ περὶ τούτου εἰς τοὺς ἀντιπρέσβεις
τῶν τριῶν Δυνάμεων, ἥτις καὶ ἐπέστειλε τὰ ἀκόλουθα.

» Σεβαστοὶ Ἀντιπρόεδμοι !

Εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν, καὶ εἰς τὴν θέσιν, καθ' ἣν ἤδη εὐρίσκεται ἡ Πόλις ἡμῶν, δὲν δύναται, εἰ μὴ νὰ φυλάττῃ οὐδε-
τερότητα εἰς τὴν σημερινὴν ταραχὴν τῆς Ἑλλάδος· καὶ προσπα-
θεῖ, ὅσον δύναται, νὰ βαδίξῃ συμφώνως μὲ τὴν τοπικὴν ἐξου-
σίαν μέχρι τῆς γενικῆς ἀποκαταστάσεως. — Ἀλλ' ἐκ Ναυπλίου
ἐστάλησαν πολεμικὰ πλοῖα, καὶ ἀποκλείουσιν ὁκτὼ ἤδη ἡμέ-
ρας τὸν Πειραιᾶ· κίνημα τὸ ὁποῖον παρενοχλεῖ καὶ ἐμποδίζει
καὶ αὐτοὺς τοὺς εἰσπλέοντας. Καὶ ἡ μὲν Ἐξουσία παραπονεῖται
διὰ τὴν στέρησιν τῶν ἀπὸ θαλάσσης κερδῶν της, οἱ δὲ Πολῖται
γογγύζουσι ζημιούμενοι, ὅσοι μετέρχονται τὸ μικρὸν ἐμπόριον
τοῦ Πειραιῶς. Κατὰ ξηρὰν δὲ οἱ ἐν Ἐλευσίνῃ στρατιῶται πράτ-
τουσιν ἀνουςιουργήματα, καὶ ἀπογυμνώνουσι τοὺς διαβαίνοντας
Ἕλληνας τε καὶ οὐστίνας ἐκ τῶν ἄλλων ἔθνων.

» Ὅθεν κατ' αἵτησιν τῆς Τοπικῆς Ἐξουσίας, καὶ τῶν Πολι-
τῶν ἀναφέρονται οἱ ὑποφαινόμενοι περὶ τούτων, καὶ παρακα-
λοῦσι θερμῶς τοὺς Κυρίους Ἀντιπρόεδμοις, νὰ λάβωσι πρόνοιαν
περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς τοπικῆς ἡσυχίας, ὥστε οἱ Πολί-
ται, γενόμενοι ἐλεύθεροι πάσης ἐπιρρείας ἐξωτερικῆς ἐξουσίας,
νὰ μετέρχωνται τὰς ἐργασίας καὶ τὸ ἐμπόριον ἀκωλύτως. — Ἐν
τοσούτῳ λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ καλοῦμεθα τῆς ἡμετέρας
ἐξοχότητος.

Τῇ 3 Φεβρουαρίου 1833, ἐν Ἀθῆναις.

Ταπεινοὶ Δοῦλοι

Οἱ Δημογέροντες Ἀθηνῶν.

N. ZACHARITZAS

ANARGYROS ΠΕΤΡΑΚΗΣ.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΓΕΡΟΝΤΑΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΒΟΥΖΙΚΗΣ.

Ἄμα δὲ εἰδοποιηθέντες οἱ Ἀντιπρόεδμοι, ἐνήργησαν τὴν διά-
λυσιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐξηντλημένοι εἰς χρηματικὰς δυνάμεις καὶ πάν-
τῃ ἐνδεεῖς εἰς ἀνέγερσιν οἰκιῶν, καὶ εἰς καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν,
ἐβουλεύθησαν νὰ ζητήσωσι δάνειον ἀπὸ τοὺς πλουσίους τῆς Ἀμε-
ρικῆς μέσοι τῶν ἐνταῦθα Ἀμερικανῶν ἱερέων Ἰλλου καὶ Ρο-
βερσῶνος, ἐκφράζοντες τὴν ζήτησίν των διὰ τῆς ἀκολούθου
ἑξαφῆς.

» Πρὸς τοὺς Κυρίους Φιλέλληνας τῶν Ἑνωμένων
Ἑπαρχιῶν τῆς Ἀμερικῆς.

Κύριοι !

» Ὁ ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν συμφερόντων ζῆλος σας, τὰ φιλόαν-
θρωπα ἔργα, καὶ αἱ μεγάλοι ἀγαθοεργίαι, τὰς ὁποίας ἐπεδα-
ψιλεύσατε μέχρι τῆς σήμερον εἰς τὴν πάσχουσαν, ἀλλ' ἀγαπη-
τὴν σας Ἑλλάδα, ἐξαιρέτως δὲ τὰ κατὰ τὴν Πατρίδα ἡμῶν
Ἀθήνας χορηγούμενα μέσα εἰς τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν παιδείαν
τῶν τέκνων μας, (περὶ ὧν ὑποχρεωμένοι βαθέως, θέλει εὐγνω-
μονοῦμεν αἰέποτε), ταῦτα μᾶς ἐκίνησαν καὶ εἰς ἄλλας οὐσιώ-
δεις ἐλπίδας, ἀποβλέπουσας τὴν ἀνόρθωσιν καὶ συντήρησιν τῶν
ἐναπολειφθέντων κτημάτων μας. Κύριοι Φιλέλληνες ! Ἀποῦ ὁ
πόλεμος, τὸν ὁποῖον ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἡμῶν ἐλευθερίας ἐπεχειρή-
σαμεν, κατεδάφισε τὰς οἰκίας μας, τὰ ἐργαστήρια καὶ ἀποθή-
κας μας, κατέφθειρε τοὺς κήπους καὶ τὰς ἀμπέλους μας, κα-
τέκρυψε τὰς ἐλαίας μας μετὰ καὶ ἄλλων τόσων φυτῶν, κατε-
χέρσωσε τὰς γαίας μας, καὶ τέλος μᾶς ἐγύμνωσεν ἀφ' ὅλα τὰ
κινητὰ κτήματά τε καὶ χρήματα, μᾶς ἄφησεν ἤδη ἀπόρους καὶ
στεναζόντας, ἐνῷ ἐλέπομεν τοιαύτην θλιβερὰν ἀμορφίαν καθ' ὅ-
λην τὴν ἑκτασιν τῆς ιδιοκτησίας μας. — ὥστε διὰ νὰ ἀνεγεί-
ρωμεν τὰ πεπτωκότα, νὰ δώσωμεν μορφήν εἰς τὰ ἄμορφα, καὶ
νὰ καλλιεργήσωμεν τὰ χερσωμένα, ἔχομεν χρεῖαν δανείου· καὶ
ἐπειδὴ ἕως τῆς σήμερον δὲν ἐφάνη οὐδεὶς Τραπεζίτης εἰς Ἑλλά-
δα, διὰ νὰ μᾶς δανείσῃ ὑπὸ νόμιμον τόκον, δὲν μᾶς ἔμεινεν
ἤδη ἀσφαλεστέρα ἐλπίς, εἰ μὴ νὰ καταφύγωμεν, ἂν καὶ μα-
κρὰν, εἰς τὴν φιλοῦσαν ἡμᾶς Ἀμερικὴν, ἐνθα παρακαλοῦμεν
τοὺς φιλέλληνας τῶν Ἑνωμένων Ἑπαρχιῶν, νὰ χορηγήσωσι πρὸς
ἡμᾶς καὶ ταύτην τοῦ δανείου τὴν χάριν, περὶ τῆς ἀσφαλείας
τοῦ ὁποίου πληροφορεῖσθε ἀπὸ ἰδιαιτέρον ἐπίσημον ἔγγραφον,
διαλαμβάνον τὸν ὄργανισμὸν τοῦ δανείου, τὸ ὁποῖον παρεδώκα-
μεν πρὸς τοὺς αἰδεσιμωτάτους Κυρίους Ι. Ἰλλον καὶ Ι. Ῥοβερ-
τῶν, παρακαλοῦντες αὐτοὺς νὰ φροντίσωσι περὶ τῆς πρὸς ὑμᾶς
ἀσφαλοῦς διευθύνσεως.

Ἄν ἄρα εὕρωμεν κύριοι Φιλέλληνες, χάριν ἐνώπιόν σας περὶ
ὧν ἐξαιτούμεθα (ἂν μᾶς συγχωρῇται νὰ διστάζωμεν περὶ τού-

του, ἔχοντες προλαβόντως ἄφθονα τὰ παρ' ὑμῶν βοηθήματα) θέλομεν ἐγχαράξῃ καὶ τὴν παρούσαν εἰς τὴν σειράν τῶν ἄλλων ἀγαθοεργιῶν ἀθανάτου εὐγνωμοσύνης τεκμήριον. — Ἰπποσημειούμεθα μὲ τὴν ὀφειλομένην ἀγάπην καὶ εὐγνωμοσύνην.

Τῆς Μαΐου 1832.

Ὁ ὀργανισμὸς, ὃν διαλαμβάνει τὸ ἀνωτέρω ἦν εἶδη τινὰ γνωμῶν περὶ συνθήκης τοῦ δανείου, ἀφαιμένα εἰς τὴν προαίρεσιν τῶν δανειστῶν. Πλὴν ἀλλὰ ἡ αἰτησίς μας ἐγένετο ἐπὶ ματαίῳ· μόλον ὅτι ὁ μεσολαβητὴς μᾶς ἀπεκρίθη ἐξ Ἀμερικῆς, ὅτι τὸ δάνειον στέλλεται ὀλίγῳ εἰς Ἀθήνας.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἱστορία ἀκολουθεῖ τὴν συνέχειάν της, δὲν δυνάμεθα ν' ἀποσιωπήσωμεν ὅποιαν δὴποτε σχέσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἔλαβον μ' ἄλλο τι ἔθνος, εὐεργετούμενοι ὑπ' αὐτοῦ. Ἰδιαιτέρως τῶν Ἑλλήνων ἡμεῖς χρεωστοῦμεν εὐγνωμοσύνην ἀθάνατον εἰς τοὺς φιλέλληνας τῆς Ἀμερικῆς, διὰ τὴν προσπάθειαν καὶ φιλοτιμίαν των εἰς τὸν φωτισμὸν καὶ ἐκπαίδευσιν τῆς Νεολαίας μας. Πρὶν εἶπω τὰ περὶ τῶν Σχολείων, προσκθέτω τὴν ἐπιστολὴν τῶν μαθητῶν τοῦ Λυκείου ἐπονομαζομένου Βαζικτῶν πρὸς τοὺς νέους τῆς Ἑλλάδος, ὅπερ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀποτείνεται πρὸς τὰς Ἀθήνας· προηγούνται δὲ τὰ διατρέξαντα τοῦ γράμματος.

Ἐν Συνελεύσει τῶν μαθητῶν τῆς εἰρημένης Σχολῆς τὴν παρασκευὴν 30 Ἰαννουαρίου 1832 ὁ Κύριος Ἰ. Κ. Πισχόμδος νεωστὶ ἐπανελθὼν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ὠμίλησε περὶ συστάσεως ἑνὸς Σχολείου εἰς τὰς Ἀθήνας ὕστερον ἀπὸ σύντομον τινὰ, ἀλλὰ πολὺ ἀξιόλογον ἔκθεσιν τῶν ἡθῶν καὶ τῆς παιδαγωγίας εἰς αὐτὸν τὸν τόπον, καὶ ἔκαμε κατανοητικὴν περιγραφὴν τῆς καταστροφῆς, ἣτις βασιλεύει εἰς τὰς λαμπράς Ἀθήνας. Ἐτελείωσε τὸν λόγον μὲ μίαν ἔκθεσιν τῶν πολλῶν καὶ μονίμων καλῶν, ὅσα κατ' ὀρθὸν λόγον ἐλπίζονται ἀπὸ τὴν σύστασιν τοῦ προβλημένου καταστήματος. Ὅθεν ἀφοῦ ὀργανίσθη ἡ ἐν τάξει συνέλευσις, ἀπεφασίσθησαν τὰ ἀκόλουθα.

» Ἐπειδὴ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι αἰσθανόμεθα βαθύως τὰ ἀγαθὰ τῆς παιδαγωγίας, καὶ ἐξαιρέτως ἐπιθυμοῦμεν νὰ συμμεθέξωμεν εἰς τὰς προσπάθειάς πρὸς σύστασιν Σχολείου εἰς Ἀθήνας. Διὰ τοῦ-

το ἀπειφασίταμεν νὰ συστηθῇ ἐπιτροπὴ σύνθετος ἀπὸ ὀκτώ μέλη διὰ νὰ ἐτοιμάσῃ ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς νέους τῆς Ἑλλάδος ἐκφραστικὴν τῶν αἰσθημάτων, τῆς συμπαθείας, καὶ τῆς ἀγάπης μας, καὶ τῶν μεγίστων εὐχῶν μας, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ εὐγενοῦς των ἐπιχειρήματος.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐκπληροῦσα τὸ χρέος ἐτοίμασε τὴν ἀκόλουθὸν ἐπιστολὴν.

» Νέοι τῆς Ἑλλάδος ! αἱ προσπάθεισις τῶν φιλανθρωπῶν συμπολιτῶν μας εἰς τὸ νὰ συστήσουν εἰς Ἀθήνας κατὰστημα πρὸς ἁμεσὸν σας ὠφέλειαν, ἐξύπνησαν εἰς ἡμᾶς τὴν συμπάθειαν καὶ ἀγάπην, τὴν ὁποίαν πάντοτε ἡσθάνομεν διὰ τὸν δυστυχῆ τόπον σας. Τὸ εὐτυχές τέλος τῶν νέων ἀγώνων σας σᾶς ἔθεσεν εἰς τὴν ἀπῳλουσιν τῆς ἐλευθερίας· καὶ τὸ πρῶγμα, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν τελειοποίησιν τῶρα συνεργοῦμεν, εἶνε ἡ ἐξύψωσις αὐτῆς τῆς ἀπολαύσεως διὰ τῶν καλῶν τῆς παιδείας.

» Σεῖς εἴθε ἓνας λαὸς, εἰς ὃν αἱ ὑποχρεώσεις μας εἶνε πολ-
λαι καὶ διάφοροι· διότι ἀπὸ σᾶς οἱ πεπαιδευμένοι μας ἔλαβον
τὰς γνώσεις των, οἱ ποιηταὶ μας τὰς ἐμπνεύσεις των, καὶ εἰ
Πατριῶται μας τὰ λαμπρότερα των παραδείγματα. Ἀπὸ σᾶς
τῷ ὄντι ἐπήγαγε τὸ φῶς εἰς τὸν πολιτισμένον Κόσμον· αἱ τέ-
χναι σας καὶ ἡ φιλολογία ἤνθουν, ὅτε οὗτος ὁ τόπος ἦτον ἄ-
γνωστος καὶ ἐάρδαρος. Ὅθεν αἰσθανόμεθα μίαν εὐγενῆ εὐχαρί-
στησιν, ὅταν συντρέχωμεν εἰς τὴν ἀνέργεσιν τῆς δόξης τῆς πο-
τὲ πεφημισμένης καθέδρας τῆς μαθήσεως καὶ σοφίας. Καὶ αὐτὸς
ὁ στοχασμὸς τοῦ νὰ συστήσωμεν Στολὴν εἰς Ἀθήνας, ἐξυπνᾷ εἰς
ἡμᾶς πολλὰς ἡδονικὰς σκέψεις. Ἀνέκοντες εἰς ἓν φιλολογικὸν
Κλασικὸν κατὰστημα, αἰσθανόμεθα τὴν χαρὰν, ὅτι ἡ Κοινωνία
μεταξὺ τῶν φωτισμένων ἔθνων, τὴν ὁποίαν διέκοψε διὰ πολλοὺς
χρόνους ἡ σκληρὰ Τυραννία, θέλει ἀνανεωθῇ, καὶ ἐξακολουθῇ
πάλιν πρὸς ἀμοιβαῖον ὄφελος. Ζῶντες ὑπὸ Κυβέρνησιν, ἥτις
χρεωστὴ τὴν δόξαν της, τὰ ἀγαθὰ τοῦ φωτισμοῦ, καὶ τὴν πο-
λιτικὴν εὐδαιμονίαν της εἰς τὴν σύστασιν τῶν ἐλευθέρων κατα-
στημάτων της, ἐπευχόμεθα μὲ ἐνθουσιασμὸν καὶ εἰς ἐσᾶς τὴν
ταχεῖαν διάδοσιν τῶν ἰδίων ἀγαθῶν. Σᾶς ἐπευχόμεθα εἰδικώ-
τερον τοῦτο, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν ἱεράν γῆν τῆς Πατρίδος σας μέλλει

νὰ ἐξαλειφθῇ ἡ Τουρκικὴ ἀμάθεια, καὶ ὁ χριστιανισμὸς νὰ ἀναφανῇ εἰς τὴν φυσικὴν τοῦ ὠραιότητα καὶ ἀπλότητα.

» Νέοι τῆς Ἑλλάδος, δὲν δυνάμεθα νὰ σᾶς ἐξηγήσωμεν πόσα καλὰ θέλει προκύψωσιν ἀπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Σχολῆς. Διὰ τοῦ καταστήματος τούτου σᾶς προτρέπομεν νὰ προχωρήσετε εἰς τὴν τελειοποίησιν τοῦ ἔργου, ὅπερ τόσον καλὰ ἀρχήσατε. Οἱ πρόγονοί σας ἦσαν λαὸς ἐξαίρετος, γενναῖος, καὶ εὐγενικός. Ἀποτινάξαντες τὸν ζυγὸν τῆς Τουρκικῆς Δυναστείας ἐδείξατε ὅτι τὸ λαμπρὸν πνεῦμά των δὲν ἐκρύωσε παντάπασιν εἰς τὰ στήθη τῶν πολυπαθῶν ἀπογόνων των. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ ὅτι ἡ Πατρίς σας εἶχε τὸν ὑψηλότερον τόπον, ὅτε ὅλα τὰ ἄλλα ἔθνη ἦσαν εἰς κατὰστασιν δουλικήν, χαίρουσα τοιαῦτα ἐλεύθερα καταστήματα, ὅποια ἔρχονται ἤδη νὰ κινουσι τὸν θαυμασμὸν ὅλου τοῦ Κόσμου. Ἡ ἀνάμνησις αὕτη σᾶς ἐνέπνευσε μὲ ἀπαραιμέωτον γενναιότητα διὰ ν' ἀνακτῆσετε καὶ νὰ ὑπερασπισθῆτε τὰ φυσικὰ σας ἀναφαίρετα δικαιώματα· ἀλλ' οἱ πρόγονοί σας ἦσαν ἀκόμη σοφοί, καθὼς καὶ γενναῖοι. Ἡ ἀνάμνησις αὕτη δύναται νὰ μὴ σᾶς ὀδηγήσῃ νὰ κάμετε τὰς ἰδίας προσπαθείας, καὶ διὰ τὴν ἀνάκτησιν τῶν παλαιῶν σας τεχνῶν, καὶ γραμμάτων; μέλλει νὰ εἴπῃ τις, ὅτι ἀφοῦ ἐπολεμήσατε διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ τόπου σας, δὲν κάμνετε ὅλα σας τὰ δυνατὰ, διὰ νὰ ἐπανακαλέσετε τὰ φῶτα, καὶ νὰ ἀνορθώσετε τὴν δόξαν τῶν εὐτυχισμένων ἡμερῶν σας; Ὅχι Ἑλληνόπαιδες! ἡμεῖς ἐλπίζομεν καλῆτερα πράγματα ἀπὸ μέρους σας. Γνωρίζομεν τὴν φυσικὴν σας δραστηριότητα, τὸν ἥρωϊκὸν πατριωτισμὸν σας, καὶ τὴν διακτῆ διψῶν σας πρὸς τὴν μάθησιν καὶ τὰς ἐπιστήμας. Γνωρίζομεν ὅτι δὲν θέλετε καταχρασθῇ τὰ φυσικὰ σας χαρίσματα, ἀλλὰ θέλετε πασχίσῃ νὰ θεμελιώσετε τὴν μέλλουσαν ἠθικὴν μεγαλειότητα τῆς Πατρίδος σας· ὅτι θέλετε προσπαθῆσθαι νὰ καταστήσετε δευτέραν φορὰν τὰς Ἀθήνας τὸ ὄμμα τῆς Ἑλλάδος, τὴν Πόλιν τοῦ Κόσμου. Ἡ ἐπιρροὴ τοῦ τόπου, τὸ κλίμα καὶ ἡ γῆ σᾶς χορηγοῦσι καὶ σήμερον τὰ ὅποια ἐχορήγουν πάντοτε χαρίσματα. Συχνὰ οἱ τόποι γίνονται λάφυρον εἰς τοὺς κατακτητὰς, καὶ τὰ κατὰστήματά των μεταβάλλονται, ἢ ἀνατρέπονται, τέχνη, δόξα, ἐλευθερία, πίπτει, ἀλλ' ἡ φύσις μένει πάντοτε

ώραία. Ὁ αὐτὸς λαμπρὸς ἥλιος ὅπου ἔλαμπεν ἐπάνω εἰς τὸν Σωκράτην καὶ Πλάτωνα, εἰς τοὺς Ἱρῶας τῆς Σαλαμῖνος, καὶ εἰς τοὺς Ῥήτορας τῆς Δημοκρατίας τῶν Ἀθηναίων, λάμπει καὶ ἐφ' ὑμᾶς σήμερον μετὰ τὴν αὐτὴν λαμπρότητα. Πόσον λοιπὸν χρεωστεῖτε νὰ προσπαθήσετε, ὅσον δύνασθε διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς προτέρας σας δόξης. Νέοι τῆς Ἑλλάδος! πλατὺς ὠκεανὸς χύνεται ἀνάμεσόν μας· ἀλλ' ἡμεῖς εἴμεθα φίλοι σας, ἀδελφοί σας. Σᾶς χαιρετοῦμεν ὡς γενεὰν ἐλευθέραν, γενναίαν, καὶ εὐγενικήν. Σᾶς ἀγαπῶμεν καὶ σᾶς σεβόμεθα διὰ τὴν ἀγαθὴν μερίδα, ἣν ἐλάβετε εἰς τὴν μεγάλην ὑπόθεσιν τῆς ἀνθρωπότητος. Σᾶς ἀγαπῶμεν διὰ τὴν ἀνάμνησιν τῶν προγόνων σας, καὶ μᾶς εἰσθε προσφιλεῖς, διότι ἐνώθητε μαζὺ μας καὶ μετὰ κάθε ἡθικὴν καὶ νοερὰν σχέσιν· ὅχι μόνον ἡμεῖς σᾶς διευθύνομεν τὴν παροῦσαν ἐπιστολὴν μετὰ αἰσθήματα τῆς συμπαθείας· εἰς ὅποιον μέρος οἱ θησαυροὶ τῆς φιλολογίας τῶν Κλασικῶν σας, καὶ ἡ ἱστορία τῶν νεωτέρων ἀγώνων σας ἔφθασεν, ἐκεῖ εἶναι βαθὺ αἶσθημα πρὸς βοήθειάν σας. Σᾶς παρακαλοῦμεν λοιπὸν νὰ μᾶς πιστεύσετε εὐχρινεῖς εἰς τὰς ὑποσχέσεις μας, ἔχοντες πάντοτε εἰς τὸν νοῦν σας, ὅτι οἱ φίλοι σας εἰς Ἀμερικὴν ἴστανται ἐνατενίζοντες εἰς τὴν εὐτυχίαν καὶ δόξαν τῶν Κοσμοβλέπτων καταστημάτων σας μετὰ ἀδελφικὴν ἐπιθυμίαν καὶ ἀνυπομονησίαν.

Ἵπογεγραμμένοι. »

Οἱ φιλόκαλοι καὶ σπουδαῖοι τῶν Ἀθηναίων ἄμα ἀνέγνωσαν τὴν παροῦσαν φιλοφρονητικὴν ἐπιστολὴν, ἐνεπνεύσθησαν διακαῶς αἰσθημάτων. Καὶ ἡμεῖς ὁρμήσαντες εἰς τὴν ἔκφρασιν τῶν αἰσθημάτων μας, ἀπαντήσαμεν οὕτω διὰ τῆς Ἐφημερίδος, ὥς δι' Ἐφημερίδος ἀνέγνομεν τὴν ἐκείνων ἐπιστολὴν.

Ἀπάντησις Ἀθηναίων.

« Μετὰ ἀνέκφραστον χαρὰν νέοι τῆς ἐνδόξου Ἀμερικῆς! ἀνέγνωμεν εἰς τὰς Ἐφημερίδας τὴν πρὸς τοὺς νέους τῆς Ἑλλάδος ἐπιστολὴν τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς Βάζικτων.

» Φιλέλληνες νέοι τῆς Ἀμερικῆς! τὸ ἔγγραφον τοῦτο, ὅπερ

δὲν ἀρίνει ὑπερβολὴν εὐγενικῶν αἰσθημάτων, καὶ ἀγωγῆς ἐλευθερίας, μᾶς κατέφλεξε τὰς ψυχὰς διὰ τῆς ἀναμνήσεως τῶν πατορικῶν ἀρετῶν, διὰ τῶν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπαίνων ἕνεκα τῶν ὑπὲρ Ἑλευθερίας ἀγώνων μας, καὶ διὰ τῆς πρὸς τὰ καλὰ καὶ σπουδαῖα ἀδελφικῆς προτροπῆς εἰς ἀνάγκησιν τῆς παλαιᾶς ἡμῶν ἐκείνης εὐκλείας.

Ἡ Νέοι τῆς φίλης ἡμῶν Ἀμερικῆς! ἂν τὸ εἰρημένον γράμμα ἀποτείνεται γενικῶς εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ δὴ ὅμως ἀποβλέπει τὰ τῶν Ἀθηναίων, καὶ τὴν λαμπρὰν τύχην τοῦ τόπου μας, δὲν δυνάμεθα ἡμεῖς καὶ πρὶν συμβουλευθῶμεν τοὺς λοιποὺς τῆς Ἑλλάδος νέους, δὲν δυνάμεθα νὰ κρατήσωμεν τὴν προθυμίαν μας εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς εὐγνωμοσύνης μας καὶ εἰς τὴν δεῖξιν τῶν αἰσθημάτων μας. Οἱ Ἀθηναῖοι λοιπὸν ἡμεῖς (ὡς μᾶς συγχωρηθῇ τὸ μικρὸν τοῦτο, ἀλλ' ἀληθὲς καὶ καὶ καὶ) μεταξὺ τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων δεινῶν τῆς Ἐπαναστάσεώς μας, μεταξὺ τῶν τρημερῶν τοῦ Ἄρεως ἡμερῶν δὲν ἀμελήσαμεν τῆς νεολαίας τὸν φωτισμόν· ἐπεριποιθήμεν τὰς Μούσας, ὅσον τὸ δυναντόν· καὶ Σχολεῖα ἀλληλοδιδακτικὰ κατεστήσαμεν, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας ὁμοίως, μεθ' ὧν καὶ διδασκάλους τῆς Γαλλικῆς, Ἰταλικῆς, καὶ Ἀγγλικῆς εἴχομεν γλώσσης. Συγχρόνως καὶ τὴν Φιλόμουστον ἀνεγείραμεν· ἑταιρίαν, γνωστὴν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, πάντα λίθον κινοῦντες εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας ἡμῶν, καθ' ὅσον μᾶς ἐσυγχώρου αἱ καὶ καὶ περιστάσεις. Περὶ ὧν ἱκανῶς εἴρηται εἰς τὰς ἐφημερίδας τοῦ ἔθνους, καὶ ἄλλοι περὶ τούτων εἰς ἄλλας ἐφημερίδας ὡμίλησαν. Ἡδὲ δὲ ἐπανελθόντες προπέρουσιν εἰς τὴν γεννησαμένην ἡμᾶς, εὐρίσκοχεν τὴν φιλανθρωπίαν τῶν φιλελλήνων Ἀμερικανῶν, νὰ ὑποδέχεται μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας τὴν τεθλιμμένην καὶ πολυπαθὴ νεολαίαν μας θηλυκοῦ καὶ ἀρσενικοῦ γένους εἰς καταστήματα παιδαγωγικὰ, συντηρητικὰ ψυχῆς τε καὶ σώματος.

Ἡ Καὶ ἐν τοσούτῳ αἱ ἐπόμεναι μετὰ σπουδῆς προσπάθειαι τῶν φιλανθρώπων συμπολιτῶν σας εἰς σύστασιν καὶ ἄλλων λαμπροτέρων καταστημάτων εἰς ἡμετέραν ὠφέλειαν, μᾶς ἐγέμισαν χαρὰς θαυράτων, καὶ μᾶς ἐκίνησαν συγχρόνως ν' ἀναπέμψωμεν εἰς τὸν Ἰψίστον ἐγκαρδίου εὐχαριστήσεις ἡνωμένους μὲ

τὰς κατανυκτικὰς εὐχὰς μας ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων εὐεργετῶν, ὅ
ἐστι τῶν εὐεργετῶν πάσης Ἑλλάδος. ἴστε ἡ εὐγνωμοσύνη ἡμῶν
διὰ τὰ πρὸς ἡμᾶς ἐν καιρῷ ἀπειρα ἀγαθὰ τῆς πατρίδος σας
Φιλέλληνες Νέοι τῆς Ἀμερικῆς, εἶνε ἀπειροὶ ! καὶ θέλει εἶνε
ἀθάνατοι καὶ ἀνεξάλειπτος εἰς τοὺς αἰῶνας. !

Ἡ Πειπεισμένοι δὲ ὅτι θέλετε ἔχει πάντοτε τοὺς Ἀθηναίους
εὐγνώμονας καὶ προθύμους ἐκτελεστάς τῶν πρὸς ἡμᾶς ὑμετέρων
διαταγῶν, καταδεχόμενοι νὰ ἐγχαράξῃτε μέσα εἰς τὰς ψυχὰς σας
τὰς θαθεῖας ὑποχρεώσεις μας τεκμήριον τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀ-
γάπης σας.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 20 Φεβρουαρίου 1832.

Ἐν τούτοις αἱ δύο φιλελληνικαὶ ἑταιρεῖαι κατὰ τὰς ἡνω-
μένας Ἐπαρχίας τῆς Ἀμερικῆς, ἄσχετοι μὲν πρὸς ἀλλήλας,
τὸν αὐτὸν δὲ ἔχουσαι σκοπὸν τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγ-
γελίου, καὶ τὸν φωτισμὸν τῆς Ἑλληνικῆς Νεολαίας, χορηγοῦ-
σι τὰ μέσα θαψιλῇ, πρὸς τοὺς ἐνταῦθα ἐπιτρόπους των, οἵτινες
ἐσπούδαζον μετὰ ζήλου νὰ ὠφελήσωσι καὶ νὰ μεταδώσωσι τὰ
φῶτα καὶ τῆς θρησκείας καὶ τῆς παιδείας εἰς τοὺς νέους καὶ
νέας τῶν Ἀθηνῶν, χωρὶς ποσῶς νὰ προσκρούσωσιν εἰς τὰ ἰδιαι-
τερα δόγματα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας· ἐπίτροποι δὲ ἀπε-
σταλμένοι ἦσαν οἱ ἱερεῖς Ἰω. Ἰλλος μετὰ τῆς σεμνοδίου συζύ-
γου του, Ῥοβερτών, καὶ Ἰωνᾶς Κίγκ.

Ἐν τοσούτῳ χρεωστούμεν νὰ κηρύξωμεν εἰς τὸν Κόσμον ὅτι
οἱ Ἀθηναῖοι ὀφείλουσι μὲν εὐγνωμοσύνας πρὸς τοὺς Φιλέλ-
ληνας Ἀμερικανούς διὰ τὴν ἐν Ἀθήναις σύστασιν τῶν παιδα-
γωγείων, καθ' ἣν ἐποχὴν ἔλειπον τὰ μέσα τῶν ἐνταπίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Ἡ εἰς τὸ προηγούμενον Κεφάλαιον μνημονευθεῖσα Δημογε-
ροντία παύει τῶν ἐργασιῶν της περὶ τὰ τέλη Μαΐου τοῦ 1832.
Καὶ γενομένης ἐν Συνεδίῳ τοῦ Ὁχλαγωγίας ἀηδοῦς, διορίζονται
ἐκλογαὶ τῶν μελῶν τῆς ἐσομένης Δημογεροντίας. Τὴν δὲ 6'

Ιουνίου διορίζεται τριμελής δημοτική Αρχή ἐπὶ προσδιορισμένον χρόνον μηνῶν ἑξ, παραιτηθέντος δὲ τοῦ ἐνὸς μέλους μετὰ ἓνα μῆνα, ἀντικαθίστανται δύο, καὶ γίνεται τετραμελής· ἀλλὰ παραιτοῦνται ὅλοι περὶ τὰς 23 Σεπτεμβρίου, διὰ γενομένης πρὸς αὐτοὺς ὑβριστικῆς ἀπὸ τινος τῶν Πολιτῶν.

Κατεπείγουσαι δὲ ὑποθέσεις τῆς Κοινότητος ἀναγκάζουσι τοὺς Πολίτας νὰ διορίσωσι τὴν ἐννάτην Ὀκτωβρίου δωδεκαμελῆ Ἐπιτροπὴν, διὰ νὰ πράττῃ μετὰ τοῦ Διοικητοῦ τῆς Πόλεως εἰς τὰς κοινὰς ὑποθέσεις μέχρι τῆς πρώτης τοῦ ἐλευσομένου Ἰαννουαρίου. Εἰς δὲ τῶν τυχόντων ἐπρόσθεσε καὶ δέκατον τρίτον, ὅστις ἐφάνη δεκτὸς εἰς τοὺς δώδεκα. Συνελθόντα δὲ τὰ Μέλη ὑποδιαίρουνται εἰς Τμήματα τέσσαρα ἀνὰ τρεῖς τὰ τρία, καὶ ἀνὰ τέσσαρας τὸ τέταρτον, διὰ νὰ διοικῇ ἀνὰ ἐβδομάδα ἕκαστον Τμήμα περιοδικῶς, ὅπερ εἰς τὴν ἐβδομάδα του ὠνομάσθη Ἰσοεδρεῖον Τμήμα τῆς Ἐπιτροπῆς· κακῶς· ἀντὶ τοῦ Συνεδριά-
ζον Τμήμα τῆς Ἐπιτροπῆς.

Εἰς μεγαλητέρας ὅμως ὑποθέσεις ἀπαιτούσας σκέψεις ἐμβρι-
θεστέρας συνήρχοντο ὅλα τὰ Μέλη, καὶ συνυπεγράφοντο πάν-
τες, ἂν ἐξεδίδετο ἐπίσημον ἔγγραφον. Ὅμως αὐτὸ συνέλαβεν ὄρος
καὶ ἔτεκε μὲν· αὐτὸ ἐκείνοι δὲ οἱ δυνάμενοι παρὰ τῇ Τουρκικῇ ἐξου-
σίᾳ, εἴτε ἦσαν Μέλη τῆς Δημογεροντίας, εἴτε δὲν ἦσαν, ὡφέ-
λησαν ἐπὶ τοῦ παρόντος.

Τὸ 1832 ἔτος παρήρχοντο ἐν ἡσυχίᾳ καὶ εἰρήνῃ μεταξὺ τῶν
Πολιτῶν καὶ τῆς Τουρκικῆς ἐξουσίας. Ἡ ἀδυναμία τοῦ ἐνὸς μέ-
ρους, καὶ ἡ ἀναρχία τοῦ ἄλλου μέρους ἐσυμβίβαζεν ἀμφοτέρω,
καὶ τὰ ἐκράτει εἰς εὐταξίαν. Ἀλλ' αὐτὸ εἰκοστή τοῦ Νοεμβρίου ἐ-
γέννησεν ἀπευκταῖον. Ὁ ἐνταῦθα Ἀντιπρόσωπος τοῦ ἐξουσια-
στοῦ τῆς Βουλίας ἐκδοτος εἰς τὰ οἰνικά πνεύματα, δι' ἐκάστης
νυκτὸς ἐγένετο ὑπὸ μέθην· ἔπασχε δὲ καὶ πλεονεξίαν, διὰ τὸ
τελειοῦσθαι αὐτῷ τὰ πράγματα, καὶ εἰς πολλὰ ἐπεβάρυνε τοὺς
κατοίκους εἰς τὴν σύναξιν τῶν προσόδων ἐπὶ λόγῳ παλαιᾶς συ-
νηθείας Τουρκικοῦ δικαιώματος.

Ὅθεν εἰς τὴν νύκτα φέρουσαν τὴν 20 τοῦ εἰρημένου μηνὸς
ὑποβρύχιος γενόμενος εἰς τὴν μέθην, προσκαλεῖ τὸν παραστά-
την τοῦ Συναφίου (συντεχνίας τῶν Ὀψοπώλων Ἀναγνώστην Σχοι-

νά, πρὸς ὃν λέγει. α Διὰ τί δὲν δίδεις τὰ κουκία μου εἰς τοὺς Μπακάλιδες; » τὸν ἀποκρίνεται ἐκεῖνος. « Δὲν τὰ θέλουν, ἐπειδὴ ζητεῖς τιμὴν ἀκριβήν. » Ἐπὶ εἶσαι τὸ ἐμπόδιον, προσθέτων, ἀδράζει μαινόμενος τὸν Βαλτάν (Πέλεκυν) καὶ τὸν κτυπᾷ δεκαοκτώ, ὥστε ἐγένετο ἡμιθανὴς ὁ δυστυχὴς Σχοινᾶς. Μετὰ τοῦτο τὸν ῥίπτει εἰς τὸ δεσμοκτήριον, ὅθεν ἀναλαβόμενος παρὰ τῶν οἰκείων φέρεται εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐνθα τελευτᾷ περὶ τὸ δεῖλν τῆς ἡμέρας. Οἱ Ἀθηναῖοι μικροὶ μεγάλοι ἐπανίστανται κατὰ τοῦ τολμήσαντος τὸν φόνου, καὶ ἀναφερόμενοι εἰς τοὺς ἐνταῦθα Προξένους Ῥωσσίας καὶ Γαλλίας, τὸν βιάζουσι ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ὅπερ ἐγένετο, μὴ δυνάμενος νὰ διαμένῃ τοῦ λοιποῦ διὰ τὰς καθ' αὐτοῦ περιφρονήσεις καὶ ὕβρεις τῶν τυχόντων. Ὁ δὲ νεκρὸς ἐνταφιάζεται μὲ ὅλην τὴν ἐνδεχομένην πομπὴν τοῦ λαοῦ, ἥτις ἦτον μία ἀπὸ τὰς σπανίας. κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἡ ὀχλαγωγία ἐτάραξεν.

Ὁ φονεὺς δὲ νήφων γενόμενος καὶ αἰσθανθεὶς τὸ δεινὸν τῆς πράξεώς του, μετενόησε πικρῶς, καὶ ἐφοβήθη μεγάλως. Ὅθεν διὰ νὰ διαφύγῃ τὴν δίκην, ἐπρόσφερεν εἰς τὴν χήραν καὶ ὀρφανὰ τοῦ φονευθέντος κριθάρι κοιλὰ 1250· ὅχι ὅμοις ἐκ προαιρέσεως, ἀλλὰ βιασμένως.

Κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος συνέβησαν πολλαὶ καταχρήσεις εἰς τὰ χωρία τῆς Ἀττικῆς ἀπὸ τοῦ Ἑλλήνας στρατιώτου, ὥστε ὁ Διοικητὴς Τοῦρκος λαβὼν τὴν ἀδειαν παρὰ τῆς Κοινότητος τῆς Πόλεως, καὶ παρὰ τοῦ Στρατηγοῦ Βάσσου Μαυροβουνιώτη ἀποκεφαλίζει δύο, καὶ συλλαμβάνει τέσσερας εἰς τὸ χωρίον Ἀμαρύσιον. Ὅχι ὀλίγας καταχρήσεις ἐπραττον καὶ οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Διοικητοῦ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἀναρχίαν.

Σημειούσθω, ὅτι ὁ εἰρημένος Βάσσος μετῴκησε πανοικί εἰς Μαινίδιον μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Καποδιστριακῶν, τοῦ ὁποῦ οἱ Στρατιῶται δὲν ἔλειπον τοῦ νὰ ἐνοχλῶσι τοὺς Ἀθηναίους, μετερχόμενοι τὴν ληστείαν. Τινὲς δὲ ἐφόνευσαν καὶ ἓνα χωρικὸν πάντῃ ἀθῶον, κάτοικον τοῦ χωρίου Κουβαρᾶ (α) κα-

(α) Ἐνταῦθα ἦν ὁ δῆμος Κυοτιάδαι τῶν παλαιῶν, καθ' ἣν ἔχομεν πεποθῆσιν ἐξ ἀνασκαφῆς τυχαίας γενομένης τῷ ἔτει 1809, ἐνθα εὗρέθη λίθος τεθλασμένος, ἔχων γράμματα Κ υ ρ τ ι.

λούμενον Κώνστα Παππᾶ. Χάρις εἰς τὴν θεὸν πρόνοιαν! ὅτι ἡ Ἀττικὴ δὲν ἐδοκίμασε τὰ κακὰ, ἅπερ ἔπαθεν ἡ λοιπὴ Ἑλλάς ἀπὸ τοῦς ἀτάκτους στρατιώτας ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς πολυαρχίας, ἢ ὅπως ἄλλως τις ἤθελεν ὀνομάσῃ.

Τέλος πάντων φθάνει ἡ ἀγγελία, ὅτι ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος ἦλθεν εἰς Ναύπλιον. Ὁ λαὸς συνέχρονται τὴν 25 Ἰαννουαρίου 1833 εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Γεώργιος Καρύκης, (6) ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων ἀναβαίνει περὶ τοῦς 500, καὶ δημηγορίας γενομένης τινῶν ἀτόμων, ἐσυμφώνησαν, ἀφοῦ ὠρκώθησαν, νὰ καταστήσωσι πρῶτον προσωρινὴν Δημογεροντίαν, καὶ ἔπειτα νὰ ἐκλέξωσι τὴν Πρεσβείαν, ἥτις ἔμελλε νὰ φέρῃ τὰ σεβάσματα τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τῶν ὑποψηφίων συμβαίνει διχόνοια, ὥστε ἀναχωροῦσιν οἱ πλειότες· οἱ δ' ἐπιμένοντες 153 τὸν ἀριθμὸν ἐκλέγουσι διὰ ψήφων τρεῖς εὐπολῆπτους Πολίτας Δημογέροντας, Μ. Τυρναβίτην, Σ. Πατούσαν, καὶ Σταῦρον Βλάχον. Ἐπομένως διωρίσθη ἡ Πρεσβεία ἐπταμελὴς, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ναύπλιον, καὶ ἐξεπλήρωσε τὴν ἀποστολὴν της.

Τὴν δευτέραν Φεβρουαρίου γίνεται αὐτοσχέδιος δοξολογία εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὸν ἐρχομὸν τοῦ Βασιλέως ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεσέως, ἐνθα ἀνεγνώσθη εἰς ἐπήκοον πάντων τὸ πρῶτον διάγγελμα τῆς Α. Μεγαλειότητος τῆς 25 Ἰαννουαρίου· ὠμίλησε δὲ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Ἀττικῆς κατὰ τὴν συνήθειάν του.

Κατὰ τὴν πρώτην δὲ Μαρτίου φθίνει εἰς Ἀθήνας ὁ Πρέσβυς τῆς βασιλείας, διωρισμένος εἰς τὴν παραλαβὴν τῶν ὑπὸ Τουρκικὴν ἐξουσίαν Φρουρίων, Ἰάκωβος Ρίζος. Τὴν δ' ἐπιούσαν ἐν Σῶμα Τούρκων περὶ τοὺς ἑκατὸν ἀναχωροῦσιν εἰς Εὐβοίαν πρὸς τὸν Πασσᾶν Ὁμέρη.

(6) Ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἐκτίσθη ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ τοῦ Α'. καὶ ὁ κτίτωρ αὐτῆς ἐκαλεῖτο Καρύκης, εἰς ἐκ τῶν ὀνομαστῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ κατὰ συμβεβηκὸς δὲν ἦτον ἐκ τῶν εὐνοουμένων τοῦ Αὐτοκράτορος, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς Ἀλεξιάδος τῆς Ἀννης Κομνηνῆς. Ἡ οἰκογένεια τούτου τοῦ Καρύκη σώζεται μέχρι σήμερον ἐν Καρυταίῃ τῆς Πελοποννήσου. Οἱ δὲν ἰ ὀνοματοθετεῖται τῶν ἀγίων τῆς Πόλεως μας ἀνέγραψαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Ἐκκλησίας «Καρύττη», καίτοι καυχόμενοι ἐπὶ Ἀρχαιολογία, καὶ Τίτλων Καθηγητοῦ φέροντες.

Συγχρόνως ἦλθον καὶ δύο ἀπεσταλμένοι τῆς βασιλείας ὁ μὲν Ἀρχιτέκτων, ὁ δὲ Γεωμέτρης, διὰ νὰ παρατηρήσωσι τὴν θέσιν τῆς Πόλεως καὶ τοῦ Πειραιῶς, νὰ κάμωσι τὰς περιγραφὰς καὶ καταμετρήσεις, καὶ ὅλα τὰ χρεῖώδη, τὰ ὅποια νὰ τεθῶσιν ὑπ' ὄψιν τῆς βασιλείας, διὰ ν' ἀπορασίῃ τὴν Καθέδραν τοῦ Βασιλείου.

Ἐπειδὴ ἡ Πόλις εἶχε κατασταθῇ ὅλη ἐρείπιον διὰ τὰ περιστατικά τοῦ πολέμου, ἦτον ἐπάναγκας νὰ διαγραφῇ ἐξ ὑπαρχῆς εἰς νέον σχέδιον ὁ σχηματισμὸς αὐτὸς πρὸς τὸ καταλλήλοτερον τῆς θέσεως μέρος· καὶ ἔνεκα τούτου οἱ Ἀρχιτέκτονες Σκιαουβέρ καὶ Κλεάνθης ἐπεχείρησαν οἱ πρῶτοι τὸ ἔργον τῆς σχεδιάσεως. Ἐπομένως ὁ βασιλικὸς τῆς Παυαρίας Ἀρχιτέκτων Κλαῖνς μετερρύθμισε παρὰλλάξας τὸ σχέδιον· καὶ τέλος ἡ Πόλις ἀνικοδομήθη μὲ κακόμορφον καὶ ἄχαριν σχηματισμόν.

Ἡ εἰκοστὴ τοῦ Μαρτίου ὑπῆρξε χαρμόσυνος διὰ τὴν ἔλευσιν τῆς βασιλικῆς Φρουρᾶς τῶν Ἀθηναίων. Ἐξῆλθον εἰς προὔπαντησιν ὅλοι σχεδὸν οἱ Πολῖται, τὸ Ἱερατεῖον, καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν σχολείων. Οἱ λόφοι καὶ τὰ ὑψώματα ἦσαν γεμάτα ἀπὸ ἀνθρώπους ἐκφωνοῦντας τὸ « Ζήτω ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος »· ἡ Φρουρὰ εἰσερχεται διὰ τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ τῆς Ἐλευσίνης, καὶ ὠδηγήθη εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θησέως, ὅπου τὸ Ἱερατεῖον ἐπρόσφερε τὰς ἀνευφημήσεις ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ, καὶ ἀνεφώνησαν οἱ βασιλικοὶ « Ζήτω ἡ Ἑλλάς! Ζήτω ὁ Βασιλεὺς! » Εἴτα δὲ διαλυθείσης τῆς ὁμηγύρεως, οἱ ἐπὶ τῶν καταλυμάτων ὠδήγησαν ἐκάστους εἰς ἴδια καταλύματα.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ Βασιλικὸς Ἐπίτροπος διώρισε προσωρινὸν Διοικητὴν τῆς Ἀττικῆς τὸν Κωνσταντῖνον Μάνον, Ἰγειονόμον δὲ τὸν Ἄγγελον Γέροντα, ὅστις ἐνήργει καὶ τὰ χρεῖα τοῦ Λιμεναρχοῦ. Ἀστυνόμον δὲ Παντελῆ Βασιλείου Ὑδραῖον. Διατρίψας δὲ ὀλίγας ἀναχωρεῖ ἐπὶ Εὐβοίαν, ἔνθα γενομένης συνδιαλέξεως τῶν ἀντιπρέσβειων τῶν συμμάχων Δυνάμεων μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ Σουλτάνου, παραλαμβάνει τὸ Φρούριον καὶ συγχρόνως ἐκεῖθεν πέμπονται γράμματα πρὸς τοὺς ἐδῶ περὶ τῆς παραδόσεως τῆς Ἀκροπόλεως. Καὶ τῇ 31 Μαρτίου τὴν μεγάλην Παρασκευὴν ἀναχωρεῖ ἡ Τευρκικὴ φρουρὰ ἀπὸ τῆς Ἀκρόπο-

λιν, ἀφοῦ ὁ λαὸς καὶ ἡ βασιλικὴ φρουρὰ εἰσῆλθον μὲ τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν, τὴν ὅποیان ἔφερον στρατιωτικοὶ Ἀθηναῖοι, συνωδευμένην ἀπὸ ὅλον τὸ ἱερατεῖον, προπορευομένου τοῦ Ἀρχιερέως ἐν τελετῇ, ἀπονειμομένης εἰς τὸν ὕψιστον τῆς προσηκούσης εὐχαριστίας. Διαλυθέντος τοῦ πλήθους, οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς φρουρᾶς, ἡ τοπικὴ Διοίκησις, οἱ πρόκριτοι τῶν Ἀθηνῶν, ὁ Ἐπίσκοπος, καὶ οἱ παρευρεθέντες Πρόξενοι τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων ἐκάθησαν εἰς δεῖπνον εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ εἰς χαρὰν τῆς Πατρίδος· ἦν διαφυλάττει ἡ θεία Δύναμις ἐλευθέραν καὶ ἀκαταμάχτην εἰς αἰῶνας αἰώνων.

Τοῖς ἀπογόνοις τῶν νῦν Ἑλλήνων τὸ χαίρειν.

Οἱ παλαιοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐλεύθεροι ὄντες καὶ ἐλευθέραν ἔχοντες Πατρίδα, ἔλεγον «οὐδὲν γλύκιον γῆς Πατρίδος». Οἱ δὲ δούλοι καὶ δεδουλωμένης Πατρίδος γεννήματα, εἶπον ἀπὸ καρδίας «οὐδὲν γλύκιον τῆς Ἐλευθερίας». Τὰ δύο ταῦτα μεγάλα αἰσθήματα ἔχοντες οἱ Ἕλληνες τῆς Ἐπαναστάσεως διὰ τὴν στέρησιν τῆς Πατρίδος καὶ τῆς Ἐλευθερίας, ἐρρίφθησαν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ νὰ συντρίψωσι τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας, καὶ ν' ἀποκαταστήσωσι πάλιν τὴν Πατρίδα ἐλευθέραν. Καὶ ἰδοὺ παρέδωκαν πρὸς ὑμᾶς τὴν Ἐλευθερίαν ἐξαγορασμένην μὲ δώδεκα ἑτῶν ἀδιάκοπον κακοπάθειαν, μὲ συμφορὰς πικροτάτας, παλαίσαντες μ' ὅλα τὰ ἐναντία στοιχεῖα, τὴν γυμνότητα, τὴν πείναν, τὴν δίψαν, τὰς θλίψεις, τοὺς πόνους, τοὺς θανατηροὺς ἰδρώτας, τὰς καταστροφὰς καὶ τὰς ἐρημώσεις, τὰς αἰχμαλωσίας, τὰς χύσεις αἱμάτων, σχηματίζοντες σωροὺς νεκρῶν πεσόντων εἰς τὸν ἀγῶνα.

Εἴσθε εὐδαίμονες καὶ τρισευδαίμονες οἱ εὐρόντες Ἑρμαῖον τὴν Ἐλευθερίαν· χαίρετε καὶ εὐγνωμονεῖτε τοὺς πατέρας ὑμῶν διὰ τὴν κληρονομίαν τῆς ἀνεκτιμήτου ἐλευθερίας. Ἀποτελειώσατε ὑμεῖς ὅ,τι οἱ πατέρες ὑμῶν κατέλιπον ἡμιτελές, διὰ τὰς ἐκνευρωθείσας δυνάμεις των, διὰ τὰς ἐλλείψεις τῶν μέσων. Πρὸ πάντων εὐγνωμοσύνης ἕνεκα, ἀνεγείρατε ἀνδριάντας α) τῶν τριῶν μεγάλων ἡγεμόνων εὐεργετῶν β) τοῦ Λουδοβίκου βασιλέως Βαβαρίας, τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας Κάνιγκος, καὶ τοῦ Στολάρχου Ἀμιλτῶνος, διὰ τὸν ἀκραιφνῆ ζῆλον καὶ

τὰς μεγάλας τῶν προσπαθήσεις ὑπὲρ τῆς Ἀναγεννήσεως τῶν Ἑλλήνων γ') τὸν ἀνδριάντα τοῦ Ἡγεμόνος τῆς Μάνης Πέτρου Μαυρομιχάλη, τοῦ Στολοκτῆμονος Λαζάρου Κουντουριώτου, καὶ τοῦ Στρατηγοῦ Ἀθανασίου Διάκου. Διότι ἡ μὲν Πελοπόννησος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ εἰπῇ ἐν τῷ μέσῳ τῶν Πρωταγωνιστῶν τῆς περὶ τοῦ Πέτρου Μαυρομιχάλη ὅ,τι εἶπεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἀποστόλων του περὶ τοῦ Πέτρου Σίμωνος, «ἐπὶ τῇ Πέτρᾳ ταύτῃ ὠκοδόμησα τὴν Ἐλευθερίαν». Αἱ δὲ Ναυτικαὶ Νῆσοι δύνανται νὰ εἰπωσι δικαιοματικῶς περὶ τοῦ Κουντουριώτου, ὅτι οὔτε σῶμα ἄνευ ψυχῆς ὑφίσταται, οὔτε ἄνευ Κουντουριώτου ναυτικαὶ τῆς Ἑλλάδος δυνάμεις ἐδύναντο νὰ ὑπάρξωσιν. Ὡσαύτως καὶ ἡ Στερεὰ Ἑλλὰς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ καυχᾶται ὅτι, ἂν ὁ Διάκος ἀρχηγὸς πεντακοσίων Ἐκλεκτῶν Παληκαρίων δὲν ὕψωνε πρῶτος εἰς τὴν στερεὰν Ἑλλάδα τὴν σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως, δὲν ἠθέλαμεν ἔχῃ τοὺς ἀναδειχθέντας ἀκολούθως μεγάλους στρατηγοὺς τῆς Ἑλλάδος, τοὺς καταπολεμήσαντας τὰ πολυάριθμα στρατεύματα τοῦ ἔχθρου.

Ἐν τούτοις ἐνθυμηθῆτε ὃ ἀποτρίψητε ἀπὸ προσώπου ὑμῶν τὸ προπατορικὸν στίγμα τῆς δουλείας, ὅπερ ἐνεχάραξεν εἰς ὅλα τῆς Εὐρώπης τὰ ἔθνη ἡ παλαιὰ Ῥώμη, καὶ φέρουσι μέχρι σήμερον τὸ στίγμα, ἡ χάραγμα, ἅπαντα αὐτὰ τὰ ἔθνη μικρὰ, μεγάλα, ἐλεύθερα, δούλα, πλούσια, πτωχὰ, κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς θείας Ἀποκαλύψεως (κεφ. ΙΓ'. ιβ). Εἶνε δὲ τοῦτο οἱ δώδεκα μῆνες τοῦ ἔτους. Ἔως πότε θὰ κρατῶσι δεδεμένους τοὺς Ἕλληνας ὁ Ἰούνιος, Ἰούλιος, καὶ Αὐγούστος, οἱ Ῥωμαῖοι; Ὀνομάσατε Ἕλληνιστὶ τοὺς δώδεκα μῆνας τοῦ ἔτους, οὐχὶ ὁμῶς κατὰ τὸ παλαιόν· διότι ἕκαστος τῶν ἀρχαίων μηνῶν ὠνομάσθη ἐξ ἰδίας περιστάσεως καὶ ἰδίας ἀφορμῆς, αἵτινές δὲν ὑπάρχουσι πλέον εἰς ἡμᾶς. Ὀνομάσατέ τους ἐκ τῶν χρονικῶν ἐποχῶν. Π. Χ. Τὸν Μάρτιον Ἐαρινὸν διὰ τὸ ἔαρ, τὸν Σεπτέμβριον Τρυγαῖον διὰ τὸν Τρυγητὸν, τὸν Ὀκτώβριον Δημήτριον διὰ τὴν σπορὰν τῶν δημητριακῶν καρπῶν κτλ.

Πρὸ πάντων καταστήσατε τὴν 14 Μαρτίου ἡμέραν λαμπροτάτην, τριήμερον τοὐλάχιστον ἑορτάζοντες ἑορτὴν, ἑορτὴν ἑορτῶν καὶ πανηγυρίν πανηγύρεων· διότι ἡ ἡμέρα αὕτη εἶνε ὑψη-

λοτέρα καὶ τῶν Παναθηναίων, καὶ τῶν Ἑλευσινίων, καὶ τῶν Διονυσίων· ἡ ἡμέρα αὕτη ὑπερτερεῖ καὶ τὰ Ὀλύμπια, καὶ τὰ Ἴσθμια, καὶ ὅλας τῶν Προγόνων τὰς ἑορτάς. Ἀποδώσατε λοιπὸν εἰς τὴν ἡμέραν αὐτὴν τὸ ἀνήκον μεγαλεῖον, καὶ ἐπιγράψατε τὸν Τίτλον, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ.

Ἐν τούτοις εὐχόμεθα ὑμῖν νὰ ἀναδειχθῇτε ἄξιοι τοῦ μεγάλου δωρήματος τῆς Ἑλευθερίας, καὶ νὰ διαφυλάξετε αὐτὴν εἰς αἰῶνας, ἔχοντες εἰς τὴν μνήμην αἰείποτε τὴν φοβεράν τοῦ ἀλανθάστου τούτου χρησμοῦ ἀπειλήν. « Τότε δὴ ἔσται ἡ συντέλεια » τῆς Ἑλευθερίας, « ὅταν ὁ Οὐρανὸς καταραθῇ τοὺς Ἕλληνας ἵνα » ζητήσωσι Δημοκρατίαν ».

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Ἐπειδὴ σελ. 258 στίχ. 30. Τὸ ἥμισυ τῶν ἀντιτύπων φύλων ἔχει ὀρθῶς, τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ ἐλλιπῶς, διορθοῦται ὁ στίχος· « ὅπου νῦν ἡ ὁδὸς Σωκράτους, σταυρουμένη μὲ τὴν τοῦ Πειριαιῶς, καὶ ἡ οἰκία τῆς Κομίσσης Ἀγγλίδος Ἰάνθης Δίγβη καὶ ἡ τοῦ Βλασσοπούλου.

ΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΣΑΣΑΙ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΝΤΩΝ.

Ἀγάπιος.	Βάβαρις.	Βήρσας.	Γιαλούρης.
Ἀγγελῆς.	Βανάνας.	Βοτζαλούς.	Γκαστρῶμένος.
Ἀγγελίδης.	Βαρβάρας.	Βουγιλλῆς.	Γκίζας.
Ἀδαμάκης.	Βάρδης.	Βούζικης.	Γκίκας.
Ἀδάμης.	Βαρελᾶς.	Βούκρας.	Γκικάκης.
Ἀδριανός.	Βαρυβόμβης.	Βουλούκας.	Γκινισιώτης.
Ἀθανάσης.	Βερῶνος.	Βουλίκης.	Γόλφης.
Ἀϊβαλιώτης.	Βαρναβιῶτης.	Βουρνάζος.	Γκούκης.
Αἴσωπος.	Βαρούς.	Βουραῖμης.	Γουνaráκης.
Ἄκακος.	Βασιλειᾶς.	Βοῦντρος.	(γὺν Φιλιππίδης.
Ἀλαγιάννης.	Βάσος.	Βρετός.	Γουρδάκης.
Ἀλέξης.	Βαχαλᾶς.	Βουμβέσης.	Γράφιζας.
Ἀλεπούς.	Βεζιανῆς.	Βούσουλας.	Γριπιώτης.
Ἀλευροῦκος.	Βεῖσαράκης.	Βουδουμιώτης.	Γροσάρας
Ἀνατολίτης.	Βελεγρῆς.	Βουτζαρᾶς.	Δαβιδᾶς.
Ἀντάρας.	Βενάρδος.	Βρυζάκης.	Δάβαρις.
Ἀντινός.	Βενέτας.	Βυλιώτης.	Δαλέκκας.
Ἀτζαμῆς.	Βενιζέλος.	Βυρτόλης.	Δανίλης.
Ἀρχιπατῆς.	Βενούς.	Βυσαράκης.	Δανούρδης.
Ἀρβανιτάκος.	Βεκούσης.	Βώγκλης.	Δεδούσης.
Ἀργύρης.	Βέλπας.	Βώγκας.	Δέκας.
Ἀργυρός.	Βερσῆς.	Βώγρης.	Δελετάρης.
Ἀτέσης.	Βέρτζος.	Βώιστας.	Δελιγιάννης.
Αὐλωνίτης.	Βερνέας.	Γαλάκης.	Δεμερτζῆς.
Ἀρσενικός.	Βηλαρᾶς.	Γαρδέλης.	Δελβεράκης.
Αὐγερινός.	Βισταράκης.	Γαρεφάλης.	Δέρβος
Βάθυσ.	Βίμβος.	Γελαδάκης.	Διπλάρης.
Βαῖρακτάρης.	Βισθηρίκος.	Γενήτης.	Δόγαρις.
Βάκκος.	Βιλδανιώτης.	Γέροντας.	Δόλκας.
Βακνανᾶς.	Βλάσαρὸς.	Γεωργαντᾶς.	Δοντᾶς.
Βακογιάννης.	Βλάχος.	Γεώργης.	Δουκουμές.
Βαλάμης.	Βλαχάκης.	Γιαγλῆς.	Δούννης.
Βαλακάκης.	Βόλπατζας.	Γιαλίστρας.	Δοῦρος.
Βαλμᾶς.	Βονοπάρτης.	Γιανaráκης.	Δούσης.

Δρακάκης.	Καμπᾶς.	Κατζοράλης.	Κουντουριώτης.
Δράκαρος.	Κανάρης.	Κεφαλάς.	Κουκάκης.
Δραμισιώτης.	Κανατᾶς.	Κεραμιδιώτης.	Κούνουπας.
Δωμοκότης.	Κανέλλος.	Κερατιώτης.	Κουνενές.
Εὐθύμιος.	Κάνος.	Κηρύκος.	Κουρελιάς.
Ἐγγελis.	Κανάκης.	Κιμινιάτης.	Κουλουριώτης.
Ἐλμάζης.	Καναριώτης.	Κινάτος.	Κούβελος.
Ζαμανῆκος.	Κανακίδης.	Κιατίπης.	Κουκούπετρος.
Ζαχαρίτζας.	Καντζούρης.	Κλέζος.	Κουκουμάκης.
Ζαχαρίας.	Καπλάνης.	Κλισσαριστός.	Κουμουλέζας.
Ζηάπας.	Καπούλης.	Κοβελάνος.	Κουρτέσης.
Ζήνος.	Καπουράλλος.	Κόρδας.	Κούρτης.
Ζητουνιάτης.	Καππότας.	Κοπίδης.	Κουτζογιάννης.
Ζήφος.	Καπαρόζης.	Κοπίκης.	Κούμας.
Ζουμαρίτης.	Καραδήμας.	Κονδύλης.	Κουντουμάδης.
Ζούνης.	Καράβελας.	Κολιάτζος.	Κροντηράς.
Ζωγράφος.	Καραογλάνης.	Κορομηλάς.	Κοπουτζημάδης.
Ζώης.	Καραθανάσης.	Κόσκορος.	Κόκκαλις.
Θαμβήσκος.	Καράλλος.	Κολιζιλής.	Κροκιδᾶς.
Θεοδωρῆς.	Καραγιάννης.	Κορβίτης.	Κροκάτος.
Θεοδόσης.	Καρίδης.	Κωκώνας.	Κτενᾶς.
Θερμιώτης.	Καρόρης.	Κοκώτης.	Κυμβέζης.
Θηβαίος.	Καραμαλλῆς.	Κιαμπρές.	Κυριακός.
Θιάσπρας.	Καραβάνας.	Κολοβός.	Κυκλίδης.
Καβαλάρης.	Κάρης.	Κολοράκος.	Κυδιστιώτης.
Καγγελέρης.	Καρακατζάνης.	Κολοτζήνος.	Κύρτης.
Καζαντζής.	Καταβέλας.	Κόκκινος.	Κωλοκέντης.
Καισάρης.	Κάρλος.	Κοκκοδίνης.	Κωνστής.
Κανατᾶς.	Καρούμπας.	Κορδατζής.	Κωνσταυλάκης.
Κακούρης.	Καρταᾶς.	Κοντός.	Κωντζᾶς.
Καλαμπόκης.	Κατσανδάμης.	Κοτσωρός.	Κώτζος.
Καλαντζής.	Κασίδης.	Κοντομανόλης.	Λαβουτιστής.
Κάλκος.	Κάσταγλις.	Κότωρος.	Λαγάνας.
Καλλιφρονᾶς.	Κασταλιᾶς.	Κοροπιώτης.	Λαγάνης.
Καλλιπολίτης.	Κατζανθῆς.	Κοσμάς.	Λαγός.
Καλλιαδάμης.	Κατζαντώνης.	Κορινᾶς.	Λαλᾶς.
Καλιοντζής.	Κατζίκας.	Κοιθριώτης.	Λαμπήρης.
Καλούδης.	Κατζίκας.	Κουλικούρδης.	Λάφυγκας.
Καλογεράς.	Καφαντάρης.	Κούτουφας.	Λάφτης.
Καλόγερος.	Καψίλης.	Κούρης.	Λάσσης.
Καλογρίκης.	Καφοράλης.	Κουσούρης.	Λαλαούνης.

Δεβής.	Ματουκάς.	Νάστος.	Πεφάνης.
Δεβαδίτης.	Μαργέτης.	Νεζάνιος.	Πηγαδίτης.
Δέβας.	Μαρίνης.	Νίκας.	Πικρός.
Δεβέντης.	Μαρκοπουλιώτης.	Νερούτζος.	Πιττάκης.
Δέκκας.	Μαυράκης.	Ξάνθης.	Πιτζούνης.
Δελουδής.	Μαντζάκος.	Ξενάκης.	Πιτούρης.
Δεώνης.	Μαντζάρης.	Ξεροτάγαρος.	Πολίτης.
Δηστής.	Μαυρομάτης.	Ξυληγόνας.	Πολιτάκης.
Δικνοσταφίδας.	Μάστης.	Παγκής.	Ποριώτης.
Διούλης.	Μαχαιράς.	Παγώνης.	Πούλος.
Διούμης.	Μβάτης.	Παλαιολόγος.	Πουλημένος.
Διάσκος.	Μεγαρίτης.	Πάλλης.	Πιτάρης.
Δειώσης.	Μεθενίτης.	Παλούκης.	Πονηρός.
Διβανᾶς.	Μελές.	Πάνος.	Πρέντζας.
Διθέρης.	Μένεγας.	Παναγιωτάκης.	Πρέπας.
Διάσκας.	Μενιδιάτης.	Παναζής.	Πρέσης.
Δούης.	Μερτρούδ.	Παππαμάρκος.	Πρεβάκης.
Δουκατζήκος.	Μερτζάνης.	Παππαγιάννης.	Προβατάρης.
Δούντρας.	Μεταξᾶς.	Παππαγκλέζος.	Πυρής.
Μάγειρας.	Μήτζος.	Παππαστάμος.	Πυρής.
Μαγκύρης.	Μισαραλιώτης.	Παππαδάκης.	Ραπτόπουλος.
Μαδάρης.	Μισερέτουλος.	Πατούσας.	Ρέντας.
Μαζιώτης.	Μισήρης.	Παππούς.	Ρέτζας.
Μακρής.	Μιτυλιναῖος.	Πασσαλής.	Ρήγας.
Μαμουνης.	Μιχελής.	Πάσσος.	Ρούλιας.
Μανδραβίλης.	Μονοτόβολος.	Παπούρας.	Ρουμπέσης.
Μαντάδης.	Μονοβρέκας.	Παράσχος.	Ρουσσος.
Μανόλης.	Μόσχας.	Παρχάλης.	Ρουσάκης.
Μανούσης.	Μόσχος.	Παρδάλης.	Ρούτος.
Μανταδάκης.	Μποτζήσκος.	Παραθύρας.	Ρούφας.
Μαραθωνίτης.	Μοστρούς.	Πασπαλιάρης.	Ρύστος.
Μάρκος.	Μούμουζας.	Παυλίδης.	Ρώζης.
Μαρκουράκης.	Μπογιατζάρας.	Πειρασμός.	Ρωμανός.
Μανδράς.	Μπρακιώτης.	Πέππας.	Σαββατινός.
Μαρμαροτούρης.	Μπινζάρης.	Πέρβας.	Σαῖνης.
Μαρούλης.	Μουστάκας.	Περούς.	Σαῖτας.
Μαρούγκας.	Μουρίκης.	Πετράκης.	Σαμαράς.
Μαρουλάκης.	Μυρτίκας.	Πέτρος.	Σαμαρτζής.
Μαρμαζᾶς.	Μωραΐτης.	Περδελής.	Σαντοριναῖος.
Μωλῆς.	Νάκος.	Πετροθεοδώρης.	Σαλίγκαρος.
Ματούρης.	Νάστης.	Πετρούτζος.	Σαράντης.

Σαρής.	Στέκας.	Τζίγκρης.	Φουρτούνας.
Σαλιμένης.	Στέφος.	Τζίντζιφος.	Φυντικλής.
Σαλωνίτης.	Στέφας.	Τζιώτης.	Φύσας.
Σακκελάρης.	Στέρβος.	Τζούτζος.	Φυρήγος.
Σαρδελάς.	Στιμόλας.	Τζούσης.	Φύτιζας.
Σαρκουδήνος.	Στίνης.	Τζούτης.	Φυτζώνης.
Σαχανᾶς.	Στήρης.	Τζοπανάκης.	Φωκᾶς.
Σείζης.	Στρέφης.	Τζοκαντᾶς.	Φώτης.
Σεραφίμης.	Στράγκας.	Τομαρᾶς.	Φωτόπουλος.
Σερετης.	Σταμέλος.	Τοτώμης.	Χαϊδεμένος.
Σιέγκος.	Στουραίτης.	Τουτουντζής.	Χαϊμαντᾶς.
Σκαπέσος.	Σταυριανός.	Τουφεκτζής.	Χαλκοκονδύλης.
Σκαρβούλης.	Συκουρής.	Τουλούμος.	Χαρίτος.
Σκαρδιάκος.	Συριάρης.	Τούντας.	Χαρθούρης.
Σκαβάντζας.	Σύρμος.	Τομπρωτής.	Χασιώτης.
Σκιαδᾶς.	Σφίνας.	Τομῆς.	Χατζηπαναγιώ-
Σκουζές.	Σχοινᾶς.	Τζουτζούρης.	της.
Σκορδαρᾶς.	Σφαλτός.	Τζώκλης.	Χέλμης.
Σκλέπας.	Ταβάνης.	Τρακάδας.	Χελιδώνης.
Σκουπέρης.	Τάγκος.	Τρέκας.	Χελιώτης.
Σκουρής.	Τακλαρᾶς.	Τρικκαλιώτης.	Χιώτης.
Σκοτίδης.	Τακλαγιάννης.	Τρίμης.	Χονδρός.
Σουλιώτης.	Ταραμένος.	Τριανταφύλλης.	Χορευταρᾶς.
Σουρμελῆς.	Τέγκλερις.	Τρικκαλιανός.	Χοϊμβός.
Σούγκρας.	Τζάγκρης.	Τρούγκας.	Χρόνης.
Σωφρής.	Τζάκωνας.	Τυρναβίτης.	Χρυσοχός.
Σπαντίδος.	Τζαμπάλης.	Τυροπούλος.	Χρυσομάλης.
Σπαντής.	Τζίγκας.	Τζωέρης.	Χωματιανός.
Σπανός.	Τζίντζικας.	Φαμελιάρης.	Χώρβαλις.
Σπηλαιώτης.	Τζιτζιμβάκος.	Φιλιππής.	Ψαῖρᾶς.
Σμυρλής.	Τζικμεδάνης.	Φραντζέσκος.	Ψούφας.
Στάθης.	Τζίμπης.	Φρεούζης.	Ψύλλας.

ΟΙ ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΥΠΕΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΑΠΟ ΤΟΥ

ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ Ζ'. ΒΤΟΥΣ.

· Ἄγγελος Βενιζέλος.	· Α. Σκιαδάς.	Γ. Τρούγκας.
Ἄγ. Κωντζᾶς.	· Α. Κιαμπρές.	Γ. Διάκος.
Ἄγ. Ἀργύρης.	· Α. Καβαλάρης.	Γ. Δ. Γανωντζῆ.
Ἄγ. Νερούτζος.	· Α. Χρόνης.	Γ. Βώσνας.
Ἄγ. Βουμβέσης.	· Α. Γιαννορούσης.	Γ. Μωραΐτης.
Ἄγ. Λιούμης.	· Α. Ζούνης.	Γρηγόριος Πάστρας.
Ἀναγνώστης Π. Γε-	· Α. Κουλουριώτης.	Γ. Πίντζος.
ωργαντζᾶς.	· Ἀποστόλης Βισβιρῆ-	Γ. Καντζούρης.
· Ἀν. Ρουμπέσης.	κος.	Γ. Κωντζᾶς.
· Ἀν. Βουδουμιώτης.	Βασίλειος Κοῦκος.	Γ. Γκλιάντης.
· Ἀν. Πετρακιανός.	Β. Καντζούρης.	Δανιήλ. Π. Ἀλέξη.
· Ἀν. Παππᾶ.	Β. Κοντός.	Δῆμος Ρουμπέσης.
· Ἀθανάσιος Μουρίκης.	Β. Σαράντης.	Δ. Κωντζᾶς.
· Ἀθ. Ἄγγελος.	Βενέδικτος Καλαμι-	Δ. Βλάχου.
· Ἀθ. Στουραΐτης.	ώτης.	Δ. Δηλβεράκης.
· Ἀθ. Πολιτάκης.	Γεώργιος Μπάρπανος.	Δημήτριος. Μακρῆς.
· Ἀθ. Βωϊστάς.	Γ. Σκουζές.	Δ. Χωϊμβός.
· Ἀθ. Κουτζούρης.	Γ. Μαργέτης.	Δ. Κουτζογιάννης.
· Ἀθ. Μανούσης.	Γ. Πολίτης.	Δ. Καραβέλας.
· Ἀθ. Κατζάπης.	Γ. Κοντομανώλης.	Δ. Σπαντίδος.
· Ἀνδρέας Κανατάς.	Γ. Κροσμάς.	Δ. Διάσκος.
· Ἀν. Χέλμης.	Γ. Ἄγγελος.	Δ. Κυμβέλης.
· Ἀνανίας Κερατιώτης.	Γ. Κώττος.	Δ. Βεϊζαράπης.
· Ἀνανίας Βάθυσ.	Γ. Σύρμος.	Δ. Καλαμπόκης.
· Ἀναστάσιος Γ. Πούλος.	Γ. Δέρβος.	Δ. Δεμερτζῆς.
· Ἀν. Κουτζούρης.	Γ. Κροκιδᾶς.	Δ. Βρετός.
· Ἀν. Λέκκας.	Γ. Σπηλαιώτης.	Δ. Ἀρσενικός.
· Ἀν. Σκουρτανιώτης.	Γ. Χώρβαλις.	Δ. Κουκουμάκης.
· Ἀν. Κουλουριώτης.	Γ. Ἀλεπούς.	Δ. Ρούλζας.
· Ἀν. Βλάχος.	Γ. Τζημπάσης.	Δ. Μισίρης.
· Ἀν. Γιάννη.	Γ. Τέγκλερις.	Δ. Πρέντζας.
· Ἀνάργυρος Κοντύλης.	Γ. Καπούλης Ἱερεὺς.	Δ. Λιούμης.
· Ἀνθιμος Πετράκης.	Γ. Κουρτέσης.	Δ. Κακούρης.
· Ἀντώνιος Κολοβός.	Γ. Ζῆφος.	Δ. Κοροβέσης.

Δ. Αύγερινός.	Ἰ. Κακούρης.	Κωνσταντῆς Τζίγκρης
Δ. Βρύσης.	Ἰ. Σαρδελάς.	Κ. Χασιώτης.
Δ. Κλυσσάρης.	Ἰ. Καρβελάς.	Κ. Σαμαρτζῆς.
Δ. Κάτζικας Ἱερεύς.	Ἰ. Χαϊμαντᾶς.	Κ. Κροκιδᾶς.
Δ. Δανούρδης.	Ἰ. Σπουργίτης.	Κ. Βιλιώτης.
Δ. Πρέπας.	Ἰ. Π. Νικολάου.	Κ. Δηστής.
Δ. Βουλίκης.	Ἰ. Π. Πετράκης.	Κ. Πολιτάκης.
Δ. Βαλτινός.	Ἰ. Κουτζουμάδης.	Κ. Καρβελάς.
Δ. Πάλλης.	Ἰ. Κουλουριώτης.	Κ. Μαργέτης.
Δ. Βελεγρῆς.	Ἰ. Τρούγκας.	Κ. Λαγός.
Δ. Καραγιάννης.	Ἰ. Πίνης.	Λάμπρος Κορομηλάς.
Δ. Κασταλιᾶς.	Ἰ. Ζούνης.	Λ. Καπουράλλης.
Δ. Στιμόλας.	Ἰ. Πρίφτης.	Λ. Τοτόμης.
Δ. Στέκας.	Ἰ. Ζῆφος.	Λ. Καζαντζῆς.
Δ. Βάρβανος.	Ἰ. Μακρομαρίας.	Λαυρέντιος Ἀδάμης.
Δ. Σκευᾶς Χασιώτης.	Ἰ. Στάθης.	Λιβέριος Βουζίκης.
Δ. Μπούκρας.	Ἰ. Καλλέργης.	Λουκάς Χατζῆς.
Δ. Χαρβάτας.	Ἰ. Χασιώτης.	Λουκάς Ρούσσας.
Δ. Δέκκας.	Ἰ. Πέπας.	Μαρίνης Πέπας.
Δ. Τρούγκας.	Ἰ. Πρέπας.	Μάνθος Κούκος.
Ἡλίας Χρόνης.	Ἰ. Μαυρομάτης.	Μητροφάνης Βούτζης.
Θεόδωρος Γόλφης.	Ἰ. Ρουμπέσης.	Μιχαὴλ Καλαντζῆς.
Θ. Συρβάτης.	Ἰ. Σαχανᾶς.	Μ. Κερατιώτης.
Θ. Τρίμης.	Ἰ. Ῥέτζιας.	Μ. Καμπέρης.
Θεοδόσιος Δελούδης.	Ἰ. Δούσης.	Μ. Χρήστου.
Θεόφιλος Φ. Γουναρᾶ- κης.	Ἰ. Σιέγκος.	Μ. Ἰωάννου.
Θωμᾶς Ἀρσενικός.	Ἰ. Καλλεργιώτης.	Μ. Γρηπιώτης.
Ἰσίδωρος Βεκούσης.	Ἰ. Κούκης.	Νικόλαος Σαρῆς.
Ἱερεύς.	Ἰ. Πίντζος.	Ν. Δανίλης.
Ἰωάννης Γούμενος.	Ἰ. Καρναμπάκος	Ν. Στίνης.
Ἰ. Κοκκινογιάννης.	Ἰ. Δήμας.	Ν. Σκαπέσος.
Ἰ. Δανίλης.	Ἰ. τζούσης.	Ν. Σαντοριναῖος.
Ἰ. Μεθενίτης.	Ἰωακείμ Ραπιτιώσης.	Ν. Καπαρέλης.
Ἰ. Βογιαντζάρης.	Ἰωαννίκιος Τράσσας.	Ν. Βρετός.
Ἰ. Κόκκινος.	Καλλίνικος Μοναχός.	Ν. Κιατίπης.
Ἰ. Κουρίκαβλας.	Κυριακός Δελετάρης.	Ν. Κρητικός.
Ἰ. Μαρίνης.	Κ. Ἀγάπιος.	Ν. Γκιλάκης.
Ἰ. Φυρῆγος.	Κ. Παπαδήμου.	Ν. Π. Σπύρου.
Ἰ. Δοντᾶς.	Κώλιας Βάθους.	Ν. Ἀλθανίτης.
Ἰ. Ρουμπέσης.	Κόλιας Καρβελάς.	Ν. Λαμπρινός.
	Κ. Καπουράλιος.	Ν. Μαρίνης.

Ν. Συρβάτης.	Προκ. Κουρτέσης.	Στ. Εὐθύμης.
Ν. Γκινουσιώτης.	Προκ. Καλαμπόκης.	Στ. Μωραΐτης.
Ν. Ἀλαγιάννης.	Σιδέρης Θωμάς.	Στ. Βώϊστας.
Ν. Καλλιωντζής.	Σ. Αλαούνης.	Στ. Δελετάρης.
Ν. Β. Μαρούλας.	Σ. Πάτρας.	Στ. Βούκουρης.
Ν. Τζοέρης.	Σ. Σαρδελᾶς.	Στ. Πρίφτης.
Ν. Δρύτζας.	Σ. Τρικκαλιώτης.	Στ. Γκίκας.
Ν. Σακκελάρης.	Σ. Κατζίκης.	Σταῦρος Κουλουριώ-
Ν. Ζαμανίκος.	Σ. Φουρτούνας.	της.
Ν. Μωραΐτης.	Σ. Συρβάτης.	Σταῦρος Καλλιαδά-
Παΐσιος Λέκκας.	Σ. Μιχελῆς.	μης.
Π. Ἱερομόναχος.	Σ. Πρέσης.	Σταῦρος Σπανός.
Παναγιώ. Τέγκλερις.	Σπυρίδων Βουλούκας.	Συμεών Ζαχαρίτζας.
Π. Τζούντας.	Σ. Γόλφης.	Συμ. Πάνος.
Π. Ῥούλιας.	Σ. Δόγαρις.	Συμ. Τζάκονας.
Π. Μισήρης.	Σ. Σιέγκος.	Συμ. Καζάζης.
Π. Τζοπανάκης.	Σ. Κώνστας.	Συμ. Κόκκαλις.
Π. Ἀργύρης.	Σ. Ξεροτάγαρος.	Σωτήρης Σαββατια-
Π. Δόγαρις.	Σ. Βαριώτης.	νός.
Π. Καλούδης.	Σ. Μαντζάρης.	Σωτ. Καπουράλλιος.
Π. Παλούκης.	Τ. Κούρης.	Σωτ. Βουτζαράς.
Π. Δ. Καλαμπόκης.	Σ. Βενάρδος.	Σωτ. Ῥουμπέσης.
Π. Αάγκης.	Σ. Βελεγρῆς.	Σωτ. Αὐλωνίτης.
Π. Φώτης.	Σ. Βέλφας.	Σωτ. Μανδράς.
Παῦλος Δανούδης.	Σ. Καφανδάρης.	Σωτ. Κάσταγλις.
Πανούσιος Τούντας.	Σ. Αάμπρου.	Σωτ. Ἀθ Δρύτζας.
Παν. Βάκκος.	Σ. Κωντζᾶς.	Σωτ. Δειώσης.
Παν. Τοτώμης.	Σ. Γαλάκης.	Τριαντάφυλλος Κου-
Παν. Καλούδης.	Σ. Γριπιώτης.	νάκης.
Παν. Βουμβέσης.	Σ. Αηστής.	Χρῆστος Πάνος.
Πέτρος Δοντᾶς.	Σ. Ῥέτζιας.	Χρ. Φιλιππῆς.
Πέτ. Κακούρης.	Σ. Νίκας.	Χρ. Δρύτζας.
Πέτ. Παναγιώτης.	Σ. Κουρτελᾶς.	Χρ. Εὐθύμης.
Πέτ. Θεοδωρῆς.	Στάμος Λιθέρης.	Χρ. Καλαμπόκης.
Πέτ. Πλειάκος.	Στ. Κουλουριώτης.	Χρ. Βερτζῆκος.
Πέτ. Δρ. Στιμόλας.	Σταμάτης Χωϊμβόης.	Χρ. Παππαδήμου.
Προκόπιος Κατζάν-	Στ. Βρετός.	Χρ. Ζώης.
τώνης.	Στ. Βύθας.	
Προκ. Τζούσης.	Στ. Κωντζᾶς.	

ΟΙ ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΕΝ ΤΩ ΦΡΟΥΡΙΩ ΑΘΗΝΑΙΟΙ

ΕΝ ΤΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΟΥ ΚΙΟΥΤΑΧΗ.

Ἀγγελῆς Κουσουρῆς.	Ἀνδρῆκος Σκιαδᾶς.	Γ. Τέγκλερις.
Ἀγ. Μανδραβίλλης.	Ἀνδρ. Τζιώτης.	Γ. Κολαράκος.
Ἀγ. Βλάχος.	Ἄνθιμος Ἱερομόναχος.	Γ. Κασίδης.
Ἀγ. Κούρης.	Ἀντώνιος Ἄκακος.	Γ. Θεοδόσης.
Ἀγ. Τακλαγιάννης.	Ἀν. Ἀθ. Φουσχίτης.	Γ. Πεφάνης.
Ἀθανάσιος Ἱεροδιάκ.	Ἀντ. Τζωλάκος.	Γ. Κοκκώσης.
Κολιάτζος.	Ἀντ. Αιούμης.	Γ. Καρκατζάνης.
Ἀθ. Πολιτάκης.	Ἀντ. Μεσογείτης.	Γ. Ζαχαρίας.
Ἀθ. Σεΐζης.	Ἀντ. Μ. Μαρκοπο-	Γ. Κτενᾶς.
Ἀθ. Βάκκος.	λίτης.	Γ. Μάγειρας.
Ἀθ. Βιλδανιώτης.	Ἀποστόλης Πάναγι-	Γ. Κούρης.
Ἀθ. Σύρμος.	ώτης.	Γ. Βάθης.
Ἀθ. Μενιδιάτης.	Ἀργυρὸς Βουτζαράς.	Γ. Φιλ. Τζιώτης.
Ἀνδρέας Ξάνθης.	Ἀργ. Κατσήκας.	Γ. Λάσκος Ἐλευσί-
Ἀνδρῆκος Δούσης.	Ἀργ. Βαϊρακτάρης.	νιος.
Ἀναστάσιος Χασιώ-	Ἀργ. Παππαγιάννης.	Γ. Κατσήκας.
της.	Βασίλειος Κωλιάκος.	Γ. Κούβελος.
Ἀν. Καναριώτης.	Βασ. Καπανδριώτης.	Γ. Μαράκης.
Ἀποστόλης Κοβελά-	Βασ. Μεθενίτης.	Γ. Ἀναστ. Καναρι-
νος.	Βασ. Π. Χαϊμαντᾶς.	ώτης.
Ἀναγν. Μάρκου Μα-	Βασ. Τιτζιμδάκκος.	Γ. Λούης.
ρούσης.	Γαβριὴλ Ἱερομόναχος.	Γ. Βλαχάκης.
Ἀναστάσιος Διπλά-	Γεράσιμος Μοναχός.	Γ. Δεμερτζῆς.
ρης.	Γεώργιος Δούσης.	Γ. Βισβιρῆκος.
Ἀναστ. Καλαμπόκης.	Γ. Σκουματariώτης.	Γ. Σκουπέρης.
Ἀναστ. Κοπίδης.	Γ. Βουλούκας.	Γ. Τριάθης.
Ἀν. Ποῦλος.	Γ. Χασιώτης.	Γ. Καραβελάς.
Ἀν. Καπανδριώτης.	Γ. Δ. Λέκκας.	Γ. Πατπαλιάρης.
Ἀναγνώστης Μαρκο-	Γ. Κ. Λέκκας.	Γ. Δ. Τέγκλερις.
πολίτης.	Γ. Δελετάρης.	Γ. Χασιώτης.
Ἀν. Ν. Ζήνου.	Γ. Γριπιώτης.	Γ. Κουβαριώτης.
Ἀν. Βουμβέσης.	Γ. Βιλδανιώτης.	Γ. Κουμειέζας.
Ἀν. Σίδερης Μωραΐ-	Γ. Σταυριανοῦ.	Γ. Σκαπαρδώνης.
της.	Γ. Παντ. Θιάσπρας.	Γ. Καπανδριώτης.

Γ. Κουρίκαβλας.	Θ. Κοτζωρός.	Κ. Παλεύας.
Δ. Ξανάκης.	Θ. Γριπαίος.	Κ. Σακελάρης.
Δ. Καζαντζής.	Θεοφάνης Π. Βλάχος.	Κ. Κουντουριώτης.
Δ. Βιλδανιώτης.	Θωμάς. Θηβαίος.	Κ. Θηβαίος.
Δ. Τουφεκτζής.	Ἱερόθεος Π. Δημητρ.	Κ. Κουμουλέζας.
Δ. Σαλωνίτης.	Ἰωάννης Καλλιφρο-	Κ. Ταρμαριώτης.
Δ. Βούκρας.	νάς.	Κωνσταντίνος Κάρλος
Δ. Νάκος.	Ἰ. Φύτζας.	Κ. Περδικάρης.
Δ. Κεραμιώτης.	Ἰ. Καζαντζής.	Κ. Μόσχας.
Δ. Κανάκας.	Ἰ. Λάσκας.	Κ. Τέγκλερις.
Δ. Ρούκης.	Ἰ. Παππαγιάννης.	Κ. Κωνστῆς.
Δ. Μαρίνης.	Ἰ. Λαζάρου Μενιδιά-	Κ. Μισαραλιώτης.
Δ. Σαρκουδίνος.	της.	Κ. Καπλάνης.
Δ. Λιούμης.	Ἰ. Δημητρακόπουλος	Κ. Χασιώτης.
Δ. Τζίτζιμβάκκος.	Ἰ. Στίνης.	Κ. Δούσης.
Δ. Κοροπιώτης.	Ἰ. Μάστης.	Κ. Καρακατζάνης.
Δ. Σαλύγκαρος.	Ἰ. Καλαμιώτης.	Κώτζος Κουβαριώτης
Δ. Καλλιωτζής.	Ἰ. Πάλλης.	Κ. Χασιώτης.
Δ. Ἀδάμης.	Ἰ. Ἀργύρης.	Κ. Καπανδρίτης.
Δ. Καρβελάς.	Ἰ. Ἐλευθεροῦχος.	Κυριακός Σκιαδᾶς.
Δ. Ἐλευσίνιος.	Ἰ. Μαραθωνίτης.	Λάμπρος Κατζίκης.
Δ. Κιαμπρές.	Ἰ. Λιάκουρας.	Λάμ. Ἡλιακόπουλος.
Δ. Γενήτης.	Ἰ. Ποριώτης.	Λάμ. Βλάχος.
Δ. Τουφεκτζής.	Ἰ. Πυρσῆς.	Λεονάρδος Καρίδης.
Δ. Βελιαντζής.	Ἰ. Δαλέκος.	Δ. Γεωργαντάς.
Δ. Ζαμανίκας.	Ἰ. Γριπαίος.	Δ. Ἀναγνώστου.
Δ. Πανοῦσος.	Ἰ. Κουκουμάκης.	Δ. Α. Βλάχου.
Δ. Βόρσας.	Ἰ. Ἱερέυς.	Λουκᾶς Δραμισιώτης.
Δ. Μενιδιάτης.	Ἰ. Πέτρου Χασιώ-	Λούκας Σκουρτανιώ-
Δ. Καρταλάς.	της.	της.
Δ. Σακελάρης.	Ἰ. Σπαντής.	Νεροῦτζος Βενιζέλος.
Δ. Καπανδριώτης.	Ἰ. Π. Σακελάριος.	Νέστωρ Κοπίδης.
Δ. Ἀραμπαντζής.	Ἰ. Μενιδιάτης.	Νέστωρ Τέττιγας.
Δ. Βαμβακᾶς.	Ἰ. Περσινός.	Νικόλαος Χαϊμαντάς.
Εὐθύμιος Κτενᾶς.	Ἰ. Τουροκοδόμητος.	Ν. Ἰω. τζίτζιφιᾶς.
Εὐθ. Ἱερομόναχος.	Ἰ. Δρίτζας.	Ν. Πέτρου.
Ἐλευθέριος Πέντας.	Κόλιας Λιούμης.	Ν. Καλαντζής.
Ἐλευθ. Βελεγρῆς.	Κ. Μασούρης.	Ν. Κουμουλέζας.
Ἡλίας Μανόλης.	Κ. Σπαντίδης.	Ν. Κουζάκης.
Ἡλίας Τεκλαγιάννης.	Κ. Κωντζᾶς.	Ν. Πιττάκης.
Θεόδωρος Φωκᾶς.	Κ. Μυράκης.	Ν. Παπούρης.

N. Παγώνης.	Πέτρος λούης.	Σπ. Τζύγκρης.
N. Κακούρης.	Σαμουήλ 'Ιερομόναχ.	Σπ. 'Ιω. Μαραθωνί- της.
N. Πετρούτζος.	Σαράντης Σπαντίδος.	της.
N. Γόλφης.	Σ. τζίπης.	Στάμος Λάσσης.
N. Τρίμης.	Σιδέρης Στρέφης.	Στ. Μακελάρης.
N. 'Αδάμης.	Σ. Σαρδελάς. 'Ιερεύς.	Στ. 'Αν. Θεοδώρης.
Νικ. 'Ιερεύς.	Σ. Λιούμης.	Στ. Μυρτίκαλις.
N. Κούρης.	Σ. Συργιάρης.	Στ. Πάλλης.
Παναγιώτης Τζούνας.	Σπυρίδων Ξεροτάγα- ρος.	Στ. Κωνσταλούντρας
Παν. 'Ρούλιας.	Στ. Ζήνης.	
Π. 'Τζαρουχᾶς.	Σ. 'Αθ. Ξεροτάγαρος.	Σταύρος Βλαχάκης.
Π. Τζάκωνας.	Σπ. Ν. Πετρούτζος.	Στ. Κουτός.
Π. Μαγκανᾶς.	Σπ. Βενέτας.	Στ. Σπαντίδος.
Π. Σαββατιανός.	Σπ. Βέκας.	Στέφανος Καλαμπό- κης.
Π. Μπίμπος.	Σπ. Φωκᾶς.	
Π. Κωνσταλούντρας.	Σπ. Βωϊστάρης	Συμεών Τρίμης.
Π. 'Ανδ. Σχοινᾶς.	Σπ. Βαρούς.	Σωτήρης Θηβαῖος.
Π. Χασιώτης.	Σπ. ἀντ. Αιούμης.	Σ. Δανιήλ.
Π. Σακκελάρης.	Σπ. Κακούρης.	Σ. Κάσταγλις.
Πανούσης Τοτώμης.	Σπ. Σελύγκαρος.	Σ. Αιούμης.
Π. Σιέγκος.	Σπ. Παράσχος.	Σ. Βόρσας.
Π. Καλούδης.	Σπ. Κανέκης.	Σ. Τρακιάδας.
Π. Κιουρκατιώτης.	Σπ. Θηβαῖος.	Τριαντάφυλλος Βλα- χάκης.
Π. Χασιώτης.	Σπ. Βάβαρις.	
Πέτρος Π. Παναγιώ- του.	Σπ. Τζιώτης.	Φίλιππος Βάβαρις.
Πέτ. Κωντζᾶς.	Σπ. Κωντζᾶς.	Φυλακτὸς Ξεροτάγα- ρος.
Πέτ. Λέκκας.	Σπ. Μ. Δανούρδης.	
Πέτ. Δράκαρος.	Σπ. Παν. Ξεροτάγα- ρος.	Φυλακτὸς Μανδράς.
Πιέρος 'Αραμπαντζῆς	Σπ. Θιάσπρας.	Χρῆστος Γ. Μωραΐτης
Προκόπιος Σαμαρτζῆ.	Σπ. Κουβαριώτης.	Χρῆστος Γενήτης.

- Ἀθανάσιος Μ. Μου- Ἀποσ. Βλάχος Κα- Δημ. Γ. Χυλᾶς.
σταφιότης. λαρίτης. Δημ. Δέδες Εὐβοεὺς.
Ἀθ. Δραγμαναῖος. Ἀποσ. Ἀνχασίου. Δημ. Φιλίππου Λεβ.
Ἀθ. Ἀσπροποταμίτ. Ἀποσ. Κορίνθιος. Δημ. Ἀάμπρου Σαλων
Ἀθ. Μαμουλαῖος. Ἀποσ. Δρακόσπηλ. Ἠλίας Πάνου Σαλων.
Ἀθ. Ἀγραφιότης. Αὐγέρης Κασέλης. Ἠλίας Κατζαρὸς Σαλ.
Ἀθ. Μουταυτζῆς. Βασίλειος Βλάχος. Ὑ- Θεόδωρος Ἐβρωμένος
Ἀθ. Ἀάμπρος. δραιοί. Θεόδ. Ἀμπελακιώτ.
Ἀθ. Φαραῶ Σαλων Γεώργιος Μουμτζῆς. Ἰωάν. Γερογιάννης.
Ἀθ. Μιτυληναῖος. Γ. Κοκκιναῖος. Ἰω. Κασινισαῖος.
Ἀθ. Κεράλης εὐδοεὺς Γ. Μουσταφιότης. Ἰω. Ἀγιοργίτης.
Ἀναγώστης Σαματα Γ. Γερολουκᾶ. Ἰω. Ἀγραφιότης.
ρίτης. Γ. Καλούσης. Ἰω. Γραβανιώτης.
Ἀν. Γεωρ. εὐβοεὺς. Γ. Ἱερέυς Σαλων. Ἰω. Ρεκέις Θιβαῖος.
Ἀν. Διδωρίκης πεν- Γ. Δραγμαναῖος. Ἰω. Δελιγιάννης.
θιρὸς τοῦ Γκούρα. Γ. Ἀάμπρου Εὐβοεὺς. Ἰω. Δρακοσπηλαιώ-
Ἀλέξης Κεράθιος. Γ. Δελούδας Κεφ. της.
Ἀνδρ. Καλκαμέντζας Γ. Βενετζανόπουλος. Ἰω. Τοπιτζῆς.
Ἀνδρ. Ἰωάννου Θη. Γ. Ἰωάν. Πάτριος. Ἰω. Καμήλας Εὐβοεὺς.
βαῖος. Γ. Φροντιστής. Ἰω. Σ. Νυῦπλης.
Ἀντώνιος Καπνὸρίζ. Γ. Μαρκεντίνης. Ἰωακείμ Ἱερέυς Κρής.
(Ἀντών. Ἀθ. Φαναρι- Γεροστάσιος Θηβαῖος. Ἰωάννης Ἀθανασίου.
ώτης. Γεροζάχος Σαλωνίτης. Ἰω. Πετρῆς Τζεσμελ.
Ἀντώνιος Σιδέρης. Γερομάρκος Σέραςλις. Ἰω. Ἀντ. Τζακωνίτης
Ἀντ. δεδοσης. Γερογιάννης Λευκάδ. Ἰω. Μιχαήλ παρα-
Ἀντ. Ἀάμπρου Θη. Γούλας Ἀγραφιότης. γιάννης.
βαῖος. Δημήτριος Πρεβεζάνος. Ἰω. Π. Κουτρουβέλος.
Ἀντ. Κουτρούλης Εὐ- Δημ. Καינוύριος. Κοσμᾶς Βυζάντιος.
βοεὺς. Δήμας Μυροδήμου. Κοσμᾶς Κύτζου Βυζ.
Ἀντ. Τζιργώτης. Δήμ. Γαθριά. Κώνστας Βούλγαρις
Ἀν. Καρπούζης. Δημ. Γεροδήμου. Σαλωνίτης.
Ἀν. Βομβιέρης. Δημ. Χαλιώτης. Κωνστάντιος Ἰωάν.
Ἀντώνιος Κύπριος. Δημ. Πρίπας. Κων. Ξεροβεδούρης
Ἀναστάσιος Σαλων. Δημ. Ἀάγιος Σαλων. Κωτζός Παναγιώτου.
Ἀνασ. Μαρτίνος. Δημ. Π. Γεωργ. Σαλ. Κωτζός Δημητρίου.
Ἀποστόλης Ζητουνι- Δημ. Καλιδιάρης Εὐ- Κώνστας Πλουμαρίτ.
ώτης. βαῖος. Κων. Δ. Κρύτζαλις.
Ἀποσ. Κατζικογιάν. Δημ. Βλαχοχωρίτης Κων. Θεομὸς Λευκάδ.

Κωνσ. Χρυσάιτης. Σπυρίδων Δεδούσης. Ν. Καφοράκης.
 Κωνσ. Ταλαμάγκης. Σπύρος Ἀναστασίου. Ν. Βασιλείου Κυδωνι.
 Κωνσ. Κασάπης. Σπυρος Δημητρίου. Ν. Δημητρίου Ὀλύμ.
 Κωνσ. Ἰω. Λεβαδίτης Σπ. Ψευδοσπύρος. Ν. Ἰωβάνης.
 Κώλιας Δημητρίου. Στάθης Ταγαράκης. Ν. Σαλάκας Ἄνδριος.
 Λουκάς Ἀρετόπουλος Στάθης Δημητρίου. Παναγιώτης Στέλιος.
 Λεονάρδος Κωνσταντίνος Ραχωβίτης. Στέργιος Βασιλείου.
 Λουκάς Ἀρετόπουλος Σταῦρος Πλιάτζηκας. Σωτήρης Γεωργίου.
 Μανώλης Αἰνίτης. Σωτήριος Στάμου. Χριστόδ. Παρδάλης.
 Μιχάλης Βλάχος. Τάσος Βαϊώνης.
 Μηνᾶς Γεωργίου. Τριαντάφ. ἀργύρης.
 Μιχαὴλ Καζέπης. Τριαντάφ. Χρήστου.
 Νικόλαος Κονιτζίωτ. Τριαντάφ. τζαβελέκ.
 Ν. Κιαπάτης Θηβαῖος Χρήστος Πατούλας.
 Ν. Κίτζου Σκληωνίτης Χρ. Κερκαμίδας.
 Ν. Καραμαυλῆς. Χρῆς. Θεοδώρου.
 Ν. Ζούλφος Καρύ-Χαρχαλίμπες. Κερ-
 στίος. Ἀναπτάσιος Γεωργ.
 Ν. Θεοδώρου. Ἀνδρέας Ἰωάννου.
 Ν. Μαρῆς Κεφαλήν. Ἐποστόλης Ἰωάννου.
 Παναγ. Ταλιάρης Σαλ Γεώργιος Πεγλιθάν.
 Παναγ. Σ. Παυλιαίτ. Γεώρ. Τριπολιτζίωτ.
 Παν. Κωτζάνου. Γεώρ. Βασιλείου.
 Παν. Δημ. Καρύσιος. Γεώρ. Πίνης Κρής.
 Παν. Μαῦρος Κιδων. Δημήτ. Σκιαδάς.
 Παν. Καραμυθιώτης. Δημ. Παρσασκευᾶς.
 Παν. Μανιάτης. Ἐμμανουὴλ Σπαρίδ.
 Παν. Ζωσίμου Κεφαλ. Ἐμμαν. Γεωργίου.
 Πανούτος Κουλιώτης Ἰωάννης Κοκκίνης.
 Πανούτ. Τζούπα Εὐθ. Ἰωάννης Καραγιάν.
 Πέτρος Δερνικίου Σχλ. Ἰωάννης Κρητικός.
 Παῦλος Κακολιριανός Ἰωάννης Γκαβός.
 Παρσασκ. Κωτόπουλος Κωνσταν. Τόγιας.
 Προκ. Παλαιολόγος. Λουκάκης Πατρινός.
 Σίμος Κουντάνης. Νικόλαος Ἰωάννου.

ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ.

Λιτιέν Κλώδ Ῥιγὰλ ἐξ
 Ἀγκιτῆς Γαλλίας
 ἀπέθανε τῇ 6. Φε-
 βρουαρίου 1827
 Βοαρὶὼν ἐκ Αεμιλ τῆς
 Γαλλίας, τῇ 25 Φεβ.
 Γαβριὴλ Ῥεβὰλ Γενου-
 βέζος Ὑπολοχαγὸς τῇ
 1 Φεβρουαρίου.
 Δαρμανιὰν ἐκ Τούλου
 τῆς Γαλλ. τῇ 5 Φεβ.
 Κλεμάν ἐκ Σουαλὼν τῆς
 Γαλλ. Λοχαγὸς τῇ
 26 Μαρτ.
 Λουί Κλώδ Ῥαφαὴλ ἐκ
 Παρις. τῇ 27. Φεβρ.
 Πιέρ Παρὰ ἐκ Ζουινιέ τῆς
 Γαλλ. τῇ 5 Φεβρ.
 Ῥιβέρος Μασπὴλ Φερδι-
 νάνδος Ἰσπανὸς Ὑπο-
 λογ. τῇ 3 Φεβρουαρίου.
 Ῥομπέρ ἐκ Ναυσι τῆς
 Γαλλίας Ταγματ. τῇ
 6 Δεκεμ.
 Σεραφίνος Λιμὰρ ἐκ
 Πέμπλαο Ἰσπανίας.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

Σελ.	Σελ.
Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανίστανται 9	Ὁ Βριώνης ἀναχωρεῖ ἀπ' Ἀθη-
Ὁ Καῆς Τούρκος 40	νῶν 25
Οἱ Τούρκοι συλλαμβάνουσι	Οἱ Ἕλληνες εἰς Ἀμαρυσίον καὶ
δώδεκα Ἀθηναίους 40	Χαλάνδριον, καὶ περὶ τῶν
Ὁ Δημήτριος Ζωγράφος 41	παλαιῶν τούτων δῆμων. 29
Ὁ Καίσαρ Βιτάλης 41	Μάχη εἰς Χαλάνδριον 27
Οἱ Ἀθηναῖοι ἀποκλείουσι τοὺς	Θάνατος τοῦ Ἀρχηγοῦ Λέκκα 28
Τούρκους εἰς τὸ Φρούριον 42	Οἱ Ἀθηναῖοι εἰσέρχονται εἰς τὴν
Περὶ τοῦ Μανιδίου —	πόλιν —
Περὶ τῆς Χαστιᾶς 43	Οἱ Ἀθηναῖοι καθιζῶσιν Ἀρχάς 29
Οἱ ὁπλαρχηγοὶ τῶν Ἀθηναίων 44	Οἱ αὐτοὶ κυριεύουσι τὸν Σερ-
Περὶ τοῦ Δήμου Ἐχειδῶν —	πεντζέ 30
Οἱ ἐν Ἀθήναις ἐλθόντες δογχοὶ 45	Θάνατος τοῦ Γ. Γκλύστη —
Οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὸν Ὑψη-	Θάνατος τοῦ Ἀγ. Ἐγγεῖλι καὶ
λάντην περὶ Ἀρχηγοῦ —	Π. Σ. Ἀργύρη 34
Ὁ Λιβέριος Διθερόπουλος καὶ	Τὸ Τραγῳδίων τῶν Τουρκισσῶν 32
τὸ δῖπλωμά του 46	Ὁ Ἀρμιοὺς Πάγος εἰς Ἀθήνας,
Οἱ ἀποκλεισμένοι, στενοχωρη-	καὶ ὁ ὀργανισμὸς 33
μένοι πέμπουσι πρεσβευτὴν	Ὁ ὄρκος τῶν Ἐφόρων καὶ ἡ
τὸν Φίλιππον Γουναράκη 47	ἐκλογὴ αὐτῶν 34
Μάχη τῶν διαμαχομένων με-	Ὁ Ἀνάργυρος Πετράκης Βου-
ρῶν 47—48	λευτής 36
Οἱ ἀποκλεισμένοι ἀποκεφαλίζου-	Ὁ Ἰω. Εἰρηναῖος αὐτόθι
σιν ὀκτὼ ἐκ τῶν δώδεκα φυ-	ἐπικουρικὴ δύναμις τῶν Ἀ-
λακωμένων 48	θηναίων 37
Περὶ τοῦ Φιλαρέτου Τριαντα-	Νεροῦτζος Βενιζέλος, καὶ Ἀντ.
φύλλου 49	Πούλος εἰς Ἰππίατην 38
Περὶ τοῦ Προχ. Βενιζέλου, Ἀγ-	Ἐκριθεὶς ὑπονόμου κατὰ τῆς
γέλου Γέροντα, καὶ Παλαιο-	Πύλης τοῦ φρουρίου, αὐτόθι
λόγου Βενιζέλου —	Θάνατος Δ. Νίκα καὶ Δ. Σκευᾶ
Οἱ ἀποκλεισμένοι ἐκπέμπουσι	Ἡ παράδοσις τοῦ Φρουρίου καὶ
τοῦ Φρουρίου πέντε ἐκ τῶν	ἡ συνθήκη τῶν ἀποκλεισ-
οικείων εἰς τὸν Διοικητὴν	μένων 40
Καρύστου 20	Θάνατος τοῦ Π. Κτενᾶ 42
Μάχη τῶν Ἀθηναίων κατὰ τοῦ	Ἡ σφαγὴ τῶν Ἀθην. Τούρκων 44
Βριώνης εἰς Λιάταν —	Ὁ Ἰω. Βλάχος καὶ Ν. Ζαχα-
Ὁ Βριώνης ἔρχεται εἰς Ἀθήνας 21	ρίτζας ἀρχηγοὶ τῆς Φρου-
Οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὰς Νήσους,	ρᾶς τῆς Ἀκροπόλεως 46
καὶ οἱ Τούρκοι εὐρίσκουσι	Τὸ ψήφισμα τῶν Ἀθηναίων 47
τὰς κρυψώνας τῶν Ἀθη-	Ὁ θάνατος τοῦ Γ. Σκουζέ 39
ναίων 22	Ὁ Σαρῆς κυριεύει τὸ Φρούριον —
Μάχη εἰς Δραγουμάνον καὶ περὶ	Οἱ ἐναντιοὶ τοῦ Σαρῆ εἰς Με-
τοῦ Χωρίου τούτου 23	γαρίδα 50
Ὁ Ῥουμπέσης καὶ ὁ Βριώνης 24	Ὁ Ὑψηλάντης ἔρχεται εἰς Ἀ-
Ἡ σπάθη τοῦ Βριώνης πρὸς τὸν	θήνας —
Ὁδυσσεᾶ καὶ Κολοκοτρῶ-	Ὁ Ὁδυσσεὺς ἔρχεται εἰς Ἀ-
νήν —	θήνας 51

σελ.		σελ.
—	Ὁ Γκούρας Φρούραρχος Ἀθηνῶν	Τὰ Σχολεῖα τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἡ ὑπογραφία καὶ ἡ Ἐφημερίς τῶν Ἀθηνῶν 87
52	Ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀρχιστράτηγος καὶ ἡ ἐκστρατεία του	Ἡ Ἐπιστολὴ τοῦ Στανῶπ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους —
—	Ὁ Σαρῆς συλλαμβάνεται αἰχμάλωτος καὶ ἐλευθεροῦται	Ἡ πρὸς αὐτὸν ἀπάντησις τῶν Ἀθηνῶν 89
—	Ἀνεγείρεται ὁ προμαχὼν τῆς Πηγῆς, καὶ τὸ ἐπίγραμμα	Ἐπιστολὴ τῶν ἰδίων πρὸς τὴν ἐν Λονδίῳ Φιλελληνικὴν Ἑταιρείαν 90
—	Περὶ τῆς Κλεψύδρας	Οἱ ἡγούμενοι τῶν Μοναστηρίων συνεισφέρουσιν ὑπὲρ τῶν Σχολείων 91
55	Ὁ λόγος τοῦ Δ. Σουρμελῆ	Ἡ Διοίκησις πρὸς τὸν Ἐπαρχὸν Ἀθηνῶν ἐπικυροῦσα τῶν ἡγουμένων τὴν συνεισφορὰν γρ. 5000 92
63	Ὁ θάνατος τοῦ Σαρῆ	Οἱ Δημογέροντες Ἀθηνῶν πρὸς τὴν φιλόμουσον Ἑταιρείαν παραχωρεῖ τόπους, καὶ ἡ Διοίκησις τοὺς ἐγκρίνει 93
66	Αἱ γυναῖκες Γκούρα καὶ Ὀδυσσεὺς ἐν τῷ Φρουρίῳ, καὶ ἡ ἀντιζηλία αὐτῶν	Ὁ Ταλαντίου Νεόφυτος Ἐπισκοπὴς Ἀθηνῶν 94
67	Ὁ Ὁμέρ Πασσᾶς τῆς Εὐβοίας εἰς τὴν Ἀττικὴν	Ἡ Φιλανθρωπικὴ Ἐπιτροπὴ Σύστασις δικαστηρίου 96
69	Περὶ τοῦ δήμου Πύθου, καὶ Ὅτης, καὶ Δεκελίας καὶ Ὑμητοῦ 69 καὶ 70	Περὶ Κερατίας Κώμης Ἀττικῆς 97
71	Συμφωνητικὸν τῶν Ἀθηναίων ἐν Κωλοπίσῃ	Ὁ Π. Ζαχαρίτζας ἐκλέγεται Βουλευτὴς —
72	Τὸ ἐχθρικὸν ἱππικὸν πλησιάζει εἰς τὴν Πόλιν	Ὁ Γκούρας διορισθεὶς Ἀρχηγὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ἐμβαίνει εἰς τὴν Πελοπόννησον 98
—	Ὁ Ἰω. Σαντορινναῖος συλλαμβάνεται αἰχμάλωτος	Ὁ Γκούρας νικᾷ τοὺς Ἀντάρτας, διαλύει τὸν ἐμφύλιον πόλεμον 99
74	Ὁ Ἀγγλὸς Στανῶπ	Οἱ Ψαριανοὶ ἦλθον εἰς Ἀθήνας διὰ τὴν ζητήσασαι τὴν γῆν τοῦ Πειραιῶς πρὸς οἰκοδομὴν Πόλεως 402
—	Ὁ Π. Ζαχαρίτζας Βουλευτὴς καὶ ὁ Ψύλλας σύμβουλος του	Συμῶν Μαρμαροτοῦρη καὶ Ἀγγελ. Καγγελέρης 405
75	Περὶ τοῦ δήμου Ψαφίδος καὶ τῆς Πειραικῆς	Περὶ τοῦ κατ' Ὀδυσσεὺς πολέμου —
76	Πλαστογραφία τοῦ Ὀδυσσεὺς	Ἀλληλογραφία Ἀθηναίων καὶ Ὀδυσσεὺς 407
77	Ἡ πρὸς τὸν Κολοκορρώνην ἐπιστολὴ τοῦ Ὀδυσσεὺς	Περὶ Κουντουριωτῶν καὶ Κουντούρων 440
78	Ὁ ἐχθρὸς εἰς Ἀττικὴν καὶ ἐπιστολὴ τῶν Ἀθηναίων πρὸς τὴν Διοίκησιν	Τοῦ Γκούρα αἱ πρὸς τὴν Διοίκησιν ἐπιστολαί 442
80	Ὁ Γκούρας εἰς Μαραθῶνα καὶ ἡ αὐτῇ μάχη	Ὁ Ὀδυσσεὺς παραδίδεται εἰς
82	Ἡ Διοίκησις εὐχαριστεῖ τὸν Γκούραν	
—	Περὶ Καπαδριτίου καὶ Ὑβας	
83	Ἡ Κοινότης τῶν Ἀθηνῶν διορίζει φρούραρχον τὸν Γκούραν	
85	Τὸ ἱππικὸν τοῦ ἐχθροῦ ἔξω τῆς πόλεως	
86	Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Γκούρας εἰς Κάλαιμον	
—	Ὁ ἐχθρὸς ἀναχωρεῖ ἐκ τῆς Ἀττικῆς	

Σελ.	Σελ.
τὸν Γκούραν 416	Ὁ ἐχθρὸς στρατοπεδεύει ἐξω
Ἐπιστολὴ Ἀμπέξ Πασσᾶ καὶ	τῆς πόλεως, ἀφ' ἧς ἀρχα-
Μουραφάμπεγι 417	τα: ἡ πολιορκία —
Ὁ βίος τοῦ Ὀδυσσεύς 418	Νικόλκος Ζαχαρίτζας ἐμβαίνει
Τοῦ Γκούρα ἐπιστολὴ πρὸς τὴν	εἰς τὸ Φρούριον —
Διοίκ. περὶ τοῦ τακτικοῦ 422	Ἡ διακήρυξις τῶν ἀποκλεισ-
Ἐλευσις τοῦ Τακτικοῦ εἰς Ἀ-	μένων 447
θῆνας 423	Οἱ ὀπλαρχηγοὶ τῶν Ἀθηναίων
Ἡ ὁδὸς τοῦ Μάρκου Βότζαρι . 424	καὶ οἱ Δημογέροντες —
Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Τακτικοῦ πρὸς	Ἀλληλογραφία Γκούρα καὶ Ἀλ-
τοὺς Ἀθηναίους διακηρύττει —	δανοῦ Τούκου 448
Ἡ μισθοδοσία καὶ τὰ σιτηρέσια	Ὁ Κώστας λαγουμτζῆς ἐμ-
τοῦ Τακτικοῦ 426	βαίνει εἰς τὸ Φρούριον 449
Οἱ Τοῦρκοι φεύγουσιν ἀπὸ Σά-	Μήτρος Σαρκοῦρδίνος 451
λωνα 428	Δημήτριος Πρεβεζάνος 452
Ὁ Γκούρας ἐκδίδει συστατικὸν	Ἐπτά Ἑλλήνες στρατιῶται
ὑπὲρ τοῦ Τακτικοῦ —	συλλαμβάνονται ἐν Πειραιεὶ 453
Ἡ Φιλίμη. Ἐταιρεία πρὸς τὴν	Ὁ Φερζάντης καὶ Ἰησοῦφης —
Διοίκησιν 431	Οἱ Ἑλλήνες καταλαμβάνουσι
Πρακτικὰ τοῦ διδασκάλου τοῦ	τὸ Χαϊδάρι 453
Παρθενῶνος 432	Μάχη ἐν Χαϊδαρίῳ καὶ ἦτα
Νεόφυτος Νικητόπουλος 437	τοῦ ἐχθροῦ —
Κατάστασις τοῦ Τακτικοῦ καὶ	Περὶ τοῦ δήμου Ἀχερδούντος —
ὁ Σουνιέρος 438	Υἱόννομος ἐν τῷ Ναφ τοῦ Ἀ-
Ὁ Φαβδιέρ ἐκστρατεύει ἐπὶ Κά-	λεζανδρινῷ 458
ρυστον καὶ ἡ πρὸς τοὺς	Ἀποστόλης Κουδελάνος —
Προξένου διακονίᾳς του . 439	Αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Κιουταχῆ
Ὁ Φαβδιέρ ἀποκλείεται στε-	πρὸς τὸν Βεζύρην καὶ ἄλ-
νῶς μετὰ τὸ Σῶμά του 440	λον ὑπουργὸν τῆς Θύρας . 459
Ἑλληνικὰ πλοῖα καὶ ὁ Κριε-	Ὁ Στάμος Θεοδώρης 464
ζιώτης διαλύουσι τὸν ἀπο-	Ὁ Νέστωρ Κοπίδης 465
κλεισμόν —	Τὸ Ἐπτανησιακὸν Σῶμα —
Ὁ Χρήστος Σαρῆς —	Μάχη ἐν Κωλιᾷ καὶ ὁ Λε-
Γιῶ Βλάχος καὶ Γ. Ψύλλας ἐκ-	λούδης 466
λέγονται βουλευταὶ 444	Θάνατος τοῦ Γκούρα 467
Στάμος Σεραφεῖμ ἀντὶ τοῦ Ψύλ-	Τὸ συμπόσιον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ
λα βουλευτῆς —	Ἰωάν. Βλάχου 469
Ἡ εἰδησις τῆς πτώσεως τοῦ	Ὁ Δάμπρος Νάκος 470
Μεσολογγίου 442	Περὶ διαθέκης τοῦ Γκούρα . 471
Ὁ Μελέτιος Βασιλείου καὶ περὶ	Περὶ τοῦ Ἰω. Μεμούρη 472
Χαστιῶν —	Θάνατος Νεροῦτζου Βενιζέλου 475
Κατάστασις τοῦ Φρουρίου καὶ	Ἐξοδος τοῦ Κριεζιώτου εἰς τὸ
τὰ ἐφ' ὅριά του 444	Φρούριον 476
Φόρος ἐπιβληθεὶς εἰς Ἀθη-	Οἱ δύο παταλωμένοι Ἑλλήνες 480
ναίους ὑπὸ τοῦ Φρουράρχου 445	Ὁ Φαβδιέρ μετὰ τὸ Τακτικὸν ἐμ-
Περὶ τῆς Αἰκατερίνης Ν. Κόρδα —	βαίνει εἰς τὸ Φρούριον 482
Σπύρος Βενάρδος — Στέργιος	Θάνατος Παναγῆ Ζωσίμου 486
Ποστολάκας —	Θάνατος Παπᾶ Ἐμμανουὴλ . 487
Ὁ Στόλαρχος Ἀγγλὸς Ἀμιλ-	Ἡ πτώσις τῆς στέγης τοῦ ἐρεχ-
τῶν 446	θείου καὶ θάνατος τῆς Γκού-

Σελ.	Σελ.
ραϊνας 489	ΑΙ συνθήκαι επικυρωμέναι υπό
Ἡ Ἑλλην. Διοίκησις, Ζαήμης	τοῦ Κιουταχῆ 242
καὶ Π. Μαυρομυχάλης . . . 490	Ἡ ἔξοδος τῶν ἀποκλεισμένων 244
Γω. Βλάχος 494	Ἡ πρὸς τὴν Ἑθν. Συνέλευσιν
Τὰ Ἑλλην. Στρατεύματα εἰς	ἐπιστολὴ τῆς Κυβερνήσεως
τὴν Ἀττικὴν —	καὶ τὸ ψήφισμα τῆς Ἐθνο-
Γόρδων Ἐιδεκ., Ἀστιγῆς . . 492	συνελεύσεως ὑπὲρ τῶν ἀπο-
Περὶ Καματεροῦ καὶ ὁ δῆμος	κλεισμένων 245
Φρέαττοι —	Ὁ Στάμος Σεραφεῖμ —
Οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τῆς Μουνυχίας	ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.
καὶ Καττίλλας —	Ἀνασκευὴ τῆς διατριβῆς τοῦ
Θάνατος Προκοπίου Κατζαντώ-	Οὐλερίχου 246
νη καὶ Κιουρκατιώτη 193—194	Περὶ Κολωνοῦ 252
Περὶ τοῦ Βάσσου Μαυροβουνιώτη	Περὶ τινῶν δῆμων καὶ ὁρέων
Ἐπιστολὴ Κιουταχῆ πρὸς τοὺς	Ἀττικῆς 257—266
ἐν Φρουρίῳ 495	Οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Αἰγίνῃ καὶ Ἀλ-
Περὶ Δημητρίου Βενιζέλου καὶ	λαῖς Νήσοις 267
Σπ. Δουτᾶ 497	Ὁ Ἐπιτάφιος λόγος εἰς τοὺς
Ἦττα τοῦ Κιουταχῆ ἐν Πειραιεῖ	ὑπὲρ Πατρίδος ἀποθανόντας —
καὶ Μουνυχίας 499	300 Ἀθηναῖοι Στρατιῶται ὑπὲρ
Περὶ Κερατηνίου καὶ Κερατίας 203	τὸν Στρατάρχην 280
Ἡ ἐν Μετογίῳ μάχη καὶ νίκη	Θάνατος Λέκκα καὶ Δανίλη . 281
τῶν Ἑλλήνων 205	Γω. Βλάχος Πανελλήμιος, Γ.
Ἡ παράδοσις τῶν ἐν Μοναστη-	Ψύλλης καὶ Ν. Καρόρης
ρίῳ Τούρκων καὶ ἡ ἐπιστο-	Βουλευταί 282
λὴ τοῦ Ἀρχιστρατήγου	Περὶ Πατισίων καὶ Συπολίων
Τζούρτζη 208	καὶ Συπαλητοῦ 283
Περὶ Καραϊσκάκη καὶ Διάκου 211	Περὶ Ἰω. Ρ. Ραγκαβῆ καὶ τοῦ
Ὁ θάνατος τοῦ Καραϊσκάκη . 212	συγγραμμάτων του 284
Ἡ ἦττα τῶν Ἑλλήνων ἐν Ἀνα-	Ὁ Κυβερνήτης εἰς Ἀθήνας . 286
λάτῳ 217	Περὶ Ἀμερικανῶν —
Ὁ Σ. Δράκος καὶ ἡ ἀλληλογρα-	Θάνατος τοῦ Κυβερνήτου . 289
φία 219	Ἡ πρὸς τοὺς ἀντιπρέσβεις ἐπι-
Ἰπνόνμοι ἐν τῷ Φρουρίῳ περὶ	στολὴ τῶν Ἀθηναίων . . 294
ἀντροπῆς αὐτοῦ 222	Ἐπιστολὴ τῶν μαθητῶν τῆς
Ἐμφάνισις Γάλλου μεσίτου περὶ	Σχολῆς Βασικτῶνος πρὸς
ἀποδόσεως καὶ ἀλληλογρα-	τοὺς Ἕλληνας 297
φία 223	Ὁ Ἀναγν. Σχινᾶς 302
Ἡ διαταγὴ τοῦ Ἀρχιστρατή-	Ἡ ἔλευσις τοῦ Βασιλέως Ὁ-
γου Τζούρτζη 226	θwanos 304
Ἡ ἡρωϊκὴ ἀπάντησις τῶν ἀπο-	Παράδοσις τῆς Ἀκροπόλεως . 305
κλεισμένων 227	Ἐπίλογος πρὸς τοὺς ἀπογόνους 306
Ἡ πρὸς τὸν Λεβλὸν ἐπιστολὴ	Αἱ οἰκογένειαι τῶν Ἀθηναίων . 307
τοῦ Κιουταχῆ 228	Οἱ ὑπὲρ Πατρίδος ἀποθανόντες 310

ΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ.

ΚΑΘΗΡΙΚΟΙ

Ἀθηνῶν Μητροπολίτης Νεόφυτος	5	Ἀλέξ. Α. Γεωργιάδης	4
Θήρας Ἐπίσκοπος Ἱερόθεος	4	Ἀλέξ. Ματζώνης	4
Κορίνθου Ἀρχιεπίσκοπος Ἰωνᾶς	2	Ἀλέξ. Α. Σταματάκης	4
Οιτύλου Ἐπίσκοπος Προκόπιος	4	Ἀλκιβιάδης Ζήνης	4
Ἀμβρόσιος Ψιλογαλάνης Ἀρχι- μανδρίτης	4	Ἀμβρόσιος Βαφιαδάκης	4
Ἀμφιλόχιος Γαρδέλης Ἱερομό- ναχος	4	Ἀναστάσιος Λόντος	4
Βαρβολομαῖος Ἀσάθαρος	4	Ἀνασ. Μαυρομιχάλης	4
Γεώργιος Παῦλος	4	Ἀνασ. Καραμύχος	4
Διονύσιος Χουντουμάδης	4	Α'. Κωστής	4
Δημήτριος Μασούρης	4	Ἀνασ. Κωνοφάος	4
Δημήτριος Σάμιος	4	Α. Σκούφος	4
Ζαχαρίας Μαθᾶς Ἀρχιμανδρίτης	4	Α. Μητρόπουλος	4
Ἰωάννης Ἐφημέριος τοῦ Ἀγίου Γεωργίου	4	Α. Λαζαῆς	4
Ἰωάννης Ματζάκος	4	Α. Παπαθανασόπουλος	4
Ἰάκωβος Δ. Θωμᾶς	4	Ἀνασ. Χελιώτης	4
Ἰωάννης Χλωρός	4	Ἀνάργυρος Πετράκης	2
Ἰωάννης Ἰσιδώρου	4	Ἀνδρέας Κομπάτης	4
Ἰωσήφ Ταμβακόπουλος	2	Ἀνδρέας Πασχάλης	4
Ἰωσήφ Καλαμαράκης	4	Ἀνδρέας Δ. Τόμπρας	4
Κύριλος Πεντέλης Ἡγούμενος	2	Ἀναγνώστης Παπατζέρης	4
Κωνσταντῖνος Δημητρίου	4	Ἀναγ. Κοντάκης	4
Μάρκος Μοσχάτος	4	Ἀντ. Β. Βενιζέλος	4
Νεκτάριος Πετράκης Ἡγούμενος	2	Ἀντώνιος Πρεϊλώης	4
Προκόπιος Ἀρχιδιάκονος	4	Ἀντώνιος Κρεϊδόπουλος	4
Σταμάτης Ἀργυρὸς Σακελλάριος	4	Ἀντώνιος Ἐμ. Βάος	4
Φιλώτος Οἰκονομῆτις Ἀρχι- μανδρίτης	4	Ἀπόστολος Χ. Κτενᾶς	4
<i>Λαϊκοί.</i>		Ἀπὸς. Βεκούσης	4
Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησια- στικῶν καὶ τῆς Παιδείας	50	Ἀργύριος Πέπας	4
Ὁ Ἀἵματος Ἀθηνᾶων	400	Ἀργύρης Κωνσταντίνου	4
Ἀγγελος Α. Χωματιανός	4	Ἀριστείδης Ν. Λιανοσταφίδας	4
Ἀγγελος Ἰωάννου	4	Ἀριστείδης Ἐμμανουὶλ	4
Ἀγγελος Παλαιολόγος	4	Ἀριστομένης Δρακόπουλος	4
Ἀγγελὸς Χατζάρας	4	Βασίλειος Κομνηνός	4
Ἀθανάσιος Μπερτζουάνης	4	Βασίλ. Κρασᾶς	4
Ἀθαν. Κουτζανδρόπουλος	4	Βασίλ. Βασιλειάδης	4
Ἀθαν. Γ. Κωστόπουλος	4	Βασ. Ν. Κωνσταντίνου	4
Ἀθαν. Σμυρλῆς	4	Βασίλ. Κυργιαζῆς	4
Ἀθαν. Λέκκας	4	Βασίλ. Σφακιώτης	4
Ἀθαν. Σ. Κατζανδρῆς	4	Γεώργιος ψύλλας	4
Ἀλέξανδρος Βενιζέλος	4	Γεώργ. Σκούφος	4
Ἀλέξ. Δ. Βενιζέλος	4	Γεώργ. Γεννάδιος δι' ἐξουτὸν διὰ τὸ Α' Γυμνάσιον	4
Ἀλέξ. Δ. Σούφης	4	διὰ τὸ Ἑλλή. Σχολεῖον	2
		Γ. Χρυσοβέργης	4
		Γεώργ. Ἀφρονίδης	4
		Γεώργ. Λάπας	4
		Γ. Γ. Βασιλῆς	4

Γ. Κατζαρδός	4	Εμμ. Μαλιαράκης	4
Γ. Μωραΐτης	4	Εμμ. Στεφανίδης	4
Γ. Εύσταθόπουλος	4	Ευθύμιος Καστόρχης	4
Γ. Κανδυλιώτης	4	Ευστράτιος Βάγιας	4
Γ. Σύρρης	4	Εύστρ. Γ. Κλωνιάδης	4
Γ. Α. Νάκος	4	Ζαχαρίας Ίωάννου	4
Γ. Β. Μωραΐτης	4	Ζωρζής Ζ. Περδικάρης	4
Γ. Π. Λύμος	4	Θεόδωρος Μανούσης	4
Γ. Ν. Βαζιέλης	4	Θεόδωρος Καγκελέρης	4
Γ. Π. Δι Φραγκούλης	4	Θεόδωρος Στάγκαλας	4
Γ. Βερόπουλος	4	Θεόδωρος Τερζάκης	4
Γ. Ματουκᾶς	4	Θωμάς Καγκελέρης	4
Γ. Σεμπτέλος	4	Θεμιστοκλής Ζωγράφος	4
Γ. Παυλίδης	4	Θεμιστ. Βάδαρις	4
Γ. Έαρινός	4	Θεμιστ. Ί. Φραγκούλης	4
Γ. Ν. Οικονομόπουλος	4	Θεμιστ. Κυθαριόλος	4
Γ. Εζάνης	4	Ιορόδνης Μόσχος	4
Γ. Χριστοδούλου	4	Ίω. του Γκούρα	40
Γ. Κ. Τυπάλδος	4	Ίω. Οικονόμου	4
Γ. Πάγκαλος	4	Ίω. Α. Χωματιανός	4
Γ. Πέρδικας	4	Ίω. Σ. Κυριακός	4
Γιανούκας Χ. Πέτρου	4	Ίω. Δ. Εζάνης	4
Γ. Ν. Θεοφιλόπουλος	4	Ίω. Ρούκης	4
Γ. Φινάλης	4	Ίω Προΐχος	4
Γ. Χ. Κοπουτζιμάδης	4	Ίωσήφ. Λαπίερος	4
Γ. Μασούρης	4	Ίω. Χαλκοκονδύλης	4
Δαμιανός Ι. Βεκούσης	4	Ίω. Θεοδωρόπουλος	4
Δημήτριος Χατζίσκος	4	Ίω. Π. Δούκα	4
Δημ. Μισαράλιώτης	4	Ίω. Σαντοριναΐος	4
Δημ. Σκουζές	4	Ίω. Νικολαΐδης	4
Δ. Σακελλαράκης	4	Ίω. Τρίμης	4
Δ. Ξερογιανόπουλος	4	Ίω. Πανούσος	4
Δ. Ι. Χαζηλίδης	4	Ίω. Σ. Κοντογιάνης	4
Δ. Κωνσταντινίδης	4	Ίω. Στεφανίδης	4
Δημ. Ζριεκιόκης	4	Ίω. Γ. Κράνος	4
Δημ. Κεμπρέκος	4	Ίω. Άντωνιάδης	4
Δημ. Κριζιώτης	4	Ίω. Σεδαττόπουλος	4
Δημ. Παπα Νικολάου	4	Ίω. Δ. Πλάκας	4
Δημ. Ζέζος	4	Ίω. Τζανέτος	4
Δημ. Ρούκης	4	Ίω. Γ. Κολοσσούκας	4
Δ. Ι. Μερίκας	4	Ίω. Τυπάλδος	4
Δημ. Οικονόμου	4	Ίω. Κοζαδίνος	4
Δημ. Σκουπέρης	4	Ίω. Χ. Θ. Κριτόπουλος	4
Δ. Χ. Κοπουτζιμάδης	4	Ίω. Λιάγκας	4
Δημ. Κωνσταντίνου	4	Ίω. Π. Κανίλης	4
Δ. Α. Κονιάκης	4	Ίω. Ν. Καπετανάκης	4
Δ. Π. Κοντογιάνης	4	Ίω. Κ. Γεωργαντάπουλος	4
Δημ. Ν. Γούσιος	4	Ίω. Π. Οικονόμου	4
Δημ. Γ. Μάνεσης	4	Ίω. Τομπρόπουλος	4
Δρόσος Μαντζίλας	4	Κάρολος Θών	4
Ευμανούηλ Κουτζικάρης	4	Κάλορος Α. Γαλλιά	4

Κυριακός Δ. Μυλωνάς	4	Π. Ίωαννίδης	4
Κωνσταντίνος Λεβίδης	2	Π. Βρανάς	4
Κωνσταντίνος Σπαθής	1	Π. Μανολίδης	4
Κωνσταντίνος Πιτάρης	4	Π. Η. Κοντογούνης	4
Κωνσταντίνος Λεκάτης	4	Π. Ἀντωνιάδης	4
Κωνσταντίνος Φ. Μωραΐτης	4	Π. Χρ. Βόρσας	4
Κωνσταντίνος Δ. Βλάμης	4	Π. Ἀρχοντούλης	4
Κωνσταντίνος Κυπριάδης	4	Π. Γ. Κολοσούκας	4
Κωνσταντίνος Βελεμέζος	4	Π. Ἀγγελόπουλος	4
Κωνσταντίνος Οἱ. Ἀφεντάκης	4	Π. Πυρῆς	4
Κωνσταντίνος Πελάσκας	4	Π. Παππᾶ Ἡλίας	4
Κωνσταντίνος Γεωργιάδης	4	Π. Σκαλιζάκης	4
Κωνσταντίνος Μαρκοπουλιώτης	4	Παντολέον Γαλανός	4
Δάμπρος Νάκος	4	Παππᾶ Κώστας Τζαμάλας	4
Λεωνίδας Λεβέντης	4	Παρασκευᾶς Ἀλεξόπουλος	4
Λεωνίδας Ἀργύρης	4	Περικλῆς Ζαχαριτζᾶς	4
Λεωνίδας Π. Εὐαγόρας	4	Π. Πετρόπουλος	4
Ματθαῖος Λιανοσταφίδης	4	Πέτρος Ἰ. Βαλάσης	4
Μελέτιος Α. Μουρικίδης	5	Πέτρος Δ. Νάκος	4
Μιχαὴλ Βουζίκης	4	Πέτρος Γεωργόπουλος	4
Μιλτιάδης Ν. Λιανοσταφίδης	4	Πέτρος Πολυκράτης	4
Ναοὺμ Βασιλείου	4	Ρήγας Ἀθ. Κοκοσλῆς	4
Νικόλαος Ζαχαριτζᾶς	2	Σάββας Π. Κυπριανίδης	4
Ν. Φλογαίτης	4	Σπυρίδων Πατούσας	4
Ν. Γ. Μπλοῦκος	4	Σπ. Ζωγράφος	4
Ν. Μπόνης	4	Σπ. Σκούφος	2
Ν. Γ. Ζυγομαλάς	4	Σπ. Τριανταφύλλης	4
Ν. Κροκίδας	4	Σπ. Σ. Βλάχος	4
Ν. Σταμτσιου	4	Σπ. Ἀθανινός	4
Ν. Κούγκουλις	4	Σπ. Φιντικλῆς	4
Ν. Δανιήλ	4	Σπ. Α. Παυλίδης	4
Ν. Κοκόνης	4	Σπ. Δημητριάδης	4
Ν. Σερούσις	4	Σπ. Α. Ἀνδρεόπουλος	4
Ν. Σουρβάλης	4	Στάμος Σεραφίμης	4
Ν. Χατζὶ Πέτρου	4	Σταμάτιος Κρίνος	4
Ν. Ἀναγνωστίδης	4	Σταμ. Ἰαννακόπουλος	4
Ν. Α. Ἰατροῦ	4	Σταμ. Γεωργαντόπουλος	4
Ν. Κωνσταντινίδης	4	Στέργιος Ποστολάκης	4
Ν. Δίδυμος	4	Στέφ. Φιλιππίδης	4
Ὁδυσσεὺς Α. Χρυσόχοος	4	Στέφ. Κρίτης	4
Ὁδυσσεὺς Ἰάλωρος	4	Σταῦρος Βλάχος	4
Ὁθων Ν. Σοῦτζος	4	Σταῦρος Λεωνίδας	4
Παναγιώτης Πηῶλος	4	Στ. Βελισσάριος	4
Παν. Α. Χωματιανός	4	Στ. Δάβαρις	4
Παν. Σ. Κυριακός	4	Σωτήριος Βερσῆς	4
Π. Πικόπουλος	4	Σωτ. Καρτέσιος	4
Παν. Σκαπέσος	4	Σωτήριος Δέδες	4
Παν. Α. Βλάχος	4	Τρόφων Παππᾶ Πέτρου	4
Π. Μ. Χρυσόχοος	4	Τρ. Γ. Λιανόπουλος	4
Π. Γ. Σκούφος	4	Φίλιππος Ἰωάννου	4
Π. Ζωγράφος	4	Φίλ. Πυλαρινός	4
Π. Α. Γεωργαντᾶς	4	Φίλ. Ε. Κανελόπουλος	4

Φιλ. Κολιάτζου	4	Χρ. Οικονομίδης	4
Φιλ. Σκλέπας	4	Χρ. Δ. Τζαπέκος	4
Χαράλαμπος Χρηστόπουλος	4	Χρ. Χέλμης	4
Χρήστος Λέκκας	4	Χρ. Α. Δόστιης	4
Χρ. Παυλίδης	4		

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡμερομηνία ἐπιστροφῆς

[illegible]

900

ΣΟ Διονυσίου Σούρμελη.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ἀριθ. χρ29644

ομπνία
ραφής

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βερόνας